ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 փր., Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 փր. C.C.P.Paris 1678-63

Vendredi 1 Juillet 1949 Ուրբաթ 1 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5886-Նոր շրջան թիւ 1297 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁԵՐ

Քանի տարուան շրջան մը անցաւ մէկ պատերազմէն միւսը (1919—1939), որու ընթացքին բաժան բաժան եղած արաբական երկիրները հետզհետէ իրենց ուրոյն դիմագիծը ստացան:

Օսմանեան լուծէն ազատուած երկիրներէն դժուարն էր Իրաք, որ մանաւանդ կարեւորութիւն ունէր իր հարուստ նաւթահորերուն պատճառով: Անգլիա ստանձնեց անոր հոգատարութիւնը եւ 1921 Օգոստոսին Աբտուլան Ալիֆեանները մայրաքաղաքին՝ Պաղտատի մէջ դահ բարձրացուց Ֆէյսալը, որ 1930 Յուլիս 30ին Մեծն Բրիտանիոյ հետ կնքուած դաշնագրով մը յայտնեցաւ վերջ տալ հոգատարութեան եւ ապահովել իր երկրի անկախութիւնը: 1932ին Իրաք ընդունուեցաւ Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ: Տարի մը վերջ, 7 Սեպտ. 1933ին յանկարծամահ կ'ըլլար Ֆէյսալ թագաւորը՝ 50 տարեկանին: Մեծն Արաբիոյ թագաւորը դառնալու երազներն ալ դերեզման կը մտնէին իրեն հետ:

Անգլիա իր պաշտպանութեան տակ առաւ նաեւ Անդրյորդանը, 65.000 քառակուսի քիլոմեթր տարածութեամբ եւ 300.000 բնակչութեամբ երկիր մը, որուն գլուխը դրաւ Շէրիֆ Հիւսէյնի միւս որդին՝ Ապտուլլահը:

Արաբիան իր անկախութիւնը ձեռք բերած էր արդէն, առաջին իսկ օրէն, նախ Հիւսէյնի, յետոյ Ապտուլազիզ Իպնը Սէուտի մակաբին տակ:

Եմէնը իր նշանաւոր Իմամ Եահեայով (որ պատանեցաւ 1948ին) որոշ անկախութիւն կը վայելէր:

Հոգատարութեան ենթակայ էին միայն Սուրիա — Լիբանան (Ֆրանսա) եւ Պաղեստին (Անգլիա):

Հոգատար պետութիւններուն պարտականութիւնն էր աստիճանաբար անկախութեան պատրաստել իրենց խնամակալութեան յանձնուած երկիրները:

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմը որոշ յեղաշրջում առաջ բերաւ այդ երկիրներուն մէջ: Սուրիա եւ Լիբանան բաւական զարգացած էին իրենց անկախութեան տիրանալու համար: Ֆրանսա 13 մարզպանները ղրկած էր Պէյրութ՝ 1919ին ի վեր:

Զօր. Քաթրու, յանուն Տը Գոլի կառավարութեան, 1941 Սեպտ. 27ին Սուրիոյ եւ 1941 Նոյեմբեր 26ին Լիբանանի անկախութիւնը հռչակեց: Սակայն Ֆրանսա չարունակեց իր հովանաւորութիւնը այդ երկիրներուն վրայ, մինչեւ 1946 դեկտեմբեր 23, երբ վերջին Ֆրանսացի զինուորը նաւ նստաւ Պէյրութի նաւահանգիստէն:

Այս ձեւով, բացի Պաղեստինէն, միւս արաբական երկիրները զատ էին իրենց անկախութիւնը:

Անկախ կը մնար Պաղեստինի հարցը: Նորազատ արաբական երկիրները չէին ուզեր հրէական պետութեան մը կազմութիւնը արաբական աշխարհի ծոցին մէջ:

Այս կէտին չուրջ միութիւն առաջ բերելու եւ արաբական երկիրներու միջեւ համագործակցութիւն ստեղծելու նպատակով էր, որ 1944ի սկիզբը, Անգլիոյ դրդումով Եգիպտոսի մէջ համաբարական համագումար մը կազմակերպելու գաղափարը յղացուեցաւ: Զեռնարկին գլխաւոր չափազանցները էին Եգիպտոսի վարչապետ Նահաս փաշա եւ Նուրի Սայիտ փաշա, բազմիցս վարչապետ Իրաքի:

1944 Սեպտեմբեր 25ին Աղեքսանդրիոյ մէջ դումարուեցան Եգիպտոսի, Իրաքի, Անդրյորդանի, Սուրիոյ եւ Լիբանանի ներկայացուցիչները: Հոկտեմբեր 7ին համագումարը Պրոտոկոլով մը պաշտօնապէս յայտարարեց ստեղծումը Արաբ Պետութեանց Լիկային (Ligue Arabe), մնայուն Խորհուրդով մը, որուն մէջ հաւասար ասիճանի վրայ ներկայացուցիչ պիտի ունենային արաբական բոլոր անկախ պետութիւնները:

Արաբական Լիկային ընդհանուր քարտուղար նշանակուեցաւ (23 Մարտ 1945ին) Ազզամ փաշա, ծնած 1893ին Արաբիոյ մէջ, բժիշկ եւ զինուորական, որ 1914—1923 Միջազգային կողմէն Տրիպոլիսի մէջ կռուած է Իտալացիներուն դէմ: Յետոյ Եգիպտոս անցնելով Ֆարուքի կողմէ ընտրուած է երեսփոխան եւ դիւանագիտական պաշտօններ վարած Իրանի, Թուրքիոյ եւ Սէուտի Արաբիոյ մէջ: Կը վայելէ պաշտպանութիւնը Ֆարուք Ա. թագաւորին:

1945 Փետրուար 15ին Գահիրէի մէջ դումարուեցաւ Համարաբական երկրորդ Համագումարը: Սէուտի Արաբիան ալ մասնակցեցաւ այս անգամ:

Պատերազմը իր վախճանին կը մօտենար: Սան Ֆրանչիսքոյի Խորհրդաժողովին մասնակցելու համար պէտք էր կռուած ըլլալ դաշնակիցներու կողքին:

1945 Մարտ 1ին Իրաք, Եգիպտոս, Սուրիա, Լիբանան եւ Արաբիա պատերազմ յայտարարեցին առանցքին դէմ: Մարտ 23ին Արաբ Պետութեանց Միութեան Ուխտը ստորագրուեցաւ պաշտօնապէս՝ բոլոր արաբ անկախ պետութեանց կողմէ, մէջն ըլլալով Եէմէնը, բացի Պաղեստինէն, որուն ներկայացուցիչը խորհրդակցական ձայնով կը մասնակցէր:

Յարդ եօթը սովորական եւ քանի մը արտասովոր նիստեր ունեցաւ Արաբական Լիկայի Խորհուրդը մասնաւորապէս Պաղեստինի խնդիրներուն առթիւ: 1948ին Պաղեստինի պատերազմական Խորհուրդի մը դերը կատարեց: Քանի կռիւ կար Արաբներու եւ Հրեաներու միջեւ, այնքան հետաքրքրութիւն կար Լիկային չուրջ, որուն գործունէութիւնը սակայն չկրցաւ արդիւնել իսրայէլի պետութեան ստեղծումը:

Այժմ արդէն Թուլցած է Արաբական Լիկան եւ անոր անդամներուն միջեւ հակամարտութիւնը ծայր առած:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՎՐԻՊԱԿ.— Երէկուան խմբագրականին մէկ տպագրական սխալով մը, «Հիւսէյնին Թագաւոր 3 Մարտ 1942ին ինքզինքը խալիֆա հռչակեց» գրուած էր, կարդալ՝ «3 Մարտ 1924ին»: Իսկ «Հաչէմի» բառը երկու անգամ տպուած էր «Հաչէմիա»:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՅԱԳԼՈՒԱՓԻԼ ՇՈՒՐՋ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՂՄԱՆԱԼ ԿԸ ԹՈՒԻ

Տնտեսական յանձնաժողովին աշխատանքները արդիւնաւոր ըլլալ կը թուին: Առջի օրուան ժողովէն վերջը, ելմտական նախարարները դոհ տպաւորութեան տակ էին:

Պելճիոյ նախարար Սփաք նոր ծրագիր մը ներկայացուցած է, որով կ'առաջարկէ. ամէն երկիրներու դրամները այս տարի փոխանակելի չըլլան տոլարի հետ: Միջոցներ գտնել ոսկիի կորուստը սահմանափակելու համար որմէ կը վախնայ Անգլիա: Եւրոպական երկիրներու միջեւ Մարշըլի ծրագրին համաձայն բացուած վարկերը փոխանակուին իրարու մէջ եւ առեւտրական փոխանակութեան աւելի աղատութիւն տրուի:

Անգլիա նկատելով իր դրամին վիճակը կ'ուզէ այժմու համաձայնութիւնը երկարաձգել, որով-հետեւ ան կը թոյլատրէ երկկողմանի համաձայնութիւնները քան որ Ամերիկացիներուն դործին չդալ:

Ֆրանսա կ'առաջարկէ եւրոպական դրամներ-ու մէկ մասին միայն փոխանակելիութիւնը տոլարին հետ:

Խորհրդակցութիւնները կը չարունակուին երկու կողմերը դոհացնող բանաձեւ մը դտնելու համար:

Անգլիական դրամն ու արժեթուղթերը թեթեւ բարձրացում մը ունեցան:

ՇԱՆԿԱՑ ԿԸ ՌՄԲԱԿՈՇՈՒԻ ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐԷՆ

Զինաստանի ազգայնական կառավարութիւնը պաշարում յայտարարեց Շանկայի վրայ որուն ծովեզերքը դրաւած են կարմիրները: Այս պատճառով քանիցս ամբակոծեց նաւահանգիստը զբոսնուղ անգլիական նաւեր եւ արդիլեց նաւահանգիստ մտնքը:

Առջի օր ալ ազգայնական օդանաւեր երկու յաջորդական արշաւներով ամբակոծեցին քաղաքին արուարձանները եւ հարաւ-արեւմտեան թաղերը: Հրիւրեակ մը չէնքեր փլած են եւ 500 զոհեր կան:

Անգլիա եւ Ամերիկա բողոքեցին ազգայնական Զինաստանի այս յարձակումներուն դէմ, յայտնելով թէ իրաւունք չունին օտար նաւերու մուտքը արդիլել համայնավար նաւահանգիստներու մէջ, ցորչափ ազգայնական կառավարութիւնը ինքը չկարենայ ծովէն պաշարել քաղաքը:

ՅԱՌԱՋԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷԿ ԲԱՆԸՆԵՐԸ ՅԱՅՏՆԵՑ ՄԱՄՈՒԱՆ ԹԷ ՍՈՎԻԷԹԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՄԱՆԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆ ԹՈՒՐՔԻՍՈՎԻԷԹԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ԵՐԿԱՅՆՔԸ՝ ԿՈՎԿԱՍԻ ՑՈՅՆԵՐՆ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿՐ ՏԵՂԱՀԱՆՈՒԻՆ ԱՅԴ ԿՈՂՄԵՐԷՆ ԵՒ ԿՐ ԶՐԿՈՒԻՆ ՍԹԱԼԻՆԿՐԱՏ:

Յեղափոխական շարժո՞ւմ Թուրիոյ մէջ

Պոլսէն կը հեռագրեն ամերիկեան դրծակալութեանց Բչ. օրուան թուականով.— Քաղաքական տագնապը ծանր համեմատութիւններ ըստացաւ այս դիշեր, կառավարութեան ներքին քաղաքականութեան առթիւ:

Զրոյց կը չրջի թէ Ազգ. Մեծ ժողովը արտակարգ նիստի կրնայ հրաւիրուիլ, կանխելու համար Դեմոկրատ կուսակցութեան «յեղափոխական շարժումը»:

Շէմսէտտին Կիւնալթայի դահլիճը բացառիկ նիստ դումարեց այսօր — երկրորդը՝ վերջին 24 ժամուան մէջ: Թունդ պահպանողական թերթի մը «Ապչամ»ի այսօրուան խմբագրականին համաձայն, կառավարութիւնը համոզուած է թէ Դեմոկրատ կուսակցութեան վարիչը ձեռք պայար ըմբոստութեան կը հրաւիրէ ժողովուրդը»: «Ապչամ» կը հրատարակուի արտաքին նախարար Պ. Նէճմէտտին Սատակի կողմէ:

Տագնապը սաստկանալ սկսաւ Դեմոկրատ կուսակցութեան տարեկան համագումարին վերջին անմիջապէս վերջը, շաբաթ օր, երբ յայտարարութիւն մը հրատարակուեցաւ որ խստօրէն կը քննադատէր կառավարութիւնը: Դեմոկրատները դիմաւորողաբար հետեւեալ դանդատները կը յայտնեն կառավարական կուսակցութեան՝ Հալքի դէմ.— Ընտրական օրէնք, ոստիկանական խոտութիւն, մամուլի օրէնքին կարգ մը յօդուածները, արդելք ազատ ձեռնարկի եւ գործադուլի: Ըմբոստութեան խօսքեր արտասանուեցան եւ դատնութեան մթնոլորտ մը ստեղծուեցաւ Դեմոկրատներու համագումարին մէջ որ տեւեց մէկ շաբաթ: Կուսակցութեան պաշտօնական տեղեկագիրը կը հարցնէր թէ ինչ պիտի ընեն, եթէ կառավարութիւնը չարունակէ դործել հակառակ ժողովրդապետութեան սկզբունքներուն: Ալի Զէթին, Պոլսոյ պատգամաւորը, ըսաւ.

— « Ես կը պատասխանեմ այդ հարցումին: Մեացեալ Ազգերու դաշինքը իրաւունք կուտայ, ըմբոստանալու բռնութեան եւ վայրագութեան դէմ »:

Բազմաթիւ անհնարկներ եղան ըմբոստութեան մասին: Ձէլալ Պայար յայտարարեց թէ դեմոկրատ կուսակցութիւնը չուզեր իր նպատակները իրադործել ըմբոստութեան միջոցով: «Մենք ուրիշներուն պիտի ցուցնենք տրամաբանութեան եւ բանականութեան ճամբան: Դեմոկրատ կուսակցութիւնը հրաչքներ պիտի դործէ առանց ըմբոստութեան »:

« Ապչամ » կը դրէ.— « կառավարութիւնը վճռած է ամէն միջոց փորձել պաշտպանելու համար ժողովրդավար կարգուսարքը եւ օրէնքները անոնց դէմ որ կ'ուզենդիկատուրա մը հաստատել բռնութեամբ եւ ահուսարսափով: Կ'ըսուի թէ կառավարութիւնը յայտարարութիւն մը պիտի հրատարակէ նախ այս մասին եւ եթէ ներկայ օրէնքները անբաւական ըլլան ճակատելու համար յեղափոխական չարժումին դէմ, Ազգ. Ժողովը բացառիկ նիստի պիտի հրաւիրուի »:

Խռովութիւն Զեխոսլովաքիոյ մէջ

Զեխոսլովաքիոյ կեդրոնական մէկ քաղաքին Զիլինայի մէջ, կղերական խնդրին առթիւ խռովութիւն մը ծագեցաւ: Երբ ոստիկանութիւնը ձերբակալել կ'ուզէր քահանաներ, ժողովուրդը բլրերով յարձակեցաւ անոնց վրայ, անոնց կառքերուն անիւները պայթեցուց եւ դիրկընդխառն կռիւ մը սկսաւ: Համայնավար դործաւորական միլիսը զինեալ միջամտութիւն մը ըրաւ եւ ցրուեց ամբոխը, 48 ժամ պաշարման վիճակ հրատարակուեցաւ քաղաքին մէջ եւ չատ մը ձերբակալութիւններ եղան. ի վերջոյ կարգը վերահաստատուեցաւ:

Միւս կողմէ Պէրան արքեպիսկոպոս որոշեց փակուիլ իր պաշտօնատեղիին մէջ եւ դուրս չելլել:

Փարիզի ռուս դեսպան Պ. Պոկոմոլով օդանաւով Փրակա գնաց:

Փրակայի համայնավար թերթ մը կ'ամբաստանէ Եուկոսլաւիան թէ կը դրդռէ «հակայեղափոխական» սպաները որպէսզի Զեխ բանակը տապալէ կոմինֆորմի իշխանութիւնը:

ՍՈՎԻԷԹՆԵՐԸ ԹՐՔԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԷՆ ԿԸ ՀԵՌԱՑՆԵՆ ԵՂԵՐ ՑՈՑՆԵՐԸ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏԷՍԻՆԸ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Տէսինը ըլլալով համախումբ գաղութ մը ու-նի իր առաւելութիւնները այլասերման վտանգին դէմ պայքարելու համար: Սակայն, դժբախտաբար, ինքնախաբէութիւն պիտի ըլլար ամէն բան վարդագոյն տեսնել: Այս գաղութին ալ ունեցած է մակընթացութեան ու տեղատուութեան յարափոխ վիճակները: Հակառակ թափուած ճիգերուն, մեր նորահաս սերունդին ստուար մեծամասնութիւնը ազդուած է օտար միջավայրէն: Զուրկ ազգային խէալէ, անհաղորդ հայկական շրջապատին, առատն իրիկուն կ'ընէ սրճարաններու անկիւնները, թղթախաղի սեղաններու չուրջ՝ անճաշակ զանազան մոլութեանց: Այս դժբախտ սերունդէն չատ փոքր խումբ մըն է որ կը գիտակցի իր բարձր կոչումին ու իր մանակցութիւնը կը բերէ ազգանուէր ձեռնարկներու:

Այս մտայլ պատկերին ի տես դարձեալ պէտք չէ վհատիլ: Ցուսալի է որ աւելի վերջը իր տարիքի հասունութեամբ սերունդի կորսուած հատուածր անդրադառնայ իր հետեւած սխալ ընթացքին վրայ ու վերադառնայ ազգային փարախը դբաւելու համար իր արժանի տեղը:

Գաղութին ներկայ թիւը կը տարուբերի 1200 — 1300ի միջեւ, ըստ կրօնական ընկերակցութեան 1947ին կազմած արձանագրութեան:

1947 — 48ի հայրենադարձի կարաւաններուն միացան 200է աւելի հայրենակիցներ: 1936ին եւս մաս մը հայրենակիցներ մեկնեցան հայրենիք:

Վերջին համաշխարհային պատերազմին ու-նեցանք 40է աւելի զինուորներ ֆրանսական դրօշին տակ: Անոնցմէ մաս մը գերի մնաց ու ըմբոշխնեց դժոխային կեանքի մը դառնութիւնն – րը: Գրեթէ նման դժբախտ վիճակի մատնուեցան Գերմանիա ղրկուած պարտադիր աշխատանքի ենթարկուածները: Ունեցանք նաեւ պատերազմի մեր զոհերը: Պատուոյ դաշտին վրայ իննսուն տարբախտ ընկերս՝ կարապետ Տէր Պօղոսեանը որու ճախիններու վերաթաղման տխուր արարողութիւնը կատարուեցաւ անցեալ տարի բացառիկ շուքով:

Նոյն զոհերու կարգին պէտք է դասել պատանի էլքէչէթեանը եւ ուրիշներ: Եթէ փորձուիք այցելութիւն մը տալ տեղւոյս գերեզմանատունը, տխրութեամբ պիտի համակուիք ի տես մեղմէ առ յաւէտ բաժնուած սիրելիներու բազմաթիւ դամբաններուն: Տարեց մահերու կողքին կը հանդչին նաեւ բողբոջ տարիքներ, մեծ մասամբ զոհ՝ անխոհեմ կենցաղավարութեան ու անզգոյ հիւանդութեանց:

Ազատագրութեան չրջանին անհամ միջադէպեր անզգայս եղան ու թերեւս Մարսիլիոյ չրջանի եղբայրասպան դէպքերը պատահէին նաեւ այստեղ եթէ չրջախոհ տարրեր չսանձէին այլ չրջաններէ եկած Դաշնակցականի արեան ծարաւ իրենց ընկերներուն վայրագ ախորժակները:

Այդ օրերուն էր որ հոս ալ հրապարակ եկաւ ազգային ճակատը որ նմանութեան եզրեր ունէր հանգուցեալ Հօկի հետ: Այսուհանդերձ այդ կազմակերպութեան մէջ եւս աշխատանք տարուեցաւ խորթ գաղափարներու մուտքը խափանելու եւ ընդհանուր համերաշխ գործակցութիւն մը հաստատելու համար: Սակայն ապարդիւն անցան այդ փորձերը: Ճակատի միջոցաւ գաղութը իր եղբայրական օգնութիւնը չզլացաւ ուսանող երիտասարդներու որոնք Նիմի չրջանը համախմբուած՝ զրկեալ կեանք մը կ'ապրէին: Այդ երիտասարդներէն երկու հոգի ապահովեցան այստեղ իրենց ընկերներուն ձեռքով: Անոնց մարմինները կը հանդչին տեղւոյս գերեզմանատան մէջ՝ մոռացութեան մատնուած: Այրի տիկին մը՝ տեղեակ դէպքին, պարտականութիւն համարած է տօնական առթիւ քանի մը ծաղիկ դնել այդ թշուառներուն վրայ ...:

Գաղութին կեանքը առայժմ, դժնէ արտաքնապէս անդորը վիճակ մը կը ներկայացնէ: Զկան նախկին պայքարներն ու գոհերկ բանասարկութիւնները, թէեւ ամսեղուկ տարրեր չեն պակսիր, չէզոքի թէ այլ անդոյն դիմակներու տակ թաքնուած՝ կիրքեր հրահրելու եւ պատակումբ խռովարարելու համար: Վերջերս տակաւին երկրորդը-դաստն մը սարքուեցաւ նախաձեռնութեամբ անդոյ կազմակերպութեանց ...

Հ. Ց. Դաշնակցութեան կազմը ինչպէս անցեալին այսօր ալ կը մնայ պատնէշին վրայ իր Նոր Սերունդով ու գործունէութեան նախախնամական դերով:

Գաղութին մէջ այժմ կը գործեն հետեւեալ կազմակերպութիւնները. —

ա) Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը որ ինչպէս ըսինք իր ուսերուն վրայ առած է կրթական կարեւոր գործը եւ ահա չորս տարիէ ի վեր կը տանի զայն նոյն եռանդով, առանց մտնալու կարօտեալներու օգնութեան պահանջը, անչուչտ իր պիւտճէին ու միջոցներուն ներած չափով:

Իր կողքին նշանակած է նաեւ կրթական մարմինը, որ պատիւ իրեն, աշխոյժով կը կատարէ իրեն վստահուած դժուարին պարտականութիւնը:

բ) Հ. Մ. Ը. Մ.ի Լիոն Տէսինի մասնաճիւղը 100է աւելի երիտասարդներով, որու գործունէութեան առանցքը կը կազմէ գինդախաղը: Զէզոք դեսնի վրայ հիմնուած այս մասնաճիւղը կրնար աւելի կենսունակութիւն ու եռանդ ունենալ, եթէ իր բաղկացուցիչ տարրերը ունենային ազգային հպարտութիւն ու դիտակցէին Հ. Մ. Ը. Մ.ականի կոչումին:

գ) Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութիւնը սահմանափակ գործունէութեամբ:

դ) 1939 — 40ի Ձմրան. Բանակի Հայ Նախկին ռազմիկներու միութիւնը:

ե) Պետական կոչուած Կարմիր Խաչը որ մեծ չարժումով սկսաւ գործի սակայն չուտով յոգնութեան նշաններ ցոյց տուաւ:

Ահա գաղութի մը գրեթէ քառորդ դարու կեանքի ամփոփ ուրուագիծը:

Վերջացնելէ առաջ, իրրեւ գաղութին մէկ ներկայացուցիչը անարդարութիւն մը պիտի համարէի եթէ լռութեամբ անցնէի յարգանքի տուրքը բերելու մտաւորականներու եւ պետական այն մարդոց որոնք հայրենասիրական չունչը ներմուծեցին մեր հոգիներուն մէջ: Անոնցմէ չատեր առ յաւէտ բաժնուած են մեզմէ, անմոռանալի յիշատակ մը ձգելով մեզի: Իսկ մնացեալը տակաւին կը չարունակէ այս օտար հորիզոններու տակ ապրող յաջորդական սերունդներուն մէջ արթուն պահելու ազգայինոգին մինչեւ այն օրը որ զանգուածօրէն այս աստանդական բազմութիւնները վերադառնան իրենց հայրենիքը:

Այդ հայրենասէր փաղանգէն մեր գաղութը այցելած են. — ողբացեալ ընկերներ Աղ. Խատիսեան Արշ. Զամալեան, Աբր. Գիւլխանդանեան, Մ.ք. Վարանդեան: Քարգանք իրենց յիշատակին:

Նաեւ Ս. Վրացեան, Շ. Մխաքեան, Գ. Բալասեան, Վ. Փափազեան (Կոմս), Գ. Իփէքճեան, Շ. Նարդունի Կարօ Ղազարոսեան (Վ. Իշխանեան), Հայկ Սարգսեան, Վ. Գոյումճեան, Վ. Շուշանեան, Հ. Սամուէլ, Ա. Իսահակեան, Ս. Տէր Թումասեան, Ա. Զոպանեան, Էլ. Բիւզանդ, Բժ. Դաւթեան, Շահխաթունի, Մըկրտիչեան, Հր. Բալուեան եւ տակաւին չատ չատեր որոնց անունները կը վրիպին յիշողութենէս:

Գ. ՊՕՑԱՃԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԵՒ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՑԱԻԵԼՈՒՄ

1948ի վիճակագրութեան համաձայն Ֆրանսայի 864.000 Ցնունդներուն 252.000ը աւելի է քան 1939ինը եւ ասիկա ամէնէն բարձր թիւն է այս դարուն: Եթէ 506 հազար մահերը հանուին — 136 հազար նուազ քան 1939էն — աւելին կ'ըլլայ 358 հազար, ամէնէն բարձր թիւը զոր Ֆրանսայի պատմութիւնը երբեք արձանագրած ըլլայ:

Ցնունդներու յաւելումը եւ մահերու նուազումը արդէն զարմանած է պատերազմին կոդումը արդիւնք: 1938էն 1948 աչխարհի բնակչութիւնը 2054 միլիոնէն բարձրացաւ 2216 միլիոնի: Կը նչանակէ տասը տարուան մէջ 162 միլիոն մարդու յաւելում: Ամերիկան աւելցաւ 18 % (260էն բարձրացաւ 307 միլիոնի), Աւստրալիան 11 առ հարիւր, Ափրիկէ 9 առ հարիւր, Ասիա 7 առ հարիւր: Միայն Եւրոպան է որ կայուն մնացած է եւ 0.9 առ հարիւր նուազումը կը բացատրուի 30 միլիոնի մարդկային կորուստով, պատերազմի միջոցին:

162 միլիոնի նոր բերաններու յաւելումը ինչ պիտի ընէ:

Մալթուսական բացատրութեամբ ժողովուրդը կ'աճի երկրաչափական համեմատութեամբ, իսկ անդեական աղբիւրները թուաբանական յառաջատութեամբ:

Առաջին ակնարկով ժամանակակից դէպքերը կը բացատրեն մալթուսական այս վարկածը: Սովը գրեթէ չպղեհարուած է, նմանապէս հիւանդութիւնը միայն պատերազմը հաւասարակշռող մեքենան կր գտնայ կ'ըսէ Ֆրանս. Թերթը:

Ժողովուրդին երկրաչափական համեմատութեամբ աճումը կարելի է ստուգել թէ վերջին տասնամեակին եւ թէ երկուքուկէս դարու տասնամեակներէն: 1700ին աչխարհի մէջ 400 միլիոն քնակիչ կար այսօրուան 2216 միլիոնին դէմ: Միջին աճումը ամէն տասը տարին 100ին 7 եղած է, իսկ 1938—1948 եղած է 7.9 առ հարիւր:

Ասոնք չատ ալ իրարմէ հեռու թիւեր չեն, եթէ նոյնիսկ զեղչուին պատերազմի կորուստները, պէտք է աւելցնել հարիւր միլիոն Զինացիներու սովէ մեռնողներու թիւը:

Սակայն դէպքերը հերքեցին Մալթուսի այն վարկածը թէ անդեական աղբիւրները թուաբանական համեմատութեամբ կ'աճին: Անվիճելի է որ ապրուստի մակարդակը բարձրացած է, եւ սրնոյնդի աղբիւրները աւելի չուտ եւ չատ աճեցան քան ժողովուրդը: Առ այժմ որեւէ նչան չկայ սրննդական աղբիւրներու սպառման: Ամերիկայի ագարակապանը անհամբեր կը սպասէ 162 միլիոն մարդ անուցանելու: Մ. Նահանգներու գործադուրկները պատրաստ են կանդներու խմորումի գործատուններ, ուր սէլիւլոզի մնացորդներէ պիտի փոխուին համադրական (Synthétique) չաքարի եւ պլաֆթկկի: Ամերիկացիի մը վատնած մէկ օրուան թուղթը, իր ընթերցումէն վերջ, պիտի բաւէ զայն անուցանելու: Պատրուակ է թէ երկրի մը սննդական աղբիւրներր անբաւարար ըլլալու հետեւանքով կը յարձակին ուրիչ երկրի մը վրայ, ինչպէս ըրաւ Հիթլէր: Ամէնէն կարկառուն օրինակը «Տէլթաներու Աչխան» է: Ամէնէն բաղմատարդ եւ սովի ենթակայ չրջանր Նեղոսի գետաբերանին եւ Դեղին գետին միջեւ գտնուած հողամասն է: Եւ սակայն հոն բնակող ժողովուրդները դրաւելու նպատակով ուրիչ երկիրներու վրայ յարձակում գործած չեն: Հակառակ իմաստով է որ տեղի կ'ունենան գրաւումները եւ գաղթերը: Դաչտաբնակը եւ լեռնաբնակը պարբերաբար կուգայ հաստատուիլ այն վայրերուն մէջ ուր ջուր եւ արեւ կայ:

Երկու հեքիաթ

ՑԻՍՈՒՍԻ ԱՐԻՒՆԸ ՀԱՑՈՒ ՄԸ ԿՈՎ

Սուրիական թերթ մը հետեւեալ պատմութիւնը կը գրէ.—

Պէյրութի դրամատուներէն մէկուն դրամարկղին մէջ ի պահ դրուած է Ցիսուսի չորցած արիւնը, ամանի մը մէջ: 1920ին, Սուրիարնակ Ցարկոր անուն հայ գաղթական մը, Պաալպէքի մէջ իր ունեցած հողը վաճառած առեն, գետնայարկ սենեակ մը երեւան կը հանէ: Կիսաքանդ այս սենեակին մէջ, փլուզումներու եւ հողակոյտերու տակէն ի յայտ կը բերէ աման մը, որուն մէջ կը գտնուէր չորցած արիւնի հետքեր:

Այդ չրջանին լուրը չի հրապարակուեցաւ եւ չատ մը գիտնականներ գաղտնօրէն այդ վայրը այցելեցին ու յետ ուսումնասիրութեան կարեւոր դրամարի մր փոխարէն ուղեցին գնել այդ ամանը:

Ուրմանակ Ցակոբ, իրազեկ ըլլալով թէ թանկագին բանի մը չուրջ կը կայանար հարցը, կրկնապատիկէն աւելի գիներ պահանջեց:

Պատմաբան Մասբէրօ մեծ արժէք ընծայեց այս դիւտին եւ ամանով արիւնը «մէտիօմ»ին առջեւ դրաւ: Այս վերջինը քանդակով սկսաւ խօսիլ եւ պատկերացուց Ցիսուս Քրիստոսի չարչարանքները Գողգոթայի կատարին վրայ խաչելութիւնը:

Կասկած չկայ թէ այդ արիւնը Ցիսուս Քրիստոսի չորցած արիւնն է զոր Ցովսէփ Արիմաթացի Յաչելութեան դիշերը ամանի մը մէջ հաւաքած եւ զայն ապահով տեղ մը պահելու համար Աբեմուտք փոխադրած եւ քուրմերու յանձնած է: Երբ քուրմերու պաչտամունքին վերջ տրուած է Տիբերիոսի օրով, թանկարժէք ամանը Սուրիա փոխադրուած է:

★

ՆՈՁԵԱՆ ՏԱՊԱՆԸ... ԹՕՔԱՏԻ ՄԷՋ

ԱՆԳԱՐԱ, 18.— Քանի մը օր առաջ, Թօքատի Նօտարութեան միջոցով, եվմտական դործավարութեանհատաս նամակ մը, որ բովանդակ աչխարհը ահի ի բերան ձգելու ընդյին ունի: Այս նամակին մէջ կը հաղորդուի թէ գտնուած է Նոյեան Տապանը եւ դիտել կը տրուի որ, եթէ հնագէտներու մարմինի մը կողմէ Տապանին արժէքը գնահատուելէ յետոյ հարիւրին 40ը իրեն ձգուի, պիտի յայտնուի այն վայրը՝ ուր կը գտնուի: Նամակագիրը կը յայտնէ որ Տապանը գտած է չնորհիւ ձեռագիր դիրքի մը, որ ընտանիքին պապենական ժառանգութիւնն է եւ կը պնդէ որ բացարձակապէս Արարատ լերան վրայ չէ այն վայրը՝ ուր կը գտնուի, այլ Թօքատէն 12 օր հեռաւորութեան վրայ: Կ'ըսուի որ Տապանին մէկ մասը հողով, մէկ մասն ալ ծառերով ծածկուած է, եւ ամբողջութեամբ դուրս հանելու համար, պէտք է երկար պեղումներ ընել: Տապանին երկարութիւնը 1000 — 1500 մէթր է (?): Կարդ մը տեղեր, Տապանին կողը հողէն դուրս մնացած է: Կպրանման թանձր ու սեւ ծածկոյթ մը Տապանին փայտէ մասը այնքան ամուր պահած է, որ հազարաւոր տարիներ անեղծ կրնայ մնալ: Կ'ենթադրուի որ Տապանը մեծ զաղտնիքներ կը պարփակէ, համաչխարհային պատմութիւնը լուսաբանելու տեսակէտով: Տապանին արժէքը միլիոնաւոր ոսկի կը գնահատուի:

Եվմտական դործավարութիւնը իսկոյն պատասխանած է նամակագրին եւ հաղորդած որ, հարիւրին 40ի իրաւունքը պիտի ճանչցուի:

Հաւանական է որ պատասխանը վաղը յանձնուի Թօքատցի հայրենակիցին, որ վճռական եւրաչխիք ստանալէ յետոյ, 1—10 հոգինոց մարմին մը պիտի ուղէ Եվմտական գործավարութենէն:

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ՄԱՐՍԼԻԼ, 21 Յունիս.— Եռ ու զեռի մէջ է Մարսէյլը իր չրջաններով: Շաբաթ չանցնիր առանց ձեռնարկի: Նոյնիսկ երբեմն միեւնոյն օրը քանի մը տեղ: Ի՛նչպիսին բան մը փրկել, ամէն մէկը իր հասկցած եղանակով եւ իր կարողութեան սահմանին մէջ:

Այդ նոյն մտահոգութեամբ էր որ քաղաքիչ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ռոստոմ» խումբը կազմակերպած էր իր տարեկան առաջին ձեռնարկը Յունիս 19ին, Սալ Մազընոյի մէջ, մեծ բազմութեամբ: Շրջանային վարչութեան կողմէ ընկեր Մ. Պօյաճեան իր բացման խօսքով չեչտեց.— «Զորս տարուան մեր համեստ աշխատանքը, հասցուցած է մեզ տեղ մը որ ամէն յոյս կը ներշնչէ հպարտանալու: Քիչ վերջ բեմին վրայ պիտի տեսնէք երիտասարդուհիներ տրոնք պիտի հաստատեն մեր ըսածը: Այս առթիւ պարտք կը զգանք մեր երախտագիտութեան խօսքը յղել մեզ հովանաւորող այն մեծ կազմակերպութեան որ կը կոչուի Հ. Ց. Դաշնակցութիւն»:

«Ռոստոմ» խումբի վարչութեան կողմէ ընկեր Հաքիմեան կարդաց իրենց մէկ տարուան գործունէութեան դիմաւոր կէտերը: «Մէկ տարի առաջ մեր թիւն էր 20, այսօր բարձրացած է 40ի, ամէն երկուշաբթի ունինք երկու ժամ հայերէնի դասընթացք: Շատեր հայերէն կարդալ չէին գիտեր, իսկ այսօր արդէն անոնցմէ կը կարդանք ու կը գրենք: Կ'ունենանք չարունակական դասախոսութիւններ եւ վիճաբանական ժողովներ ուր պարտադիր է խօսիլ միմիայն հայերէն»:

Գեղարուեստական բաժնին մրցումի առաջադրութեամբ կը մասնակցէին «Մասիսեան» (Պուլվար Օտտօ), «Քեւռի» (Սէնթ Ան), «Հրայր» (Լա Սիօթա), «Աղբալեան» (Սէն Ժէրոմ) խումբերը: Այդ առթիւ ընտրուեցաւ հինգ հոգիէ բաղկացեալ քննիչ մարմին մը (ընկերներ Մարութեան, Թադոյեան, Շահպազեան, Պ. Համբ. Զալաքեան եւ Գ. Պօղոսեան): Առաջնութիւնն չահող խումբը պիտի ստանար Ռոստոմի բաժակը: Սէնթ Անի երգչախումբի քանի մը երգերէն վերջ, արտասանեցին քաղաքի Նոր Սերունդէն ընկեր Ունճեան, Օրիորդներ Հացագործեան եւ Թադոյեան մեծ յաջողութեամբ: Երգեցին ընկերներ Գասպարեան եւ Հէքիմեան: Սէն Ժերոմի «Աղբալեան» խումբը ներկայացուց Ա. Ահարոնեանի «Աբիւնոտ Թրթխմորը», յօրինուած ընկեր Ա. Մարտիրոսեանի կողմէ: Լա Սիօթայի «Հրայր» խումբի աղջիկները, զարդարուած տոհմիկ տարազներով երգեցին եւ պարեցին կարգ մը հայկական պարեր եւ արժանացած ջերմ դնահատանքի: Պուլվար Օտտոյի «Մասիսեան» խումբը, ներկայացուց զաւեշտ մը, «Երկու ծայրայեղները» որ անցաւ յաջող:

Ցեղոյ բեմ հրաւիրուեցաւ ընկեր Մարութեան, որ խօսեցաւ կարճ եւ բովանդակալից ճառ մը Պիւթ ունենալով Նոր Սերունդը: Ընկերը անդրադառնալով Նոր սերունդի եւ անոր պարտականութիւններուն՝ յայտարարեց.—

«Ազատագրական պայքարը իր 100ամեակը չէ բոլորած: Պայքարը ներկայացաւ մեզ հինգ յաջորդական սերունդներով: Առաջինը սկսաւ Րաֆֆիով, ծնունդ տուաւ երկրորդ սերունդին յանձինս Քրիստափորներու եւ Ռոստոմ Զաւարեաններու: Շարունակուեցաւ երրորդով եւ չորրորդով, որ մեր պապերը եւ մենք էինք: Այս սերունդը որ կուգայ մեր տեղը գրաւելու նոր սերունդն է, կարուած հայրերի բունէն, կարմինէն Ռօնի գետափը, Տարօնէն՝ Սէնի եղերքը: Դժուար է առաւելադոյնը պահանջել: Մեր վրայ մեծ պարտաւորութիւններ կան առաջնորդելու զանոնք ուղիղ ճամբուն: Ընկեր Շաւարշ Միսաքեան երբ Հալէպ կը գտնուէր, հարցուցին իրեն տ՞ով պիտի բունէ մեռնողներուն տեղը.— «Ալրողները թող մտածեն», եղաւ պատասխանը: Եթէ չտանք անոնց ինչ որ տրուեցաւ մեզի, իրաւունք ունին ըսելու թէ մենք չենք մեղաւորը, մեր պապերն են: Կատարենք անոնց հանդէպ մեր պարտքը եւ եթէ այս բոլորէն վերջ այս սերունդը Հայ չմնայ, դէթ կրնանք մխիթարուիլ թէ ըրինք ինչ որ կարելի էր: Սիրելի տղաք, հիմերը իրենց պարտականութիւնը կատարեցին մեծ զոհողութեամբ եւ արիւնով: Դիտեմ ծանր է այս բեռը, բայց պիտի քալէք, եթէ չքալէք իրենց արժանաւոր ժառանգորդը չէք: Իսկ ես վստահ եմ որ նոր սերունդը պիտի քալէ, ըսելով որ.— Մենք պէտք է արժանի ըլլանք անոնց: Դիտեմ որ հայրենիքին դուրս էք, բայց ձեր մէջ կայ հոգի մը որ պէտք է տպրի հայրենիքին համար: Հայրենիքը յաւիտենական է»: (Բուռն ծափեր):

Քաղաքի «Ռոստոմ» խումբի կողմէ ներկայացուեցաւ զաւեշտ մը, «Դղումի վաճառականը» որ խնդացուց կուշտ կուռ: Դերակատարները, բոլորն ալ Նոր Սերունդէն, յաջողապէս կատարեցին իրենց դերերը: (Ճարաեան, Ամէմեան եւ Նազարեան, հազիւ 18 տարեկան տղաքներ):

Կարճ դադարէ մը վերջ աճուրդի դրուեցաւ ընկեր Ա. Ահարոնեանի մեծադիր մէկ նկարը որմէ դոյացաւ 20.000 ֆրանքի դումար մը չնորհիւ աճուրդը վարող ընկերներու՝ Մ. Մարութեանի եւ Ա. Պետիկեանի ճարտարութեան: Հանդէսին գեղարուեստական բաժինը լրացած ըլլալով, ընկեր Մ. Պօյաճեանի չնորհակալութեան եւ փակման խօսքին վերջ, սկսան եւրոպական պարերը ղեկավարութեամբ Սէն Լուի Նոր Սերունդին նուագախումբին եւ տեւեցին մինչեւ կէս գիշեր: Քննիչ մարմնի որոշումով մրցանակը շահեցաւ «Ռոստոմ»ի խումբը երկու կէտ աւելիով Լա Սիոթայիստախումբէն: Բայց «Ռոստոմ» խումբը այդ պատիւը տուաւ Լա Սիոթայի «Հրայր» խումբին, ատնոր յանձնելով բաժակը: Այս առթիւ Պ. Զալաքեան իր կողմէ նուիրեց 1000 ֆրանք Ռոստոմ խումբին առ ի քաջալերութիւն: Սոյն հանդէսը իր բարոյական կողմէն զատ ունեցաւ նիւթական չափելի դումար մը: Ցաջողութիւն եւ նորանոր նուաճումներ կը մաղթենք մեր սիրելի տղաքներուն: Թող չըսեն թէ Նոր Սերունդը կորսուած է:

ՅՈՎՀ. ՏԻՕՐՄԷՃԵԱՆ

ԿԵՂԾԱՐԱՐՆԵՐՈՒ մեծ խումբ մը ժամանակէ մը ի վեր հրապարակը կ'ողողէր ամերիկեան, պելճիական, սպանիական, դերմանական եւ ֆրանսական կեղծ դրամներով որոնց արժէքը կը գնահատուի 100 միլիոն: Ոստիկանութիւնը յաջողեցաւ ձերբակալել անոնցմէ ոմանք: Անոնց մէջ է Մէկոն Ալֆորի մէջ «Լօթը ծառ» անունը կրող ճաշարանին տէրը Բրնէ Մալօ որմէ կուգային առնել կեղծ դրամները Քլիչիի Արժէքիացիները եւ դանոնք կը տարածէին:

ՄԱՐԴԸ ԵՐՋԱՆԻԿ ԷՐ ԻՐԵՒ... ՁՈՐՔՈՏԱՆԻ

Տորհդային դիտնական մը, Պրօֆ. Ս. Դ. Անդրիպին առաջին անդամ երեւցաւ Քոլչաքի բանակին մէջ: 1923ին օդնական դասախօս էր Ծայր. Արեւելքի համալսարանին կենսաբանութեան եւ քնադիտութեան: Ծայրագոյն Արեւելքէն Ռուսաստան վերադառնալով, դանազան պաշտօններ վարեց: Այս առթիւ փորձեր կը կատարէր ճագարներուն մաղերը փոխելու եւ երկնցնելու համար, դանոնք ուղղահայեաց դիրքի մը վերածելով: Միեւնոյն առին կը ջանար բարելաւել մարդը, հորիզոնական դիրքին վերադարձնելով, այսինքն չորքոտանի դարձնելով զայն: Տասը տարի առաջ բանաձեւ մը քուէարկուած էր, իր պաշտօնանկութիւնը պահանջելով, բայց մինչեւ հիմա կը շարունակէր իր քարոզները...

ղեցաւ ձերբակալել անդնցմէ ոմանք: Անոնց մէջ է Մէկոն Ալֆորի մէջ «Լօթը ծառ» անունը կրող ճաշարանին տէրը Բրնէ Մալօ որմէ կուգային առնել կեղծ դրամները Քլիչիի Արժէքիացիները եւ դանոնք կը տարածէին:

ԾԱՌԱՉ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Ա.— ԱՆԻՒՂԾ ՎԱՃԱՌՔ

Այնուհետեւ երկար խօսեցան երկու անբաժան մարդիկը, հոգեւորականն ու աշխարհականը, եւ բաժնուեցան իրարմէ այն ժամանակ միայն, երբ Անին կ'արթնանար իր անոյշ քունէն: Կիրակոս քահանան անհնազանդելի կերպով դուրս ելաւ Վեստ Սարգիսի պալատէն, եւ կորսուեցաւ Անիի փողոցներուն մէջ:

Բ.

ԽԵՆԹԸ

Անին կ'արթնար:

Բարձրադիր կաթողիկէները կը թօթուէին իրենց վրայէն դիշերային մթութեան քողը, եւ հերթատութեամբ պարզած իրենց ճակատը, կը սպասէին ողջունելու առաւտեան անդրանիկ ճառագայթները:

Հազարումէկ եկեղեցիները արդէն կը դղրդային առաւօտեան «երրորդ» զանգակին ձայնէն, իսկ Անիի չրջականերուն մէջ, տչխարներու մայիւնը, կովերու բառաչիւնը. ձիերու խրխինջն ու հովիւներու արնգի կամ երգի ձայները իմ մի խառնուելով զանգակներու ձայնին հետ, մարդկային հոգին կը ցնցէին տեսակ մը կենդանութեամբ, առանձին աշխուժութեամբ. ամէն մարդ լիառատ չրթունքով աղօթք կը մրմնջէր, եւ համբուրելով եկեղեցիի դռները՝ կ'երթար իր գործին: Փողոցները կամաց կամաց կը լեցուէին մարդերով: Կեանքը կը սկսէր եռ գալ, եկեղեցիներու մէջ կը հնչէր քաղցրանուագ «Ալելուիա»: Իչխանն ու զինուորը, ծերն ու երիտասարդը, կինն ու երախան ծնրադրած կ'աղօթէին, դոհութիւն կը մատուցանէին տիրոջը: Ցետոյ կը սկսէր տնեցիներու առօրեայ կեանքը. ծխնելոյզներէն կը բարձրանար ծուխը, մատաղահաս աղջիկները կուժը ուսերնին կ'երթային աղբիւր ևԱխուրեան, դարբինը կը փչէր իր փուքը եւ երկաթը կը չակչկր. վաճառականը իր առեւտուրով կը զբաղէր, զինուորը՝ իր զինուորական վարժութեամբ, իսկ մանրիկ երախաները, փոքրիկ աղջիկներն ու տղաները կը լեցուէին իրենց դուներուն առջեւ, եւ կը սկսէին մանկական իրենց դուարթ խաղերը: Ուսմբ մը բոկոտն մանուկներ փողոցին մէջ կը խաղային, երբ անոնցմէ մէկըուշադրութիւնը դէպի փողոցի ծայրը դարձնելով, կանչեց.

— Խե՛նթը... խենթը կուգա՛յ:

Խենթը միջահասակ մարդ մըն էր, մազերը գզգզուած, երկար մօրուքը անկանոն թափթփած, հագուստները պատառոտուն, եւ բոկոտն: Ձեռքը բռնած էր երկար, ծուռումուռ փայտ մը, որուն վրայ երբեմն երբեմն կը կրթնէր ու կատաղութեամբ լի աչքերը կը դարձնէր չուրջը, ուշադրութեամբ նայելով ամէն անցորդի, երբեմն կանգ կ'առնէր, կը խօսէր ու կը խօսակցէր: Երախաները կ'առնէր, կը խօսէր ու կը խօսակցէր: Երախաները չէին վախնար անկէ, ոչ ալ մեծերը, որովհետեւ գիտէին թէ խենթ է, եւ խենթերուն չեն կպչիր: Ուրիշներ կը ծաղրէին զայն, կը քարկոծէին, կ'անիծէին, կը հայհոյէին, կը սպառնային, բայց ինք ոչ ոքի կը պատասխանէր, ոչ ոքի կը նեղացնէր, ոչ ոքի կը վնասէր: Ուրիշներ կը խնդային, կը ծաղրէին զայն, կոչերով «հասարակ սինլքոր, բախտախնդիր եւ տդէտ»: Եւ քրքրելով անոր անցեալը, կը դրէ.—

Անդրիպին առաջին անդամ երեւցաւ Քոլչաքի բանակին մէջ: 1923ին օդնական դասախօս էր Ծայր. Արեւելքի համալսարանին կենսաբանութեան եւ քնադիտութեան: Ծայրագոյն Արեւելքէն Ռուսաստան վերադառնալով, դանազան պաշտօններ վարեց: Այս առթիւ փորձեր կը կատարէր ճագարներուն մաղերը փոխելու եւ երկնցնելու համար, դանոնք ուղղահայեաց դիրքի մը վերածելով: Միեւնոյն առին կը ջանար բարելաւել մարդը, հորիզոնական դիրքին վերադարձնելով, այսինքն չորքոտանի դարձնելով զայն: Տասը տարի առաջ բանաձեւ մը քուէարկուած էր, իր պաշտօնանկութիւնը պահանջելով, բայց մինչեւ հիմա կը շարունակէր իր քարոզները...

Խորհրդային դիտնական մը, Պրօֆ. Ս. Դ. Անդրիպին, կենսաբանութեան դասախօս Քիչնեւի բժշկական համալսարանին մէջ, նոր տեսութիւն մը կը պարզէ,— մարդը այլասերեցաւ այն օրէն երբ միայոք եռեւի ոտքերուն վրայ քալել սկսաւ, բաժնուելով կենդանական աշխարհէն: Անկումը կը սկսի այն օրէն երբ ձգելով հորիզոնական դիրքը, ինչպէս անասունները, ուղղահայեաց դիրք մը բռնեց:

Իր վերջին դասախօսութիւնը տեղի ունեցաւ բանուորներու առջեւ: Իր տեսութեան համաձայն, որեւէ չորքոտանի անասուն դիւրաւ կ'անցնի մարդկային էակը, որ անհասատա կը քալէ, երբ կը հեռանայ տափարակ փողոցներէն: Այն օրէն ի վեր որ մարդը երկու ոտքի վրայ կանգնեցաւ, կորսնցուց հոտառութեան զգացումը: Միեւնոյն առեն արհեստական հնարքներ գործածելով, իր ծամելու գործիքը տկարացաւ եւ ակռաները ցաւիլ սկսան:

Իր կարծիքով, մարդուն ուղղահայեաց դիրքը նոյնքան անիմաստ է որքան երբ չոդեշարժ մեքենայ մը եռեւի անիւներուն վրայ բանի: Այդ ուղղահայեաց դիրքին պատճառով մարդուն ներքին դործասանները իրարու վրայ կը բարդուին ինչպէս չէնքի մը յարկերը: Ահա թէ ինչու մարդը միշտ կը տառապի ներքին հիւանդութիւններէ եւ սրտի տկարութենէ: Իր թոքերը պէտք եղածին չափ ազատ օդ չեն ընդեր եւ հետեւաբար հիւծախտը կը զարգանայ:

Դեռ ուրիշ անկատարութիւններ ալ կը մատնանշէ մեր դիտնականը: Ինք մասնաւորապէս դժգոհ է կիներու չրթունքէն: Կ'ըսէ թէ կապիկները բարակ չուրթեր ունին, իսկ մարդը մսուտ, հաստ չրթունքներ: : Եւ կը զարմանայ որ կիները կը նեղկեն իրենց չրթունքը իրենք թէ ապացուցանելու համար որ տարբեր են կապիկներէն:

★ «Իզվեստիա», Մոսկուայի կառավարական պաշտօնաթերթը, խստօրէն կը ձաղկէ այս նորելուկ տեսաբանը զայն, կոչերով «հասարակ սինլքոր, բախտախնդիր եւ տդէտ»: Եւ քրքրելով անոր անցեալը, կը դրէ.—

Մի՛ հարցնէք թէ ո՛վ եմ ես,
վայ ինձ, վա՛յ ինձ:
Սիրտս ու շէն Անին եմ ես,
վա՛յ ինձ, վա՛յ ինձ ...:

կիներն ու հարսները դուռներուն բացուած - քէն կը պայէին Խենթին, գլուխնին կ'երերցնէին եւ դանազան ենթադրութիւններ կ'ընէին: Կրճատատային, թէ ուրերն են որ կը խօսեցնեն Խենթը, երբ իր «վա՛յ ինձ, վա՛յ ինձ»ը կ'ըսէր, կիները կը խայտկռքէին իրենց երեսները, եւ հաց, պանիր հաւկիթ եւայլն կ'առաջարկէին անոր: Սակայն Խենթը կը պայէր անոնց, գլուխը կը չարժէր եւ ճօճելով իր փայտը կ'առաջանար:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՃՎԱԶԵԱՆ

ՆԱԽԱԿԱՑԱՆՆԵՐ ԴԵՐՄԱՆԻՈՑ ԵԶԵՐՔԸ

Պերլինի ամերիկեան տեղեկութեանց դիւանը կը հաղորդէ որ Ռուսերը այս պահուն նաւակայանները կը հասցուցեն Պալթիկի դերման ծովեզերքին վրայ, Պալթեան երկիրներէն մինչեւ Մէքլէնպուրկ՝ ուղղակի Պերլինի հիւսիսը: Ամբողջ այդ ծովեզերքը պիտի ամրացուի եւ արդիլեայ զօսի պիտի հնչակուի: Ռուսերը այսպէս պարեւնաւորման ոչ ցամաքային հաղորդակցութեան համբայ մը պիտի ունենան, Լեհաստանի վրայով:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԻԱՆՋԻ ահռելի տուամ մը տեղի ունեցաւ Փարիզի մօտակայ Րիւէյլի մէջ: Շարլ Սիյյօն, 39 տարեկան գործաւոր մը որ Փարիզ, Ավընիւ տը լա Րէփիւպլիք կը բնակի, կնոջը հետ միչտ վէճ ունէր: Կինը տունէն փախած էր իր մօրը տունը, հոն թողլով իր չորս տարեկան աղջիկը: Մարդը, կատղած, կ'առնէ աղջիկը, կ'երթայ Րիւէյլ՝ իր հօրը քնակարանը, դիչերը աղջիկը դուրս կը հանէ եւ տանելով կամուրջի մը վրայ, զայն դաչունահար կը սպանանէ ու կը նետէ գետը: Երբ կը ձերբակալուի կ'ըսէ թէ «մօրմէն վրէժ լուծելու համար ըրի, զոհ եմ որ ան պիտի տառապի հիմա»:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ 25 մարտանաւէ բաղկացեալ մեծ նաւարաժին մը մօտերս Պոլիս եւ Իզմիր պիտի այցելէ:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Եորկիոս թագաւորը արեւմտեան Թրակիոյ մէջ կատարած քնական պտոյտի պահուն, երբ հասաւ թուրքեւհելլէն սահմանը, Քում-Զիֆթլիկի կայարանին մօտ, Նաֆիս կամուրջին գլուխը քաղաքավարական այցելութիւնը ընդունեց Ուզուն Քէօփրիւի թուրք կառավարիչին եւ դինուորական հրամանատարին:

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ դիմում կատարած են որ ընդունուին եւրոպական խորհուրդին մէջ որ պիտի գումարուի Օգոստոս ամսուն Սթրազպուրկի մէջ: Կը հաղորդուի թէ Շուէյտ, Նորվեկիա եւ Տանըմարքա որ նախապէս ընդդիմացած էին, ետ առած են իրենց մերժումը անոնց ընդունելութեան մասին:

ՄԱՐՇԷլԻ ծրագրին համաձայն այս ամիս Ֆրանսայի պիտի տրամադրուի 27 միլիառ ֆրանք, անցեալ ամիսէն 2 միլիառ աւելի: Ամերիկեան վարչութիւնը կը պահանջէ որ այս գումարը գործածուի հետեւեալ կերպով.— 9 միլիառ էլեկտրականութեան, 5միլիառ ածուխի, 6 միլիառ երկաթուղիներու, 1500 միլիոն մասնաւոր ճարտարարուեստներու, 500 միլիոն երկրագործութեան, 2 միլիառ վերաչինութեան եւ 3 միլիառ անդրծովեան հաղորդակցութեան:

★ Մարշէլի ծրագրին գործադրութեան դէմ կանգնած Հոֆման ամերիկեան ներկուսակցականներու այն առաջարկին պատասխանելով որոնք պնդել կ'ուզեն նոր վճարումներու քանակը, սպառնաց հրաժարիլ եթէ պինդը աղատ չթողուն իր գործունէութեան մէջ:

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարարը Պ. Քէօյ ժողովի հրաւիրեց բոլոր նախկին ելմտական նախարարները եւ քանի մը մասնագէտներ խորհրդակցելու համար Ֆրանսական դրամին կացութեան մասին:

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆի դաչինքը չուտով վաւերացնելու առաջարկ տարաւ կառավարութիւնը ազդ. ժողովին:

★ Ամերիկեան սպայակոյտը ընդունեց այն ծրագիրը որուն համաձայն 150 միլիոն տոլարի ռազմանիւթ պիտի ղրկուի Ատլանտեանի դաչինքին մաս կազմող երկիրներու:

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարարութեան մէկ ատչումին համաձայն մօտ օրէն պիտի դադրին չրջաբերութենէ 50 սանթիմնոց եւ 1 ու 2 ֆրանքնոց դեղին դրամները: Մտադրութիւն կայ նաեւ 5000նոց եւ 10.000նոց թղթադրամներ հրապարակ հանելու:

ԱԼՖՈՐՎիԼ.— Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ը մարզասէրներու համար երթեւեկ մը կազմակերպած է օթօքարով, այս կիրակի ժամը 9էն մինչեւ 12: Ամէն ժամ երթ դէպի Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան բացման մարզահանդէսին վայրը: Իրիկունն ալ միեւնոյն ճեւով վերադարձ: Երթեւեկի դին 120 ֆրանք: Հաւաքուիլ Փլաս Carnot:

ԻՍԻի Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացաւ հազար ֆրանք Պ. Ա. Դրէաս Պօյաճեանէ, փոխան ծաղկեպսակի իր քենակալին Յակոբ Հաճի Յակոբեանի մահուան առթիւ (Վանան):

ԿԱՀԱԻՈՐՈՒԱԾ ՍԵՆԵԱԿ ՄԸ

Կը վնտռուի Փարիզի մէջ, մայր ու աղջկան մը համար, խոհանոցի իրաւունքով: Հեռաձայնել Pro. 69-64:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԲԱՑՈՒԻՄԸ

ՑՈՒԼԻՍ 3ԻՆ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌՏՈՒ ԺԱՄԸ 9ԷՆ ԵՐԵԿՈՑԵԱՆ 10

STADE OLIER MONTROUGE, 11 RUE D'ARCUEIL, (LA VACHE NOIRE)

Դրօշի արարողութիւն, ընդհ. տողանցք, գնդախաղ, պասքէթ, վազք եւն. պիտի մասնակցին Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութիւնը, Հայ Արիները, Հայ Արեւուշները եւ Նոր Սերունդի երգչախումբը: Հրաւիրատոմսերը ստանալ «Յառաջ»էն, «Հայաստան»ի եւ «Արեւմուտք»ի խմբագրութիւններէն, Հ. Սամուէլ, Բալուեան, Պարամեան գրատուններէն:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Porte d'Orléansէն առնել 187, 188 թիւ հանրակառքերը եւ իջնել La Vache Noire:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ ՊԷՎՎԻԼԻ ԴՊՐՈՑԻՆ

Հովանաւորութեամբ կաթող. պատուիրակ Արտաւազդ արք. Սիւրմէեանի: Այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3էն 11 Bon Foyerի թատերասրահին մէջ 8 Ave. Simon Bolivar, Paris, (métro Pyrenees):

Մրցանակաբաչխութիւն, գեղարուեստական բաժին, ընտանեկան խնջոյք: Պիտի ներկայացուի Ա. անգամ ըլլալով փոքրիկներու կողմէ՝ Մկրտիչ Կորիւնի ՋԱՐԻԿՆ ՈՒ ՔԱՋԱՐԻԿԸ

Պատանեկան հէքեաթ թատերախաղ 4 արար, բեմադրութիւն՝ Տրդատ Նշանեանի: Մուտք 200 եւ 100 ֆրանք: Տոմսերը հայթայթել Պէվվիլի կրթ. յանձնախումբի անդամներէն:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Քղիի Հայր. Միութեան Մարեսյլի մասնաճիւղին կողմէ այս կիրակի ամբողջ օրը, Սկսն Լուի Եօթնեղբայրեան օգաստնի ադարակին մէջ: Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներով: Մուտքը ազատ է:

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՑԹ

Մարսէյլի Հայ Մշակութային Միութիւնը հաւաքոյթ մը սարքած է Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆի նոր լոյս տեսած «ԿԸ ՀՐԱՓԱՐԻՄ ՀԱՅՈՒԹԵՆԷ...» վէպին նուիրուած, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Café Noaillesի ներքնասրահը:

Պիտի ըլլան վէպին չուրջ, դրադատութիւններ, որոնց կրնան մասնակցիլ ներկաները: Հեղինակը պիտիձօնադրէ իր գիրքը վախաքողներուն:

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱՆ Է ԵՒ ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ
H. PASDERMADJIANի
HISTOIRE DE L'ARMÉNIE

Depuis les Origines jusqu'au Traité de Lausanne

Լիակատար ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, չուրջ 500 էջ: Գին 1000 ֆրանք: Առաքման ծախքով 1100: Դիմել Հրատարակչին, Librairie Orientale H. Samouelian, 51 rue Monsieur le Prince, Paris (6): Chèque Postal Paris 1278-35:

Հրանտ — Սամուէլ դրատան մէջ պիտի գտնէք ամէն տեսակ հայերէն եւ ֆրանսերէն գրքեր:

ՎԱՐՉԱԿԱՆ

15 Ցունիսին Շավիլէն մանուկ չէֆով հազար ֆրանք ղրկող հայրենակիցը իր անունը եւ հասցէն խմացնէ, որոչ կերպով գրուած:

Ցունիս 20ին մանուկ fարթով 1600 ֆրանք ղրկող մեր բաժանորդէն եւս կը խնդրուի իր անունը եւ հասցէն խմացնել: ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. Ազբիւր Սերոբ եւ Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին, ընկեր Սիրականի աչխատասիրոցը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սկն Լուի Հ. Ց. Դ. «Ակունի» եւթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԸՆԿԵՐԱ-ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

« Եգիպտացի » կոմիտէն կազմակերպած է հրապարակային դասախօսութեանց չարք մը, որուն առաջինը տեղի կ'ունենայ այս չաբաթ դիչերը ժամը 8.30ին, «Սոսիկթէթ Սաւանթ»ի salle D.ին մէջ: Կը խօսի ընկեր Ս. ՏԻՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ: Նիւթը՝ «Հ. Ց. Դաչնակցութիւնը եւ իր քաղաքական ուղին»: Կը հրաւիրուին Եգիպտացիի, չրջանեերու ընկերներն ու համակիրները:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Յակոբ Նիկողոսեան (Պուա Քոլոմպ) եւ զաւակները կը յայտնեն թէ հոգեհանգստեան պաչտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին, (15 rue Jean Goujon), իր կնոջ եւ իրենց մօր ՏԻԿԻՆ ԹԱԳՈՒՀԻ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յարգանաց հարազատները:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Փարիզի եկեղեցւոյ Լիլլայի դպրոցին կրթական յանձնախումբին կողմէ, հովանաւորութեամբ հայրապետական պատուիրակ ԱՐՏԱԻԱԶԴ Արք. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆի: Կիր. 10 Ցունիս ժամը 3ին, Լիլլայի Փաթրոնաժի սրահը, 7 rue Henry Barbusse, (Ancienne rue de l'Avenir), մէթրօ Mairie des Lilas:

Երգ, պար, նուագ եւ արտասանութիւն: Կը ներկայացուի Տիկին Գ. Էֆէեանի «Այծեմնիկ»ը:

Պ. Հ. Կ. Խաչի օգնութեան մասնաճիւղը (Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութիւն) իր գործունէութեան մէջ, 15 rue Jean Goujon, Paris (8), tél. Roq. 29-00, հաստատած է Ռատիօսքօփիի դործիք:

Կը յանձնարարենք ուրեմն մանաւանդ արձակուրդի այս օրերուն, հանրային կազմակերպութիւններուն, որոնք մանուկներուն խմբական դիւղաքնացութիւն կը կազմակերպեն, ինչպէս նաեւ բոլոր ծնողքներուն, բժչկական քննութենէ եւ ռատիօսքօփիէ անցնել տալ մանուկները:

Դարմանատունը բաց է սովորաբար ամէն երկուչաբթի եւ ուրբաթ օրերը մինչեւ կէս օր: Ձգտողումներու տեղի չտալու համար, անհրաժեչտ է նախապէս յարաբերութեան մէջ մտել դարմանատան դեկավարութեան հետ եւ մասնաւոր օր նչանակել խմբական քննութիւններուն համար:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue D'arcole – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գինը 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Samedi 2 JUILLET 1949 Շաբաթ 2 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5887–Նոր շրջան թիւ 1298 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԼՈՂՋՈՒՆ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ

Վաղը՝ կիրակի, Մոնրուժի մէջ տեղի կ'ունենայ Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան բացման հանդէսը, առաւտեան ժամը 9էն մինչեւ դիշեր։

Մարզահանդէսին պիտի մասնակցին շուրջ 200 երկսեռ մարզիկներ, կատարելով զանազան մրցումներ եւ ընդհանուր տողանցք։

Հայ Աբլներն ու Արենուշները իրենց ամբողջական կազմով եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը իր երդչախումբով պիտի աւելցնեն փայլը այս մարզական փառատօնին, որ կոչուած է պատմական օր մը դառնալու Փարիզահայ մարզական տարեդրութեանց մէջ։

Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան հիմը դրին խումբ մը նախկին մարզիկներ, որոնք շատ կարճ ժամանակի մէջ կրցան իրենց շուրջ համախմբել Նոր Սերունդի երիտասարդները։ Օրէ օր կ'աւելնայ թիւը անդամներուն, որոնք բժշկական քննութիւն անցընելէ վերջ կը մարզուին Ֆրանսայի Ազգային Կրթութեան նախարարութեան կողմէ տրամադրուած մասնագէտ մարզիչներու հսկողութեան տակ։

Մարզականը Մոնրուժի մէջ ունի արդէն իր ժամանակաւոր մարզադաշտը մասնաւոր Սթատի մը մէջ (Օլիէ), ուր ամէն կիրակի Միութեան անդամներն ու Արենուշները կը հաւաքուին զանազան մարզանքներ կատարելու եւ մրցումներու պատրաստուելու համար։

Շուտով պիտի ունենայ նաեւ երկրորդ մարզադաշտ մը, տրամադրուած հայաշատ արուարձանի մը քաղաքապետութեան կողմէ, ինչ որ աւելի եւս զօրկ պիտի տայ Նոր Սերունդի այս երիտասարդ կազմակերպութեան գործունէութեան։

Ջերմաջերմական է տեսնել, որ մեր երկսեռ երիտասարդութիւնը ամէն օր նոր ճիդ մը կ'ընէ կազմակերպելու համար իր ինքնապաշտպանութիւնը։ Մարզանքը լաւագոյն միջոցն է եղբայրական կապեր ստեղծելու համար Միութեան անդամներուն միջեւ։ Մարզադաշտը ամէնէն մաքուր միջավայրն է՝ ֆիզիքապէս առողջ ու կայտառ սերունդ պատրաստելու համար։ Մարզանքին ու մարզադաշտին կապուած երկսեռ երիտասարդութիւնը նոյնպէս միայն կրնայ զգալ հասարակաց «տանտիկին»ներէն ու սրճարաններու վատառողջ մթնոլորտին։

Կարճ ժամանակի մէջ հարիւրաւորներու համախմբումը նորակազմ Միութեան շուրջ չնորհաւորելի է։ Ամիկա ոգեւական մըն է թէ նախաճեռնողները զինուած են զոհողութեան ոգիով եւ անշահախնդիր նուիրումով։

Եթէ Հ. Մ. Ը. Մ.ը Ֆրանսայի չորրորդ մէջ սայթաքումներ չունենար եւ մնար իր կոչման բարձրութեան վրայ — ինչպէս մնացած է Սուրիա — Լիբանանի մէջ — , Նոր Սերունդի երկսեռ երիտասարդութիւնը այսօր ամբողջութեամբ պիտի երթար տուուարացնելու մարմնակրթական այդ մեծ Միութեան շարքերը եւ մարզական նոր միութիւն մը կազմելու հարկադրանքին տակ պիտի չգտնուէր։

Դժբախտաբար Հ. Մ. Ը. Մ.ը Ֆրանսայի մէջ շատ կարճ տեսն միայն վարքիօրեր ապրեցաւ։ Հիմնադիրներու եւ վարիչներու միջեւ ծագած անհամաձայնութեանց հետեւանքով, անիկա տարիներով դրեթէ անդործութեան մատնուեցաւ։

Ազատագրութենէն վերջ, հիմնադիրներէն մէկը նիւթական մեծ զոհողութիւններ յանձն առաւ՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ը կրկին ոտքի կանգնեցնելու համար՝ իր ղեկավարութեամբ։

Այդ օրերուն հովը տարբեր ուղղութեամբ կը փչէր։ Հիմնադիրը դժբախտաբար տարուեցաւ այդ հովէն եւ իր կանխահաս մահուան հետ դեղեցման տարաւ նաեւ իր սիրած Միութիւնը։

Այսօր պառակտուած է դժբախտաբար Հ. Մ. Ը. Մ.ը Ֆրանսայի մէջ։ Պառակտուած են նաեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտները։

Այս պայմաններուն մէջ, Փարիզի Հայ Մարզական Միութիւնը իր երիտասարդ կազմակերպութեամբ կոչուած է մեծ դեր մը խաղալու Ֆրանսայի չորրորդ մէջ։

Երբ երեսուն տարի առաջ, Զինադադարի

Կրօնական հաւատագումարը էջմիածնի մէջ

ԿՈՒՄԱԿՐՕՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԸ ՕՐԱԿԱՐԳԻ ՎՐԱՑ

Երեւանէն կը գրեն Աղեքսանդրիոյ «Արաքս» թերթին.— Վեհափառ Հայրապետը ականջներէն գործողութեան ենթարկուելէ յետոյ, այժմ լաւ է, թէեւ ծանր կը լսէ։ Առանց ակնոցի կը կարդայ եւ սուր տեսողութիւն ունի։ Այստեղ որոշուած էր տարեւոյս Սեպտեմբեր 24—25ին, էջմիածնի մէջ տօնել Հայրապետին կրօնական, գրական եւ ուսուցչական գործունէութեան յոբելեանը բայց վերջի պահուն Գորբաչովական Ցանձնախումբը յարմար դատեց 1950ի ամրան տօնել, երբ էջմիածնայ մէջ տեղի պիտի ունենայ Կրօնական Համագումար եւ Միւռոնօրհնութիւն։ Կրօնական այս համագումարին գլխաւոր գործերէն մէկը պիտի ըլլայ կուսակրօնական հարցը լուծել։ Ներկայ պիտի ըլլան արտասահմանեան թեմերու առաջնորդները, պատուիրակներ եւ արտասահմանեան ներկայացուցիչներ։

★ Մայիսի սկիզբը ապահով կերպով երեւան հասան Ամերիկահայերու ղոյքերը։ Առնից կարգին է Ամերիկահայ ծանօթ բարերար Հայկ Գաւրգեանի էջմիածնի նուիրած տպարանի ամբողջական կազմուածք մը մեքենաներով, զինկօկրաֆի գործիքներով եւայլն։ Ցիշեալ բարերարը արդէն իր ծախքովը 3 սան կը պահէ էջմիածնայ ճեմարանին մէջ։

ՃԱՇԿԵՐՈՑԹ Ի ՊԱՏԻՒ ՆԱԽԱԳԱՀ ՕՐԻՈՒԼԻ

Առջի օր օտար մամուլի ընկերակցութիւնը ճաշկերոյթ մը սարքած էր Լատինական Ամերիկայի չէնքին մէջ ի պատիւ Հանրապետութեան նախագահ Պ. Վէնեան Օրիոլի։ Ներկայ էին ազգ. ժողովինախագահ Պ. Խուաբ Խոիօ, հանրապ. ժողովի նախագահ Կասթօն Մոնէրվիլ, Ֆրանսական Միութեան նախագահ (Union Française) Պուաոնն եւ տեղեկատուութեանց նախարար Միթրան, եւն։

Ճաշէն յետոյ, Պ. Վէնեան Օրիոլ խօսք արուաւ մամուլի ընկերակցութեան նախագահ Պ. Վինսէնին որ չնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն եւ դնահատեց Ֆրանսայի ճիդերը վերագտնելու համար իր տեղը այնքան տառապանքներէ վերջը։

Հանրապետութեան նախագահը իր ճառին մէջ յայտարարեց թէ Զորս Մեծերու Ժողովուրդը պիտի չարունակէ ուղղակի խօսակցութիւնները, փարատելու համար թիւրիմացութիւնները եւ կասկածները։ Ակնարկելով ազգ. չահերու պահպանութեան, ըսաւ.— «Մանկամտութիւն, մինչեւ անդամ հրէշային բան է հաւատալ թէ միեւնոյն կարգադրութիւնը կրնայ հաստատուիլ բոլոր երկիրներուն մէջ, միեւնոյն աեն եւ միեւնոյն ձեւերով»։ Իր կարծիքով, Զորսերու Ժողովուրդին արդիւնքը «թէեւ տկար է, բայց բախտաւոր»։ Նախագահը այս առթիւ դոհունակութեամբ յիշեց Ֆրանսայի վերելքը եւ արտադրութեան յաւելումը։

Ճաշէն ներկայ էին «Յառաջ»ի երկու աշխատակիցները։

ԱՄԵՐԻԿԱ ԴՐԱՒ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ՈՂՈՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԻՐ ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ԵՒՐՈՊԱ ԿՈՒԳԱՑ ԵՒ ՊԻՏԻ ԵՐԹԱՑ ՄԻՆՉԵՒ ԱՆԳԱՐԱ

Փարիզի տնտեսական ժողովը դեռ չաւարտած Մխացեալ Նահանգներու ելմտական նախարար Սնայտըը այս օրերս կը հասնի Լոնտոն, ուր պիտի դումարուի Անգլիոյ գաղթապետութեան ելմտական նախարարներու ժողովը, զբաղելու համար անգլիական դրամական տագնապի խնդրով։

Ամերիկացի նախարարին ծրագիրն է տեղւոյն վրայ ուսումնասիրել արեւմտեան Եւրոպայի տնտեսական եւ դանձային կացութիւնը եւ ծանօթացնել իր ծրագիրը որ է ամերիկեան մասնաւոր դրամագլուխները տրամադրել Եւրոպայի եւ անդրծովեան երկիրներու, եւ ելմտական բաց ունեցող երկիրներու ոսկի փոխ տալ, որպէսզի դրամներու կայունութիւն մը ձեռք բերելու։

Ցարդ, միջազգային դրամական փոխանակութեանց ազատութիւնը կարելի չեղաւ ձեռք բերել, տոլարի նուազութեան, արտադրութեանց եւ տընտեսական յարաբերութեանց պակսելուն հետեւանքով։ Ամերիկացի անհատ դրամատէրերը, նկատելով որ չեն կրնար իրենց դրամագլուխը չահադործել իրենց երկրին մէջ, կ'ուզեն զայն տրամադրել ամէն կողմ, որպէսզի տոլարի տագնապը թեթեւնայ, եւ փոխանակութեանց ու ազատ մըրցակցութեան հին դրութիւնը վերահաստատուի։

Բայց անոնք իրենց դրամը չպիտի բաշխեն։ Սպահովութիւններ պիտի պահանջեն։ Պիտի ըսեն. մենք ձեզի դրամագլուխ կ'առաջարկենք, բայց փոխարէն դուք ալ պէտք է շանձիի եւ առեւտուրի աղատութիւն տաք։ Խոստացէք նաեւ որ այլեւս աղգայնացումներ չպիտի կատարէք եւ մեր չահը մեզի պիտի ղրկէք։

Այս սկզբունքին վրայ պիտի բանակցին եւ առաջիկայ Սեպտեմբերին Ուաշինկթընի մէջ միջազգայինդրամական ժողով մը տեղի պիտի ունենայ։ Այս ծրագրին հաւանարար ընդդիմացողներ պիտի ըլլան, մասնաւորաբար Անգլիա որ հաղիւ ներկայ պայմաններուն տակ, ինքզինքն ու իր դրամը կը պաչպանէ ամերիկեան ծաւալականութեան դէմ։

★ Թուրքիոյ ներաւարութիւնը 200 միլիոն տոլարի փոխառութիւն մը խնդրած ըլլալով, Մոնտիալ Պանք այժմ կը քննէ այդ խնդիրը եւ փորձագէտներ պիտի ղրկէ Եուկոսլաւիա, երկրին տնտեսական պայմանները քննելու համար։ Մտադրութիւն կայ 75 միլիոն մը տրամադրելու անոր որպէսզի դնէ նաւ, էլեկտրական ու հողագործական դործիքներ եւայլն։

ՎԻՇԻՆՍՔԻ ԴՈՒՐԸ ԲԱՑ ԿԸ ՁԳԻ

Խորհրդային Միութեան արտաքին նախարար Պ. Վիշինսքի երկար յայտարարութիւն մը ըրաւ «Փրաւտա»յի խմբագրին, Զորսերու ժողովին արդիւնքին մասին։ Մանրամասնօրէն խօսեցաւ թէ ինչպէս յաղոդած էր դրամատիրական երկիրներու մեքենայութիւնները չէզոքացնել եւ յայտարարեց թէ Փարիզի ժողովը Սովիէթ. յաղթանակ մըն էր։ Անդրադառնալով, արդիւնքի մը հանելու համար երկու կողմէ եղած զիջումներու, յարեց. «կը խորհիմ թէ ապագային ալ, պէտք պիտի ըլլայ փոխադարձաբար զիջումներ կատարել, համաձայն Փոցտամի դաշնագրին սկզբունքներուն»։

ՕԴԱՆԱՒԱՃԻՆ չինութեանց Իսիի եւ Պիյյանքուրի գործարաններ կառավարութիւնը փակեց։ Թէեւ աշխատաւորները զայն դրաւեցին, բայց ոստիկանութիւնը պարպել տուաւ։

ՕՒՆԱՍՏԱՆԻ նոր դահլիճը վերջապէս կազմուեցաւ նախագահութեամբ Ալեքսանդրոս Դիոմեեւսի (անկախ)։ Արտաքին նախարար կը մնայ Պ. Ցալտարիս։ 17րդ դահլիճն է այս, երկրին ադատագրումէն ի վեր։

ԻՍՐԱՑԼԻ հիւսիսային չրջանին պետական պաշտօնեաները վերջնագիր մը տուին կառավարութեան, սպառնալով ընդհ. գործադուլ յայտարարել, եթէ իրենց դիրքերը եւ թոշակները չեզդուին։

ՖՐԱՆՍԱ. 42 միլիոն ֆրանք պարտք վճարեց ամերիկեան եւ քանատական դրամատուներէն իր կնքած փոխառութեանց վրայէն։

(Նուիրեալ շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԻՍԿ «ՀԱՑԱՍԷՐ ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵ՞ՐԸ»

Մեր դէմ կատարուած տեւական յարձակումները՝ մանաւանդ ակնյայտնի զրպարտութիւններըը, այլեւս ոչ մէկ նշանակութիւն եւ արժէք կը ներկայացնեն: Մեզմէ աւելի շատ, մեր բարեկամներն ու անկախ մտածող հայրենակիցները յաճախ կ'ընդվզին:

Կը կարծենք թէ անիմաստ պիտի ըլլայ անդրադառնալ թուղթին յանձնուած բոլոր այն լրբութիւններուն, որոնցմով մեր ողորմելի հակառակորդները զինուած, կը կարծեն մոլորեցնել հանրային կարծիքը:

Դաշնակցութիւնը եւ իր գործիչները վարկաբեկելու համար « հայրենադաւութեան » առասպելները, կրնան ազդել իրենց հիւանդագին ուղեղներուն՝ բայց ոչ մէկ առողջ մտքի վրայ:

Մեր հաշուին, կրկնենք անդամ մը եւս, հակառակորդը մեզի կը զրաղեցնէ միայն այն վտանգաւոր , եւ իրապէս աղդակործան աշխատանքին համար , որուն ան լծուած է որպէս մեքենայ՝ առանց հաւատքի եւ անպարկեշտօրէն:

Կը կարծեն լուծել մեզ սպառնալիքներո՞վ —կը չփոթեն՝ Ֆրանսայի կարզերն ուարդարադատութիւնը խորհրդային հետ,— Թող շարունակեն ինչպէս որ կ'ուզեն :

Ամէն պարագայի, մենք ցուցմունքներ պիտի չընենք իրենց անպարկեշտ եւ վնասակար արարքներու մասին՝ տեղեակ ըլլալու համար դէմ, եւ ոչ ալ պիտի յիշեցնենք իրենց նամակներն ու արտայայտութիւնները՝ ուղղուած ծանօթ եւ անծանօթ «զերմանական գործակալներ - րուն»:

Այս բոլորը գիտնալով է, որ անոնք խուսափելով դէպքերու ճիշդ եւ տրամաբանական գնահատութեան պարտականութենէն, ամէն օր մէկ նոր յիմարութեան ապացոյց է որ երեւան կը բերէն :

Մայիս 28ի դէմ, իրենց այլանդակութիւններէն խայտառակուած՝ կը փորձեն իրենց Թոյնը թափել Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան վրայ: Ի՞նչ է պատահած, ի՞նչ կապ օտար կազմակերպութեան մը դէմ իրենց բարբաջանքներուն եւ մեր ներքին վէճերուն միջեւ :

Եթէ ճիշդ է, որ մեր Ֆրանսացի ընկերվարական բարեկամները, ինչպէս միշտ, այս տարի եւս զանազան շրջաններու մէջ, իրենց ներկայութեամբ պատուեցին մեր Ազգային Տօնը, այս փաստը նորութիւն մը չէր: Անոնց ներկայութեամբ կամ ոչ, Մայիս 28ը տօնուեր է, պիտի տօնուի միշտ ալ :

Դէմ է՞ն եղած մեր անկախութեան պայքարին, ժխտած է՞ն մեր իրաւունքը, մեր ազգային պահանջներու մասին. — անշուշտ ոչ:

Դեռ այն ժամանակ երբ, հայկական հարցը, քաղաքականապէս իր սաղմնային շրջանին մէջ էր, Ժօռէսներ, Փիէռ Քիյառներ եւ Փրէսանսկիներն էին, իբրեւ միջազգային մեծ հեղինակութիւններ, որ կը պայքարէին: Անոնց բարոյական չունէին տակ էր, ը այս երկրի եւ ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհին մէջ, արդարութիւն կը պահանջուէր ի նպաստ մեր դատին :

90ական թուականներէն սկսած մինչեւ առաջին համաշխարհային պատերազմը, եւ անոր յաջորդող մէկ քանի տարիներու ընթացքին, հայկական հարցի չուրջ եթէ դոյութիւն ունեցաւ նպաստաւոր մթնոլորտ մը, ոչ ոք կրնայ ժխտել այդ իրողութեան մէջ Ֆրանսացի ընկերվարական կուսակցութեան կատարած մեծ դերը :

Անիմաստ է, որեւէ նկատումով - դէպքերն ու իրողութիւնները չջնջել: Վատութիւն է մանաւանդ՝ քինախնդրութեամբ ուրանալ պատմական փաստերը:

Այս հաստատումով, մենք չենք ուզեր «հայասիրութեան» անիմաստ վկայական ստորագրել որեւէ օտար քաղաքական կուսակցութեան համար:

Կեանքն ու իրականութիւնը, ցոյց կուտան , որ առհասարակ դժուար է օտարէն պահանջել բան մը, որ միշտ ալ կարելի չէ:

Գիտենք մանաւանդ, որ մեր հարցի վերաբերմամբ, եթէ յաճախ լուռ են եւ անտարբեր բազմաթիւ օտար կուսակցութիւններն եւ դէմքերը, այս երբեք արտայայտութիւնը չէ իրենց ներքին համոզումներուն: Եւ վերջապէս, օտարը, պարտական է ամէնէն առաջ հաշուի առնել իր իսկ երկրի եւ ժողովուրդի սեփական շահերը: Ֆրանսացի, անգլիացի եւ կամ պելճիքացի ընկերվարական մը չի կրնար իր երկրի անմիջական շահերը ստորադասել հայկական շահերուն:

Տարբեր վերաբերմո՞ւնք է ունեցեր համայնավար կուսակցութիւնը, մանաւանդ ռուս բոլշեւիկը :

Բաւական չէ ամբոխավարութեամբ, սուտի եւ կեղծիքի վրայ չինուած առասպելներով Հայաստանի եւ հայութեանդոյութիւնը՝ չնորհքն ու պարզութիւնը նկատել աստուածաշունչ Սթալինին եւ

Աբեմի հայերը իրենց հոգւոյն

1947ի ներզաղթէն վերջ, Աթէնքի եւ շրջակայքի հոծ հայութիւնը ուռճացաւ: Ներկայիս, Տորկութիի (Փիքս) եւ հին ու նորքօքինիոյ եւ Աթէնքի մէջ մնացած են շուրջ 8 հազար Հայեր, որոնցմէ ալ սկսած է արտագաղթ մը դէպի Պրազիլիա, Արժանթին, Բերու եւ Վէնէցուէլա:

Պիրէոնի նաւահանգիստէն ամէն ամիս Սելանիկէն եւ Աթէնքէն գրեթէ 30 ընտանիքներ դէպի Հարաւային Ամերիկա կը մեկնին: Շատեր ալ կը սպասեն «էֆիտէվիս»ներուն: Հելլէններ եւ կառավարական շրջանակներ իսկ զարմանքով կը դիտեն Հայերու արտագաղթի փութկոտ շարժումը դէպի հեռաւոր երկիրներ :

Իւրաքանչիւր մեկնող՝ Թուղթերու պատրաստութեան եւ ճամբորդութեան համար առնուազն կը ծախսէ 7 միլիոն տրախմի (30 անգլ· ոսկեդրամ):

Քալալերակին լուրեր չեն հասներ մէկ տարի առաջ մեկնողներէն: Շատեր կը տրտնջան օդէն, ջուրէն, բնակարանի տագնապէն եւ հայկական կեանքէ զուրկ մնալէն :

Դեռ վերջերս ընտանիք մը որ տարի մը վայելէլէ վերջ Արժանթինի միսն ու կաթը՝ վերադարձաւ :

Պուէնոս Այրէսի Ազգ· կեդրոնն ալ իր յաճախակի հրատարակած շրջաբերականներով կը դգուշացնէ Հայերը Հարաւ· Ամերիկա հաւաքուելէ, պարզելով զանազան դժուարութիւններ· բայց հեռաւոր սուրբը զօրաւոր կ'ըլլայ:

Հակառակ արտագաղթի հոսանքին, ազդ· իշխանութիւնները մեծ ճիգ կը թափեն «մնացորդաց»ը պահելու ամուր իր կրօնական, կրթական եւ ընկերային կեանքին մէջ :

Քօքինիա, որ հայաշատ կեդրոններէն մին է եւ կը գտնուի Պիրէոնի եւ Աթէնքի միջեւ, ունի մերձաւորապէս 175.000 բնակիչ: Հայերս 2800 հոգի ունինք հոս, քարուկիր եկեղեցի եւ դպրոց: Ազգային գործերը կը վարէ թաղականութիւն մը: Այս առթիւ յիշենք որ պետական բարեհաճ թոյլտուութեամբ հայկական բոլոր վարժարանները վերաբացուած են արուարձաններուն մէջ :

Քօքինիոյ մէջ ազդ· վարժարանը ունի 128 աշակերտ: Տնօրէնն է Պ· Արմենակ Տէր Յակոբեան, որ կը վարէ գործը հայ եւ յոյն ուսուցչական մարմնով մը:

Ազդ· վարժարան ունին Հ· Մ· Ը· Մ·ի եւ սկաուտներու երկսեռ կազմակերպութիւն: Հայկ· եւ պետական ոտներու հանդիսութեանց մէջ ան՝ նք կը բերեն իրենց պատուաւոր մասնակցութիւնը :

Քօքինիոյ մէջ հայ բողոքականները եւս ունին իրենց եկեղեցին ու նորաշէն վարժարանը, ուր կ'ուսանին70ի մօտ աշակերտներ :Քարոզիչն էվեր· Գ· Տէմիրճեան, որ տիկնոջը հետ կը գործէ մեծ նուիրումով եւ կը մասնակցի սիրայօժար հայկական բոլոր հանդիսութեանց :

Ուրոյն վարժարան է Կ· Ֆաչի Զաւարեանը իր սեփական չէնքով, մատենադարանով եւ մատակարարութիւնով: Ունի 130 աշակերտ :

Հայ կաթոլիկներ հոս կը պահեն եկեղեցի մը, ուր կը պաշտօնավարեն Հ· Ճովհաննէս Գոյունեան եւ Հ· Ղանձեան:

Տօրկութի կամ Փիքս կը գտնուի Աթէնքի եւ Ֆալէրոյի միջեւ: Հոս ալ 3 հազարի մօտ հայութիւն մը կ'ապրի: Փայտաչէն եկեղեցին կը ծառայէ իբրեւ դպրոց, 130 աշակերտներով :

Հայ բողոքականները հոս ունին իրենց ուրոյն ժողովարանն ու դպրոցը որոնց ներքին տնօրէնուհին է Տիկին Մ· Ղաչատուրեան: Դպրոցը իր 110 աշակերտներով ունի նաեւ իր մանկապարտէզի բաժինը: Երկու հայ եւ երկու յոյն ուսուցչուհիներ կը գործեն ներդաշնակութեամբ:

(Ազդակ)

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ԷՋՄԻԱԾՆԱՑ ՀրՀանի նոր Ջրանցքի աշխատանքները արագ թափով կ'ընթանան: Այս Ջրանցքը պիտի ոռոգէ 500 հեկտար խոպան տարածութիւն մը: Աշխատանքներուն կը մասնակցին 700 կոլխոզնիկներ: Նախատեսուած է որ Յունիսի ընթացքին այդիներուն համար առանձն առատ Ջուր:

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱԿԱԴԵՄԻԱՑԻ գիտահետազօտական բաժանմունքը նպատակ ունի հրատարակել 15 դիրքեր, քիմիաբանութեան, մաթեմատիքի, աշխարհագրութեան ,ատղաբաչխութեան եւ այլ ուսումնասիրութիւններու վերաբերեալ, որոնք պիտի պարունակեն սովետ միութեան տեսակէտները եւ աշխատանքի արդիւնքը: Այս դիրքերու խմբագրութիւնը պիտի կատարուի Մաչիկ Մարկոսեանի գլխաւորութեամբ եւ հրատարակութենէն վերջ պիտի ղրկուին Հայաստանի բարձրագոյն ուսումնարանները, դասատութեան համար:

ՊԱՀԱՆՋՈՑի հայաստանի գործարաններու մեքենայացման համար յատկացուած է 5 միլիառ րուպլի: Վերակառուցման եւ չինարարական աշխատանքի մէջ է Հոկտեմբերեան գործարանը: Այս տարի չհագարձման կը յանձնուին նոր բաժիններ, որոնց շնորհիւ գործարանը պիտի արտադրէ 7 միլիոն տուփ պահածոյ, անցեալ տարուան 3 միլիոն 500.000ին դէմ: Երեւանի պահածոյի գործարանը վերակառուցուած եւ մեքենայացուած են բանջարեղէնի բաժանմունքները: Ասոնց համար ծախսուած է 3 միլիոն րուպլի: Այս տարի պիտի արտադրէ աւելի քան 4 միլիոն տուփ պահածոյ:

ԵԼԵԿՏՐԱԼԱՄԲԵՐՈՒ գործարանի չինութիւնը սկսած է Մայիսին: Ներկայիս կը չինուին արտադրական բաժանմունքի երկաթեայ մասերը: Բաժանմունքը ունի 160 մեթր երկարութիւն եւ 18 մեթր բարձրութիւն :

ՈՍԿԵՐԻՉ Ցակոբ Եամպէրեան, Երեւանի թանգարանին ղրկած է երկու տոկիէ ափսէներ, մէկուն մէջ փորագրուած է սովիէտական Հայաստանի պետական զինանշանը, իսկ միւսը կը ներկայացնէ Հայաստանի ժողովածու զարդանկարները: Այս երկու ափսէները ցուցադրուած են հասարակութեան :

ԵՐԵՒԱՆի բազմաթիւ հանրային պարտէզներու ցանկապատներէն իւրաքանչիւրը կը ներկայացնէ դեղեցիկ նմոյշ մը հայկական մանրանկարչական եւ զարդանկարչական ոճի: Այդ ցանկապատերու մէկ քանի նախագիծերը պատրաստած է յայտնի ճարտարապետ Մառք Գրիգորեանը: Նախագիծերու չատերուն իր մասնակցութիւնը բերած է երիտասարդ ճարտարապետուհի Գոհար Գրիգորեան, որ Երեւանի բազմարուեստեանը աւարտած է այս տարի, եւ կը պատրաստէ ծառուղիներու համար ալ ցանկապատերու նախագիծեր:

ԹԵՒՈՍԵԱՆի ՓՈԽ-ՎԱՐՉԱՊԵՏ ԱՆՈՒԱՆՈՒՄԸ ԱՆԿԻՒՆԱԴԱՐՁ ՄԸ ԿԸ ԿԱԶՄԷ

ԼՈՆԴՈՆ, 21.— Ծանօթ օրագրող Լաուրըր Ռրկ-Չով, «Օպզըրվըր» հանդէսին մէջ մեկնաբանելով Ռուսիոյ ծանր ճարտարարուեստի նախարար Թեւոսեանի փոխ վարչապետ անուանումը, կը գրէ·

« Թեւոսեան ճարտարարուեստի երեք ղեկավարներէն մին է, որ վերջին երկու տարուան ընթացքին, փոխ վարչապետի պաշտօնին բարձրացած է: Թեւոսեանէ առաջ, մեքենական գործիքներու ճարտարարուեստի ու մեքենաշինութեան ճարտարարուեստի նախարարներ ԵՒֆրէմով եւ Մաչիչվ ալ փոխ վարչապետ կարգուած էին: Երեքը, այժմ, թէկուզեւ չատ զօրաւոր եռանկիւն մը կը կազմեն կառավարութեան մէջ: Տարակոյս չկայ որ, այս երեք նորընտիր փոխ վարչապետները իւ վիճակի են գործնական խնդիրները լուծել, իրենց յեղափոխական պաշտօնակիցներէն լաւագոյն եւ իրապաշտ կերպով :

Այս նոր անուանումները յստակօրէն ցոյց

ՅԱՌԱՋ

ԳԱՂՈՒԹԻ ԳԱՂՈՒԹ

ՆԻԿՈՍԻԱ, Յունիս 4ին արտակարգ չուքով տօնուած է քաղաքին մեծ սրահին «Բալաս»ի մէջ Հայաստանի Հանրապետութեան 31րդ տարեդարձը: Նիկոսիոյ համար աննախընթաց բազմութեամբ մը 1200 հոգի: Տօնին նախաձեռնարկ եղած էին Հայ Կանանց Կիլիկեան Միութիւնը, Հայ Երիտասարդաց Միութիւնը, Լառնաքայի Հայ Ակումբը եւ Տիկնանց մասնաճիւղը՝ տօնին տալով ժողովրդական բնոյթ: Նախագահած է տեղւոյն նորընտիր քաղաքապետ Տոքթ. Ր. Տէրվիս ի ներկայութեան հինգ անդամներուն:

Հանդէսը բացած է Պ. Լ. Պօյաճեան եւ խօսած է Բժ. Ռ. Թագաւորեան, նախ անգլերէն եւ ապա հայերէն: Ընկեր Բէկլար Նաւասարդեան որ Եգիպտոսէն հրաւիրուած էր, խօսած է անգլերէն, եւ հայերէն: Իսկ քաղաքապետը խօսած է յունարէն Ցոյն եւ հայ յարաբերութեանց մասին, անոր ճառը հայերէնի թարգմանած է Պ. Ն. Մադուտեան: Գեղարուեստական բաժինը եղած է շատ ճոխ:

ՄՈՆԹԷՎԻՏԷՈՅԻ մէջ եւս Մայիս 28ը տօնուած է չքեղ կերպով քաղաքին մեծադոյն սրահներէն Վիքթորի Հոլի մէջ: Խօսած են Երուսաղէմէն նոր ժամանած ընկեր Ոսկան Սահակեան եւ Պուէնոս Այրէսէն մասնաւորաբար հրաւիրուած ընկեր Սմբատ Թորդոմեան: Նոյն օրը աւելի քան 300 աղջկաներ մեծ թափօրով չքեղ ծաղկեպսակ մը, զարդարուած եռագոյնով, դնեցած են Ուրուկուայի ազգային հերոսԱրդիկասի արձանին վրայ: Խօսած են Պ. Julio Caporale Esalta եւ Նոր Սերունդէն ընկեր Յակոբ Գոփուզեան: Այս ցոյցը մեծ տպաւորութիւն ձգած է տեղական բոլոր շրջանակներուն մէջ, եւ նոյն օրուան թերթերը մեծ դովեստով խօսած են մեր ժողովուրդի եւ անոր արդար դատի շուրջ, առաջին էջին վրայ գետեղելով ցոյցին մեծադիր նկարը:

ՀԱԼԷՊ.— Յունիս 5ին քաղաքապետարանի դահլիճին վրայ, 10 հազարի հասնող բազմութեան մը ներկայութեան, Փութպոլի Հալէպի ախոյեանութեան մրցումներուն մաս կազմող վերջին հանդիպումին Հ. Մ. Ը. Մ. ը2—1 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Վասպուրականը եւ տիրացաւ 1949ի Ախոյեան տիտղոսին:

կուտան որ ռուսական վարչութեան մէջ բոլորովին նոր զարգացում մը ի յայտ եկած է: Յարդ, Ռուսիոյ փոխ վարչապետները կ'ընտրուէին Բոլշեվիկեան անդամներէն: Վերոյիշեալ երեք անդամներուն տրուած այս լիազօրութիւնը սա պարագան կ'ապացուցանէ որ Սովիէթ Ռուսիոյ պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով ճարտարարուեստի մասնագէտներուն հնարաւորութիւն կը տրուի գործելու քաղաքական մարզի մէջ: Դէպքերը ցոյց կուտան որ, չատ մօտ ատենէն, Ռուսիոյ վարչային դերադրման մեքենային մէջ կարեւոր եւ անսպասելի փոփոխութիւններ պիտի ըլլան:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՑԻՍ 28Ը ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻ ՄԷՋ

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻ, 27 Յունիս.— Թէեւ մի քիչ ուշ, բայց բաւական փայլուն կերպով տօնուեցաւ Հայաստանի անկախութեան 31րդ տարեդարձը: Հանդէսը բացուեցաւ Հայր Լեւոնեանի (Վիէն), ղեկավարութեամբ «Փամ փորտոան»ով:

Բացման խօսքէն վերջ վայրկեան մը յոտնկայս լռութիւն, ի յարգանս այն նահատակներուն որ իրենց արեան գնով Հայաստանի անկախութիւնը պարգեւեցին: Գեղարուեստական բաժինը շատ յաջող էր, Արտասանեցին պատանի Յ. Մէլէքեան, Հայկ Պիլաքճեան, փոքրիկն Սիմոնեան եւ Մ. Մրլաքեան, մեներգեցին Օր. Լուսին Ֆարակեւուրեան, Պօղոսեան եւ Ա. Մրլաքեան: Եղան մէկէ աւելի խմբերգներ Հայր Լեւոնեանի եւ Տիկին Արմենուհի Սիմոնեանի ղեկավարութեամբ: Օրուան բանախօսը Վիէնէն, ընկեր Ս. Գալուստեանը բացատրեց Մայիս 28ի նշանակութիւնը, եւ մեր արտասահման գտնուղ Հայերուս պարտականութիւնը հանդէպ Հայաստանի եւ ազգութեան: Հ. Յ. Դ. Անդրանիկ խումբի կողմէ ընկեր Յով. Ահարոնեան շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր հանդիսականներուն: Դրօշակի խմբեր - դով փակուեցաւ հանդէսը, որմէ ետք տեղի ունեցաւ ընկերահամարնկերական սեղան մը, խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ:

Յ. Մ. Պիչաճեան

ՀՐԱՇԱԼԻ ԳԻՒՏ ՄԸ

Լեհ ճարտարապետ Սթանիսլովից գտած է հնդուկ մը, որ որեւէ տեսակ թուղթի թաթխուելէ վերջ, կրնայ արձանագրել ձայները:

Սովորական տպագրական մեքենայ մը կընայ արտադրել այսպէս ձայնագրուած թուղթերէն հարիւր հազարաւոր օրինակներ:

Չի բաւեր ձայները արձանագրել, պէտք է «վերծուղել»: Իսկ առանց կրամոֆոնի «տիսքթէք» մը ոչինչ կ'արժէ: Սթանիսլովից գտնելէ վերջ թուղթէ սկաւառակը, շատ պարզ մեքենայ մը յարմար աստիճանին վրայ դրուած, իբրեւ խօսող մեքենայի տեղ կրնայ ծառայել, որուն գլխաւոր տարրը կազմուած է ֆոթօ – էլեկտրական բջիջէ մէ: Այս վերջինը սկաւառակները չի մաշեր ձայնադիրի ասեղի մը պէս, այլ յատուկեներպէս կը գործածուի:

Լեհ գիտունին գործիքին մէկ ուրիշ առաւելութիւնը այն է որ մեծ քանակութեամբ չինուելով, շատ աժան կրնայ ըլլալ:

Այսպէսով ամէն մարդ իր տան մէջ պիտի ստանայ իր «ձայնաւոր թերթը»: Արդէն բատիոյի «խօսող թերթը» ունինք, սակայն երէ բան մը լաւ չենք ըմբռներ, բատիոյի «խօսող թերթը» չի կրկներ մեզի համար, մինչդեռ ընդհակառակն «ձայնաւոր թերթին» կրնանք շատ անգամներ կրկնել տալ:

«Ձայնաւոր թերթով» կարելի է նախատեսել ձայնաւոր թղթակցութիւն:

ՔՐԶԱՀԱՒԱՔ — ՄԻԼԻՈՆԱՏԷՐԻՆ — Ժուա – նովիչի մասին թերթերը սիւնակներ կը յատկացնեն ժամանակէ մը ի վեր եւ նոյնիսկ ազդ. ժողովին առջեւ հանդիսներ եղան: Այս մեծահարուստ Հրեան կ'ամբաստանուի իբր Գերմանիոյ դործակից, եւ եօթը հարցաքննիչներու քով խնդիր ունի: Մինչեւ հիմա 340 անգամ հարցաքննուած է, այնինքն հազար ժամ, կ'ըսէ ինք: Իր թղթածրարը քանի մը տարնեակ քիլօ կը կշռէ: Դատը պիտի սկսի Յուլիս 5ին: Ժուանովիչի կամ «Պապոն Ժողէֆ» ինչպէս կը կոչեն, պատերազմին սկիզբը արդէն ոչ – երկաթեայ հին մետաղներու մեծ առեւտուրի մը հասած էր, տարեկան 5 միլիոնի դործառնութեամբ: 1940ին սկսաւ զերմանիոյ ծախել մեծաքանակ ապրանք: Զերբակալուեցաւ իբր հրեայ, բայց արձակուեցաւ: Ուրիշ հրեայ մը՝ Քրանիք զայն կրկին յարաբերութեան մէջ դրաւ գերմանի գնման իշխանութեանց հետ եւ անկէ ետք սկսաւ լողալ միլիոններու մէջ: Միեւնոյն ժամանակ տակեդրամի, դուլպայի եւ կաշիի սեւ շուկայով ալ կը զբաղէր: 600 միլիոնի միայն մետաղ ծախեց Գերմանիոյ: Ինք դատաւորին յայտնեց թէ միայն 20—25 միլիոն չահեցաւ, բայց փոխարէն Ֆրանսացի դիմադրականներուն նուիրեց 42 միլիոն:

— Ուրեմն պարտքի տակ մտար «սուրբ դործին» համար, հարցուց դատաւորը ժպտելով:

Նաղի խոստակրօնները դինք ամբաստանեցին թէ Հրեայ է: Ան իր քրիստոնէութեան թուղթը փոխեց տուաւ հօրը Իսսակ անունը իվան ի վերածելով իբր Ռումէն: Իսկ երբ բժշկական քննութեան կանչեցին՝ իր անունով եւ քարտով արիական մը ղրկեց: Հալածանքը չդադրեցաւ, ամէն անգամ միլիոնաւոր կաշառք տուաւ աղատութեան համար: Ամէնէն ծանր ամբաստանութիւնը իրեն դէմ այն է որ իր կառքովը տարուած եւ յանձնուած են հէնթաիոյին անդլիացի 17 օդաչուներ:

— Հասկնալու համար էր թէ ինչ պիտի ընէին, ըսաւ պարոն Ժողէֆ:

Աւտր փոխարէն Ժուանովիչի կը յիշէ իր ծառայութիւնները դիմադրական ճակատին, ազատեր է Գերմանիոյ ձեռքէն Տիկին Քամբէնքին, եւ ուրիշ դիմադրական կիներ, նաեւ չատ մը Հրեաներ:

★ Պատժական 10րդ ատեանը 6 ամիս բանտարկութիւն եւ 100.000 ֆրանք տուգանքի դատապարտեց Ժուանովիչին, դողդոջուն արժեթուղթեր պահած ըլլալուն համար:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՑ, թիւ 9—12 (1948 Սեպտեմբեր – Դեկտեմբեր): Պատմական եւ բանասիրական բովանդակութեամբ: Տարեկան բաժանեդին 6 տոլար: Հասցէ.— Mechitaristengasse, 4, Vienne, 62 (Autriche):

ՅՈԿՈՒՄ, Մկրտիչ Հայրապետեանի, Փարիզ, 1949:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՅՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԴԱՐԵՐԻ ՄԻՋՈՎ. հատոր Ա. Մանկութիւն եւ պատանեկութիւն: Գրեց՝ Պետրոս Տօնապետեան (Վաղինակ): Տպ. Յ. Թիւրապեան, Փարիզ, 1947:

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Բ.

ԽԵՆԹԸ

— Էյ, թողէք զիս, թողէք, հէյ, հէյ, հէյ...:

— Աղջի Խաթուն կը լսե՞ս Խենթը. ան ալ չարիք մը կը դուշակէ Անիի գլխուն, ինչպէս որ անցած դիշեր կը դուշակէր մեր դրկից Մարօն, — դարճաւ կին մը իր հարեւանուհիին, որ մտամոլոր կը նայէր Խենթին եռեւէն:

Հա, եղաւ ճան, ճիշդ է, աշխարհի վերջը եկեր է, ժամանակները՝ դէշ, ալ ոչ մեծ կայ, ոչ փոքր:

Աստուծոյ բարկութիւնը չուտով պիտի իջնէ Անիի գլխուն,— պատասխանեց Խաթունը հառաչելով:

— Հարկաւ Աստուծոյ բարկութիւնը պիտի իջնէ, Աստուած ինչպէս կրնայ համբերել այն լրբութիւններուն, որ մեր ջահիլները կը գործեն: Միտքդ է անցեալ օրուան դէպքը Մայր տաճարին մէջ, ինչ օյին հանեցին խեղճ հայր սուրբի գըլխուն: Անոր կարճ հասակին վրայ ծիծաղիլ ուզելով՝ ահագին գրաւկալ մը դրեր էին առջեւը, որպէսզի խեղճը չկարենայ Աւետարան կարդալ, ու իրենք վրաս խնդան: Հա, լաւ խնդացին, անոր անէծքը զուր չանցնի իր անեցիներու գլխուն:

— Թող Տէրը փրկէ մեզ, պատասխանեց եղսօն:

Մինչ երկու հարեւանուհիները կը խօսակցէին այսպէս, Խենթը Դարբնոց փողոցէն չեղելով մտաւ Բուն փողոցը, եւբր փայտր չարժելով կանդ առաւ արքունի պալատին մօտ, ուր կ'ապրէր այդ ժամանակ Վեստ Սարգիս իշխանը: Վերը նայեցաւ, վարր նայեցաւ, ու կարծես հիացաւ տեսնելով անոր նուրբ քանդակները, պատերու դեղին ու սեւ քարերը, եւ այլ զարդերը, բայց յանկարծ դոյներ նետեց աչքերը կատաղութեամբ լեցուեցան, եւ դրեթէ խեղդուած ձայնով մը կանչեց.

Մի՛ հարցնէք թէ ով եմ ես,
Վա՛յ ինձ, վա՛յ ինձ.
Սիրտս ու շէն Անիս եմ ես,
Վա՛յ ինձ, վայ ինձ...:

Փայտր պինդ մը գետինը զարկաւ, քանի մը յիմար ոստիւններ ըրաւ, ապա դիմելով Վեստ Սարգիս իշխանի ծառաներուն՝ դոռաց.

— Ի՞նչ էք կեցեր. Խենթին գլխի տուէք, դիեն ...

— Աբի, Խենթ, արի, գինի տանք քեզի,— կանչեցին ծառաները:

Հո, հո հո ըրաւ Խենթը, փայտով ետ քշեց եղեխաները, եւ անցնելով սիւնազարդ սրահէն՝ մտաւ խոհանոց, ուր ծառաները համով կերակուր կը պատրաստէին իշխանին համար:

Խենթը առաւ գինիով լեցուն դաւաթը, դատրկեց, մէկ քանի ծամածռութիւններ ըրաւ եւ խնդացուց ծառաները:

— Խենթ, գինի դեռ կ'ուզե՞ս, հարցուց ծառաներէն մէկը:

— Տուր դաւաթ մըն ալ: Կարճ ժամանակ անցան. Խենթը յանկարծ ձեռքերը գլխին զարկաւ, փայտը մէկդի նետեց. եւ առանց խօսք մը ըսելու պահեցաւ անկիւն մը: Քիչ յետոյ լսուեցաւ իր խմփոցը:

Ծառաները բնաւ ուշադրութիւն չդարձուցին անոր վրայ, կը ճանչնային զայն, առաջին անդամը չէր որ մէկ երկու դաւաթ գինի խմելէ ետք՝ կը քնանար այսպէս խոհանոցին մէկ անկիւնը: Քիչ յետոյ անոնք արդէն մոռցած էին Խենթը, եւ սկսան կատակներ ընել իրարու հետ:

— Կարօ, այսդիշեր տո՞վ էր որ մեր իշխանին մօտ եկաւ, հարցուց ծառայ մը դռնապանին, որ դեռ նոր մտած էր ներս իր բաժին կերակուրը ստանալու:

— Քահանայ մըն էր, եւ լոյսը կը բացուէր, երբ հեռացաւ: Այս դիշեր մեր իշխանը չքնացաւ:

— Ի՞նչ կար որ: Կարեւո՞ր գործ էր:

— Չեմ դիտեր: Արդէն հրամայուած է ախոռապանին՝ չորս բնտիր ձի պատրաստել այս դիշերուան համար: Կարծեմ: Կարծեմ թէ քահանային պիտի ուղեկցի դէպի Հոռոմներու երկիրը:

Խենթը, որ դիտմամբ քնացած կը ձեւանար, ցնցուեցաւ երբ այս խօսքերը լսեց, բայց չուտով զսպեց ինքզինքը, որպէսզի ծառաները չկասկածին, եւ իր խմփոցը չարունակեց:

ԲԱԴՐԱՍ ԱՃԵՄԱՆ

(3)

Վաղուան մարզանաւդէսը

Եւրոպայի քաղաքակիրթ ժողովուրդները անհահման զոհողութիւններ կ'ընեն երիտասարդները մարզական դաստիարակութեան եւ առողջութեան համար:

Ազատ ժողովուրդներու զաւակները իրենց երկիրներուն մէջ կը վայելեն ամէն ապահովութիւն, չունին ճնշման վտանգ, ոչ ալ օտարացման վախ: Եւ սակայն, օրուան իշխանութիւնները կը տքնին նոր միջոցներ ստեղծել դրացի ազգերու երիտասարդութիւնը գերազանցելու, նոյնիսկ հրապուրելու, իրենց շարքերը աւելի խտացնելու համար նոր ուժերով, կորովի տարրերով:

Այս երկրին մէջ փարթամ ոստանէն մինչեւ յետին գիւղը ունի իր մարզադաշտը, զանազան խաղերու եւ մարզիկներու խումբը:

Մենք Հայերս համայնակուռ ափերու վրայ ցրուած ըլլալով, աւելի քան երբեք պէտք ունինք հաւաքելու մեր ուժերը, մեր երիտասարդութեան կորովը ամրապնդելու հայրենասիրական զգացումներով: Ինքնապաշտպանութեան ոգին ալ այդ կը թելադրէ:

Քառորդ դարու կեանք ունի Ֆրանսահայ զաղութը: Զոհողութիւններ չեն պակասած, վառ պահելու համար մարզական չարժումը: Դժբախտաբար կարելի չէ եղած ընդհանուր համաձայնութեան մը յանգիլ: Հակառակ այս տխուր իրականութեան, հայ մարզիկը կը պահէ իր ազգային ոգին ու կենսունակութիւնը: Քիչ մը ամէն տեղ ազգային գործը բարձր բռնած՝ կը քալէ խրոխտ ու ճակատը միշտ բարձր:

Մեզի կը մնայ խրախուսել այս առողջ չարժումը, նիւթապէս եւ բարոյապէս:

Վաղը, կիրակի բացառիկ մարզահանդէս մը տեղի կ'ունենայ Stade Olierի մէջ: Լաւագոյն առիթ մը՝ օգնելու Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան, որ դեռ նոր կազմուած, արդէն կը համրէ ստուարթիւ անդամներ:

Ուրեմն՝ մարզադաշտ, մեծ բազմութեամբ, ծափահարելու հայ մարզիկին յաջողութիւնները: Այս ճակատին վրայ եւս վառ պահենք «Լուսաւորչի կանթեղը», առողջ եւ հայրենասէր քաղաքացիներ պատրաստելով:

Ց. ՀԻՍԱՑԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

ՅՈՒԼԻՍ 3ԻՆ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌՏՈՒ ԺԱՄԸ 9ԷՆ ԵՐԵԿՈՑԵԱՆ 10

STADE OLIER MONTROUGE, 11 RUE D'ARCUEIL, (LA VACHE NOIRE)

Դրօշի արարողութիւն, ընդհ. տողանցք, գնդախաղ, պասքէթ, վազք եւն. պիտի մասնակցին Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութիւնը, Հայ Աբիները, Հայ Արեւուշները եւ Նոր Սերունդի երգչախումբը: Հրաւէրատոմսերը ստանալ «Ցառաջ»էն, «Հայաստան»ի եւ «Արեւմուտք»ի խմբագրութիւններէն, Հ. Սամուէլ, Բարսեան, Պարսամեան գրատուներէն:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Porte d'Orléansէն առնել 187, 188 թիւ. հանրակառքերը եւ իջնել La Vache Noire:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ ՊԼՎԻԼԻ ԴՊՐՈՑԻՆ

Հովանաւորութեամբ կաթող. պատուիրակ Արտաւազդ արք. Սիւրմէեանի: Այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3էն 11 Bon Foyerի թատերասրահին մէջ 8 Ave. Simon Bolivar, Paris, (métro Pyrenees):

Մրցանակաբաշխութիւն, դեղարուեստական բաժին, ընտանեկան խնջոյք: Պիտի ներկայացուի Ա. անգամ ըլլալով փոքրիկներու կողմէ՝ Մկրտիչ կորիանի ԶԱՐԻԿՆ ՈՒ ՔԱՋԱՐԻԿԸ

Պատանեկան հէքեաթ թատերախաղ 4 արար, բեմադրութիւն՝ Տրդատ Նշանեանի: Մուտք 200 եւ 100 ֆրանք: Տոմսերը հայթայթել Պլվիլի կրթ. յանձնախումբի անդամներէն:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Քղիի Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ այս կիրակի ամբողջ օրը, Սէն Լու Եօթնեղբայրեան օրասունի ադարակին մէջ: Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներով: Մուտքը ազատ է:

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՑԹ

Մարսէյլի Հայ Մշակութային Միութիւնը հաւաքոյթ մը սարքած է Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆի նոր լոյս տեսած «ԿԸ ՀՐԱԺԱՐԻՄ ՀԱՑՈՒԹԵՆԷ...» վէպին նուիրուած, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Café Noaillesի ներքնասրահը:

Պիտի ըլլան վէպին շուրջ, դրուագատութիւններ, որոնց կրնան մասնակցիլ ներկաները: Հեղինակը պիտի ծանօթանայ իր գիրքը փափաքողներուն:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է հազար ֆրանք Տիկին Անուշ Ալվազեանէ Պռվանի հիւանդներուն համար:

ՓԱՐԻԶԻ հայ եկեղեցիին մէջ այս կիրակի, առտուան ժամը 10ին պիտի պատարագէ Վիէննայի (Աւստրիա) հոգեւոր հովիւ եղիշէ քհնյ. Իւթիճեան: Պատարագը լրանալուն կաթ. պատուիրակ Արտաւազդ արք. վարդապետական վեղարիօրհնութիւնը եւ գաւազանի իշխանութիւնը պիտի տայ եղիշէ քահանայի:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նկարիչ ԿԱՐԱՊԵՏ Ա. ՄՈՄՃԵԱՆի Բ. ցուցահանդէսը, Ցուլիս 14էն 15, Կալըրի տը լա Սիթէի մէջ, 41 Quai de l'Horloge, métro Pont Neuf:

Կը ցուցադրուին փարիզեան տեսարաններ (Vieux coins de Paris): Ցուցահանդէսը բաց է ամէն օր կէս օրէ վերջ, բացի կիրակիէ, պաշտօնական բացումը 1 Ցուլիսին ժամը 3ին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻՆ տարեդարձի տօնակատարութիւնը Մարսէյլի մէջ, Օգոստոս 7ին, Վալապրի անտառին մէջ, մեծ պատրաստութեամբ»:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ը մարզասէրներու համար երթեւեկ մը կազմակերպած է օթօքարով, այս կիրակի ժամը 9էն մինչեւ 12: Ամէն ժամ երթ դէպի Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան բացմամարզահանդէսին վայրը: Իրիկունն ալ միեւնոյն ձեւով վերադարձ: Երթեւեկի գինը 120 ֆրանք: Հաւաքուիլ Փլաս Carnot:

ՎԱՐՁԱԿԱՆ

15 Ցունիսին Շավիլէն մանուկ չէֆով հազար ֆրանք ղրկող հայրենակիցը իր անունը եւ հասցէն խմացնէ, որոշ կերպով գրուած:

Ցունիս 20ին մանուկ fun թով 1600 ֆրանք ղրկող մեր բաժանորդէն եւս կը խնդրուի իր անունը եւ հասցէն խմացնել: ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՑԱՐՇԱՏԱՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

Ռոմանի Քեռի խումբի դասախօս. ժողովը այս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին ընկեր Ցարութիւն Պօյաճեանի բնակարանին մէջ: Կը խօսի ընկեր Սարգիս Պիլալեան: Նիւթ՝ «Հ. Ց. Դաշնակցութեան ծննդեան պատճառները»:

Լիոնի Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր ընկերները 8 յուլիս ուրբաթ իրիկունժամը ճիշդ 8ին ղպրոցին սրահը, 178 rue Rabelais: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԸՆԿԵՐՈՒՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՐ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

«Եգիպտացի» կոմիտէն կազմակերպած է հրապարակային դասախօսութեանց չարք մը, որուն առաջինը տեղի կ'ունենայ այս չաբաթ գիշերը ժամը 8.30ին, «Մոսիէթէ Սաւանթ»ի salle D.ին մէջ: Կը խօսի ընկեր Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ: Նիւթը՝ «Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը եւ իր քաղաքական ուղին»: Կը հրաւիրուին եգիպտացիի, չրջաններու ընկերներն ու համակիրները:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Ցակոբ Նիկողոսեան (Պուա Քոլոմպ) եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին, (15 rue Jean Goujon), իր կնոջ եւ իրենց մօր ՏԻԿԻՆ ԹԱԳՈՒՀԻ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ մահուան առաջին տարելիցին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԿԸ ՀՐԱԺԱՐԻՄ ՀԱՑՈՒԹԵՆԷ... (վէպ)
Գրեց՝ Կ. Փօլատեան

300 էջ, գինը 350 ֆրանք: Ստանալու համար գիմել.— «Ցառաջ»ի եւ «Արեւմուտք»ի խմբագրութեանց, Փարիզահայ գրավաճառներուն, ինչպէս նաեւ ուղղակի հեղինակի հասցէին.— G. Poladian, 92 Bld. Général Nollet, (La Rosière), Մարսէյլ:

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE» 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, fուսfուս եւ արեւելեան կերակուրներ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ ՀԱՑԿ, ԱՓՈՒՆ, ԶԱՈՒԻ, եւ պարուհի ՁԷՄԻԼԱ:

ԾԱԽՈՒ Է

Կօշկակարի լօքալ մը փօրս մօթրխսով, դիւրամատչելի պայմաններ:

Դիմել Պաղտասարեան եղբայրներուն, 2 rue de Terras, Marseille:

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՖԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ 36րդ չրջանը այս տարի նոր ուղեցոյցով մը պիտի կատարուի: Մրցողները Փարիզէն Րէնս եւ անկէ Պելֆիքա (Պրիւքսէլ) անցնելով պիտի դառնան Պուլոնը, եւ Ռուան, Սէն Մալօ, Սապլը տ'Օլօն, Լա Ռոշէլ, Պոռտօ, անկէ Սպանիա (Սէն Սէպասթիէն) հասնելէն յետոյ Փոյի, Լիւշոնի, Թուլուզի եւ Մարսէյլի ճամբան պիտի չարունակեն, Իտալիայէն ու Զուիցերիայէն պիտի անցնին եւ Նանսիի վրայով պիտի դառնան Փարիզ, 24 Ցուլիսին, կորելով 21 հանդրուան եւ 4813 քիլոմեթր:

Երկկ հանդիսաւոր համախմբումով տեղի ունեցաւ Լուվրի առջեւ 120 մասնակցողներով, իսկ բուն մեկնումը Լիվրի կարկանէն, ժողովրդական խանդավառ ծափերու մէջ: Առաջին հանգրուանը՝ Փարիզ - Րէնս, 182 քիլոմեթր, չահեցաւ Ֆրանսացի Տիւսօ, 5 ժամ 14 վայրկեանէն:

ՀՐԵԱՑ ՄԵԾԱՀԱՐՈՒՍՏ դրամատէր Պառոն Խուատր տը Բօչիլա մեռաւ, 81 տարեկան էր: Որդին էր Պառոն Ալֆոնսի տը 1870ի պատերազմէն վերջ, Գերմանիոյ պահանջած 5 միլիոնի տուգանքը հայթայթելու մէջ մեծ դեր ունեցած էր: Կարեւոր բարեգործութիւններ ըրած է:

ԱՆԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ վճարումները օրական 250 ֆրանքի բարձրացնել որոշեց Ազգ. Ժողովը:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ ընդհ. քարտուղար Թրիկվի Լի յայտարարութեան մը մէջ ըսաւ «պաղ» պատերազմի չրջանը անցուցինք եւ կը մտնենք «պաղ» խաղաղութեան մը չրջանը:

ԴԱՏԱՒՈՐի մը սպանիչները սկսան դատուիլ Ինի ոճրադատ ատեանին առջեւ: Ամբաստանեալները երեք հոգի են, որոնք 1945 Ցունուար 15ին, յարձակած են Պուրկի դատաւոր 75 տարեկան Պլնեուա Վիլարի վրայ, զայն սպաննած եւ մարմինն ալ ձիւներու տակ թաղած էին: Ոճիրէն երեք տարի վերջ էր որ Լիոնի ոստիկանութիւնը յաջողած էր ձերբակալել զանոնք: Ամբաստանեալներէն մնած էր այն էր որ 1944ին, իբր դիմադրական մնած էր լեհի մը տունը եւ սպաննած ոչ միայն դաւադիրը, այլ անոր քանի մը ամսու երախան ալ, բայց Լիոնի զինուորական դատարանը զայն արձակած էր: Սպանեալ դատաւորին յանցանքը այն էր որ հետապնդած էր այդ միջոցներուն գործող ւարառուները: Ամբաստանեալներէն երկուքը մահուան եւ միւսը 5 տարի բանտարկութեան դատապարտուեցան:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 3 JUILLET 1949 Կիրակի 3 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5888-Նոր շրջան Թիւ 1299

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՂՀՐԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

Մոսկուայէն, Թղհրանէն ու Պաղտատէն հաղորդուած լուրերու համաձայն, այս օրերս Իրանի մայրաքաղաքին մէջ տեղի կ'ունենայ քաղաքական կարեւոր խորհրդաժողով մը, որուն կը մասնակցին կարգ մը արեւելեան պետութեանց վեհապետները :

Արդէն Թղհրան հասեր է էմիր Ապտիւլիլահ, Շէրիֆ Հիւսէյնի թոռը (Ալիի տղան), որ Իրաքի խնամակալն է 1939 ապրիլ 4էն ի վեր, երբ Ֆեյսալ թագաւորի որդի կազմ Ա., երիտասարդ հասակի մէջ զոհ դնաց ինքնաշարժի արկածի մը եւ իրեն յաջորդեց չորս տարեկան տղան՝ Ֆեյսալ Բ.: Խնամակալին կ'ընկերանան Իրաքի արտաքին նախարարը՝ Ֆաւզի Ճէմալի եւ ընդհանուր սպայակոյտի պետը :

Թղհրանի մէջ կը սպասուի նաեւ Աֆղոյրդանեան թագաւորը Ապտուլլահ, իր վարչապետին եւ նախարարներուն հետ :

Նոյնիսկ կ'ըսուի թէ Իրանի մայրաքաղաքը պիտի հասնի չուտով Թուրքիոյ Հանրապետութեան նախագահ Ըսմէթ Ինէօնիւ, փոխադարձելու համար 1934ին Րիզա Շահ Փհլէվիի կատարած այցը Մուսթաֆա Քէմալին :

Խօսքեր կ'ըլլան Աֆղանիստանի թագաւորին այցելութեան մասին եւս :

Տրուած տեղեկութիւններու համաձայն, այս բոլորին վերեւ կը սաւառնի Ալպիոնը՝ իբրեւ հովանաւոր :

Եթէ ճիշդ են հաղորդուած լուրերը, կը նշանակէ թէ քաղաքական լուրջ ձեռնարկներ կը կատարուին արեւելեան կողմն աշխարհի :

Եւ արդէն վերջերս յայտնի եղաւ Մոսկուան, որ այս խորհրդաժողովին վրայ կը նայի մեծ կասկածանքով ու զայն կը կապէ Թուրքիոյ, Իրաքի եւ Իրանի քիւրտերուն դէմ ծրագրուած ենթադրեալ ձեռնարկներու հետ :

Քիւրտ ընկերականներն ալ կը կարծեն թէ Թղհրանի մէջ կ'ուզեն վերանորոգել Սաատապատի դաշինքը, որ կնքուած էր 8 Յուլիս 1937ին՝ Թուրքիոյ, Իրաքի, Իրանի եւ Աֆղանիստանի միջեւ, լրացնելու համար 1934ին Թուրքիոյ եւ Իրանի միջեւ կնքուած Համաձայնագիրը :

Սաատապատի դաշինքի 7րդ յօդուածին համաձայն, դաշնադիր կողմերէն իւրաքանչիւրը յանձն կ'առնէր արգիլել կազմութիւնը ամէն կարգի գինեալ խումբերու, որոնց նպատակը պիտի ըլլար տապալել հաստատուած կարգերը եւ խանգարել անդորրութիւնը սահմանին այս կամ այն կողմը :

Այլ խօսքով, Սաատապատի դաշինքին դէմ ուղղուած նպատակն էր, ըստ Քիւրտերու, իր սաղմին մէջ խեղդել քրտական աղատագրական ոեւէ շարժում :

Սաատապատի դաշինքը ստորագրող պետութիւններու ամբողջ գործունէութիւնը այն եղաւ, որ անոնք անգամ մը միայն հաւաքական դիմում մը կատարեցին, այն ալ՝ 1939ին, ի նպաստ Պաղեստինի Արաբներուն :

Այժմ երբ կը վերաքննուին Մերձաւոր Արեւելքի հետ կապուած միջազգային դաշնագիրները, երբ պաշտօնապէս կը վերահաստատուի 1939 Հոկտ. 19ին Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Թուրքիոյ միջեւ կնքուած զինուորական փոխադարձ օժանդակութեան դաշնագիրը, անհաւանական չէ որ վերակենդանացուի նաեւ Սաատապատի դաշնագիրը : Մանաւանդ, որ ժամանակները փոխուած են եւ Մոսկուա ալ վերաքննելով իր քաղաքականութիւնը Քիւրտերուն հանդէպ, ատենէ մը ի վեր պաշտպան կը հանդիսանայ անոնց : Թէեւ տեսանք թէ վերջին վայրկեանին ինչպէս լքեց դաշնակիցը եւ Պարսկական Ազարպատականի իր պաշտպանեալները, թոյլ տալով որ համայնավարական հակում ցոյց տուող բոլոր պարագլուխները, քիւրտ թէ պարսիկ, կախաղան հանուին Իրանի մէջ :

Իրանի, Թուրքիոյ, Իրաքի եւ Աֆղանիստանի վրայ այս անգամ կ'աւելնայ նաեւ Անդրյորդանանը, որուն վեհապետը՝ Հաշիմի Ապտիւլլահ միացեալ ճակատ կազմած է իր եղբօր որդւոյն՝ Իրաքի խնամակալ Ապտիւլիլահի հետ, նոյնպէս Հաշիմի : Աւտր ապացոյցը տեսանք Սուրիոյ վերջին դէպքերուն առեն :

Ցուսանք որ Թղհրանի խորհրդաժողովի ընդհատակն ըլլայ խաղաղութեան պահպանումն ու ամրապնդումը եւ ոչ ուրիշ բան :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

ԻՆՉ ԿԱՑ ՈՐ ...

Ամէն լեզուէ թերթեր լեցուն են զանազան եւ զարմանազան պատմութիւններով :

Ամէնէն արտառոցները Ովկիանոսը կ'անցնին մեզի գալու համար յաճախ, բայց Մանչէն անդին ալ պակաս չեն այլապէս չհաւեկան տեսակները, երբ մանաւանդ անոնց հերոսները կը պատկանին կղերական դասին :

Կարմիր երէցներու ելոյթներուն վարժուած ենք այլեւս :

Այս մէկը բոլորովին անտիպ է : Անգլիական մեծ թեմի մը՝ Չէմսֆորտի եպիսկոպոսը, ապահովաբար ձանձրանալով մարդկային դերեզմանները օրհնելէ եւ ամէն կիրակի երկոտանիներու հոգեմաւետարան կարդալէ, անցեալ շաբթու զացեր հոգեհանդիստ կատարեր է դերեզմանատան մը մէջ, ուր թաղուած են հարիւր..., չուներ եւ կատուներ :

Գիտեմ, որ զանազան մեկնութիւններ պիտի տաք այս ելոյթին : Պիտի մտածէք թէ թերեւս հանգուցեալները ոտիկան չուներ են, լեռներու ազատարարներ կամ պատերազմի միջոցին զանազան թանկագին ծառայութիւններ կատարողներ :

Ես կը կարծեմ սակայն որ անկլիքան գերապատիւը ուզած է ըսել մեզի, մարդկային արարածներուս որ չուները աւելի արժանի են յարգանքի, քան կարգ մը մարդկային արարածներ :

ՍՕՍԻ

Արարատ գագաղներ գոյիս հասան

Ուրբաթ օր օդանաւով Պոլիս հասան չորս Ամերիկացիներ, որոնք խորապէս համոզուած են թէ պիտի կրնան Նոյի Տապանը գտնել Արարատ լերան վրայ : Իրենց գոյքերն ալ հետերնին պիտի հասնին :

Զորս ուխտաւորները տակաւին չեն գիտեր թէ երբ պիտի կրնան ճամբայ ելլել դէպի «արեւելեան նահանգները» : Ամէն բան կախում ունի Թուրքիոյ արտաքին նախարարութեան եւ բանակի հրամանատարութեան որոշումէն :

Ապարատ հասնելու համար, անհրաժեշտ է անցնիլ զօրեղապէս ամրացուած զինուորական շրջանակներէ, որոնք խստօրէն գաղտնի կը պահուին Թրքական սպայակոյտին կողմէ :

Մոսկուայի անթելը վերջերս կ'ապդարարէ թէ անոնք որ Արարատ բարձրանալ կ'ուզեն, Նոյի Տապանը չէ որ կը փնտռեն, այլ կ'ուզեն լրտեսութիւն կատարել Մ. Միութեան վրայ, սահմանամերձ Հայաստանէն :

Այս պղտարարութենէն քիչ վերջը Թուրքիա եւ առաւ երկու անգլիացի հետազօտիչներու արտօնութիւնը :

Զորս Ամերիկացիներուն դէմ ուղղուած է, Տոքթ. Սմիթ, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ.

— « Եթէ նոյնիսկ Թրքական կառավարութիւնը մեզի արտօնութիւն տայ մեր ծրագրած արշաւը կատարելու, Ռուսերը ամէն բան պիտի ընեն մեր ձեռնարկը խափանելու համար : Բայց մենք ամէն բան աչք առած ենք : Մենք կը հաւատանք թէ անոնք պիտի չվարանին սպաննել մեզ : Մենք մեր բոլոր հոգիով կը հաւատանք թէ Տապանը հոն է » :

Արշաւախումբը Անգարա պիտի երթայ այս շաբթու, խնդրելու համար արտաքին նախարարութենէն եւ սպարապետութենէն որ արտօնեն արեւելեան մեծ մի՛աբերդէն՝ Էրզրումէն անդին անցնելու եւ Արարատ բարձրանալով Տապանը փնտռելու :

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՑԱՂԹԱՆԱԿ ՍՈՒՐԻԱ - ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Պէյրութէն եւ Հալէպէն Յունիս 20 թուով կը հաղորդեն թէ դաւառական ազգային ժողովին ընտրութեանց մէջ Դաշնակցութեան ցանկերը անցած են ջախջախիչ մեծամասնութեամբ :

Տնտեսական վէճը լուծուեցաւ

ՍԹԵՐԼԻՆԻ ԱՐԺԵԶԱՐԿՈՒՄԸ ՄՕՏԱԼՈՒՏ

Եւրոպայի տնտեսական խորհուրդը տենդագին աշխատանքի մը լծուելով վերջացուց իր գործը եւ համաձայնութիւն գոյացաւ Պելճիոյ եւ Անգլիոյ միջեւ, չնորհիւ 2 կողմերու զիջողութեանց եւ Ֆրանսական ու ամերիկեան ներկայացուցիչներու միջնորդութեանց :

Անգլիա որ իր պարտքերը եթէ վճարէր ամբողջովին, ոսկիի եւ տոլարի պահեստը պիտի վտանգուէր, զոհացում ստացաւ. մաս մը միայն պիտի վճարէ, իսկ մնացեալը Պելճիքա ընդունեց իր պահանջ սպասել : Իսկ Ամերիկացիք բացառիկ վարկ մը պիտի բանան Պելճիքայի իր այս զիջումը դարմանելու համար :

Այս առթիւ որոշուեցաւ առեւտրական փոխանակութեանց քիչ մը աւելի ազատութիւն տալ, ու եւրոպական դրամներու տոլարի հետ փոխանակելիութիւնը 100ին 25 համեմատութեամբ պակսեցնել :

Ամերիկացիք կը պնդեն թէ անգլիականին սակը (սթերլինը պաշտօնապէս կ'արժէ 4 տոլար 3 սէնթ) բարձր ըլլալով արդելք կ'ըլլայ առեւտրական փոխանակութեանց : Այս պատճառով հաւանական է որ մօտերս արժեզրկուի, բայց այդ մասին որոշումը կախում ունի դաղթապետութեանց ելմտական նախարարներու ժողովէն, որ չուտով կը գումարուի Լոնտոնի մէջ :

Իրլանտա առաջարկեց որ համաշխարհային ժողով մը գումարուի դրամական խնդիրը լուծելու համար :

★ Անգլիա իր երկկողմեան համաձայնութեանց սկզբունքին հետեւելով կը բանակցի Եուկոսլաւիոյ հետ եւ մօտերս պիտի ստորագրուի անգլեւ-եուկոսլաւ առեւտրական դաշնագիր մը՝ 5 տարուան համար :

Ամերիկեան դրամատէրեր կ'ուզեն Ռուսիոյ հետ գործել

Ամերիկեան դրամատիրութեան կեդրոնը՝ Ուոլ Սթրիթ առաջարկ տարած է կառավարութեան դադրեցնել Մոսկուայի հանդէպ ժխտական ու կասկածոտ քաղաքականութիւնը, վերսկսիլ Խորհրդային Միութեան եւ արեւելեան Եւրոպայի հետ առեւտրական փոխանակութիւնները : Միացեալ Նահանգներու կողմէ Ռուսիոյ հանդէպ գործադրուած տնտեսական պատիժները պարզեւթադրութիւններ են, քանի որ Սովիէթները մտադիր չեն յարձակելու արեւմտեան Եւրոպայի վրայ : Ուրեմն պէտք է լքել այն դաղափարը որուն հետեւանքով Ռուսիա պատնէշուած երկիր մը կ'ըլլայ, այլ պէտք է թողուլ որ ան իր տնտեսական ուժը զարդացնէ, եւ ինչպէս Ամերիկան, ազատօրէն առեւտուր ընէ արեւելքի հետ, եւայլն :

Այսպիսի թելադրութիւններ ասկից առաջ ալ եղած էին դրամատիրական աշխարհէն, սակայն նախագահ Թրումըն եւ արտաքին նախարար Էչեսընն նկատի չեն առած, այլ որոշած են անփոփոխ պահել Խորհրդային Միութեան հանդէպ բռնած իրենց ամուր դիրքը : Այս պատճառով իսկ անոնք պիտի փութացնեն Ատլանտեանի դաշինքին ու Եւրոպայի զինուորական օգնութեան ծրագրին վաւերացումը, ինչ որ չուտով տեղի պիտի ունենայ :

★ Ամերիկեան բանակին սպայակոյտի պետ զօր. Պրէտլէյ յայտարարեց որ իրենք նախատեսած են միջազգային ճգնաժամի երկար ժամանակամիջոց մը : Հաշտութենէն ի վեր անցած չորս տարիները ի նպաստ մեզի եղան եւ մեր երբեմնի զինակիցը հիմա կր կենայ պաշտպանողականի վրայ : Այժմ մեր զինուորական ուժը հասած է աստիճանի մը որ կրնայ արդիլել ոեւէ ագէտ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ մերժած էր անգլեամերիկեան առաջարկ մը որուն համաձայն քննիչ խառն յանձնախումբ մը պիտի ղբրկուէր Ռումանիա, Պուլկարիա եւ Հունգարիա, քննելու համար հաշտութեան դաշնագիրներու տրամադրութեանց հակառակ, անոնց գործած արդելքները, մասնաւորաբար կրօնական եւ անհատական ազատութեանց դէմ : Անգլիա եւ Ամերիկա, նկատելով որ Ռուսիոյ այս ընթացքը հակառակ է նոյն դաշնագիրներուն, պիտի սպասեն մինչեւ Յուլիս 30, եւ եթէ Ռուսիա չվերսկսի իր տեսակէտը, իրենք ուղղակի ծանուցագիր պիտի տան նոյն պետութեանց :

ՃՇԴՈՒՄ.— Երէկի խմբագրականին վերջին մասին մէջ, հետեւեալ հատուածը կարդալ այսպէս :

« ... Հիմնադիրը դժբախտաբար տարուեցաւ այդ հովէն եւ իր կանխահաս մահուան հետ դերեզման տարաւ նաեւ իր սիրած Միութեան Միամանականութեան ծրագիրը » :

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ՍՏՈՐԱԿԱՑՈՒԹԵԱՆ ԶԳԱՑՈՒՄԸ ՏՂՈՑ ՄԷՋ»

Երեսուն էջերէ բաղկացեալ տպագիր տետրակ մըն է, զոր գրած, խօսած եւ հրատարակած է Ժընեւցի հոգեբանը՝ Էմ. Քլապարէտ, եւ թարգմանած՝ Մելքոնեան դպրոցին մանկավարժութեան ու հոգեբանութեան ուսուցիչը՝ Պ. Պօղոս Գէորգեան:

Բովանդակալից ու այժմէական, ըլլալով հանդերձ «տապճեալ եւ քիչ մը ուրուագծային», շահեկան է ան, որուն ընթերցումը պէտք է նկատել կարեւոր ոչ միայն ուսուցիչներուն համար, այլ նաեւ ծնողներուն: Գոնէ անոնց, որոնք կը գիտակցին դաստիարակութեան արուեստին իրենց բաժին ինկած պատասխանատու եւ նուիրական դերին:

« Ցառաջ »ի մէջ, ամիսներ առաջ, խօսեր էի թարգմանողին մասին, իր Ֆրանսերէն գործ մը հեղինակութեան առիթով: Այսօր, ահա, դարձեալ կը զբաղիմ իր մով: Որովհետեւ, ուշադրաւ է աշխատանքը, զոր կը կատարէ, նուիրումով եւ հաւատքով, թէ իր հայերէն ու Ֆրանսերէն երկերովը, եւ թէ իր թարգմանութիւններովը, ամէնքն ալ, առանց բացառութեան, մանկավարժական եւ դաստիարակչական, հետեւաբար անհրաժեշտ, վաստակ չունին:

Հաւասարապէս հեղինակ եւ թարգմանող այսպէս ուրեմն հայ մանկավարժը մէկն է անոնցմէ, որոնք մեծ կարեւորութիւն կուտան թարգմանութեան դերին, եւ չունին արհամարհոտակեցուածքը այն միւսներուն, որոնք ոչ միայն կը ստորագնահատեն թարգմանութեան արժէքն ու օգտակարութիւնը, այլեւ բոլորովին անպէտ կը նկատեն զայն:

Եւ սակայն, թարգմանութիւնը կերտեց մեր Ոսկեդարը :

Ե՞րբ, արդեօք, մեր մամուլը պիտի դիտակցի թէ՝ դաստիարակ մըն ալ ինք է, չափահասներու դաստիարակ, որպէսզի վերջապէս, մերթ ընդ մերթ գոնէ, մեզի մատակարարէ հիւթեղ մունդ, որակը բարձր եւ աղնիւ էջերու թարգմանութիւններով կամ կատարուած թարգմանութիւններու ազատատումներով: Համոզուած եմ որ, այնատեն այլեւս մեր պարոն մտաւորականներէն շատերը պիտի չյայտարարեն թէ՝ «ետ մնացած է, շատ ետ մնացած՝ մեր ժողովուրդը»:

Մեր ուսուցիչները, անշուշտ հիմա, այլեւս դիտեն որ, ինչպէս ամէն արհեստ, դաստիարակութեան արուեստը եւս, մասնաւոր պատրաստութիւն կը պահանջէ: Ու այդ պատրաստութիւնը մշտանորոգ է եւ յարատեւ: Անոնք, հիմա անշուշտ, համոզուած են այլեւս որ, կարեւորը այնքան աշխարհագրութիւն կամ թուաբանութիւն դիտնալը չէ, որքան գանոնք մանկավարժօրէն ուսուցանելու արուեստին պատրաստուած ըլլալը: Չեմ կարծեր որ, մեր ուսուցիչները դեռ ներկայիս ալ չարժանակեն վախնալ դիտութենէն եւ տառապին զարգացումին պակասէն:

Ափսոս , քիչ կը կարդան հայ մայրերը: Եւ չնչին է կարգացող Հայուհիներուն թիւը: Հայ կինը չի զարգանար: Ի զուր, Թող չգայթակղին այն սակաւաթիւ հայ կիները, որոնք կարդացած ու զարգացած են եւ կը կարդան ու կը զարգանան: Մտաւար է թիւը Հայուհիներուն, որոնք կարդալ դիտնալով հանդերձ, ընթերցանութեան պարտադիր պահանջը չեն զգար, որովհետեւ, զարգանալու ճաշակը, հետաքրքրութիւնը, հուրը եւ մղումը կը պակսին իրենց: Այս դիտողութիւնը հայ կնոջ պարտէզին նայս քար մը նետելու չար դիտաւորութենէն չէ թելադրուած: Անիկա ցաւալի իրականութեան մը անխուսափելի հաստատումն է պարզապէս: Ցաւալի իրականութիւն եւ անխուսափելի հաստատում, որովհետեւ, մայրերն են մանկութեան անդրանիկ ու հարազատ դաստիարակչուհիները:

Այսպէս կը բացուի Քլափարէտի մատենիկը. «Շատ կը խօսուի քանի մը տարիէ ի վեր «ստորակայութեան զգացումի»ի մասին»: Մտուիւ, հայ մտաւորականներու շրջանակը եւս կը խօսի այդ մասին: Առենէ մը ի վեր, գրեթէ յաճախ, կը հանդիպիմ «ստորադասութեան զգացումին », «ստորադասութեան» եւ «ստորադասութեան բարդոյթին»: Պ. Պ. Գէորգեան կը նուիրագործէ «ստորակայութեան զգացումը» եւ «ստորակայութեան հոգեկնճիռը»:

Երբ, սակայն, Քլափարէտները գլխաւորաբար կը խօսին տղոց ստորակայութեան զգացումի մասին, որովհետեւ, գերազանցապէս մանկավարժ՝ անոնք ամէն բանէ առաջ մանկութեամբ կը մտահոգուին եւ կը զբաղին, մերթիններըը, ընդհակառակն, ակնարկութիւններ կ'ընեն, մասնաւորաբար, կազմուած լինցած քառասունն, յիսուն, վաթսուն եւ եօթանասուն տարեկան չափահասներու ստորակայութեան զգացումին: Անշուշտ, հայ ժողովուրդին բոլոր չափահասներուն մասին չէ խօսքը: Այլ՝ բանաստեղծ եւ գրագէտ չափահասներուն՝ ի մասնաւորի, եւ մտաւորականներուն՝ ընդհանրապէս :

Սովորաբար, Պ. Գէորգեան բծախնդիր եւ խղճամիտ թարգմանող մըն է: Եւ սակայն, ինչպէս ամէն հեղինակութիւն կամ թարգմանութիւն, ինչպէս ընդհանրապէս որեւէ մեծ կամ փոքրը գործ, ինչպէս նոյնիսկ վարպետին էջ մը գիրըն անդամ չեն կրնար անթերի ըլլալ, իր ալ այս թարգմանութիւնը, ի հարկէ, պիտի մեղանչէր քանի մը խորթութիւններով:

Ուստի, ահաւասիկ ձեզի առընց շատ փոքրիկ քաղը, որպէսզի անգամ մը եւս հաստատեմ թէ՝ դէպի կատարեալը մեր ձգտումին եւ ճիգերուն մէջ, անխուսափելի վրիպումը միշտ ալ դարանակալ պիտի ըլլայ մեզի: Հետեւաբար, հոգեբանութեան ախտաճանաչումը Թող չըսէ թէ՝ ուշադրութիւն կ'ընծայեմ կամ կարեւորութիւն կուտամ երկրորդականին, երրորդականին, աննշանին, փանաքիին, եւ կամ, ինչպէս կ'ըսուի սովորաբար, մազ կը փնտռեմ հաւկիթին մէջ:

Ուրեմն, բանանք հայ մանկավարժին թարգմանութիւնը եւ կարդանք միասին :

«... Հեռու գոհանալէ ճանչցալով այն բաները լոկ որոնք պիտի բաւէին...»:

« Ստորակայութիւնը փոխարինել պակսող յատկութիւններէն աւելի բարձր յատկութիւններով...»:

« Պարիկի պատմութիւնները ամէնուս սիրտին խորը գտնուող բուռն փափաքը կը յայտնեն այնպիսի աշխարհի մը մէջ ապրելու ուր առաքինի մարդը — այսինքն մենք— օժտուած ըլլար հեռակայ ուժերով կամ դերբնական կարողութիւններով, եւ կամ տէր ըլլար անսահման գանձի մը որուն չսպրհիւ ամբողջ աշխարհ իր կամքին ենթարկուէր բոլորանուէր»:

« Ամէն բանէ առաջ — ստորակայութիւնը ինչ ձեւի տակ ալ մատչէ ինքզինքը—երկչոտութեան, ծուլութեան, կատաղութեան նպաստներու կամ քմահաճ « առասպելաշինութիւն »ներու— չյանդիմանել տղան» :

Չեմ կարծեր որ, մեր ժամանակը հանդուրժէ վերադրեալ տղերուն հայերէնին :

Կը խորհիմ թէ՝ կան պարագաներ, ուր թարգմանողը պէտք է ըլլայ ազատ եւ անկաշկանդ, պահելով հանդերձ բնագրին խմաստական հարազատութիւնը: Պէտք չէ որ կառչած մնայ, ծայրէ ի ծայր, անոր տառին, պարբերութեանց կառուցուածքին եւ բառերուն կարգին: Ու եթէ Ֆրանսերէն լեզուն կը տանի միջնակեալ նախադասութեանց յաճախակի եւ երկարաձիգ դործածութիւնը, մերը, ըստ իս, շատ ալ չախորժիր տակէ :

Անշուշտ, թարգմանողը պիտի առարկէ թէ՝ խելացի ընթերցում մը որ պիտէ յարգել կէտադրութիւնը եւ շնչառութիւնը, կը հարթէ մատնանշուած նման կնճիռներ: Անշուշտ: Բայց, ոչ միշտ :

Ինչպէս տեսաք, այս գրուածքը գրախօսական մը չեղաւ: Եւ ոչ ալ՝ ամփոփումը կամ վերլուծումը թարգմանուած գործին, որ կը քննէ ստորակայութեան զգացումին պատճառները, երեւան կը հանէ անոր հետեւանքները եւ կուտայ դարմանումը:

Կ'արժէ կարդալ զայն:

Ա. ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

Խմբապետ Հրմպօն

Իր աւազանի անունը Համբարձում էր, բայց, մենք, գիւղի լաճերս Հըմպօ կը կոչէինք զինքը: Գիւղին մէջ, բնական սովորութիւն էր Համբարձումը՝ կոչել Հըմպօ, Մարտիրոսը՝ Մարտօ, Կարապետը՝ Կարօ կամ Կրպուշ, Մեսրոպը՝ Մարտուպ եւայլն : Անոնց մօտ նաեւ ան-խուսափելին— կախման անուններ եւ այլազան որակումներ :

Փարթօշ մեր գիւղի լեզուով կը բացատրուի շատ մեծ փոր ունեցող, եւ իրօք մեր Համբարձումը, կամ Հըմպօն չափէն աւելի դէր, եւ պարտապանաց փոր մը ունէր: Կ'ըսէին թէ մեր գիւղը իր անցեալին ու ներկային մէջ բնաւ այդպիսի դողիաթի մը ականատես եղած չէր: Հըմպոյին համար իրական տաժանք մըն էր իր դերութիւնը, իր այլանդակ վիճակը, բայց, աւելի քան տաժանք էր գիւղի լաճերուն ծամն ու ծաղրանքը:

Ամէն օր, մեծ ու պզտիկ լաճերս, կը չարաչարէինք Հըմպօն շատ անհամ, անախորժ կատակերով: Գէր էր, ծանր էր, չէր կրնար վազել, չէր կրնար մեր եռեւէն հասնիլ մեր «դաս»ը տալ : Յաճախ, մենք պարս ելած մեղուներու պէս կը պաշարէինք զինքը, կը յարձակէինք իր վրայ, կը քաշքշէինք աչ ու ձախ, կը վազցնէինք տանիքէ տանիք, փողոցէ փողոց , կայէ կալ ու ամէն քայլափոխի մեր հարուածները կ'իջնէին անոր կռնակին, ուսերուն, փորին ու չարախինդ քմծիծաղով մը կը ձայնէինք—«ըսէ, Հըմպօ, Ամելիբայի ճամբան ո՞ր կողմն է...»

Հըմպօն, կամ Փարթօշ Հըմպօն կը պոռար , կ'աղաղակէր, կը զայրանար նոյն իսկ կը հայհոյէր, բայց, անօգուտ, մենք չէինք խմանար նաեւ գիւղի մեծերուն խրատներ, նոյնիսկ սպառնալիքները:

Կարծես անիկա ստեղծուած էր մեզի համար , քմայքոտ , տղայական անհաճոյ կատակներու դոհացում տալու համար միայն: Մենք հաշուի կ'առնէինք միայն վարժապետին սաստը ան ալ մէկ երկու ժամուան եւ կամ շատ շատ մէկ երկու օրուան համար...

Փարթօշ Հըմպօն որոշ չափով երջանիկ էր միայն այն օրերուն երբ դպրոցները կը սկսէին եւ գիւղի լաճերը շատ ժամանակ չէին ունենար իրմով զբաղուելու: Երբ վարժապետը օրհնեալ զանգակին ձայնը կը հանէր եւ գիւղին մեծ ու պզտիկ լաճերը արտօրանօք դպրոց կը վազէին Հըմպօն բնութեան ծոցին մէջ՝ ազատ ու համարձակ կը դեգերէր:

Փարթօշ Հըմպօն դպրոց չէր երթար — ի՞նչ ըներ դպրոցը: Ի՞նչ նշանակութիւն ունէր դպրոց երթալը ... նախ ինչ որ կ'ըսէր վարժապետը, Հըմպօն քնաւ չէր հասկնար: Պատէն կախուած սեւ տախտակին վրայ ճերմակ կաւիճով ինչ որ«չան»ներ կը գրէին ու կ'աւրէին: Հըմպօն համոզուած էր որ յիսուն տարի ալ վարժապետն երթար այդ անպիտան նշաններէն մէկը չի պիտի կրնար սորվիլ: «Էդ չաքալ բաներ ինչո՞ւ կը նմանին որ միտքս պահեմ — կ'ըսէր յաճախ երբ իր մայրը կամ ուրիշներ փափաք կը յայտնէին որ ինքն ալ դպրոց երթար :

Եթէ Հըմպօն դպրոց երթար, ո՞վ պիտի արածէր գիւղին կովերը, մատակները , դոմէշները , ձիերը: Եթէ ամէն մարդ «գիր» սորվէր, վարժապետ դառնար, ո՞վ պիտի հերկէր, վարէր, ցանէր, կանանչացնէր դաշտերը:

Ոչ, Փարթօշ Հըմպօն կալի, կռւտի, կամի ու լուծքի տղայ էր: Դպրոցը Հըմպոյի համար չէր:

Փարթօշ Հըմպոյին այս վիճակը երկար տեւեց: Մեծցաւ անիկա, հասակ նետեց: Իր առատ միսերը որոշ չափով անհետացան եւ մարմինը զգալի վերափոխութեան ենթարկուեցաւ: Իր քթին ներքեւ սեւ բաներ մը սկսան երեւիլ, բայց իր վիճակէն գրեթէ բան չի փոխուեցաւ: Անիկա մնաց միշտ նոյն Փարթօշ Հըմպօն, միշտ մեր ծամ ու ծաղրանքին առարկան, միշտ մեր անհամ զբաղումներու կենդանի զոհը: Հիմա աւելի հասակաւոր, աւելի հասկցող, ատոր համար ալ շատ աւելի կը վիրաւորուէր մեր ըրածներէն ու ըսածներէն: Կամաց կամաց սկսաւ առանձնութիւնը փնտռել , խուսափիլ մեր ընկերութենէն, հեռու ապրիլ մեզմէ :

Օր մը, սակայն, դէպք մը եկաւ հիմնովին փոխելու մեր դիրքն ու կարծիքը Հըմպոյին հանդէպ: Այն օրէն սպղին մենք այլեւս չհամարձակեցանք անոր մօտենալ ծաղրելու համար :

Աշուն էր: Արեւուտ ու տաքուկ օր մը: Կալ ու կռւտ վերջացած էր:

Գիւղին պատենութիւնը հաւաքուած ընդարձակ կալերուն վրայ շատ սիրուած՝ եւ եղանակի յարմարագոյն խաղը կը խաղանք — թռուցիկ թռցունել: Երկու ցանկութիւն կայ բոլորին մէջ — Թռուցիկ մը եւ շատ դերձան ունենալ... Բախտաւորը էր անիկա որ դերձան ունէր, շատ դերձան ունէր: Վեր, վեր, աւելի վեր... Մինչեւ ամպերը, մինչեւ երկինքին կապոյտը: Ու... կը բարձրանան Թռուցիկները վեր, քով քովի կարծես իրարու հետ մրցումի ելած :

Ահա, այս խինդ ու ծիծաղին մէջ յանկարծ Թուրք լաճերու սեւ ուրուականները կը ցցուին մեր առջեւը :

Կռւգան... ինչո՞ւ կռւգան :—«Թռուցիկի դողեր կռւգան, տղաք — կը ձայնէ մէկը — չռւտ կռկեցէք դերձանները: Ու դերձանները կը սկսին կռկռալ, արագ արագ Թռուցիկները համբարար կ'իջնեն ցած մինչեւ գետինը :

Կը հաւաքուինք, կռնակ-կռնակի կռւտանք գիւղին պատերուն եւ կը սպասենք: Կը սպասենք անձկութեամբ եւ դողդոջ: Երբ Թուրքը կռւգայ պարապ բանի համար չի դար — այդքանին խելքը նիս կը հասնի:

Կարմիր Փէսերով լաճերը կ ըմօտենան. մեզմէ աւելի առուար, մեզմէ աւելի հասակաւորներ...

— Է վախկոտներ կը ձայնէ անոնցմէ մէկը — ինչո՞ւ հաւաքեցէք Թռուցիկները, ինչո՞ւ հաւաքուեցանք այս տեղ ... հէ... : Ինչո՞ւ չէք պատասխաներ, ինչո՞ւ հաւաքեցիք Թռուցիկները: Դեհ մէկդեղ հանեցէք միասին Թռցնենք ...

Մենք , մեռելի դոյն, մեռելի պէս լուռ ենք...

Չեղի եմ — կը զայրանայ մէկը — պեխերը սրդէն բուսած յաղթանդամ Թուրք մը — ձեղի եմ, ո՞ւր է այն կարմիր ադի ունեցող մեծ Թուցիկը տուէք որ քիչիկ մըն ալ մենք Թռցնենք :

Ու ամբարտաւան՝ կը մօտենայ, մէկ կողմ կը քաշէ հէդ Մարսուպը, ձեռքէն կը խլէ անոր դեղեցիկ, ադին կարմիր Թուղիկը ու, փառաւոր աքացի մըն ալ տեղաւորելով անոր կռնակին կը-կլինը պատին տակ մեր մօտը կը հրէ :

Թուրք խուժանը կը քրքջայ, բարձրաձայն կը ծիծաղին : Անոնց ակռաներու վրայէն կարմիր լինտերը լման կը տեսնուին :

Մենք լուռ ենք դարձեալ, լուռ ու սարսափած : Կծկուած, պատերուն փակած մեր Թուղիկները սեղմած մեր ետեւը : Մարսուպը հեկեկալով կ'ողբայ իրմէ խլուած Թուղիկը...

Ցանկարծ, մեր աչքերուն առջեւ կը պարզուի պատկեր մը : Փարթօշ Հըմպօն աղբրադլխէն կը յառաջանայ դէպի մեզ հաստատ եւ համարձակ քայլերով : Մենք որ փախուստի մասին կը մտածէինք այս խեղճը ի՞նչ ընելու համար, կուգայ կը մտածէինք :

Կը սպասենք սրտատրոփ, դողդոջուն ... Մեր Ծաղրած , մեր կողմէ արհամարհուած Հըմպօն կը յառաջանայ կուգայ կը կանգնի Թուղիկը յափշտակող Թուրքին դիմացը, խիստ ու վճռական...

— Տուր սա Թուղիկը — կ'ըսէ — սպառնագոյատ շեշտով մը : Մենք չենք հաւատար մեր աչքերուն ...

— Վայ... կը յարէ Թուրքը քմծիծաղով մը հեգնական — վայ...

— «Վայ»ը «մայ»ը չկայ, քեզի կ'ըսեմ, տուր սա Թուղիկը :

Գիւղը այր մարդ չկայ : Բոլորը առօրեայ աշխատանքի են, քանի մը կիներ, տուները եւ մենք : Հըմպօյին մայրը իրենց նեղլիկ պատուհանէն կը կախուի ու կը պոռայ : «Հըմպօ, ձագս, վազ անցիր, Թող, տուր Թող տանին : Այդ չուններուն հետ մ'իյնար, սողը բուրդդ կը դզեն ...

Հըմպօն ետ կը դառնայ, կը նայի իր մօրը , ահամարհոտ հայեացքով մը կը նայի մեզի ու կը դողայ : «Որ ես էսոնց բոլոր բուրդը չիզգեմ Թող ինձի փարթօշ Հըմպօ չըսեն...» :

Ու, ով զարմանք բերնին խօսքը տակաւին չի վերջացած՝ անսպասելիօրէն ուժեղ հարուած մը կը տեղաւորէ Թուղիկ յափշտակող Թուրքին ճիշդ աչքին :

Թուրքը վիրաւ պատի մը պէս կ'իյնայ անձայն, ընկերները կ'ուզեն յառաջանալ, օգնութեան հասնիլ, բայց, Հըմպօն կեցած է հոն հպարտ, վճռական իր աչքերը վագրի աչքերուն պէս կարմրած :

Մենք ուղղակի չշմած ենք... Շշմած ու սարսափով կը սպասենք թէ ինչո՞վ կրնայ վերջանալ այս ծանր պատահարը : Ու կը սպասենք որ Թուրք խուժանը մեր վրայ յարձակի եւ իրենց ընկերոջ վրէժը լուծէ, բայց... Շշմած են նաեւ Թուրքերը : Կանգնած են լուռ, անխօս, այլայլած :

Չեն իսկ համարձակիր զալ իրենց ընկերոջ կիսամեռ մարմինը վերցնել տանելու :

Գիւղին պատուհաններէն կանանցի օրհնարեր ձայն մը կը հասնի մեր ականջին «ձեռքերդ դալար մնան ձագս...» Հըմպօյին կոյր հօրաքրոջըեղերականն ձայնն էր, որուն աչքերը փորած են «առջի դէպքին» (1895) վայրենի Թուրքի մը քմայքին ենթարկուած չըլլալուն համար :

Թուղիկ խլող «հերոս»ը կը սթափի, ծանր տատանումով ոտքի կ'ելլէ, մէկ ձեռքովը մոխիր

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԴԻՏԵԼԻՔ ՄԸ ...

Քակեցին փաթթոցը : Փրցուցին փիւսկիւլը, Ֆէսին եղերքը վեր դարձուցին դրին իրենց դէմ-խուն :

Եղաւ «քաղաքակրթութիւն» :

Երեկոյ եղաւ, առտու եղաւ՝ տեսան պակաս մը կայ :

Գլխարկէն վերջ փոխ առին Ֆրէնկին դիրերը : Փոխեցին անուն – մականուն — Գայապաշ Րէմզի, Սուսպիլմէզ Աբըզ, Գաֆթանեըրթան Սաատկ, Մէչէդըվըրան Օսման ...

Ի՜հ, ալ ի՞նչ մնաց եւրոպական ազգերու դասին դասակից ըլլալու : Ամէն ինչ պատրաստ էր :

Աբդ, Թուրքին թեւերը մտան, առին տարին նստեցուցին ազգերու աւազանիները աթոռը..

Որքան ուրախ էին եւրոպական դիւանագէտները որ ձի կիզիանի ձագերը քաղաքակրթեցին եւ մարդկութիւնը ազատեցին ջարդի, կողոպուտի մղձաւանջէն :

Թուրքերը յուսախաբ չըրին դիրենք ...

Պոլսոյ մէջ, ամերիկացի զինուորները փորձի ենթարկեցին իրենց նոր աչկերտները : Համբոյր քաղեցին Թրքուհիին՝ համբ տեսնելու համար իրենց հասցուցած պտուղին ...

« Վայ, կեավուր, պատուիրս հետ կը խաղաս» : Տուր որ կուտաս : Ոտիկան, զինուոր իրար անցան Թրքուհիներուն «պատիւը» փրկելու համար... Թուրքին համար «պատիւ» կը նշանակէ միմիայն կնկայ միս ...

Աթենացիները մոռցած էին Թուրքին Թրքութիւնը : Ծուխպոլի հրաւիրեցին դիրենք : Մեր Էֆէնները թօփը չալկած գացին Աթէնք՝ իրանց ճարպիկութիւնը ցոյց տալու :

Ահա կուիւ մըն ալ հոն : Ծեծր կերան, լալով եկան Սթանպոլ ...

«Վայրենի Ցոյներ, այսքան դարեր ձեզ քաղաքակրթելու ջանք թափեցինք : Հարիւր հազարներ ծախսեցինք : Ձեզ համար ճամբաներ շինեցինք, դպրոցներ բացինք, ճամբաներ շինեցինք, կամուրջներ շինեցինք, ձեզ համար ամէն ինչ ըրինք, ձեզ համար ամէն ինչ տուինք, ձեզ համար ամէն ինչ կորսնցուց

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԻՋ

Սուրիոյ նախագահ մարալախտ Հիւսնի Զայիմ դիր մը ուղղելով եգիպտոսի Ֆարուք թագաւորին իր անկեղծ բարեկամութիւնը եւ խոր յարգանքը կ'ըսյայտնէ եւ կ'ըսէ.— « Սուրիոյ ժողովուրդը եւ ես, կը կարծենք թէ արաբական աշխարհին ուղղութիւնը ,Արաբներու շահուն համար իսկ, Եգիպտոսի կողմէ պէտք է ապահովուի » :

Միւս կողմէ կը հաւատան թէ Սուրիոյ եւ Իրաքի յարաբերութիւնները ծանրացած են այն պատճառով որ, Դամասկոսի Իրաքեան դեսպանը, իր կառավարութեան հրամանով, ներկայ չէ եղած Հիւսնի Զայիմի կողմէ իր ընտրութեան առթիւ տեղի ունեցած ընդունելութեան :

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵԼՃԻՔԱՑԻ նոր վարչապետը Վան Զէլանտ նպատակ ունենալով թագաւորը կրկին բերել գահ, ընկերվարական կուսակցութիւնը որոշեց չաշխատակցիլ անոր հետ :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ մայրաքաղաքը ո՞ր պիտի ըլլայ : Այս մասին ներքին պայքար մը սկսած է Գերմաններուն միջեւ : Մէկ մասը Պօն քաղաքը կ'ուզէ, իսկ ուրիշներ Ֆրանքֆորթը կը պահանջեն :

ԻՍՐԱՑԷԼի երկրին մէջ Ֆրանսերէնը պարտաւորիչ լեզու պիտի ըլլայ բոլոր դիւանագիտական պաշտօնեաներուն համար : Զդիտցողները մինչեւ 6 ամիս պէտք է սորվին :

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ վճարման թուականը Յուլիս 15ին կ'աւարտէր, որմէ վերջը հարիւրին 10 տուգանք պիտի աւելնար : Ազգ. ժողովը այդ թուականը երկարաձգեց մինչեւ 1 Օգոստոս եւ հրաւիրեց կառավարութիւնը զեղչեր կատարել փաթաթի վրայ որոնք վերջերս չատ աւելցուած էին :

ԹՈՒՐ ՏԸ ՖՐԱՆՍի երկրորդ հանդրուանը Րէնս - Պրիւքսէլ, 375 քիլոմեթր, չահեցաւ պելճիքացի Լամպրէխտ, ճամբան կտրելով 8 ժամ 38 վայրկեանէն : Երկրորդ հասաւ Ֆրանսացի Մարլինէլլի : Լամպրէխտ ընդհանուր դասաւորման գլուխը անցաւ եւ հագաւ դեղին չապիկը զոր մէկ օր միայն կրցաւ պահել Տիւսսո որ այս անգամ հինգերորդ հասաւ : Արդէն իսկ 4—5 հոգի լքած են մրցումը եւ քանի մը հատ ալ դուրս հանուած են որոշ ժամանակէն ուշ հասած ըլլալով : Երրորդ հանդրուանն է Պրիւքսէլէն Պուլոնը, 211 քիլոմեթր :

ՀԻՒՍՈՒԱԾԵՂԷՆՆԵՐՈՒ դիները զեղչել մերժեցին դործարանատէրները, ծախքերը չատ դոնեղրով :

ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ Միւթեանմէջ հունձքը հասած է, բայց զայն կատարելու համար ոչ միայն մեքենական մանգաղները, այլ սովորական ձեռքի մանգաղներն ալ անբաւական են : Խորհրդ. Թերթերը իրենք կը հրատարակեն դանգատները դիւղացիներուն որոնք կ'ըսեն թէ ոչ միայն կը պակսին մանգաղները, այլ եղածներն իսկ այնչափ դէշ չինուած են որ չուտով կ'աւրուին : Եւ թերթերը ուժգնապէս կը բողոքեն այս բանին դէմ եւ կը քննադատեն պատկանեալ դործարանները :

ՀԻՆԳ ՕՒԱԶՈՒՆԵՐ սպանուեցան եւ ուրիշներ վիրաւորուեցան Քէմփէրի մօտակայ օդակայանի մը մէջ կրակ առնող պայթուցիկէ մը :

ՊԵՐԼԻՆի երկու չրջաններուն միջեւ օդային մեթոդին եւ կառախումբերու կանոնաւոր երթեւեկը սկսաւ :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Ց. Դ. Սէնթ Ամի թաթուլ խումբը կազմակերպած է բացօթեայ հանդէս մը այս չաբաթ 9 Յուլիս, երեկոյեան ժամը 9ին մինչեւ լոյս, տեղւոյն դպրոցին հրապարակին վրայ, հովանաւորութեամբ Հ.Ց.Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի : Իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն տեղւոյս Կապոյտ Խաչը եւ Նոր Սերունդի Քեռի խումբը, Սիվան երգչախումբը դեկավարութեամբ Հ. Համբարձումեանի եւ երգչուհի Տիկին Ն. Տէր Աբսէհանի : Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նկարիչ ԿԱՐԱՊԵՏ Ա. ՄՈՄՃԵԱՆի Բ. ցուցահանդէսը, Յուլիս 14ն 15, Կալըրի տը լա Սիթէի մէջ, 41 Quai de l'Horloge, métro Pont Neuf :

Կը ցուցադրուին փարիզեան տեսարանները (Vieux coins de Paris) : Յուցահանդէսը բաց է ամէն օր կէս օրէ վերջ, բացի կիրակիէ, պաշտօնական բացումը 1 Յուլիսին ժամը 3ին :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԲԱՑՕՒՄԸ

ՅՈՒԼԻՍ 3ԻՆ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌՏՈՒ ԺԱՄԸ 9ԷՆ ԵՐԵԿՈՑԵԱՆ 10

STADE OLIER MONTROUGE, 11 RUE D'ARCUEIL , (LA VACHE NOIRE)

Դրօշի արարողութիւն, ընդհ. տողանցք, դնդախաղ, պասքէթ, վազք եւն. պիտի մասնակցին Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութիւնը, Հայ Արիները, Հայ Արեւուշները եւ Նոր Սերունդի երգչախումբը : Հրաւիրատոմսերը ստանալ «Յառաջ»էն, «Հայաստան»ի եւ «Արեւմուտք»ի խմբագրութիւններէն, Հ. Սամուէլ , Բարսեան, Պար սամեան գրատուններէն :

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Porte d'Orléansէն առնել 187, 188 թիւ հանրակառքերը եւ իջնել La Vache Noire :

ՑԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Լիոնի վարանդեան կոմիտէն իր խոր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Շ. Միսաքեանի, ընկեր Թիւրայր Միսաքեանի, ու իրենց պարագաներուն, իրենց մօր մահուան առթիւ եւ կը նուիրէ հազար ֆրանք վէթ. ֆոնտին :

★ *Նոյն առթիւ ցաւակցութիւն կը յայտնեն նաեւ Վալանսի Շրջ. կոմիտէն , Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին վարչութիւնը, Օմոնի (Մարսէյլ) Ցաւարեան կոմիտէն, Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը եւ Հ. Ց.Դ. Նոր Սերունդի «Իշխան» խումբը :*

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

Պատուոյ նախագահութեամբ Ալֆորվիլի քաղաքապետ Պ. BLEUSEի եւ հովանաւորութեամբ Հ. Բ. Ը. Միութեան Կեդր. վարչութեան :

Կիրակի 10 Յուլիս երեկոյեան ժամը 8.30ին, Ալֆորվիլի Salle des Fêtesի չքեղ սրահին մէջ, 22 rue Voltaire:

Երգեր, արտասանութիւններ եւ տրամախոսութիւններ :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Փարիզի եկեղեցւոյ Լիլլայի դպրոցին կրթական յանձնախումբին կողմէ, հովանաւորութեամբ հայրապետական պատուիրակ ՍՐՏԱՒԱԶԴ Սրբ. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆի : Կիր. 10 Յուլիս ժամը 3ին, Լիլլայի Փաթրոնաժի սրահը, 7 rue Henry Barbusse, (Ancienne rue de l'Avenir), մէթրօ Mairie des Lilas:

Երգ, պար, նուագ եւ արտասանութիւն :կը ներկայացուի Տիկին Գ. Էֆէեանի «Ալճեմիկ»ը :

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է ԵՒ ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

H. PASDERMADJIANի

HISTOIRE DE L'ARMÉNIE

Depuis les Origines jusqu'au Traité de Lausanne

Լիակատար ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, չուրջ 500 էջ : Գին 1000 ֆրանք : Առաքման ծախքով 1100 : Դիմել Հրատարակչին, Librairie Orientale H. Samouelian, 51 rue Monsieur le Prince, Paris (6) : Chèque Postal Paris 1278-35:

Հրատ — Սամուէլ գրատան մէջ պիտի գտնէք ամէն տեսակ հայերէն եւ ֆրանսերէն գրքեր :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dumesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ԺՈՒՐՇԱՏԵՍՏ

ՌՈՄԱՆի Քեռի խումբի դասախօս. ժողովը այս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին ընկեր Յարութիւն Պօյաճեանի բնակարանին մէջ : Կը խօսի ընկեր Սարգիս Պիլալեան : Նիւթ՝ «Հ. Ց. Դաշնակցութեան ծննդեան պատճառները » :

ԼԻՈՆի Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր ընկերները 8 յուլիս ուրբաթ իրիկունժամը ճիշդ 8ին դպրոցին սրահը, 178 rue Rabelais : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԱԼԱՆՍի Կապ. Խաչի մասնաճիւղի դաշտահանդէսը Յուլիս 10ին, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Clos de Fusainի ընդարձակ պարտէզին մէջ : Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

ՍԷՎՐԱՆի Կապոյտ Խաչի դպրոցի հանդէսը Յուլիս 10ին Hôtel de Franceի սրահը :

ՊՈՄՈՆի Ֆր. Կ. Խաչի դաշտահանդէսը Յուլիս 10ին Chateau de la Roche Verteի դեղեցիկ բարքին մէջ, St. Julien:

Ս. ՍԱՀԱԿ ՄԵՍՐՈՊի ոօնին առթիւ այս հինդշաբթի Յուլիս 7, ժամը 10ին, պիտի կատարուի Ս. պատարագ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ : կաթողիկոսական պատուիրակը , պիտի նախագահէ եւ քարոզէ : Հայ մշակոյթին նուիրուած այս պաշտամունքին կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջակայքի բոլոր հայ դպրոցներու աշակերտութիւնը եւ ծնողները :—

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, ֆուսֆուս եւ արեւելեան կերակուրներ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ ՀԱՑԿ, ԱՓՈՒՆ, ՋԱՈՒԻ, եւ պարուհի ՃԷՄԻԼԱ :

ՎԱՐՁՈՒ Է

Անոնք որոնք օդափոխութեան երթալ կ'ուզեն, վարձու է, կափէն7քիլոմեթր ,ձիով կահաւորուած 5 սենեակ, մէկ խոհանոց, կարաժ մը, ընդարձակ պարտէզով տրամադրելի Յուլիսէն մինչեւ Սեպտեմբերի վերջ : Պայմաններու մասին դիմել Պ. կարպիս Փանոսեանին, Menuisier, 34 rue de la Libérté, Embrun (H. A.):

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԼ

Կր հրատարակուի Հայաստան...

Գրեց՝ Կ. Փոլատեան

300 էջ, գինը 350 ֆրանք : Ստանալու համար դիմել.— «Յառաջ»ի եւ «Արեւմուտք»ի խմբագրութեանց, Փարիզահայ գրավաճառներուն, ինչպէս նաեւ ուղղակի հեղինակի հասցէին.— G. Poladian, 92 Bld. Général Nollet, (La Rosière) , *Մարսէյլ :*

ՀԱՅՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գինն 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Mardi 5 JUILLET 1949 երեքշաբթի 5 ՀՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5889–Նոր շրջան թիւ 1300

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Քաղաքական եւ տնտեսական կրկնակ տագնապի մէջ է Թուրքիան :

Ապթիւրքի հիմնած վարչաձեւը սկսած է երերալ արդէն :

Մուսթաֆա Քէմալ չկրցած իր ժամանակ յաղթանակներէն, որոնց համար ամէնէն առաջ իրենց թանկագին արկեցութիւնը բերին պրոլետարական թէ աշխարհակալական մեծ պետութիւնները, ուղեց արդիական Հանրապետութեան մը վերածել անդամահատուած եւ անդունդին եզերքը հասած օսմանեան կայսրութիւնը :

Ու փոխանակ իսկապէս ժողովրդավարական սկզբունքներով կառավարելու երկիրը, ինչպէս շռնդալից կերպով կը յայտարարէր, դիմեց մենաշնորհական դրութեան եւ օրինակ առաւ իր հիւսիսի դրացիէն, որուն հետեւած էր Մուսոլինի 1921ին եւ որուն պիտի հետեւէր Հիթլէր 1933ին :

Ուրեմն, օրինակ առնելով տոտալական եւ ֆաշական վարչաձեւերէն, Ապթիւրք եւս կոթնեցաւ միակ կուսակցութեան մը վրայ եւ այդ նպատակով ստեղծեց «Հալք» (Ժողովուրդ) կուսակցութիւնը, ինք դառնալով անոր պետը :

Քառորդ դարէ ի վեր այս կուսակցութիւնն է, որ միահեծան կ'իշխէ Թուրքիոյ վրայ : Ապթիւրքին յաջորդող Ընմէթ Ինէօնիւն նոյն ճամբուն հետեւեցաւ, յաւերժացնելով «Հալք»ի բռնատիրութիւնը :

Այն օրէն ի վեր, որ Ամերիկացիները ոտք դրին Թուրքիոյ հողին վրայ, ժողովուրդին մէջ խմորուող խուլ դժգոհութիւնները սկսան հետզհետէ մարմին առնել եւ նախկին վարչապետ Ճէլալ Պայարի հիմնած դեմոկրատ կուսակցութիւնը որոշ յաջողութիւն դտաւ :

Այլեւս վերջ տրուած էր միակ կուսակցութեան դրութեան : Զսպուած բերանները բացուեցան եւ կառավարութեան դէմ քննադատութիւնները սովորական դարձան բեմերէն եւ մամուլի էջերէն : Դեմոկրատ կուսակցութիւնը մտաւ Ազգային ժողովին ներս իր ներփոխանիներով, ընտրուած, ժողովրդական քուէարկութեամբ, քանակով քիչ, բայց աղմկայոյզ :

«Հալք»ի սանձարձակ դործունէութեան դէմ դժգոհութիւնը համատարած դարձաւ, երբ Ճէլալ Պայար եւ ընկերները Համագումարի նախօրեկին ՀՐՀլով ներքին դաւառները, ժողովուրդին աչքը բացին, անոր պարզելով իր թշուառութեան պատճառները : Փաստերով ցոյց տուին կառավարութեան անհոգութիւնն ու պատասխանատուութիւնը :

Դեմոկրատներէն վերջ, հրապարակ եկաւ ուրիշ կուսակցութիւն մը եւս՝ «Միլլէթ» (Ազգ), նախագահութեամբ Ընդհ. Սպայակոյտի նախկին պետ Ֆէվզի Զաքմաքի, նոյնպէս ընդդիմադիր, բայց աւելի պահպանողական ծրագրով :

Դեմոկրատ կուսակցութեան անդամներէն ոմանք ներքինահամաձայնութեամբ պատճառներով բաժնուած եւ կազմած են Անկախ Դեմոկրատ կուսակցութիւն մը, վարիչ ունենալով Ահմէտ Թահթաքըլըճը, որ բաւական պայքար կը մղէ Ճէլալ Պայարի դէմ : Գրքոյկ մը եւս հրատարակուած է այս առթիւ :

Դեմոկրատ կուսակցութեան երրորդ համագումարը տեղի ունեցաւ Ցունիս 19 — 25 Անգարայի մէջ, յուղումնալից եւ աղմկալից, մասնակցութեամբ 1800 պատգամաւորներու, որոնք եկած էին Թուրքիոյ բոլոր անկիւններէն :

Բուռն քննադատութիւններ եղան կառավարութեան եւ «Հալք» կուսակցութեան դէմ համագումարի ընթացքին, որու փակումէն վերջ հրատարակուած յայտարարութիւնը խոր տպաւորութիւն ձգած է ոչ միայն ժողովուրդին, այլ եւ կառավարութեան վրայ :

Արտաքին նախարար Նէճմէտտին Սատաքի թերթը՝ «Ազգամ» կը դրէ թէ ճէլալ Պայար «ըմբոստութեան կը հրաւիրէ ժողովուրդը» :

Դեմոկրատները կը պահանջեն որոշ փոփոխութիւններ մտցնել Հիմնական Օրէնքին (Սահմանադրութիւն) մէջ, — հիմնել Վերահսկող մը՝ Ազգային ժողովի կողքին, ընդել մենաշնորհները, որոնցմէ առաւելաբար կը նպաստաւորուին «Հալք»ի մեծաւորները, քալալերել ազատ ձեռնարկները, դործադուլի իրաւունք շնորհել բանուորներուն,

Գոլսոյ պատրիարքական վէճը

ԱԶԳ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆՆ ԱԼ ԿԱՄԲԱՍՏԱՆԷ ՏԵՂԱՊԱՀԸ ԵՒ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԷ ԶԳԱՍՏՈՒԹԵԱՆ

Թրքահայոց վարչական ժողովը որ պարագաներու բերմամբ գրեթէ գործունէութենէ մեկուսացած դիրք մը ունէր, նկատի առնելով ժողովուրդին մէջ տեղապահական խնդրին առթիւ ծագած պառակտումը, վերստին հրապարակ գալով, երեք սիւնակ գրաւող պաշտօնական յայտարարութիւն մը կը հրատարակէ, պարզելով Արսլանեան արք.ի ապօրէն դործունէութիւնը եւ զայն կ'ամբաստանէ :

Այս զեկոյցը հետեւեալ մեղադրանքները կ'ուղղէ տեղապահին.—

Ա.— Արսլանեան արք. հազիւ տեղապահական աթոռը բազմած օրինական պատասխանատուութենէ խուսափելու նպատակով ուրացաւ եւ «ապօրէն» եւ «լուծեալ»հռչակեց դինքն ընտրողկրօն. ժողովը եւ անոր տեղ նշանակովի ժողով մը կազմեց, հակառակ մեր կրկնակի եւ կորովի բողոքներուն եւ ազդարարութեանց :

Բ.— Այդ թուականէն սկսեալ ամէն հակակշիռ վերջ գտաւ մեր հանրային հաստատութեանց մէջ, սանձարձակ մենատիրութեան չրջան մը ըսկսաւ եւ օրինազանցութիւնները յաջորդեցին իրարու : Կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ Թըրքահայ պատուիրակութիւնը փոխանակ օրինապէս ընտրուելու, իր կողմէ նշանակուեցաւ, հակառակ մեր բողոքներուն :

Գ.— Արսլանեան արք. հանդուգնեալ Նարոյեան պատրիարքի կտակին խնդիրը դատարանները առնելու քաշկռտելով վարկաբեկիչ տեսարաններու տեղի տուաւ, փոխանակ իրը վերին իշխանութիւն իրաւարարութեամբ կարդադրելու, ի նպաստ ազդ. հիւանդանոցին եղած այդ կտակը : Այս խնդիրն ալ, ինչպէս օրէնք է, չերաւ վարչական ժողովին եւ դործեց ինքնագլուխ եւ ապօրէն :

Դ.— Հանրային հաստատութեանց մէջեւ ըսուեղծուած ցաւալի ճգտումը բառնալու եւ համայնքային խնդիրները կարդադրելու նպատակով թէ վարչական ժողովին եւ թէ պատգաւ ազդային ներու կողմէ իրեն եղած ամէն դիմում ձախդեցաւ. իր այս այլասերած ընթացքէն ալ կը հետեւէր որ Արսլանեան արք. կ'ուղէ դործել առանց հակակշռի եւ հաշուետուութեան :

Ե.— Վարչական ժողովս պայմաններուն նեբածին չափ կատարած է իր պարտականութիւնները եւ ներկայ յայտարարութեան նպատակն է ողջմտութեան հրաւէր մը ուղղել, դգուշացնելու համար մեր սիրելի ժողովուրդը բոլոր անոնցմէ, որոնք դժբախտաբար չեն անդրադառնար թէ ինչ բարոյական ոճիր է որ կը դործեն համայնքին մարմնոյն վրայ : Հակառակ ամէն բանի, վարչական ժողովս վճռած է բոլոր խղճմտանքները հարթել օրէնքի ճամբով եւ այդ նպատակով պատկան իշխանութեանց մօտ կատարած էր ձեռնարկներ որոնք իրականացած պիտի ըլլային այսօր, եթէ խոչընդոտներ տեղի չունենային : Բայց վստահ է թէ պիտի կրնայ ի մօտոյ իրականացնել իր օրինական առաջադրութիւնները, քանի որ մեր հանրապետական կառավարութեան ժողովրդապետական տնօրինութեամբ պիտի ձեռնարկուի պատվերջ տալ ոստիկանական խստութեանց եւ մամուլի օրէնքի կաչկանդումներուն, մանաւանդ ապահովել 1950ի ընտրութեանց ազատութիւնն ու օրինականութիւնը : Անոնք կ'ուզեն նաեւ, որ Հանրապետութեան նախագահը կուսակցութեան պետը չըլլայ :

Փրօֆ. Շէմսէտտին Կիւնալթայի դահլիճը իրար անցած է, սարսափած ժողովրդական պոռթկումէն եւ 24 ժամուան մէջ նախարարական խորհուրդը երկիցս ի խոտի հրաւիրած : Վարչապետը վերջկրս որոշ փոփոխութիւններ մտցուցած էր արդէն դահլիճի կազմին մէջ : Այս անդամ անխուսափելի կը նկատուի նախարարական տագնապը :

Կը թուի թէ յառաջիկայ տարուան ընտրութեանց արդիւնքին պիտի չսպասեն այլեւս, վերջ տալու համար «Հալք»ի մենատիրութեան, որ չափն աւելի երկար տեւեց :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

Թրխական տագնապը

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՑ ԴԵՄՈԿՐԱՏՆԵՐՈՒՆ

Գրած էինք թէ դեմոկրատ կուսակցութեան համագումարին տրուած որոշումներուն վրայ Անգարայի կառավարութիւնը դիւանագիտական մեծ դժուարութեան մէջ կը գտնուի, որուն հետեւանքով երկար զեկոյց մը հրատարակեց նոյն կուսակցութեան իրը թէ յեղափոխական նպատակները դէմ :

Ահա քանի մը հատուած այդ պաշտօնական զեկոյցէն .—

Կառավարութիւնը քննեց «Ազգային Երդում» անունին տակ դեմոկրատներու կողմէ տրուած որոշումը եւ հաստատեց թէ ան խորտոր կը համեմատի պետական օրինապահութեան եւ իրաւական ըմբռնումի հետ : Այդ որոշումը խմբագրուած է խառնակ լեզուով մը, եւ ըսել կ'ուզէ թէ հայրենակիցները պէտք է ըմբռնոտանան ընտրական ապօրինութեանց կամ անիրաւութիւններու դէմ : Կը նշանակէ որ հայրենակիցները իրենց օրինական իրաւունքները դործածելով՝ պիտի միջամտեն օրէնքի պաշտօնեաներու դործերուն, եւ դանոնք պիտի ստիպեն որ իրենց պարտքին համաձայն դործեն :

Այս որոշումը կոչուած է ազգային թշնամանք ստեղծել ընդդէմ պետական պատասխանատու պաշտօնեաներուն եւ նպատակ ունի ահաբեկել քուէարկող հայրենակիցները եւ ճնշումի տակ պահել զանոնք :

Դեմոկրատ կուսակցութեան դեկավարները կրնուցանեն անըմբռնելի մտայնութիւն մը, որով հայրենակիցներու միջեւ քինախնդրութիւն ստեղծել կ'ուզեն եւ այս մտայնութեան կ'ուզեն տալ ազդային յատկանիշ մը : Կառավարութիւնը ոդի փրիին կը չնայ ազատութեան վարչաձեւը հաստատել երկրին մէջ, բաւին բռնանդակ առումով, եւ կը փափաքի որ բոլոր ընդդիմադիր խմբակցութիւնները գործակցին այս ուղղութեամբ, եւ սակայն իր դէմ կը դտնէ երկրին հանդարտութիւնը խռովող կազմակերպութիւնները :

Կառավարութիւնը ցաւով եւ զարմանքով կը հետեւի Դեմոկրատ կուսակցութեան այս ընթացքին :

Կառավարութիւնը վճռած է ի ձեռին ունեցած ամբողջ միջոցներով ապրիլել ամէն ձեռնարկ, որ կրնայ երկիրը տանիլ դիկտատորութեան, քինախնդրութեան, պառակտումի եւ եղբայրասպան կռիւներու, վտանգել հայրենիքին ներքին եւ արտաքին ապահովութիւնը :

Տիմիթրովի մահը

Պուլկար նշանաւոր յեղափոխական, կոմինթէրնի ընդհ. քարտուղար եւ վարչապետ Եորկի Տիմիթրով որ կր տառապէր շաքարախտէ ու լիարդէ, մեռաւ 77 տարեկան, չաբաթ օր, Մոսկուայի մէկ ապաքինարանին մէջ :

Երեք ամիս առաջ երբ դինքը Մոսկուա կանչեցին, կարծուեցաւ թէ պաշտօնանկ եղած է Պուլկարիոյ մէջ թիթոյական չարժումը զսպել չկամենալուն համար :

Մեծ պատիւներ եղան հանդուցեալին : Ժողովի մահէն ի վեր ոչ մէկ համայնավար դործիչ այսքան յարդուած էր մեռնելէ վերջը : Իր դագաղին ամբողջդիչերը հսկեցին կուսակցութեան եւ կառավարութեան ամէնէն կարեւոր դէմքերը : Սթալին ինքն ալ հինդ վայրկեան յարդեց լուութեամբ հանդուցեալը : Մոսկուա սուդ յայտարարեց եւ դրօշակները սեւ չղարշով փաթթուած եւ կէս պարդուած էին :

Տիմիթրովի մարմինը կիրակի օր մասնաւոր կառախումբով փոխադրուեցաւ Սոֆիա, ուր պիտի կատարուի թաղումը, մասնաւոր դամբարանի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

վերջ տալու համար եւ մամուլի օրէնքի կաչկանդումներուն, մանաւանդ ապահովել 1950ի ընտրութեանց ազատութիւնն ու օրինականութիւնը : Անոնք կ'ուզեն նաեւ, որ Հանրապետութեան նախագահը կուսակցութեան պետը չըլլայ :

Փրօֆ. Շէմսէտտին Կիւնալթայի դահլիճը իրար անցած է, սարսափած ժողովրդական պոռթկումէն եւ 24 ժամուան մէջ նախարարական խորհուրդը երկիցս ի խոտի հրաւիրած : Վարչապետը վերջկրս որոշ փոփոխութիւններ մտցուցած էր արդէն դահլիճի կազմին մէջ : Այս անդամ անխուսափելի կը նկատուի նախարարական տագնապը :

Կը թուի թէ յառաջիկայ տարուան ընտրութեանց արդիւնքին պիտի չսպասեն այլեւս, վերջ տալու համար «Հալք»ի մենատիրութեան, որ չափն աւելի երկար տեւեց :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

բրիարքի ընտրութեան, օրէնքով նախատեսուած եղանակով :

Արդ, ներկայ յայտարարութեամբ, վարչական ժողովս կը յիշեցնէ թէ օրինաւոր եւ պետական հաւանութեան ենթարկուած վերոյիշեալ կարգադրութեանց հակառակ ոեւէ ձեռնարկ կամ անիրաւաւոր դործունէութիւն պիտի նկատուի պարսաւելի եւ վնասակար՝ հանրային չահերուն :

Սատրագրած են իրը վարչ. ժողովի ատենապետ Լեւոն պէյ Փափազեան եւ ատենադպիր՝ Վարդան Ագկիւլ :

Թրքահայոց վարչութեան այս ամբաստանադիրը մեծ յուղում առաջ բերած է որովհետեւ հինդ տարիէ ի վեր Արսլանեանի դործունէութեան դէմ եղած դանդատներուն հետեւանքով Պոլսոյ հասարակութեան պառակտումը վերջերս չատ ծանր հանդամանք ստացած եւ եկեղեցիներու մէջ կռիւներ ունեցած էին : Պաշտօնական մարմնի մը այս եղյրակը չափազանց հարուած մըն է տեղապահին պաշտպանները համար : Այժմ, Արսլանեան ստիպուած է տեղի տալ եւ քաշուիլ, եթէ երբեք իրը «օրհասական» հզօրագոյնս չկռուի :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԹՆԶՈՒԿԸ

Ալժերիան տարիներէ ի վեր կը զբաղեցնէ Ֆրանսան: Բազմաթիւ խնդիրներ կատարեալ թընճուկի մը վերածած են այս գաղթավայրին խընդիրը, մանաւանդ վերջին մէկ - երկու տարիներու ընթացքին:

Իրաւագիտական բացատրութեամբ Ալժերիան գաղթավայր մը չէ, այլ ընդարձակ շրջան մը բաղկացած երեք նահանգներէ, Ալժերիա, Օրան եւ Քոնսթանթինի որոնք Ֆրանսայի նահանգներուն հաւասար իրաւասութիւններ կը վայելեն եւ ներկայացուցիչներ կը ղրկեն թէ Ազգ. ժողովին եւ թէ Հանրապետութեան խորհուրդին. բացի բուն Ալժերիոյ երեսփ. ժողովէն:

Ֆրանսայի ներքին նախարարութիւնն է որ կը վարէ այս շրջանը: (Նախարարը, Ժիւլ Մոթէ, ընկերվարական է): Երկու տարիէ ի վեր Ալժերիոյ բնակիչները, եւրոպացի թէ իսլամ, կը վայելեն ազգ. ժողովին կողմէ քուէարկուած մասնաւոր օրէնքի մը առաւելութիւնները, ուրիշ խօսքով՝ բուն Ֆրանսայի քաղաքացիներուն իրաւունքները եւ առաւելութիւնները:

Ալժերիոյ քաղաքներուն եւ մարզպարաններուն մէջ հաստատուած դիւղրները, բնիկ թէ ֆրանսացի, կը զանուին նոյնպէս ընկերվարականի հըզօրմանին տակ (Պ. Ռամատիէ, նախարար ազգ. պաշտպանութեան): Կուսակալը, Մարսէլ Նաժ - լէն, նոյնպէս ընկերվարական է: Եւ վերջապէս, ընկերվարական մընձը, հանրապետութեան նախագահը, Պ. Վէնսան Օրիոլ, որ վերջերս յաղթական պտոյտ մը կատարեց Ալժերիոյ մէջ, խոր տպաւորութիւն ձգելով:

Թէեւ Ֆրանսայի Զորրորդ Հանրապետութիւնը Ալժէի մէջ ծնաւ, Փարիզի ազատագրումէն օրեր առաջ, բայց տակաւին ամրողջութեամբ հաստատուած չէ Ալժերիոյ մէջ: Թէեւ դաշնակիցները ղօրք հանեցին եւ ափ մը դիմադրականներ Ալժէ քաղաքը գրաւեցին 1942 Նոյեմբերին, դրեթէ առանց արիւնահեղութեան, բայց Ալժերիան երբեք լիովին չզմրռնեց պատերազմը, երբեք լիովին չմասնակցեցաւ անոր, ոչ ալ Ֆրանսայի տառապանքներուն եւ պարտութեան հետեւանքներուն:

Ալժերիան պտուղն է 120 տարուան աշխատանքի: 1830ի զինուորական նուաճումէն վերջ, այն Ֆրանսացիները որ զացին հոն հաստատուելու ահագին դործ կատարեցին: Անոնց ժառանդորդները եւ ուրիշ հողագործներ մէկ միլիոնէ աւելի թիւ մը կը կազմեն այսօր: Մնացեալ բնակիչները Արաբներ եւ ցեղախումբեր են (Քապիլ): Վարչական պատճառներով, Ֆրանսային բնակիչները, ինչպէս եւ կրօնական եւ ցեղային փոքրամասնութիւնները,— Սպանիացիները եւ Հրեաները եւրոպացի կը համարուին, իսկ մնացեալ բնակիչները իսլամ:

Եւրոպացի թղթակից մը, որ վերջերս Ալժերիա այցելած էր, դիտել կուտայ թէ Միջերկրականի այս հարուստ եւ բարեխառն շրջանը կը մընայ յամառօրէն ափրիկեան, հակառակ Ֆրանսական մշակոյթին բազմաթիւ փաստերուն, հրաշալի ճամբաներուն, վարչական չէնքերուն, դպրոցներուն եւ ճեմարաններուն, եւ Պոնի, Օրանի եւ Քոնսթանթինի պէս արդիական քաղաքներու որոնք կրնան մրցիլ շատ մը եւրոպական քաղաքներու հետ: Մէկ սերունդ վերջը, նոյն իսկ թունդ եւրոպացիները բան մը կը կորսնցնեն իրենց հիւսիսային կլորվէնն, Ափրիկէի հրավառ արեւին տակ. բայց չեն կորսնցներ անկախութեան զգացումը:

Ալժերիոյ մէջ ազգայնական շարժումը սահմանափակուած չէ Արաբներով: Ամէն անգամ որ երրորդ կամ չորրորդ հանրապետութիւնը տրամադիր եղած է լայն զիջումներ կատարելու Արաբներուն, դժգոհութիւններ լսուած են եւրոպացի գաղթականներուն ամէնէն յեղափոխական տարրերէն: 1940ին, երբ իշխանութեան գլուխ անցաւ Փէթէն, Ալժերիոյ հարուստ հողագործները կը վայելէին այնպիսի ուժ մը որ զլացուած էր իրենց ժողովրդական ճակատին օրով: 1944ին, երբ Զորրորդ Հանրապետութիւնը քաղաքական եւ տնտեսական ազատութիւն խոստացաւ ութ միլիոն Արաբներուն, եւրոպացիները առարկեցին թէ չեն կրնար հանդուրժել որ Փարիզի Ազգ. ժողովը միջամտէ Ալժերիոյ ներքին դործերուն եւ նոյնիսկ Ազգաժողովին դիմեցին:

Ծայրայեղ հոսանքներ կան որ կը նախընտրեն անջատութիւն, փոխանակ քաղաքական հաւասարութիւն վայելելու: Բայց անոնք շատ լաւ դիտեն որ Ալժերիան չի կրնար ապրիլ առանց Ֆրանսայի, եւ առանց անոր տնտեսական աջակցութեան, զինուորական եւ օդանաւային պաշտպանութեան եւ արհեստագիտական համալսարանի երկիրը պիտի մատնուի ներքին անկարգութեանց եւ թերեւս քաղաքացիական պատերազմի, հետեւաբար կը վարանին խստօրէն ընդդիմանալ Ֆրանսայի քաղաքական եւ ընկերային բարեփոխութիւններուն:

Հռոմէական այս նախկին գաղթավայրին մէջ, Ֆրանսա Հռոմի տեղը կը բռնէ: Եւ իր վարչական առաւելութիւնները անհնազանդ աւելի եղած են թերութիւններէն: Ապացոյց՝ արաբական բնակչութեան ահագին աճումը:

Ալժերիան ունի անսահման տարածութիւններ արմտիքի մշակութիւն, ընդարձակ հովիտներ՝ որթատունկներով, նարինջի, ձիթապտուղի, դեղձի ծառերով: Իր դլխաւոր արտադրութիւններն են դինին եւ ցորենը, ինչպէս հռոմէական շատ մը գաւառներու արտադրութիւնները: Բայց պարբերական երաշտը եւ աւազի փոթորիկները, ինչպէս եւ մարախներու արշաւանքը ահագին աւերներ կը դործեն, հողագործական շրջաններուն մէջ, ապրանքներու բաշխումը քչելով դէպի քաղաքները որոնք չափազանց խճողուած են:

Հողագործական այս հարուստ շրջանը գրեթէ ճարտարարուեստ չունի: Ճարտարագործական ուժի, պողպատի եւ կրաղիւսի չինութեան համար անհրաժեշտ ածուխը պէտք է ներածուի Եւրոպայէն կամ Ամերիկայէն: Մինչեւ հիմա չինուած ջրա-էլեկտրակայանները ջուր կը մատակարարեն քաղաքներուն, բայց ոչ էլեկտրական ուժ: Այժմ փորձեր կը կատարուին արեւէն ալ օգտագործելու: Տասը քսան տարիէն հիւլէական ուժը կրնայ լուծել Ալժերիոյ այս հիմնական խնդիրը:

Հանքածուխի եւ չիւանիւթերու պակասը կը դժուարացնէ նաեւ բնակարաններու եւ վարժարաններու չինութիւնը: Անհաշուելի դրամագներ պէտք է ծախսուին, դպրոցներ եւ ուսուցիչներուն բնակարաններ չինելու համար հարիւրաւոր մղոն դէպի ներս, անապատին մօտ:

Ֆրանսական օրէնքները կը պաշտպանեն արաբական տովորութիւնները եւ Իսլամի կրօնական արարողութիւնները: Մզկիթը, կաթոլիկ եկեղեցին եւ հրէական սինակոկը դրկից են հին քաղաքներու կարգ մը թաղերուն մէջ: Միջերկրական - եան ելերոպան եւ Ափրիկէն զանազան դոյներով եւ տարազներով կ'երեւան տեղացի բնակչութեան մէջ: Արաբ ուսանողները կը յաճախեն Ալժէի նոր համալսարանը: Ամէնէն հարուստ հողագործները, սեղանաւորները, վաճառականները եւ խանութպանները մեծ մասով Իսլամներ են: Ալժերիոյ Ազգ. ժողովը կը ներկայացնէ անջատ ընտրական շրջաններ, եւրոպացի եւ իսլամ: Ազատ եւ դաղտնի քուէարկութեան կը մասնակցին բոլոր անոնք որ լրացուցած են 21 տարին: Արաբները կը վայելեն նաեւ քաղաքացիական հաւասար իրաւունքներ, հաւասարապէս կ'օգտուին ընկերային ապահովագրութեան օրէնքներէն եւն.:

Աւդ, ինչ են դժդոհութեան պատճառները:

Ընդդիմադիր հոսանքին վարիչներէն մէկն է Ֆէրհատ Ապպաս, որ հանրապետութեան նախագահը ողջունեց Քոնսթանթինի մէջ, անոր ներկայացնելով յուշագիր մը արաբական տրտունջներու մասին:

Ֆէրհատ Ապպաս վարիչն է «Ճայտարարութիւն» կոչուած հոսանքին, բանտարկուած էր, երբ դօր. տը Կոլ իր առաջամեայ կառավարութիւնը հաստատեց Ալժէի մէջ, բայց արձակուեցաւ դօրավարին հրաժարումէն վերջ: Անդամ է Ֆրանսական Միութեան Խորհուրդին, ուր կը դումարուի Վերսայլի մէջ, բայց ոչ Ալժերիոյ Ազգ. ժողովին: Երիտասարդ է, կորովի եւ պերճախօս, արաբական հրացայտ աչքերով: Ներկայ էր նախագահ Վէնսան Օրիոլի ընդունելութեան, բայց մերժեց մասնակցիլ ճաշին: Իր կարծիքով, եթէ ընորութիւնները պարկեշտօրէն կատարուէին, իր կուսակցութիւնը 160 աթոռ պիտի չհաղթէր:

Ան Ալժերիոյ անջատումը չի պահանջեր Ֆրանսային, գոնէ առ այժմ: Համաձայն է որ Ֆրանսա վարէ բանակը եւ արտաքին քաղաքականութիւնը: Բայց ինքնավարութիւն կը պահանջէ Ալժերիոյ համար, առանց Ֆրանսայի ներքին նախարարութեան հակակշռին: Կը պահանջէ նաեւ ազատ ընտրութիւններ իսկապէս ժողովրդավար Ազգ. ժողովի մը համար, եւ իրաւունք տիրաբար վարելու վարչութիւնը, ելեւմուտքը, ոստիկանութիւնը, համալսային կրթութիւնը:

Միւս ընդդիմադիրն է Մեսալի, որ չմասնակցեցաւ Հանրապետութեան նախագահին ընդունելութեան եւ իր հետեւորդներուն ալ պատուիրեց որ չմասնակցին: Ատեն մը համաձայնաւոր էր, բայց հրաժարեցաւ կամ արտաքսուեցաւ Ալժերիոյ համայնավար կուսակցութենէն, տարիներ առաջ: Եւրոպական տարազ կը հագնի, բայց մազերը ձգած է մինչեւ ուսերուն վրայ եւ քաղաքական ճառերը կը սկսի արաբերէն ազօթքով մը: Պերճախօս է եւ կրակոտ բառերով կը պարզէ իր ցեղին պատմութիւնը, իրաւունքները եւ անկախութեան պահանջը:

Մեսալիի հռետորական հանճարը չատ կը յիշեցնէ Հիթլէրի ճառերը: Կը խօսի տարտամ եւ խորհրդաւոր, ինչպէս անապատի մոլլա մը, մոլեռանդ անկեղծութեամբ մը որ մեծ տպաւորութիւն կը դործէ: Բայց ոչ եւրոպականացած Ֆէրհատ Ապպասը, ոչ ալ խորհրդաւոր Մեսալին ստուարաթիւ հետեւորդներ ունին:

Ք.

Վարուժանի հետ...

Հին յիշատակներով վերապրելու զաղափարը ուժեղ դրաւական մըն է մարդուս համար:

Կեանքի անցեալը խնկելի ուխտատեղի մըն է ուր երեւակայութիւնը կարօտով կը ցայտի յիշողութեան աղօտ վերջալոյսին չուրջ՝ վերապրելու համար այն դէպքերը որոնք խոր տպաւորութիւն թողած են մտքերու մէջ: Անոնք աւելի մեծ նշանակութիւն կ'ունենան եւ աւելի նուիրական կը դառնան մեզի համար երբ մանաւանդ վերաբերին մեր ազգային կամ մտաւորական ռահվիրաներուն որոնց անունները ցեղին պատմութեան մէջ ոսկի տառերով դրուած են:

×

1912ի գարնան վերջին օրերուն էր: Պալքանեան պատերազմը չէր վերջացած տակաւին: Պոլիսը ներքին եւ արտաքին տագնապ մը կ'անցընէր այս միջոցին: Տագնապի մէջ էր նաեւ մեր վարժարանը: Հայ - կաթողիկէ հաստատութեան մէջ ծագած «Թէղեան-Հակաթէղեան» տղեղ վէճը մեր դպրէժին ներսն ալ մուտք դործած էր: Ուսանողութիւնը երկու տարբեր հոսանքներու բաժնուած ըլլալով վարժարանին ներքին խաղաղ կեանքը խախտած եւ դասընթացքները անկանոն դարձած էին:

Տարիներէ ի վեր գօլէճին վարչութիւնը օտար կղերական միսիոնարներու ազդեցութեան եւ տիրապետութեան ենթարկուած ըլլալով, ազգային շունչը կը տկարացնէին: Անհրաժեշտ էր վերջ տալ այլասերումի վտանգին որ օրէ օրաւելի կը սպառնար նոր սերունդներուն: Այսպէս ալ եղաւ վերջապէս, ազդաշունչ հոսանքը յաջողեցաւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի վարժարանը ազատել օտար միսիոնարներու ճանկերէն եւ վերին տնօրէնութիւնը յանձնել մեր առաջնակարգ բանաստեղծ Դանիէլ Վարուժանին:

Յանդգնաւոր քայլ մըն էր այդ: Նոր կեանք մը, նոր եռանդ մը մտաւ մեր վարժարանին ներս:

Վարուժան անմիջապէս ձեռնարկեց նոր կազմակերպութեան: Արմատական փոփոխութիւններ մտցուց ուսուցչական կազմին մէջ, դասաւանդութիւնները բարեփոխեց եւ ներքին վարչական գործերն ալ կարող մասնագէտի մը յանձնեց:

Անփոփոխ պահելով համեղձած օտար լեզուներուն յատկացուած պահերը, ան ուժեղ վերելք մը տուաւ հայերէն լեզուի, Հայոց պատմութեան եւ հայ գրականութեան:

Քիչերը նաեւ հոս որ մեր անզուգական ուսուցիչ-տնօրէնը մասնաւոր պաշտամունք կը տածէր երիտասարդութեան եւ նոր սերունդի համդէպ:

Ամէն հինդշաբթի օր գօլէճին ընդարձակ սրահին մէջ դրական եւ վիճաբանական հաւաքոյթներ կը սարքէր, անձամբ հսկելով մեր յառաջդիմութիւններուն այս մարզին մէջ: Ան գիտէր քաջալերել կարողութիւնները, ինչպէս որ գիտէր նաեւ անխիղճ կերպով քննադատել եւ ուղղել տկար մասերը:

Այսպիսով Վարուժան առիթը ստեղծած էր մեզի բեմի հետ չփում ունենալու եւ մարզուելու բանախօսութեան ճիւղին մէջ:

Այս երջանիկ օրերուն չէինք կրնար ծածկել, մեր հիացումի ու հարազատ սիրոյ ինքնաբուխ զգացումները այս հեղհեղամբոյր բնաւորութեան տէր դասատիարակին հանդէպ: Չէինք կրնար երեւակայել նաեւ թէ այդ ժպտոյն բայց եռանդուտ դէմքով համեստ մտաւորականը յաւիտեանս պիտի հեռանար մեզմէ երեք տարի յետոյ, զոհուելու համար թուրք բարբարոսութեան: Իր տառերը մեր աչքերուն առջեւն է միշտ եւ իր չունչը կը զգանք մեր երեսին վրայ:

★

1913ի գարնան վերջին օրերուն Պալքանեան պատերազմը վերջացած եւ Պոլսոյ արտաքին վերաբերմունքն ալ անհետացած էր: Մեր վարժարանն ալ կանոնաւոր կերպով կը շարունակէր իր վերելքը: Վարուժան առաւելագոյն չափով յաջողած էր իր դործին մէջ. ուսանողութիւնն ալ իր կարգին իր վրայ դրուած յոյսերը կատարելութեան սահմանին մէջ արժեցուցած էր: Ամէն ինչ ուրախ կը թուէր ըլլար եւ սակայն առենէ մը ի վեր մեր լաւագոյն դասընկերներէն Արշաւիր Խօշապաեանը չորս ամիսէ ի վեր անկողնին ինկած էր՝ հիւծախտէ:

Նստարանիս բաժնեկիցն էր եւ մեր ընկերական մտերիմ բարեկամ: Ամէն անգամ որ աչքերս ուղղէի պարապ մնացած տեղը սիրտս կը վշտովուէր:

Վարուժան ալ մտահոգ էր եւ առաւօտ մը զիս կանչելով ըսաւ:

— Արշաւիրին վիճակը ծանր է, կարծեմ վերջին անգամն է որ զինքը պիտի տեսնենք, պատրաստ եղիր երեկոյեան միասին պիտի երթանք:

Դպրոցին մեկնեցանք եւ Ֆէրիմիէի թաղին մէջ փայտաշէն համեստ տունէ մը վեր բարձրացանք:

Դուռի մը ճռնչիւնը լսուեցաւ: Սեւազգեստ

Թուրքիոյ ներքին տագնապը

ՏՐԵԽԸ, ՀՐԱՑԱՆԸ, ԿՈՑՐԸ ԵՒ ՄՈՒՍՏԱՆ

Գրած էինք այն բուռն ընդդիմութիւնը զոր կը տանի դեմոկրատ կուսակցութիւնը կառավարութեան եւ հալքի դէմ, ըմբոստական չարժումի նկատուելու աստիճան :

Անզարայէ եկած լուրերու համաձայն դեմոկրատ համաժողովը քանի մը նիստ գումարած է, ուր շատ ծանր արտայայտութիւններ եւ ազմկալից ցոյցեր եղած են : Ահա քանի մը նմոյշներ :

Խթանպուլի պատգամաւոր Հիւսնի Կիւրէ ըսաւ.— Այս երկրին մէջ ժողովրդապետութիւնը չի կրնար հաստատուիլ 2—3 տարիէն : Թանզիմաթէն ի վեր 100 տարի կ'ըլնէ եւ մինչ նոյն բանին համար կը պայքարինք :

Սըտքը Երբհալը ըսաւ.— Մեր Ա. համաժողովին կողմէ որդեգրուած «Ազատութեան ուխտը» չէ իրագործուած : Կառավարական կուսակցութիւնը յառաջիկայ ընտրութեանց մէջ ալ հին մեթոտները պիտի գործադրէ : Ընտրութեանց ազատութիւնը խանգարողները պէտք է պատժուին :

Իզմիրի պատուիրակ դիւղացի դեմոկրատ Մէհմէտ Հարման ըսաւ.— Նախ իշխանութիւնը Թող ինքը յայտնէ թէ ի՞նչ է իր դոյնը : Ժողովը— դա՞ւ թէ դիկտատուրա : Իր բռնապետութիւնը կը ծածկէ ժողովրդավար երեւոյթի տակ : Ազգին պատիւն է իր քուէն : Ինչ վերաբերում որ ցոյց կուտանք մեր պատիւը բռնաւորներուն դէմ նոյնը պէտք է ընենք քուէները բռնաւորներուն համար :

Մանիսայի դիւղացի պատգամաւորուհիներէն Իւմմիւսպալա բուռն ծափերու մէջ դոչեց.— Տրեխը ոտքերուս եւ հրացանը ուսերուս՝ պիտի վարեմ ընտրական պայքարը : Մեր որոշումը որոշում է : Ժամ առալ ընտրական օրէնքը Թող պատրաստուի, ազգն ալ, ես ալ այս բանը կ'ուզենք :

Սվազի պատգամաւորը ամբաստանեց վարչապետը որ կրցած է մամուլը համոզել : Ուրիշ մը քննադատեց Ֆուատ Քէօփրիւլիի ազգ· ժողովին մէջ արտասանած ուղերձը ծայրայեղ հոսանքներու մասին եւ չեչտեց որ ինք յետադիմութեան եւ համայնավարութեան դէմ ըլլալով հանդերձ, կը վախնայ որ այդ օրէնքը վաղը գործադրուի դեմոկրատներու դէմ :

Խթանպուլի պատգամաւոր Էսատ Զաղա մեղմ դասաւ իրենց վարչական խորհուրդին քաղաքականութիւնը եւ պահանջեց քաշուիլ Ազգ· ժողովէն որպէսզի գործակցած ընլլան իշխանութեան, ուրիշներ ալ համամիտ եւ հակառակ արտայայտուելով, պահ մը ժխոր տիրեց :

Էսկիչէհիրէն Տոքթ· Էքրէմ Պայքալ ըսաւ.— Հանրապետութեան նախագահը որ իբր թէ չէզոք է, ոեւէ հետաքրքրութիւն ցոյց չտուաւ մեր համաժողովին համար : Արդէն այսպիսի բանի մը չէինք սպասեր :

Էսկիչէհիրէն Ազիզ Օչաքճը գոչեց.— Մեր մէջ ալ կան չհախնդիր դաճաճներ որոնք խաղալիք եղած են հալք կուսակցութեան ձեռքին մէջ : Այս դէպքը բթացած է, ինչպէս բթացած է այն զէնքը որով Հալք կը դարպասէ յետադիմականներուն եւ զանոնք սիրաշահիլ կ'ուզէ : Թուրք ազգը չհաւատար կառավարութեան զեկոյցին : Հալք կրնայ օր մը դիս փճացնել, Թող արիւնս հէլալ ընլլայ այս ազգին համար :

Եւ ահա, Մարաշի կոյր պատգամաւոր Րէֆիք Իրկէն, ընդհանուր յուզումի մէջ բեմ կ'առաջնորդուի, ուր կ'ըսէ.— Հալքին բարիք սպասել, սատանային բարիք սպասել կը նշանակէ : Դուք ձեր իրաւունքները ազգէն առիք եւ ոչ թէ կուսակալներէն : Թող մի տաք որ նոր ընտրութեանց մէջ խարէութիւններ գործուին, զուք որ աչք ունիք եւ առողջ էք :

Սիհանի պատգամաւորը ըսաւ թէ երկրին մէջ յետադիմութիւնը քաջալերողը Հալքն է որ Աթաթիւրքի ժառանգութիւնը կը մսխէ եւ անոր յեղաշրջումը կը ծախէ յետադիմականներուն զիջելով : Առանձին կուգամ, Խթանպուլէն անդադար դէղերով օձի մը ոսկոր կուգայ, վեց նետերով նիհարակազմ կնոջ մը սիլուէթը երեւցաւ : Արշաւելի մայրն էր ան : Աչքերը խաւարած կը թուէին ըլլալ եւ մազերը ցրուած էին կարծ ուսերուն վրայ : Մեզ առաջնորդող հիւանդին մօտ Սեդանի մը վրայ դրուած ճրագ մը աղօտ լոյս մը կ'արձակէր սենեակի մթութեան մէջ : Տեսանք ծերունի, կարճ հասակով, կուզ քահանայ մը որուն վիզը ուսերուն մէջ քաշուած էր եւ երկու ձեռքերն ալ մաշած հասո սեւ վերակուին դրպաններուն մէջ թաղուած էին :

Քահանան կեցած էր անկողնի մը քով որուն մէջ պառկած էր մեր սիրելի Արշաւիրը մահամերձ վիճակի մէջ : Աչքերը արդէն մթագնած էին մահուան չուքով : Վերջալոյսի պէս մարած ուրախութեան մը վերջին նշոյլը կար իր դէմքին եւ ժպիտ մը կ'իսաբաց շրթներուն վրայ :

Երբ կրկին անգամ բացուեցաւ դուռը զով հով մը խուժեց ներս : Ճիգով մը բացաւ աչքերը ու հառաչեց ... «Մայրիկ» ...

Արցունք մը, դուքի ու սիրոյ զոհար մը լեցաւ մօրը աչքերէն, բայց իր յուզումը զսպելով մօտեցաւ անկողնին եւ իր դունատ ձեռքերով չոյեց իր տարաբախտ զաւկին ճակատը :

Ծերունի քահանան իր հոգեւորականի վերջին պարտականութիւնը կատարելէ եւ մօրը ականջին քանի մը խրատական եւ մխիթարական խօսքեր չշնչելէ վերջ դուրս ելաւ սենեակէն :

Մահամերձի վերջին րոպէներն է որ կ'ապրէր մեր Արշաւիրը : Երկար հառաչանք մը, մարմնի ցնցում մը եւ դէմքի վերջին կծկում մը ու ամէն ինչ վերջացած է արդէն : Քօղ մը լլացէ դալկահար երեսին, անհունութեան զարհուրելի քօղը որ քաշուած է գիշերուան եւ յերեկուան միջեւ :

Վարուժան մօտենալով անկողնին վերջին համբոյր մը դրաւ իր սիրած աշակերտի ճակտին, ուր մօրը արցունքներուն հետքերը կը դրոշմուին մայրական դուրդուրանքի յատուկ ամէն զգացումներով : Միեւնոյն նուիրական պարտականութիւնը ես ալ կատարեցի սիրեցեալ ընկերոջս համար դէպ :

... Մեր վերադարձը աւելի դժուար եղաւ. դանդաղ եւ ընկճուած կը քալէինք կարծես թէ երկու անկենդան ստուերներ ըլլայինք :

Հետեւեալ օր մեր վարժարանը փակ մնաց :

Է. ՄԱԼՈՑԵԱՆ

կնքուած կաբինի մուսխաներ : Երբ հարցնես, կը պատասխանեն թէ «կուսակցութեան կողմէ կընքուած ըլլալով աւելի ազդու են» : Նմոյշներ, ալ հետս բերած եմ :

Բանախօսներուն բոլոր ճառերը տիսքի կ'առնուէին :

150 պատգամաւորներ խօսած էին եւ դեռ նոյնքան խօսք ուղղներ ըլլալուն, բաւ համարուեցաւ եւ նախագահ Ճէլալ Պայար պատասխանելով բանախօսներուն յայտարարեց որ իրենք բուն միջոցներով չէ որ պիտի գործեն, այլ հանդարտութեամբ եւ օրէնքով, եւ այդ ճամբով է որ իրենց պահանջած յեղափոխութիւնը գլուխ պիտի հանեն : Ճէլալ Պայար վերընտրուեցաւ :

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԽՆԴՈՑԿԸ

Լիոն.— Շաբաթ 25 Յունիս, Լիոն Տէսթին Հ. Մ. Ը. Մ.ը հրաւիրած էր իր պատուոյ անդամները, տարեկան հաշուետուութիւնը ներկայացնելու համար հրապարակաւ :

Օրուան նախագահը Պ. Գառնիկ Դաւիթեան, ցաւով արտայայտուեցաւ որ իր սպասած բազմութիւնը չունի : Ոչ թէ ժողովուրդը պակաս էր այլ, ղեկավար, եւ խաղացող տարրը կը բացակայէր :

Բնական է ասոնք պատճառ մը չեղան որ խնջոյքը եռանդով չչարունակուէր մինչեւ առաւօտ : Հակիրճ ղեկուցումէն, յայտնի եղաւ որ, 48-49ի չրջանին 100 հազարէ աւելի դրամ մը ունեցած են զանձին մէջ, որը անմիջապէս տրամադրած են վեց տարուան համար դաշտը վերանորոգելու, ուրեմն Լիոն Տէսթին Հ.Մ.Ը.Մ.Ը ապահոված է իր սեփական դաշտը : Կը մնայ պարիսպի պարագան, որը պարտադիր է, նամանաւանդ երբ օտար խումբերու հետ խաղարկութիւն ունենան : Ասոր համար 210 հազար ֆրանքի անմիջական ծախք մը կը նախատեսուի : Վարչութիւնը որոշած է յանձնախումբ մը կազմել, հանդանակութեան մը ձեռնարկելու համար, բայց մինչ այդ, ներկաները իրենց նուէրները հինգ վայրկեանի մէջ հաւաքուելով 43.500 ֆրանք, փոխադրեան եղբարք, Եղիչէ եւ Կարպիս 10.000, Համբարձումեան 10 հազար, Շարութիւն Մանուկեան (Chaussures Arthur) 10 հազար, Ժիրայր Ծառուկեան 2000. Նորակազմ թաւերախումբը 2000, Պ. Սողոմոնեան 2 հազար, մն 500, իսկ Տիկիններէն անմիջապէս իրարու մէկ հաւաքեցին 7 հազար :

Գեղարուեստական բաժինը չատ ճոխ անցաւ : Թաւերախումբի ամ դամներէն, Պ. Պ. Հայգազործեան, Ալէմեան, Թորոսեան եւ Օր. Տէրտէրեան իրենց երգերով ու զանազան խաղարկութիւններով եւ արտասանութիւններով, մեներգներով, որոնց կարգին կարելի չէ մոռնալ Օր. Թութլեանը, Եղիչէ Զարեճի «Հայաստանին»ով, որ քանի մը անգամ կրկնուեցաւ. Խմպէռ Տաճատ Հայգազործեան Ց. Թումանեանի «Կարօտի անկէ»ով :

Պ. Թութլեան երգեց Արաբեւրէն երգեր,

Եզրակացնելոյ համար, կոչ կ'ընեմ Լիոնահայ յարդոյ հասարակութեան՝ օժանդակել Հ. Մ. Ը. Մ.ին ծանր ու բարձր կոչումին, եւ օգնել օժանդակ յանձնախումբին, հանդանակութեան որպէս զի այս ազգապահպանման ձեռնարկը կանգուն պահուի Լիոնահայութեան կողմէ : — Մ. Զգօն

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՕՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Գ.

ՓՈԹՈՐԻԿԻՆ ՄԷՋԷՆ

— Ի՞նչ կայ, տէր հայր, ինչո՞ւ ձին կեցուցիք, հարցուցին միւսները չսպասելով առջեւէն գացող ձիաւորը, որ մեզի ծանօթ Կիրակոս քահանան էր :

Փայլակին լոյսին տակ մարդ մը անցաւ մեր ճամբուն մէկ կողմէն միւսը, եւ խրամատին մէջ պահուեցաւ : Կը վախնամ որ մեզ լրտեսողներ ըլլան :

— Այդ անկարելի է, չէ՞ խանէն մենք հրաման ունինք որ սպաննենք ամէն լրտես կամ մեզի արգելք հանդիսացողները, պատասխանեց միւսը :

— Պէտք է քիչ մըն ալ սպասել եւ կրկին փայլակի լոյսով դիտել չրջակայքը, եթէ ոչ ծուղակի մէջ կ'իյնանք :

Փայլակը նորէն չորաց աւելի երկար եւ աւելի ահարկու, բայց ամէն կողմ ամայութիւն կը տիրէր եւ ոչ մէկ չարժուն կէտ կ'երեւար : Կիրակոս քահանան, աչքերը լայն բացած, կ'ուզէր ամէն քար, ամէն թուփ խուզարկել, սակայն չէր կրնար բան մը ընել վայրկենապէս փայլող լոյսին տակ :

— Չէ, տէր հայր բան չկայ, ինչպէս կ'երեւայ գաղան կամ ուրիչ կենդանի մըն է եղեր, որ չտապով անցեր է մեր ճամբուն վրայ. թէ չէ ո՞վ կը համարձակի դուրս ելլել այս եղանակին : Մինչ դազաններու կէ՞ր դառնալ կ'ուզեմ :

— Այո, ալ ոչ ոք չերեւար. ես սխալած ըլլալու եմ : Բայց կարծեմ մարդ մըն էր անցնողը, լսաւ դարձեալ կիրակոս քահանան մտմտալով :

— Դաշտը ընդարձակ է, մենք կրնանք չեղիլ մեր ճամբէն, եւ փոխանակ չիտակ ճամբէն երթալու, կրնանք դաշտին մէջէն երթալ եւ յետոյ դարձեալ չարունակել ուղիղ ճամբան :

— Չէ, այդ անկարելի է : Գիշերը մութ է եւ մենք կրնանք ճամբան կորսնցնել կամ խրամատներու հանդիպիլ :

— Վախցող մարդը դիշերով տունէն պէտք չէ մեկնի, լսաւ մէկը, եւ ձին առաջ քշեց : Անոր հետեւեցան միւսները : Քանի մը քայլ չէին յառաջացած դեռ, երբ քարերուն տակէն մարդ մը դուրս ելաւ յանկարծ ու կեցաւ ձիաւորին առջեւ :

— Անձատուր եղէք, ապա թէ ոչ մահ կը սպառնամ ձեզի, գոռաց այնպիսի խրոխտ ձայնով մը որ մեր ճամբորդներուն մարմինէն ցուրտ դող մը անցաւ : Պահ մը քարացածի նման անշարժ մնացին, յետոյ երբ փայլակի լոյսին տակ տեսան որ միրենք չրջապատողը հետիոտն մարդ մըն է միայն, խելքերնին գլուխնին ժողվեցին եւ սուրերնին հանելով յարձակեցան անոր վրայ :

— Ինչ, դուք կռուիլ կ'ուզէք, կանչեց նոյն ձայնը, եւ իր ձեռքի ահագին փայտով զարկաւ առաջին ձիաւորին, որ տեղն ու տեղը չունչը փչեց ու վար գլորեցաւ ձիէն : Միւսները տեսան իրենց ընկերոջ մահը եւ աւելի կատաղութեամբ յարձակեցան, սակայն իրենց սուրերը վնաս մը չկրցան հասցնել փայտով մարդուն, որ ալ ու ձախ հարուածներ կը տեղացնէր, եւ մէկը միւսին ետեւէն կիսամեռ դետին կը տապալէր յարձակողները : Այդ խառնակութեան ժամանակ՝ ձիաւորներէն մէկը չեղելով ճամբէն, կորսուեցաւ թուփերի մը ետեւ, մինչ դարան մտնող մարդը իր փայտով այնպիսի հարուած մը իջեցուց վերջին ձիաւորին, որ առանց ձիչ մը հանելու գլորեցաւ դետին : Ձիածնօթը դեռ ալ ու ձախ կը ճօճէր իր երկար փայտը ու միաժամանակ կը պոռար.

— Ո՞ւր էք, ալ չկա՞ք ...

Տեսնելով որ մէկը չկար այլեւս, որուն հետ կարենար կռուիլ, մէկդի նետեց փայտը, մօտեցաւ կիսամեռ մարդուն եւ գոչեց.

— Էյ, անիծից արմատ, ո՞ր սատանի քամին կը տանէր ձեզ եւ ո՞ւր :

Վիրաւորը որուն բերնէն արիւն ու փրփուր կը պոռթկար, քանի մը անկապ ու կցկտուր խօսքեր արտասանեց : Կարծես իր լայնաբաց աչքերով կ'ուզէր տեսնել, թէ ո՞վ էր իրեն հետ խօսողը : Ու երբ փայլակի լոյսին տակ նշմարեց իրմէ հաւկած մարդը, ցնցուեցաւ, ձիգ ըրաւ դլուխը բարձրացնելու, բայց չկրնալով՝ դարձեալ դետին ընկաւ ու գոչեց .

— Խե՞նթը ...

ԲԱԳՐԱՏ ԱՑՎԱՋԵԱՆ

մը մէջ որ կը չհինուի այս պահուս վարչապետա - կան չէնքին դիմացը :

Այս յեղափոխական մեծ դէմքին վրայ կը խօսինք առանձին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԻԱՑԻՆ ՄԵՇ ռազմափորձերը սկսան երէկ կասքոնիոյ ծովածոցին մէջ : Կը մասնակցին 100 անգլիական եւ ֆրանսական ռազմանաւեր եւ պիտի տեւեն երեք օր : Ծրագիրն է՝ պաշտպանել նաւային կարաւան մը, ընդծովեաններու եւ ցամաքային թնդանօթներուն յարձակման դէմ :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ բռնապետը Թիթոն տապալելու համար կոմինֆորմը նոր յատակագիծ մը պատրաստեր է, որուն համաձայն սահմանագլուխի միջադէպեր եւ ներքին ըմբոստութիւններ պիտի ստեղծուին եւ պաշարումը պիտի սաստկացուի : Միւս կողմէ, այս ձեռնարկները հակակշռելու համար ամերիկեան կառավարութիւնը պիտի օժանդակէ Թիթոյի :

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ եվմտական նախարար Ճոն Մնայոէը Փարիզ ժամանեց : Պիտի այցելէ արեւմտեան Եւրոպայի մայրաքաղաքները ուսումնասիրելու համար տնտեսական պայմանները եւ դրամներու միջազգային կացութեան բարեփոխման խնդիրը :

ՏԱՔԸ անտանելի աստիճանի մը հասած է այս պահուս : Փարիզի մէջ 27, Թուլուզ 31, Մարսիլիա 36, իսկ Նիս եորք 40 աստիճան չուքի մէջ : Շատ բերքեր վտանգուած են :

«ԵՐԿԱԹԵԱՑ ՎԱՐԱԳՈՑՐ» ժապաւէնը որու դէմ ցոյցերը կը շարունակուէին համայնավարներու կողմէ, Շան գ'Էլիզէի մէկ սինէմային մէջ, կառավարութիւնը գրաւեց, որովհետեւ ռուսական երաժշտական ընկերութիւնը բողոքած էր թէ անոր երաժշտութիւնը գողցուած է խորհրդային հեղինակներէ :

ՍԵՒ ՈՒ ՃԵՐՄԱԿ, առաջին անգամ ըլլալով ամերիկեան պատմութեան մէջ, ներկայ եղած են Ուոշինկթընի մէկ թատրոնին մէջ ուր կը ներկայացուէր ֆրանսացի հեղինակ Ժիրոտուի «Ամֆիթիոն» թատերախաղը : Վերջերս դեռ, հանրալզարանի մը մէջ սեւեր մտած ըլլալով, ճերմակները յարձակած եւ կռիւ մը տեղի ունեցած էր :

ՀՐԴԵՀՆԵՐ հրոյ ճարակ ըրին Թուրքուանի մէջ հիւսուածեղէնի նեւթերու երկու մեծ մթերանոցներ, պատճառելով 200 միլիոնի վնաս : Պատճառը կը նկատուի սաստիկ տաքերուն հետեւանքով ինքնաբերաբար կրակ առնելը :

ԹՈՒՐ ՏՐ ՖՐԱՆՍԻ երրորդ հանդրուանը՝ Պրիւքսէլ Պուլոնեը, 211 քիլոմեթրը 6 ժամ 6 վայրկեանէն կորեց պելճիքացի Քալլէնս որ առաւ դեղին չապիկը : Իսկ չորրորդ հանդրուանը՝ Պուլոնեը Ռուան, 185 քիլոմեթրը 5 ժամ 10 վայրկեանէն չահեցաւ Ֆրանսացի Թէսէր, որուն յաջորդեց անմիջապէս Մարինէլլի եւ իր առաւելութեան պատճառով՝ այս վերջինը ստացաւ դեղին չապիկը :

Տասը մրցորդներ եւս լքեցին կամ դուրս հանուեցան : Թիէթարի սրունքը կոտրեցաւ : Պուլոնեի մօտ, հանրակառք մը չրջուելով 22 հոդիվիրաւորուեցան :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ, մինչեւ Ապրիլ 15

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիրները. —

ՄԷՕՏՈՆ, Ռէյ. 800, Պ. ՔՈԼՈՄՊ Սվա. 1450, ՔԱՇԱՆ Քար., ՓԱՐԻԶ (5) Զաք., ՍԷՎԼԱՆ Ման. 1500ական, ՍԷՆԹ ՄԱՐԻ 500,, Սանթ. հազար, ՄԱՐՍԷՑԼ Անթ., Բիւզ. 1500ական, ՓՈՆ ՏՈՊՆԱ Կ. Ի. հազար, Վիէննա Մարզ. 4 հազար, ԱՆԻԷՌ Օտա., ՓԱՐԻԶ (10) Գրէ., ՊՐՈՆ Սալ. 1500ական, ՄԱՐՍԷՑԼ Գէտ., ՆԷՕՎԻԼ Դաւ., ԿԱՆԵԼ Ժերմ. 800ական, ՓԱՐԻԶ (10) Խաչ., ՄՈՆՐՈՒԺ Էսիբ., ՓԱՐԻԶ (20) Գաս., ՊԻՍԷԹՐ Տ. Ե., Թոր., Ազա., ԺԱՆԹԻԵԻ Թոր. 1500ական, ԼԻՈՆ Նազ. 2650, Տէրվ. 2500, Սահ. 1500, Շեմ. 1450, Պետ. 3 հազար, ՓԱՐԻԶ (16) Շոֆ. 2 հազար, ՏԷՍԻՆ Գ. Պ. 1500, ՊՈԼԷՆ Ցակ. 800, ՄԱՐՍԷՑԼ Ա. Հ. 2 հազար, ՊՈԼԷՆ Գուլ., ՓԱՐԻԶ (11) Կոս., ԼԻՈՆ Թաթ. 800ական ֆրանք :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ – ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ 150 ԱՇԱԿԵՐՏ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՑ

Տէսինի Կապոյտ Խաչի Ազգ. վարժարանի ամավերջի հանդէսը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Հ. Ե. Դ. Տան սրահին մէջ :

Պիտի ըլլան խմբերգ, մեներգ, զուգերգ, արտասանութիւններ եւ ծիծաղաշարժ տրամախօսութիւններ : Կը ներկայացուի Ռ. Զարդարեանի «ԵՕԹԸ ԵՐԳԻԶՆԵՐ»Ը եւ «ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ԱՐՄԵՆՈՒԻՇ»Ը երգախառն պալէներով : Պարերուն կ'ընկերանայ Ջութակով՝ Պ. Ժան Տօստրուեան (Լիոնէն) :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Ե. Դ. Սէնթ Ալի Թաթուլ խումբը կազմակերպած է բացօթեայ հանդէս մը այս շաբաթ 9 Յուլիս, երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ լոյս, տեղւոյն դպրոցին հրապարակին վրայ, հովանաւորութեամբ Հ.Ե.Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի : Իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն տեղւոյս Կապոյտ Խաչը եւ Նոր Սերունդի Քեռի խումբը, Սիփան երգչախումբը ղեկավարութեամբ Հ. Համբարձումեանի եւ երգչուհի Տիկին Ն. Տէր Աբսէնեանի : Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

Պատուոյ նախագահութեամբ Ալֆորվիլի քաղաքապետ Պ. BLEUSEի եւ հովանաւորութեամբ Հ. Բ. Ը. Միութեան Կեդր. վարչութեան :

Կիրակի 10 Յուլիս երեկոյեան ժամը 8.30ին, Ալֆորվիլի Salle des Fêtesի չքեղ սրահին մէջ, 22 rue Voltaire:

Երգեր, արտասանութիւններ եւ տրամախօսութիւններ :

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է ԵՒ ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

H. PASDERMADJIANի

HISTOIRE DE L'ARMÉNIE

Depuis les Origines jusqu'au Traité de Lausanne

Լիակատար ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, շուրջ 500 էջ : Գին 1000 ֆրանք : Առաքման ծախքով 1100 : Դիմել Հրատարակչին, Librairie Orientale H. Samouelian, 51 rue Monsieur le Prince, Paris (6) : Chèque Postal Paris 1278-35:

Հրանտ – Սամուէլ դրատան մէջ պիտի գտնէք ամէն տեսակ հայերէն եւ ֆրանսերէն գրքեր :

Այրի Տիկին Նարդուհի Մ. Տէմիրճեան, Այրի Տիկին Մարիամ Կըկըզեան, Տէր եւ Տիկին Համբար Համբարեան եւ զաւակները, Պ. Յակոբ Համբարեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Բանիկ Համբարեան (Երեւան), Պ. Պօղոս Համբարեան (Պուէնոսայրես) Տէր եւ Տիկին Յակոբ Էօլմէզեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Զարուհի Մանկիկեան, Տէր եւ Տիկին Քերոբէ Բոսմաճեան, Տիկին Մարգրիտ Գազանճեան (Ալեպանիա), Պ. Մովսէս Թորոս Տէմիրճեան (Երեւան), Պ. կարապետ Աբգարեան եւ զաւակները Տէր եւ Տիկին Ալիս Հէլվաճեան եւ զաւակները (Երեւան), Այրի Տիկին Մարիամ Փաշամանուկեան (Երեւան), կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, փեսին եւ ազգականին

Պ. ՄՈՎՍԷՍ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆԻ (Սէօլէզցի)

մահը՝ որ տեղի ունեցաւ իր քնակարանին մէջ, 56 տարեկան հասակին :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, երեքշաբթի 5 Յուլիս առաւուն ժամը 10ին, իր բնակարանին մէջ 16 rue de la Défense, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Իսիի գերեզմանատունը :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Սէվրանի Կապոյտ Խաչի Զորրորդ տարեվերջի դպրոցական հանդէսը այս կիրակի ժամը 3ին, Hôtel de Franceի սրահին մէջ, 23 Place de la Libération à Livry Gargan :

Eglise Pantinէն 147 թիւ օթօպիւսը, իջնել Place de la Libération:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Լիոնի Հ. Ե. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր ընկերները 8 յուլիս ուրբաթ իրիկունժամը ճիշդ 8ին դպրոցին սրահը, 178 rue Rabelais : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՎ

ՎԱԼԱՆՍԻ կապ. Խաչի մասնաճիւղի դաշտահանդէսը Յուլիս 10ին, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Clos de Fusainի ընդարձակ պարտէզին մէջ : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Ս. ՍԱՀԱԿ ՄԵՍՐՈՊի տօնին առթիւ այս հինգշաբթի Յուլիս 7, ժամը 10ին, պիտի կատարուի Ս. պատարագ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ : Կաթողիկոսական պատուիրակը, պիտի նախագահէ եւ քարոզէ : Հայ մշակոյթին նուիրուած այս պաշտամունքին կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջակայքի բոլոր հայ դպրոցներու աշակերտութիւնը եւ ծնողները :—

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը, այս կիրակի ամբողջ օրը Chateau de la Roche Verteի դեղեցիկ պարտէզին մէջ : Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ մասնելի պիւֆէ : Ներկայ կ'ըլլան Տէր եւ Տիկին Մարութեան - ներ : Եւրոպական պարերը կը սկսին ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր, որուն համար վարձուած է առաջնակարգ նուագախումբ մը : Շրջանները կը հոգան կրնան առնել 7 թիւ հանրակառքը եւ իջնել St. Julien :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ Տիկնանց վարժարանի ամավերջի հանդէսը այս շաբաթ օր, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, վարժարանին մէջ, 1 Պուլվար տը Նօռ, Լը Բէնոի : Հաղորդակցութիւն .— Էկլիզ տը Բանքէնէն առնել 146 թիւ օթօպիւս եւ իջնել Բէնոի Փավիյեօն :

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, ֆուսֆուս եւ արեւելեան կերակուրներ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ ՀԱՑԿ, ԱՒՈՒՆ, ԶԱՒԻՒ, եւ պարուհի ՃԷՄԻԼԱ :

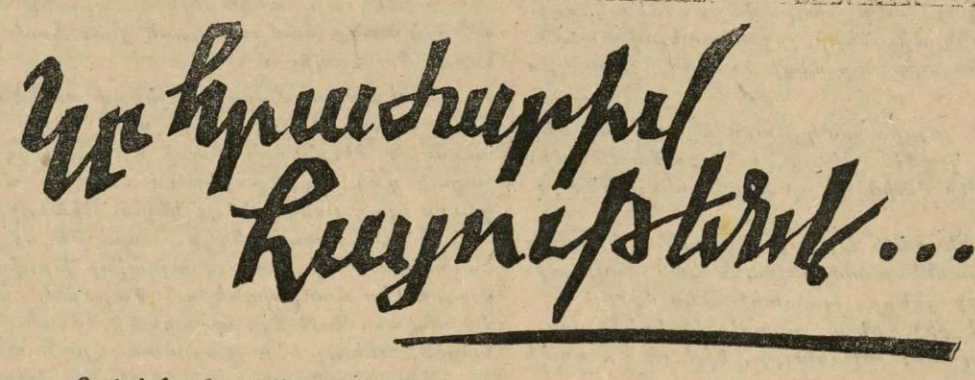
ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Մասլէի հայկական օգաւտուն թաղին մէջ (Cité Arménienne) Ա. եւ Բ. յարկը 4ական փիէսով, նրբանցքով ամէն յարմարութիւններով : Գրել Զազարոս Երամեանին, Madeleine CitéArménienne,Nice:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

La Gérant : A. NERCESSIAN

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Գրեց՝ Կ. Փոլատեան

300 էջ, գինը 350 ֆրանք : Ստանալու համար դիմել :— «Ցառաջ»ի եւ «Արեւմուտք»ի խմբագրութեանց, Փարիզահայ գրավաճառներուն, ինչպէս նաեւ ուղղակի հեղինակի հասցէին .— G. Poladian, 92 Bld. Général Nollet, (La Rosière) , Մարսէյլ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mercredi 6 JUILLET 1949 Չորեքշաբթի 6 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5890 — Նոր շրջան թիւ 1301

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԼՈՆՏՈՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երէկուընէ ի վեր Լոնտոնի մէջ խորհրդակցութիւններ տեղի կ'ունենան անգլիական եւ ֆրանսական կառավարութեանց միջեւ, Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքի խնդիրներուն շուրջ։

Քանի մը շաբաթէն Անգլիոյ մայրաքաղաքին մէջ պիտի դումարուի մեծ խորհրդաժողով մը, որուն պիտի մասնակցին բրիտանական կայսրութեան Մերձաւոր Արեւելքի դիւանագիտական ներկայացուցիչները, ինչպէս նաեւ արաբական խնդիրներու եւ քաղիւղի մասնագէտները։

Ուրեմն նախապատրաստական աշխատանքներ է, որ կը կատարէ ներկայիս Անգլիոյ արտաքին նախարարութիւնը, մօտ օրէն դումարուելիք այդ մեծ խորհրդաժողովին համար։

Անգլիա եւ Ֆրանսա վերջին ատեններս քանիցս խորհրդակցած են արդէն այս հարցերուն շուրջ, վերջնապէս ճշդելու համար իրենց փոխադարձ շահերու սահմանները աշխարհի այդ մասին մէջ, ուր անոնք դեռ երէկ, իբրեւ հոգատար, ներկայ էին իրենց բանակով եւ վարչական համբողջ կազմով։

Վերջին պատերազմի ընթացքին, երբ հոգատար պետութեանց դերը խախտեցաւ եւ արաբ ժողովուրդները արագ քայլեր սկսան առնել դէպի ազատագրութիւն, նոր ուժ մը երեւան եկաւ Միջին Արեւելքի մէջ, յատկապէս Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն, որ այսօր արդէն կանգնած է առաջին դիծին վրայ եւ տիրական դեր մը կը կատարէ Թուրքիայէն սկսեալ մինչեւ Հնդկաց ովկիանոս։

Այս նոր ուժին ասպարէզ իջնելը որոշ մտահոգութիւն կը պատճառէ արեւմտեան Եւրոպայի զաղթապետական երկու մեծ երկիրներուն, որոնք հինէն ի վեր կենսական շահեր ունին աշխարհի այդ կողմը։

Ֆրանսական շահերը դարերու պատմութիւն ունին եւ կը սկսին Խաչակիրներու շրջանէն։ Սուրիոյ, մանաւանդ Լիբանանի մէջ Ֆրանսա մշտական դիտնի վրայ առաջնակարգ դեր մը կը խաղար նոյնիսկ սուլթան Ապտիւլ Համիտի օրով։ Պէյրութի Սէն Ժոզէֆի համալսարանը՝ իր բժշկական վարժարանով եւ դոլէժով իրեն կը գաշէր հարիւրաւոր ուսանողներ Օսմանեան կայսրութեան բոլոր կողմերէն։ Երբ Ֆրանսա ստանձնեց Լիբանանի հոգատարութիւնը, Պէյրութի համալսարանը օժտուեցաւ զրական, իրաւաբանական, քաղաքական դիտութեանց, արեւելագիտութեան եւ այլ մասնագիտական բաժանմունքներով։ Ֆրանսացի կրօնաւորներ ու կրօնաւորուհիներ ամէն կողմ վարժարաններ հիւանդանոցներ ու դարմանատուներ բանալով կը տարածէին ֆրանսական մշակոյթն ու աղդեցութիւնը ոչ միայն Սուրիա - Լիբանանի, այլեւ Պաղեստինի ու Եգիպտոսի մէջ։

Միջին արեւելքը ռազմավիտական տեսակէտով ալ կարեւոր է Ֆրանսայի համար, որ պարտաւոր է ապահովել իր հաղորդակցութեանց ճամբաները Մառսէյլքարի, Հնդկաչինի եւ այլ հեռաւոր գաղթավայրերուն հետ։ Այս մարզին մէջ անիկա մեծապէս կը կարօտի աջակցութեան Անգլիոյ, որուն ձեռքին մէջ կը գտնուին բոլոր կարեւոր բանալիները՝ դէպի Մայրագոյն Արեւելք։

Ֆրանսա ունի նաեւ տնտեսական կարեւոր շահեր այդ երկիրներուն մէջ՝ շատ հինէն, Ռիշլիէօի եւ Քոլպէռի օրերէն ի վեր, երբ Ֆրանսական նաւերը Արեւելքի ապրանքներով բեռնաւոր, կը մըրցէին միւս աղգերուն հետ։ Բազմաթիւ եւրոպական, ճարտարարուեստական ձեռնարկներ եւ հանրօգուտ հիմնութիւններ Ֆրանսական դրամագլուխին կը պարտին իրենց գոյութիւնը — ինչպէս «Սուրիոյ եւ Լիբանանի դրամատունը», Քրէտի Ֆոնսիէն, Քրէտի Ալժերիէնը, Պէյրութի, Դամասկոսի, Հալէպի, Հոմսի եւն. Էլեկտրականութիւնը, Պէյրութի եւ Տրիպոլիսի նաւահանգիստները, Պէյրութի օդակայանը, ծխախոտի ռէժին, Դամասկոս Հոմս երկաթուղին եւայլն։

1946ին, Սուրիոյ եւ Լիբանանի բոլոր այս ձեռնարկներուն մէջ դրուած ֆրանսական դրամագլուխը կը հաշուուէր 15 միլիառ ֆրանք։

Եգիպտոսի մէջ նմանապէս կարեւոր չահեր ունի Ֆրանսա։ 1869ին Ֆրանսացի հռչակաւոր ճարտարապետ Ֆէրտինան որ Լէսէփսն էր, որ բացաւ Սուէզի ջրանցքը։ Բազմաթիւ դրամատուներ, ապահովագրական, էլեկտրական ընկերութիւններ, հանրակառքեր եւս կըպատկանին ֆրանսական ընկերութեանց։ Ընդամէնը շուրջ 20 միլիոն եգիպտական ոսկիի կը հասնի ֆրանսական դրամագլուխը Եգիպտոսի մէջ։

Այլապէս կարեւոր շահեր ունի Մեծն Բրիտանիա այդ հողամասերուն մէջ։

Առաջին դիծին վրայ կուգայ քարիւղը, որ կը հետաքրքրէ ոչ միայն Անգլիան, այլեւ Ֆրանսան ու Ամերիկան։

Թուրքերը դժգոհ են ազգերէ

«Լը Մոնտ» կը գրէ.—

Թուրքերը դժգոհ են որ Ատլանտեանի դաշինքին մէջ չառնուեցան իրենք։ Ասոր փոխարէն Անգլիա եւ Ֆրանսա վերանորոգեցին իրենց 1939ի դաշինքը, որուն համաձայն այս երկու երկիրները յանձն կ'առնեն իրեն օգնել եթէ Թուրքիա ռեւ յարձակում կրէ, որով Ատլանտեանի դաշինքին մաս կազմող միւս պետութիւններն ալ միջամտեն պիտի ստիպուին։ Այսպէս, Ատլանտեանի դաշինքին աղդեցութիւնը կը տարածուի մինչեւ Արեւելեան Միջերկրական եւ Սեւ Ծով։

Արդ, 1939ի դաշնագրին թիւ 2 կէտը չընդունիր Թուրքիոյ եւ Խորհրդային Միութեան միջեւ վէճի մը հաւանականութիւնը։ Ուրեմն ինչո՞ պատճառով պիտի օգտագործուի անգլեւ-ֆրանքեւթուրք դաշինքը։

Թուրք հանրային կարծիքին մեծ մասը կը պահանջէ որ այդ «չէզոքացուցիչ» հատուածը ջնջուի։ Սակայն Պէնէլիւսքի երկիրները (Պելճիքա, Հոլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ) որ հակառակ են Ատլանտեանի դաշինքը միջեւ Թուրքիա տարածելու, կրնան դժգոհ ըլլալ երբ հակառակ իրենց ընդդիմութեան, 1939ի դաշնագիրը վերածուի արեւմտեան դաշինքին մէկ կցեալին։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԵՒ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՄԻՋԵՒ ԶԻՆԱԴՈՒԻ

Սուրիոյ եւ Իսրայէլի պետութենէց ներկայացուցիչներուն միջեւ զինադադար մը կնքելու մասին եղած խօսակցութիւնները վերջացան կատարեալ համաձայնութեամբ մը։

★ Սուրիոյ նախագահ մարաջախտ Հիւսնի Զայիմ որոշեց որ սուրիական բանակին զգեստները ու տաղտճանները նշանները ճիշդ եգիպտական բանակին նման ըլլան։

★ Պէյրութէն կը հեռագրեն թէ Սուրիոյ նախկին ժողովրդական կուսակցութենէն մարդիկ չարձակած են Լիբանանի ոստիկան զօրքերու պահականոցներուն վրայ եւ կռիւ տեղի է ունեցած։ 400 հոգի ձերբակալուած են։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ անկախութեան տօնը՝ Յուլիս 4, տօնուեցաւ ամենուրեք, ինչպէս նաեւ Փարիզի մէջ։ Տօնը այս տարի երկուշաբթի հանդիպելուն Ամերիկացիք երեք օր արձակուրդ ունեցան եւ տոկալի տաքին հետեւանքով քաղաքներէն հեռացող հեռացողի։ Հաշիւ եղած է որ 33 միլիոն կառք այս առթիւ շրջագայած են, սպառած մէկուկէս միլիառ լիտր հրանիւթ եւ կարած 8 միլիառ քիլոմեթր ճամբայ։ Նաեւ երեք օրուան մէջ 170 մահացու արկած տեղի ունեցած են, 98 ճամբու վրայ, 53 խեղդուած եւ 19 զանազան։ Տաքէն ալ բազմաթիւ մահեր տեղի ունեցան։

ԵՐԿԱԹՈՒՂիի ծանր արկած մը պատահեցաւ առջի օր։ Սթրազպուրկէն Փարիզ եկող ձեպընթացը դիծէն ելաւ եւ վակօն մը շրջելով, դիծին վրայ քաշկռտուեցաւ քանի մը հարիւր մեթր, ջարդ ու փշուր ըլլալով։ 11 դիակ հանուեցան անճանաչելի վիճակի մէջ։ 50—60 վիրաւորներ կան։ Պատճառը այն էր որ օդին տաքութենէն դիծերը լայնցած էին, որով կառախումբը մէկ կողմին վրայ շըրջուած էր։

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ՍԲՐՆԹԱՑ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Անօրինակ գործունէութիւն մը կը սիրէ այս պահուս երեք մայրաքաղաքներու միջեւ։ Ամերիկայի երկրագործական նախարար Մնայտըը հազիւ ժամանած Ֆրանսայի արտաքին նախարարը Լոնտոն վազեց ուր ժամանած էր նաեւ Ամերիկայի անգլիական դեսպանը, մինչ Լոնտոնի ամերիկեան դեսպանն ալ փարիզ գալով տեսակցած էր երկրագործական նախարարին հետ։

Այս բոլորը կ'ապացուցանեն ոչ միայն տընտեսական այլեւ քաղաքական նոր եռուզեռ մը։ Եւրոպայի, աւելի ճիշդը համաշխարհային տընտեսական տագնապը լուծելու խնդիրն է օրակարգը։ Միայն թէ յայտնի չէ որ Ամերիկա ի՞նչ նոր առաջարկ կը բերէ Եւրոպայի։ Կ'ուզէ դրամական համեմատական կայունութիւն մը ստեղծել սթէրլինի արժեզրկումով եւ անհատական դրամագլուխներու յաւելումով, թէ նորանոր դրամական վարկեր բանալով իր տիրապետութիւնը ծաւալել ամէնուն վրայ։

Ֆրանսայի արտաքին նախարարին յանկարծական մեկնումը Լոնտոն եւ անմիջապէս դարձը, շատ ուշագրաւ է։ Պ. Շուման Լոնտոնի մէջ տեսակցած է արտաքին նախարար Պեւինի եւ գանձային նախարար Քրիփսի հետ։ Ուրեմն նիւթը թէ քաղաքական եւ թէ տնտեսական էր։ Ֆրանսացի նախարարը որ նախապէս տեսակցած էր Սմայտըրի հետ, պէտք տեսաւ խորհրդակցիլ Անգլիոյ հետ, ամերիկեան նոր առաջարկներուն կարեւորութեան պատճառով։ Գերմանիոյ խնդիրն ալ մաս կը կազմէ այս խօսակցութեանց, որովհետեւ Ամերիկա դրամապէս կ'օգնէ Գերմանիոյ եւ Անգլիա դժգոհ է գերմանական մրցումէն իր վաճառանութեան համար։

Նոյնիսկ ամերիկեան ծրագիր մը կայ Եւրոպայի Արեւելեան երկիրներու հետ ալ տնտեսական յարաբերութիւնը վերսկսելու, որմէ քանակամաբար կ'աղդուին արեւմտեան Եւրոպացիները։

Անգլիա, հակառակ ամերիկեան ցանկութեան չուզեր արժեզրկել իր դրամը։ Անգլիացիք իրենց կարգին համամիտ են ընդհանուր արժեզրկման մը, այսինքն տոլարն ու ոսկիի սակն ալ պէտք է արժեզրկուին։ Եթէ Ամերիկա ճնշէ, այն ատեն Անգլիացիք ոսկիի մասին համաձայնագիրը պիտի խզեն եւ իրենց մեծ պահեստով, ոսկիի գիները պիտի չարժեն։ Անգլիոյ արդի աշխատաւորական կառավարութիւնը ուրիշ պատճառ մըն ալ ունի սթէրլինը պահելու։ Նոր ընտրութիւնները կը մօտենան եւ դրամին անկումը մեծապէս պիտի վնասէ իրենց վարկին։ Ուստի ամէն ճիւով կ'ուզեն սթէրլինը պահել մինչեւ յաջորդ կառավարութեան գալը, որ հաւանաբար ըլլայ պահպանողական։

Ընդհանուր կարծիքը այն է որ, Մարշըլի ծրագիրը բաւական չէ կանոնաւոր փոխ յարաբերութիւններ ստեղծելու աշխարհի մէջ։ Ամերիկա մեծաքանակ արտադրութիւն ունի զոր պէտք է ծախէ, ապա թէ ոչ իր տնտեսութիւնը կը քայքայուի։ Որով կ'աշխատի արդելքները ու սեղմումները թեթեւցնել, ազատ փոխանակութիւնը ընդարձակել, բայց այս բանին համար ալ անհրաժեշտ է դրամներու փոխանակելիութիւնն ու սակերու համեմատական կայունութիւնը, քանի որ տոլարին արդի քանակը անբաւական է աշխարհի տնտեսութեան համար։

Շատեր կը վախնան որ եթէ Ամերիկայի ու Եւրոպայի միջեւ տնտեսական համաձայնութիւն մը չդոյանայ, Ատլանտեանի դաշինքն ալ կը վտանգուի։ Ամերիկեան խորհրդարանին մէջ երէկ սկսաւ այդ դաշինքին վաւերացման վիճաբանութիւնը որ պիտի տեւէ երկու շաբաթ։

Կ'օգնեն Եուկոսլաւիոյ

50 Միլիոն սթէրլինի վարկ մը տրամադրուած է Եուկոսլաւիոյ, Մ. Նահանգներուն կողմէ։ Ուչինկթընի եուկոսլաւ դեսպանը այս դումարը գանձելով անմիջապէս ճամբայ ելաւ դէպի Պելկրատ։ Անդլիա եւս բանակցութիւններ կը կատարէ Եուկոսլաւիոյ հետ, առեւտրական պայմանագիր մը կնքելու համար։ Այս համաձայնութեամբ 150 միլիոն սթէրլինի առեւտուր պիտի ըլլայ երկու երկիրներուն միջեւ, յառաջիկայ հինգ տարիներու ընթացքին։ Մ. Նահանգներ շատ դոհ չեն այս միակողմանի բանակցութիւններէն։

★ Եուկոսլաւ կառավարութիւնը նկատելով որ Խորհրդային Միութիւնը երեքներու միանալով ուժ պիտի տայ Թրիէսթէի շրջանին Իտալիոյ թողուելուն, առաջը առնելու նպատակով ման կարգադրութեան մը, սկսած է ուղղակի բանակցիլ Իտալիոյ հետ, համերաշխաբար լուծելու այդ վէճը։

★ Հելլենական բաւիոն հաղորդեց թէ Եուկոսլաւիա պիտի դադրեցնէ հելլէն ըմբոստներուն ըրած օժանդակութիւնը եւ պիտի վերադարձնէ այն յոյն տղաքը որոնք առեւանդուած եւ Եուկոսլաւիա տարուած էին։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՄԱՐՄԱՆԷՋԷՆ

Լ. ՇԱՆԹԻ «ՕՁԻՆ ՊԱՅԾԸ»

Կիրակի, 26 Յունիս, «Օշին Պայլի» ներկայացման հանդիսականներէն մէկը, եթէ ուշադիր ըլլար,— սրբէր ականջները բեմէն ըսուածներուն, առանց զանոնք զոցելու իր շուրջի մասնակի խօսակցութիւններուն,— այդ շրջահայեաց ունկնդիրը կ'ըսեմ, կրնար Հայոց պատմութիւնը ամբողջութեամբ ապրիլ այդ կարճ ժամանակամիջոցին:

Ես եղայ այդ մէկը:

Երբ, կէսօրէ վերջ ժամը հինգ 3ին ներս մըտայ սրահէն, բոլոր աթոռները զբաւուած էին, բնական է իմ վարձածս ալ մէջը: Հարկ եղաւ ուրիշ մը փնտռել: Վերջապէս տեղ մը գտայ ու նստայ:

Ա. արարը կը սկսէր:

Գլուխս առաջ նետած, ամփոփուած, ականջներս լայն բացած՝ կ'աշխատէի հասկնալ Օշին Պայլի արտասանած բառերը, որ կը հոսէին Մարուքեանի բերնով: Չէի յաջողեր սակայն: Ցայտնի էր որ դժգոհ էր հայ իշխանը, դժգոհ էր նաեւ Մարուքեանը: Օշին իշխանը՝ որովհետեւ եկած էին խանգարել իր հանդիստը, կ'ուզէին հեռացնել ղինք իր սիրած բաներէն — ձեռագիրներէն, իր սիրած աղջիկէն, դեղեցիկ Ռիթայէն: Դժգոհ նաեւ Մարուքեանը դերասանը՝ սրահէն բարձրացող ահագին աղմուկէն:

Հայ պալատականները հաւանաբար համոզէին Օշինը, որպէսզի ստանձնէ հայկ. պետութեան ղեկը, բայց, վերը, հոն, սրահին մէջ, հասարակութիւնը զինաթափ չէր ըլլար եւ կը շարունակէր աղմկել, հակառակ Մարուքեանի մերթ խոժոռ, մերթ աղաչական ակնարկներուն: Ազատ ձգուած երեխաներ կը շրջագայէին սրահի մէջ, կարծէք ան ըլլար խաղավայր մը: Երբեմն, ասկէ անկէ ծծկեր մանկան մը լացը նշմարիկ: Իսկ մեծերը ոչ մէկ ձեւով կ'ուզէին եւս մնալ իրենց զաւակներէն:

— Հայկական է, պոռաց ձախս նստած Տիկինը, դէմքը թթուեցուցած:

Ակամայ նայեցայ անոր: Ցետոյ նայեցայ միւս կողմս, աջիս նստողը՝ պարոն մըն էր: Այս վերջինը ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընէր եւ միայն ձեռօվ կ'աշխատէր դադրեցնել իր շուրջի աղմուկը:

Քիչ վերջ, երկու դրացիներուս խորհրդածութիւններէն հետեւցուցի թէ տարբեր տրամադրութիւններ ունէին անոնք: Այդ ներկայացման հանդէպ, ըսել կ'ուզեմ: Մեր երեք աթոռներուն դիրքը — Տիկինը՝ ձախս, պարոնը՝ աջիս, ես՝ անոնց միջեւ — այս «դիրքաւորումը» եթէ կարելի է այսպէս ըսել, բոլորովին դիպուածի մը արդիւնք չէր, այլ կը համապատասխանէր որոշ իրականութեան մը, ինչպէս պիտի տեսնենք քիչ վերջ:

Մինչ այս մինչ այն, պատմութիւնը կը շարունակուէր բեմին վրայ:

Անոր յարդարումը, տեսարանը, դերասաններուն հագուստներն ու դէմքերը կը ստեղծէին հայկ. արքունիքին մթնոլորտը: Մարուքեանը, ինք, կատարեալ հայ իշխան մըն էր, աղնուական իր կեցուածքով, ձայնով, շունչով որ կ'արտացոլար իր բոլոր լսածներէն:

— Ինչ լաւ կը խաղայ, խորհրդածեց ձախս պարոնը, ինծի դառնալով:

— Այո, շատ լաւ, պատասխանեցի, հիանալի, մեծ դերասան է ան, խորապէս կ'ապրի իր անձնաւորած հերոսը:

Գոհ մնաց դիս հարցաքննողը, բայց ձախս տիկինը՝ ոչ:

Այդ վայրկեանին հայ իշխաններէն մէկը կ'ըսէր, Օշինին դարձած:

— Ով իշխան, Հայոց պատմութիւնը դրել քու դործդ չէ, դուն, պիտի չինես այդ պատմութիւնը, իսկ մենք պիտի դրենք զայն:

Կարծեմ ամէնէն աւելի այս խօսքերն էին որ համոզեցին Օշինը, ու միեւնոյն ժամանակ դիս նետեցին խորհրդածութեանց մէջ:

— Այո, ըսի ես ինծի, ճիշդ են այդ խօսքերը, այդպէս պէտք է ըլլայ. բայց այդպէս եղած է...: Ցաճախ այդ պատմութիւնը գրուած է զայն չինողներուն կողմէ: Ցաճախ նոյն մարդիկը ստանձնած են երկու պաշտօնները միաժամանակ, բոլոր պաշտօնները, երբեմն մէկ հոգի, մինակ ...:

Սրահէն դուրս ելայ եւ զայն թափառիլ Հայոց պատմութեան ճամբաներուն վրայ: Ու ոչ մէկ տեղ, ոչ մէկ առեն իրականացած չտեսայ այդ մարդուն ուզածը: Հայոց պատմութի՞ւնը... ե՞րբ դոյութիւն ունեցած է աչխատանքի, պաշտօններու բաժանում մը, ե՞րբ: Մշակը ե՞րբ միայն հոդն է հերկած, եկեղեցականը միայն իր աղօթքը ըրաղած, դրագէտը, քահանայապետը, պատմագիրը, միայն իրենց գործիքով պարապած:

Ոչ, սխալ է, իրականութիւնը եղած է բոլորովին ասոնց հակառակը: Ամէն չրջանի, քանի մը մարդիկ՝ բոլոր գործերուն համար: Զօրավարը եղած է նաեւ գինուորը, կաթողիկոսը նաեւ քահանայ, յեղափոխական ղեկավարը նաեւ ռումբ շինողը, պայթեցնողը:

Այսպէս է չինուած Հայոց պատմութիւնը, երկի, կը շարունակուի այդպէս ալ, այսօր:

Երկի, մեր դրագէտը եղաւ նաեւ գինուոր, յեղափոխական գործիչ, ուսուցիչ, դիւանադէտ, հիւպատոս, նախագահ: Հինգ վեց պաշտօններ, երբեմն աւելի, մէկ մարդու ուսերուն վրայ: Սա դերասանը, ընտանիքի հայր է, տարիներով բանուորութիւն ըրած, ուսուցիչ եղած: Այդ միւսը սափրիչ է իր արհեստով ու հիմա հազած հայ իշխանի մը հագուստները, բեմ է բարձրացած: Ուրիշ մը նպարավաճառ: Եւ այսպէս: Ամէն տեղ, ամէն չափի վրայ, այս ժողովուրդին մէջ ամէն մարդ քանի մը դործ միաժամանակ կ'ընէ: Հաւաքականութիւն մը չէ չինուած մեր պատմութեամբ: Հայոց պատմութիւնը ... մեծ պատմութիւն մը, մեծ ժողովուրդ մը, փոքրաթիւ ծառայողներով: Ան չինուած է քանի մը մարդոց, ամէն չրջանի մէջ քանի մը մարդոց չանքերով, դերմարդկային աչխատանքով: Անհատներու, շատ շատ խումբերու զոհողութեան շնորհիւ: Երբեք՝ ամբողջ ժողովուրդին միահամուռ, լման մասնակցութեամբ:

Այս, այսպէս է եղած երէկ, եւ այսպէս է նաեւ այսօր:

Դեղեցիկ, կենդանի օրինակը ահա, ինքը, «Օշին Պայլ»ի հեղինակը:

Մեր մեծադոյն թատերագիրը, հեղինակը՝ «Հին Աստուածներ»ուն, «Ինկած Բեկդի Իշխանուհի»ին, «Կայսր»ին, բանաստեղծ, դրագէտ, ընկերարան, մանկավարժ, ուսուցիչ տնօրէն, ազդային գործիչ: Ու ահա, այս բոլորին վրայ, նաեւ հանդամանիչ: Դեռ անցեալ օր այս թերթէն կ'իմանայինք թէ ան, 45 միլիոն Ֆրանք էր հաւաքած Պէյրութի Հայ ճեմարանին համար, ինը ամիս շրջելով ընդարձակածաւալ Ամերիկայի մէկ ծայրէն միւսը:

Եւ խորհիլ թէ ութսունը անց մարդ մըն է Լեւոն Շանթը, թէ լիուլի կատարած է իրպարտակատութիւնը եւ ազդին հանդէպ, թէ այլեւս իրաւունք ունի հանգստանալու:

— Ահա, այս ալ հայկական է, այս ալ հայկական դործ է, ըսի մտովի, խորհրդածութիւններէս զատուելով եւ աւելի ուշադիր դիտելով ինչ որ տեղի կ'ունենայ հիմա բեմին վրայ:

Ու ինչ որ տեղի կ'ունենայ հոն, այդ ալ միշտ միեւնոյնն էր: Անմխիթարանութիւն, անկարգապահութիւն, դաւաճանութիւն: Օշին Պայլը միանակ է այդ առաքինի, այդ անկաշառ մարդը, որ ամէն ինչ զոհած է իր ազդին համար, հիմա միանակ է: Իր ամէնէն մօտիկ, ամէնէն հաւատարիմ կարծած ընկերները կը լքեն զինքը, կը դաւեն: Առանձին՝

Ամերիկահայ կեանքի

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՏՈՒՆ ԵՒ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ ԿԸ ՇԻՆՈՒԻ

Նիւ Եորքի մէջ Մայր եկեղեցի մը եւ Մշակութային Տուն մը պիտի կառուցուին:

Ազդ. Կեդր. վարչութիւնը՝ Մայր եկեղեցիի, եւ Մշակութային տան ապագայ մատակարարուած թեան եւ վարչութեան մասին որոշած է հետեւեալները.—

Կառուցուելիք Մայր եկեղեցին՝ ծխական եկեղեցւոյ մը հանդամանքը պիտի չունենայ եւ անոր պէս պիտի չկառավարուի: Այլ՝ պատկանելով ամբողջ առաջնորդական թեմին պիտի մատակարարուի ամբողջ թեմը ներկայացնող՝ Առաջնորդարանի կողմէ ուղղակի նշանակուած յատուկ հոգարարձութեան մը ձեռքով: Իսկ Մայր եկեղեցւոյ Աւագերէցի պաշտօնը պիտի կատարէ Առաջնորդական փոխանորդը:

Ազդ. Կեդր. վարչութիւնը Մայր եկեղեցւոյ դանազան հոգեւոր մատակարարութեանց համար պիտի կազմէ արդիպիսի կանոնագիր մը, որ Նիւ Եորքի եւ անոր մօտ գտնուող եկեղեցիները ոչ թէ որեւէ ձեւով տկարանան, այլ ընդհակառակն, զօրանան եւ անոնցմէ իւրաքանչիւրը իր առանձին դործունէութիւնը առաւելապէս արդիւնաւոր է:

Իսկ Մշակութային Տունը, որ պիտի չինուի Մայր եկեղեցիին կից, դարձեալ պիտի մատակարարուի Առաջնորդարանի կողմէ՝ առանց որեւէ խորթութեան, ինչանակուած առանձին Հոգատար Ցանձնախումբի մը կողմէ, որպէսզի ան ծառայէ Հայ ժողովուրդի բոլոր հաստատութիւններուն եւ խաւերուն անխտիր:

Մայր Տաճարին չէնքը կը գտնուի երկրորդ Խվընիւի վրայ եւ 34րդ եւ 35րդ փողոցներուն միջեւ, չորս կողմերէն ելքերով, որոնք Սէյնթ Կէյպրիլի Փարքին վրայ կը նային:

Այս հոդամասը կը գտնուի Նիւ Եորքի կեդրոնական մասին մէջ, ուր պիտի չինուին նաեւ ամէնէն նշանաւոր չէնքերը եւ Միացեալ Ազդերու կազմակերպութեան նոր պալատը, Լինչլէյ եւ Նիւ Եորքի համալսարանին համար ծրագրուած հսկայական բժշկական կեդրոնը:

Թէեւ ցարդ ոչ մէկ որոշ ճարտարապետական ուրուագիծ ներկայացուած եւ վաւերացուած է, սակայն Ցանձնախումբը կը չեշտէ թէ վաւերական հայկական ոճով կառուցուած այս Մայր Տաճարը պիտի կանգնի իբրեւ մեծ այն աղնիւ արուեստին, զոր հին Հայաստանի մէջ մեծ ճարտարապետները կատարելագործեցին դարերու ընթացքին, անով հզօրապէս աղդելով Եւրոպայի մէջ եւ այլուր եկեղեցաշինական ճարտարապետական ոճերու վրայ:

Ազդային Մշակութային կեդրոնը, որ կից պիտի ըլլայ Մայր Տաճարին, ոչ միայն Նիւ Եորքի մէջ զգացուած մեծադոյն պակաս մը պիտի լեցնէ, այլ պիտի ունենայ հաւասար նշանակութիւն Մ. Նահանգներու բոլոր հայ համայնքներու համար, քանի որ կեդրոնակէտը պիտի ըլլայ Ամերիկայի հայ եկեղեցական կազմակերպութեան:

Մշակութային կեդրոնի համար ժամանակաւոր ծրագիրները ցոյց կուտան թէ, ան Ամերիկաւոր ծրագիրները ցոյց կուտան թէ, ան Ամերիկահայ եկեղեցւոյ Առաջնորդական վիճակին իբրեւ պաշտօնատեղի ծառայելէ զատ, պիտի ունենայ մեծ հանդիսասրահ մը, ինչպէս եւ ճաշասրահ, պղտիկ ժողովասենեակներ, գրատուն, մարզարան, կրթական նպատակներու գործածելի դասարաններ — օրինակ երիտասարդ կղերներ վարժեցնելու համար:

Այս գործը դլուխ պիտի ելլէ հանրային օժանդակութեամբ, որուն վրայ մեծ յոյսեր ունի յանձնախումբը: Գետինը արդէն գնուած է:

★ Այս տարի լրացաւ յիսնամեակը, Ամերիկայի Հայոց եկեղեցիին հաստատման, իբրեւ Առաջնորդական Թեմ, Հայոց հայրիկ Մկրտիչ Կաթողիկոսի կոնդակով: Որոշուած է այս յոբելեանը պատշաճ չուքով եւ հանդիսաւորութեամբ տօնել, իւրաքանչիւր համայնքի կողմէ: Այս հանդիսութեանց դլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ՝ Առաջնորդարանի յիսուն տարուան կեանքն ու դործունէութիւնը պատկերացնել եւ ժողովուրդինհաւատքը զօրացնել Ամերիկայի մէջ իր մնայուն դոյութեան եւ ապագային մասին: Երկրորդ

Եղնիկ-մանչուկը

Երկու տարի առաջ, իրաքեան անապատին մէջ, իշխան Ալի Շաան, որսորդութեան ընթացքին, եղնիկներու երամի մը մէջ նշմարեց 15 տարու մանչուկ մը։ Իշխանը հրահանգեց իր որսորդներուն՝ չկրակել, եւ հետապնդել մանչուկը։

Մէկ ժամուան հետ ի հետէ տապալումէ վերջ, տարօրինակ արարածը յոգնած ինկաւ գետին։ Որսորդներու ամբողջ խումբը ինկաւ վրան։

15 Տարու մանչուկ մըն էր, որ փոքրիկ անասունի մը պէս աղաչական վընջիւններ կ'արձակէր։ Իշխանը իր ապարանքը տարաւ զայն եւ առաւ իր պաշտպանութեան տակ։ Եղնիկ-Մանչուկը յանձնեցաւ իրաքեան քարիւղի ընկերութեան բժիշկ՝ Տօքթ. Ժալպաթի խնամքներուն։

Այս անհաւատալի պատմութիւնը մեծապէս շահադրդռեց Շիքագոյի մեծ դոհարավաճառներէն Բալֆ Քահնը։ Վերջերս, ան յայտարարեց մամլոյ ներկայացուցիչներուն.

— « Կը յուսամ մօտ առեւէն Մ. Նահանգներ բերել դարուս ամէնէն տարօրինակ այս «երեւոյթը»։ Իմ բարեկամ մարդիչ Ճոնսի հետ որոշած ենք վաղցնել Եղնիկ - Մանչուկը, զոր կոչեցինք արդէն «Անապատի Թարզանը»։

Մարդիչ Պ. Ճոնս յայտարարեց. «Իշխան Ալի Շաանի կողմէ ինծի տրուած թիւերուն համաձայն, կը կարծեմ որ եղնիկ մանչուկը 100 մեթրը կը վազէ 6 երկվայրկեանէն, 200 մեթրը 13 երկվայրկեանէն, 400 մեթրը 38 երկվայրկեանէն, իսկ 800 մեթրը 1 վայրկեան 27 երկվայրկեանէն։

Աչխարհի վազքի ախոյեան Ճես Օվընս անոր քով մանուկ մըպիտի մնայ. եղնիկ - մանչուկը ոչ միայն պիտի յաղթէ կարճ վազքի ախոյեաններուն, այլ նաեւ երկար ախոյեաններն ալ պիտի չկարողանան դիմանալ անոր արագութեան եւ անսպառ շունչին։

Պ. Քահն, պաղատած ղրկեց ամերիկացի հիւանդապահուհի մը, Օր. Էլիզապէթ Սքաթը, որ պիտի օգնէ Տօքթ. Ժալպաթի, դաստիարակելու համար եղնիկ մանչուկը։

Տօքթ. յոռետես է սակայն, իր աշակերտը կը չարունակէ մերժել հաղուստ կրել՝ կը յօժարի ուտել այն պարագային երբ անօթութիւնը կը սկսի զգետնել զինք։

Տօքթ. Ժալպաթ կ'ենթադրէ որ եղնիկ-մանչուկը անապատին մէջ լքուած է. երբ նորածին մըն էր։ Եղնիկ մը՝ «որդեգրած» է զայն եւ կերակրած իր կաթով։

Ներկայիս սակայն այնքան ինքնավար է, որ կ'ենթադրուի թէ «քաղաքակիրթ»ներու սնունդը կը թունաւորէ անոր մարմինը։

Հետաւոր Հոլիվուտէն բազմաթիւ չարժանկարի բեմադրիչներ կը հետաքրքրուին եղնիկ - մանչուկով. ամենք արդէն Պ. Քահնի առաջարկած են դարձնել բազմաթիւ ժապաւէններ. որոնք պիտի կոչուին «Թարզանի զաւկին արկածները»։

Բայց, համաշխարհային մրցանիշեր կոտրող մարզիկ մը, կամ չարժանկարի հռչակաւոր աստղ մը ըլլալէ առաջ, մանչուկը պէտք է մոռնայ եղնիկները որոնք, օր մը իր կեանքը ազատեցին։ 15 տարուան անասնային ազատութիւնը արդեօք պիտի ըլլա՞յ, որ ան օր մը զդայ թէ մարդկային էակ մըն է ինք։

Թարգմ. Ա.

Միջեւ հրաբուխին յատակը

Իտալացի դիտնական մը, Ճիուզեփէ Իմալօ, տնօրէնը Վեզուվի դիտարանին, կը ծանուցանէ թէ յաջողած է իջնել մինչեւ հրաբուխի խառնարանին յատակը, դիտական հետազօտութեանց համար։

Գիտնականը, որուն կ'ընկերանային երկու օգնականներ, մինչեւ 900 ոտք (300 մեթր) իջած է երկայն պարանները վրայ։ Այս առթիւ կ'ըսէ.— «Խառնարանի մը յատակը լաւայի զանգուած մըն է, մեծ ճեղքերով եւ հրակէզ ծուխերով։ Հետազօտութիւնը կատարեալ յաջողութիւն մը եղաւ»։

Իր հաւաստիքներուն համաձայն, հրաբուխը, որ վերջին անգամ բորբոքեցաւ 1944ին, նոր բունկում չի ցուցներ։

Վերջին հինգ տարիներու ընթացքին այսպիսնականը քանի մը անգամ փորձած է հրաբուխին յատակը իջնել, բայց ամէն անգամ ալ ձախդած էր։ Հրաբուխին խառնարանը վերջին անգամ քննուած է 1911ին եւ 1913ին։ Ինք անհրաժեշտ կը դտնէ դննութիւնը, հետեւելու համար հրաբուխին գործունէութեան։ Իր տեղեկութեանց համաձայն, 1906ի բորբոքումը 2100 ոտք խորութեան իջեցուց խառնարանը, բայց 1911ին միայն 700 ոտք էր խորութիւնը։ 1913ի դննութիւնը ուրիշ փոփոխութիւններ ցոյց կուտար։

Հրաբուխին յատակն իջնել եւ վերադառնալը տեւած է արշալոյսէն մինչեւ վերջալոյս։ Լեռնային առաջնորդներու խումբ մը կը սպասէր հրաբուխին ոտքը, երբ գիտնականը եւ երկու օգնականները վար կ'իջնէին։ Վայրէջքը տեւեց երեք ժամ, մէկ ժամ ալ՝ մինչեւ հրաբուխին կեդրոնն հասնիլը։ «Տանթէի դժոխքին կը նմանէր, վայրի եւ տարօրինակ։ Բացարձակ լռութիւն, բաց ի չոզիի պատահական ֆչչոցէն։ Ամէն քայլ հաշուած էինք մանաւանդ զգուշութեամբ։ Վերադարձն ալ նոյնքան տաժանելի էր որքան վայրէջքը»։

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՄԱՏԻՏՈՎ ՉԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ՉՂՐԿԵԼ։ ԳՐԵԼ ՄԷԿ ԷՋԻ ՎՐԱՁ ,

ԿԱՊՈՑԻ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Ինչպէս կապոյտ խաչի բոլոր մասնաճիւղերը, Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղն ալ տօնեց իր «Օր»ը անցեալ կիրակի։ «Օր»ը ոչ միայն բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութեան ինչպէս ըսաւ իր տեղեկագրին մէջ ընկերուհի Ազգանուշ Գոնչեկիւլեան, նախագահուհին մասնաճիւղին, այլեւ քարոզութեան օրն է այն կանացի մեծ կազմակերպութեան որ մշակութային եւ բարեգործական գետնի վրայ անբաժան մէկ մասնիկը կը կազմէ այլեւս Ցիրանահայ գաղութին։ Տեղեկագրէն իմացանք թէ իրենց գործունէութիւնը կեդրոնացուցած են Պոէվանի հիւանդներուն այցելութեան եւ օժանդակութեան շուրջ, ինչպէս եւ տեղական չքաւորներու օգնութեան գործին։

Օրուան գլխաւոր բանախօսն էր ընկեր Աչոտ Իսահակեան, որ խանդավառ ճառ մը խօսեցաւ դերուատելով կապոյտ Խաչի գործունէութիւնը։

Գեղարուեստական խնամուած բաժին մը ունէր այս մտերմիկ հաւաքոյթը։ Բենոյի արինգը եւ դաշիր ընկերակցութեամբ Ունանեանի քէմանչէին կռտային հաւաքոյթին հայկական տեսք բնոյթը։ Արտասանեցին Օր. Շուշանիկ Տէօլէլեան եւ ընկեր Մխճեան, երգեցին Օր. Անահիտ Գալէզեան մեր աչուղական անմոռան երգեչուհին, Օր. Մուրատեան եւ Պ. Զ. Գասեան (վարանսէն)։

Օր. Նուրիկեանի եւ Օր. Ճիլաճեան դուդերգը ծափեր խլեցին։ Հայկական տարազով պարեցին օրիորդներ Պճաքճեան եւ Լիւսի Ցակորեան։ Վերջապէս մեր փոքրիկ Կինոսն (Թորոսեանը) իր կովկասեան պարերով։ Բոլորն ալ բուռն ծափերով ողջունուեցան։

Շրջուն թղթակից

ԱՊՐԻՒ, ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐ

ՇԱՎԻԼ.— Հանդէս մըն ալ Հայ Արիներու կողմէ անցեալ չաբաթ գիշեր, բայց ցաւալիօրէն շատ քիչ բազմութեամբ։

Երբ շատ անգամ չաբաթ գիշեր կ'ուղենք սրահը եւ չեն տար, կը դժդոհինք, իսկ երբ ունենանք յարդր չենք գիտնար։

Հակառակ ատոր չյուսահատեցան մեր տղաքը ու խաղացին իրենց դերերը շատ յաջող կերպով՝ «Կերպասի վաճառականի» եւ «Ինքերայ Սքսբրէնի» դաւեշտներուն մէջ։ Այս վերջինը Մոլիէռէն թարգմանած է մեր տարաբախտ ընկերը Սուրէն Նաւասարեան որ երկար տարիներէ ի վեր նախ պէրք եւ այժմ Պրէվանի հիւանդանոցին մէջ կը ճգնի անկողնի մէջ, միշտ կռնակի վրայ ու ժամամակը կ'անցընէ փիլիսոփայի համակերպութեամբ, կարդալով ու մեծ գերով եւ հիւսելով։

Կ'արժէ յիշել դերակատարներէն գլխաւորաբար ափնոսեան եղբայրները՝ Փանոսիկ եւ Ցակորիկ, Մեհրուժան իր խեղկատակի դերին մէջ, եւ Աւետիս Պալթաեան եւայլն։

Ապրին Հայ Արիները եւ միշտ մնան ազգային դաղափարին եւ եղբայրներու կողքին։

Երբ չեղում մը ունենաս վերցնես թշգ. ազդերու ճամբարին մէջ, ինք դիտէ թէ ինչ բանի համար, չենք ուզեր թարմացնել, յուսալով որ սթափած են եւ ասկէ վերջ ի պատուի կը կենան իրենց ազգային դրօշին եթէ կ'ուզեն աւելի ժողովրդականութիւն եւ համակրութիւն դտնել։

Մ. Ս.

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ՃԱԽՈՒԵՑԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Գ.

ՓՈԹՈՐԻԿԻՆ ՄԷՋԷՆ

— Հա, խենթը, լաւ ճանչցար, բայց ըսէ տեսնեմ, ո՞ւր կ'երթայիք այսպէս, եթէ ոչ մաս մաս կ'ըլլեմ քեզ։

Վիրաւորը քանի մը անկապ խօսքեր ալ ըրաւ, եւ յանկարծ մորթուած հաւի մը նման ցընցուելով՝ մնաց անշարժ։ Մեռած էր։ Իսկ մեր Խենթը ձգեց զայն իր տեղը, եւ մօտեցաւ միւսներուն, երեք դիակ միայն գտաւ ճամբուն վրայ. անոնց զրպանները խուզարկելէ ետք, վնասուեց չորրորդ ձիաւորը բայց անոր դիակը չգտաւ։ Մոսկում մը պատեց զինքը։

— Ո՞ւր է չորրորդը Զորս էին անոնք։ Զորս ձի, չորս մարդ։ Փախաւ, տարաւ... վայ ինձ, ըսաւ ու երկու ձեռքով ծեծեց գլուխը։

Այդ պահուն ամպը ճաթեցաւ ճիշդ իր դլխուն վրայ. լսուեցաւ որոտման ահռելի դղրդիւնը, եւ տեղատարափ անձրեւը սկսաւ թափիլ։

Խենթը կանդ առաւ պահ մը, խոր ախ մը քաշեց եւ փայտն առնելով կորսուեցաւ անթափանց մթութեան մէջ։

Դ.

ԿԻՐԱԿՈՍ ՔԱՀԱՆԱՆ

Վռսփորի դեղածիծաղ ափերուն վրայ, 1044 թուականին կը ծաղկէր ու կը բարգաւաճէր բիւզանդական կայսրութեան մայրաքաղաքը Կոստանդնուպոլիս։ Մէկ կողմէն պոնտական, իսկ միւս կողմէն Միջերկրական ծովերու եղերքներէն առեւտրական նաւերը կը չտապէին դէպի այդ մեծ քաղաքը, եւ վաճառականութեան հետ կը ծաղկեցնէին նաեւ քաղաքին ճարտարապետութիւնը։ Առտուան ժամը 10 է։ Մեծ իրարանցումի մէջ էր Պոլիսը։ Եռուզեռը կ'ըսկսէր, եւ ամէն դասակարգի մարդիկ մըջիւններու պէս անցուդարձ կ'ընէին զանազան փողոցներու մէջ։ Բեռնակիրները նաւերէն ապրանք կը փոխադրէին ցաւահանդիստ, կամ դէպի նաւերը կը կրէին հակերով բեռները։ Փոքրիկ նաւակներով կ'անցնէին իշխաններն ու իշխանուհիները Վռսփորի մէկ եղերքէն միւսը, իսկ պինուորականները՝ դէնք ու զրահով, ձիոյդներու վրայ հեծած, արագ արագ կը սլանային Պոլսոյ փողոցներէն։ Այդ միջոցին, Միքայէլ կայսերպալատը լեցուն էր պալատականներով։ Թէեւ խումբ մը պահապաններ կը հսկէին պալատի մուտքին առջեւ, սակայն ամէն դասակարգի մարդիկ կ'երթեւեկէին չքեղ սրահներուն մէջ, ներկայանալու համար Միքայէլ կայսեր։ Ընդհանուր դահլիճին մէջ արդէն հաւաքուած էին չատ մը խնդրարկուներ, եւ պալատին սենեկապետը մէկ մէկ կը հրաւիրէր զանոնք կայսեր առանձնասենեակը, ուր ինք՝ կայսրը դահի վրայ բազմած կ'ընդունէր այցելուները եւ կը լսէր անոնց խնդիրքը։

Դահլիճի այցելուներուն մէջ կը դտնուէր հայ, քահանայ մը, որ եկեր էր ներկայանալու կայսեր կարեւոր գործի մը համար, դեռ գաղտնիք էր այդ գործը ամէնուն համար, ու ոչ ոք ուշադրութիւն կը դարձնէր այդ անծանօթ այցելուին վրայ։ Իրրեւ անունն Հայ մը, եւ ան ալ քահանայ, դեռ շատպիտի սպասէր, մինչեւ որ արժանաւորակայսեր տեսութեան, ամէնէն առաջ կ'ընդունուէին պաշտօնական եւ զինուորական անձերը, որոնք մեծ յարդանք կը վայելէին այդ ժամանակ թէ պալատին եւ թէ քաղաքին մէջ։

Միջահասակ մարդ մըն էր այս քահանան, ճաղատ գլուխով ու խորամանկ աչքերով, որոնք թաքնուած էին անոր դուրս ցցուած յօնքերուն տակ։ Մօրուքը ցանցառ ու չէկ, իսկ դէմքին արտայայտութիւնը խրոխտ եւ յանդուգն էր։ Արդէն մէկ քանի ժամէն աւելի էր որ կը սպասէր, բայց դեռ չէին հրաւիրեր զինք։ Անհամբերութեամբ կը սպասէր այն րոպէին, երբ կայսեր մօտ պիտի առաջնորդէին զինք, իր գործը կարդադրելու համար։ Ըստ երեւոյթին, այդ «գործ» անհանդստութեան մէջ ձգած էր զինքը։ Մինչեւ իսկ քանի մը անգամ մոռցեց մեկնիլ պալատէն եւ հրաժարիլ իր մտադրութենէն, բայց կրկին կը զսպէր ինքզինքը, ու կը սպասէր հետեւանքին. կ'ուզէր վերջացնել իր գործը, ուրկէ կախուած էր իր ապահովութիւնն ու երջանկութիւնը։ Այդպէս կը մտածէր, այդպէս համոզուած էր ան։

ԲԱԳՐԱՏ ԱՇՎԱԶԵԱՆ

ՖԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ՁԱՓՈՆի դրաման Ամերիկացի հրամանատար Մաք Արթըր ամերիկեան ոտնին առթիւ հանդիսաւոր զօրահանգի մը պահուն ըրած յայտարարութեան մէջ ըսաւ թէ կարելի է որ համաշխարհային թիւնը օրէնքէ դուրս հռչակուի ձախոնի մէջ :

ՖՐԱՆՔՈՒՆՈՐվԵԿԻԱ առեւտրական համաձայնութիւն մը կնքուեցաւ որուն համաձայն Նորվեկիա նաւ պիտի ծախէ Ֆրանսայի :

1.330.000 ՖՐԱՆՔի ծախուեցաւ աւտոմոբիլական ամէնէն հազուագիւտ մէկ նամակադրոշմը՝ կարմիր Մէրքիւր, Վիէննայի մէջ :

★ Թուրքիա Ցուլիս 1ին տօնուած «նաւատորմի օր»ուան առթիւ նորնամակադրոշմներհրապարակ հանեց :

ՏԱՒՐԸ 32 աստիճանի բարձրացաւ Փարիզի մէջ : Երկու հոգի տապահար իսկան փողոցը եւ հիւանդանոց փոխադրուեցան :

ՋԵՆՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ կառավարութիւնը նորէն փոխելով լեզուն, կը սպառնայ անխնայ պատժել ընդհիմադիրները : Երկու նախարարներ ճառ խօսելով Պոհեմիոյ մէջ, ազդարարեցին թէ «յետադիմական չափաժամը պիտի չխնայուի անողորմաբար, ինչպէս 1948 փետրուարին, երբ համայնավարները տիրացան իշխանութեան» :

ՑԵԼՈՒՋԱԿՆԵՐ զէն ի ձեռին յարձակեցան Լըվալուա Փէրէ, Ալզաս փողոցի Սիթրոէնի մեծ կառատունին վրայ եւ յափշտակեցինՀուկէմիլիոն պարունակող տոպրակ մը որ ղրկամատուն պիտի փոխադրուէր :

★ Պուլվար Քափիւսէնի մէկ դրամատունն ալ (Քոնթուար ժէնէրալ տը Քրէտի) գողեր մտնելով, խորտակած էին դրամարկղը եւ տարած մէկ միլիոն 300000 ֆրանք :

ԹՈՒՐ ՏԸ ՖՐԱՆՍի հինգերորդ հանգրուանը Բուան — Սէն Մալօ 293 քիլոմեթր՝ 8 ժամ 27 վայրկեան էն կրեց Զուիցերիացի Քիւպլէր : Միեւնոյն ժամանակ հասան նաեւ Կոթիէ, Թաքքա, Մարի - Նէլլի եւ Տիւփօն : Դեղին չապիկը կը պահէ Մարի-Նէլլի որ ուրիշներու վրայ 15 վայրկեան առաւելութիւն ունի : Ընդհ . դասաւորման երկրորդն է իտալացի Մանեի եւ զուիցերիացի Քիւպլէր : Իտալացի Քոփփի որ ճամբուն վրայ առաւելութիւն ձեռք բերած էր, անիւը կոտրած ըլլալով չատ ետ մնաց : Այժմ 92 մրցորդներ միայն մնացած են :

ՏԱՒՐԸ ԵՒ ԵՐԱՇՏ աւերներ կ ըզգծեն Ֆըրանսայի, Անգլիոյ եւ ուրիշ երկիրներու մէջ : Կը վախցուի որ հունձքերը մեծապէս վնասուին : Քանի մը օրէ ի վեր տաքը սաստկացած է նաեւ Փարիզի մէջ : Ֆոնթէնէպլոյի մէջ ձկնառատ աւազանի մը ջուրերը ցամքեցան : Տաքը ամէնէն աւելի սաստիկ է Թուլուզի մէջ : Մ . Նահանգներէն կը հեռագրեն թէ այս տարի տաքը չատ աւելի անտանելի է քան Եւրոպայի մէջ : Հողագործները միլիոնաւոր տոլարի վնասներ կրած են : Քառասուն օրէ ի վեր անձրեւ չէ եկած Նիւ Եորքիմէջ :

ԱԶԳԱՅՆԱՑՈՒԱԾ հաստատութեանց բանուորները բարոյապէս նոյն իրաւունքը չունին գործադուլ յայտարարելու խնչպէս միւս բանուորները : Այս ազդարարութիւնն ուղղեց հանրադատ Հիւթեանց նախարարը, Պ . Փիւօ, ճառ մը խօսելով :

ԱՌԱՆՑ ՑԱԻի ՊԱՏԵՐԱԶՄ .— Ամերիկայի ներկայացուցչական ժողովին մէջ երեսփոխան մը յայտնեց թէ ամերիկեան բանակի մասնագէտները ի վիճակի պիտի ըլլան պատրաստելու մասնաւոր կազ մը որուն չնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ վարել եւ չահիլ պատերազմը առանց ցաւի : Եթէ կառավարութիւնը պէտք եղած միջոցները տրամադրէ . քիմիական ըսպասարկութիւնը պիտի արտադրէ այնպիսի կազ մը որ առժամապէս պիտի խորտակէ զինուորին կռուելու կամքը, առանց տեւական ցաւ մը պատճառելու : Ցարձակողները այսպէս պիտի կորնչնեն իրենց պաշտպանողական կարողութիւնը :

ՄԵԾ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՐԴԱՑԿՈՒԹ

Իմ յարգելի հին ու նոր յաճախորդներուս կը յիշեցնեմ որ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ եւ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԵԾԱՓԱՆԱԿի եւ ԿԷՍ ՄԵԾԱՓԱՆԱԿի ամէնէն ծանօթ տունն է՝

ԳՈՒՐԳԷՆ ՆԱՃԱՐԵԱՆ

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

12 Rue de L'Arc, MARSEILLE Հեռ . Colbert 87-69

(Զգուշանալ կեղծ եւ խարդախ հասցէներէ)

Առթիէն օգտուելով թուենք մէկ քանին մեր լաւագոյն ապրանքներէն, անմրցելի գիներով, ինչպէս չոր միրգերը, կաղինի, նուշի եւ ընկոյզի միջուկ, կանանչ պիստակ, քաքաւէթի կեղեւով, դղումի կուտ, իմպիրի անկուտ չամիչ, ոսկեհատիկ (լէպլէպի) եւն . :

ՆՈՑՆՊԷՍ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՊԱՄԻԱ

Ապսպրեցէք , չէք զղջար

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Հ . Ը . Դ . ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՇՐՋ . ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ եւ կազմակերպութեամբ ՍԷՆ ԼՈՒԻ Հ . Ը . Դ . ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ « ՍԻԱՄԱՆԹՕ » ԽՈՒՄԲԻՆ :

Այս Շաբաթ դիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Սալօն Ալամպրայի օդասուն պարտէզին մէջ :

Մարսէյլի մէջ առաջին անգամ ըլլալով այս պարահանդէսին պիտի նուագէ Մարսէյլի Ռատիօ կայանի նուագախումբը ըMarcel Dubel եւ երգիչ (Ֆանթէզիսթ) MARCEL GAY:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ
ԱՍՊԵՏ ՎԱՀԱՆ ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Մարսէյլ Փրատոյի Ս . Սահակ Մեսրոպ մայր եկեղեցիի կրօն . Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, Սրբոց Թարգմանչաց Սահակ Մեսրոպի տօնակատարութեան պահուն՝ մասնաւոր հանդիսաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի եկեղեցիին հիմնադիր բարերար հանգուցեալ Ասպետ ՎԱՀԱՆ ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆի յիշատակին, որ այս տարի նուիրագործուած է նաեւ բարերարին անունին եկեղեցիին մէջ զետեղուած մարմարիոն յուշագիրով :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԱԶԳ . ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

Պատուոյ նախագահութեամբ Ալֆորվիլի քաղաքապետ Պ . BLEUSEի եւ հովանաւորութեամբ Հ . Բ . Ը . Միութեան կեդր . վարչութեան :

Կիրակի 10 Ցուլիս երեկոյեան ժամը 8.30ին, Ալֆորվիլի Salle des Fêtesի չքեղ սրահին մէջ, 22 rue Voltaire:

Երգեր, արտասանութիւններ եւ տրամախօսութիւններ :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ . Ը . Դ . Պուլվառ Օտտոյի «Վառամեան» ենթակոմիտէն կազմակերպած է դաշտահանդէս մը հերոսաբոյ յիշատակին, այս կիրակի Սէնթ Անտրէի օդասուն պարտէզին մէջ :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Սէվրանի Կապոյտ Խաչի Զորորդ տարեվերջի դպրոցական հանդէսը այս կիրակի ժամը 3ին, Hotel de Franceի սրահին մէջ, 23 Place de la Libération à Livry Gargan :

Eglise Pantinէն 147 թիւ օթօպիւսը ,իջնել Place de la Libération:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ - ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ
150 ԱՇԱԿԵՐՏ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՑ

Տէսինի Կապոյտ Խաչի Ազգ . վարժարանի տարեվերջի հանդէսը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Հ . Ը . Դ . Տան սրահին մէջ :

Պիտի ըլլան խմբերգ, մեներգ, զուգերգ , արտասանութիւններ եւ ծիծաղաշարժ տրամախօսութիւններ : Կը ներկայացուի Ա . Զարդարեանի « ԵՕԹԸ ԵՐԳԻԶՆԵՐ»Ը եւ «ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ԱՐՄԱՏՆՈՒՇ»ը երգախառն պալէներով : Պարերուն կ'ընկերանայ Ջութակով՝ Պ . Ժան Տօստողրուեան (Լիոնէն) :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԿՐԸՆՈՊԼի ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ֆ . Կ . Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 10 Ցուլիսին, « Նուաճարէր »ի օդասուն անտառին մէջ :

Տեղի պիտի ունենան դպրոցական տարեվերջի քննութեանց արդիւնքի ընթերցում եւ մրցանակաբաշխութիւն : Պաղ խմիչք :

Օթօքառով մեկնումի ժամը՝ տեղւոյն վրայ :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Տարեվերջի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը տեղի կ'ունենայ 10 ՑՈՒԼԻՍ, ԺԱՄԸ 16ին, դպրոցի պարտէզին մէջ, նախագահութեամբ Պ . ԺԻՒՍԹԻՆ ԿԻՏԱՒԻի (նախկին ծերակուտական եւ նախարար) :

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԷՆ (Մարսէյլ) Ցուլիս 1ին Փարիզ Ներսէսեանի հեռագրող անձէն կը խնդրուի տեղեկագրել իր անունը եւ հասցէն :

ՑՈՒՇԱՏՈՑ

ԼԻՈՆի Հ . Ը . Դ . Վարանդեան կոմիտէն ընդհ . անդամական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր ընկերները 8 յուլիս ուրբաթ իրիկունժամը ճիշդ 8ին դպրոցին սրահը, 178 rue Rabelais: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Հ . Ը . Դ . «Քրիստափոր» ենթակոմիտէին ընդհ . ընկերական ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ահարոնեան Ակումբը : Կը բերուի օրակարգ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԱԼԱՆՍի կապ . Խաչի մանուճիւղի դաշտահանդէսը Ցուլիս 10ին, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Clos de Fusainի ընդարձակ պարտէզին մէջ : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Ս . ՍԱՀԱԿ ՄԵՍՐՈՊի տօնին առթիւ այս հինգշաբթի Ցուլիս 7, ժամը 10ին, պիտի կատարուի Ս . պատարագ Փարիզի Ս . Ցովհ . Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ : Կաթողիկոսական պատուիրակը , պիտի նախագահէ եւ քարոզէ : Հայ մշակոյթին նուիրուած այս պաշտամունքին կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջակայքի բոլոր հայ դպրոցներու աշակերտութիւնը եւ ծնողները :—

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր . Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մանուճիւղին դաշտահանդէսը, այս կիրակի ամբողջ օրը Chateau de la Roche Vertեի գեղեցիկ պարտէզին մէջ : Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ մատչելի պիւֆէ : Ներկայ կ'ըլլան Տէր եւ Տիկին Մարութեաններ : Երոպական պարերը կը սկսին ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր, որուն համար վարձուած է առնչնակարգ նուագախումբ մը : Շրջաններէն եկողներ կրնան առնել 7 թիւ հանրակառքը եւ իջնել St. Julien :

ԴՊՐՈՑԱՍԷր Տիկնանց վարժարանի ամավերջի հանդէսը այս շաբաթ օր, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, վարժարանին մէջ, 1 Պուլվար տիւ Նօռ, Լը Բէնսի : Հաղորդակցութիւն :— Էկվիզ տը Բաւթինէն առնել 146 թիւ օթօպիւս եւ իջնել Բէնսի Փավիյեօն :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

Փոն տ'Օպնայի Ֆր . Հ . Կապոյտ Խաչի դպրոցի տարեվերջի հանդէսը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հանդիսասրահը :

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, բուսփուս հաւով կամ շիշ-քէպապով եւ արեւելեան կերակուրներ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ Պ . ՀԱՅԿ, Պ . ԱՐԹՈՒՆ, Պ . ԶԱՒԻԻ, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ :

ԾԱԽՈՒԻ ՏՈՒՆ ՆՈՒՍ ՄԷՋ

Մարսէյլի հայկական օդասուն թաղին մէջ (Cité Arménienne) *Ա . եւ Բ . յարկը 4 ական փիէսով, նորանցքով ամէն յարմարութիւններով : Դրել Ղազարոս Երամեանին*, Madeleine CitéArménienne,Nice:

ԾԱԽԱՐ Է

Կօշկակարի լօքալ մը ֆօրս մօթրիսով, դիւրամատչելի պայմաններ :

Դիմել Պաղտասարեան եղբայրներուն, 2 rue de Terras, Marseille:

imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dumesme – (13)
Le Gérant : A. DER AGOPIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Jeudi 7 JUILLET 1949 Հինգշաբթի 7 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5891–Նոր շրջան Թիւ 1302

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՃԱՄԲԱՆ ԵՒ ՓԱՐԻԶԸ

Այն օրէն ի վեր, որ Անգլիա տէր եւ տիրական դարձաւ Հնդկաստանի, ամէն միջոցի դիմեց իր ափին մէջ ամուր պահելու համար հարստութեան ամենամեծ աղբիւր այդ երկիրը:

Ժթ. դարու անգլիական քաղաքականութիւնը ամբողջովին հիմնուած է դէպի Հնդկաստան տանող ծովային ու ցամաքային բոլոր ճամբանեըը ապահովելու սկզբունքին վրայ:

Իր այս քաղաքականութեան մէջ յաճախ իր դէմ դառած է ցարական Ռուսիան եւ ուրիշներ:

Հակառակ անոր, որ 1948էն ի վեր Անգլիա պարպած է Հնդկաստանը, ազատութիւն տալով Հնդիկներուն եւ Իսլամներուն, որոնք իրենց առանձին անկախ կառավարութիւնները ունին, ինք ներկայ է միշտ հոն եւ կը պահէ իր բարոյական հեղինակութեան հետ նիւթական անսահման շահերը:

Ուրեմն, այսօր ալ դարձեալ Հնդկաստանի ցամաքային, ծովային, նաեւ օդային ճամբանեըուն ապահովութիւնը Մեծն Բրիտանիոյ միջին արեւելեան քաղաքականութեան գլխաւոր առանցքներէն մէկը կազմէ: Սուէզ, Անդրյորդանան, Աէնէ, Արաբիոյ ծովեզերքը, Պարսից Ծոցը, Հար. Իրան, Աֆղանիստան, Պելուճիստան, եւայլն, կը մնան միշտ Անգլիոյ բարձր հսկողութեան տակ:

Անգլիական քաղաքականութեան միւս առանցքը կը կազմէ քարիւղը: Վերջին պատերազմն ալ ցոյց տուաւ թէ որքան մեծ արժէք կը ներկայացնէ այս թանկագին հեղուկը արդի աշխարհին մէջ, խաղաղութեան թէ պատերազմի առեն:

Մեծն Բրիտանիոյ կղզիները աղքատ են քարիւղի արտադրութեան տեսակէտէն, Պոռնէօ, Պիրմանիա եւ Հնդկաստան վեց միլիոն թոն քարիւղ միայն կը հայթայթեն իրեն, ինչ որ անբաւարար է:

Դարուս սկիզբէն Անգլիա հետամուտ եղաւ քարիւղ փնտռելու: 1901ին ոսկեհոյզ Անգլիացի մը՝ Ուիլլեամ Նոքս տ'Արսի Պարսկաստանի Նասրէտտին շահէն ստացաւ Մէսճիտի Սիւլէյմանի (Պարսից Ծոց) նաւթային հողերուն մենաշնորհը: 1908ին քարիւղի կարեւոր երակ մը գտնուեցաւ եւ 1909ի ապրիլին հիմնուեցաւ Անգլեւպարսիկ քարիւղի ընկերութիւնը, որուն քառասնամեակն է այս տարի եւ յառաջիկայ Ցուլիս 26ին պիտի դադրի իր տարեկան ժողովը:

Անգլիոյ ծովային նախարարութիւնը եւ Շէլը մեծ բաժին ունին այս ընկերութեան մէջ, որուն պատրաստ դրամը կը հասնի 177 միլիոն ոսկիի եւ որ 1948ին մրցանիշը կոտրած է՝ հասնելով 50.700.–804 անգլիական ոսկի, մինչ 1947ին հասը եղած էր 36 միլիոն ոսկի: Իրանի կառավարութիւնը 1932ին ի վեր կը ստանայ 100ին 20 հահաբաժին: Ընկերութիւնը ունի 120 մեծ քարիւղատար նաւեր, որոնք աշխարհի ամէն կողմը, մինչեւ Ամերիկա կը փոխադրեն թանկագին հեղուկը: Ապատանի մէջ ընկերութիւնը ունի աշխարհի ամենամեծ գտարանը: Իրանի քարիւղի տարեկան արտադրութիւնն է 15 միլիոն թոն, իսկ պահեստը կը գնահատուի մէկ միլիառ թոն:

Հիւսիսային Իրանի մէջ անգլեւռուս մրցակցութիւնը կը շարունակուի յիսուն տարիէ ի վեր եւ դեռ չէ լուծուած:

Իրանէն վերջ Անգլիա աչքը դարձուց Իրաքի վրայ, ուր Պ. Գալուստ Կիւլպէնկեան 1912ին հիմնած էր «Թրքական քարիւղի ընկերութիւն», որու արժեթուղթերուն հիսը կր պատկանէր Օսմանեան Պանքային, քառորդը Շէլի եւ քառորդը Տէօյչէ Պանքի: 1914ի պատերազմէն առաջ Անգլիա գնեց Թուրքիոյ բաժինը:

1916 Մայիսին՝ Սայքս – Փիքօ դաշնի համաձայնագրով Մուսուլի չրջանը բաժին կ'իյնար Ֆրանսայի: 1920 ապրիլ 26ին Սան Րէմոյի մէջ Լոյտ Ճորճ յաջողեցաւ Քլէմանսօն համոզել եւ այդ չրջանը մրցանել Անգլիոյ պաղեցութեան գօտիին մէջ: 1923ին Նորին վեհափառութեան արտաքին նախարար Լորտ Քըրզըն բուռն ճառ մը խօսեցաւ Թուրքիոյ դէմ եւ յիշեց հայկական ջարդերը Լօզանի հաշտութեան ժողովոին մէջ, ուր Թուրք առաջին պատուիրակ Ըսմէթ փաշան կը պահանջէր Թուրքիոյ վերադարձնել Մուսուլը:

Ո՞վ էր Տիմիթրով

Կէորկի Տիմիթրով, Պուլկարիոյ վարչապետը, որ մեռաւ Մոսկուայի մէջ, 67 տարեկան, առաջին անգամ նշանաւոր հանդիսացաւ 1933ին, երբ կը դատուէր իբր հեղինակը Ռայխսթակի հրկիզման:

Նացիները մերժած էին փաստաբան տրամադրել եւ Տիմիթրով ինքզինքը պաշտպանեց արիաբար: Ինչպէս դիտել կուտայ անգլ. թերթ մը, Հիթլէր, Կէօրինկ եւ ուրիշներ մարքած էին խորհրդարանին հրկիզումը, բայց ամբաստանեալ մը կը փնտռէին: Եւ մատնանչեցին Տիմիթրովը, որ ծանօթ էր իբրեւ պուլկար յեղափոխական մը: Հիթլէրի ամենամեծ սխալներէն մէկն եղաւ այս: Տիմիթրով հինգ ամիս մարքառեցաւ դատարանին առջեւ, չղթայակապ: Ականատեսներ կը պատմեն թէ ամբաստանեալը իր դատախազներուն դէմ ծառացաւ այնպիսի ճարտարութեամբ մը որ Կէօրինկ իրապէս կատղեցաւ:

— Զարաչար պիտի զղջաք երբ ձեր օճիքէն բռնեմ, բանտէն արձակուելէ վերջ, կը մռնչէր ամենազօր մառէչալը:

Բովանդակ աշխարհի ուշադրութիւնը կեդրոնացած էր Լայփցիկի դատարանին վրայ եւ Նացինները չհամարձակեցան դատապարտել Տիմիթրովը, որ անպարտ արձակուելով, Մոսկուա գնաց 1934 փետրուարին, իբրեւ հերոս համաշխարհային:

Իրեն հետ ամբաստանուած էին 24 տարեկան հոլանտացի բանուոր մը, Մառինոս Վան տէր Լուբէ եւ ուրիշ երեք բոլշեւիկներ: Հոլանտացին — փախուկ մը— խոստովանեցաւ թէ ինք ձգած է կրակը եւ դատապարտուելով գլխատուեցաւ:

★ Տիմիթրով դործի մտած է 12 տարեկանին, իբրեւ տպարանի բանուոր: Գործադուլի մը գլուխըն անցաւ երբ 18 տարեկան էր: Այնուհետեւ չարունակ բանտ բանտ կը նետուէր: Անգամ մը 100 հազար լիվա պարգեւ խոստացան իր ձերբակալման համար: 1935 Օգոստոսին Սոֆիոյ մէջ նշանակեց ընդհ. քարտուղար Կոմինտէրնի:

Տիմիթրով տարիներով աքսորական մնալէ վերջ, Սոֆիա վերադարձաւ 1944ին, եւ անմիջապէս կոտորել տուաւ ընդդիմադիրները, իբրեւ տէր տիրական կացութեան եւ հաւատարիմ ներկայացուցիչը Կրեմլինի: Միայն մէկ անգամ սաստ մը լսեց Մոսկուայէն, 1948 Յունուարին, երբ ինքնագլուխ բանակցութիւններ կը վարէր պալքանեան դաշնակցութեան մը համար: Հարկադրուեցաւ եւ առնել իր ծրագիրը:

★ Իր յաջորդը, Գոլարով, որ 73 տարեկան է, նոյնպէս իր կեանքին մեծ մասը անցուցած է Մ. Միութեան մէջ: Ուսուցիչ էր 1895ին, իսկ 1897ին իրատադիտութեան հետեւած է Ֆրանսայի եւ Զուիցերիոյ մէջ: Զունի Տիմիթրովի հմայքը:

★ Կէորկի Տիմիթրովի դագաղը հասաւ Սոֆիա եւ մեծ պատիւներով ընդունուեցաւ: Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի կիրակի օր: Շաբաթ օր կ'ուսարտի իրեն համար չինուած մասնաւոր դամբարանը որ 320 մեթր քառակուսի դետնի մը վրայ կառուցուած է եւ ունի 12 մեթր բարձրութիւն:

Ցաջորդ օրըՄուսուլի ճակատագիրը վճռուած էր. մոռցուած էին հայկական ջարդերը, իսկ «Հայկական Ազգային Տունը» բոլորովին թաղուած: Գարշահոտ հեղուկը աւելի կ'արժէր քան կարմիր սուրբ հեղուկը:

Ներկայիս «Իրաքի Քարիւղի Ընկ.»եան արժեթուղթերուն 100ին 23.75ը կը պատկանի անգլ. կառավարութեան, 23.75ը Շէլի, 23.75ը Ֆրանս. կառավարութեան, 23.75ը Սթանտարտ Օյլին եւ 100ին 5ը Պ. Գալուստ Կիւլպէնկեանի:

Զոյգ նաւթատար խողովակներ Տրիպոլիս (Լիբանան) եւ Հայֆա (Իսրայէլ) կը հասցնեն Իրաքի քարիւղները:

Անգլիա չհեր ունի նաեւ Պահրէյն կղզիներու եւ Քուվէյթի քարիւղներուն մէջ:

Հնդկաստանի ճամբաներուն չափ կարեւոր եւ կենսական է Անգլիոյ համար, Իրանի եւ Իրաքի քարիւղի ճամբաներուն ապահովութիւնը:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

Քարիզի խորհրդակցութիւնները

ԿԱՐԵԼԻ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՑԸ ԼՈՒԾԵԼ ՏԱԳՆԱՊԸ

Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի երկրատական նախարարներուն միջեւ կարեւոր խորհրդակցութիւններ տեղի կ'ունենան այս պահուս: Ֆրանսացի նախարարը փչէ ծրագիր մը ներկայացուց Եւրոպայի տնտեսական տագնապը լուծելու համար որ կը քննուի ամերիկեան մասնագէտներու կողմէ: Թէեւ ծրագրին ամբողջութիւնը դադնի կը պահուի, բայց գլխաւոր առաջարկն է ոսկիի դինը վերաքննել եւ ամերիկեան մաքսերը թեթեւցնել, որովհետեւ Ամերիկա 100ին 30—40 մաքս կառնէ ներածումներու վրայ, որով եւրոպական ապրանքները չեն կրնար Ամերիկա մտնել եւ հետեւաբար միջազգային վաճառականութիւնը անգործութեան կը դատապարտուի: Ոսկիի դինը որ այժմ 35 տոլար կ'արժէ եթէ 55ի բարձրացուի, Անգլիոյ դժուարութիւնները կը վերանան: Ոսկիի սղելովը տոլարն ու սթերլինն ալ պիտի արժեզրկուին որով եւրոպական դրամներու արժէքին աւելի պիտի մօտենան:

Սակայն Ամերիկա համամիտ չէ այս ծրագրին, նկատելով որ ոսկիի դինին բարձրացումը աւելի պիտի խանդարէ հաւասարակշռութիւնը: Անգլիոյ նախարարը Քրիփս ալ, անգլիական խորհրդարանին մէջ եղած նման առաջարկ մը մերժեց «ոչ առայժմ» ըսելով: Մինչ այդ, Անգլիոյ դանձային վիճակը կը չարունակէ իր տագնապը: Սթերլինի ճակատագիրը պիտի վճռէ դաղթապետութենց եւրատական նախարարներու ժողովը եւ Ամերիկա կը վախնայ որ այդ ժողովը որոշէ դեռեւս չընել Ամերիկայէն որպէսզի տոլարվճարելու չստիպուի, եւ այս պարագային չատ մը չուկաներ պիտի փակուին Ամերիկայի առջեւ: Տնտեսական մեկուսացում մը՝ քաղաքական հետեւանքներ ալ պիտի ունենայ կըսեն: Բայց Ամերիկացիք կը յայտարարեն թէ տնտեսական ճախողութիւն մը չկրնար արդիլել Ամերիկան իր դինուորական օգնութիւնը չարունակելու Եւրոպայի, ընդդէմ խորհրդային յարձակման մը:

Մնայտրը իր կողմէ, Եւրոպայի տագնապը լուծելու համար կ'առաջարկէ ամերիկեան մասնաւոր դրամադլուխներ տրամադրել Եւրոպայի կարդ մը պայմաններով: Սակայն Անգլիա եւ Ֆրանսա տրամադիրչեն ընդունելու, որովհետեւայն տեն Ամերիկեան դրամական բռնակալութիւն մը պիտի հաստատուի, եւ Եւրոպա չուզեր դաղթավայր դառնալ:

Ձնգիա, Ֆրանսա եւ Արեւելք

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը Լոնտոնի մէջ երկու ժամ տեսակցեցաւ Պ. Պեւինի հետ դէմանական եւ Արեւելքի խնդիրներուն մասին, քանի որ, մօտերս պիտի դումարուի եւրոպական խորհուրդը Սթրազպուրկի մէջ: Օրակարգի վրայ է գերմանական հաւատացումներու խնդիրը, մանաւանդ Ռուսերուն երթալիք 100ին 10—15է բաժինը որ 1948էն ի վեր չէ վճարուած: Թէ տնտեսական եւ թէ քաղաքական պատճառներով այս խնդիրը պէտք է լուծուի:

Մօտաւոր Արեւելքի (արաբական երկիրներու եւ Իսրայէլի վէճ) Ծայրագոյն Արեւելքի (կարմիրներու յառաջացումը Չինաստանի մէջ), քարիւղի, իտալական գաղթավայրերու եւայլ խընդիրներու մասին տեսակէտներու նոյնութիւն մը կը պատրաստուի:

★ Ազգայնական Չինաստանի պետ մարշալ Չանկայ Շէք թղթակցի մը յայտարարեց — «Համոյնավար ծաւալումը կարելի է արդիլել այժմէն, որպէսզի առաջքը առնուի երրորդ մեծ պատերազմի մը: Եթէ կարմիրները յաղթեն Չինաստանի մէջ, ամբողջ Ասիան պիտի կարմրի: Ազդէն Լենին ըսած է որ Եւրոպայի գրաւումը Ասիայէն կ'անցնի»:

ԽԱՂԱՂԱԿԱՆԻ ԴԱՇԻՆՔԸ ԿԸ ՔՆՆՈՒԻ

Ամերիկեան ներկայոյը սկսաւ քննել խաղաղականի դաշինքը: Արտաքին գործերու յանձնաժողովին նախագահ Քօնէլլի ճառ մը խօսելով յայտնեց թէ այս դաշնքին նպատակը բացարձակապէս խաղաղասիրական է: Եւրոպայի դինուրական օգնութեան ծրագիրը զուգընթաց է անոր, բայց եկուորեակ չեն: Այդ ծրագիրը առանձին է եւ առանձին պիտի քննուի: Եթէ, րսաւ բանախօսը, Խորհրդային Միութիւնը կը կարծէ որ իրեն դէմ ուղղուած է այս դաշինքը, կը թելադրեմ դինքը ցոյց տալ իր խաղաղասիրական նպատակները եւ ձեռնարկել քաղաքական գործակցութեան մը հիմը – առանձին երկիրներու հետ, Միացեալ Ազգերու չրջանակին մէջ: Այսպիսի ընթացք մը աշխարհի ապահովութիւնն ու բարօրութիւնը պիտի աւելցնէ: Ատլանտեանի դաշինքը պատերազմի դէմ իսկ կնքուած համաձայնութիւն մըն է, եւ պաղտնի յօդուածներ չի պարունակեր»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆՈՐ ԵՂԱՆԱԿ ՄԸ ԵՒՍ

«Մայիս 28»ի դէմ պայքարող ճակատը, իր անունը եւ տեղն ունի մեր իրականութեան մէջ:

Գիտենք իր նպատակն ու դրծելակերպը: — «Նոյեմբեր 29»ը հակադրել Մայիս 28ին: Թերեւս հիմնական նպատակ մը իրենց գործունէութեան համար:

Բոլշեւիկեան տեսակէտով տրամաբանական այս պահանջը չի հանդուրժեր, որեւէ բացատրութեամբ, իւրացնել այս երկու թուականները միաժամանակ:

Եթէ «սովետական հայրենասիրութիւնը» կը պահանջէ «Նոյեմբեր 29»ի ամբողջական ճանաչումը իբրեւ Հայոց միակ ազգային տօն, չի կրնար հանդուրժել, որ Մայիս 28ը ընդունուի նոյնպէս ազգային տօն, նոյնիսկ իբրեւ պատմական թուական մը:

Հակառակ այս իրողութեան, կը տեսնուի թէ կան «Նոյ. 29»ականները, որոնք միաժամանակ ջերմ ջատագովներ ալ են Մայիս 28ին:

Սովետասէրներու՝ կամ աւելի անմեղ բացատրութեամբ հակադաշնակցական ճակատին մէջ, այս քիչ մը տարօրինակ ուղղութեան դրօշակիրը կը հանդիսանայ, Գահիրէի «Զահակիր» շաբաթաթերթը, որու դոյութիւնն իսկ արդիւնք է, իր շրջապատին կողմէ «Նոյեմբեր 29»ի համար տարուած պայքարին:

Իր խմբագիրը «Մայիս 28» խորագրով յօդուածի մը մէջ կը փորձէ հիմնաւորել իր տեսակէտները:

Լսենք նախ Մայիս 28ի մասին.—

«Մայիս 28ը հայ ժողովուրդի ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ թուականն է. ազգային տօն մը»: (Սորագծումը՝ իրմէ):

Որպէսզի սխալ չհասկցուի այս յստակ յայտարարութիւնը, յօդուածագիրը անհրաժեշտ կը կատած է յայտարարել նոյնպէս.

«Մայիս 28ը մեր ներկայ հայրենիքին՝ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏՕՆԸ Չէ»: Եւ այս այն պատճառաբանութեամբ որ «Մայիս 28ով կազմուած Հայաստանը չկայ այլեւս»: Այսօր «կայ ուրիշ տեսակ Հայաստան մը», որով տարբեր է նաեւ իր տարեդարձը:

Այս անհրաժեշտ ճշդորոշումէն վերջ, հետաքրքրական են հետեւեալ տողերը.

— «Մայիս 28ը այն թուականն է, որ, ինչ պայմաններու եւ ճնշումներու տակ ալ եղած ըլլայ, ամբ մը Հայեր (Դաշնակցական, ռամկավար, ժողովրդային, սոցիալ դեմոկրատ, համայնավար եւ անկուսակցական) վերջուին պետութիւն կազմելու պատասխանատուութիւնը՝ հայ ժողովուրդին տալով հպարտանքի, աշխատանքի, ստեղծագործելու եւ յառաջդիմելու մեծ առիթ մը:

Ուրեմն ողբալի են անոնք, որոնք Մայիս 28 սուգի օր, դժբախտութեան թուական կամ Թուրքի նուէր կը համարեն: Այսպէս խորհողները զուրկ են ազգային եւ մարդկային արժանապատուութենէ»:

Երբեմնի վեզաբաւորը եւ իր արբանեակը, չեն կրնար հեշտութեամբ ուրանալ իրենց դէմ եղած այս ուղղափառը, որ ոչ միայն գրչով, այլ իրական պայքարով պաշտպանած է «Մեր Խորհրդային Հայաստանը» եւ իր տարեդարձը:

Իրենց փարախէն իսկ, իրենց երեսին չպրտըւած արտայայտութիւնը, «ազգային եւ մարդկային արժանապատուութենէ» զուրկ, կը խորհինք թէ իմաստ մը ունի, որու վրայ հարկ է մըտածել, փոխանակ հայհոյելու և ջղաձգուելու:

Եգիպտահայ շաբաթաթերթը իր արձակած լոյսին տակ դատելով ու դատապարտելով Մայիս 28ի հակառակորդները, կը պահանջէ «յարգենք եւ պահենք Մայիս 28ը, որովհետեւ անիկա ոչ միայն հպարտանքի թուական մըն է վեց դարու սարսուռներէ եւաք, այլ նաեւ միջազգային ատեանները ճանչցուած աքթ մըն է: Հրաժարիլ այս աքթէն՝ քաղաքական խակութեան ապացոյցը պիտի ըլլար»:

Բաժնելով Մայիս 28ին ստեղծած Հայաստանը ներկայ Խ. Հայաստանէն, մեր յօդուածագիրը կ'ուզէ պահել իր այդ դիծը նաեւ հայութեան մասին:

Իրեն համար տարբեր նշանակութիւն ունի Հայաստանի ժողովուրդը, տարբեր՝ պաղեհայրը:

Առաջինին երթալ կը թելադրէ մոռնալ Մայիս 28ը, «Հայաստանի ժողովուրդը կրնայ եւ պէտք է որ հրաժարի այդ թուականէն»: Այս պարագային, ոչ «քաղաքական խակութիւն կայ այս դիտակցական մոռացումին մէջ, եւ ոչ ալ «ազգային եւ մարդկային արժանապատուութենէ» զուրկ ըլլալու պատճառ մը:

Բոլորս ալ գիտենք թէ այս նոյն հաւատացածն է որ իր անմիջական նախորդներուն հետ, ստեղծեց Մայիս 28ը: Այսպէս ըլլալով հանդերձ, անոնք պէտք է որ մոռնան իրենց ստեղծագործութիւնը: Ինչո՞ւ չհարցնենք տակաւին:

Ամէն պարագայի մէջ, «Զահակիր»ի խմբագիրը վճռական եւ յստակ է իր յայտարարութիւններու մէջ: Խ. Հայաստանի ժողովուրդը «կրնայ եւ պէտք է» որ մոռնայ Մայիս 28ը, իսկ «Մենք, պաղեհայերս, ոչ»: Այս վճիռը՝ իր երկրորդ բացատրութեան:

Սակայն, «Մայիս 28ը ունի երրորդ մեծ նշանակութիւն մը: 1920 Նոյեմբեր 29ին՝ Հայաստանը սոցիալիստական խորհրդային հանրապետութիւն հռչակող մարդիկը եթէ Երեւանի մէջ ՀԱՅ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ չգտնէին՝ Հայաստանը ուրոյն հանրապետութիւն եւ անջատ պետութիւն Չէին ԿՐՆԱՐ դարձնել: Եւ այդ կառավարութիւնը — չմոռնալ — դոյութիւն առած էր Մայիս 28ով: Ուրեմն Մայիս 28ը հիմնաքարն է Նոյեմբեր 29ով անպարտելի դարձած մեր հայրենիքին եւ հայրենի պետութեան»:

Այս երկար մէկբերումներէն կը հետեւի որ եղիպտահայ խմբագիրը, Մայիս 28ի մասին ունի իր զօրաւոր եւ ուրոյն համոզումները: Ան՝ կ'ըդունի եւ կը պատճառաբանէ այս թուականի պատմական, իրաւական եւ բարոյական արժէքը, եւ վճռապէս կը դատապարտէ Մայիս 28ի բոլոր տեսակի հակառակորդները, «ազգ. եւ մարդկային արժանապատուութենէ» զուրկ եւ քաղաքակատեալս ալ խակ՝ նկատելով զանոնք:

Այս բոլորէն եւաք, հետեւողակա՞ն է ան՝ իր իսկ մտքերուն եւ դատումներուն հետ:

Շիտա՞կ է մանաւանդ, երբ կը փորձէ «Նոյեմբեր 29ով ստեղծուած» Հայաստանին տալ այն բովանդակութիւնն ու դոյնը, զոր տուած է Մայիս 28ով ծնած անկախ հայրենիքին:

Այդ պարագան ալ քննենք:

Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄ.

ՁՈՐՈՒ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐ

4.— Միքայէլ Արզումանեան

Միքայէլ Արզումանեանը յայտնի էր Միշա Արզումանեան անունով: Իր կարեւոր տեղը չտալ նրան սովետական Ռուսաստանում մեր նահատակուած ընկերների շարքերում, ինձ թւում, է որ իրաւունք չունինք: Ճիշդ է, տաճկական դերու - թիւնից վերադառնալուց յետոյ, նա ստիպուած էր յայտարարել իրեն քաղաքական հոսանքներից դուրս, «անկուսակցական սոցիալիստ», բայց Միշան մինչեւ վերջն էլ շարունակել է, ըստ հնարաւորութեան, շրջապատուած լինել մեր այն ընկերներով, որոնք որեւէ կարիք ունէին: Այդ ընկերներին նա մատուցել է միշտ բարոյական ու նիւթական աջակցութիւն: Նրան մօտիկից ճանաչողները կարող են հաստատել, որ նա օժտուած էր դրծելու առանձին ընդունակութիւններով այն բոլոր ասպարէզներում, որ կապուած են եղել քաղաքական ու հասարակական աշխատանքների հետ՝ 1905ի եւ 1917ի ռուսական երկու յեղափոխութիւնների շրջանում:

Մեր ժողովրդի համար ստեղծուած այդ ճգնաժամային օրերին Միշային մենք յաճախ տեսնում էինք հեղինակաւոր քաղաքական դործիչի դերում, ազգային յեղափոխական հաստատութիւնների մէջ:

Ես լիովին ծանօթ չեմ Մ. Արզումանեանի դործունէութեանը՝ ռուսական առաջին յեղափոխութեան շրջանին, Բագուում. բայց դիտեմ, որ այդ բոցավառ օրերին նա ամբողջովին տարուած էր մեր կուսակցութեան անմիջական դործերով, մասնակցելով նոյնիսկ կենտրոնական կոմիտէի աշխատանքներին: Չնայած իր երիտասարդ հասակին, նա քաջատեղեակ էր Բագուի մեր կազմակերպութեան այն ժամանակուայ դործունէութեան եւ նոյնիսկ ճուվհաննէս Քաջազնունու տատանումներին՝ քաղաքական հեռանկարների վերաբերմամբ: Դա էր պատճառը, որ Քաջազնունու յայտնի դրքոյկը բոլորովին չզարմացրեց Մ. Արզումանեանին:

Առաջին յեղափոխութիւնից յետոյ Մ. Արզումանեանը, երկպատեր ռեակցիայի օրերին, անընդհատելի քաշուում է քաղաքական եւ կուսակցական ասպարէից: Քայքայուած ցարիզմի մթագնած շրջանում խստօրէն նօսրացել էին մեր կուսակցութեան շարքերը. խիստ հալածուած մեր կուսակցութիւնը՝ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը՝ այդ ժամանակ խստացնում էր իր շարքերը եւ ամրապնդում կազմակերպական ներքին կեանքը:

Մ. Արզումանեանը, փաստօրէն դործ չունէր անելու այդ շրջանում մեր կուսակցութեան մէջ: Բայց ահա մօտենում են պատմական 1914 թուի ցնցիչ շրջանը եւ կուսակցական խմբերի կազմակերպման եռանդուն աշխատանքի օրերը: Եւ Մ. Արզումանեանին մենք տեսնում ենք Քեռիի խմբում, որտեղ նա երկար ժամանակ, մինչեւ խմբի լուծումը, խմբի սպայակոյտի պետն էր համարւում: Թէեւ չունէր նա ռազմական կրթութիւն, բայց անփոխարինելի էր տարիների ընթացքում, երբ նա պահում էր անհրաժեշտ փոխ յարաբերութիւնները ռուսական բանակինեկայացուցիչների հետ: Արզումանեանը վայելում էր ռուսական սպայակոյտի պետ՝ զօրավար Բարատովի մտերմութիւնը եւ յարդանքը, իբրեւ Քեռիի պաշտօնական օդնականներից մէկը:

Ինձ քաջ յայտնի է, որ կամաւորների կողմից էլ Միշան աւելի քան յարդուել է եւ միշտ ընդունուել իբրեւ հեղինակութիւն... Այդ բացատրւում է ընկեր Միշայի անձնական քաջութեամբ ու արիութեամբ: Նա երբեք չի խուսափել կռիւներից, եթէ դա անհրաժեշտ է եղել դործի յաջողութեան համար:

Միքայէլ Արզումանեանին մենք տեսնում ենք 1917 թուի յեղափոխութեան շրջանում, պատասխանատու դործերում: Նա եղել է համարեա թէ բոլոր հիմնարկութիւնների անդամ, դրանց թւում՝ Անդրկովկասի յեղափոխական, զինուորական եւ բանուորական խորհուրդների եւ հայ ազգային միութեան դործադիր մարմնի մէջ: Նա Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան շրջանին հանդէս եկաւ իբրեւ լաւագոյն պաշտպան Անդրկովկասի ժողովրդների անկախութեան եւ աշխատում էր հայ ու վրացի քաղաքական դործիչների հետ՝ ազատել Անդրկովկասը մահմեդական ազգաբնակչութեան մենատէր հովանաւորութիւնից եւ ազդեցութիւնից:

Թիֆլիսի մահմեդականների հետ պատահած բախումների ընթացքում Միշան անձնապէս մասնակցում էր Ալրսեհալի դրաման: Արսենալցանում է ժողովրդական զօրախմբի եւ տեղի սոցիալիստ յեղափոխականներից կազմուած հրամանատարութեան ձեռքը:

Անդրեմբրեքական շրջանում Մ. Արզումանեանը իր անմիջական մասնակցութիւնն է բերել այն պատուիրակութիւններին, որոնք իր ժամանակին կոչուած էին հարթելու մեր յարաբերութիւնները Ղարաբաղի ու Դանձակի թրքութեան հետ, աշխատելով մի ընդհանուր լեզու դտնել, բոլոր վիճելի խնդիրների նկատմամբ:

1917 թուի ձմեռուայ ղրերդական շրջանին կովկասեան զօրաճակատում, ուր մեր փոքրաթիւ ազգային զօրամասերը օգհասական դիմադրութիւն էին ցոյց տալիս իրենցից գերազանցօրէն ուժեղ հակառակորդին, Արզումանեանը իր մասնակցութիւնը բերաւ Հայրենիքի պաշտպանութեան դործին, ստանձնելով կարեւոր պաշտպանութիւնը, իբրեւ բերդի քաղաքական կոմիսար: Նա, բերդի հրամանատար զօրավար Դէհեւի հետ միասին, կազմակերպեց բերդի պաշտպան ուժը: Եթէ Անդրկովկասեան կառավարութեան զինադադարի հետ կապուած չարաբաստիկ կարդադրութիւնը չէին նէր, ամիսների ընթացքում տարուած աշխատանքները բերդի պաշտպանութեան համար՝ թերեւս այլ արդիւնք տային:

Մեր երկրի երկու եւ կէս տարուայ ժողովրդապետութեան շրջանում, երկրի վերաչինման օրերին Միշան, ըստ իր սովորութեան, քաշուած էր մի անկիւն եւ զբաղուում էր մասնաւոր գործերով՝ Հայաստանի սահմաններից դուրս:

Բայց ահա մօտենում են 1920 թուի եղերական օրերը, երբ տաճկական հորդաները, Քէմալ փաշայի կարդադրութեամբ եւ ռուս մեծամասնական-ներիր բարեացակամ հաւանութեամբ, յարձակւում են մեր փոքրիկ Հանրապետութեան վրայ, ջանահալով յաւիտենապէս վերջ տալ մեր ժողովրդի բեկորների ֆիզիքական գոյութեանը:

Մ. Արզումանեանը նորից իր տեղն էր, առաջին չարքերում, կարսի պարիսպների տակ: Բայց այս անդամ քաղաքական եւ ռազմական բախտը մեզ բոլորովին դաւաճանեց: Մենք չարաչար պարտուեցինք: Ամէն ինչ անցաւ թշնամու արիւնոտ ձեռքը: Միանդամայն ղրերդական էր եւ բերդում մնացած զօրահրամանատարութեան դերութիւնը. բերդումն էր նաեւ Մ. Արզումանեանը: Իսկական կոտորածից յետոյ, բերդում պատահար փրկուած հայ զինուորականները, նախապար Արտաշէս Բարալեանի առաջնորդութեամբ, տարուում են Էրզրում, ուր բանտարկուում են միշտ սպասելով մահուան:

Եթէ սովետական Ռուսաստանը, հանդուցեալ Սահակ Տէր Գաբրիէլեանի հեղինակաւոր աղեցութեան չնորհիւ, անմիջական միջնորդութիւն չյարուցանէր նրանց ազատագրման համար, քեմալական Տաճկաստանից, նրանք կը մնային անմխիթար դերութեան մէջ: Մ. Արզումանեանը բոլոր ազատագրուածների հետ վերադարձաւ Թիֆլիս, որտեղ եւ բնակուում էր ու աշխատում մինչեւ 1922 թուի ընդհանուր բանտարկութիւնների շրջանը:

Քէմալ փաշայի սպանութեան պատմական օրերին, զանգուածային բանտարկութիւնների ընթացքում, նա եւս, չատերի հետ միասին, բանտարկուում է եւ մի տարի յետոյ, ազատուում է ու վերջնապէս հաստատուում Թիֆլիսում: Այդտեղ «երկար» տարիներ վայելում է համեմատական հանդստութիւն, սովետական իրականութեան քաղաքական պայմաններում, պաշտօնապէս հանդէս գալով իբրեւ «անկուսակցական սոցիալիստ»:

Ջնայած դրան, 1937 թուին, զանգուածային

ԳԱՂՈՒԹԻ ԳԱՂՈՒԹ

ՄՈՒՍՈՒԼԻ հայկ. կեանքի սկզբնաւորու – թեան մասին փաստացի տեղեկութիւններ չկան, կը մնայ յենուլ տեղւոյն եկեղեցւոյ կառուցման թուականին վրայ 1857: Առ նուազն 1830—40ի ա– տեններէն եկուորներ եկած են Սղերդէն, Տիգրա– նակերտէն եւայլ տեղերէ, հազիւ թէ 20 ընտա– նիքներ:

Առաջնորդ Մեսրոպ Ծ. վարդապետի ձեռնե– րէցութեամբ եւ պաշտօնի ազգայիններու նիւթա– կան մասնակցութեամբ, 1857ին կը ձեռնարկեն Ս. Լուսիաձին եկեղեցիի շինութեան: Այդ փոքր եկե– ղեցիին շնորհիւն է որ Մուսուլի հայութիւնը ա – մուր կառչած է իր նախնիքներու հնաւանդ սովո– րութիւններուն: Փոքրիկները եկեղեցիին կողքին կը սորվին մայրենի լեզուն: Առաջին քահանան կ'ըլլայ Տէր Յակոբ Տէր Եղիայեան (Զաւէն պատ– րիարքի հօրեղբայրը): 1900էն վերջ կը կազմուի թաղային խորհուրդը: 1914ի ընդհ. պատերազ – մին, եւ ազէտի օրերուն ամէն կողմէ Մուսուլ կը հասնին հայ հալածական բեկորներ: Իրենց ցեղա– կիցները կոտորածէ փրկելու պատճառով Մու– սուլցի Հայերէն կախաղան կը բարձրանան Սերոբ Մալխասեան, Սաֆօ Պզճոյեան, Պարպէ Լմբրեանի աղջիկը՝ Շէլօն: Գրիգոր քհնյ. Տէր Յակոբեան չատ չարչարանքներ կրելէ վերջ, հազիւ կ'ապաստի, որու չնորհիւ դինադադարէն վերջ կը բացուին ղպրոցներ:

1934ին չնորհիւ Տոքթ. Գրիգոր Աթթարճեանի եւ Պ. Սերոբ Քէնոխրեանի Մուսուլահայութիւնը կը կառուցանէ երկյարկանի վարժարանը, որ ներ– կայիս ունի մանկապարտէզի երեք կարգեր եւ նա– խակրթարանի հինգ կարգեր: Դպրոցը եւ մանկա– պարտէզը միասին ունին 316 երկսեռ աշակերտ – ներ: Օտար վարժարաններու մէջ ալ կ'ուսանին 217 հոգի:

Մուսուլ ունի երկու քոյր Միութիւններ Հ. Կ. Ինամակալութիւն եւ Աղքատախնամ: Երկուքն ալ կը հասնին չբաւար կրնտանիքներու օգնութեան:

«ՀՐԱՇԱԳՈՐԾ» Ա.Ի.Ա.Դ ամերիկեան կառա– վարութենէն արտօնութիւն ստացաւ Ամերիկա մը– նալու: Մեծահարուստ Հայուհի մը Տիկին Շէչոյի ողջերած է Աւազը եւ չէնք մը գնելով անոր պի– տի տրամադրէ:

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ Միամի քաղաքին նորաչէն հա – մալարանը իր 10.000 ուսանողներուն մէջ ունի 17 հայ ուսանող, որոնց համար տրամադրուած է ա– ռանձին սենեակ մը հայերէնի դասախօսութեան համար: Տիկին Տ. Խոյեան ամէն գոհողութիւն կ'ընէ այս դասընթացքին յաջողութեան համար: Միամի Հայերը տակաւ կ'աւելնան:

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ, (յապաղած).— Սիրելի «Ցառաջ», այս տարուան ամավերջի հանդէսը բացառիկ էր երկու տարբեր պատճառներով.— Առաջին չրջանաւարտներ ունեցանք նախակրթա– րանի ուսման համապատասխան վկայականով, երկրորդ՝ Արիմեան դպրոցի նեղլիկ չրջապատէն դուրս դալով, վարձեցինք Սինէմա Ալհամպրայի մեծ սրահը:

Հանդէսը տեղի ունեցաւ Ցունիս 28ին, երեք– շաբթի իրիկուն: Հակառակ դործի օր ըլլալուն ժողովուրդը փութացած էր սլահ, որշեալ ժա– մուն, լսելու համալ իր զաւակներուն թոթով հա– յերէնը:

Ուսուցիչ Ա. Մեսրոմեանի բացման խօսքէն վերջ, հարիւր աշակերտներ երդեցին «Ազարատ» խմբերդը: Ցետոյ սկսաւ փոքրերու արտասա – նութեանց չարքը: Այս բաժնին մէջ յիշատակու– թեան արժանի են Ն. Փաստրմաճեան, Ժ. Ճնտոյ– եան, Ս. Սարխոշեան, Զ. Պետոյեան, Մ. Այն– թէպլեան եւն.:

Առաջին մասը վերջացաւ «Թոյր ու բոյր» պարերդով (պալէ) որ տեւեց 15 վայրկեան (երա– ժեշտութիւն, Մեսրոմեանի): Պարուհիները բոլո– ւն ալ յաղող էին: Ցետոյ բազմութիւնը խնդուե – ցաւ պիւֆէն: Աշուհիները կ'աչխատէին դոհա– ցում տալ, ամէն յոդնութիւն յանձն առնե – լով: կ'արժէ անդամ մը եւս չնորհաւորել Աչուհիները, որոնք տարիներէ ի վեր թէ տունի եւ դուրսի դործերուն կը հաս– նին եւ թէ հանրային աչխատանքի լծուած են, յա– նուն նոր սերունդի փրկութեան:

Դադարէն վերջ չրջանաւարտ սանները խաղա– ցին «Սարիմ Թաղաւոր» երդախաղը: Ցետոյ խօսք տրուեցաւ Փւոֆ. Գ. Այիկեանի որ հրաւիրեց ծնողները իրենց զաւակներուն սիրցնել մայրենի լեզուն:

Ապա տեղի ունեցաւ չրջանաւարտներու վկա– յականներու բաչխումը, կնքահայրութեամբ Պ. Թ. Գալիկեանի որ 5000ֆրանք նուիրեց դպրոցին: Շրջանաւարտներն են Լեւոն Սկֆէրեան, Ի. Ա– տանալեան, Շ. Պէնկեան (լաւագոյն), Պերճ Շի– րինեան, Մ. Գարակէօզեան եւ Վ. Փանոսեան (լաւ): Քննութեան ներկայ եղած էին Ֆր. Կ.Ա– չէլ Շրջ. վարչութեան կողմէ տիկիններ Սէրքի– կիւլեան, Թադէոսեան եւ Հոդաբարձութեան ան– դամները: Քննութեան նիւթերն էին Հայերէն, ուղղադրութիւն, քերականութիւն, Հայոց պատ– մութիւն եւ տերամշտութիւն:

Շրջանաւարտներու ծնդղները եւ ուրիչներ ո– գեւորուելով նուէրներ բերին:—Դպրոցին մնայուն կնքահայր Պ. Լեւոն Գույումճեան 10.000 ֆրանք, Պ. Պ. Պէնկեան, Շահինեան, Շիրինեան, Սկֆէր– եան, Գարակէօզեան, Պէրպէրեան, Պապիկեան 1000ական ֆրանք, Փանոսեան 2000 ֆրանք, Գոչ– եան 500 ֆրանք:

Մէջ ընդմէջ երդեցին Օր. Իսկ. Ատանալեան (Ողբուհին եւ Զալէկը), Շաքէ Պէկեան (Գեղջկու– հին եւ զարունը), երդ եւ երաժչտութիւն Մեսրո– մեանցի):

Հանդէսին վերջին մասը կը կազմէր Ց. Թու– մանեանի «Ծաղիկներու զրքոյկը» (երաժչտու – թիւն Մեսրոմեանց): Մօտ 30 աղջիկներ 20 վայր– կեան ոգեւորեցին բեմը, փոխն ի փոխ թափրալով:

Հանդէսին պարի բաժնին ամբողջ յոդնութիւնը յանձն առած էր, ինչպէս միչտ, Տիկին Շաքէ Գա– լայճեան: Դաչնակը կ'ընուագէր Օր. Ժանին Քա– վար, իսկ հանդէսը կը վարէր ուսուցիչը: Ծր.կ. Խաչի ներկայացուցիչը Տիկին Արմենուհի Խա– չիկեան գեղեցիկ ճառ մը խօսեցաւ, ջերմապէս դնահատելով ուսուցչին, հոգաբար– ձութեան եւ Խաչուհիներու կատարած աչ– խատանքները:

Թելադրութիւն մը այս առթիւ.— «Թոյր ու բոյր» եւ «Ծաղիկներու զարթօնքը» պարերդները դեղեցիկ են եւ կ'արժէ որ Կ. Խաչի վարչութիւնը պայմանաւորուի Պ. Մեսրոմեցի հետ, զանոնք հրատարակելու եւ տարածելու համար բոլոր ծնողներուն մէջ:— Համազասպ

ՏԱԿԱՌԻ ՄԸՋ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Տակառի մը մէջ որ պիտի ծառայէ թէ իրրեւ կառք, եւ թէ բնակարան երեք մարդ եւ չուն մը ճամբայ ելած են քանի մը ամիս չրջագայելու հա– մար արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ: Պերլինի բրի– տանական չրջանին այս երեք բնակիչները չինած են 2 մեթր չրջափծով մեծ տակառ մը որ 620 քի– լօ կը կչռէ: Այս արշաւին վարիչը Քրաուս արդէն Պերլին — Ամսթերտամ ճամբորդութիւն մը ըրած է 25 տարի առաջ իր առջեւէն քչելով դարեչուրի տակառ մը:

Տակառը որ հաստատուած է բդուզման ա պիյլի վրայ, ունի ձողի մը վրայ առկախ տախտակ մը որ միչտ հորիզոնական կը մնայ, եւ թոյլ կու տայ որ մէջը գոյքեր դրուին: Ճամբորդներէն մէկը կրնայ հոն հանգստանալ կախօրանի մը մէջ մինչ իր ընկերները պէտք է չարունակեն քչել կառ– քը ոտքով:

Երեք ճամբորդները պերլինեան հաստատու – թեանց ծանուցումը պիտի բնեն, բացիկներ պիտի ծախեն եւ արեւմտեան Գերմանիոյ քաղաքական դէմքերու ինքնագրութիւն հաւաքեն: Ցոյս ունին որ վերադարձին իրենց արչաւանքէն բերած հա – սոյթովը պտոիկ ճաչարան մը պիտի կրնան բա – նալ:

100.000 ԴԱՂԹԱԿԱՆ ՃԱՆՃ

Քանատացին կը հաղորդեն որ կենսաբանա – կան վարչութիւնը միլոցներ ձեռք առած է որ– սկսգի ընդունի Ֆրանսացին, Պելճիքացին, Գեր– մանիացին եւ Զուիցերիացին տեղահան եղած 100.000 ճանճերը:

Այս միլիառները պիտի մուցուին, ուսումնա– սիրուին եւ ապա պիտի արձակուին դանազան չր– ջաններու մէջ, ուր պաչտօն պիտի ունենան յար– ձակելու եւ փճացնելու կարդ մը մակաբոյծներ, ինչպէս ցորենին ու եղեւիններու վրայ դոյացող ճճիները:

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՕՒԵՑԱՒԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Դ.

ԿԻՐԱԿՈՍ ՔԱՀԱՆԱՆ

Վերջապէս կարդը իրեն եկաւ, եւ հրաւիրուե– ցաւ ներս: Առաջին անդամ սիրտը դող ինկաւ, բայց յետոյ ինքզինք հաւաքեց, եւ մտաւ կայսեր առանձնասենեակը: Երկիւղածութեամբ վերցուց աչքերը, ու տեսաւ որ կը դտնուի Ցունաց մեծա– զօր կայսեր առջեւ: Իսկոյն ծունկի ինկաւ, եւ համբուրեց կայսեր քղանցքը: Միքայէլ կայսրը գոռոզ էր, ու դեռ չէր զիջաներ իր նայուածքը ուղղել ողորմելի քահանայի մը: Վերջապէս հար– ցուց.

— Ո՞վ ես, եւ ի՞նչ կ'ուզես:

— Կիրակոս քահանայ կ'ըսեն ինծի, ամենա– զօր տէր, պատասխանեց քահանան դողդոջումն ձայնով, եւ կայսեր երկնցուց Թուղթի փաթեթիմը:

Միքայէլ կայսրը կարդաց Թուղթը, եւ դոյնը նետեց: Ուրախութեան թէ բարկութեան արտա– յայտութիւն մըն էր որ անցաւ կայսեր դէմքին վրայէն,— յայտնի չէր, միայն թէ ներկայացուած Թուղթին ընթերցումը խոր տպաւորութիւն դոր– ծեց անոր վրայ:

Ըստ երեւոյթին, այսպիսի բանի մը չէր սպա– սեր: Դեռ նոր իր գինուորականներուն հետ կը խօսէր Հայաստանի մասին ու ծրագիրներ կը կազ– մէր զայն ձեռք ձգելու համար, եւ ահա յանկարծ, բախտի բերումով, երբ կը տրուէր Հայոց Ցով– հաննէս Սմբատ Թագաւորին առ իր նախորդն ուղ– ղած կտակագիրը, որով ան Ցոյներուն կը յանձ – նէր Հայաստանը:

— Ո՞վ տուաւ քեզի այս Թուղթը, հարցուց կայսրը:

Ձեր նախորդ Կոստանդին կայսրը, տէր: Մահ– ուան անկողնին մէջ կանչեց զիս իր մօտ, եւ տա– լով այդ Թուղթը ինծի, հրամայեց ետ տալ զայն Հայոց Ցովհաննէս — Սմբատ Թագաւորին, սա– կայն ես...

— Սակայն դու...

— Պահեցի քովս, որպէսզի յանձնեմ ձեր կայ– սերական մեծութեանդ:

Կայսրը լուռ, ապշած աչքերով կը նայէր հայ– րենադաւ քահանային, ու կարծես մտովի կ'ըսէր, «Հայրենիքիդ ատոր եւ ցած դաւաճան»: Սոսկու– մով կը լսէր ան կիրակոս քահանայի խօսքերը, եւ կը զարմանար որ ըսողը Հայ է, եւ ան ալ՝ քահա– նայ:

— Ի՞նչ կ'ուզես ասոր փոխարէն, հարցուց կայսրը կարճ լռութենէ մը ետք:

— Ահա այս նամակին մէջ յիչուած է ամէն ինչ, պատասխանեց Կիրակոս քահանան եւ յանձ– նեց կայսեր ուրիչ դրութիւն մը: Կայսրը կարդաց այդ նամակն ալ, եւ դոհունակութեան ժպիտ մը փայլեցաւ իր դէմքին վրայ: Նամակը դրողն էր Հայոց իչխան Վեստ Սարդիսը, ան կը խոստանար Հայաստանը Ցոյներուն տալ, միայն թէ վարձատ– րէին զինքը:

— Ինդրէ ինձմէ ինչ որ կը ցանկաս, ես կը կատարեմ խնդիրդ: Կը տեսնեմ որ հաւատարիմ ծառայ մըն ես դուն, ուստի ցոյսը չժպիտը ե– րեսին:

— Առողջութիւն կը ցանկամ ձեր կայսերա – կան մեծութեան, եւ կը խնդրեմ վարձատրել զիս, որպէս զի ապահովցնեմ կեանքիս վերջին մնացոր– դը,— ըսաւ Կիրակոս քահանան դլուխը խոնարհե– ցնելով:

Միքայէլ կայսրը ցաւակցաբար չարժեց դլու– խը: Զգաց որ անարժան քահանան իր անձնական ապահովութեան համար կը վաճառէ հայրենի ա– զատութիւնը, ուստի՝ դառնալով իր պալատական– ներուն, հրամայեց.

— Ամենալաւ պատիւներ տուէք այս քահա– նային. վարձատրեցէք զայն ոսկիով ու արծա – թով: Մեծ ծառայութիւն մըն է որ կ'ընէ ան մեզի:

Ցետոյ՝ դառնալով Կիրակոս քահանայի, ա– ւելցուց.

— Ցայտնեցէք իմ համակրանքս Հայոց Թա – գաւորութեան խնամակալ իչխան Վեստ Սարդի – սին, եւ ըսէք որ ինքն ալ կը վարձատրուի ինձմէ: Շուտով զօրավարներէն մէկը կը ղրկեմ դրաւելու Հայաստանը, այն ժամանակ, վստահ եմ՝ Հայեր ապատ չումչ կը քաչեն դանազան բախտախնդիր իչխաններու բռնութիւններէն եւ բարբարոսներու յարձակումներէն:

Կիրակոս քահանան կրկին համբուրեց կայսեր դգեստին փէշերը, եւ դոհ սրտով մեկնեցաւ պա – լատէն:

Ամէն բան կատարուած էր ...:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՇՎԱՋԵԱՆՑ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ը. Դ. ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՇՐՋ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ եւ կազմակերպութեամբ ՍԷՆ ԼՈՒԻ Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ « ՍԻԱՄԱՆԹՕ » ԽՈՒՄԲԻՆ :

Այս Շաբաթ գիշեր ժամը 9ին մինչեւ լոյս, Սալօն Ալամպրայի օդասուն պարտէզին մէջ :

Մարսէյլի մէջ առաջին անգամ ըլլալով այս պարահանդէսին պիտի նուագէ Մարսէյլի Ռատիօ կայանի նուագախումբ ը Marcel Dubel եւ երգիչ (ֆանթէզիսթ) MARCEL GAY:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ
ԱՍՊԵՏ ՎԱՀԱՆ ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Մարսէյլ Փրատոյի Ս. Սահակ Մեսրոպ մայր եկեղեցիի կրօն. Ընկերակցութիւնը կը յանձնարարէ՝ այս կիրակի, Սրբոց Թարգմանչաց Սահակ Մեսրոպի ուսնակատարութեան պահուն՝ մասնաւոր հանդիսաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի եկեղեցիին հիմնադիր բարերար հանգուցեալ Ասպետ ՎԱՀԱՆ ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆԻ յիշատակին, որ այս տարի նուիրագործուած է նաեւ բարերարին անունին եկեղեցիին մէջ զետեղուած մարմարիոնի յուշագիրով :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ա.ԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

Պատուոյ նախագահութեամբ Ալֆորվիլի քաղաքապետ Պ. BLEUSEի եւ հովանաւորութեամբ Հ. Բ. Ը. Միութեան կեդր. վարչութեան :

Կիրակի 10 Յուլիս երեկոյեան ժամը 8.30ին, Ալֆորվիլի Salle des Fêtesի հոյակապ սրահին մէջ, 22 rue Voltaire:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Ը. Դ. Պուլվառ Օտտոյի «Վռամեան» ենթակոմիտէն կազմակերպած է դաշտահանդէս մը հերոսներու յիշատակին, այս կիրակի Սէնթ Անտրէի օդասուն պարտէզին մէջ:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Սէվրանի Կապոյտ Խաչի Զորրորդ տարեվերջի դպրոցական հանդէսը այս կիրակի ժամը 3ին, Hôtel de Franceի սրահին մէջ, 23 Place de la Libération à Livry Gargan :

Eglise Pantinէն 147 թիւ օթօպիւսը, իջնել Place de la Libération:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ - ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ
150 ԱՇԱԿԵՐՏ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՑ

Տէսինի Կապոյտ Խաչի Ազգ. վարժարանի ամավերջի հանդէսը Յուլիս 14ին, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Հ. Ը. Դ. Տան սրահին մէջ :

Պիտի ըլլան խմբերգ, մեներգ, զուգերգ, արտասանութիւններ եւ ծիծաղաշարժ տրամախօսութիւններ : Կը ներկայացուի Ի. Զարդարեանի « ԵՕԹ ԵՐԳԻՉՆԵՐ»Ը եւ «ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ԱՐՄԱՆՈՒՇ»ը երգախառն պալէներով : Պատերուն կ'ընկերանայ Լութակով՝ Պ. Ժան Տօստոդրուեան (Լիոնէն) :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԿՐՃՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Կրճնոպլի մասնաճիւղին կողմէ, Կիրակի 10 Յուլիսին, «Նուագարէյ»ի օդասուն անտառին մէջ:

Տեղի պիտի ունենան դպրոցական տարեվերջի քննութեանց արդիւնքի ընթերցում եւ մրցանակաբաշխութիւն: Պաղ խմիչք :

Օթօքառով մեկնումի ժամը՝ տեղւոյն վրայ:

ՀԱՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10.45ին վերապատուելի Փրօֆ. Գ. Խայիկեան Լիւքսէնպուրկի սրահին մէջ կը քարոզէ՝ նիւթ ունենալով «Ս. Մեսրոպ ոահվիրայ հայ մշակոյթի եւ իր քրիստոսանման նկարագիրը» : Մասնաւոր պաշտամունք Ս. Սահակ Մեսրոպի տօնին առթիւ, 58 rue Madame, métro N. D. des Champs :

ՑԵՏԱԶԳՈՒԱԾ է Հ. Ը. Դ. Սէնթ Անի Թաղուլ խումբի դաշտահանդէսը Յուլիս 16ին :

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԳ

ԼԻՈՆԻ Հ. Ը. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր ընկերները 8 յուլիս ուրբաթ իրիկունժամը ճիշդ 8ին ղպրոցին սրահը, 178 rue Rabelais : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ը. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէին ընդհ. ընկերական ժողովը այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ա.Հարոնեան Ակումբը: Կարեւոր օրակարգ :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը, այս կիրակի ամբողջ օրը Chateau de la Roche Vertեի զեղեցիկ պարտէզին մէջ : Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ մատչելի պիւֆէ : Ներկայ կ'ըլլան Տէր եւ Տիկին Մարութեան - ները : Եւրոպական պարերը կը սկսին ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր, որուն համար վարձուած է առաջնակարգ նուագախումբ մը: Շրջաններէն եկողները կրնան առնել 7 թիւ հանրակառքը եւ իջնել St. Julien :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այրի Տիկին Թագուհի Ա-ճէմեան եւ զաւակները Տէր եւ Տիկին Ա.Ամօ Ա-ճէմեան եւ Տէր եւ Տիկին Արմենակ Ա.ճէմեան կը յայտարարեն որ յառաջիկայ Կիրակի առաւօտ 10 Յուլիսին հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր Պ. ՍԱՐԳԻՍ Ա.ճէՄԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ :

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ Մկրտիչ Քիսիքեան (կնոջը անունը Անժէլ) որ նախապէս Պուլկարիա, Պիտիքլիի կայարանապետ էր : Տեղեկացնել Տիգրան Կարապետ Քէօսէեանի, Պուլկարիա, Փլովտիվ, Ուլիցա Տոքմոր Վլքովիչ, թիւ 10 :

Վիէննայի Պետ. երաժշտանոցէն «մաէսթէն» տիտղոսով, Փարիզի Ecole Normaleէն Prix hors coucoursով Licencié ծանօթ արուեստագէտ Panzeraներու օգնական եւ Raincy Դպրոցասէրի ուսուցիչ ծանօթ դաշնակահար՝

ԱՐԹՕ ՊԵՆՈՆ

Վերջնականապէս Ֆրանսա հաստատուելով կը տանձնէ դաշնակի դասեր նաեւ սկսնակներու յաղթող methodeներով :

Կ'այցելէ Փարիզ եւ արուարձանները, Հասցէ.— Benon, 130 Route St. Denis, Deuil (S. et O.) հեռ. Enghien 33-95:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ
ՀԱՑ ՄՏՔԻՆ ԹԱՓՈՐԸ

Գրեց՝ Թ. Գառնիկ : Ճիշատակարան - վառաբանութիւն : Գին 200 ֆրանք : Հասցէ.— T.Karniguian 13 rue St. Sulpice, Paris :

CHEZ MOUSSA

« A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, fruits de mer կամ շիշ-քէպապով եւ արեւելեան կերակուրներ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուները՝ Պ. ՀԱՑԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ԶԱՒՈՒԻ, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ :

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ ՆԻՍՈՒ ՄԷՋ

Մարսէյլի հայկական օդասուն թաղին մէջ (Cité Arménienne) Ա. եւ Բ. յարկ 4 ական փիէսով, ներքանցքով ամէն յարմարութիւններով : Գրել Ղազարոս Երամեանին, Madeleine CitéArménienne,Nice:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue [illegible] – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գինը 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Vendredi 8 JUILLET 1949 Ուրբաթ 8 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5892-Նոր շրջան Թիւ 1303

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՄԵՐԻԿԱ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Լոնտոնի ներկայ խորհրդակցութեանց ընթացքին խնդրոյ առարկայ կը դառնան նաեւ ամերիկեան չհաները Միջին Արեւելքի մէջ :

Ամերիկան առաջին անգամ Արեւելք եկաւ ԺԹ. դարու կէսին, իբրեւ միսիոնար :

Շնորհիւ կրօնական եւ կրթական գործերու նուիրուած խումբ մը հաւատաւոր միսիոնարներու յարատեւ աշխատանքին եւ անկուն կամքին, անցեալ դարու վերջերը եւ դարուս սկիզբը օսմանեան կայսրութեան զանազան կարեւոր կեդրոններուն մէջ տեղծուեցան մշակոյթի վառարաններ, մեծապէս օգտակար դառնալով տեղացիներուն, մասնաւորապէս քրիստոնեաներուն :

Ամերիկեան զոյգ Ֆօրտեր իրենց համար ընտրած էին գործունէութեան առանձին չրջաններ, The American Board of Missionsը կը գործէր Մեսոպոտամիոյ եւ Կիլիկիոյ, իսկ The Presbyterian Boardը՝ Սուրիոյ մէջ :

Մեր ճանչցած միսիոնարները եղած են առհասարակ ստուարածավալ եւ բարեսէր մարդիկ, հեռու հետապնդելէ առեւտրական կամ քաղաքական նպատակներ : Կարելի չէ ըսել թէ բողոքականութեան տարածումն եղած ըլլայ իրենց հիմնական նպատակը : Ամերիկեան վարժարանները բաց էին բոլորին առջեւ. ոչ մէկ խորութիւն՝ լուսաւորչականի եւ բողոքականի միջեւ : Հայ առաքելական եկեղեցւոյ պատկանող աշակերտները ամէն տեղ մեծամասնութիւն կը կազմէին :

Բացի Հայերէն, ուրիշ ազգերու մէջ չատ քիչ ընդունելութիւն գտաւ բողոքականութիւնը :

Միսիոնարներու բացած բազմաթիւ դպրոցներուն մէջ սերունդներ կրթուեցան : Ամէնէն չատ օգտուողները եղան Հայերը : Պոլսոյ Ռոպէրթ Գոլէճն ու աղջկանց Հօմ Սքուլը (հետքն Constantinople Women's College), Այնթապի «Կեդրոնական Թուրքիոյ գոլէճը», Տարսոնի «Ս. Պօղոսի գոլէճ»ը, Մարզուանի «Եփրատ գոլէճը», Մարզուանի գոլէճը, Մարաշի աղջկանց գոլէճն ու Ատուածաբանական ճեմարանը, Պարտիզակի բարձրագոյն վարժարանը Գոնիայի ճիւանեան գոլէճը եւ ուրիշ չատ մը մեծ ու փոքր ամերիկեան հաստատութիւններ ոչ միայն երկրորդական ուսում տուին եւ դարդացած քաղաքացիներ պատրաստեցին, այլ եւ մեր դպրոցներուն հայթայթեցին ուսուցիչներ եւ ուսուցչուհիները, նաեւ՝ համալսարանի ուսանողներ :

World's Missionի հրատարակած վիճակագրութեան համաձայն, 1914ին Ամերիկացիք օսմանեան կայսրութեան մէջ ունէին 675 դպրոց, 34.317 աշակերտներով :

Պէյրութի ամերիկեան համալսարանը (Քիւլլիյէ), որ նախապէս Syrian Protestant College կը կոչուէր, իր դրաւէ ընդարձակ թաղամաս մը, քանակ աւելի չէնքերով եւ կը պարունակէ բացի բժշկական վարժարանէն, դեղագործական, ատամնաբուժական, ճարտարագիտական, առեւտրական, արուեստից եւ դիտութեանց ճիւղերը, հիւանդանոց, դարմանատուն եւայլն :

Ամերիկացիք մինչեւ 1922 արեւելքի մէջ ծախսած են 110 միլիոն տոլար, որուն 20 միլիոնը գոլէճներ հիմնելու, 40 միլիոնը՝ աղքատներուն օգնելու, 50 միլիոնը քարոզութեան, կրթական դանազան ձեռնարկներու եւ ձրի բժշկութեան համար :

Երկրորդ անգամ Ամերիկան Արեւելք եկաւ 1918ի Զինադադարէն վերջ, իբրեւ Նիրը Իսթ Րիլիֆ : Բոլոր Հայերը, մանաւանդ մեր որբերը եւ պախտագիտութեամբ կը յիշեն Րիլիֆի կատարած բարերար դերը՝ Մեծ Եղեռնէն վերջ, Հայաստանէն մինչեւ Պոլիս, Կիլիկիայէն ու Սուրիա – Լիբանանէն մինչեւ Ցունաստան :

Իր գործունէութեան քանի մը տարիներու ընթացքին Րիլիֆը ծախսեց 70 միլիոն տոլար, զլխաւորաբար Հայերու վրայ :

Երրորդ անգամ Ամերիկա Արեւելք եկաւ վերջին տարիներս, այս անգամ ոչ թէ իբրեւ միսիոնար կամ բարերար, այլ քաղաքական եւ առեւտրական դոյզ նպատակներով :

Ամերիկա իր նիւթական – դինուորական ազդեցութիւնը կուտայ ներկայիս Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ, զանոնք դարձնելու համար պատուար մը՝ բոլշեւիկեան ծաւալման դէմ դէպի Միջերկրական :

1919—20ին, երբ Հայերը կը պահանջէին ամերիկեան հոգատարութիւնը, գօրավար Հարպըրտի

ՆԱՄԱԿԻ ՄԸ ԱՌԹԻԻ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Փարիզի վարչութենէն ապահովագրեալ նամակ մը ստացանք պարզ թուղթի վրայ, առանց հասցէի եւ թուականի, ախազահին եւ քարտուղարին ստորագրութեամբ եւ կնիքով, ի պատասխան «Յառաջ»ի Ցուլիս 2 թուակիր խմբագրականին :

Վարչութիւնը փոխանակ ուղղակի լուսաբանելու իր դիտած «անճիշդ յայտարարութիւնները», զորս իբրեն թոյլ տուած է դրի առեալ անճռնկի պարտութիւններ եւ սպառնալիքներ « Հրանտ Սամուէլեաններու դէմ », անտեղի վերագրելով «կուսակցական հաշիւներ», « երկպառակութիւն սերմանել», «Հայը Հայուն դէմ հանելու խորդային աշխատանք», «հրապարակաւ վարկաբեկել այս մեծ Միութիւնը», «եղբայրասպան աշխատութիւն», «առեւտրին սեպհականով», «եղբայր եղբօր դէմ դրդռելով» եւն. :

Երկու էջ մաղձ եւ կիրք՝ վերէն վար, ըսելու համար թէ իրենք «ուխտած են ծառայել Ազգին եւ հայրենիքին», թէ «Հ. Մ. Ը. Մ.ը Ֆրանսայի մէջ ունի բազմաճիւղ գործունէութիւն», թէ համեմատչաւ են եւն. :

Պիտի թելադրէինք ուրիշ տեղ մը հրատարակել տալ այդ նամակը, իբրեւ նմոյշ վարչական վենցաղագիտութեան :

ԱՒՅԱՐԿՈՒԲԼԱՒԱՐ ՀՅՐԱՒԱՍԱՐ ԱԻՋ

Լիբանանի կառավարութիւնը աւելի քան 200 հողի ձերբակալեց, իբրեւ հետեւանք ֆաչական կազմակերպութեան մը կողմէ սարքուած խըռումներու : Այդ կազմակերպութիւնը լուծուած էր մէկ ամիս առաջ : Արաբական թելթերը կը գրեն թէ արդիւնաւոր կուսակցութեան ոտքամներէն վնասուած արդիական զէնքերով, յարձակումներ կը կատարեն մեկուսացեալ պահականոցներու վրայ : Գահիրէի «Էլ Ահրամ» թերթը կ'ըսէ թէ եռեքշաբթի օր ոստիկանութիւնը երկու երեք ժամ կռուեցաւ մեկուսացեալ պահականոցներու մէջ, եւ ի վերջոյ ետ մղեց յարձակումները :

Իրաչեայ – Տահրէլահմէտ ճամբուն վրայ, զնդապետ Երով զինուած հրոսախումբ մը չորեքշաբթի օր կրակ բացաւ երեք ոստիկան զինուորներու վրայ, որոնք անմիջապէս պատասխանեցին : Կռիւը տեւեց 40 վայրկեան, եւ հրոսախումբը Սուրիա փախաւ, ուր իր անդամները ձերբակալեցան Սուրիական իշխանութեանց կողմէ :

Հրոսախումբին վարիչն է էմիր Զէյտ Հասան էլ Ամրաշ, ճէպէլի Տրուզի համանուն ցեղախումբին կարեւոր անդամներէն մէկը : Կ'ըսուի թէ հրոսախումբին մէջ կը գտնուին չատ մը Սուրիացիներ եւ Պաղեստինցիներ : Ոստիկանութիւնը պատեց բազմաթիւ թուղթիկներ որոնք ըմբոստութեան կը հրաւիրէին ժողովուրդը :

Պէյրութի թերթերը օրը օրին մանրամասնութիւնները կը հրատարակեն այս դէպքերու մասին : Կ'ըսեն թէ աւելի քան 500 կասկածելիներ ձերբակալուած էին ետքէն : Ազգ-յունական-Ֆրանսական կազմակերպութեան վարիչն է Անթուան Սաատը, որ «առաջ-ուդ» կը կոչուի իր հետեւորդներուն կողմէ : Կէս-ֆաչական, կէս-մարտական, այս կազմակերպութիւնը կ'ուզէ միացնել Սուրիան, Լիբանանը, Անգլո-Եգիպտոսը եւ արաբական Պաղեստինը, Սաատի առաջնորդութեամբ :

Մոսկուա կ'առաջարկէ վարկային առեւտուր

Ցունիս 30ին, Խորհրդային Միութեան դեսպան Խորհուրդին նախագահ Շվէրնիք ընդունեց – լով Մոսկուայի անգլիական նոր դեսպան սըր Տավիտ Քէլլին, որ իր յանձնարարագիրները կը ներկայացնէր, յայտարարած է թէ Ռուսիա նկատի պիտի առնէ երկու երկիրներու միջեւ առեւտրական փոխանակութիւնները աւելցնելու ամէն առաջարկ : Այս երեքշաբթի ալ, երբ ամերիկեան նոր դեսպան Ալէն Քիրք եւս իր յանձնարարագիրները կը ներկայացնէր, Շվէրնիք նոյն խնդիրը բացաւ եւ փափաք յայտնեց որ Խորհրդային Միութեան եւ Միացեալ Նահանգներու միջեւ առեւտուրը նոր զարկ մը առնայ :

Ռուսական այս առաջարկները մեծ ազդեցութիւն գործեցին արեւմտեան երկու դեսպանութիւնների վրայ որոնք պատրաստ կը թուին բանակցութեանց սկսելու :

Քաղաքական չրջանակներու կարծիքով արեւելքի եւ արեւմուտքի միջեւ առեւտրական յարաբերութեանց վերսկսիլը թէեւ կախում ունի կարգ մը կնճռոտ խնդիրներու լուծումէն, բայց կարելի է բանակցութեանց սկսիլ :

Ֆրանսական առեւտրական պատուիրակութիւնը կը չարունակէ իր բանակցութիւնները Մոսկուայի մէջ, համաձայնութեան մը գալու համար :

★ Իսրայէլի կառավարութեան Մոսկուայի դեսպան Մորտոխայ Նամիր ալ իր յանձնարարագիրները ներկայացուց :

Տiտաս ակաև կայfar կը սկսի

ԱՆԳԼԻԱ ԿՈՐՈՇԷ ԶԳՆԵԼ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ

Մեծն Բրիտանիոյ զանճային նախարար Սըր Քրիփս խորհրդարանին առջեւ երկար ճառով մը պարզեց երկրին տնտեսական վիճակը եւ իր քաղաքականութիւնը որուն հետեւանքով Անգլիոյ եւ Ամերիկայի միջեւ ձգտումը աւելի կը չեշտուի : Մինչ ամերիկան տնտեսական ազդային Խորհուրդը որոշած էր եւրոպական դրամներու արժեզրկումը, Քրիփս չեշտեց որ սթերլինը պիտի պահէ իր արժէքը եւ թէ երեք ամիս Անգլիա տոլարի չրջանակին մէջ գնում չպիտի ընէ :

Քրիփս իր ճառին մէջ ըսաւ թէ 1931ի տագնապէն ի վեր Անգլիա այնքան ծանր տագնապի մը չէր ենթարկուած եւ թէ կը վախնայ որ այս տագնապը քաղաքական անդրադարձումներ ալ ունենայ : Ոսկիի պահեստը վերջին երեք ամիսներու ընթացքին պակսած է 65 միլիոն ոսկի (65 միլիառ ֆրանք) նախատեսուած 20 միլիոնին փոխարէն, որով ամիսէ մը ի վեր դադրեցուցած են տոլարով առեւտուրը : Ուրեմն մինչեւ որ արմատական միջոցներ ձեռք առնուին որոնց դործադրութիւնը երկարատեւ պիտի ըլլայ, որոշած են տոլարով ոեւէ գնում չկատարել, բացի ստիպողական պարագաներէ : Իսկ միւս կողմէ պիտի աշխատին որ իրենց արտադրութեանց համար տոլարով գնորդներ դտնեն : Այս որոշման հետեւանքով Անգլիացիք նոր սեղմումներու պիտի ենթարկուին :

Գանձային նախարարը ուրիշ ծրագիր մըն ալ ունի երկրին տնտեսութիւնը փրկելու համար, բայց զայն պիտի ներկայացնէ դաղթապետութեանց ժողովին :

Պահպանողականները համամիտ են աշխատաւորական կուսակցութեան այս ընթացքին :

Աւստրալիա իր կարգին Անգլիոյ տնտեսական տագնապը նկատի առնելով որոշեց 100ին 20 պակսեցնել տոլարով գնումները :

Ամերիկեան ձխախոտի, բամպակի, քարիւղի եւայլ թորմտները չատ ազդուած են որ Անգլիա պիտի դադրեցնէ իր գնումները, եւ կրնայ պահանջեն կառավարութենէն «պատիժ»ներ սահմանել եւ դադրեցնել Մարշըլեան օգնութիւնը :

★ Ամերիկեան ելմտական նախարար Սնայդըրը կը չարունակէ իր բանակցութիւնները Փարիզի մէջ եւ վաղը կը մեկնի Լոնտոն տեսակցելու Քրիփսի հետ : Թերթերու դրածին համեմատ Ամերիկա Եւրոպայի տնտեսական տագնապին իրը դարման կ'առաջարկէ Եւրոպայի հրապարակին վրայ տոլարը չատցնել : Տոլարը ոսկիին համեմատութեամբ արժեզրկել : Եւրոպական դրամները արժեզրկել տոլարի համեմատութեամբ եւ եւրոպական դրամներու համար ոսկիի պահեստ մը կազմել ոսկիի արժէքը վերաքննելով :

ԿՈՄԻՆՖՈՐՄԸ դինուորական դործողութեան պիտի ձեռնարկէ Թիթոյի կառավարութեան դէմ, Ալպանիոյ, Պուլկարիոյ եւ Հունգարիոյ սահմանադլուխներէն արձակաղէններ դրկելով Եուկոսլաւիա :

ՅՈՒԼԻՍ 14ի ռօնին առթիւ հանրապետութեան նախագահը ներում պիտի չնորհէ դործադուլի հետեւանքով դատապարտուած բանուորներուն :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ի ՓԱՌՍ «ՀԱՆՃԱՐԵՂ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ»

Դարեր առաջ, ամենազօր վեհապետները կը սիրէին արձանագրել իրենց քաջագործութիւնները, յաղթանակները, դրաւած երկիրներն ու դեռ վերարութիւնները՝ չընդալից մարդամասնութիւններով: Այդ արձանագրութիւնները, որքան ալ ունայնամիտ կամ անտիտուր, որոշ նիւթ կը ճարեն հնագէտին եւ պատմագէտին, ուսումնասիրելու համար դարաշրջանին դէմքերն ու դէպքերը:

Նինուէի, Բաբելոնի, Ուրարտուի, Եգիպտոսի եւ այլ թագաւորներուն եւ փարաւոններուն պնակիտներու եւ պապիրոսի վրայ դրուած արձանագրութիւններու բեկորները՝ դեռ մինչեւ այսօր անսպառ աղբիւրներ են հնագէտներուն եւ ազգագիրներուն համար: Հնաւուրց այդ բեկորները անփոխարինելի հարստութիւնը կը կազմեն պետական հարուստ թանգարաններու:

Դարեր զլորած անցած են, բայց մարդկային, մանաւանդ բռնապետական անափառութիւնը կը չարունակուի աւելի լայն չափով: Սա տարբերութեամբ որ, մեռ օրերու բռնաւորները կը թելադրեն, կը պարտադրեն, որպէսզի ժողովուրդը իւրք հիւսէ դովքը իրենց աւելի կամ նուազ վաւերական արժէքներուն:

Պատմութիւնն ու դէպքերը որքան ալ խեղաթիւրուին, իրականութեան նշոյլը կարելի է տեսնել միշտ:

Ու կը մտածեմ: Ինչ նիւթեր պիտի քաղէ ապագայ պատմագէտը, երբ ուսումնասիրէ Ի. Մի-ութեան գրողներուն ողորմելի ու չողոմոտ տաղերը՝ ուղղուած «հանճարեղ հայր Սթալինին»: Աս ինչ ահ ու սարսափ է, որ մարդը կը ստորնացնէ, «աշխատաւորներու մեծ հայրենիքին մէջ»:

— «Աչխատեղ մարդիկ ուրախ են ու երջանիկ, որովհետեւ արեւը կը ծագի: Որովհետեւ հայրենիքը վերածուած է ամենապայծառ եւ ամենաշատ արեւով ողողուած երկրի, ընդարձակ համայնական ագարակներ՝ հարուստ հունձքերով: Այս ամէնը չնորհիւ Սթալինի: Երջանիկ են մեր զաւակները, ջերմացած՝ Սթալինի ժպիտներով»:

Մեր փոքրիկ հայրենիքի ժողովուրդն ալ ուրախ է ու կը պարէ չնորհիւ հայր Սթալինի, ինչպէս կը տեղեկանանք Երեւանի անթելէն եւ անոր ճօնուած չռայլաբան բանաստեղծութիւններէն:

Հայ ժողովուրդը իր ամբողջութեամբ ու անկեղծօրէն պիտի տաղերդէր դինքը, եթէ, օրինակի համար արրագրելով իր իսկ յօրինած անարդար Սահմանադրութիւնը, յանձնէր իր բուն տէրերուն՝ հայապատկան Նախիջեւանն ու պատմական Սիւնիքը (Ղարաբաղ): Իսկ եթէ աւելին կ'ուզէ — հայ ժողովուրդը չատ անյիչաչար է ու երախտիք չմոռցող — թող աչխատի յուծել Կարսի եւ Արտահանի խնդիրը՝ ի նպաստ մեզի:

Ստորեւ վունչ մը լրջնաչուրթն վառարանութեանց, զոր քաղած է ամերիկացի թղթակից մը, թարգմանելով ռուսերէն բնագրէն: Ամէնքն ալ դաչնաւորուած են ու կ'երգուին:

Անտրէյ Սալնիքով անուն մէկը հետեւեալ տաղը գրած է «Փառքի Երգ» խորագրով.—

« Ո՞վ մեր երկիրը ըրաւ զօրաւոր.
Ո՞վ կը քաջդէ մեզի Լենինի խմաստութիւնը:
— Սթալին, մեր բարեկամն ու հայրը,
Պարծանքը մեր աչխատաւոր ընտանիքին:
Ան մեր երկիրը զարճուց հզօր,
Ան մեզի կ'ուսուցանէ Լենինի խմաստութիւնը:

Որո՞ւ խօսքերն են որ թեւեր կուտան մեզի,
Ո՞վ կը ներչնչէ մեզի կատարել արտակարգ գործեր:
Ո՞վ մեզ առաջնորդեց կռուի՝ ընդդէմ թչնամի բանակներուն,
Ո՞վ առաջնորդեց մեզ դէպի մեծ յաղթանակ,
— Սթալին, մեր բարեկամն ու մեր հայրը,
Փառքը մեր աչխատաւոր ընտանիքին:
Ան է որ մեզ կռուի առաջնորդեց թչնամի խումբերուն դէմ,
Ան մեզ առաջնորդեց դէպի մեծ յաղթանակ:
Ո՞վ կը ջերմացնէ մեզ իր փայփայանքներով,
Ո՞վ կը բանայ մեզ երջանկութեան ճամբան,
— Սթալին, մեր բարեկամն ու հայրը,
Արեւը մեր աչխատաւոր ընտանիքին:
Ան մեզ կը տաքցնէ իր գգուանքներով
Ան մեզ կը բանայ երջանկութեան ուղին:
Ո՞վ փառաւորեց մեր դարաշրջանը պատմութեան մէջ,
Ո՞վ կ'առաջնորդէ ժողովուրդը դէպի համայնավարութիւն,
— Սթալին, մեր բարեկամն ու հայրը,
Պարծանքը մեր աչխատաւոր ընտանիքին:
Ան փառաւորեց մեր տարիները ընդ երկար,
Ան կ'առաջնորդէ ժողովուրդը դէպի համայնավարութիւն »:

«Հանճարեղ տղան»

ՔԱՋԱՊԼԱՆՔԱ.— Սարգիս էր, հսկայ մը՝ դէմս կեցած արեւի ակնոցները ձեռքին, պատրաստ դիս համբուրելու:

Մեծ վաճառական մըն էր Ֆէսի մէջ: Արաբերէնը կը խօսէր չատ դիւրութեամբ եւ իր հիւսուածեղէնի մեծ վաճառատունը բազմաթիւ ծառայողներ ունէր:

— Ի՞նչպէս ճանչցար դիս, Սարգիս, ո՞ւրկէ ուր, այս ի՞նչպէս, դուն հոս, Մարոքի մէջ:

— Երեսուն տարի է որ հոս եմ: Մայրս ու հայրս կը բնակէին վերջ հեռացայ Պոլսէն եւ հոս եկայ, սկսայ գործի մը որ յառաջացաւ եւ ծաղկեցաւ: Գացի եւ, ամուսնացայ եւ եկայ: Եթէ անունդ չտային, պիտի չկրնայի ճանչնալ քեզ: Այս ո՞րքան փոխուած ես...: Կերեւի ձեր Նիւ Եորքը չեսանի քարի պէս կը տաչէ եւ կը սպառէ ձեզ: Նայէ ինծի, որքան երիտասարդ եմ...:

Մատը դրաւ յօնքիս վրայ փոքր նչանի մը որ աւելի փոսիկ մըն էր եւ սկսաւ կուչտ ու կուտ համբուրել փողոցին մէջ:

— Սարգիս, պոռացի կարմրած, կը նեղես դիս, թող որ հանդիսատ խօսակցինք: Ո՞ւր է տունդ, ո՞ւր են զաւակներդ:

Կանչեց իր չարժավարը, փառաւոր «քատիլյաք»ին մէջ հրեց դիս ու միասին ելանք ճամբայ:

Սարգիսը իմ ութամեայ տարիքիս փողոցի ընկերն էր: Կը բնակէինք Գումգափուի Սու Թէրազի փողոցը, մեզ՝ եկեղեցւոյ տուները, իսկ Սարգիսը՝ իր ծնողքին հետ — Մկրտիչ աղբարին ընտանիքը — փոքր տնակ մը:

Մօրս հօրեղբայրը, զոր մեծ հայր կը կոչէինք Պատրիարքարանի Արձանագրութեանց Դիւանի Տեսուչ, պատրիարքի խորհրդական եւ թաղխորհուրդի ատենապետն էր եւ այդ պատճառով ալ տեսակ մը առանձնաչնորհեալ դիրք կը վայելէինք մեր թաղին մէջ:

Սարգիս ինձ պէս ութամեայ տղեկ մըն էր այն ատեն, ոտքերը բոպիկ, բղկտուած չապիկ մը եւ կարճ տաբատ մը վրան: Հայրը թաղին բեռնակիրն էր, փոքր բեռեր կը կրէր չուկայէն տուն: Թաղ չկար որ չխաղայինք երեկոները խաղալ, հասակակից բոլոր բաներ էինք մեզի համար: Ի զուր խեղճ հայրիկս պատուհանէն կը կանչէր զիս, բայց անօգուտ էին իր թախանձանքները: Մեկայն հայրիկս կամ մեծ հօրս տան մօտենալը զիս ծակամուտ կ'ընէր եւ չուտով չուքի մը պէս ներս կը սահեցնէր տունէն:

Չեմ դիտեր ի՞նչպէս, իրիկուն մը, Սարգիսին հետ գնդակ խաղալէ վերջ, ձգախչժէ դունտը փոխուած էր քարի եւ ճակտէս վիրաւորուած էի: Դէմքս արիւններու մէջ տուն բերին եւ մայրս զիս գրկած, տարաւ մօտակայ բժ. Պօղոս Ի՞ճէեանին որ կարեց վէրքը ու խոշոր ճերմակ փաթթոց մը դլխիս կապելով ղրկեց տուն: Ըսի թէ Սարգիսը նետած էր քարը:

— Վայ, այդ «համալ»ին տղան, համարձակի իմ տղուս քար նետել, ի՛ր առնելիքը ըլլայ, տեսնելիք ունի իր մայրը ...:

Այդ օրէն «Համալին Տղան» կոչուեցաւ Սարգիսը թաղին մէջ: Իրրեւ պատիժ վռնտեցին Մայր վարժարանէն, այնպէս որ հայրկադրուեցաւ վճարումով յանձնել հեռակայ Գումգափուի դուրսի վարժարանը:

Այնուհետեւ ալ չխաղացի փողոցը: Չէի խօսեր Սարգիսին հետ, եթէ տեսնէի իսկ փողոցը: Եւ այսպէս մեծցանք նոյն տուներու չուքին տակ, առանց բերան բանալու:

Սան Սթէֆանօ փոխադրուելէս վերջ հետքը բոլորովին կորսնցուցի:

Կէս դար է ահա անցեր հիմա, այրող յուշերը մոխիր, իսկ մարդոց ցուրտը ձիւն են լեցուցեր դլխէն վար, կորսնցուցեր եմ սիրելիները, չեմ կրնար այցելել մանկութեանս դպրոցն ու թաղը, ու ահա հոս Մարոքի մէջ կը դտնեմ Սարգիսը,— այն տղան որու հարուածը թէեւ ճերմակ մանուկ ճակատս, բայց այսօր կը լեցնէ իմ յուսաբեկ հոդիս, իր արեւուտ, իր տաք սրտովն ու չունչով...:

Հասեր էինք իր տունը ....

Ժ. Յ. ԱԲԻԿԵԱՆ

ՍՏԱՑՄԱՆՔ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ ՄՈՒՍԱՑԻՆ ՀԵՏ, 1. Երազ եւ իրականութիւն.— 2. Հայրենական լարի վրայ: Գրեց՝ Արամայիս Սրապեան: 270 մեծադիր էջ Մխիթարեան չքեղ տպագրութեամբ: Գին 2 տոլար:

★

Սովետ Գրողներու Միութեան ընդհ. քարտուղար Անատոլի Սոֆրանով կ'երդէ, («Սթալին մեզի հետ է»):—

« Ոչ մէկ տեղ աչխարհի վրայ չկայ այնպէս սէր,
Ինչպէս որ ժողովուրդը կը ղգայ հանդէպ Սթալինին:
Տղաքներ ու աղջիկներ անոր կը ներկայանան ծաղիկներով,
Աչխարհի բոլոր ընտիրները անոր կը հետեւին:
Ոչ մէկ տեղ աչխարհի վրայ չկայ այնպէս յոյս,
Քան այն որ կը ճառագայթէ Սթալինէն՝ ի կրեմլին:
Ան կը խօսի — ու մեր ճամբան աւելի կ'ընդարձակուի:
Ան կը մտածէ — ու երկինքն անդամ աւելի կը պայծառանայ,
Իր մէջ դարբնուած է ամէն ինչ —
Ցաղթանակներ եւ մեծ իրականացումներ,
Եւ երիտասարդութեան ամենացանկալի երազները,
Մտահղացումներն ու որոչումները ազդին
Եւ յստակ ուղիները համայնավարութեան:
Ժողովուրդը կը հետեւի Սթալինի ճամբուն,
Աւելի բարձր, դէպի առաջ:
Անթաժանելի են Սթալին ու յաղթանակ,
Ինչպէս անբաժանելի են Սթալին ու ժողովուրդը» :

Ալէքսի Սուրքով (Երգ Սթալինի մասին). —

« Մեր դեղեցիկ հայրենիքի տարածութեանց վրայ
Մենք մեզ պողպատելով պատերազմի եւ աչխատանքի մէջ,
Ծօրինած ենք երգ մը երջանիկ
Ի մասին մեծ բարեկամին եւ առաջնորդին:
(Ճանգերդ), Սթալին — մեր կռուի փառքը,
Սթալին— թռիչքը մեր երիտասարդութեան՝
Կռուող, երգերով յաղթանակներ չահող,
Մեր ազգը կը հետեւի Սթալինին:

★

Սովետական հայրենիքն ամբողջ
Վերածուած է ամենապայծառ եւ ամենաչատ
Արեւով ողողուած երկրի,
Ընդարձակ համայնական ագարակներ
Եւ Սթալինեան հարուստ հունձքեր:
Երիտասարդութեան երջանիկ չրջանը աւելի փայլուն է
Քան դարնան առաւօտեան արշալոյսը:
Երջանիկ են մեր զաւակները,
Ջերմացած՝ Սթալինի ժպիտներով:
Մեզի տրուած են չողչողուն թեւեր
Մեզի տրուած է մեծ քաջութիւն
Սիրոյ երգերով եւ առաւօտեան
Փառաւորուած է սովետ երկիրը»:

×

Համայնական աչխատաւորներու կողմէ Շուէտաով կը դրէ. (Թուիր, ծիծեռնակ, դէպի Մոսկուա).—

« Թուիր ծիծեռնակ, դէպի Մոսկուա,
Հասիր հոն առաւօտեան արշալոյսին,
Տար մեր սեփական Սթալինին
Ողջոյն մը կոլխոզի բանուորներէն:
Ու ըսէ ամենասիրելիին
Թէ ինչպէս կ'ապրինք ու կաչխատինք,
Ինչ են մեր մտածումները
Երբ կ'ողջունենք արեւը երկինքին վրայ:
Ինչպէս զարնան դիշերները
Կարճ են մեր մտածումները —
Թէ ի՛նչպէս դովերգենք Մայր երկրի երջանկութիւնը
Աչխատանքի արժանիքով:
Ինդրէ, հրաւիրէ Առաջնորդը, ծիծեռնակ
Որ գայ ու այցելէ մեզ
Անսահման տարածութեանց վրայ,
Պիտի ողջունենք Առաջնորդը մասնաւոր հիւրասենեակի մը մէջ,
Եւ խօսակցութեան միջոցին պիտի ըսենք իրեն, սիրելիս,
Թէ աչխատիլը իրմէ կը սորվինք:
Թռիր դէպի Մոսկուա, ծիծեռնակ,
Թռիր դէպի Կրեմլինի աստղերը
Տար մաղթանքները մեր սեփական Սթալինին
Համայնական հողագործներէն »:

★

« Ռուսիա» բանաստեղծութեան մէջ Սերգէյ Ալիմով կը դրէ.—

« Ո՞ւր կրնաս դտնել ժողովուրդ մը աւելի հզօր
Ճակատամարտներու ու նաեւ աչխատանքի մէջ:
Մենք ցրուեցինք թչնամի սեւ ամպերը
Ու չահեցանք յաղթանակներ ամենուրեք:
Ոչ ծայր ունի, ոչ սահման
Մեր արժէքաւոր ուժը,
Սովետ ազգը — հինաւուրց հերոս —
Կը փառաբանէ Սթալին, հայրը »:

Ա. ՀԱԲԻԼԵԱՆ

ՀՈՒՆԳԱՐԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

Պուտափէշթէն Հ. Ս. Ռչտունի կը գրէ Մարմարայի.—

Դարերէ ի վեր Հունգարիոյ քաղաքացի եղած Հայերու սերունդը չատ սահմանափակ թիւ մը կը ներկայացնէ, որովհետեւ Թրանսիլվանիան, ուր կը բնակէին Հունգարիոյ Հայերուն մեծագոյն մասը, անդամ մը եւս անջատուած է Հունգարիայէն եւ այժմ մաս կը կազմէ Ռումանիոյ:

Պուտափէշթի մէջ կաթոլիկ Հայերու ժողովրդապետարանին մարդահամարին համաձայն մօտ 1000ի կը հասնի Հայերուն թիւը:

Մինչդեռ Ռումանիոյ կցուած Թրանսիլվանիոյ մէջ Սամոչովար ունի 5 հազար, Կէրկէոյ Սէնթ Միքլոշ 1500, Զիթ Սէյրվիչ 1100, Էրժիքեպվար 9 հազար հայածին բնակիչ:

Այս դէպատուր քաղաքներէն զատ, բաւական թիւով Հայեր կը բնակին Գոլոշվար, Մարոշվաշարհէյլ, Զիքսերտու, Տիէք Տեգրօ, Գեշտիվաշար Հէյլ, Թորատ, Տէվա, Անօթհ, Սէքէլիու Ալվարհէյլ, Պէքլին, Պեսթերցէ, Նակշմքուդ, Քըրասնա, Պալաժհալվա, Նակսուրամաց եւն.:

Հունգարահայը ինքզինք աւելի հունգարացի կը դգայ քան Հայ: Բայց երբ առիթը ներկայանայ կը խոստովանի թէ ինք հայկական ծագումով հունգարացի է: Շատ սակաւաթիւ են անոնք որ ղգացումով իրապէս Հայ են: Մնացեալները հունգարացի ազգայնականներ են եւ մոլեռանդ կաթոլիկ: Այս պատճառաւ բնաւ համակիր չեն հայկական նոր գաղութին: Այսուհանդերձ, երբ տեղւոյս հայ նոր գաղութին ամէնէրն մէկը գործ մը ունենայ հայկական ծագումով հունգարացի պաշտօնեայի մը հետ, այս վերջինը անոր գործը կը դիւրացնէ:

Առաջին համաշխարհային պատերազմէն վերջ, Հունգարահայ Միութիւն մը կազմուեցաւ, որ առեն մը լայն գործունէութիւն ունեցաւ, սակայն յետոյ, առանց լուծուելու անգործութեան մատնուեցաւ:

Անցեալ Փետրուարին այս Հունգարահայ Միութիւնը փափաքեցաւ նոր գաղութին կազմած «Հունգարիոյ Հայ Միութեան» հետ գործակցութիւն ստեղծել: Առաջին պատերազմէն վերջ այ Հունգարահայերու վարիչ Տօքթ. Աւետիք Ֆիլիքսի նախաձեռնութեամբ կազմուեցաւ հայահունգար անդամակցութեան առեւտրական տուն: Դրամական անկումէ ամէն բան վերջ տուաւ եւ ոչ ոքի հաչիւ տրուեցաւ: Հինէրէն այսօր միայն երկու հոգի հայերէն գիտեն:

Բոլորն ալ կը պատկանին կաթոլիկ եկեղեցիին: Պուտափէշթի մէջ ունին մատուռ մը, եւ հունգարացի ժողովրդապետ մը: Թղթակիցը փափաքած է հունգարերէն լեզուով պարբերաթերթ մը հրատարակել Հունգարահայերուն համար, անոնց ծանօթացնելու հայ ժողովուրդին անցեալն ու ներկայ մշակոյթը, սակայն աղգակիցներէն օժանդակութիւն չգտնելով, ծրագիրը անդորձադրելի մնացած է:

ԳՆԴԱՊԵՏ ՆՈՒՊԱՐ ԷՔՍԷՐՃԵԱՆ

Ուշինկթընէն Լոնտոն վերադարձած են Տէր եւ Տիկին գնդապետ Նուպար Մ. Էքսէրճեան, 18 ամիս Ամերիկա մնալէ ետք: Գնդապետ Էքսէրճեան 1947 հոկտեմբերին Մ. Նահանգները ղրկուած է Ունեցայի պատմութիւնը ղրելու համար: Անցեալ տարի Արժանիքի Լեգէոնին պատուանշան ստացած է Միջին Արեւելքի մէջ մատուցած իր բացառիկ ծառայութեանց համար:

1939ին Պ. Նուպար Էքսէրճեան անգլ. Թոմսըն Հուիթըն Լոնտոնի տան տօրէնի պաշտօնէն հրաժարած եւ իբրեւ փոխ տեղակալ մտած էր անգլ. բանակին զին. տեղեկատուութեան բաժինին մէջ:

Գնանըինը տարեկանի Միջին Արեւելքի սպայակոյտին կը տեսերազդն գնդապետն էր. երբ 943–ին զին. ծառայութեամբ Երուսաղէմ կը գըտնուէր, ամուսնացած է Օր. Մէյսլըլ Հեմիլթընի հետ, եւ պսակը օրհնած է Երուսաղէմի պատրիարք Տ. Կիւրեղ Արք.:

Գնդ. Էքսէրճեան յետոյ արեւմտեան դաշնակիցներուն ընդհանուր հրամանատարութեան մէջ պաշտօնավարած է Ֆրանսայի մէջ, զօր. Այզընհաուըրի անմիջական հրամանին տակ, մինչեւ Թշնամութեանց վախճանը: 1946ին ղրկուած է Հռոմ Ունեցայի մէջ կարեւոր պաշտօնով մը եւ յետոյ, Մ. Նահանգները:

Ուշինկթընի ժամանելէն քիչ ետք, գնդ. Էքսէրճեան ներկայ գտնուած է Հայ Գիտական Ընկերակցութեան մէկ նիստին եւ ուրիշ անգամ մը, բանախօսած է Միջին Արեւելքի Հայերուն մասին:

1948ին այդ ընկերակցութեան Ուշինկթընի մասնաճիւղին նախագահ ընտրուած է: Գնդապետ Էքսէրճեան որդին է Արմինէ եւ հանգուցեալ Գէորգ Էքսէրճեանի:

ԿԱՍԿԱԾ

Երբ ալ ըլլայ բոլոր կրակները կը չիջնեն, տապակած քներս ալ օր մը անշուշտ պիտի հանգին, պիտեմ, արցունքներուս դառնակսկիծ հեղեղէն, կամ յուսախաբ փլուզումիս ծանրութենէն: Ուղուն ի զուր պիտի դաս նտղէն սրտաբեկ՝ հրահրել անթեղը մոխիրներուս: Պիտի ճանչնա՞ս անոնցմէ ամիւնը՝ քեզմէ ստացած վէրքերուս, երբեք: Պիտի կսկծայ եւ սիրտդ անյայտին տողորանօք, պիտի խանձին թեւերդ սիրոյ լուսատենչ՝ եթէ կրնաս իսկ կայծ մը վերստեղծել աւերակներուս մէջէն, չեմ ուզեր:

Մենք երկու ստուերներ ենք գիրար հալածող՝ ու տենչանքով յղնած, թառած ժամանակի անուին վրայ, պիտի դառնանք յարատեւ իրարմէ հեռու, իրարու կարօտ:

Պահէ արցունքներդ քեզի, կուսութիւնդ եւ ղղջումդ, թող ամուլ մնայ մոխրակոյտս իսկ, մի դուցէ ծնունդ տաս անկէ մախանձի մոլեխին դէն եւ ես ղղջամ յաւիտենական սիրոյ վերածնունդս համար:

JOSÉ DRAGON

Թարգմ. սպան. Ա. Վ.

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆԸ

Դպրոցական տարեշրջանէ վերջ, որ կը լրանայ 14 Յուլիսին, այլեւս կը սկսի օդափոխութեան կայաններու շարքը: Մասնաւորաբար մեզ շահագրգռողը Կապոյտ Ծաչի մանուկներու կայանն է անշուշտ:

Անցեալ տարի Կապոյտ Ծաչի սանուկներու ամառնային արձակուրդէն վերջ, Ծաչուհիները խնդրոյ գործի լծուեցան եւ ջանացին իրենց կարելին ընել կայանի բարեկարգմանը համար, աւելի կաղմակերպել եւ լաւագոյն պայմաններու մէջ դնելով զայն: Արդարեւ, տարուէ տարի մեծ բարեփոխումներ կը տեսնուին թէ տնտեսական եւ թէ կրթական ճիւղին մէջ: Այսօր ուրախ եւ հպարտ ենք որ կապոյտ Ծաչը ունի, ալպեան լեռներուն մէջ գեղեցիկ Vernetի մէկ բարձունքին վրայ համեստ չենք մը ամէն տեսակ յարմարութիւններով, շրջապատուած հմայիչ տեսարանով մը:

Այժմ այդ կայանին է որ կը սպասենք: Ամբողջ տարին խոր լռութեան մէջ թաղուած այս հանդարտ վայրը պիտի վերազարթնի վերջապէս ներկայութեամբը մանուկներու որոնք թռչուններու պէս կը դեղդեղեն, կ'ոստոստեն, խանդ եւ ոգեւորութիւն սփռելով մեր չուրջը:

ԶԱՊԷԼ

ԽԱՂԱՄՈՂՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ... ՆԵՐԱՐԿՈՒՄ

Ամերիկացի բժիշկ մը գտեր է դեղ մը զոր ներարկելով խաղամոլի մը, ան կը թողու եղեր իր մոլութիւնը: Այսդեղը որ կը կոչուի ասիտ կլիւթամիթ, ներարկելով, խաղամոլին, ան կը լքէ թէ թուղթը եւ թէ ռուլէթը եւ երբ անցնի Մոնթէ Քարլոյի խաղատունին առջեւէն, զարշանք միայն պիտի զգայ եղեր:

Ուրեմն, ամերիկացի գիտուններէն կը սպասուի որ ներարկումներ հնարեն նաեւ ուրիշ մոլութիւններու դէմ, ինչպէս պարը, ծխախոտը, ձիարշաւները եւ նոյնիսկ սէրը:

Բայց երբ մարդ այս բոլոր մոլութիւններէն ազատուի, պիտի ձանձրանայ, եւ այն ատեն այ ձանձրոյթի դէմ չիճուկ մը պէտք է գտնել, կ'ըսէ Ֆրանսացի քրոնիկագիր մը:

ՄԱՐԴ ՄԸ ԻՐ ԿԻՆԸ ԿԸ ԾԱԽԻ

ՍԱՐՊՐՈՒԿԻ մէջ (Գերմանիա) ամուսին մը իր կինը ծախեց 300.000 ֆրանքի, հարուստ առեւտրականի մը, ամսական վճարումով: Ոստիկանութիւնը տեղեկացաւ դէպքին ոչ թէ կնոջ բողոքին վրայ, այլ երկու այրերուն միջեւ ծագած վէճին հետեւանքով եւ ձերբակալեց ամուսինը:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Ծանօթ դաշնակահար Պ. Արթօ Պէնօն մասնակցելով Փարիզի Ecole Normale-ի տարեկան մրցանակներուն (licence d'enseignement) juryին առացած է չնորհաւորական նամակ մը որ կը գնահատէ իր խաղին առանձնայատուկ ձեւը:

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Ե.

ԾԵՐՈՒՆԻ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐԸ

Երբ, 1040 թուականին, մեռաւ Յովհաննէս — Սմբատ Հայոց Թագաւորը, Հայաստան եղերուն դրութեան մը մէջ էր: Վերջին օրհասը մօտ էր, եւ Բագրատունեաց չառաւիղը պիտի մարէր ընդմիշտ:

Այս էր Թուլամորթ Թագաւորին կտակը, այս էր անոր Թողած յիշատակը: Ժառանգ չձգեց ան: Ոչ, ձգեց, բայց ոչ կենդանի, խօսուն արարած մը որ կարենար զարմանել իր խայտառակ Թուլամորթութիւնը, այլ Թուղթ մը, կտակ մը, որ իր նախնիքներէն սրբագործուած երկիրը իր մահէն ետք կը յանձնէր Յոյներուն: Շատ տուղ ծախեց ինքզինք, հազարաւորներու, տասնեակ հազարաւորներու, արիւնով ու տանջանքով ապահովեց իր վերջին օրերը, եւ դերեզմանի իջաւ՝ ազգին ազատութիւնը կորսնցնելով:

Ձիւդ այդ ժամանակ, երբ Թուլամորթ Թագաւորին հոգին դեռ կը պտտէր Անիի վրայ, հայ իշխաններէն մէկը՝ Վահրամ Պահլաւունին՝ սեւ սուդի մէջ էր մտեր: Ան սուդ կը պահէր ոչ թէ Թագաւորին համար, այլ ազգին, Անի իհազար ու մէկ եկեղեցիներուն համար: Կը զգար որ պիտի կործանի Հայաստանը ու Հայոց ժողովուրդը պիտի տանջուի, չարչարուի եւ անէծք միայն պիտի կարդայ իր Թագաւորին:

Վահրամ Պահլաւունին ծանօթ էր Թագաւորի կտակին դժուրեանը, եւ տակաւին չափազանց կը կսկծեցնէր անոր սիրտը: Երեք օր էր որ դուրս չէր ելած, ոչ ոքի երես չէր տեսնել, ոչ մէկ ըսելիք սրտին, իբրեւ արտայայտութիւն խոմէջ, ինկեր էր մտածութեանց ծովը եւ ելք կը փնտռէր ազատելու Հայաստանը այդ անել դրութենէն: Մտածումները ահարկու կերպով կը պաշարէին զայն, եւ տակն ու վրայ կ'ընէին անոր սիրտը: Կարծես պիտի ցամքէր արիւնը երակներուն մէջ, կամ ցնցէր ուղեղը:

Վայրենի մռնչիւն մը միայն դուրս կը թռչէր անոր բերնէն, եւ բոց ու կրակ կը ժայթքէր աչքերէն: Վայ այն Թշնամիին, որ այդ ժամանակ պիտի երեւար իրեն. պատրաստ էր խմելու անոր արիւնն անդամ: Երբեմն աչքերուն մէջ կը յայտնուէին արցունքի կաթիլներ, որոնք կ ըզլորուէին անոր ալեզարդ մօրուքէն վար: Հառաչանք մը կը թռչէր սրտէն, իբրեւ արտայայտութիւն խորունկ կսկիծի: Այդ հառաչանքները միայն կ'ամոքէին ծերունի հայրենասէրին սիրտը:

Այդ դրութեան մէջ էր Պահլաւունի իշխանը, երբ սենեակին դուռը բացուելով սեմին վրայ երեւցաւ իր աղջիկը, որ հազիւ տասնըվեց տարեկան դեղանի օրիորդ մըն էր: Ծերունին չփոթեցաւ: Ուզեց պահել իր արցունքները ու վիշտը, բայց տուչ էր:

— Հայր, դուն կուլա՞ս, ըսաւ օրիորդը եւ փաթթուեցաւ հօրը վզին:

— Գոհար, սիրելի աղջիկս, ինչո՞ւ եկար վըրդովելու հօրդ խաղաղութիւնը, պատասխանեց Վահրամ եւ համբուրեց աղջկան ճիւմափայլ ճակատը:

— Ախ, հայր, դուն իրաւ կուլաս, ու չես հարցներ, թէ ինչպէս կը բարախէ սիրտս եւ ինչպէս կը վրդովի հոգիս, երբ արցունքներդ տեսնեմ: Մինչեւ դուն Գոհարը չէ՞ս ճանչնար, որ կը պահես ինձմէ վիշտդ, տրամութիւնդ: Ըսէ ինծի, հայր, ի՞նչ փոթորիկ կը սպասէ հայրենիքին, ի՞նչ վտանգ կը սպառնայ Հայաստանին, որ քեզ կը ստիպէ լալու եւ արտասուելու:

— Չէ, Գոհարիկ, զգայուն սիրտդ չի դիմանար այն մեծ հարուածին, որ կը պատրաստուի հայրենիքին դէմուն: Գիտեմ որ հօրդ պէս կը սիրես հայրենիքդ, ուստի կը վախնամ քեզ յայտնելու այն մեծ դժբախտութիւնը, որ կը սաւառնի Անիի վերեւ:

— Ի՞նչ է, հայրիկ, դուն կը սարսափեցնես զիս:

— Այո, աղջիկս, սարսափելի է, սարսափելի:

— Ի՞նչ է, ներէն ապստամբութի՞ւն, կամ ուրիշ մը ստորնութի՞ւնը լսելու ես:

— Ոչ, ոչ, հօրդ երակներուն մէջ վախկոտի արիւն չի վազեր, որպէսզի երկիւղ կրէ ուրիշ իշխանի մը դաւաճանութենէն, բայց այժմ աւելի սոսկալի բան մը կը սպառնայ մեր դլխին:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՇՎԱՉԵԱՆՑ

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

ԼԵՀԱՍՏԱՆ հրամայեց բոլորովին դադրեցնել բոլոր արտածումները, Եուկոսլաւիոյ համար:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ նոր դահլիճը վստահութիւն չտեսաւ 72ի դէմ 199 ձայնով:

ՓԷՓԻՆի արձակման համար դատական նախապարին դիմեցին իր երկու փաստաբանները, դիտել տալով թէ պատշաճ չէ ձգել որ «բանտին մէջ մեռնի»: Նախկին մառէշալին մչտքը խաւարիլ սկսած է: Դատական նախարարը մերժեց ընդունիլ երկու փաստաբանները: Փէթէն չի յիշեր թէ ինչու բանտարկուած է:

ՄՈՐԻՍ ԹՈՐԼԻԶ քանի մը ընկերներով Սոֆիա մեկնեցաւ Տիմիթրովի յուղարկաւորութեան ներկայ ըլլալու համար:

ՊԵԼՃԻՔԱՑԻ նոր վարչապետ նշանակուեցաւ Վան Ֆովըլարդ որ կազմելու վրայ է իր դահլիճը:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ծերակոյտը 400.000 ոսկիի վարկ մը քուէարկեց օդանաւի եղիպտական առաջին գործարանը հաստատելու համար «օտար տէրութեան» մը օժանդակութեամբ:

ՊԵՐԼԻՆԻ մէջ չորսերու ներկայացուցիչները խորհրդակցութեան սկսան առեւտրական փոխանակութեան խնդիրը կարգադրելու համար:

ՇԱՆ ՃԷԼԻՃԷի հրապարակին վրայ յեղափոխականները հալածելու պահուն ոստիկաններու արձակած գնդակներէն ելիտասարդ ուսանող մը սպանուած եւ ծեր կին մը վիրաւորուած էր: Ոստիկանութեան տնօրէնը պաշտօնէ դադրեցուց այդ ոստիկանները եւ քննութիւն մը բացաւ:

1400 ԿՏՈՐ ՈՍԿԵԴՐՈՄ գտուեցաւ Լիւքսէմպուրկէն Անգլիա գացող օդանաւի մը մէջ, երբ Թուքէի (Փարի Փլաժ) մաքսային պաշտօնեաները կը խուզարկէին զայն: Օդաշուին վրայ գտնուեցան երկու անցագիր մէկը ֆրանսական եւ միւսը սպանիական: Ոսկիները կը կշռէին 47 քիլօ եւ կ'արժեն 25 միլիոն ֆրանք:

ԵՐԿՈՒ ՀԱՑԵՐ մեղադրուած էին 1945 Յունուարին Լիոնի մէջ սպանուած գործագործ Զոպանճիքեանի խնդրին մէջ: Մէկը իր քեռորդին էր, 25 տարեկան երիտասարդ մը Հանրի Պալանեան անունով: Այն առեն հարցաքննիչ դատաւորը արձակած էր զայն, իր դէմ ապացոյց չգտնուելուն: Տարի մը յետոյ սակայն տեղւոյն քօմիսէր Ժովէն, համբաւաւոր իբր չարչարող, կը ձերբակալէ դարձեալ Պալանեանը գործեծի տակ եւ տովանի թէ ինք եւ Զուլֆեան են սպանիչները: Ժովէն այնքան կը չարչարէ Զուլֆեանը որ քանի մը օր վերջը կը մեռնի: Ընտանիքին բողոքին վրայ վայրագ քօմիսէրը 5 տարի խցարգելութեան կը դատապարտուի: Հիմա, Պալանեան կը դատուի Լիոնի ոճրագատ առեանին առջեւ, ուր ինք ալ կը պնդէ որ ծեծի տակ խոստովանած է:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԱՋԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

Պատուոյ նախագահութեամբ Ալֆորվիլի քաղաքապետ Պ. BLEUSEի եւ հովանաւորութեամբ Հ. Բ. Ը. Միութեան կեդր. վարչութեան:

Կիրակի 10 Յունիս երեկոյեան ժամը 8.30ին, Ալֆորվիլի Salle des Fêtesի չքեղ սրահին մէջ, 22 rue Voltaire:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԿՐՔՆՈՊԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Կրքնոպլի մասնաճիւղին կողմէ, Կիրակի 10 Յունիսին, «Նուաճարէ»ի օդասուն անտառին մէջ:

Տեղի պիտի ունենան զպրոցական տաբեվերջի քննութեանց արդիւնքի ընթերցում եւ մրցանակաբաշխութիւն: Պաղ խմիչք:

Օթօքառով մեկնումի ժամը՝ տեղւոյն վրայ:

ՀԱՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10.45ին վերապատուելի Փրօֆ. Գ. Խալիկեան Լիւքսէմպուրկի սրահին մէջ կը քարոզէ՝ նիւթ ունենալով «Ս. Մեսրոպ ռահվիրայ հայ մշակոյթի եւ իր քրիստոսանման նկարագիրը»: Մատուռը պաշտամունք Ս. Սահակ Մեսրոպի տօնին առիթիւ, 58 rue Madame, métro N. D. des Champs:

ԴԵՒ ՁԻՏ ՏԵՍԱԾ

Կոմսի «ԽՈՆԱՐՀ ՀԵՐՈՍՆԵՐԸ» կը ծախուի ընկերներու միջոցաւ: Գինն 150 ֆր.:

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ը. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՇՐՋ. ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ եւ կապմակերպութեամբ ՍԷՆ ԼՈՒԻ Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ «ՍԻԱՄԱՆԹՕ» ԽՈՒՄԲԻՆ:

Այս Շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Սալօն Ալամպրայի օդասուն պարտէզին մէջ:

Մարսէյլի մէջ առաջին անգամ ըլլալով այս պարահանդէսին պիտի նուագէ Մարսէյլի Ռատիօ կայանի նուագախումբ ը Marcel Dubel եւ երգիչ (ֆանթէզիսթ) MARCEL GAY:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԱՍՊԵՏ ՎԱՀԱՆ ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Մարսէյլ Փրատոյի Ս. Սահակ Մեսրոպ մայր եկեղեցիի Կիրակի Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, Սրբոց Թարգմանչաց Սահակ Մեսրոպի ծնողաստարութեան պահուն՝ մատնաւոր հանդիսաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի եկեղեցիին հիմնադիր բարերար հանգուցեալ Աստուածապետ ՎԱՀԱՆ ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆԻ յիշատակին, որ այս տապի նուիրագործուած է նաեւ բարերարին անունին եկեղեցիին մէջ զետեղուած մարմարիոնէ յուշագիրով:

Տէր եւ Տիկին Տօքթ. Գ. Տուտի - Փափազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ե. Տուտի-Փափազեան, Տիկին Էլիզ Ֆէօսէեան եւ աղջիկը Սրբուհի Զապէլ Ֆէօսէեան, Տէր եւ Տիկին Սիրան Տուտի - Փափազեան (Պուէնոսայրէս), Այրի Տիկին Ֆ. Տուտի Փափազեան, Այրի Տիկին Արաքսի Ալբրանեան եւ աղջիկը (Պուէնոսայրէս), Տէր եւ Տիկին Արթենիկ Տուտի Փափազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կ. Պարսումեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Օ. Փապուճեան եւ զաւակը Տէր եւ Տիկին Վաղարշ Ալբրանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ե. Ալբրանեան (Պուէնոսայրէս), Տէր եւ Տիկին Կ. Հաճի Մարտիրոսեան (Պուէնոսայրէս), ինչպէս նաեւ Թապաքեան, Ուտուրճեան, Իսճեան, Մշիկեան, Վեզիրեան, Տիլսիզեան, Կարապետեան, Աճէմեան, Իարթամեան, Մամիկոնեան ընտանիքները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի մօր, մեծ մօր, քեռկնոջ եւ ազգականին

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱԴԱՊԻ ՏՈՒՏԻ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

(Ծնեալ Կիւմիւշեան)

մահը, որ տեղի ունեցաւ Յունիս 6ին իր բնակարանին մէջ, 9 rue Calmels, Bois Colombes, 74 տարեկան հասակին:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի շաբաթ առաւօտ ժամը 10.30ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին, եւ մարմինը պիտի ամփոփուի Bois Colombesի գերեզմանատունը:

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խընդրուի ներկայս իբր այն նկատել:

Այրի Տիկին Հռիփսիմէ Փափազեան, Օր. Մարի Փափազեան (Վենեզուէլա), Իժիչկ Պ. Գէորգ Փափազեան (Նիւ Եորք) եւ բոլոր ազգականները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն հօր եւ ազգականին

Պ. ՅԱԿՈԻԲ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ (կարնեցի)

մահը որ տեղի ունեցաւ 5 Յունիսին Creteilի հիւանդանոցին մէջ:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի շաբաթ ժամը 10.30ին Creteilի գերեզմանատան մէջ:

Հաւաքավայր հիւանդանոցին առջեւ, ժամը 9.30ին:

★ Հանգուցեալը 43 տարիներու ընթացքին թէ Իմիրի եւ թէ Փահիրէի մէջ իր սեփական արդիւնաբերով լոյս ընծայած է բազմաթիւ հատորներ եւ պարբերաթերթեր, գիրքեր, որոնց կարգին Ա. Ալպոյաճեանի պատմութիւն Հայ. կեսարիոյ եւ Ա. Պէհէվեանի ուիւեզուհայ բուսաբանական բառարանը: Պ. Ց. Փափազեանի մահով կ'ամփոփանայ հայ գիրին ու գիրքին նուիրուած առխոնջ աշխատաւոր մը:

Մեր ցաւակցութիւնը իր պարագաներուն:

ՊԱՆԵԼՕ ՓԱՇԱՆի եւ ընկերոջ եկեղեցւոյ Կրօնական Ընկերակցութեան ադամական քառթերու բաժանումը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի, Յունիս 10, ժամը 10էն սկսեալ տեղւոյն հայ դըպրոցի սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Ը. Դ. Պուլվար Օսմոյի «Վոմմեան» ենթակոմիտէն կազմակերպած է դաշտահանդէս մը հերոսներու յիշատակին, այս կիրակի Սէնթ Անտրէի օդասուն պարտէզին մէջ:

ՅՈՒՇԱՏՈՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէին ընդհ. ընկերական ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ահարոնեան Ակումբը: Կարեւոր օրակարգ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը, այս կիրակի ամբողջ օրը Chateau de la Roche Vertեի դեղեցիկ պարտէզին մէջ: Դեղարուեստական ճոխ բաժին եւ մատչելի պիւֆէ: Ներկայ կ'ըլլան Տէր եւ Տիկին Մարութեաններ: Եւրոպական պարերը կը սկսին ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր, որուն համար վարձուած է առաջնակարգ նուագախումբ մը: Շրջաններէն եկողներ կրնան առնել 7 թիւ հանրակառքը եւ իջնել St. Julien:

Ս. ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

ԱՐՄԵՆԻԱ. երկսեռ երգչախումբի եւ Մայր եկեղեցւոյ երգեցիկ դասու անդամուհիներու հոգւոյն ի յիշատակ, հանդիսաւոր բազմաձայն պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը մատուցուի, կիրակի 10 Յունիս, ժամը 10ին, Մարսէյլի Մայր եկեղեցւոյն մէջ: Կը մասնակցի երկսեռ խումբը իր ամբողջ կազմով:

Ֆր. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Շ. Մխաքեանի, ընկեր Թիւրայր Մխաքեանի եւ իրենց պարագաներուն, իրենց մօր տխուր մահուան առթիւ: Այս առթիւ հազար Ֆր. կը նուիրէ Տէսինի Ազգ. վարժարանին:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ վիէնի ԴՊՐՈՑԻՆ տաբեվերջի հանդէսը 14 Յունիսին կիրակի օր ժամը 14ին, Օհանջանեան ակումբին մէջ:

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ բոլոր հայրենակիցները: Նոյն օրը պիտի կատարուի նաեւ վիճակահանութիւնը:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ա.— 1950ի տարեշրջանի «Գոյամարտ» օրագոյցին լաւագոյն նկարի մը պատրաստութեան համար բացուած մրցումը որ կը խորհրդանշէ Հ. Ը. Դ. 60ամեակը: Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնս կուզայ յայտարարել որ առաջիս մրցանակը շահած է Նոր Սերնդական ընկեր Սմբատ Տէր Նազարէթեան (Պուէնոս Այրէսի Խաչիսկան խումբէն):

Բ.— 19 Մայիս Նոր Սերունդի դաշտապահանգստեան առթիւ կազմակերպուած մէյմանանճիւղային Volley ballի մրցումը շահած է Պուէնոս Այրէսի Խաչիսկան խումբը:

Գ.— 9 Ապրիլի Նոր Սերունդի զինադադարի մրցումին որ տեղի ունեցաւ մեծ բազմութեան մը ներկայութեամբ, յաղթական մնացած երեք խումբերու Պոմոն, Սէն Լուի, Պուէնոս Այրես հանդիպումը եւ վերջնական արդիւնքը պիտի յայտարարուի յառաջիկայ 17 Յունիսին կազմակերպուելիք ղանիպիականին:

Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. Վարչ.

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, fruufruu հաւով կամ շիշ-քէպապով եւ արեւելեան կերակուրներ:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ Պ. ՀԱՑԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ՋԱՈՒԻ, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Samedi 9 JUILLET 1949 Շաբաթ 9 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5893–Նոր շրջան թիւ 1304 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ՀԵՂՈՒԿԸ

Ամիսներ անցած են այն երանելի օրերը, երբ Ամերիկացի ընտրելով «պատուելի» միայն կը հասկնային Արեւելքի մէջ:

Վերջին պատերազմէն ի վեր Արեւելքը Ամերիկան ճանչցաւ իբրեւ դիւանագիտական: Ու նաեւ՝ իբրեւ գործի մարդ (businessman):

Քարիւղը ձգողական այ պիտի ուժ մը ունի, որ երբեք նկատի չառնենք մեր կողմէ — հետաքրքրութիւնը:

Սէուտի Արաբիան հազարաւոր քիլոմեթրներով հեռու է Միացեալ Նահանգներէն, եւ սակայն ամերիկեան դրամագլուխը այսօր հարիւրաւոր միլիոններ կը ծախսէ՝ այդ երկրի հարուստ եւ կոյս նաւթահորերը չհաղորդելու համար:

Միացեալ Նահանգները քարիւղի ամենամեծ արտադրիչն ու սպառիչն են միանգամայն ամբողջ աշխարհի մէջ (100ին 60): 1943ին արտադրած են 204 միլիոն թոն: 1939էն 1947 Ամերիկայի մէջ քարիւղի սպառումը աւելցած է 100ին 75 համեմատութեամբ, մինչ Եւրոպայի մէջ՝ 100ին 50, արտադրութեան պակասին եւ սեղմումներու պատճառաւ:

Ամերիկա կը վախնայ, որ քանի տարիէն սպառումը 100ին 35 պիտի աւելնայ, մինչ արտադրութիւնը 100ին 30 պիտի պակսի, որով տարեկան 150 միլիոն թոնի բաց մը պիտի ունենայ:

Այս է պատճառը, որ Ամերիկա ամէն կողմ քարիւղի աղբիւրներ կը փնտռէ:

Սէուտի Արաբիոյ նաւթահորերուն ընդհանուր պահեստը կը հաշուուին աւելի քան 500 միլիոն թոն: Տասնեակ մը տարիէ ի վեր է միայն, որ սկսած են հաշտգործելի այդ չրջանի քարիւղները: Ներկայիս տարեկան արտադրութիւնն է 3 միլիոն թոն: Երբ անհրաժեշտ աշխատանքները լրանան, 1951էն սկսեալ արտադրութիւնը պիտի կրկնապատկուի:

Առաջին անգամ 1931ին էր, որ ամերիկեան Սթանտարտ Օյլ ըմկերութիւնը պահրէյն կղզիներու մէջպետականներ կատարելու իրաւունք ձեռք բերաւ: 1936ին երեւան հանուեցաւ քարիւղի երակ մը, որուն արտադրութիւնը արագօրէն տարեկան մէկ միլիոն թոնի հասաւ: Պատերազմին սկիզբը Անգլիացիք չահագործեցին զայն, եւթէն Ամերիկացիներուն ձգելու համար իրենց բաժինը: Քովէյթի մէջ Սթանտարտը կէս առ կէս բաժնեկից է անգլիական ընկերութեան մը հետ: Էլ Հասայի չրջանին մէջ՝ մրցելով «անգլեւիրանական քարիւղի ընկերութեան հետ, ամերիկեան «Քալիֆորնիա ատարական ընկ.»ը 1935ին առաջին մենաշնորհ մը ստացաւ, 318.000 քառակուսի մեթր տարածութեան մը վրայ: Այս ընկերութիւնը 1939ին «Թէքսաս Օյլ»ի հետ միանալով, կազմեց «Արաբական Ամերիկեան ըմկ»ը եւ մենաշնորհ ստացաւ 611.000 քառակուսի մեթր տարածութեան մը վրայ, չահագործելի մինչեւ 2000 թուականը:

Նոյն օրերուն « Արաբիոյ Սթանտարտ Օյլ»ը մենաշնորհներ ստացաւ Ասիրի եւ Հիճազի մէջ: 1942ին ամերիկեան ընկերութիւնը գնեց Անգլիացիներու բաժինը: Եւ Ուէյճի մէջ չինուեցաւ քարիւղային նաւահանգիստ մը: Պարսից ծոցին վրայ կառուցուեցաւ Տահրամ ամերիկեան քաղաքը, արդիական ոճով: Tapline (Trans - Arabian Petrolium cy) նաւթատար խողովակները այս կէտէն պիտի սկսին չինուիլ, Արաբիոյ քարիւղները Միջերկրական փոխադրելու համար Սուրիոյ եւ Լիբանանի ճամբով: Կարգի դրուեցաւ էլ Քաթիֆի նաւահանգիստը: 1943ի աշնան Րաս Թանուրայի մէջ (Սէուտի Արաբիա) բացուեցաւ քարիւղի մեծ զտարան մը:

1946ի վերջերը ամերիկեան երկու կարեւոր ընկերութիւններ՝ Socony Vacuum եւ Standard of Jersey միանալով 22 տարուան համար գնեցին «անգլեւիրանեան» քարիւղի արտադրութեան կարեւոր մէկ բաժինը եւ երեք ընկերութիւնները համաձայնեցան բոլոր նոր նաւթուղի մը:

Սէուտի Արաբիոյ թագաւորը՝ Ապտիւլ Ազիզ Իպնը Սէուտ 4 չիլին չահաբաժին կը ստանայ դուրս հանուած մէկ թոն քարիւղին համար: Շնորհիւ եկամուտի այս հաստատուն եւ տեւական աղբիւրին, Արաբիոյ կառավարական մեքենան կանոնաւոր կը գառնայ եւ ոսկին առատօրէն կը լեցնէ պետական գանձը:

Վերջերս Փարիզ եկած էր Արաբիոյ դեսպանը

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ԴԱՇԻՆՔԸ

Արտաքին գործոց նախարար Նէճմէտտին Սատակ Անդարայի մէջ թղթակիցի մը հետեւեալը յայտարարած է.—

Երբեք խնդրոյ առարկայ չեղաւ Թուրքիոյ մուտքը Ատլանտեանի ուխտին մէջ: Անմիջապէս աւելցնեմ որ այն չահերը զոհ ձեռք պիտի բերէր Թուրքիա այս ուխտին մէջ մտնելով չատ ձիճիմ կը մնան այն չահնաւութեանց կողմ զոհ պիտի տանձնառութեանց կողմ զոհ պիտի տանձնէր: Եթէ նոյնիսկ ստորագրած ըլլայինք Ատլանտեանի ուխտը, Թուրքիոյ դէմ յարձակման մը պարագային ատլանտեան Եւրոպայի երկիրներէն գլխաւորաբար Անգլիա եւ Ֆրանսա պիտի օժանդակէին մեզի: Ասկէ զատ բնականաբար Ամերիկայի օժանդակութիւնը չատ թանկագին պիտի ըլլայ: Հետեւաբար Ամերիկայի տուած է բաշխիքը, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ մեր դիւանակցութիւնը Ատլանտեանի ուխտէն աւելի արդիւնաբեր մը կը կազմէ:

Ամերիկեան երաշխիքը Թրումընի վարդապետութիւնն է: Թրումընն 1947ին Քոնկրէսին առջեւ անձամբ կարդաց պատգամ մը թէ Թուրքիոյ հոգային ամբողջութիւնն ու անկախութիւնը կեանսական կարեւորութիւն ունին Ամերիկայի ապահովութեան համար եւ այս կերպով սկսաւ Թուրքիոյ օժանդակութիւնը: Այս երաշխիքը յետագային զանազան անդամներ կրկնուեցաւ մեզի:

Միջերկրականի ուխտին գալով, նման ուխտի մը իրագործումը կախում ուի կարգ մը պայմաններէ: Երբ առնեն գայ պիտի քննուին անոնք եւ նոյնիսկ կը քննուին: 1939ի Թուրքեւանգլեւֆրանսական դաշնադիրը այսօր բացառիկ կարեւորութիւն ստացած է, մանաւանդ տրուած ըլլալով Ամերիկայի տուած զօրաւոր երաշխիքը: Եթէ ամերիկեան օժանդակութիւնը քանի մը տարի եւս չտրուի ակ, մեր բանակը կատարելապէս պիտի մեքենայացուի: Բանակի ծախքերը դիմագրաւելու համար դարձեալ 30 միլիոն տոլարի կազմած պետի ստանանք:

★ Դեմոկրատ կուսակցութեան պետ ձէյմս Պայրը պատասխանելով կառավարութեան կողմէ իրենց դէմ հրատարակուած ամբաստանութեանց, մանրամասնօրէն կը պարզէ իրենց քննադատութիւնները եւ կ'ըսէ որ «եթէ երկրին մէջ մտավախութիւն կը տիրէ պատճառն այն է որ կառավարութիւնը կը չարունակէ անցեալի սխալները եւ կ'ուզէ կրկնել անցեալ ընտրութեան բոնի մեթոտները »:

ՀԱՑԵՐԸ ԿՐՆԱՆ ԻՏԱԼԻԱ ԵՐԹԱԼ

Գաղթականաց կեդր. Օֆիսը կը հաղորդէ որ, եղած դիմումներուն վրայ, Իտալիա հաւանած է վիզա տալ Նանսէնեան Հայերուն, որպէսզի անոնք ժամանակաւոր կերպով կարենան Իտալիա երթալ: Պայմաններուն մանրամասնութիւնները վաղը:

ԳԻՇԵՐԱՑԻՆ յարձակումները չատցած ըլլալով Փարիզի թաղերուն մէջ, թերթերը ոստիկանութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրեն:

եւ կ'առաջարկէր իր երկրին առատ ոսկի բերել Ֆրանսա եւ ծախել զայն կառավարութեան, փոխարէնն դնելով զանազան ֆրանսական ապրանքներ:

Երջանիկ Արաբիա:

Լոնտոնի մէջ Ճուլիս 5էն ի վեր Ֆրանսական կառավարութեան ներկայացուցիչ եւ արտաքին նախարարութեան Ափրիկէ — Մերձաւոր Արեւելք բաժնի վարիչ Պ. Ռոլան տը Մարժըրի եւ Անգլիոյ արտաքին փոխ նախարար Պ. Մայքըլ Րայթ կը քննեն երեք մեծ պետութեանց (Անգլիա, Ֆրանսա, Միաց. Նահանգներ) չահերը Միջին Արեւելքի մէջ:

Օրակարգի դլխաւոր հարցերէն մէկն է արաբական աշխարհի թանկագին հեղուկը:

ՀՐԱՆՏ ԱԱՄՈՒԼ

ՎՐԻՊԱԿ. — Երէկուան խմբագրականին մէջ յիշուած «Գոնիայի Ճիհանեան գօլէճը» կարդալ «Գոնիայի ՃԷՆԱՆեան գօլէճը»:

ԹՐՈՒՄԸՆԻ ՏՈՒԱՆ Է

Նախագահ Թրումընի մամուլի ներկայացուցիչներն ընդունելով յայտարարեց թէ 1945 Ապրիլ 12էն ի վեր անդադար կ'աշխատի խաղաղութեան համար եւ թէ պիտի չարունակէ իր այդ խաչակրութիւնը: Աչխարհ դանդաղօրէն բայց ապահով եղանակով մը կը յառաջդիմէ դէպի ընդհանուր խաղաղութիւն, ըսաւ, եւ վստահաբար օր մը զայն ձեռք պիտի բերէ: Շեչտեց թէ համաչխարհային զինաթափութեանմասին բան մը չիկրնար կատարուիլ, մինչեւ որ Միացեալ Ազգերը այդ մասին չհամաձայնին:

Տնտեսական խնդրին անդրադառնալով նախագահը յայտնեց թէ ամոր մէջ ամերիկեան ազգը սակարանական բարապանի (bullish) դերին մէջ կը գտնուի, եւ թէ պիտի պարզէ երկուշաբթի օր թէ յետպատերազմեան թղթադրամի առատութիւնը որքան տեղի տուած է նուազումի չրջանի մը:

Իր այդ դեկոյցին մէջ նախագահը պիտի խօսի միայն Ամերիկայի մասին եւ չպիտի զբաղի Եւրոպայի, մասնաւորաբար Անգլիոյ տնտեսական խնդրով եւ սխալ յայտարարեց այն լուրը որ, իբր թէ 1950ին Եւրոպա պիտի այցելէ քննելու տիրող կացութիւնը:

ՄՆԱՑՏՐՈՒԱԼ Է ԼԱՒՍՏԵՆ Է

Ամերիկայի ելմտական նախարար Մնայորը Փարիզի մէջ իր խորհրդակցութիւնները աւարտեց եւ մեկնեցաւ Լոնտոն: Մեկնած առեն յայտարարեց թէ զոհ է Ֆրանսայի տնտեսական վերելքէն, ինչպէս նաեւ իր բանակցութեանց արդիւնքէն եւ թէ տնտեսական տագնապին լուծումը պէտք է փնտռել միջազգային դրամական հիմնադրամի մը կազմութեան մէջ:

Հակառակ լրագրողներու հարցումին չպատասխանեց թէ ինչ կը խորհի անգլիական խնդրին մասին:

Լոնտոնի բանակցութիւնները բաւական դժուար պիտի ըլլան կ'երեւի: Սըր Քրիփս իր ճառին մէջ յայտարարած է նաեւ «մենք պատերազմի դադարումէն ի վեր կ'ուզենք դրամական սակի եւ ապրանքներու փոխանակութեան ազատութիւն, բայց այս բանին համար միւս ազգերն ալ պէտք է համաձայն ըլլան: Մեր բանակցութիւնները չատ թաթներու կարօտ են տոլար սթերլինի խնդիրը լուծելու համար, որով վստահ եմ որ ազգը համբերատար պիտի ըլլայ վճռական լուծում մը ձեռք բերելու համար, եթէ նոյնիսկ այդ պատճառով ժողովուրդը նոր սեղմումներու ենթարկուի »:

★ Ամերիկայի արտաքին նախարար Էչիսընն իր կարգին վստահութիւն յայտնեց որ Անգլիա, դաղթապետութիւններն ու Միացեալ Նահանգները պիտի յաղթին տնտեսական դժուարութիւններ լուծելու: Ըսաւ որ Սնայորի եւ Քրիփսի միջեւ խօսակցութիւնները սկիզբն են չարք մը երկար բանակցութեանց եւ թէ Մարշըլի օգնութեան նոր բաժինը երբ ստանայ, Անգլիա պիտի կրնայ իր ներածութեանց ծրագիրը ճշդել եւ սթերլինի կացութիւնը ուսումնասիրել:

Նիւ Եորքի սակարանին մէջ սթերլինը զգալի անկում ունեցաւ: Ամերիկեան մամուլին մէկ մասը իրաւունք կուտայ Քրիփսի, ըսելով թէ արժեզրկումը դարման չէ կացութեան: Միւս կողմէ կը մչակուի ծրագիր մը որուն համաձայն Ամերիկա Անգլիայէն պիտի դնէ՝ ռազմական նիւթեր որպէս զի տոլար սթերլինի պայքարը մեղմանայ:

ԱՐԵՒԵԼՔ ԵՒ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԱՌԵՒՏՈՒՐԸ

Գրած էինք թէ Միջերկրային Միութեան Գերագոյն Խորհուրդին նախագահ Շվէյնիք ընդունելով ամերիկեան եւ անգլիական նոր դեսպանները փափաք յայտնած էր արեւելքի եւ արեւմուտքի միջեւ առեւտրական յարաբերութիւնները վերսկսելու:

Ամերիկայի դրամական եւ առեւտրական մեծ հաստատութիւնները վերջերս իրենք ալ փափաք յայտնած էին վերսկսիլ յարաբերութիւնները խորհրդային երկիրներու հետ: Սակայն ամերիկեան պաչտօնական չրջանակները համամիտ չեն այդ բանին:

Արտաքին նախարար Էչիսըն յայտարարեց որ Միացեալ Նահանգներն ու արեւմտեան պետութիւնները անմիջական չահ մը չեն գտներ խորհրդային երկիրներու տնտեսական դժուարին կացութիւնը բարելաւելու մէջ: «Մոսկուան էր եւ ոչ թէ Ուչինկթընը որ կ'ընդդիմանար առեւտրական փոխանակութեանց, Մարշըլի ծրագրին դէմ իր բռնած ընթացքով: Մոսկուա այժմ կ'ուզէ վերսկսիլ իր արտահումները դէպի Ամերիկա, բայց այժմ մենք արտադրիր չենք ռազմական կարեւորութիւն ունեցող մեր արտադրութեանց արտահման սեղմումները վերջնելու»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՇԱՔԱՐԸ ապատ չպիտի ըլլայ մինչեւ որ ճահկնդէղի այս տարուան բերքին քանակը յայտնի չըլլայ:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՓԾՐԱՆՔՆԵՐ

ՀԱՅԵՐԸՆԴ ՄԻՋԻՆ ԴԱՐՈՒ ՄԻՋԱԶԳ. ԼԵԶՈՒ ՀԱՅՈՒՀԻՒ ՄԸ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ԺԳ. եւ ԺԴ. դարերը, երբ Մոնկոլները Եւրոպայի խոշոր մէկ մասին ալ տէրն էին, հրաւառ եղած են հռչակաւոր ճանապարհորդներով ինչպէս Մառքօ Փօլօ, Ռիւպրիւքի, Փիան տը Քառփինի եւ Փռանսիսկոսի Օտորիքօ (կամ Օտեռիքօ)։

Մեր նիւթէն դուրս կ'իյնայ Օտորիքոյի երկար ճամբորդութեան մանրամասնութիւնները տալ այստեղ, բաւնք միայն որ Հնդկաստանի արեւմտեան ծայրագոյն հարաւը, պղպեղի երկիրը, իսլամներէ զերծ ըլլալով Օտորիքօ հոն կ'երթայ, քանի որ նեստորական քրիստոնեաներ կային այնտեղ։ Ատկէ Սէյլան ու ապա Մալեզեան կղզիներէն, Սումաթրա, Ճավա եւ Պոռնէօ հանդիպելէն յետոյ Ամոյ (Ճամփայի կայսրութիւն) ոտք կը կոխէ ու անկէ նաւով Մանզիի (Հարաւային Չինաստան) Սինքալան այսինքն Քանթոն քաղաքը՝ ուրկէ Զէյթօն(*) կ'անցնի, որ շատ հաւանարար այդի Ցիւան Չէուն է, Ֆորմոզայի դիմացը, որուն առեւտրական կարեւորութիւնը ի վեր հանած են Մառքօ Փօլօ եւ Ամրոզիոս Նաւորդները եւ որուն հռչակաւոր անդունին մասին գրած է Ամրոզիոս Մեծադոյն ճանապարհորդը՝ Իպն Պաթութա (1304 — 1377)։

Այդ միջոցներուն Մոնկոլ աշխարհակալները թոյլատու եւ նոյնիսկ բարեկամ էին քրիստոնէութեան, մանաւանդ Նեստորականութեան, որով մեծ հաւանականութիւն կար զանոնք Ցիսուսի կրօնքին դարձնելու, առկէ՝ յաճախակի առաքելութիւնները կեդրոնական Ասիա ու մինչեւ Չինաստան։ Օտորիքօն ալ մեկնած էր այդ մեծ յոյսով։ Զէյթօն չորհիւ Մոնկոլ պետութիւններու ներկայութեան, որոնց մէկ մասը նեստորական թիւրքեր էին, նաեւ Հայ եւ Իտալացի վաճառականներու, քրիստոնէական եւ կաթոլիկ կեդրոն մը դարձած էր այդ միջոցներուն եւ այդտեղ է որ զարմանալի երեւոյթի մը կը հանդիպինք։ Բարեպաշտ Թանգար Հայուհի մը, չքեղ եկեղեցի մը կառուցանել կուտայ, որուն հետեւանքով Փեքինի արքեպիսկոպոսը, բազմարդիւն ճիւանինի տի Մոնթէ Քորվինօ (1247—1328), Ցիւան Չէուի մէջ իրեն կապուած եպիսկոպոսութիւն մը կը հաստատէ։

Կ'արժէ այստեղ տալ թարգմանութիւնը նամակի մը մէկ քանի հատուածներուն զոր Զէյթօնէն գրած է Փեռուճիացի Անդրէաս Ֆրանկիսկանը, 1326ի Յունուարին. —

« Ոսկիանոսի ափերուն վրայ մեծ քաղաք մը կայ որ կը կոչուի Զէյթօն (պարսկերէն), ուր հարուստ Հայ Տիկին մը դմայլելի եկեղեցի մը չինել տուած է։ Ըստ իր դիտաւորութեան, Յանպալիխի (Փեքին) արքեպիսկոպոսը մայր եկեղեցի յայտարարեց զանիկա եւ ցկեանս Ժեռաւ եպիսկոպոսին յատկացուց, անոր եկամուտներովն ու կալուածներով միասին։

« Այս եպիսկոպոսը վախճանած եւ այս եկեղեցիին մէջ թաղուած ըլլալով այն աուեն, հոն ղրկեց Փեռեկրինօ եպիսկոպոսը, որ դնաց անմիջապէս որ կարելի եղաւ։ Մէկ քանի տարի այդ եկեղեցին կառավարելէ յետոյ, Փեռեկրինօ աւանդեց իր հոգին 1322ին, Պօղոս Պետրոս առաքելոներու ուխտէն։ Փեռեկրինօ եպիսկոպոսին մահէն առաջ, չորս տարի Յանպալիխի չուրջ բնակած էի։ կարող եղայ ի վերջոյ կայսերական Թոյակա Զէյթօն փոխադրել տալ, ուր դացի ուխտ ձիաւորներու միայուն չքախումբով մը, զոր կայսրը տուաւ ինծի։ Փեռեկրինօ եպիսկոպոսը կ'ապրէր տակաւին։ Քաղաքին մերձակայ անտառի մը մէջ կառուցանել տուի, քաներկու կրօնաւորներու բաւելիք բնակարան մը, բարձրաստիճան եկեղեցականներու համար չորս սենեակներով։ Կայսերական նպաստէն զատ ուրիշ աղբիւր չունիմ այստեղ եւ առիկա ձեռնհասներով կրնայ տարեկան հարիւր ոսկի Ֆլորինի հասնիլ։ Առոր մեծագոյն մասը ծախսեցի այս բնակարաններն շինութեան, որ իր չքեղութեամբ ու զարդարանքներով կը գերազանցէ մեր նահանգին ամենահեղեցիկ մենաստանները։

« Մեր եղբայր Փեռեկրինոյի մահէն քիչ վերջը, արքեպիսկոպոսական հրամանագիր մը ստացայ որ ինծի այս քրիստոնէութեան գլուխ կը կարգէր։ Բազմաթիւ պատճառներ ընդունիլ տը – ուին ինձ այս անդանդումը։ Այժմ փոխն ի փոխ կը բնակիմ, փափաքիս համաձայն, երբեմն քաղաքին եկեղեցւոյն, երբեմն անտառի մենաստանին մէջ։ Առողջութիւնս լաւ է եւ, որքան որ ուժերս կը թոյլատրեն, կրնամ տակաւին մէկ քանի տարի այխատիլ հոգիներու հոգածքին համար։ Մազերս ճերմակ են սակայն՝ ամբողջովին, ծերութեան մէկ հետեւանքն է ասիկա նաեւ առաքելական յոգնութեանց»։

(*) *Զէյթօն աղաւաղումն է Ցը Թունկի, որ արաբերէն գրերով գիտան (չինարէն կ ձայնը գրեթէ անհունչ ըլլալուն) կը գրուի։*

Փարիզի մեծ մարգահանդէսը

Կիրակի 3 Յուլիս, նաւասարդեան խրախճանք էր, Փարիզի հայրենասէր հասարակութեան համար։ Տարիներէ ի վեր առաջին անգամ էր որ դաղութը կ'ապրէր հարազատ մարզական հանդէս մը։

Ժամանակէն առաջ ժողովուրդը կուգար կը լեցնէր Olierի մարզադաշտը, զարմանք պատճառելով տեղացիներուն։ Մարզադաշտի խորը, վրանները տակ մարզիկներ, արիներ եւ արեւնուշներ ի մի հաւաքուած՝ կը դուրգուրային իրարու վրայ։ Տաք ու սիրալիր շունչ մը կը տիրէր ամբողջ մարզադաշտին մէջ։ Հարազատներ իրար դէմ տած էին, տարիներ վերջ։

Բարձրախօսը կը յայտարարէ մարզահանդէսի բացումը, մարզիկներ, արիներ եւ արեւնուշներ չարք չարք դաշտին մէջ պատուի կեցած են, երբ կը պարզուի հայկական եռագոյնը, անոր ծփանքին հետ հոգիները կը վերանան։ Երկու հազարի մօտ հանդիսականներու սիրտերն ալ կը սարսռան, ողջունելով ազգային խորհրդանշանը։ Ֆիզ առաջնուան ազմուկը գադրած է։ Բոլորը հաւաքուած այս սրբազան արարողութեան վայրը, անգամ մը եւս կը համակուին ինքնավստահութեան սարսուռներով։ Երգչախումբը՝ Պ. Ա. Պարթեւեանի ղեկավարութեամբ հնչեցուց «Մարսէյեզ»ը եւ « Յառաջ նահատակ»ը։

Փարիզի հայ Մարզական Միութեան յանձնախումբի կողմէ կարդացուեցաւ ուղերձ մը որ կ'ըսէր. —

«Այն ազգերը որ կորանցուցած են իրենց վերելքի հաւատքը, աստիճանաբար ծերացած, ծիւրած եւ կորսուած են։ Հայ ազգը ինչպէս հայ ընտանիքը յաւիտենական համարուած են անցեալ սերունդներու կողմէ։ Մեզի կը մնայ անխախտ պահել այդ հաւատքին ուժը եւ փոխանցել գալոց սերունդին։

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի յանձնախումբին նպատակն է միջոցներ ստեղծել հայ երիտասարդին համար, որպէսզի զօրացնէ իր մարմինը եւ միտքը, օժտուի գործուր կամքով եւ դառնայ հաստատ դրաւականը մեր ազգին յարատեւութեան։ Պատիւ ձեզի որ կը պահէք Վահագնի ոգին։ Պատիւ մեր այս երիտասարդներուն որ քիչ վերջ պիտի ծուացաղթեն իրենց մկանները, ցեղին յարատեւութեան կամքը։ Պատիւ Հայկ. եռագոյնին, որ մեր միութեան ու փրկութեան խորհրդանիշն է, առաջնորդ աստղը մեր ազատ ու անկախ հայրենիքին»։

Տեղին վրայ ընտրուեցան օրուան Թագուհին, Տիկին Ալիս Շահիկեան եւ պատուոյ օրիորդները Լիւսի Ցակոբեան եւ Անահիտ Գալէնեան։

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի մարզիկները, արիներն ու արեւնուշները սկսան իրենց խաղերը։ Գնահատելի էին բոլորն ալ, իրրեւ արդիւնք հաղիւ հինգ ամսուան աշխատանքի։ Գովելի էր նաեւ կարգապահութիւնը։ Արիներու եւ արեւնուշներու խաղերը իսկապէս վայելք մը եղան, աւելի վարժ եւ փորձուած։ Գայլիկներու չարաճճի ցատկռտուքներն ու զանազան խաղերը մեծ խնդուվատութիւն ըստեղծեցին։ Տեղի ունեցան մրցումներ Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի մարզիկներու միջեւ (մեծ մասով Նոր Սերունդէն)։

Ահա քանի մը արդիւնքներ.— 100 մեթր վազք, Չահեցան, Ա. Աբրահամեան, Բ. Մինասեան, Գ. Փափազեան։ Բարձրութիւն ցատքելու մէջ՝ կրտսերներ Ա. Աբրահամեան, 1 մեթր 30, Բ. Վարդանեան 1 մեթր 25, Գ. Գումրուեան 1.15։ Բարձրութիւն երէցներ Ա. Ց. Գարագոյեանեան 1 մեթր 55, Բ. Վարդանեան 1.45, Գ. Մինասեան 1.45, բարձրութիւն օրիորդներ, Ա. Օր. Բայթուճեան 1 մեթր 25, Բ. Օր. Գալաճեան 1.15, Գ. Օր. Պօյաճեան 1.10։

Կէս օր է, ընդարձակ մարզադաշտին չուրջ, ծառերու չուքին տակ հանդիսականները բոլորուած սեղաններու չուրջ, կ'ուտեն կը խմեն ու կը դուարճանան, խրթապէս խանդավառուած տեսարան էին։ Բարձրախօսը կը տարածէր ժողովրդական եղերք։ Մէկ ըսդ մէջ կ'երդէին Նոր Սերունդի անդամներ։ Ցայտնի դերասան Պ. Շահան Սարեանի արտասանեց Վարուժանէն։

Կէս օրէ վերջ սկսան Փութպոլի եւ «Վօլի պոլ»ի մրցումները։ Այս առթիւ հրաւիրուած էր Ալֆորվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը եւ կրտսերներու խումբը մրցելու համար Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի դէմ։ Ամէն մէկ դասակարգին համար բաժակ մը տրամադրուած էր։

Ալֆորվիլի Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբը, որ տարիներէ ի վեր լաւագոյն արդիւնքներ արձանագրած է, ոչ միայն իր ֆիզիքական գերազանց պատրաստութեամբ, այլեւ իր ընդհանուր կազմակերպութեամբ, ինքնավստահ ու հանդարտ ոգիով, ամբողջ մրցումներուն տիրեց։ Ֆինալ հասան Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի եւ Ալֆորվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբերը։ Ֆինալ մրցումը ինքնին հետաքրքրական էր, Ալֆորվիլի խումբը ունենալով իր շարքերուն մէջ Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի նախկին խաղացողներ, որոնք ծանօթ էին իրենց նախկին ընկերներուն խաղի ոճին։ Ալֆորվիլի խումբը ինքնավստահ ու հանդարտ, Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի խումբը ոգեւորուած, ինքնավստահ, ուժգին։ Ալֆորվիլի խումբը ունեցաւ աւելի լաւ գործակցութիւն, աւելի լաւ ֆիզիքական պատրաստութիւն, աւելի լաւ ընդհանուր կազմակերպութիւն։ Ալֆորվիլի խումբը յաղթական դուրս եկաւ 3 — 1 հաշիւով։

Երանելիին այս օրագիրը գրուած էր նախապէս չատ պարզ եւ քիչ մը խառնակ լատիներէնով մը եւ անոր ժամանակին իտալերէնով ու Ֆրանսերէնով խեղ մը թարգմանութիւններն ալ կան, այնպէս որ երեք լեզուներով ձեռագիրներուն թիւը եօթանասունէն աւելի է, եւ անոնք քիչ թէ չատ կարեւոր տարբերութիւններ կը ներկայացնեն իրարմէ։ Լատիներէն մէկ տարբերակէն յայտնի կ'ըլլայ որ Օտորիքօ հայերէն ալ գիտէր։ Այդ ձեռագիրն ալ, հոն ուր փոթորիկը կը նկարագրուի, հետեւեալը կ'ըսէ՝ «Նաւուն պետը, որպէսզի միւսները չհասկնան, մեղի հայերէն յարեց՝ «եթէ հով չունենանք, ձեր ունեցած ոսկորները ծովը պիտի նետենք»։ Պարոն Հ. Մաթրոտ, որ 1932ին սքանչելի ղիրք մը հրատարակած է Օտորիքօյի վրայ, տակի կը հետեւցնէ թէ անիկա (ինչպէս Մառքօ Փօլօ) Ասիոյ մէջ գործածուած ըլլալու է ժամանակին երկու առեւտրական լեզուները, այսինքն պարսկերէն եւ հայերէն։ Անոնի պատմաբան Ռընէ Կրուսէ, որուն Հայոց պատմութեան առաջին հատորը երեւցաւ 1947ին, համաձայն է այս մասին Մաթրոտի, քանի որ անոր այս խորհրդածութիւնը իրաւացի կը նկատէ։

Ուրեմն, դէթ միջին դարու այդ միջոցին, վաճառականական միջազգային երկու լեզուներէն մէկն էր հայերէնը. ինչ որ մեր առեւտրականներուն հզօր ազդեցութեան եւ համատարած գործունէութեան անառարկելի ապացոյցն է, բան մը զոր մեզմէ չատեր կ'անգիտանային անշուշտինչոր անգամ մը եւս կը չեշտէ, մեծ արեւելագէտ Սըվիլ-Ֆաքիի խօսքին խորունկ ճշմարտութիւնը՝ «Հայեր դուք չէք գիտեր թէ ինչեր ունիք»։

★

Հոլանտացի չատ զարգացեալ մէկ բարեկամս, որ ՄԱԿի մէջ ամենաբարձր պաշտօնեայ մըն է, հաւաստեց որ Հոլանտական հին գրքի մը մէջ, որուն անունը դժբախտաբար չի յիշեր, եւ որ՝ հնդինակին յիշատակները կը պարունակէր, կարդացած է թէ գրողը ԺԶ. դարու վերջերը կամ Ժէ. դարու սկիզբները՝ իր վաճառականական ուսումը կատարելագործելու համար՝ Հոլանտայէն վերնատիկ ղրկուած էր, մասնաւորաբար գրամատան գործառնութիւններ եւ անոնց տրամարակալութիւնը սորվելու համար եւ կ'աւելցնէր թէ այն տեն պարտաւորիչ էր գպրոցին մէջ հայերէն ալ ուսանիլ, իրրեւ առեւտրական միջազգային լեզու։ Կրնանք իրաւամբ այս տեղեկութիւնը նկատել ուրիշ ապացոյց մը թէ հայերէնը, դէթ մէկ քանի դար, միջազգային լեզու մը եղած է։

(Հայաստանեայց եկեղեցի)

ԳԵՂԱՄ Մ. ԱՒԱՆԱՄԻՐԵԱՆ

զրկած է զայր խումբերու դէմ, նախկին յաղթած Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ին, իր ճարպիկ ու վարպետ խաղարկութեամբ ծանօթ է, Ֆրանսահայութեան: Նախ դաշտ եկան կրտսերները: Երկու կողմերն ալ բաւական վարպետութեամբ խաղացին, եւ Ալֆորվիլի խումբը չհեցաւ Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի դէմ 4—3ով:

Ա. խումբը չհեցաւ Ալֆորվիլի Փ. Հ. Մ. Ը. Մ. 4, Փ. Հ. Մ. Մ. 1: Ինչպէս ըսինք Ալֆորվիլցիները քանի մը տարիներէ ի վեր միասին կը խաղան եւ հետեւողական են, իսկ Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի տղաքը հաղիւ չորս ամիսէ ի վեր կազմակերպուած, միայն քանի մը բարեկամական մրցում - ներ կատարած են: Փարիզի Հ. Մ. Մ.ը երբ լըրջօրէն պատրաստուի, մեծ ապագայ կը խոստանայ յառաջիկայ եղանակէն վերջ: Պէտք է իրարու խաղին վարժուին եւ հետեւին:

Օրուան թագուհին 2000ական ֆրանք նուիրեց Ալֆորվիլի Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ին եւ Փարիզի Հայ Մարզականին: Ալֆորվիլի Նոր Սերունդի մասնաճիւղը հազար ֆրանք նուիրեց Ա. յաղթականի խումբին, իսկ Պ. Վ. Պապիկեան, Մարսէյլի Հ. Մ. Ը.Մ.ի նախագահը հազար ֆրանք Փարիզի Հ. Մ. Մ.ին: Վօլի պօլի Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի վեց մասնաճիւղերու մրցումներուն մէջ, Ֆինայր չհեցաւ Իսի լէ Մուլինոյի խումբը 15—7, Ալֆորվիլի խումբին դէմ:

Կարգը եկած էր ընկեր Բենոյին եւ Պ. Գարեդինի, դաշ ու սրինգով եւ թառով սեղանէ սեղան ոգեւորութիւն ստեղծեցին: Յանդուգնութիւնը չափ ու սահման չունէր: Ամէն կողմ յեղափոխական երգեր, պար ու խրախճանք: Ահա բանակուի մի բոցերը կը բարձրանան, հեթանոսական առասպելին պէս կը յորդի կրակը, ոգեւորութիւն կուտայ հայորդիներուն, պարիկներուն պէս կը դառնան կրակին չուրջ: Հին Հայոց հեթանոսական ոգին արթնցած էր, անոնց ուրուականները ձեւ ու մարմին առած կը սաւառնէին մարզադաշտին մէջ, մինչ կիսալուսինը կը ժպտէր վերէն, իր արծաթ շողերը թափելով բոլորին վրայ, պայծառացնելով հոգիները:

Փարիզի Հայ Մարզականը ամէն մէկ տեսակէտէ առած էր հանդէսին յաջողութեան: Ամէն բան առատ էր եւ դնահատելի: Ճանճնախումբին օժանդակ անդամները ամէն յողնութիւն չանճն առած էին: Մեզ կը մնայ մաղթել աւելի եռանդ եւ կորով, լաւագոյնը կատարելու համար դալիք տարի:

Յ. ՀԻՍԱՅԵԱՆ

ՄԱՀԸ ՀԱԿԱԿՇՌԵԼՈՒ համար նոր դրութիւն մը առաջարկուեցաւ բժշկական Ակադեմիային: Կարգ մը միջոցներ կան ճչդելու համար թէ մէկը իրաւամբ մեռած է թէ ոչ: Նոր դրութիւնը դոր 25 տարի առաջ երեւակայած էր Տոքթ. Բըպուչյա չէր տարածուած եւ հիմա է որ օրակարգի կ'անցնի: Ըլլալիքը պարզ է եւ անվտանգ: Մէկ կամ երկու խորանարդ սանթիմէթր էթէր ներարկել մեռելին: Եթէ հիւանդը իրապէս մեռած է հեղուկ ետ կուգայ, իսկ եթէ նոյնիսկ քիչ քանակութեամբ էթէրը ծծուի մարթէն, կը նշանակէ թէ կեանքը դեռ կը չարունակէ մնալ:

Առտակարգ յաջողութիւն մը

Ամէն տարի այս եղանակին «Քննական ընդհանուր մրցումը (Concours général) կը կատարուի, Ֆրանսայի լիսէներու եւ գոլէժներու ամէնէն ընդունակ աշակերտներուն միջեւ:

Մրցումին մասնակցողներու ընտրութիւնն իսկ կը կատարուի մասնաւոր խստութեամբ: Ընդհանուր մրցման մէջ յաջողած առաջին երեք աշակերտները կրթական նախարարութեան ծախքով փալիղ կը հրաւիրուին, համապատասխան ընդունելութիւններով, ճառերով, չնորհաւորութիւններով եւ դովասանքներով:

Պատերազմէն առաջ Հանրապետութեան նախագահն իսկ սովորութիւն ունէր երեք առաջինները ճաշի հրաւիրելու:

Այս ընդհանուր մրցումին արժէքը աւելի եւս կը չեշտուի, երբ ըսենք որ լիսէի մը տեսչութիւնն եւ ուսուցչական կազմը իրենց համար պատրաստած առիթ կը նկատեն, եթէ իրենց ներկայացուցած աշակերտը 15րդ կամ 20րդ ելլէ մրցման մէջ: Այնքան դժուար է ան եւ յաղթականը արտասովոր ընդունակութիւն, պաշար եւ համառութիւն կը պահանջէ:

Արդ, մասնաւոր ուրախութեամբ կը յայտնենք որ այս տարուան Concours Généralի Classes des Sciences — mathématiquesի բաժինի մասնակցող երկու հարիւր աշակերտներուն մէջ առաջին հանդիսանալով յաղթականած է Լիոնի կեդրոնական Լիսէի աշակերտ տասնեւվեց տարու հայ պատանի մը՝ Ռոժէ Ճուվհաննէս Պալեան, միակ զաւակը Տէր եւ Տիկին Նուպար Պալեանի:

Լիոնի թերթերը այս առաջնութիւնը պարծանք մը կը համարեն իրենց քաղաքին համար եւ երկարօրէն կը դրուատեն լիսէին անօրէնը, ուսուցիչները ու յաղթական պատանին: Պատանին Փարիզ պիտի ընդունուի 11 Ցուլիսին:

Որքան դիտենք, Concours Généralի տարեգրութեանց մէջ առաջին անգամն է որ Հայու մը կը վիճակի այս մեծարժէք մրցման առաջնութիւնը:

Պէտք է ըսել որ իրապէս բացառիկ ընդունակութիւններով օժտուած է պատանի Պալեանը: Տարիներէ ի վեր իր դպրոցական վիճակացոյցը իր դասարանին առաջինը ցոյց կուտայ զինք: Այդ առաջնութիւնը սովորութիւն դարձած է այլեւս իրեն, իր դասընկերներուն եւ իր ծնողքին համար:

Ռոժէ Պալեան, Պոլսոյ եւ Էմիրնէի սերունդ, 1933ին Լիոն ծնած ըլլալով հանդերձ, մանկութենէն ի վեր սահուն կերպով կը խօսի իր մայրենի լեզուն: Նախ իր մօր աշխատութեամբ եւ ապա յաճախելով կիրակնօրեայ դասընթացքին, կը կարդայ հայերէնը: Այս պարագան կը յիշեցնենք այն աղքատամիտ ծնողներուն՝ որոնք իրենց չզիտցած ու ծիծաղելի ֆրանսերէնով կը խօսին իրենց զաւակներուն, որպէս թէ անոնց միտքը չչփոթելու եւ ուժան յառաջդիմութիւնը չխանգարելու մտահոգութեամբ:

Երաժշտութեան մէջ ալ բացառիկ ձիրք մը ի յայտ կը բերէ պատանին Պալեան: Երեք տարիէ ի վեր սկսած դաշնակի, մասնագէտներու իսկ վկայութեամբ յաջողապէս կը նուագէ Chopin եւ Bach, ինչ որ անհաւատալի կը թուի չատերուն: Այս տարի Լիոնի Conservatoireի մրցումներուն, 3րդ prix ստացաւ: Prix կ'ըսենք եւ ոչ թէ accessit, որ պարզ քաջալերանք մըն է միայն:

Շատ յաճախ մեր թերթերուն մէջ կը տեսնենք տողեր՝ որոնք կը տանին ազգային արժանապատուութիւնը կը կապեն յաճախ իր հայութիւնն իսկ ծածկող կուիամարտիկի մը յաղողութեան կամ պ'զակի մը տրուած ոտքի հարուածներուն: Զենք ժխտեր անոնց արժէքը երիտասարդական որոշ շրջանակներու մէջ: Մենք ալ ըրեր ենք մեր երիտասարդ օրերուն:

ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԻՋ

ՃԱՓՈՆԻ ԳԵՐԱՃՈՒՄԸ

Զանդուածային թշուառութեան առաջքը առնելու համար, Ճափո՛ն ժողովուրդին մեծ մասը տրամադիր է որ հսկողութիւն կատարուի ծըննդեանդներու վրայ: Շարժումը թեր ու դէմ հոսանքներ ստեղծած է: Այս ծրագրին դլխաւոր հակառակորդներէն մէկն է կաթոլիկ եկեղեցին, իսկ մամուլը եւ միջին դասակարգը կը պաշտպանեն պայն: Տիկին Քաթօ դլխաւոր ջատագովն է «հսկողութեան» ծրագրին: «Շուտով բուժարան մը պիտի բանամ, ըսած է, եւ միջին դասակարգըպիտի խուժէ հոն, որովհետեւ ան կ'ուզէ հասկանալ կրթութիւն տալ զաւակներուն, բայց աղքատ դասակարգը պիտի չերթայ հոն, որովհետեւ հին նախապաշարումներուն կապուած է ան տակաւին»:

Կամացի երեք կարեւոր թերթեր համաձայն են ծիւնդներու վրայ հսկողութիւն կատարելու ծրագրին: Եւ երեք ամէնէն մեծ օրաթերթեր նուիրեցին իրենց խմբագրականները պաշտպանելով «հսկողութեան» տեսակէտը: Թէեւ այս վերջիններուն աւելի չափաւոր են քան կանացի պարբերաթերթերը:

Նախ քան 1896՝ Ճափոն իր ժողովուրդը կայուն վիճակի մէջ կը պահէր. 33 միլիոն, մանկասպանութեան պատճառով: Սակայն այդ բանը ջնջուեցաւ եւ ներկայիս ժողովուրդը 78 միլիոն է եւ չափազանց չատ կ'ածի չնորհիւ ամերիկեան դարմանող բանակներու առողջապահական միջոցներուն եւ դինուորներու տուն վերադարձին:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՄԵՐ ԱՐԺԻՔՆԵՐԸ, թլկատիճին եւ իր Քրոնիկները: Գրեց՝ Հայկ Ժամկոչեան: Գահիրէ. 1949: Հասցէ.— B. P. 327, Le Caire (Egypte):

ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ, բանաստեղծութիւններ, վրկայեց՝ Ժագ Ս. Յակոբեան: Գահիրէ: 1949: Հասցէ.— Pharmacie S. Hagopian, Rue Choubrah, No. 85, Le Caire (Egypte):

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՕՒԵՑԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Ե.

ԾԵՐՈՒՆԻ ՀԱՑՐԵՆԱՍԷՐԸ

— Կը հասկնամ կրկին Վեստ Սարդիսի խարդախութիւնները քեզ վրդոված ըլլալու են:

— Այո՛ն մեր ձեռքէն կ'երթայ, աղջիկս: Թագաւորը, այն թուլամոթ թագաւորը կտակով Անին կը յանձնէ Յոյներուն, իր մահէն ետք. այժմ մենք թագաւոր չունինք, դլուխ չունինք, տէր չունինք: Անիի գահը թափուր է, այդ գահին համար ով գիտէ ինչեր կը ծրագրէ մերինամակալը իշխան Վեստ Սարդիս:

— Ի՞նչ պիտի ծրագրէ, միթէ դուն ու մեր իշխանները թոյլ կուտա՞նք որ Վեստ Սարդիսը ոտքի տակ առնէ օրինաւոր ժառանգին իրաւունքը: Չէ՛ որ կենդանի է Գագիկը:

— Այո, կենդանի է, բայց անմեղ գառը ի՞նչ պիտի ընէ դայլի ճիրանները մէջ: Պատանի Գագիկը փախած է Վեստ Սարդիսի երեսէն, իսկ մեր հայրենասէր իշխանները կույր գործիք են դարձեր անոր ձեռքը: Հայաստանը այժմ կը գտնուի խաթեթայ իշխանի մը ափին մէջ, ան թեւ առած Յոյներէն, կարծես թէ կը ձգտի գահն ալ ձեռք ձգել, նոյնիսկ եթէ քանդուի Հայաստանը: Ահա թէ ինչըն է որ կը սարսափեցնէ զիս:

— Հայր, միթէ կը քնանա՞ն բոլոր իշխանները ալ, թոյլ պիտի տա՞ն Վեստ Սարդիսին՝ իրագործելու Անին ու անոր գահը:

— Չէ, դեռ ամէն բան վերջացած չէ: Դեռ մեռած չէ Վահրամը, որպէսզի թոյլ տայ Վեստ Սարդիսին յափշտակելու գահը. սակայն ես կը վախնամ որ մեծ վնաս պատճառէ մեզի ու մեր դաւին, Յոյներուն օդնութեամբը: Չէ՞ որ ըստ Յովհաննէս Սմբատ թագաւորի կտակին, այժմ Յոյներուն կը պատկանի Անին: Միթէ անոնք այս համեղ պատառէն ձեռք կը քաշե՞ն առանց առիթէն օգտուելու:

— Անիծուին դաւաճանները. անիծուի Վեստ Սարդիսը, որ Հայաստանը արեան ասպարէզ պիտի դարձնէ, գոչեց Գոհար եւ իր աչքերուն մէջ արցունքներ երեւցան:

— Մի վրդովուիր, աղջիկս, ես գիտեմ որ դուն կը սիրես հայրենիքդ, ու կեանքդ իսկ չես խնայեր Անիի համար, ուր մնաց որ մտածէիր Հարպիկիդ համար: Չէ՞ որ, եթէ Հարպիկդ իշխայ պատերազմի մէջ, ատիկա փառք մըն է քու անուանդ համար:

— Ոչ թէ ան, եթէ ես ալ իշնամ Անիի փլատակներուն տակ, մեծ երանութիւն է ինծի համար: Ես կը սիրեմ այն տղամարդը, որ կը գոհուի հայրենիքի սիրոյն, եւ ոչ թէ անարդ դինուորի մը նման փախուստ կուտայ կռուի դաշտէն: Ես կը ճանչնամ Մարդիկը: Հարպիկը վախկոտներէն չէ, եւ վայ այն մարդուն, որ անոր սուրին բերանը կ'իյնայ:

— Այո, Գոհարիկ, այո, իմ յոյս ալ Հարպիկի որդիներուն վրայ է: Ես գիտեմ որ բոլորն ալ, չորս եղբայրներ — որո՞ց թիւին մէջ է քու Հարպիկդ — քաջ հայրենասէրներ են: Անոնք փախուստ չեն տար կռուի դաշտէն: Իսկ Հարպիկը, այդ ազնիւ, անձնուէր տղան, արժանի փեսացու է քեզի:

— Այո, անոնք արժանի են դովասանքի, հայր, եւ պիտի տեսնես որ քու աղջիկդ ալ ետ պիտի չմնայ անո՛ցմէ, պատասխանեց Գոհարիկ, եւ աչքերը փայլեցան տեսակ մը ոգեւորութեամբ:

Վահրամ յուզուեցաւ. գրկեց աղջիկը եւ համբուրեց անոր անբիծ ճակատը: Սակայն հանդիստ չէր սիրտը, կը զգար որ չարագուշակ բան մը կը պատէր Անիի դլխուն ...:

Զ.

ՊԱՑՏԻ ՏԵՂ ՍՈՒՐ

Տաղտկալիլ աշունը սկսեր էր: Թռեր էին ծիծեռնակները, դաշտերն ու լեռները դունատեր, դորշ դոյն էր ստացեր երկինքը, որուն վրայ կը սողային անվերջ, վհատեցուցիչ ամպեր: Բնութիւնը կը մեռնէր: Կր մեռնէր օրէ օր, դարնան կրկին արթնալու, կրկին դուարթանալու յոյսով, իսկ մարդկանց սրտերը կը պատէր տեսակ մը թախիծ, տեսակ մը կսկիծ: Ամէնքը կը զգային, թէ ձմեռ մըն ալ կ'երթայ դժբուելու յաւիտենականութեան դիրկը, եւ թէ տարի մըն ալ կը մօտենային դէպի անդառնալի կորուստը ...:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՑՎԱՉԱՆՑ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Հ· Ը· Դ· ՄԱՐՍԷՒԼԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՇՐՋ· ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ եւ կազ - մակերպութեամբ ՍԷՆ ԼՈՒԻ Հ· Ը· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ « ՍԻԱՄԱՆԹՕ » ԽՈՒՄԲԻՆ :

Այս Շաբաթ դիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Սալօն Ալամպրայի օդասուն պարտէզին մէջ :

Մարսէյլի մէջ առաջին անգամ ըլլալով այս պարահանդէսին պիտի նուագէ Մարսէյլի Ռատիօ կայանի նուագախումբը Marcel Dubel եւ երգիչ (ֆանթէզիսթ) MARCEL GAY:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՀԱԸ ՀԵՐՈՄՆԵՐՈՒ ԳԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հովանաւորութեամբ Հ· Ը· Դ· Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Հ· Ը· Դ· Պուլ· Օտտոյի Վառմեան ենթակոմիտէի եւ մասնակցու - թեամբ Հ· Ը·Դ· Նոր Սերունդի Խատիսեան խում - բին, եւ Ֆր· Կապոյտ Աչքին :

Այս կիրակի ամբողջ օրը Սէնթ Անտրէի օդա - սուն պարտէզին մէջ :

Կը նախագահէ Ա· ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ Մ· ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ եւ Ա· ՔԼՕՍԷԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Մուտքը ազատ է

ԻՍԻԻ Հ· Ը· Դ· «Զաւարեան» կոմիտէն երթ մը կազմակերպած է այս կիրակի օր , դէպի Ան - կէն, Հ· Ը· Դ· Թանգարանը : Արձանագրուիլ Café des Sports, *ուրկէ autocarները պիտի մեկնին կի - րակի առաւօտ ժամը 9ին :*

Այրի Տիկին Եպրաքսէ Ս· Գանտիլեան եւ զա - ւակը Ժան Գանտիլեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Սմ - բատեան, Տէր եւ Տիկին Կիւլակսեան, Տէր եւ Տի - կին Գուլումճեան, Լ· Չէքմէեան, Մխիթարեան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցա - նեն իրենց սիրելի ամուսնոյն, հօր, եղբօր, կն - քահօր, սանահօր եւ աղգականին

Պ· ՍԱՄՈՒԷԼ ԳԱՆՏԻԼԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ 7 Յուլիսին, 55 տարե - կան հասակին, իր բնակարանին մէջ 40 Allée des Moulineaux, Իսի լէ Մուլինօ :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի եր - կուշաբթի 11 Յուլիս, ժամը 1.30ին : Պիտի հա - ւաքուին իր բնակարանը :

Մարմինը պիտի ամփոփուի տեղւոյն դերեզ - մանատունը :

ՊԱՆԵՀՕ ՔԱՇԱՆԻ եւ ՀԸՂԱԿԱՑՔԻ եկեղեցւոյ կրօնական Ընկերակցութեան ադամական քա - թերու բաժանումը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի, Յուլիս 10, ժամը 10էն սկսեալ տեղւոյն հայ դըպ - րոցի սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին բոլոր անդամ - ները :

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻԻՆ.— Պ· Յակոբ Փափազ - եանի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկին Ա· Պիպէռ - եան, փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նը - ւիրեն Հ· Ը· Դ· Նոր Սերունդի Փարիզի մասնա - ճիւղին, եւ հազար ֆրանք Կապոյտ Աչքի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղին :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱԸ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒՆ

Մարզական Միութեան Յանձնախումբը մտա - դրած է յառաջիկայ տարուան համար սարքել Ֆրանսահայ ընդհ· ողիմպիական մը, սերտ դոր - ծակցութեամբ բոլոր մարզական կազմակերպու - թիւններու, (Մարսէյլ, Կեդր· Ֆրանսա եւ Փա - րիզ) :

Այս առթիւ կը հրաւիրուին բոլոր մարզիկնե - րը (գնդախաղ, պասքէթ պօլլ, վօլլ պօլլ, ցատ - կելու, դունտ, սկաւառակ եւն·) :

Այս կիրակի դաշտավայրը առաւօտեան ժամը 9—12, Montrouge, 11 rue d'Arcueil, արձանագրու - թեան եւ լիսանսներու վերջնական ստորագրու - թեան համար :

Լիոնի եւ Շրջ· ազգ· միութեան կեդր· վար - չութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել յարգոյ հայ հասարակութեան որ, այս կիրակի առաւօտ Լիոնի եկեղեցւոյ մէջ (69 rue Louis Blanc), հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ դաղութս ժամանող Վիէննայի Հայոց հոգեւոր հովիւ՝ ԵՂԻՇԷ վրդ· ԻՒՒԻՃԵԱՆ :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dumesme – (13e)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՄՕՏԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Մօտաւոր Արեւելքի (Արաբական երկիրներ եւ Իսրայէլ) խնդիրներու լուծման մասին Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ միջեւ տեղի ունեցած բանակցութիւն - ները վերջացած են եւ երկու տէրութեանց տեսա - կէտները համերաշխած են :

Անգլիոյ արտաքին նախարար Պեւին Լոնտոն հրաւիրեց Ամերիկայի Ազգային Թաղաւո - րը : Իրաքի խնամակալ էմիր Ապտուլլահ արդէն Լոնտոն կը գտնուի : Ամերիկայի վարչապետ Թաւֆիք փաշան իր աղջկան հետ կը հասնի Լոն - տոն դալ շաբթու, իսկ էմիր Խորիս էլ Սինուսի ալ Յուլիս 15ին կը ժամանէ :

Արաբական երկիրներու անդլիական դեսպան - ներն ալ ներկայ պիտի ըլլան Յուլիսի վերջը դու - մարուելիք խառն նիստի մը որուն օրակարգն էր Պաղեստինի արաբ փախստականներու վերադարձի խնդիրը, Իսրայէլի հետ հաշտութիւնը· Երուսա - ղէմի վարչաձեւը եւ արաբական կառավարու - թեանց դիրքը Իրաքի եւ Ամերիկայի քաղա - քական ծրագիրներուն հանդէպ :

Լոզանի խորհրդակցական ժողովէն դարձին Իսրայէլի պատուիրակները յայտնեցին թէ Միաց - եալ Նահանգներու ճնշում կը բանեցնեն արաբ դաղթականները վերընդունելու մասին :

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏԸ ԿՈՂԻ խմբաւորման մէջ պառակտում մը առաջ եկաւ : Այս խմբաւորման խորհրդարանա - կան խմբակը վերջերս իր չափերէն հեռացուց Սէն է Մարնի արմատական – ըլլերվարական ե - րեսփոխան Պէկուէնը որ իրենց յարած էր : Մըլէօ - նի գաւառական ընդհուպեան եւ երեք ծերակու - տականներու մասին ալ միջադէպեր պատահած էին որու հետեւանքով խորհրդարանական խմբա - կին նախագահ եւ կոլիսոներու մնօրէն, խորհուր - դին ատդամ Ճիաքքոպի բողոքեց զօր· ոը Կոլի, դեպով թէ «խմբաւորումը» (rassemblement) կու - սակցութեան դոյն կը ստանայ : Կոլիսոներու մը - նօրէն խորհուրդը երկկ նիստ դումարելով պըն - դեց Պէկուէնի հեռացման վրայ, այս պատճառով Ճիաքքոպի հրաժարեցաւ, ինչ որ մեծ աղմուկ հանեց հրապարակին վրայ : Այժմ կ'աշխատին որ եւս առնէ իր հրաժարականը :

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ եւ կապի գործաւորնե - րը շարժական գործադուլ մը ըրին առջի օր, որու հետեւանքով ամէն թաղի մէջ, փոխն ի փոխ ժա - մերով անգործութեան դատապարտելով աշխա - տանոցները եւ տանուտիրուհիները : Այս գործա - դուլը եղած էր առանց նախապէս աղդարարու - թեան : Թերթերը քաղաքական նպատակով եղած այս անկարգութիւնը կը դատապարտեն եւ կը պահանջեն կառավարութենէն միջոցներ ձեռք առ - նել : Երկկ այ կապի հայթայթումը պակասած էր : Բանուորները թոշակի նոր յաւելում կը պահան - ջեն :

ԹՈՒՐ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ 7րդ հանդրուանը Սապը Լա Րօշէլ, 92 քիլոմեթր, կատարուեցաւ «ժամա - ցոյցի դէմ» մրցումով : Այս ձեւը հետեւեալն է· ամէն մրցորդ, ամենավերջինէն սկսած, իրարմէ երեքական վայրկեան վերջը կը մեկնի, եւ ով որ ամենակարճ ժամանակի մէջ կարէ ճամբան, ան կը շահի : Այսպէս, առաջին անդամ մեկնեցաւ 88րդը Հօօկ, իսկ ամէնէն վերջ՝ դեղին չապիկ՝ Մարթինէլլի : Այս հանդրուանը շահեցաւ իտալացի Քօփ - փի 2 ժամ 18 վայրկեանէն : Երկրորդն էր դուխցե - րիացի Քիւպլէր : Ընդհ· դասաւորմամբ դլուխն է դեղին չապիկ Մարթինէլլի, որ 8ուկէս վայրկեան առաւելութիւն ունի երկրորդէն՝ Քիւպլէրէն : Նոր հանդրուանէ է Լա Րօշէլ Պոռուօ, 262 քիլոմեթր :

ՊԱԼԱՆԵԱՆ ԱՐԶԱԿՈՒԱԾ.— Երկկ դրած էինք թէ Լիոնի մէջ կը դատուի երիտասարդ Հանրի Պալանեան իր սպանչէը իր ազգականին դորդա - դործ Զոպանճըքեանի որու դիակը 1945 Յունուա - րին դտնուած էր Տիւկէքլէն փողոցի իր բնակա - րանին մէջ, մուրճի հարուածի մը տակ մեռած : Առաջին անդամ արձակուած, մէկ տարի վերջ քա - միսէր Ժուվէի չարչարանքին տակ ըսած էր թէ ինք եւ Զուլֆեանն են սպանիչները : Ոստիկա - նութեան վայրագ ծեծին հետեւանքով Զուլֆա - եան մեռած էր եւ այս պատճառով Ժուվէն 5 տարի խցադրելութեան դատապարտուած էր, իսկ իր օդնականները 2ական տարի բանտ, այս վերջին - ները յետաձգման պայմանով : Պալանեան կը պըն - դէր թէ ինք բռնութեան տակ ըսած էր եւ թէ ո - ճիրի պահուն Փարիզ կը դտնուէր : Դատարանը լսեց 18 վկայ, որոնց վկայութիւնները խառնա - շփոթ էին : Կին մը նախապէս յայտարարած էր որ Պալանեանը տեսած էր ձեռքը արիւնլուայ, բայց յետոյ ըսաւ թէ վախէն այդպէս ըսած էր : Ոստի - կանական քննիչ Միչէլ հաստատեց թէ ամբաս - տանեալը բացակայ էր դէպքի պահուն : Հակառակ դատախազին պահանջին, երդուեալները մերժո - ղական պատասխան տուին բոլոր հարցումնե - րուն, որով Պալանեան ազատ արձակուեցաւ : Մը - բահը ծափահարեց այս վճիռը :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՐՏԱՆ.— Հ· Ը· Դ· Նիկոլ Դումանի ենթա - կոմիտէին ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժա - մը 3ին Պիվէռի Հ· Ը· Դ· Դեղունի տան մէջ : Բո - լոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՄԱՐՍԷՒԼ.— Հ· Ը· Դ· «Բրիստափոր» ենթա - կոմիտէին ընդհ· ընկերական ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ահարոնեան Ակումբը : Կա - րեւոր օրակարգ :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր· Կապոյտ Աչքի Պոմոնի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը, այս կիրակի ամբողջ օրը Cha - teau de la Roche Verte *դեղեցիկ պարտէզին մէջ : Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ մատչելի պիւ - ֆէ : Ներկայ կ'ըլլան Տէր եւ Տիկին Մարութեան - ներ : Եւրոպական պարերը կը սկսին ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր, որուն համար վարձուած է ա - ռաջնակարգ նուագախումբ մը : Շրջաններէն եկող - ներ կրնան առնել 7 թիւ հանրակառքը եւ իջնել St. Julien :*

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԽԱՆԱՄՈՐի արշաւանքին 52րդ տարեդարձին առթիւ 7 Օգոստոսի դաշտահանդէսին Պոմոնէն երթալ փափաքողները, արձանագրուելու համար դիմեն հետեւեալ ընկերներու, նախօրօք ապահո - վելու համար իրենց երթուդարձի տոմսերը : Լա - ոօզիէրի շրջան ընկերներ՝ Եօթնեղբայրեան եւ Ե· Տէր Մեսրոպեան : Պոմոնի շրջան ընկերներ՝ Կ· Կարապետեան եւ Գրիդոր Քէշիշեանի :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի Յուլիս 10ին Փարիզի Հայոց եկե - ղեցին հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատար - ուի Այրի Տիկին Վերդին Գառնիկեանի, Գառնիկ, Արամ, Զարեհ Գառնիկեաններու քրոջ Անիցա, Ներսէս, Բերկրուհի եւ Սամաթիոյ դէպ - քին հերոսներէն Արտաշէս Միսաքեաններու հա - մար : Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգող - ները :

ՓԱՐԻԶԷՆ Ե· Զըլըրկեան ընտանիքը ի - րենց խոր ին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Տէ - սին Պ· Աբրահամ Սալլապաշեանի եւ իր պարա - դաներուն Պ· Մեհրան Սալլապաշեանի մահուան առթիւ եւ հազար ֆրանք կը նուիրեն «Ճառագ»ի միջոցով փոխան ծաղկեպսակի Տէսինի վարժարա - նին :

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ ՎԻԷՆԻ ԴՊՐՈՑԻՆ

Տարեվերջի հանդէսը 14 Յուլիսին, հինդշաբթի ժամը 14ին Օհանեանեան ակումբին մէջ :

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ բոլոր հայրե - նակիցները : Նոյն օրը պիտի կատարուի նաեւ վի - ճակահանութիւնը :

Ets. DARON
LÉON DONIGUIAN et Cie.
Entreprises du bâtiment
Կը ստանձնենք չինութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ գործ, immeubles, pavillon ու զանազան նո - րոգութիւններ : Դիմել՝ 52 rue Gustave Courbet, Bagneux: Հեռ· Alé. 47-86:

CHEZ MOUSSA
«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire
Ամէն օր, բուսբուս հաւով կամ շիշ-քէպապով եւ արեւելեան կերակուրներ :
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ
Նուագածուներ՝ Պ· ՀԱՃԿ, Պ· ԱՐԹՈՒՆ, Պ· ՋԱՒԻԻ, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 10 JUILLET 1949 Կիրակի 10 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5894—Նոր շրջան Թիւ 1305 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Այսօր՝ կիրակի, կէսօրէ վերջ տեղի կ'ունենայ Սէվրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը, նախագահութեամբ նախկին ծերակուտական եւ նախապար Պ. Փիւթէն Կոտարի, որ վերջերս վենետիկ ղրկուած էր Ֆրանսական կառավարութեան կողմէ, Մխիթարեանց Աբբահօր յանձնելու համար Պատուոյ Լեգէոնի չքանշանը :

Ձիշդ հարիւր տարի առաջ, 1849ին տեղի ունեցած էր Մուրատեան վարժարանի «պաշտօնական բացումը» Փարիզի մէջ: Ուրեմն հարիւրամեակ մըն ալ այս :

Հնդկահայ ազգային ծանօթ բարերար Սամուէլ Մուրատի կտակած գումարով առաջին անգամ 1835 Հոկտեմբերին Փաշուայի մէջ է, որ հիմնուած էր համանուն վարժարանը: Շուրջ տասը տարի իտալական այդ քաղաքին մէջ ծանր պայմաններու տակ չարունակելէ վերջ իրենց կրթական գործը, վենետիկեան հայրերը Ֆրանսայի Լուի Ֆիլիփի թագաւորէն արտօնութիւն առին Փարիզ փոխադրելու համար Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը: Այս նպատակով գնեցին Փարիզի 15րդ թաղամասին մէջ rue Monsieur թիւ 12ի հոյակապ չէնքը, ուր փոխադրուեցան 1846 Փետրուար 11ին:

Վարժարանի տարեկան մրցանակաբաշխութեան հանդէսներուն նախագահած են կրթական նախարար Լամարթին, յայտնի բանաստեղծը, Կիզօ եւ այլ պետական ծանօթ դէմքեր :

Դպրոցը 1851ին տուաւ իր անդրանիկ շրջանաւարտները, որոնց մէջ էին յայտնի հրապարակագիրը եւ Իմմիւրի «Ազեւեղեան Մամուլի»ի հիմնադիր Մատթէոս Մամուրեան եւ Ցովհաննէս փաշա Սաղըզ, Օսմ. կայսրութեան պետական դանձի նախարար: Ցետագայ տարիներու շրջանաւարտներուն մէջ եւս կան ականաւոր դէմքեր, Մարկոս Աղաբէկեան եւայլն:

Վարժարանի տեսուչն էր Հ. Գաբրիէլ վրդ. Այվազովսկի, եղբայրը աշխարհահռչակ ծովանկարիչ Ցովհաննէս Այվազովսկիի: 1854—55 վենետիկի միաբանութեան մէջ ծագած անհամաձայնութեանց հետեւանքով, երեք վարդապետներ՝ Հ. Գ. Վ. Այվազովսկի, Հ. Մարկէն Վ. Գալֆայեան (Նար պէյ) եւ եղբայրը Հ. Ամբրոսիոս Վ. Գալֆայեան (եղբէն իշխան Գուրգէն Լուսինեան) հայ առաքելական եկեղեցիին գլուխը վերադառնալով Փարիզի մէջ բացին «Հայկազեան» անուն նոր վարժարան մը որ երկար կեանք չունեցաւ եւ հրատարակեցին «Մասեաց Աղաւնի» թերթը, զոր եղբէն Գաբր. եպս. Այվազովսկի չարունակեց իր ծննդավայրին՝ Թէոդոսիոյ մէջ (Ղրիմ):

Հակառակ իր անցուցած այս մեծ տագնապին, Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը կանգնած մնաց մինչեւ 1870, երբ Ֆրանքօ-գերմանական պատերազմին պատճառաւ փակուելով փոխադրուեցաւ Վենետիկ՝ հոն ձուլուելու համար Ռափայէլ Զամմեանի կտակով բացուած վարժարանին հետ, որ այնուհետեւ կոչուեցաւ Մուրատ Ռափայէլեան: Փարիզի չէնքը ծախուեցաւ 1881ին:

Այնուհետեւ պէտք եղաւ սպասել 58 տարի, մինչեւ 1928 Յունուարը, երբ հանդուցեալ Հ. Ցովհ. Վ. Աւգերեան եւ Հ. Քերովբէ Վ. Զրաքեան Փարիզ գալով, Սէնի ափերուն վրայ գնեցին այսօրուան փառաւոր ապարանքը :

Նորաբաց վարժարանը փայլուն շրջան մը բոլորեց մինչեւ 1939, երբ պայթեցաւ համաշխարհային երկրորդ պատերազմը: Ինչպէս 1870ին, այս անգամ եւս դպրոցը փակուեցաւ պատերազմին պատճառաւ եւ ռմբակոծումներէն մեծապէս վնասուեցաւ :

Մխիթարեան հայրերը յուսահատիլ չեն գիտեր: Զինադադարէն անմիջապէս վերջ, անձնուէր տեսուչը՝ Հ. Սահակ վրդ. Տէր Մովսէսեան եւ ընկերները վերադարձան Փարիզ եւ ձեռնարկեցին վարժարանի վերաբացման: Շնորհիւ ժողովրդականութեանց եւ վարիչներու անխոնջ աշխատանքին, չուտով դարմանուեցան վէրքերը, դպրոցը նորոգուեցաւ ու բարեզարդուեցաւ եւ բոլոր երկիրներէ աշակերտներ եկան չուտով:

Դաշնակցական յաղթանակ Սուրբա-Լիբանանի մէջ

Գրած էինք թէ Սուրբա Լիբանանի մէջ Ցունիս 19ի կիրակի օր, զանազան ժողովրդական ցուցակով դաշնակցական ցանկն է որ յաղթանակած է :

Ահաւասիկ մանրամասնութիւնները.—

Հալէպի 8 ազգ. երեսփոխաններու ընտրութեան մասնակցած են իրենց ազգ. տուրքը վճարող 3087 ընտրողներ որոնց 3082ը քուէարկած են Դաշնակցական ցանկը:

Պէյրութի 6 երեսփոխաններու ընտրութեան համար 4427 քուէին 3323ը ստացած է Դաշնակցական ցանկը :

Հալէպի մէջ «յառաջդիմականները» չհայտառակուելու համար ձեռնպահ մնացած են: Իսկ Պէյրութի մէջ բոլշեւիկ - հնչակ - ռամկավար միասնաբար աշխատեցան, բայց չարաչար պարտուեցան:

Ընտրութիւնները անցան խաղաղ եւ առանց միջադէպի :

Ընտրուեցան ընկերներ Մովսէս Տ. Գալուստեան, Ստեփ Գապաքեան, Ղազար Զարըքլի, Աստուր Զալեան եւ Պ. Պ. Ասորով Շամլեան եւ Ռուբէն Մալխասքալեան:

Ի՞նչպէս կրնամ ըսալիա ընթալ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, իտալական կառավարութիւնը արտօնած է որ դիւրութիւններ տրուին Նանսէնեան Հայերուն, Իտալիա երթալու համար :

Փարիզի իտալական հիւպատոսարանը հետեւեալ հրահանգները հաղորդած է Գաղթ. Կեդր. Գրասենեակին, անոնց համար որ կ'ուզեն օգտուիլ այս պատեհութենէն.—

1.— Ներկայացնել Նանսէնեան կանոնաւոր անցագիր մը որ ի զօրու ըլլայ ճամբորդութեան տեւողութեամբ :

2.— Ունենալ ինքնութեան կամ բնակութեան կանոնաւոր թուղթ մը, երեքէն տասը տարի տեւողութեամբ :

3.— Վիզայի խնդրագիր մը լեցնել երկու օրինակ, մեքենագիր, հիւպատոսարանին կողմէ տրուած հարցարանի մը վրայ. (հիւպատոսարանի հասցէն.— 50 rue de Varenne, Ա. յարկ, վիզայի դրասենեակ օտարականներու համար) :

4.— Ունենալ երկու լուսանկար, ճակատէն քաշուած, հարցարաններու վրայ փակցուած :

Վիզան կը տրուի 48 ժամէն, միայն երթալու համար: Վերադարձը, այսինքն Իտալիայէն դուրս ելլելը տեղի կ'ունենայ առանց վիզայի :

Տրուած վիզան ի զօրու է 15 օրէն մինչեւ մէկ ամիս, սկսելով յանձնումի թուականէն :

ՍՈՒՐԻՈՅ կառավարութեան որոշումով, բոլոր ամիսներու առաջին օրերը պիտի կոչուին «Բանակի Օր», որոնց ընթացքին ամէն Սուրիացի իր օրական վաստակին համապատասխան գումար մը պիտի վճարէ, աջակցելու համար բանակին զօրացման :

Ցոյս կայ, որ դալ տարի վարժարանը պիտի տայ արդէն իր նոր շրջանի առաջին ընթացաւարտները :

«Մկրտիչ Պէշիկթաշլեան» հանդիսասրահը, որ ռմբակոծումներէն քանդուած էր, ներկայիս վերաշինուելու վրայ է եւ կրկին պիտի դառնայ Փարիզի հայութեան ժամադրավայրը:

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը սիրտ-բար ողասիս մըն է այս համայնակուլ ոստանին մէջ, ուր սպիտակ ջարդը կը սպառնայ մեր երկսեռ նոր սերունդին :

Մշակոյթի այս վառարանէն կ'օգտուին սակայն միայն անոնք, որ բախտէն նպաստաւորուած են եւ կամ բարեբարի մը աշակցութիւնը կը վայելեն:

Որքան բաղձալի պիտի ըլլար միջոցներ ստեղծել, որպէսզի ժողովուրդին բոլոր զաւակներն ալ օգտուէին Մխիթարեանց այս հիմնարկութենէն, որ արժանի է ամէն քաջալերութեան :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

Եուկոսլաւիա կը դիմադարձի

«ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԳԱՂՈՒԹ ՄԸ ՉՊԻՏԻ ԸԼԼԱՆՔ»

Եուկոսլաւիոյ դեր-վարչապետ Մոշա Փիժատ Նովիսատ քաղաքին մէջ ճառ մը խօսելով պարզեց «արտառոց ճակատագիրը Եուկոսլաւիոյ որ բոլշեւիք կուսակցութեան եւ Խորհրդային Միութեան կամքով դուրս թողուած է ընկերվարական երկիրներու ընտանիքէն, զրպարտութիւններու ենթարկուած, անտեսապէս պաշարուած է Կոմինֆորմի երկիրներուն կողմէ : Այդ երկիրները կը դաւաճանեն ընկերվարութեան, կը խեղաթիւրեն չքաւորներու միջազգայնութեան գաղափարը, երբ մեզ կը մեղադրեն իբր «ազգայնականներ» եւ Սերպերը կը դրդռեն մեզի դէմ ապստամբելու, մինչ իրենք մեզ կը մեղադրեն որ իրենց ներքին գործերուն կը խառնուինք :

« Մենք կ'ըսենք Կոմինֆորմի երկիրներուն, յայտարարեց բանախօսը, թէ մեր երկիրը չպիտի ըլլայ Ռուսիոյ մէկ զաղութը եւ ոչ ալ անոր մէկ նահանգը, որովհետեւ պէտք չկայ չանճռուկի մը բերնին մէջ ցատկելու՝ ուրիշի մը բերանը չիյլուլու համար: Ռուսիա ալ եւմտեան երկիրներուն միացած՝ Յարէնթիոյ վրայ մեր իրաւունքները մերժելով «Եէյլոք»եան սակարկութեամբ մը մեղադարտ է: Կոմինֆորմի երկիրները իրենց մայրաքաղաքներուն մէջ «աւազակախումբեր» կազմակերպած են Եուկոսլաւիոյ օրինաւոր կառավարութիւնը տապալելու համար: Եուկոսլաւիոյ մասին ճշմարտութիւնը տարածուած է համայնավար երկիրներու մէջ ուր մարդկային թիթոյի վարդապետութիւնը կողմնակիցներ կը գտնէ: Սովետական դիւանագիտութիւնը հոկտեմբերեան յեղափոխութենէն առաջուան ռուսական դիւանագիտութեան յար եւ նմանն է: Մեզի դէմ տրուած որոշումը խմբագրուած է Ռուսիոյ մէջ, այնպէս որ ուղեկից պետութիւնները ստիպուած էին ընդունիլ առանց վիճաբանութեան :

★ Եուկոսլաւիոյ տեսական պաշարման հետեւանքով Ալպանիա իր կարգին յարաբերութիւնէ կը խզուի միւս համայնավար երկիրներուն հետ, եւ կը մնայ թշնամի երկիրներէ չլքապատուած: Ռուսիա կը վախնայ որ Յունաստան եւ Եուկոսլաւիա դայն բաժնեն, եթէ Թիթօ չտապալի: Միւս կողմէ ալպանական կառավարութիւնը կը փորձէ առեւտրական յարաբերութիւններ հաստատել Անգլիոյ հետ :

Կարմիրներ Շանկայ մտան

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԻՒՊԱՏՈՍԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Կարմիր բանակը Շանկայ մտաւ ժողովրդական մեծ խանդավառութեան մէջ: Թափորներ կազմուեցան եւ յաղթականդնացքներ տեղի ունեցան: 250.000նոց բանակ մը զօրանոց կատարեց, իսկ ժողովուրդին թիւը կը հաշուեն մինչեւ 700.000:

Ձերբակալուած է ամերիկեան հիւպատոսը իբր թէ թափորի կարգադրութեան առթիւ հակառակութիւններ ցոյց տուած ըլլալով: Հիւպատոսարանի երկու պաշտօնեաները երբ դացին պահանջելու անոր արձակումը, անոնք ալ վար դրուեցան եւ դժուարաւ կրցան վերադառնալ ներսի խնդրեւի վերջը: Ուրիշ կիրճի կառավարութիւնը բողոքագիր մը ղրկեց :

Կարմիր բանակին հրամանատար զօր. Չու Թէ յայտարարեց որ Միացեալ Նահանգները Չինաստանի մէջ իրենց ձախողութիւնը տեսնելով կ'ուզեն ձախոնը վերականգնել որպէսզի ծառայեցնեն զայն կրկին Չինաստանի դրաւման: Զօրավարը կը պահանջէ որ Զորսերու ժողով մը դումարուի համայնավար Չինաստանի մասնակցութեամբ, ձախոնի հաշտութեան դաշնագիրը կազմելու համար :

★ Ձախոնի դրաւման հրամանատար զօր. Մաք Արթիր ընդունեց Հիրօ Հիթօ կայսեր այցելութիւնը: Ութերորդ անգամն է որ ձախոնիկայորը կ'այցելէ անոր, բայց այս վերջինը չատ կարեւոր կը նկատուի քաղաքական կացութեան պատճառով:

Լիբանանի խորհրդարդ գնդակահարուեցաւ

Պէյրութէն կը հեռագրեն ուրբաթ օրուան թուականով.— Անթուան Սաատ, Սուրիա Լիբանանի Ֆաշական կազմակերպութեան՝ «Հըզպ էլ Ղումմ»ի առաջնորդը, ձերբակալուելէ 24 ժամ վերջ զինուորական տեսանի մը առջեւ դատուելով, գնդակահարուեցաւ, Պէյրութի արեւմտեան ծովափին մօտ: Իր կազմակերպութիւնը, որ լուծուած էր Ցունիս 12ին, կը ձգտէր Մեծն Սուրիա մը հաստատել, խռովութիւններ յարուցանելով Լիբանանի մէջ: Աւելի քան 900 անդամներ ձերբակալուած էին: Ատպուտքի բանտին մէջ տեղ մնացած չըլլալով, կալանաւորներուն մէկ մասը Ինէնքոյի չէնքը փոխադրուած է:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՁԱՅՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԱՆՈՐ ՍՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ձայնադրական ձեւերու մէջ ամենահինը ըլլալ կը կարծուի այն դրութիւնը որ հիմնուած է այբուբենական տառերու գործածութեան վրայ: Հելլէններու մօտ կը գտնենք զայն բաւական զարգացած ձեւի մը մէջ: Նազերու (neumes) ծագումն ալ տակաւին խառնիխուռն է ան ու մինչեւ այսօր կը գործածուի, փոխուած ձեւով մը, տեսարաններու կողմէ :

Հիւկօ Ռիման, neumesերու մասին կը գրէ· — « Նազերը որոնք միջին դարուն գործածուած են ծիսական երգեցողութեանց համար, ուրիշ բան չեն եթէ ոչ տեսակ մը սղագրութիւն (sténographie): Կը գործածէ նաեւ «tachygraphie» բառը:

Արդի ձայնադրութիւնը որուն գործածութիւնը ընդհանրացած եւ ընդունուած է ամբողջ աշխարհի մէջ, կը թուի իր վերջնական ձեւն ստացած ու ամբոր վրայ կանգ առած ըլլալ: Սաղմնատորուած է ժ· դարու վերջերը, երբ արդէն գործածուած կը տեսնենք դանաւոր դիծ մը (կարմիր կամ դեղին), որ ձայնի հաստատուն աստիճանի մը տեղը ցոյց կուտայ: Այս դիծը որպէս մեկնակէտ կամ սահմանակէտ կը ծառայէր միւս ձայներուն՝ որոնց խազերը կը նշանակուէին աչքի չափով, դիծէն վեր կամ վար, յարաբերական հեռաւորութիւններու վրայ: Կի տ'Արէցցօ, նախ մէկ ապա երեք գծերու յաւելումով ընդլայնեց այս սաղմնային դրութիւնը որ ժամանակի ընթացքին հետզհետէ զարգացաւ, բարեփոխուեցաւ ու իր թերիներուն մէջ լրացուելով յանդեցաւ ներկայ ձայնադրութեան:

Արդի հնգայնը (portée), բաղկացած՝ 5 զուգահեռական գծերէ, կը թուլատրէ յատակօրէն դրի առնել ոչ միայն ձայներու աստիճանը, այլեւ անոնց յարաբերական բարձրութիւնը, այլ եւ անոնց տեւողութեան արժէքը կամ չափը: Ձայներու այս երկու հիմնական յատկութիւնները որոնցմով կը ստեղծուին մեղեդին ու կշռոյթը, անբաժան են իրարմէ եւ առանց այդ երկուքին զուգորդութեան ոչ մէկ երաժշտութիւն կը կազմուի: Նախադասութիւն կը կազմուի: Այս սիստեմը թուլատու է նաեւ յատակօրէն նօթագրելու երաժշտական ամէնէն բարդ դրութիւնները իրենց բազմաձայն ձեւերուն մէջ, գրուած դաշնակի կամ երգչոնի համար: Ու վերջապէս չնորհիւ բանալիներու դրութեան ընդունակ է ամէն տեսակ transpositionի, զանազան լարուածք ունեցող նուագարաններու համար:

Ասով հանդերձ, արդի ձայնադրութիւնը իտէալ գործիքը չէ երգահանի մը ձեռքին մէջ, բոլորովին ի վիճակի չէ թուղթին յանձնելու չափականի թէ մեղեդիական բոլոր այն նրբին քմայքները որոնք interprétationի սահմանէն ալ անդին կ'անցնին, եւ հարկադրաբար տարբեր ձեւով կ'արտայայտուին իւրաքանչիւր մեկնաբանողի կողմէ, համաձայն անոնց ճաշակի, երգեցողութեան աստիճաններուն կամ հեղինակին նախասիրութիւններուն թափանցելու իրենց կարողութեան: Վէճէ դուրս է նոյնպէս որ ներկայ սիստեմը ընդունակ չէ դրի առնելու արեւելեան շարք մը ձայնելեւէյներ իրենց բուն հարազատութեան մէջ: Այստեղ ալ ականջին վստահուած է լրացնել այն ինչ որ անկարող է տալ ձայնադրութիւնը :*

Լեզուի մը դրութիւնն ալ զերծ չէ միեւնոյն թերութիւններէն: Գրուած բառը ինքն իր մէջ չորս է ու ցամաք: Արտասանողը կամ արուեստագէտ դերասանն է որ կեանք կուտայ անոր ու երեւան կը հանէ բառին ու խօսքին մէջ թաքնուած չունչն ու հոգին: Նոյնպէս դիրը ինքնին ընդունակ չէ տալու որ եւ է զաւառաբարբառի հնչական թէ շեշտական մասնայատկութիւնները, անոր տեղական առոգանութեան իւրայատուկ դոյները, եւն. : Աւելորդ է ըսել որ ոեւէ սղագրութիւն, գրականը-լայ թէ երաժշտական, չի կրնար յաւակնիլ լրացնել այսպիսի թերիներ, երբ սովորական գրութիւնը ինքն իսկ անկարող է ատոր :

Հարեւանցի բաղդատութիւն մը փորձելով կը տեսնենք որ գրական լեզուի առաղձը տառերն են որոնցմէ կազմուած են բառերը: Լեզուներ կան որոնց այբուբենը 50է աւելի տառեր ունի, բայց գրական սղագրութեան մէջ տառերու թիւը երկրորդական է, ամէն բառ, ինչ որ ալ ըլլայ դինքը կազմող տառերու թիւը, կը տրուի մէկ նշանով: Միւս կողմէ սակայն լեզուներ կան որոց բառամթերքը երթալով աւելնալու վրայ է: Թէեւ արմատներու թիւը սահմանափակ է, բայց ատոր փոխարէն կայ, անոնց հոլովումը, խոնարհումը եւ ածանցումը, նախադաս թէ յետադաս մասնիկներով :

Երաժշտութեան մէջ նօթերու թիւը մեծ չէ, բայց երբ հաշուի առնենք ձայներու առնուազն 7 ութունակի տարածութիւնը, կիսաձայներու յաւելումով կ'ունենանք բաւական կարեւոր թիւ մը, որ դարձեալ ոեւէ լեզուի բառամթերքին չի հասնիր: Բայց այստեղ բառերու տեղ կան ձայնի պըտոյտներ, անհունօրէն բազմազան, աւելի կամ նուազ կարեւոր տարբերութիւններով, որոնք տարազի մը տակ չեն մտներ, հետեւաբար իւրաքանչիւր ձայն պէտք է ներկայացնել առանձինն նշանով մը որ իր մէջ պարփակէ ոչ միայն ձայնի աստիճանը, այլեւ, ինչպէս ըսինք, անոր չափական արժէքը, առանց հաշուելու ուժգնութեան թափը, շեշտի տեսակը եւ երանգի աստիճանը: Իսկ բազմաձայն դրութիւնը մեծագոյն բարդութիւնն է որմէ զերծ է զուտ լեզուական սղագրութիւնը :

Երաժշտական սղագրութիւնը ուրեմն չատ աւելի բարդ կազմութիւն մը կոչուած է ունենալ բաղդատաբար գրականին, եւ թերեւս այս է պատճառը որ polyphonique *երաժշտութեան ստացած ներկայ զարգացման առջեւ ցարդ քաղութիւն ուներող մը չէ դանուած երաժշտական սղագրութիւն մը յօրինելու: Կամ թերեւս փորձելէ ետք նկատուած է որ ամենայատակ ձեւը ներկայի ձայնադրական սիստեմն է, հակառակ իր դանդաղութեան, (դրի առնելու տեսակէտով) :*

Ամէն պարագայի մէջ, Պ· Օ· Քիւթահեալեանի յօրինած սղագրութիւնը, զոր անձամբ աչքէ անցուցած եմ, եթէ չհաշուենք transpositionի փչոտ պարագան, *ի վիճակի է տալու դոնէ այնքանը ինչ որ կարող է տալ սովորական ձայնադրութիւնը: Թերեւս նուազ յատակ առաջին ակնարկով ըմբռնման համար, բայց, ինչպէս հեղինակը կը վստահեցնէ, առնուազն 3—4 անգամ աւելի արագ, դրի առնելու աստեն, մանաւանդ զուտ մեղեդիական գրութեանց մէջ: Հեղինակը, որ հմուտ սղագրագէտ մըն է, կը վստահացնէ նաեւ թէ բազմաձայն գրութեանց համար եւս իր սղագրութիւնը կրնայ պահպանել միեւնոյն յատկութիւնը ընթերցման պահուն եւ միեւնոյն արագութիւնը՝ դրի առնելու պահուն :*

Կարելի է առարկել անշուշտ որ երաժշտական սղագրութիւնը կը շահագործէ միայն որոշ ու սահմանափակ դասակարգ մը եւ չի կրնար ունենալ գրական սղագրութեան ընծայած չափով գործնական նշանակութիւն: Անոր պահանջը զգալի կրնայ ըլլալ սակայն շարք մը պարագաներու մէջ, ինչպէս օրինակ improvisationի *մը կամ առջին անգամ լսելի անտիպ կամ հազուագիւտ գործի մը ունկնդրութեան պահուն: Այս պարագային մէջ հասկնալի է որ իրեն մրցակից ունենայ* enregistrementի *դիւրը, որ հետզհետէ ընդհանրանալու վրայ է, եւ ինչպէս ամէն մարդ ուզէն կախուած լուսատիպ գործիք մը ունի հիմա, անկարելի չէ որ նոյնքան դիւրութեամբ, օր մը ունենայ նաեւ ձայնատիպ գործիք մը, որ աւելի հեշտիւ ու լրիւ կրնայ տալ մանաւանդ բազմաձայն երաժշտութեանց վերարտադրութիւնը :*

Իսկ թէ երգահան մը որ աստիճան կրնայ օգտուիլ երաժշտական սղագրութեան ընձեռած դիւրութենէն, դժուար է պատասխանել: Կան երգահաններ որոնց աշխատանքի մեթոդը դանդաղ է: Անոնք երկարօրէն կ'որոճան ու կը հասունցնեն իրենց մտապատկերները: Ուրիշներ գրելու մեծ դիւրութիւն ունին· մէկ անգամէն դէպ իր մեծ գիծերուն մէջ կը յօրինեն գլխաւոր կառուցուածքը: Երկու պարագաներուն մէջ ալ քիչ անգամ կը դաւաճանէ յիշողութիւնը, եւ վախը չունին չփոթելու կամ կորսնցնելու իրենց մտապատկերները, որքան ալ այլազան ձեւերու տակ յղացուած ըլլան անոնք :

Բոլոր այս նկատողութիւնները վերապահումներ չեն անշուշտ Պ· Օ· Քիւթահեալեանի գործին հանդէպ որ իրապէս հանճարեղ է թէ իրեւ գաղափար եւ թէ իրեւ աշխատանք: Ոչ մէկ դիւտ առաջին օրէն ամենակատարեալ է եղած: Ժամանակը կը յղկէ ամէն թերութիւն: Եւ եթէ օր մը որդեգրուի ու գործածական դառնայ, ինչ որ կը մաղթեմ ի սրտէ իմ տաղանդաւոր ու երիտասարդ աշակերտին, ինքնին պարծանք մըն է ամէնուս համար որ միջազգային երաժշտական սղագրութեան մը առաջին հեղինակը Հայ մը եղած ըլլայ :

Վ· ՍԱՐԳՍԵԱՆ

Կը հրաժարիմ Հայութենէ...

ՄՄԲ.— Հատուած մը երիտասարդ հեղինակին համանուն վէպէն որ մեծ հետաքրքրութիւն շարժեց·—

Ամէն ինչ կը ջղայնացնէր զիս այլեւս, պատդեկի մարդիկը, դաղթականները, աղտոտ, ղռեւել: Պանդոկին մէջ, ականջիս տակ, աստիճանաբուն վրայ, դռներուն մէջ, փողոցը, կը պոռային կը ճչային: Ծերունիները, տզեղ կիներ, տղաք, զիրար կը հետապնդէին փողոցին մէջ, ցեխերու մէջ կը թաւալէին, կը հայհոյէին :

Կատաղի ատելութիւն մը ծնած էր մէջս անոնց հանդէպ, անոնց տեսքն իսկ զիս ինձմէ կը հանէր:

Հիմա աւելի զօրաւոր կերպով եկած իմ մէջս տեղ գտած էր այն գաղափարը թէ այս բոլոր դժբախտութիւններուն պատճառը հայ ըլլալս էր:

Այդ օրերուն որոշումս առած էի արդէն: Դեռ չէի դիտեր ընելիքս, ազօտ կերպով կը նախատեսէի սակայն գալիքը ···:

Քննութիւնները աւարտած էին եւ գացի վկայագիր մը առի համալսարանի քարտուղարութենէն, թէ՝ երկու տարիս աւարտած էի···: Այո, երբ կը մտաբերեմ այդ օրերը, ուշի ուշով կ'ընդհատեմ այդ երիտասարդին շարժումները, որ ես էի, հիմա կուզամ այն եղրակացութեան թէ, ան առած էր իր որոշումը այդ օրուընէն իսկ: Դէպքերը որոնք տեղի ունեցան անմիջապէս յետոյ, արագացուցին պարզապէս, գահավիժեցին իրերու այդ վիճակը:

Ըսի, սենեակիս մէջ չէի մնար դրեթէ: Առտու կանուխ, դեռ չլուսցած, դուրս կ'ելլէի եւ միայն կէս դիշերէն յետոյ կուգայի, ջարդուփշուր մարմինս քիչ մը հանգստացնելու, եթէ կարենայի քնանալ: Կը յիշեմ որ, ժամերով թափառելէ յետոյ, կուգայի կը նստէի խոշոր ծառի մը տակ ու անկէ կը դիտէի դիմացի չէնքը: Կը դիտէի այդ չէնքին մտնող ու ելլողը :

Կը ճանչնայի արդէն անոր բնակիչները, հայրը՝ որ առտուան ճիշդ ժամը ութին կը մեկնէր իր գործին թափքաշարժով, կէսօրին նոյն ձեւով կուգար ճաշի: Տան տիրուհին՝ վարթամ կին մը· իրենց աղջիկը՝ թանկագին մուշտակներու մէջ առաւօտ կամ դիշերը, աւելի թեթեւ հագուած ցերեկները, չողչողուն, ոսկեզօծ: Աղուոր պուպրիկ մը, ուրախ, ժպտուն: Եւ նաեւ մանչը, միշտ մաքուր հագուած, իր սեփական ինքնաշարժով, դեղեցիկ աղջիկներու հետ: Ես ալ կրնայի անոր տեղ երիտասարդ մը ըլլալ հիմա, եթէ··· եթէ Հայի կտոր մը եղած չըլլայի ···:

Եթէ՛, եթէ՛···:

Հայրս ողջ պիտի ըլլար դեռ, զայն մորթած պիտի չըլլային Թուրքերը· հարուստ պիտի ըլլար ան, այս չէնքին տէրը թերեւս· պիտի ունենար խանութ, ոսկի, պիտի ունենար ծառաներ: Մայրը հարիւրաւոր պիտի չըլլար դուրիներուն պատուտը լաթերը լուալու: Պիտի չմեռնէր, այսպէս խեղճ, ուժասպառ, պիտի չմեռնէր ան···:

Ես, տեսած պիտի չըլլայի, ինչ որ տեսած էի, ոչ ջարդ, ոչ կողոպուտ, ոչ այս մշտական թշնամութիւնը: Պիտի ըլլայի ուրախ, ճոխութեանց մէջ լողացող երիտասարդ մը հիմա, այդ Փրանսացի երիտասարդին նման, երջանիկ, անհոգ· եթէ, եթէ···:

Եթէ Հայ ծնած չըլլայի ···:

Ինչո՞ւ տակաւին կը շարունակէի մնալ Հայ, ինչո՞ւ կը յամառէի· ի՞նչ պատճառով, ի՞նչ ակնկալութեամբ, ի՞նչ յոյսով: Ինչո՞ւ յաւիտենապէս երկարաձգել այս թշուառ վիճակը: Ով էր արգելք, որո՞ւ համար, յանուն ո՞րի, յանուն ի՞նչ բանի···:

Վերջին կապը որ գոյութիւն ունէր, փրթած, կտրուած էր,— մայրս···:

Սիրարփի՞ն ···:

Օ՛, կար ի հարկէ Սիրարփին, այո, կար Սիրարփին, բայց ···:

Չէի ուզեր տեսնել զայն, չէի ուզեր: Մանաւանդ անոր հօրր հետ ունեցած տեսակցութենէն վերջ: Սուրէն, մոռցայ ըսելու որ այդ օրերուն տեսակցութիւն մը ունեցանք մենք:

Ըսի, Սիրարփին դրեթէ ամէն օր կուգար կարգի կը դնէր սենեակս: Ճաճախ ամա՛ն մը կերակուր կ'ըլլար օճախին, կարճ տրմսակ մը սեղանին վրայ: Զիրար չէինք տեսներ: Այդ տոմսակները դրեթէ միեւնոյն բաներն էին միշտ: «Աղուորս, կը բաւէ· լսէ ինծի, եկուր··· ինչո՞ւ չես ուզեր հետս բաժնել դժբախտութիւնդ· երկուքով աւելի տանելի կը դառնայ ան···», եւայլն, եւայլն:

Քանի մը օր յետոյ, ուրիշ տոմսակ մըն ալ ձգած էր, թէ՝ իր հայրը զիս կ'ուզէր տեսնել, ինծի կը սպասէր իր աշխատանոցին մէջ յաջորդ օրը: Զգացի: Ուրիշ տոմսակ մը, դարձեալ չգացի: Ու քանի մը օր վերջ, պարոն Նիկողոսր սենեակիս դուռը զարկաւ, երբ ես դեռ անկողնին էի· արշալոյսը հազիւ էր բացուած, իր գործի երթալու ժամը:

Գիտե՞ս, Սուրէն, ինչու զիս կ'ուզէր տեսնել· գործ տալու համար եւ նաեւ իր աղջիկը: Բայց, չեմ դիտեր ինչո՞ւ, անոր իւրաքանչիւր չարժումը, ձեւը, արտասանած ամէն մէկ նախադասութիւնը ջիղերս ոտքի կը հանէին: Թիւխ մըն էր, տարօրինակ Հայու տիպար մը· Փրանսերէնն բաւ մը դործածեցի, հայերէնն մըն ալ, սակայն զայն ճշդութօրէն բնորոշելու համար պէտք է դործածել թրքերէնն բաւ մը.— չէրչի: կարճահասակ, չորցած մարմինով, մանր աչքերով, տարօրինակ խառնուրդ մը՝ Հրեայ, Թուրք, Հայու: Անհանդարտ ակնարկ մը միշտ չածխլուած դէմքին մէջ: Լրվանքէնը, իր ամէնէն բացասական, ամէնէն ճիշդ խօսատով: Անոր համար ամէն ինչ շահու խնդիր մըն էր, ամէն ինչ պէտք էր ճգտէր այդ միակ նպատակին :

Ոչ մէկ վերացականութիւն, հոգեկան ոչ մէկ

ընդմիշտ, ոչ մէկ թափչէք· ատամոքէն, քսակէն զատ, ոչ մէկ մտահոդութիւն, ոչ մէկ հաճոյք:

Ու ասոր վրայ, ինքնավստահ, ինքնահաւան այն կեցուածքը, խօսելու, տրամաբանելու այն եղանակը որոնք ըսել կ'ուզեն թէ՝ իր ըսածն է ճիշդը, ինքն է խելացին, ինքն է պարկեշտը:

Հանդիսաւոր չեչտով մը կը խօսէր, մասնաւոր կարեւորութիւն տալով իր ըսածներուն: Մարդկութիւնը կը բաժնէր երկու խումբերու.— անոնք՝ որոնք դրամ չհիլ գիտեն եւ անոնք՝ որոնք չեն գիտեր· առաջինները մարդ են, միւսները՝ էշ: Իր բառերն են, Սուրէն ...:

Լսած էի նոյնիսկ յայտարարութիւններ յաճախ իր բերնէն: Այդ օր, առաւօտ կանուխ, այդ հոգեկան վիճակիս մէջ, դեռ քունը գլխուս, դիս առեր էր իր դիմացը եւ այս բառերը կը կրկնէր...:

Երբ աւարտեց իր ըմպհանուր տեսութիւնները մարդկային բնութեան մասին, եկաւ բուն խնդիրին որուն համար տէրանձէ եղած էր ինք: «Ինքը թէեւ համաձայն չէ, բայց... ինքը թէեւ... (հոս երկար ճառ մը իր անձնական ըմբռնումներուն վրայ), վերջապէս, ընտանեկան խաղաղութիւնը պահպանելու համար, իր սիրելի կնոջ, Տիկին Հայկանոյշի խնդրանքին, իր աղջկան Թախանձանքներուն տեղի կուտայ, ինքը, պարոն Նիկողոս, տեղի կուտայ եւ կը փափաքի ինծի օգնել...: Պէտք է անմիջապէս վազ անցնիմ այդ պօշ բաներէն, որոնք գիրք, ուսում, ժողով կը կոչուին. կուսակցական – մուսակցական յիմարութիւններէն միանգամ ընդ միշտ հեռանամ· առաջ կանուխ, իր եաեւէն, երթամ իր կօշկակարիթաղլիեն հաշիւներուն նայիմ, մտած ելածին, գործատուներու չարաթականին· ասոնք չատ ժամանակ չեն բռներ, մնացած պարապոյ ժամերուս արհեստ պէտք է սորվիմ· մէկ ձեռքս մուրճ, միւս ձեռքս՝ դամ, բերանս կաշի... եւ կօշիկ չընել սորվիմ: Այս բանը եղա՞ւ... քանի մը ամիս այս ձեւով կը փորձէ, յետոյ, եթէ տեսնէ թէ, բանի մը հարար եմ, այն ատեն կը խորհի իր աղջիկը՝ Սիրարփին, ինծի տալու ...:

Մինչեւ հոդ առանց բերանս բանալու մտիկ ըրած էի պարոն Նիկողոսին ըսածները· երբ եկաւ հասաւ այստեղ, կամաց մը անկողնին ծայրէն վար իջայ, ուր անչարժացած էի, դիշերանոցս կոճկեցի եւ եկայ բռնեցի անոր օձիքէն·

— Լմնցուցի՞ր ըսելիքներդ, պոռացի, լմնցուցի՞ր, պարոն Նիկողոս: Ես ձեզմէ բան մը ուզած ունի՞մ, ո՞վ հրաւիրեց քեզ, ինչո՞ւ ես եկար, պարոն Նիկողոս: Վերջ ի վերջոյ միս հանդիստ պիտի ձգէ՞ք թէ ոչ, դուն ալ, աղջիկդ ալ, ձեր նմաններն ալ:

Շուարումի պահ մը ունեցաւ պարոն Նիկողոսը, քիչ մը ետ ետ քաշուեցաւ: Բռնեցի նորէն օձիքէն եւ հուժկու բաղուկներով ցնցեցի զայն·

— Ես քու ձեռքէդ, պարոն Նիկողոս, ոսկի ալ ըլլայ չեմ առներ, հասկցա՞ր, աղջիկդ ալ մանդ ալ ըլլայ չեմ առներ, քու ձեռքէդ: Քեզի պէտք եղածը աղջկանդ ամուսին մը չէ, փեսայ մը չէ ուզածդ, էշ մը կ'ուզես դնել, այն ալ՝ առանց վճարելու ճիշդ գիտեր, քու բառերովդ, պարոն Նիկողոս, սատկած էշ մը կ'ուզես առնել, չէրչի· հոս ախոռ չէ, հոս էշ չկայ, կորսուէ, հեռացիր այս սենեակէն, դուրս, դուրս... եթէ քիչ մըն ալ այդպէս տնկուած կենաս դիմացս չեմ գիտեր թէ

ՊՈՒՏՄ ԵՒԹԱՂ

ՀԱՐԻՒՐ ՀԱԶԱՐ ՃԱՆՃ ...

Եւ յիսուն հազար կառու:

Որ պիտի փոխադրեն: Կառուները Ամերիկայէն Եւրոպա, իսկ ճանճերը՝ Եւրոպայէն Ամերիկա – Գանատա ...

Կառո՞ւկ: Զուարճալի՞ք:

Լուրջ եւ դրական դործ: Կարդացէք թերթերը:

Ամերիկացիները 50.000 կառու պիտի ղրկեն եղեր Ֆրանսա՝ իրենց ղրկած արմաւիքը պաշտպանելու մուկերէն: Ֆրանսա, Պելճիքա, Գերմանիա եւ Զուիցերիա միացեալ՝ 100000 ճանճ պիտի արտածեն Գանատա, կարգ մը վնասարար ճճիները մաքրելու համար հոն:

Գործնական դարու մէջ ենք: Ամէն ոք գործի վրայ: Նոյնիսկ ճանճերն ու կառուները:

« Ով չաշխատի չուտի» պատգամած է բանաւորապետ Լենին:

Արդ, ըստ այս լոգուածին, կառուներն ու ճանճերն ալ պէտք է աշխատին:

Անշուշտ կարդը պիտի դայ միւս անասուններուն ալ:

Այս կենդանագաղթը բաւական իրարանցումի տեղի կրնայ տալ:

Նախ ճանճերը: Թօքայի՞ օդերևոյթին պիտի ընդունուին Գանատայէն, ուրկէ, մարդոց ներս մտնելը՝ Դաշնակցականի մը երեան մտնելուն չափ դժուարին չէ թէեւ, սակայն ահագին ձեւակերպութիւններու դուռ կը բանայ: Մանաւանդ երբ Նանսէնեան պիտակին հպատակ ես:

Կ'երեւայ, այս ճանճերը որոշ հպատակութիւն ունին եւ զօրաւոր Էվիտէվիտ: Թերեւս դեսպան, հիւպատոս ալ ունին՝ դիւրացնելու համար անոնց վիզան: Իրենց համար աշխատանք այ պատրաստած են, մնասակար որդերը պիտի հալածեն, պիտի ուտեն ու պիտի կշտանան:

Հապա՞ կառուները: Որոնք մասնաւոր պաշտօնավիպի դանֆրանսա: Պահակութեան պաշտօնով: Անշուշտ մուկերը այս լուրին վրայ, ընդհ. ժողովի հրաւիրած կ'ըլլան իրենց ազդակիցները, պաշտպանողական, դիմադրական ճակատ կազմելու համար:

Առ այժմ որոշ տեղեկութիւն չունինք, թէ՝ կառուները պաշտօնական տարազ պիտի կրե՞ն:

Բնական է որ տեղական լեզուն պիտի սորվին եւ այդ լեզուով պիտի մլաւեն: Պիտի սորվին, նոյնպէս, տեղացի փսիկասէր տիկիններուն սիրտի ըլլալու եւ անոնց քծնելու ձեւերը: Դիւրին չէ, փարիզի կառու ըլլալը:

Մեր տղաքը ինչ դժուարութիւններու հանդիպեցան այդ նրբին արուեստը սորվելու համար: Գիտեն հիմա տարի է կր հետեւին անոր եւտակաւին կան որ չյաջողեցան: Շատեր սիրունիկ տիկիններուն քսուրբտելու առեն անոնց ծուղակը ինկած են...:

Վերջապէս, բաւական դժուարին է այս նեղդաղթող կառուներուն վիճակը: Անոնցմէ չատեր, կրնան որդեգրուիլ փարիզուհիներէն եւ իրենց մկնորսութեան պաշտօնին մէջ թեթեւանալով՝ վնասարարութեան մեղադրանքով կրնան ճամբուիլ Եւրոպայէն կամ ...

Ճանճերուն պարագան տարբեր է: Թէեւ անոնք ալ պիտի ունենան լեզուի խնդիր: Պարտաւոր են տեղական լեզուով դղրդալ, բայց կառուներուն հանդիպելիք փորձանքներէն ազատ են:

Գերմանիայէն գաղթող ճանճերը քիչ մը կասկածելի չե՞ն: Կրնան գացիականութեան մանրէներ տանիլ Գանատա եւ թունաւորել տեղական ճանճերը:

Տրամաբանական չէ՞ր որ Թուրքիայէն ներածէին ճամճերը: Մեղմերը այնքան չատ են որ արտադրթի պէտք ունին: Հոն իրենց միակ գործը, մզկիթներու առջեւ օրն ի բուն քուն քաղող Մչմի աղաներուն համբիսար վրդովել կամ ճաչարաններուն կերակուրներուն համը նայելու միջոցին, կեանքերնին վրայ տալու մէջ կը կայանայ:

Ամէն պարագայի, այս ճանճերն ու կառուներ աւելի բախտաւոր են քան Նանսէնի հպատակները: Քանի որ այս կենդանիները, մեծ պետութիւններուն ուշադրութեանը առարկայ դառնալով, անոնց հովանաւորութիւնը կը վայելեն եւ երկրէ երկիր տեղափոխուելու դիւրութիւն եւ իրաւունք ունին ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ԳԻՆԵՐՈՒ աղատութիւն տրուեցաւ կարգ մը նիւթերու, որոնց մէջ են հեծանիւի փիչօները եւ ինքնաշարժի շամպրը ա էռներր (կառքի փիչօները միշտ սակի ենթակայ են), մեռաղային կարգ մը դործիքներ, փայտի մեքենաներ, մատիտ, գրչածայր, խողանակ, ժավելի ջուր, հանքային ջուրեր, ձուկի պահածոներ եւ պէն տուչի զիներր:

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ խորհուրդը մերժեց մեթրոյի եւ հանրակառքերու դիներուն յաւելումը: Նաեւ որոշեց 100.000 տեղ պարունակող մարզասրահ մը (սթատ) շինել Վէնսէնի կողմը:

ՍՏԱՑԱՆՔ

REFLETS, Poèmes, illustrés par l'auteur. Par Barkève Orfa (Պերգեւուհի Եղեսացի): Préface de Robert de Bedarieux, de l'Académie Ronsard, Paris, 1949:

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Զ.

ՊԱՑՏԻ ՏԵՂ ՍՈՒՐ

Աշնանային ցուրտ քամին կը փչէր Անիի դաշտավայրին վերեւ ու կը մաղէր անձրեւի կաթիլներ: Այդ մթնոցին դադրած էր չար ժումը Անի քաղաքին մէջ· դադրած էին մանուկներու ճիչերը, փողոցներու աղմուկն ու ժխորը: Ամէն տեղ լուռ էր ու խաղաղ: Ջորս կողմը կը տիրէր արդէն խաւարը· տեղ տեղ միայն կը յայտնուէին լոյսի թոյլ ցոլմունքներ:

Այդ մթնոցին, Անիի պարիսպներէն դուրս, առանձնացած փոքրիկ հիւղակի մը մէջ կ'առկայծէր կանթեղի մը լոյսը: Գետնափոր էր այդ հիւղակը, անոր առջեւ ձգուած էին պայտերու երկաթներ եւ քանի մը գործիքներ: Հոն կը բնակէին դարբին Ղեւոնդն ու իր աղջիկը Լուսիկ, ան կը դանուէր Անի քաղաքի տանող ճամբուն վրայ: Արեւածագէն մինչեւ արեւմուտ, դարբին Ղեւոնդ կը պայտէր անցորդ եղներն ու ձիերը, իսկ այնուհետեւ, մինչեւ ուշ գիշեր, պայտեր կը կրէր, ու յետոյ խոնջ մարմնով գուն կը մտնէր: Քանի մը տարի կար որ մեռած էր դարբին Ղեւոնդի կինը եւ տան բոլոր գործերը ծանրացեր էին Լուսիկի վրայ: Ինք կը լուար ճերմակեղէնները, ինք կը կարէր կամ կը կարկտէր հագուստները, ինք կը կթէր իրենց միակ կովը եւ իւղ ու պանիր կը պատրաստէր:

Հանդիստ ու խաղաղ կ'անցնէր ճերունի դարբինին կեանքը, եւ միշտ, գործը վերջացնելէ վերջ, կը դառնար իր սիրուն աղջկան ու կ'ըսէր անոր·

— Լուսիկ ջան, բեր տեսնենք ինչ ես պատրաստեր հօրդ համար:

Իսկ Լուսիկ, ժպիտը երեսին, վառվռուն աչքերով, չուտ մը կը փռէր կապոյտ սփռոցը թախտին վրայ, կը դնէր հոն լաւաշն ու թանէ տաք ապուրը, յետոյ երկուքն ալ կողք կողքի նստելով կ'ուտէին Աստուծոյ տուած կերակուրը, ապա ճրագը մարելով կը քնանային մինչեւ կեսաբեր լոյսի առաջին ցոլքերը:

Սակայն այն գիշեր այսպէս չէր դարբին Ղեւոնդի հիւղակը: Դարբինին դէմքը մռայլ էր ու խիստ: Աբուզ արուզ երկաթը կը կոխէր կրակին մէջ, կը կարմրցնէր, յետոյ սալին վրայ դնելովկը ծեծէր զայն մուրճով, կրկին կը հանէր, կրկին կը ծեծէր: Զարմանալի բան, մուրճին տակ երկաթը փոխանակ պայտի ձեւ առնելու, երկար ու տափակ ձեւ մը կը ստանար, որ ամենեւին պայտի նմանութիւն չունէր: Այդ գիշեր դարբինը կարծես ինքն ալ չէր հասկնար, թէ ի՞նչ կը չինէր: Յայտնի էր միայն որ խիստ վրդովուած, խիստ յուզուած էր ան եւ մտմտուքը կը կրծէր իր սիրտն ու հոգին:

Գործը վերջացնելու սովորական ժամը արդէն անցեր էր, բայց դարբին Ղեւոնդը տեղէն չէր չարժեր· հնոցը աւելի բորբոք կը պահէր եւ կարծես ամենեւին մտադրութիւն չունէր գործը ընդհատելու· մինչ Լուսիկը ընթրիքը կըպատրաստէր՝ հօրը դալուն կը սպասէր: Մէկ քանի անդամ մօտեցաւ հօրը եւ զարմացաւ անոր օտարոտի դէմքին արտայայտութենէն: Անոր դէմքը առաջուան նման հեղ ու բարի չէր, այժմ խրոխտ էր եւ սպառնալից: Երբ դիտեց մանաւանդ որ իր հայրը փոխանակ պայտի ուրիշ բան մը կը չինէ, սարսափեցաւ:

— Հայրիկ, սիրելի հայրիկս, կանչեց Լուսիկ սրտատրոփ:

Դարբինը չլսեց աղջկան ձայնը, մուրճը ուժգին կը զարնէր սալին, եւ չիկացած երկաթը կը կակուղցնէր:

— Հայրիկ, չե՞ս լսեր, կրկնեց Լուսիկ եւ քաշեց անոր փէշը:

Դարբինը դադրեցուց մուրճի հարուածները, դէմքը դարձուց դէպի իր աղջիկը, եւ քանի մը վայրկեան լուռ, անմիտ աչքերով անոր նայեցաւ: Կարծես չէր ճանչնար զայն· կարծես իր սիրելի աղջիկը չէր իր առջեւը կեցողը:

— Հայրիկ, ի՞նչ է պատահեր քեզի, սարսափած կանչեց Լուսիկը:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՇՎԱՉԵԱՆՑ

Սուրիա երէկ փակեց սահմանադլուխը, Լիբանանի կառավարութեան խնդրանքով, որպէսզի լուծեայ ընկերութեան անդամները չկարենան փախչիլ: Քանի մը արձակագիններ ձերբակալուեցան, երբ կը փորձէին անցնիլ սահմանը:

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՑ ներքին նախարարը վերջնադիր մը ուղղեց նաւահանգիստի բանուորներուն, որպէսզի աշխատանքը վերսկսին երկուշաբթի օր, այլապէս խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնեն: Ուսելիքի բեռները պիտի բերուին զինուորներու կողմէ կը պարպուին, ինչ որ երկար չի կրնար տեւել:

ԼՈՆՏՈՆի մէջ կը շարունակուին տնտեսական բանակցութիւնները ամերիկեան նախարարին եւ Անգլիոյ կառավարութեան միջեւ: Անգլիա հրահանգեց իր դաղթավայրերուն որ դադրեցնեն տուլարով ապրանք դնելը: Այսպէսով տարեկան 200 միլիոն տոլարի խնայողութիւն մը կատարուած կ'ըլլայ:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի կառավարութիւնը իր Մոսկուայի դործակատարին միջոցով բողոքեց Կովկաս բնակող 17.000 հելլենահպատակներուն կեդրոնական Ասիա փոխադրուելուն դէմ: Բայց դեռ պատասխան չէ ստացած:

ԹՈՒՐ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ 8րդ հանդրդուանը Լա Բօժէ Պրոմօ, 262 քիլոմեթր, 7 ժամ 27 վայրկեանէն չահեցաւ Կի Լաֆիզի որ պոռտոգի է: Դեղին շապիկը կը պահէ դեռ Մարինէլլի:

ՄԱՏԱԿԱԲՔԱՐի ըմբոստ եբեսփոխաններէն մէկ քանի տեղւոյն դատարանին կողմէ մահուան դատապարտուած էին: Այս խնդիրը բերուած էր Ազգ. ժողովին առջեւ որ անոնց անձեռնմխելիութիւնը ջնջուի, բայց քուէարկութեան պահուն համայնավար քարտուղարները պահած էին նախապարմներու քուէները որպէսզի մեծամասնութիւն չդոյանայ: Նախագահ Էրիօ դգալով դեղծումը չեղեալ նկատեց քուէարկութիւնը եւ պահանջեց որ պարսատանք մը քուէարկուի դեղծարարներուն դէմ: Ընկերվարականները քուէ տուած չըլլալով այդ մասին էրիօ ապառնայ հրաժարիլ, բայց միջամտութեամբ վերայ եռ առաւ դայն: Ազգ. ժողովը հաւանած էր իր որոշումը յետաձգել, մինչեւ այդ վճիռին մասին վճռաբեկ առեանին կողմէ արուելիք որոշումը: Արդ, այդ առեանը հաստատած ըլլալով մահավճիռները, հիմա ձախակողմը կը պահանջէ վերաքննել դատը եւ կամ ներում շնորհել անոնց հանրապետութեան նախագահին կողմէ: Մալիաշները այս առթիւ ցոյց մը կատարեցին դատական պաշտօնատունին մէջ: Ազգ. ժողովը այժմ երեսփոխաններու անձեռնմխելիութեան մասին նոր օրինադիծ մը կը պատրաստէ:

12.000ԱԿԱՆ ՖՐԱՆՔ վնասուց հատուցման մեայն դատապարտուեցան Տոլի (Թիւրք) պատժական առեանին կողմէ բժիշկ մը եւ դեղադործ մը, որովհետեւ ոչ դեղադրին եւ ոչ ալ դեղի սրուակին վրայ նշանակած էին դործածութեան ձեւը, ըստ նոր հրամանադրի մը: Բժիշկը կնոջ մը երկու զաւակներուն կոկորդի նշիկներուն համար տուած էր «քլորիտրաթ տը քոքային», առանց դործածութեան եղանակը որոշելու եւ կինը դործածած էր այնպէս մը որ իր երկու զաւակները քանի մը օրէն կը մեռնին:

ԱՆԴՈՐՏՈՒԹԻՒՆԸ օրէ օր կը ծաւալի Ռումանիոյ մէջ, համաձայն Պելկրատի «Պորսա» թերթին քաղած տեղեկութեանց: Քոնսթանցայի մէջ 7000 դործազուրկներ կան (քաղաքը ունի 80 հազար բնակիչ): Փլօէշթիի մէջ, Պուքրէշի մօտ 6500 հանքադործներ (բնակչութեան թիւը՝ 105 հազար), Ռեշիցայի մէջ, որ մետաղադործական ամենամեծ կեդրոնն է, դործադուլ տեղի ունեցած է երեք օր: Թուլչայի մէջ (Սեւ Ծովու վրայ, 24 հազար բնակիչ), անդործները ցոյց մը կատարած են եւայլն:

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՊՕՂՈՍ ԳՈՐԳԻԿԵԱՆ իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Տիկին Էլիզ Քէօսէեանի, Օր. Զապէլ Քէօսէեանի եւ պարագաններուն իրենց մօր եւ մեծմօր Այրի Տիկին Ա. ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ի տարածման Ֆոնտին:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նկարիչ ԿԱՐԱՊԵՏ Ա. ՄՈՄՃԵԱՆի Բ. ցուցահանդէսը, Յուլիս 14էն 15, Կալըրի տը լա Սիթէի մէջ, 41 Quai de l'Horloge, métro Pont Neuf:

Կը ցուցադրուին փարիզեան տեսարաններ (Vieux coins de Paris): Ցուցահանդէսը բաց է ամէն օր կէս օրէ վերջ, բացի կիրակիէ, պաշտօնական բացումը 1 Յուլիսին ժամը 3ին:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՀԱՅ ՀԵՐՈՄՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Պուլ. Օտտոյի Վառմեան ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Խատիսեան խումբին, եւ Տր. Կապոյտ Խաչին:

Այս կիրակի ամբողջ օրը Սէնթ Անտրէի օգաստան պարտէզին մէջ:

Կը նախագահէ Ֆ. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ եւ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մուտքը ազատ է

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒՆ

Մարզական Միութեան Ցանձնախումբը մտադրած է յառաջիկայ տարուան համար սարքել Ֆրանսահայ ընդհ. ոլիմպիական մը, սերտ դործակցութեամբ բոլոր մարզական կազմակերպութիւններու, (Մարսէյլ, Կեդր. Ֆրանսա եւ Փարիզ):

Այս առթիւ կը հրաւիրուին բոլոր մարզիկները (դասախաղի, պասքէթ պօլի, վօլի պօլի, յատկելու, դունտ, սկաւառակ եւն.):

Այս կիրակի դաշտավայրը առաւօտեան ժամը 9—12, Montrouge, 11 rue d'Arcueil, արձանադրութեան եւ լիսանանելու վերջնական ստորագրութեան համար:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ - ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՅՈՒՄ
150 ԱՇԱԿԵՐՏ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՑ

Տէսինի Կապոյտ Խաչի Ազգ. վարժարանի ամսվեցլի հանդէսը Յուլիս 14ին, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Հ. Ց. Դ. Տան սրահին մէջ:

Պիտի ըլլան խմբերգ, մեներգ, դուգերգ, արտասանութիւն եւ ծիծաղաշարժ տրամախօսութիւններ: Կը ներկայացուի Ռ. Զարդարեանի «ԵՕԹԸ ԵՐԳԻՉՆԵՐ»Ը եւ «ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ԱՐՄԵՆՈՒՇ»ը երգախառն պալէներով: Պարերուն կ'ընկերանայ Լութակով՝ Պ. Ժան Տօստոդլուեան (Լիոնէն):

SALLE D'IÉNA **10, Ave. d'Iéna**

ՇԱԲԱԹ, 16 Յուլիս երեկոյեան ժամը 9ին, առաջին անդամ ըլլալով Փարիզի մէջ,
ՎՐԱՑԱԿԱՆ և ԿՈԼԿԱՍԵԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴ.ՊԱՐԵՐՈՒ

ԵՒԵԿՈՑԹ

Ղեկավարութեամբ պարերու ուսուցիչ Պ. ԱՊԱՇԻՆԵԱՆի եւ մասնակցութեամբ իր պարախումբի (20 հոգի):

Տոմսերու համար դիմել Հրանտ-Սամուէլի գրատունը, իսկ ներկայացման օրը թատրոնի կիչէն:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ուրնաժի Հ. Ց. Դ. Գէորգ Զաւրուշ խումբը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Շ. Մխսքեանի, ընկեր Ժիրայր Մխսքեանի եւ իրենց պարագաններուն, իրենց սիրելի մօր կսկծալի մահուան առթիւ: Աբգար Խաչատուրեան եւ զաւակները եւս ցաւակցութիւն յայտնելով, կը նուիրեն 500 ֆրանք «Յառաջ»ի տարածման Ֆոնտին:

★ Նոյն տխուր առթիւ ցաւակցութիւն կը յայտնեն նաեւ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը եւ Կապոյտ Խաչի Սէվռանի մասնաճիւղը:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ

Փարիզահայ մեծ չարաքաղքերը, իր 124րդ թիւէն սկսաւ հրատարակել Զէյթունի հերոսամարտէն ԱՂԱՍԻՒՆ յուշերը, որոնք թանկագին վկայութիւններ կը պարունակեն 1896—1897 հայկական արտասահմանի կեանքին, դործիչներուն եւ մասնաւորապէս հնչակեան կուսակցութեան մասին:

«Արեւմուտք»ի հասցէն 5 Rue du Mail Paris (2), Tél. Cen. 37-76:

Հ. Ց. Դ. Իսիի Զաւարեան կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Շաւարշ Մխսքեանի, ընկեր Ժիրայր Մխսքեանի եւ իրենց պարագաններուն, իրենց մօր մահուան առթիւ: Եւ «Յառաջ»ի միջոցաւ հազար ֆրանք կը նուիրէ Վեթ. Ֆոնտին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՐՏԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նիկոլ Դումանի ենթակոմիտէին ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Պիվէռի Հ. Ց. Դ. Դեղունի տան մէջ: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԽԱՆԱՍՈՐի արշաւանքին 52րդ տարեդարձին առթիւ 7 Օգոստոսի դաշտահանդէսին Պոմոնէն երթալ փափաքողները, արձանադրուելու համար դիմեն հետեւեալ ընկերներու, նախօրօք ապահովելու համար իրենց երթուդարձի տոմսերը: Լաոզիէրի շրջան ընկերներ՝ Եօթնեղբայրեան եւ Ե. Տէր Մեսրոպեանի: Պոմոնի շրջան ընկերներ՝ Կ. Կարապետեան եւ Գրիդոր Քէշիշեանի:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՎԻԷՆԻ ԴՊՐՈՑԻՆ

Տարեվերջի հանդէսը 14 Յուլիսին, հինդշաբթի ժամը 14ին Օհանջանեան ակումբին մէջ:

Կը հրաւիրուին ծնդղքները եւ բոլոր հայրենակիցները: Նոյն օրը պիտի կատարուի նաեւ վճռահանութիւնը:

ՆԿԱՏԻ ԱՌՆԵԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տարօն - Սալնոյ Զորի յիշատակի հանդէսը 17 Յուլիսին:
Մարսէյլ Սէնթ Անտրէի պարտէզը:

ԽԱՆԱՍՈՐի Արշաւանքի տարեդարձի տօնակատարութիւնը Օգոստ. 14ին Տէսինի Հ. Ց. Դ. կոմիտէին նախաձեռնութեամբ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ.Մ.Ը.Մ.ի ամառնային պարահանդէսը Յուլիս 30ին Horizon Plageի մէջ:

ՌՈՄԱՆի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը 17ի կիրակին Bois de Noixի անտառին մէջ:

ՇԱՎԻԼԻ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին պարահանդէսը 17 Յուլիսին Շավիլի անտառին մէջ:

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻի մէջ Խանասորի արշաւանքին տօնակատարութիւնը 24 Յուլիսին:

ՇԱՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. Արդութեան խումբի տարեկան դաշտահանդէսը Խանասորի հերոսամարտին առթիւ Յուլիս 31:

Մ. Մարուքեանի
վերջին ներկայացումները

ՄԱՐՍԷՅԼ, Սինէմա - թատրոն Ալքազարի մէջ (Cours Belsunce) Յուլիս 23ին չաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, կը բեմադրուի ՇԷՑՔՍՓԻՐԻ

ՕԹԵԼԼՕ

ԼԻՈՆ, թատրոն Հօրլօժի մէջ (cours Lafayette) Յուլիս 30ին, Շաբաթ եւ եկեղեցեան ժամը ճիշդ 9ին, կը բեմադրուի ՇԷՔՍՓԻՐԻ

ՕԹԵԼԼՕ

մասնակցութեամբ Տիկին Ռ. Մարուքեանի եւ Շանթ թատերախումբին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Իսիէն Այրի Տիկին Նար - Դուհի Տէմիրճեան, մայրը Այրի Տիկին Մարիամ Կրկըզեան, Համբարեան ընտանիքը եւ բոլոր պարագանները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք փութացին իրենց վշտակցութիւնը յայտնել անձամբ, պատուր, ծաղկեպսակով ողբացեալ ՄՈՎՍԷՍ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆի յուղարկաւորութեան առթիւ:

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, fruits de mer համով կամ շիշ-քէպապով եւ արեւելեան կերակուրներ:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ Պ. ՀԱՃԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ՋԱՈՒԻ, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գինը 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Mardi 12 JUILLET 1949 Երեքշաբթի 12 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5895-Նոր շրջան թիւ 1306 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԻՆՉԵՐ ՈՐՈՇԵՑԻՆ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Վերջացան Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ պատուի – կալներուն միջեւ Յուլիս 5ին սկսուած խօսակցու– թիւնները, որոնք չատ քիչ արձագանգ գտան տե– ղական մամուլին մէջ:

Լոնտոնի այս խօսակցութեանց նպատակն էր երկու երկիրներու միջեւ համաձայնութեան եզր մը գտնել՝ Մերձաւոր Արեւելքի խնդիրներուն շուրջ:

Վերջին տարիներու ընթացքին չատ կարեւոր դէպքեր տեղի ունեցան Միջերկրականի արեւելեան աւազանին մէջ: Տասնեակ տարիներէ ի վեր շահ– ուած դիրքերը հիմնական փոփոխութիւններ կրե– ցին, մասնաւորաբար հոգատարութեան ենթակայ երկիրներուն մէջ:

Անգլիա 1941ին իբրեւ ազատարար կը ներկա– նար Սուրիա – Լիբանանի մէջ: Վիչիի կառավա– րութեան մարդիկը ասպարէզէն քշելով Զօրավար դը Կոլի ներկայացուցիչներուն կը յանձնէր այդ երկիրներու վարչութիւնը եւ Զօր. Քաթրուի բեր– նով անկախութիւն կը խոստանար Արաբներուն:

Այդ օրերուն, Անգլիոյ հմայքը մեծապէս կը բարձրանար արաբ ժողովուրդի աչքին, ի վնաս Ֆրանսայի, որ թշնամի պետութեանմը դրաման, ենթարկուած էր:

Անցան այդ չարաշուք օրերը եւ Ֆրանսա այ– սօր հակայ քայլեր կ'առնէ՝ ներքին թէ արտաքին ճակատներու վրայ վերագտնելու համար իր նախ– կին փայլուն դիրքը:

Մասնաւորաբար Մերձաւոր Արեւելքի մէջ կա– րեւոր յաղթութիւններ ձեռք բերաւ վերջերս: Սուրիոյ մէջ մարշալ Հիւանի Զայիմի իշխա – նութեան գլուխ գալը մեծապէս բարձրացուց իր հմայքը՝ նախապէս հոգատարութեան ենթակայ երկիրներուն վրայ:

Այս դէպքը Ֆրանսայի համար մեծ յաղթանակ մը կը նկատեն անգլիացիք, որոնք սոսկալի կանաչ սեղանի վրայ դնել Մերձաւոր Արեւելքի խնդիրները, հաւասարէ հաւասար բանակցելու համար, մանաւանդ որ Ամերիկան՝ իր անսահման կարելիութիւններով սկսած էր չատ վտանգաւոր մրցակից մը դառնալ իրենց:

Այժմ, Լոնտոնի խորհրդակցութիւններէն վերջ, Անգլիա եւ Ֆրանսա ծրագրած են «Միաց– եալ ճակատ» մը կազմել, պաշտպանելու համար իրենց շահերը Մերձաւոր Արեւելքի մէջ, ինչպէս կը գրէ թերթ մը, որ կ'ըսէ թէ Լոնտոնի մէջ որո– շած են.—

1.—Երաշխաւորել ապահովութիւնը Անգլիական նաւթուղիներուն, որոնք կը յանգին Արեւելեան Միջերկրականի նաւահանգիստները:

2.— Անգլեւֆրանսական Միացեալ ճակատ մը կազմել՝ վերջ տալու համար համայնավարու– թեան թափանցումին այս կենսական շրջան մէջ:

3.— Զեռք առնել կարգ մը միջոցներ, տեւա – կան խաղաղութիւն հաստատելու համար Պաղես– տինի եւ Մերձաւոր Արեւելքի երկիրներուն մէջ:

4.— Վերջնական համաձայնութեան մը գալ ի– տալական գաղթավայրերուն մասին, գոհացնելով Արաբներու արժանապատուութիւնը:

Ամերիկա, որ ցարդ չերմ պաշտպանն էր հը– րէական դատին, որ իսրայէլի անկախ պետութիւ– նը ճանչցած էր առաջին օրէն իսկ եւ 100 միլիոն տոլարի վարկ մը բացած՝ նորազատ պետութեան, այժմ սկսած է որոշ վերապահութիւն ցոյց տալ, նոյնիսկ տրամադրութիւն յայտնած է զէնք ճա – րելու Արաբներուն:

Աւելի չատ չհաւատացուած Սէուտի Արաբիոյ քարիւղներով, Ամերիկա երկրորդական դիծի վը– րայ ձգած է իր քաղաքական ազդեցութիւնը արա– բական երկիրներու վրայ, որոնք հեռու՝ Միաց– եալ ճակատ մը կազմելու եւ արաբական մեծ կայս– րութիւն մը ստեղծելու ծրագրէն, երկու ճակատէ բաժնուած են ներկայիս:

Մէկ ճակատին վրայ են Հաշէմիները (Իրաք եւ Անդրյորդանան), ենթակայ անգլիական ազդե– ցութեան, միւս ճակատին վրայ՝ Սուրիա, Սէու– տի Արաբիա եւ Եգիպտոս: Լիբանան կը խաղայ ի– րաւարարի դերը:

Անգլիա իր ազդեցութեան շրջանակը աւելի եւս ընդարձակեց վերջին անգամ, երբ Պէնկազիի մէջ ստեղծեց արաբական անկախ նոր պետութիւն մը իմիր Իտրիս էլ Սենուսի ղեկավարութեամբ:

ԹՈՒՐՔ ՍՊԱՆԵՐ ԿԸ ՄԱՐԶՈՒԻՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՄԷՋ

ՀԱՑՏԷԼՊԷՐԿ, 7 Յուլիս (Յառաջ).— Գերմա– նիոյ ամերիկեան գլխաւոր բանակատեղիէն կը հա– ղորդեն թէ այս ամառուան ընթացքին 25 թուրք ցամաքային սպաներ պիտի մասնակցին Եւրոպայի հրամանատարութեան զինավարժական դասըն – թացքներուն: Տասներկու վաշտապետներ հասած են արդէն ամերիկեան հրասայլի վարժարանը, Ֆիլդէքի մէջ: Մնացեալները պիտի դան Օգոստոսի վերջը էվէնկըի զինուորական վարժարանը, ուր պիտի մանակցին մեքենաշարժ զօրամասերու դա– սընթացքի մը: Տ.

ԹՈՒՐՔԻԱ ԱՄԷՆԷՆ ՍՈՒՂ ԵՐԿԻՐԸ

Եւրոպայի տնտեսական խորհուրդը որ վեր– ջերս ժողով դումարեց Պրիւքսէլի ու Փարիզի մէջ, տեղեկագիր մը հրատարակեց ուր դիտել կուտայ թէ Մարշըլի օգնութիւնը ստացող բոլոր երկիրնե– րու մէջ յառաջդիմութիւն եւ զինեալ ու զէնք կ'ըլ– լայ, բացի Թուրքիայէ: Նոյն խորհուրդի Թուր– քիոյ ներկայացուցիչ Սայիտ Պալան երկար տե– ղեկագրութիւն մը ունեցած է Մարշըլի ծրագրին վարիչ Հարրիմընի հետ:

★ Թուրքիոյ բերքը այս տարի կէս առ կէս պակաս ըլլալով կառավարութիւնը 300.000 Թոն ցորեն ապսպրեց Քանատայէն:

Այս ցորենին գինը մաքսը ընդունելով տեղական ցորենի գինին կը հաւասարի, բայց պէտք է տը– վիղով կամ ոսկիով վճարել: Տնտեսական գործա– վարը ճառ մը խօսելով հրաւիրեց ժողովուրդը որ զոհողութեամբ ընդունի հացի նոր խմորը: Նոր հացերը աւելի պակաս ալիւր պիտի պարունակեն, եւ պիտի աշխատուի որ խմոր չըլլան:

ԾԱՆՐ ՄԻՋԱԴԷՊ մը պատահեցաւ Գերմանիոյ մէջ, Րոթչնպախի ամերիկեան եւ ռուսական սահմանագլուխին վրայ: Ռուս զօրքեր կրակ բա– ցած ըլլալով Ամերիկացիք փոխադարձեցին, ընդ– հարումը չարունակուեցաւ որուն հետեւանքով ռուս զօրք մը սպաննուեցաւ ամերիկեան գօտին մտած ըլլալով:

★ Ռուսերը արեւմտեան չրջանէն Պերլին մտ– նող բեռնատարները սկսան վար դնել, հոս հոն դրկել եւ ժամը չորս հատ միայն անցընել: Անգ– լիական զինուորական իշխանութիւնը բողոքեց ռուս զօրավարին մօտ:

100 ՄԻԼԻՈՆ ֆրանք արժող գոհարեղէններ գողցուեցան Նէօյլի, Կոմս տը Պուարուվրէյի բը– նակարանէն, չաքաթ գիշեր:

Թէհրանի մէջ Իրանի Շահին, Անդրյորդանա– նի Թագաւոր Ապտուլլահի եւ Իրաքի խնամակալ Այսիւլ Իլլահի միջեւ կատարուած խօսակցու– թիւնները նոյնպէս կը ձգտէին Մեծն Բրիտանիոյ հմայքին տարածման՝ դէպի աւելի հեռուները:

Շուտով Լոնտոնի մէջ հանդիսաւոր ապէս պա– տիւընդունուի եւ խորհրդաժողով մը պիտի ունե– նան նոյն դէմքերը:

Յուլիս 15ին Լոնտոն պիտի հասնի Իրաքի խնամակալը: Նոյնպէս չաքթուս Ա. Գլիոյ մայրա– քաղաքը պիտի ժամանէ Անդրյորդանանի վարչա – պետ Թէվֆիք փաչա, իսկ Ապտուլլահ Թագաւորը, մանաւորապէս հրաւիրուած Պեւինի կողմէ, պի– տի հասնի Օգոստոսի սկիզբը: Ասոնց պիտի միա– նայ այս անգամ նաեւ Պէնկազիի վեհապետը՝ Իմիր Սէյտ Իտրիս էլ Սենուսի:

Երեք վեհապետներուն Լոնտոն գտնուած օ – րերուն պիտի դումարուի Մերձաւոր Արեւելքի անգլիացի դիւանագիտական ներկայացուցիչներու խորհրդաժողովը՝ նախագահութեամբ Սըր Ճոն Թրութպէքի, պետ անգլիական Մերձաւոր Արե– ւելքի դրասենեակին: Ասոնց օրակարգի հարցերը պիտի ըլլան.—

1.— Պաղեստինէն հեռացած արաբ գաղթա – կաններու խնդիրը:

2.— Պաղեստինի մէջ խաղաղութեան հաստա– տումն ու Երուսաղէմի վարչաձեւը:

3.— Սուրիոյ դիրքը հանդէպ Իրաքի եւ Անդ– րյորդանանի:

Ինչպէս կը տեսնուի, Մերձաւոր Արեւելքը դարձեալ կը դրաւեցնէ օրուան մեծերը:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

Երեք Աւարտուիներ դէպի Միջերկրական

Սուրիոյ նախարարական խորհուրդը Յունիս 21ին վաւերացուց Յունիս 7ին կնքուած պայմա – նագիրը՝ Անգլեւիրաքեան ընկերութեան հետ: Ա– հաւասիկ պայմանները.—

1) Աշխատանքներու սկիզբը Ընկերութիւնը 40.000 սթերլին պիտի վճարէ Սուրիոյ:

2) Սուրիա իբրեւ փոխադրութեան ծախք 1 ուկէս սթերլին պիտի ստանայ հազար թոն քա – րիւղի վրայ: Տարեկան այսպէսով 20.000 սթերլին պիտի դանձուի:

3) Ընկերութիւնը սուրիական նաւահանգիս – տէն արտածուած իւրաքանչիւր թոն քարիւղի հա– մար 2 փէնի պիտի վճարէ:

4) Մենաշնորհի ընթացքին — 70 տարի —Ըն– կերութիւնը տարեկան 200 հազար թոն քարիւղ պիտի տայ տեղական սպառումին համար:

5) Եթէ Սուրիա չօգտուի այս քանակութե – նէն, իրաւունք պիտի ունենայ գայն ընկերութեան ծախելու:

6) Եթէ Սուրիոյ մէջ քարիւղի նոր հանքեր գտնուին, ընկերութիւնը պիտի չհակադրծէ ու տարբեր պայմանագրութիւն մը պիտի ստորագրուի այդ մասին:

7) Մենաշնորհի լրանալէն ետք ընկերութեան կազմածները պիտի պատկանին Սուրիոյ:

8) Նախապատուութիւն պիտի տրուի սուրիա– ցի բանուորներուն:

9) Ընկերութիւնը իրաւունք պիտի ունենայ սուրիական երկաթուղիները օգտագործելու:

★ Հրատարակուած տեղեկութեանց համա – ձայն, երեք նոր նաւթուղիներ վերջանալու վրայ են Սուրիոյ եւ Լիբանանի նաւահանգիստներուն մէջ:

Աչխարհի ամենամեծ նաւթուղին (Փայփ – լայն) պիտի չինուի, քարիւղը Ապատանէն մինչեւ Սուրիոյ հիւսիսը բերելու համար: Երկրորդ նաւթուղին քարիւղը պիտի բերէ Թահարէն (Սէու– տի Արարիա) Սայտա (Լիբանան): Երրորդը պիտի սկսի Իրաքէն եւ պիտի յանգի Տրիպոլիս (Լիբա– նան):

Առաջինը պիտի արժէ 250 միլիոն տոլար, երկրորդը՝ 200 միլիոն: Առաջինը պիտի ունենայ 32 մատնաչափ տրամագիծ, եւ պիտի կրնայ օրա– կան 300 հազար թոն քարիւղ հոսեցնել: Այսպէս Միջին Արեւելքը պիտի դառնայ նաւթային բաշ– խումի կեդրոն Եւրոպայի, Ասիոյ եւ Աֆրիկէի հա– մար: Ծախքերը մեծապէս պիտի դեղչուին: Երբ երեք նաւթուղիները լրանան, գտարանները սուն– կերու սէկս պիտի բուսնին Միջերկրականի ափե – րուն վրայ:

Սուրիա եւ Թուրքիա

Անդարայի անթելը կը հաղորդէ թէ արտաքին նախարար Սատակ յայտարարեց որ Սուրիոյ նա– խագահ մարշալ Զայիմի փափաքին համաձայն թուրք պատգամական խորհուրդին անդամ եւ նախկին սպայակոյտի պետ զօր. Քեազիմ Օրպայ չուտով Սուրիա պիտի մեկնի, խորհրդակցելու համար երկու երկիրներու միջեւ զինուորական դործակցութեան մը մասին:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԻՆ ՇՈՒՐՋ

Ամերիկայի ելմտական նախարարին Անգլիոյ մէջ կատարած խորհրդակցութիւնները վերջ գտան առանց որոշ համաձայնութեան մը: Սնայտըր յայտարարեց որ սթերլինը չպիտի արժեզրկուի եւ տապնապը լուծելու համար երկար աշխատանքի պէտք կայ: Մասնագէտներ մինչեւ Սեպտեմբեր պիտի չխատին ծրագիր մը մշակելու:

Ամերիկացի նախարարը մեկնեցաւ այցելելու համար Պելճիքա, Շուէտ, Զուիցերիա, Իտալիա եւ ապա Թուրքիա:

★ Նախագահ Թրումըն երէկ խորհրդարանին ներկայացուց իր եռամսեայ տեղեկագիրը երկրին տնտեսական կացութեան մասին: «փոխանցման չրջան» կը կոչէ ներկայ չրջանը, առաջարկելով աւելի զարկ տալ ճարտարարուեստին եւ չարունա– կել օտար երկիրներու տրուած օգնութիւնը: Մի– ացեալ Նահանգները այժմ ունին չորս միլիոնի մօտ անդործ եւ արտադրութիւնը 100ին 13 պակ– սած է: Պիտի առաջարկուի գործի մարդոց որ ինքնաբերաբար պակսեցնեն գինները, իրենց չահը պակսեցնեն եւ ոչ թէ գործադուլներ գեղ – չեն:

Ա. ՄԻՈՒԹԻՒԱԼԸ 250—300 աւտոմաւեր ունի, ամենաւերջին դրութեամբ, ինչպէս կը հաստա – տեն Մ. Նահանգներու կառավարական չրջանակ– ները: Որոշուած է նոր միջոցներ ձեռք առնել, հակազդելու համար այս ուժին:— «Ա. Միութիւ– նը անպարտելի է օդային ուժի տեսակէտով», յայտարարեց Սթալինի տղան, զօր. Վասիլի, Օ– դապնդութեան Օդուան Հանդիսութեանց առթիւ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

Լոնտոնեան թերթի մը աշխատակիցը, որ ուշադրութեամբ կը հետեւի Ֆրանսայի ներքին խլրտումներուն, մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ վերջերս պատահած դէպքի մը,— Քրիստոնեայ Աշխատաւորներու Դաշնակցութեան գործակցութիւնը՝ Աշխատանքի Դաշնակցութեան հետ:

Քրիստոնեայ Աշխատաւորներու Սկզնական 800.000 անդամ ունի, եւ մինչ յայդնած է պահել իր անկախութիւնը: Մինչ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը, որմէ թեւ մը բաժնուեցաւ (Բանուորական Ուժ) առաջնորդութեամբ Լէոն Ժուհոյի, կը դնուի համայնավարներու ազդեցութեան տակ: Որոշելով ի հարկին գործակցիլ Աշխատանքի Դաշնակցութեան հետ, աշխատավարձքի եւ ուրիշ պահանջներու մասին, Քրիստոնեաները անուղղակի ուժ տուած կ'ըլլան համայնավարներուն: Մանաւանդ որ, այս վերջինները նոր յարձակողականի մը կը պատրաստուին, յառաջիկայ աշնան:

Ինչպէս դիտել կուտան իրազեկները, Արհեստակցական Միութեանց գործակցութիւնը միայն բանուորական խնդիր չէ, այլեւ քաղաքական: Դառնութիւնը հեղհեղէ կ'ածի բանուորներուն մէջ, եւ վախ կայ որ ընդհանուր գործադուլներ պայթին մինչեւ երեք ամիս, երբ վերջնական վճռորոշ արձակուրդները:

Նոյն շրջանակներուն կարծիքով, գործադուլները շատ աւելի ծանր կրնան ըլլալ քան այն խլրտումները որ սարքուեցան համայնավարներուն կողմէ, 1948ին եւ 1947ին: Այն առեն բանուորներու մեծամասնութիւնը չէր հաւատարդործադուլներու օգտակարութեան: Այժմ նոյն մեծամասնութիւնը իր յոյսը դրած է ծաւալումն գործադուլներուն վրայ:

Հոդեբանական այս փոփոխութիւնը կը վերագրուի հետեւեալ չորս պատճառներուն.—

Առաջինը եւ գլխաւորը այն է որ մեծ գործաբաններու բանուորը աւելի դէշ կը դնուի իր վիճակը քան մէկ տարի առաջ: Կը դնդատի թէ բաւարար դրամ չունի, վանդի շատ մը հաստատութեանց մէջ հազիւ 40 ժամ կը բանի, փոխանակ 46ի: Մասնագէտներու հաշիւներուն համաձայն, գործարանի բանուորներուն առ նուազն կէսը բաւարար աշխատանք չունի, ապրուստը ապահովելու համար: Ծաղղած է երկրին արտադրութեան աճումը, բայց առեւտրական տագնապը կը նուազեցնէ այդ յաղողութեան առաւելութիւնները: Միւս կողմէ, հետզհետէ կ'աճի գործադրկութիւնը, մեծ մասնդուրկներու պատճառելով բանուորներուն:

Երկրորդ, գիները շատ սուղ են տակաւին: Յանուրնները լեցուն են հրապուրիչ ապրանքներով, բայց բանուոր դասակարգին շատ քիչեր կրնան որեւէ բան գնել:

Երրորդ, բանուորները կը դնդատին թէ ճարտարագործական հաստատութեանց չահերը շատ աւելի մեծ են քան պատերազմէն առաջ, իսկ բանուորին ապրուստի մակարդակը իջած է: Այս առթիւ իրենց փաստ կը յիշեն պաշտօնական վիճակագրութիւնները եւ Սակարանի տեղեկագիրները:

Զորրորդ, արհեստակցական միութեանց վարիչները հետզհետէ աւելի յարձակողական դիրք մը կը բռնեն:

Վերջին քանի մը տարիներու ընթացքին, մեծ յուսախաբութիւն պատճառեցին Արհեստակցական Միութիւնները: Միլիոնաւոր բանուորներ դադրեցուցին անդամատուրքի վճարումները, որոնցմով կը վճարուին Միութեանց պաշտօնեաներուն թոշակները: Աղատագրութենէն վերջ, ճակատագրական Միութեանց վարիչները կը հանդարտեցնէին իրենց հետեւորդները, ուժ տալով աշխատավարձքի յաւելման եւ դիներու կրճատման քաղաքականութեան: Այժմ կը տեսնեն թէ բաւական չէ ուժ տալ օրուան կառավարութեան, պայքարը չահելու համար:

Բանուորական Ուժը (կոնֆերվատական) տակաւին կը դժկամակի գործակցութիւն հաստատել համայնավարներուն հետ, բայց իրենց վերջին համագումարին մէջ կարգ մը ճառախօսներ յայտարարեցին թէ՝ կրնան դէմ գնել քաղաքականութիւնը:

Մինչեւ հիմա համայնավարներն էին որ կըղզիացած էին, իրենց դէմ դնելով հակաբողշեւիկ միացեալ ճակատ մը: Այժմ Բանուորական Ուժն է որ մեկուսի կը մնայ, ցնոր տնօրինութիւն: Ընկերվարական կուսակցութեան յառաջիկայ համագումարը պիտի քննէ նաեւ այս խնդիրը, որմէ կախում ունի կառավարութեան մէջ մնալու կամ քաշուելու որոշումը:

Նշանակալից է նաեւ Ժողովրդային Շարժումի (M. R. P.) դիրքը: Անոր ձախ թեւը հիմնուած է Քրիստոնեայ Աշխատաւորներու Դաշնակցութեան վրայ: Թէեւ կուսակցութիւնը վերջերս նախագահ ընտրեց աջակողմեան վարիչ մը, Ժոռժ Պիտօ, բայց տրուած որոշումները ձախակողմեան են, եւ հակառակ՝ աւելի աջակողմեան դահլիճի մը, որուն համար կ'աշխատին երկու նախկին վրշապետները, Փոլ Ռէյնօ Ազգ. Ժողովի ներսէն, Ժյանտէն դուրսէն:

Ինչպէս կը գրէն կարգ մը թերթեր, քրիստոնեայ աշխատաւորներու շատ մը վարիչներ աւելի մոլեռանդօրէն հակառակ են դրամատիրութեան, քան համայնավարները: Անոնք բացէ ի բաց կը դատապարտեն դրամատէրերուն չարաշահութիւնները: Բայց եւ այնպէս կը գործեն չափաւորութեամբ, նիւթապէս եւ բարոյապէս օգտնելով ոչ – համայնավար արհեստակցական միութեանց:

Պատասխանելով իրենց գործակցութեան առթիւ եղած քննադատութեանց, քրիստոնեայ աշխատաւորներու վարիչները կը յայտարարեն թէ իրենց աչքերը փակուած չեն եւ թէ գործակցութիւնը պիտի չարունակեն մինչեւ որոշ կէտ մը, եւ ոչ աւելի:

Ամէն պարագայի մէջ, քրիստոնեայ աշխատաւորներու եւ համայնավարներու այս գործակցութիւնը քաղաքական ամէնէն կարեւոր դէպքը կը համարուի այն օրէն ի վեր որ կոմմիւնները դուրս ձգուեցան կառավարութենէն (երկու տարի առաջ):

Թ. Ա. Թ.

Ա. Թանջեանի վատահ

ՄՄԲ.— Վերջերս կարգ մը գրութիւններ հրատարակեցինք, որոնք հակասական կարծիքներ կը յայտնէին Հայաստանի երբեմնի ամենազօր վարչապետի մասին: Ահաւասիկ վկայութիւն մը եւս, լաւատեղեակ տարազրի մը կողմէ.—

★

Յանջեանի ինքնասպանութիւնը կամ սպանութիւնը պատճառ չէ, որ նա ազգային հերոսի տիտղոսին արժանանայ: Մինակ Յանջեա՞նն էր որ զոհ դնաց իր իսկ ձեռքով ստեղծած բռնապետութեան: Ինչո՞ւ նոյնը չպնդել՝ Տօմսկու, Բուխարինի, Ռիկովի, Զինովեւի, Լօմանիձէի եւայլ մահապատիժ հազարաւոր յայտնի եւ անյայտ համայնավարներուն մասին: Քանի մը չէնքերի կառուցո՞ւմը հիմք պիտի ընդունինք: Կոյրին իսկ յայտնի է, որ Վրաստան եւ Ադրբէջանի Յանջեաները Հայաստանի վնասարարութեան տասնապատիկը կատարեցին:

« Կասեանի Հայաստանեան կառավարութեան (յեղկոմի) ժամանակաշրջանում, այսինքն Հայաստանի խորհրդայնացման (1920 թուի նոյեմբերի 29ը) սկզբից մինչեւ 1921 թուի Փետրուարեան ապստամբութիւնը, Ա. Յանջեանը աշխատել է Երեւանում, որպէս մոլեռանդ կոմիսար»: Գրում է Ս. Նայիրեան:

Ամէնից առաջ պատմական եւ քաղաքական թիւրիմացութեան մէջ է Ս. Նայիրեան: Հայաստանը խորհրդայնացել է ոչ թէ 1920 Նոյեմբերի 29ին, այլ՝ Դեկտեմբերի 2ին, որի կենդանի վկաներից մէկը տողերիս դրողն է:

Երկրորդ՝ յօդուածագիրը ինքն իսկ ապացուցում է որ Յանջեանը դեռ վաղ երիտասարդութիւնից ազգային զգացմունքից ու գիտակցութիւնից զուրկ էր, այլապէս խլրդային աշխատանք պիտի չկատարէր իր ազգի մանուկ հանրապետութեան դէմ: Յանջեանը հայ ժողովուրդի առաջին դերեզմանափորներից է եղել եւ իր գործունէութեամբ օժանդակել է քէմալական արշաւանքին: Նա կատարել է աւելին, հարուածելով Քիկունքից: Նոյնը չենք կարող ասել հայ քաղաքական միւս հոսանքների՝ Հնչակեանների, ռամկավարների, էս էրների, Ս. Դեմոկրատների մասին, որոնք ընդդիմադիր կուսակցութիւններ լինելով հանդերձ, չդաւաճանեցին հայկենիքի շահերին:

« Կրեմլին յայտնի էր նաեւ, որ Աղասին մարքսիզմին չատագովելու ուժեղ փորձեր չէր կատարում, չդրելով այդ մասին ոչ մի դիրք: Իսկ վերջին ժամանակաշրջանում, երբ մի չարք ծախուած դրիչները դիմելով Աղասուն, կամենում էին Դաշնակցութեան դէմ նոր դրէի խաղեր կատարել, նա միշտ էլ պատասխանել է — Այդ բանի կարիքը չկայ, մենք աւելի լուրջ խնդիրներ ունինք, որոնց մասին պէտք է դրել»:

Յանջեանն Աչոտ Յովհաննիսեան չէր եւ ոչ էլ Միասնիկեան, իւր գործադրումով, թէկուզ Լենինդրատի կարմիր համալսարանը վերջացրած, որպէսզի կարողանար դրքեր դրել: Գաղտնիք չէ, որ կարմիր համալսարանները, մանաւանդ՝ քաղաքական — ընկերային հաստատութիւնները, կարմիր դատարկդլուխներ էին միայն արտադրում յաղեցած՝ Մարքս Լենինի վարդապետութեամբ: Նրանք քերականական օրէնքներն իսկ չիւրացնելով, գոց գիտէին թէ ազգային գաղափարը բուրժուական է, խոչընդոտ ընկերվարութեան ճանապարհի վրայ, դատապարտուած՝ լուծման: Հետեւապէս ամէն չանք պիտի գործադրել արագացնելու այդ ճուլումը, բոլոր ժողովուրդները վերածելու մեծ ազգի, մէկ հօր՝ Ստալինի հովանաւորութեան տակ:

Ճիշդ է, Յանջեանի ժամանակաշրջանում յաճախակի հայհոյանքները Դաշնակցութեան դէմ նուազեցին: Բայց միամիտները միայն դրա մէջ ազգային թեքում կը կատեն: Ընդհակառակն, այդ ձեւով Յանջեանը փորձեց մոռացութեան տալ եւ Դաշնակցութիւնը երկրի մէջ: Երբ Դաշնակցութեան մասին որեւէ յօդուած տպուէր «Խորհրդային Հայաստան» թերթի մէջ, այդ օրը մինչ առաւօտեան ժամը 10—11ը թերթը սպառուած կը լինէր: Երկրի հայութիւնը հրճուանքով եւ ադաղտնի հետեւում էր Դաշնակցութեան վերաբերեալ գրութիւններին, փողոցային հայհոյանքներից մինչեւ որոնելով, գուշակելով նրա գործունէութիւնը: Այդ բանը շատ լաւ գիտէր Յանջեանը, գիտէր ամէնամի իւրաքանչիւր չարքային բոլշեւիկ դրամաճառը, այս պատճառով իսկ արգիլեց Դաշնակցութեան դէմ դրքոյկներ կամ յօդուածներ գրել:

Անոնք որ ազգասիրական աթոռը կը բարձրացնեն Յանջեանը, Թող վերյիշեն ամիսներով տեւող բանակցութիւնը Ա. Երզնկեանի հետ, հայկական ոճի մասին: Երզնկեան ի դուր էր փորձում ապացուցանել որ հայկական ոճով չինուած չէնքերը նախ՝ գեղեցիկ են, երկրորդ՝ դիմացկուն, երրորդ արեւտր, հետեւապէս՝ առողջարար: Յանջեան լսել իսկ չէր ցանկանում հայկական ոճի մասին, անուանելով դայն «փտած եկեղեցական», «թխու ազգայնական», յետադիմական», «հակասոցիալիստական» եւ առաջարկում էր չէնքերը կառուցանել«պրոլետարական ոճով»: Հոգ չէ թէ իրակատարութեան մէջ«պրոլետարական ոճը»գոյութիւնունէր միայն Յանջեանիզատանցանքների մէջ կամռուսական զօրանոցների ոճն էր: Թող չինարարութիւնն ընթանայ ռուսական ոճով, միայն ոչ թէ հայկական, որպէսզի մատաղ սերունդը չտեսնէ, չհետաքրքրուի իր նախահայրերի ստեղծագործութիւններով, չդնեւորուի ազգային արժանիքներով: Ահա թէ ինչ էր հետապնդում չեկիստ Յանջեանը:

Գ. Գ. Մխեհեանակի իր դուր է փորձում Յանջեանի ազգային ոգին ապացուցանել դիչերային պըտոյտներով՝ նորակառոյց չէնքերի մօտ: Յանջեաններն աւելի լաւ կ'անէին դէթ մտքով սյանալով իրենց տանեակ հազարաւոր գոհերի աչխարհը, դէպի Սիբիրի ճամբարակիրներն ու բանտերը, ուր ճանճերի պէս կոտորուում էին՝ ցրտից, մերկութիւնից, սովամահութիւնից:

Թող չփորձեն նրա գաղանութիւնները արդարացնել Մոսկուայի հպատակութեամբ: Վրացի եւ Ադրբէջանցի համայնավարները եւս ենթակայ էին Մոսկուայի հրամաններին: Յանջեանն ինչո՞ւ դեռ բազանցեց գաղանութիւնների մէջ: Հայաստանի համար առանձնայատուկ հրաման կա՞ր: Ոչ, այլ կար՝ ցուցամոլ, փառասէր, եսապաշտ Յանջեանը, որ իր գաղանութիւններով փորձում էր Մոսկուայի աչքը մտնել, ուղղափառներից ուղղափառը երեւալ մէկ աստիճան աւելի բարձրանալու համար: Հենց այդ փառասիրական ձգտումների առկայ էր որ ցցուեց իր մրցակիցը՝ Բերիան եւ պլորից դերեզման:

Յանջեանի սպանութիւնը կամ ինքնասպանութիւնը ոչ մէկ ազգային գոյն ունի: Նա ընկաւ՝ անհատական քէն ու ոխի, աթոռի, փառքի տիրապետելու ճանապարհի վրայ, որ սովորական երեւոյթ է խորհրդային իրականութեան մէջ:

Նրա սպանութեան պատճառով յառաջ եկած խոր յուզումը եւհած զանգուածների մասնակցութիւնը թաղմանը՝ առիթ մըն էր ազգային զգացմունքներն ու ձգտումները ցուցաբերելու ընդդիմ բոլշեւիզմի: Յանջեանն անխոցելի սիրտ չէր թողած Հայաստանի մէջ, հետեւապէս անկարող էր ժողովուրդի սիրելին դառնալ:

Եթէ վաղը Միկոյեանը եւս Յանջեանի ճակատագրին արժանանայ, «ազգային հերո՞ս» պիտի կոչենք:Գիտնալով հանդերձ որ«կրեմլինիխոնարհ ծառան», տասնեակ տարիների ընթացքում մատը մատին չփչեց իր ժողովուրդի համար: Նրա միակ «բարիքը» եղաւ այն, որ օժանդակեց եւ ուժեղացրեց Ռուսաց լեզուի տարածումը Հայաստանում:

Եզրակացութիւն.— Յանջեանը լինելով դործունեայ եւ թունդ գաղափարական բոլշեւիկ, դեռ վաղ երիտասարդութիւնից Հայաստանի համապետութեան հիմքերն է փորել, օժանդակելով քեմալական արշաւանքին:

1927ին Հայաստան գալով իր առաջին գործը եղաւ պայքարիլ հայկական ոճի դէմ: Երկրորդ գործը եղաւ Հայաստանը մաքրել «սպեցիֆիք»ներից, որոնք համայնավարներ լինելով հանդերձ, ընդունում էին Հայաստանի առանձնայատուկ պայմանները եւ ձգտում ըստ այդ պայմանների վարել երկրի տնտեսական զարդացումը: Այսինքն, որոշ չափով տնտեսական անկախութիւն ստեղծել: Սխալ է թէ Յանջեանը հովանաւորել է նախ-

ՀԱԾԱՄՏԱՆ

ՆԱԽԿԻՆ ՆՈՒՊԱՐԱՇԵՆԸ որ երեւանէն 11 քիլոմեթր դէպի հիւսիս կը գտնուի, այժմ կը կոչուի Սովէտաշէնը: Այս քաղաքը աւելի ընդարձակուեցաւ, երբ 1932—1933ին Ֆրանսայէն նեղգաղթողները հաստատուեցան հոն: Քաղաքին մէջ աչքի կը զարնեն երկու գեղեցիկ երկյարկանի շէնքեր՝ հայկական ճարտարապետական ոճով կառուցուած: Մէկը վարդագոյն տուֆէ դպրոցն է, միւսը՝ դրամատան ու կինօ թատրոնը: Կայ նաեւ հիւանդանոցի արուեստը, ինչպէս եւ կօշիկի արտէլը: Ժողովուրդին մեծ մասը կը զբաղի այգեգործութեամբ:

ԵԼԵԿՏՐՈ-ԹԵՔՆԻՒ աշխատանոցի ճարտարագէտ վարիչը՝ Միշա Լէպէտեւը ըսած է թէ «ես ամուր կերպով կապուած եմ Խ. Հայաստանի, կը սիրեմ ժողովուրդը եւ իր բարձր մշակոյթը: Քիչվի մէջ ուսանողութեանս շրջանին ունեցած եմ հայ ընկերներ որոնք հիացումով կը խօսէին իրենց արեւաւետ հայրենիքի մասին: Մեծ ցանկութիւն ունէի գալու Հայաստան եւ եկայ: Ներկայիս կը զբաղիմ Հայաստանի էլեկտրական սիստէմի կէն համայնավարներին: Նրանց մէկ մասը աքսորական վիճակի մէջ ապրում էին Ռուսաստանում: Ես անձամբ տեսայ Վորոնէժի մէջ Աչուտ Յովհաննէսեանի կնոջը, որ թշուառ վիճակի մէջ դունէ դուռ էր թափառում:

Խանջեանի երրորդ դործը եղաւ կառուցի պայքար մղելը Դաշնակցութեան դէմ: Ոչ միայն ամբոխավար փողոցային ճառերով, այլ եւ զանազանային ձերբակալութիւններով: Խանջեանը խորութիւն չդրեց ոչ պատանու, ոչ երիտասարդի եւ ոչ էլ կանանց ու օրիորդների մէջ: Անխնայ ձերբակալեց եւ աքսորել տուեց, եւ դպրոցական աշակերտին, եւ ուսանողին, եւ կիսագրագէտ գիւղացուն ու նրա զաւակներին: Խանջեանը չեկիստ էր իր խօսուածքով եւ որպէս այդպիսին յատուկ առաքելութեամբ Հայաստան էին ուղարկած: Հաղարաւոր ընտանիքներին դուրս շպրտել եւ իրենց տներից եւ ձիւն ձմրանը երախաներով միասին Սիբիրի խորքերը քշելը հայ մարդու գործ չէր:

Խանջեանի միւս «բարիք»ը եղաւ այն որ զարկ տուեց Ռուսաց լեզուի տարածմանը, աւելացրեց ռուսերէն դասերի թիւը դպրոցներում, եւ իւրաքանչիւր գիւղացու պարտադրեց բաժանորդագրուել որեւէ ռուսական թերթի:

Անդրանիկի սուրբ բերել տալով կամ Տիգրան Մեծի մասին յիշեցնելով ուսանողին՝ Խանջեանը Մոսկուայի հրահանգներն էր կատարում միայն: Ազգայնականութեան վերակենդանացման շրջանն էր այդ, պատերազմի վախէն դրդուած եւ ոչ թէ Խանջեանի ինքնագլուխ նախաձեռնութիւնը:

Խանջեանի սպանութիւնը կամ ինքնասպանութիւնը ազդային հանդամանք չունի, այլ հետեւանք է ներքին պայքարների, որոնք սովորական երեւոյթ են Խ. Միութեան մէջ:

ՀԱՑԿԱԶՈՒՆ

բարձր ատրճանակի եւ այլ խնդիրներով, գրած եմ մօտ 42 դիրքեր, որոնցմէ 37 հատը հրատարակած եմ Հայաստանիմէջ: Այժմ ես կը գրեմ հայերէն լեզուով «Հայաստանի ջրային ուժի աղբիւրներու եւ անոր էլեկտրական ուժի մասին»:

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ հանդէպ աշխատասէրները մեծ հետաքրքրութիւն ցոյց կուտան: Պատմութեան կաճառը պիտի հրատարակէ տասը մեծ դիրք, որոնցմէ չատեր պիտի բաղկանան քանի մը հատորներէ: Այս դիրքերու պատրաստութեան իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Ակադեմիայի ականաւոր փորձիչէօրներ, որոնցմէ՝ Փրօֆ. Պետրովսկի՝ «Հայ ժողովրդի ծագման մասին», Փրօֆ. Պարսամեան «Հայ ռուսական յարաբերութիւնները մինչեւ 19րդ դարը», Փրօֆ. Ներսէսեան «Անգլօ – Ամերիկեան իմպերիալիզմը եւ Հայկ. Հարցը», Փրօֆ. Ց. Կարապետեան «1920ի Մայիսեան ապստամբութիւնը» եւայլն:

ԳԱՑՍԼՐԻՒ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԿԸ ՆՈՐՈԳՈՒԻ

Գայսէրիէն կը գրեն.—

Տղեւոյս Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ պապական եկեղեցիին նորոգութեան ձեռնարկուած է շնորհիւ տեղւոյս եւ չրջակայքի Առաջնորդ Փոխանորդ Տ. Հայկազուն քհնյ. Կարապետեանի աննկուն ջանքերուն: Առայժմ տաճարին ներքին մասին բոլոր պատերը կը ծեփուին եւ կը ներկուին: Եթէ նիւթական միջոցները բաւական ըլլան, եկեղեցիին տանիքին նորոգութեան եւս պիտի ձեռնարկուի: Այս մասին կը սպասենք Թուրքիայէն եւ արտասահմանի Գայսէրիցիներուն նիւթական լայն օժանդակութեանը:

★ Երաշտը հոս եւս զգալի է, այնպէս որ ցորենի հասկերը պէտք եղածին պէս չեն հասունցած: Այս քանական պատուհասին դէմ քաղաքիս բոլոր աղդարնակչութիւնը, իսլամ, Թուրք թէ հայ, աղօթքի կեցած է: Մզկիթներու մէկ աղօթքներ ու մատաղներ ու ոչխարներու զոհում եղած է: Մինչ այ 3 կիրակի իրարու վրայ մասնաւոր աղօթքներ ու բացօթեայ Անդաստան կատարեցինք եկեղեցւոյն բակին մէջ, իսլամ թէ հայ ժողովրդեան սրտաբուխ երդեցողութեամբ: Բարեբախտաբար քաղաքիս աղդարնակչութեան ձայնը Աստուած լսեց ու սկսան բարեբար անձրեւներ տեղալ, խնդացնելով հողադործին ու պարտիզպանին դէմքերը:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԲՈԼՇԵՒԻԶՄԸ ԵՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ, հատուածը հատոր մը՝ ուր 673 մեծադիր էջերու մէջ կը քննուին ժամանակակից հրատապ հարցեր: Գրեց՝ Վ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ, Տպ. «Ճուսաբեր», Գահիրէ, 1949: Գին մէկ անգլ. ոսկի: Վաճառքէն դոյացած հասոյթը պիտի յատկացուի «Ճուսաբեր»ի չէնքին կառուցման: (Մօտերս կը հանին վաճառելի օրինակները):

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԵՐ ԾԱՂԿՈՑԻՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՍԷՆԹ ԷՒԻԷՆ, (յապաղած).— Մեր ծաղկազին ամավերջի հանդէսը տեղի ունեցաւ Ցունիս 18ին, չաբաթ երեկոյ Սէնթ Լէոնարմօնի սրահին մէջ: Բազմաթիւ ծնողներ եկած էին լսելու իրենց փոքրիկներուն թոթովանքը հայերէն: Բացումը կատարուեցաւ երգչախումբի «Ով մեծասքանչ» խմբերգով:

Պ. Սարգիս Փիլիկեան գրաւոր ճառով մը ջերմապէս գնահատեց դաղութիս համերաշխութիւնը կրթական ասպարէզին մէջ:

Սիրելի «Ճառաջ», որքան ալ նեղ ըլլան սիւնակներդ, չեմ կրնար մտքէս անցընել թէ պիտի չնչէս օրուան դերակատարներուն անունները, քանի որ դուն քու ամբողջ ուժդ ի սպաս դրած ես նոր սերունդին փրկութեան: Գիտցիր որ բոլորն ալ, հազիւ 6—14 տարեկան, յուզեցին մեզ, իրենց սահուն առդանութեամբ: Ցարութիւն Շարիկեանը, Ա. Ներսէսեանը, Անի Կօչկակարեանը, Ցովհաննէս Մարգարեանը, Մարի Մապաէթեանը, Արամ Փիլիկեանը, Գասպարեանը, Ց. Շիւլէրեանը, Ա. Թորոսեանը, Գ. Թոսունեանը, Կարապետ Արամեանը, Ցովհաննէս Փիլիկեանը, Ժ. Զափուեհանը, Վ. Փարթամեանը եւ անմէնքն ալ դողդրիկ արտասանութիւններով ծափեր խլեցին եւ հպարտութեամբ ուսերուցին ծնողքներուն կուրծքերը:

Ուսուցիչը, Վեր. Սիսլեան բեմ գալով ըսաւ.— «Ամառասիկ մեր մէկ տարուան աշխատանքի պտուղը: Մենք ըրինք մեր կարելին, սակայն այսքանով չի վերջնաւ, մեր աշխատանքը կ'արդիւնաւորուի այն ատեն միայն, երբ շարունակուի ձեր տուներէն ներս: Մի զլկէք ձեր զաւակները հայեցի դաստիարակութենէն որ օտարութեան մէջ Հայը Հայ պահելու զլխաւոր եւ ամենազօրաւոր ազդակն է»:

Աշակերտներուն կողմէ ներկայացուեցան երկու պատկեր, մէկը՝ «Նահատակաց ոդիներ» մասնակցութեամբ Անահիտ Ստեփանեանի, Արեւհայ Սօղոմանի, Կապպետ Արամեանի, Վարդենի Հայթայեանի, Ռօզա Պալեանի որոնք յաջողութեամբ կատարեցին իրենց դերերը: Իսկ երկրորդը ուանդավէյլ մը «Զրոյց կաքաւին հետ» (Աւետիք Իսահակեան), դլխաւորութեամբ Օր. Մաւիկն Ցովիկեանի եւ մասնակցութեամբ Առաքել Պալեանի, Զուարթ Երեմեանի եւ խումբ մը փոքրիկներու, նոյնպէս չատ յաջող: Միջնարարներուն երդչախումբը դեկավարութեամբ Պ. Ցարութիւն Ցովսէփեանի կը թնդացնէր սրահը ազգային եւ դեղջկական երգերով:

Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը առեւտրական – ներքուն այցելելով զանազան առարկաներ հաւաքած էր, աճուրդի համար: Գոյացաւ կոկիկ դումար մը: Հանդէսը մեծ խանդավառութեամբ վերջացաւ դիշերը ուշ ատեն:

Ա. Գ.

« ՃԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Զ.

ՊԱՑՏԻ ՏԵՂ ՍՈՒՐ

Դարբինն Ղեւոնդը սարսափեցաւ, վանեց իրմէ մռայլ մտածումները, եւ մէկ վայրկեանի մէջ դէմքը կրկին ստացաւ իր սովորական արտայայտութիւնը: Այժմ դարձեալ հեղ էր ու բարի, եւ այդ հեղ ու բարի դէմքին վրայ փայլեցաւ երանութեան ժպիտ մը:

— Ի՞նչ է Լուսիկ, իմ աննման աղջիկս, յարեց դարբինը:

— Դուն հիւանդ չե՞ս, հայրիկ:

— Օ՛, ոչ, աղջիկս Թող Տէրը պահէ զիս հիւանդութենէ:

—Այդ ի՞նչ կը չինես, հայրիկ, դուն կը վախցնես զիս:

— Հըմ, ինչ կը չինես, միթէ չե՞ս տեսներ, իմ աննման Լուսիկ, Թէ ի՞նչ կը չինեմ: Ի՞նչ կը չինէր հայրդ մինչեւ հիմա:

— Պայտեր: Բայց ասոնք պայտեր չեն, հայրիկ:

— Այո, պայտեր չեն, աղջիկս, սուրեր են:

Պայտերը սուրերու փոխուեցան: Այժմ հայրդ պայտեր չի չիներ չորքոտանիներու ոտքերը պայտելու, այլ սուրեր կը չինէ թշնամիներու սիրտը մխելու, բաւ դառն ժպիտով մը դարբին Ղեւոնդ, եւ վերջին կապմրցած երկաթն ալ տափակցնելով նետեց մէկդի, ապա մուրճը վար դնելով չարունակեց.

— Այսօր բաւական է: Պէտք է ընթրիք ընել հիմա եւ հանդստանալ:

— Դուն կը սարսափեցնես զիս, հայրիկ, այդ ի՞նչ սուրեր են եւ ինչի՞ համար:

— Ամէն բան կ'իմանաս աղջիկս, համբերութիւն ունեցիր, միայն կը ցաւիմ որ մեր այսօրուան հիւրը չեկաւ: Կարեւոր լուրեր ունէի հաղորդելու անոր:

— Ո՞վ է այդ հիւրը, հայրիկ:

— Գոհարիկը: Միթէ չգիտե՞ս որ ան միշտ կ'այցելէ մեզի: Կ'երեւի այս դիշեր անձրեւը արգելք եղաւ գալուն:

Այլեւս բան մը չհարցուց Լուսիկ, սեղան նստաւ եւ սկսան ընթրել: Անձրեւը կրկին կը մաղուէր, եւ աշնանային քամին կ'ոռնար դուրսը: Այդ պահուն ոտնաձայներ լսուեցան հեռուէն, ու ապա ծանօթերդը.

Մի՛ հարցնէք, թէ ո՛վ եմ ես.
Սիրտն ու շէն Անին եմ ես:

— Խենթն է դոչեցին հայր ու աղջիկ, եւ աքլորին դարձուցին դէպի դուռը:

Ցիրաւի՝ քանի մ- վայրկեան ետք դրան առջեւ երեւցաւ մեղի ծանօթ խենթին կերպարանքը:

— Ողջոյն բարեկամներուս, ըսաւ Խենթը մէկդի դնելով իր ձեռքի փայտը: Ինչպէս կ'երեւի, լաւ ժամանակ հասայ, եւ արժանի պիտի ըլլամ Լուսիկի քնքուշ մատներով պատրաստուած ապուրը ճաշակելու:

— Հրամեցէք, մեր դլխուն վրայ տեղ ունիք, ըսաւ դարբինը զոհ եւ ուրախ տրամադրութեամբ:

Խենթը նստեցաւ, փայտէ դդալով մէկ քանի ումպ ապուր կերաւ, յետոյ հաւ քաշուելով՝ ըսաւ.

— Օրհնեալ ըլլաս, Լուսիկ, սիրտս հովացաւ:

— Քու սիրտդ չատ շուտ կը հովանայ, իսկ իմս... տուած լուրդ կ'այրէ, կը խորովէ զիս, յարեց դարբինը:

— Լաւ, վարպետ, այդ տեսակ փոթորիկներ չատ են եկեր ու անցեր, աս ալ կ'անցնի: Բայց ափսոս որ միւսը ձեռքէ փախաւ, ու հետը տարաւ Սեւ մարդուն Թուղթը (Խենթը այս անունով կը կոչէր Վեստ Սարդիսը):

— Հա, տարաւ, բայց ո՞վ դիտէ ի՞նչ Թուղթ էր:

— Սատանան անոր հետ, մեր Վահրամ իշխանը մեռած չէ որ Վեստ Սարդիս կարողանայ բան մը ընել: Բայց կը ցաւիմ որ Գոհարիկին սիրտը կը վրդովուի:

— Այսօր պիտի դար չեկաւ:

Դուն իրեն յայտնեցի՞ր խնդիրը, հարցուց Դարբինը:

— Չէ դեռ չեմ յայտնած: Վաղը, անշուշտ, կը յայտնեմ ամէն բան:

— Իսկ ի՞նչ կ'ըսեն իր որդիները:

ԲԱԳՐԱՏ Ա.Ց.Վ.ԶԵԱՆՑ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՕԹԹՕ ԱՊԼԻՃ, դրաման պահուն Գերմանիոյ Փարիզի դեսպանը այսօր կը սկսի դատուիլ զին – ուորականատեանին առջեւ: Դատը 15 օր պիտի տեւէ :

ՏԻՄԻԹՐՈՎԻ յուղարկաւորութիւնը անցնա – խընթաց չուքով տեղի ունեցաւ Սոֆիայի մէջ: Անհամար էին ծաղկեպսակները: Հակառակ անձ – րեւին՝ արարողութիւնը շատ համդիսաւոր եղաւ: Դագաղը զետեղուած էր յատուկ զամբարանին առ – ջեւ: Մինչ գործարաններու բոլոր սուլիչները կը հնչէին, ժողովուրդը մէկ վայրկեան լռութիւն պահեց որմէ յետոյ 3000 հոգինոց երգչախումբ մը մահերգներ երգեց: Օտար երկիրներու պատուի – րակներ ճառեր խօսեցան որոնց մէջ մարալջախտ Վորոշիլով եւ Պ. Մորիս Թորէզ: Արարողութիւնը վերջացաւ Թնդանօթի 31 հարուածներով:

69 *ՀՈԳԻ ՈՂՋ ՈՂՋ ՎԱՒԵՑԱՆ*, 22 հոգի ծան – րապէս վիրաւորուեցան Պոլսոյ նաւահանգիստին առջեւ, «Զօրուժ» շոգենաւին մէջ, որ Սեւ Ծով պիտի երթար կէրակը օր, 300 ճամբորդներով: Նաւը մեքենայի առեւ կը փոխադրէր պայթուցիկ նիւթեր որոնք բռնկեցան պէշերանց: Գերպարդևյին ճիգեր թափուեցան, աղտը սահմանափակե – լու համար, բայց արդէն 69 դիակներ հանուած են 22 վիրաւորներու հետ եւ ուրիշներ ալ կը վնտռտուին: Զոհերը հեղձամահ եղած, կոխոտուած կամ ածխացած էին: Շատեր պայթիւնը չփոթած էին Իամազանի աւանդական թնդանօթաձգու – թեան հետ :

ՆՈՑԵԱՆ ՏԱՊԱՆԸ փնտռելու համար Պոլիս հասած չորս Ամերիկացիներէն զատ, անգլիական եւ հոլանտական արշաւախումբեր ալ կը սպաս – ուին:

ԱՄԵՐԻԿԱ բողոքած էր Շանկայի ամերիկեան փոխհիւպատոսին ձերբակալման դէմ: Այժմ կը հաղորդուի թէ ոչ միայն ձերբակալուած է, այլ նաեւ խոշտանգուած է, այն պատճառով որ իբր թէ իր իւք-աշարժով խանգարած է կարմիր քա – նակին եւ ժողովուրդին տողանցքը: Կառավարա – կան շրջանակներու կարծիքն այն է որ այս ա – րարքին պատճառն է տեղացի ժողովուրդին աչքին վարկաբեկել օտարականները: Վերջին լուրեր կը հաղորդեն թէ 3 օրուան բանտարկութենէ յետոյ հիւպատոսը արձակուած է եւ երողութեան դիր մը տորքագրելէ վերջը:

ԹՈՒՐՔ ՏԷ ՓՐԱՆՍԸ մեծ յուսախաբութիւն մը բերաւ Ֆրանսացիներուն, որովհետեւ իրենց դըր – խաւոր «յոյս»երը յաջորդաբար լքեցինասպարէզը վերջին երկու օրուան մէջ: Սրդ հանգրուանը Պու – սօ սկսն Սեպաստիէն (Սպանիա) չատեցաւ Ֆրան – սացի Քափիւ: Հեծանիւի այս մրցումը առաջին անգամ է որ Սպանիացին կ'անցնէր, այնպէս որ հոն ալ մեծ հետաքրքրութիւնարթնցուցած էր : Մրցորդ Ֆրանսացի մը սպանիական մրցորդներու տարազը հագնելով գաղտնապէս եւ կանուխէն սահմանազլուխը անցաւ, եւ իբր առաջին հանդի – սացող սպանիացի աննախընթաց ընդունելութեան արժա – ացաւ «Սպանիոյ պատիւը փրկած ըլլալուն համար: Բայց իր խարդախութիւնը մէջտեղ ելլե – լով բանտարկուեցաւ :

10րդ հանգրուանը Սէն Սէպաստիէն – Փօ չա – հեցաւ իտալացի Մանեի, որով ստացաւ նաեւ դե – ղին չապիկը Մարսէյլի վրայ ժամանակի առա – ւելութիւն ձեռք բերած ըլլալով :

Ֆրանսացի երկու լաւ մրցորդներ Պօպէ եւ կի Լափիզի վիրաւորուած ըլլալով չկրցան շարու – նակել եւ լքեցին մրշաւը արտասուելով: Ուրիշ Ֆրանսացիներ ալ շատ ուշ հասած են , որով Ֆը – րանսական խումբը որոշապէս տկարացած է, ինչ որ ընդհանուր տխրութիւն կը պատճառէ :

Ա*ՖՆԻՖՆ* կը հետազրեն թէ ապստամբներուն յարաբերութիւնները խզուած են Պուլկարիոյ եւ Ալպանիոյ հետ, կառնաւոր բանակը զրաւած ըլ – լալով Քայմաքչալանի բարձունքը, Եուկոսլաւիոյ սահմանին վրայ:

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՄԻՆՏԵՆԹԻի վերաքննութիւնը մերժուեցաւ Հունգարիոյ վերաքննիչ տատանին կողմէ: Վճռադիրը կ'ըսէ թէ կարգինալը արժանի էր մահապատիժի: Առեանր մեղմացուց միայն ե – րեք դատապարտեալներու պատիժները:

ԼՈՆՏՈՆի աւաւհանգստի բաւթողները մեր – ժեցին կառավարութեան վերջնագիրը որ կը ըս – պառնար զինուորական միջոցներ ձեռք առնել: Այս մերժումը ծանր տպաւորութիւն գործեց Ընդհ. դատախազը կ'ըսէ թէ բանուորները «դուր – սէն կը ստանան իրենց հրահանգները եւ թէ գոր – ծադուլը ապօրէն է»:

ԵՐԱՇՏՈՒԹԵԱՆ հետեւանքով Ֆրանսայի բերքերն ալ վնասուած են :

ՖՐ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Ալֆորվիլի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Շաւարշ Մխաքեանի եւ պարագաներուն իրենց մօր տխուր մահուան առ – թիւ: Այս առթիւ հազար Ֆրանք կը նուիրէ Ալ – Ֆորվիլի Ազգ. վարժարանին :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊ - ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ
150 ԱՇԱԿԵՐՏ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՑ

Տէսինի Կապոյտ Խաչի Ազգ. վարժարանի ամավերջի հանդէսը Յուլիս 14ին, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. Տան սրահին մէջ :

Պիտի ըլլան խմբերգ, մեներգ, զուգերգ , արտասանութիւն եւ ծիծաղաշարժ տրամախօսութիւններ: Կը ներկայացուի *Ռ. Զարդարեանի «ԵՕԹԸ ԵՐԳԻՉՆԵՐ»Ը եւ «ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ»Ը* երգախառն պալէներով : Պարերուն կ'ընկերանայ *ջութակով՝ Պ. Ժան Տօստրուեան* (Լիոնէն) :

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ

Փարիզահայ մեծ չարաթաթերթը, իր 124րդ թիւէն սկսաւ հրատարակել *Զէյթունի հերոսնե* – *րէն ԱՂԱՍԻՒՆ յուշերը, որոնք թանկագին վկա* – *յութիւններ կը պարունակեն 1896—1897 հայկա* – *կան արտասահմանի կեանքին, դործիչներուն եւ մասնաւորապէս հնչակեան կուսակցութեան մա* – *սին :*

«Արեւմուտք»ի հասցէն 5 Rue du Mail Paris (2), Tél. Cen. 37-76:

ՏԷՍԻՆի Հ. Յ. Դ. Կոմիտէն՝ իր խորին գո – *ւակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Շ. Մի* – *սաքեանի, ընկեր Փիրայր Մխաքեանի եւ իրենց պարագաներուն, իրենց մօր մահուան առթիւ եւ հազար ֆրանք կը նուիրէ վեր. Ֆոնտին: Ստանայ «Յառաջ»էն :*

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ, *մինչեւ Ապրիլ 30*

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիները. —

ԼԻՈՆ Ե. Փ. 1150, ՓԱՐԻԶ (14) Ս. Է. 3 հա – *զար, (13) Թէյ. , (19) Պետ., (19) Քարճ. 1500ա* – *կան, Փ. ՕՊՆԱ Թուփ. հազար, Ս. ՕՊԱՆ Ալեք. 1500 , ԼԻՈՆ Գ. Ա. 1500, Վիէն Ալօ. 1600, ԼԻՈՆ Թադ. 1450, ՎԻԼԼՕՐՊԱՆ Հաթօ., ՊԱՆԵՒՕ Ա. Մ., ԼԱ. ՎԻԶԹ ՊՕՑ., ՓԱՐԻԶ (15) Փափ., ԼԸ ՓՈՆԹԷ Գաբ. , ԿՐԸՆՈՊԼԸ Սող. 1500ական, ՓԱ* – *ՐԻԶ (19) Պօչ., ԼԱ. ՍԻՈՒՆ Ադա. 800ական, ԼԻՒՆ Տէրմ. 1500, ՌՈՄԱՆ Պօյ. 1500, ՍՄԲՐ Պլ. 800, ԹՈՒՐՄՐ Քոչ., ՔՈՒՐՊԸՎՈՒԱ Ադամ., ՖՈՆԹԷՆ Փէփէ. 1500ական, ԼԻՈՆ Ժեր. 1450, Յուվ. 250, Թոր. 2650, Սեփ. հազար, ՌՈՄԱՆ Մխ., ՊԻԱՆ* – *ՔՈՒԻՐ էսկ. 1500ական, ՓԱՐԻԶ (8) Ամմ. 1200, ՄԱՐԹԻԿ Աբթ. , ՓԱՐԻԶ (11) Թ. Գ., ՆԻՄ Մես. 800ական, ՄՈՐՊԻՀԱՆ Վար. հազար, ԹՈՒԼՈՒԶ Ռատ. հազար, ԼԻՈՆ Էքթ. , ՄԱՐՍԷՑԼ Սուք. , Գէտ. 1500ական ֆրանք :*

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, բուսմուս հաւով կամ շիշ-քէպապով եւ արեւելեան կերակուրներ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ Պ. ՀԱՑԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ԶԱՒԻ, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dumesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԽԱՆԱՍՈՐի արշաւանքին 52րդ տարեդարձին առթիւ 7 Օգոստոսի դաշտահանդէսին Պոմոնէն երթալ փափաքողները, արձանագրուելու համար դիմեն հետեւեալ ընկերներու, նախօրօք ապահո – վելու համար իրենց երթուդարձի տոմսերը: Լա – ուոզիէրի շրջան ընկերներ՝ Եօթնեղբայրեանի եւ Ե. Տէր Մկրտչեանի: Պոմոնի շրջան ընկերներ՝ Կ. Կարապետեան եւ Գրիգոր Քէշիշեանի :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻՆ Արամ Գազանճեան իր որդւոյն Յակոբիկ Գազանճեանի, Collège Aragonէն յաջողա – պէս աւարտելուն առթիւ, Ալֆորվիլի Հայ Կա – պոյտ Խաչին 500 ֆրանք կը նուիրէ: Ստանայ «Յառաջ »էն :

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՎԻԷՆԻ ԴՊՐՈՑԻՆ

Տարեվերջի հանդէսը 14 Յուլիսին, հինդշաբթի ժամը 14ին Օհանջանեան ակումբին մէջ :

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ բոլոր հայրե – նակիցները: Նոյն օրը պիտի կատարուի նաեւ վի – ճակահանութիւնը :

ՆԿԱՏԻ ԱՌՆԵԼ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Տարօն – Սալնոյ Զորի յիշատա – կի հանդէսը 17 Յուլիսին:
Մարսէյլ Սէնթ Անտրէի պարտէզը:

ԽԱՆԱՍՈՐի Արշաւանքի տարեդարձի տօնա – կատարութիւնը Օգոստ. 14ին Տէսինի Հ. Յ. Դ. կոմիտէին նախաձեռնութեամբ :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ .Մ. Ը. Մ.ի ամառնային պարա – հանդէսը Յուլիս 30ին Horizon Plageի մէջ:

ՌՈՄԱՆի կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին դաշտա – հանդէսը 17ի կիրակին Bois de Noixի անտառին մէջ :

ՇԱՎԻԼԻի կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին պարա – հանդէսը 17 Յուլիսի Շավիլի անտառին մէջ:

ՓԱՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻի մէջ Խանասորի արշաւանքին տօնակատարութիւնը 24 Յուլիսին :

ՇԱՎԻԼԻ Հ. Յ. Դ. Արզութեան խումբի տա – բեկան դաշտահանդէսը Խանասորի հերոսամար – տին առթիւ Յուլիս 31:

ՄԱՐՍԷՑԼ – ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— Դաշտահանդէս նուիրուած հերոսներու յիշատակին:

Հ. Յ. Դ. Սէն Ժէրոմի «Հայաստան» ենթա – կոմիտէի կողմէ 24 Յուլիս կիրակի օր :

ՄԵՐ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՐԴԱՑԸՔ

Իմ յարգելի հին ու նոր յաճախորդներուս կը յիշեցնեմ որ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ եւ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱ – ՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿԻ եւ ԿԷՍ ՄԵԾԱՔԱ – ՆԱԿի ամէնէն ծանօթ տունն է՝

ԳՈՒՐԳԷՆ ՆԱՋԱՐԵԱՆ

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

12 Rue de L'Arc, MARSEILLE Հեռ. Colbert 87-69

(Զգուշանալ կեղծ եւ խարդախ հասցէներէ)

Առիթէն օգտուելով թուենք մէկ քանին մեր լաւագոյն ապրանքներէն, անմրցելի գիներով , ինչպէս չոր միրգերը, կաղինի , նուշի եւ ընկոյզի միջուկ, կանանչ պիստակ, քաքաւէթ կեղեւով , ղղումի կուտ, Իմմիրի անկուտ չամիչ, ոսկեհա – տիկ (լէպլէպի) եւն. :

ՆՈՑՆՊԷՍ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՊԱՄԻԱ

Ապսպրեցէք , չէք գղջար

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Կը հրաժարիմ հայուհիէ...

Գրեց՝ Կ. Փոլատեան

300 էջ, գինը 350 Ֆրանք: Ստանալու համար դիմել.— «Յառաջ»ի եւ «Արեւմուտք»ի խմբագրութեանց, Փարիզահայ դրավաճառներուն, ինչպէս նաեւ ուղղակի հեղինակի հասցէին.— G. Poladian, 92 Bld. Général Nollet, (La Rosière) , Մարսէյլ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-79 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mercredi 13 JUILLET 1949 Չորեքշաբթի 13 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5896—Նոր շրջան Թիւ 1307

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱԶԳԱՑԻՆ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆԸ

Հայկական Փարիզը հետզհետէ տուն - տեղ կ'ըլլայ :

«Ազգային Տուն»էն վերջ ահա «Ազգային Հանդստեան Տուն»ը, որուն պաշտօնական բացումը տեղի ունեցաւ կիրակի օր, հայ եւ ֆրանսացի հրաւիրեալներու ներկայութեան :

Հայկական երկու կարեւոր կեդրոններ, Պոլիս եւ Իզմիր, ժամանակին ունեցան իրենց Ազգային հիւանդանոցները, շնորհիւ բարերարներու՝ որոնք անմահ անուն ձգած են :

1922ի աղէտը հայկական անհաշուելի հարստութեանց հետ միասին քշեց տարաբաղդ Իզմիրի հայութիւնն ալ, հիւանդանոցն ալ : Պոլսոյ Ս. Փըրկիչեան Ազգային Հիւանդանոցը կանգուն կը մնայ, անդնահատելի ծառայութիւններ մատուցանելով ցարդ օսմանեան կայսրութեան երբեմնի մայրաքաղաքի մեր հայրենակիցներուն, հիւանդանոցէն զատ յիմարանոցի եւ անկեալանոցի բաժիններով :

Կիլիկիոյ պարպումէն վերջ Սուրիա -Լիբանանի չորսնը դարձած ըլլալով ամէնէն հայաշատ կեդրոնը, մեր հայրենակիցները հոն բացին Ազգային Հիւանդանոց մը, որ ժամանակէ մը ի վեր փոխադրուած է Աղունիէ, արդիական յարմարութիւններով օժտուած չէնքի մը մէջ : Լիբանանի այդ արեւոտ եւ օդասուն բարձունքին վրայ կառուցուած հիւանդանոցին մէջ, որ հարիւրէ աւելի անկողին ունի, անձնուէր բժիշկներու եւ խղճամիտ տեսչուհիի մը խնամքին տակ կը դարմանուին երկու սեռէ երիտասարդ հիւծախտաւորներ :

Փարիզի պատմանները թոյլատու չեն տակաւին ունենալու Ս. Փրկչեան հիւանդանոց մը կամ Ազգունիէի պէս հիւանդանոց մը :

Փարիզի յաւակնութիւնները համեստ են : Բաւական եւ մեծ յաջողութիւն մը պէտք է նկատել Մոնմորանսիի մօտ, Անտիլիի համեստ ու խաղաղ դիւղին մէջ, քաղաքի ժխորէն, ծուխէն ու մուխէն հեռու բացուած Հանդստեան տունը, ուր 28—30 տարեց երկսեռ հայրենակիցներ, բնատեղդուկ եւ անհեգուկ, բնութեան ծոցին մէջ պիտի վայելեն ամէն տեսակ խնամք, մոռնալով իրենց դժբախտ վիճակը : Փարիզի Հայոց Աղքատախնամ ընկերութեան եռանդուն վարիչները հոգեւին ուխիրուած են այս բարեսպատակ գործին եւ իրենցմէ ոմանք, բացի նիւթական մեծ զոհողութիւններէ, իրենց թանկագին ժամերը կը յատկացնեն ձեռնարկի յաջողութեան համար :

Հանդստեան Տան գաղափարը ծնունդ առաւ 1946ին, Հայ Գաղթականաց Գրասենեակին մէջ, երբ Նանսէնեան դրօշմանիշերու հասոյթէն գոյացած դումարին կէսը մնայուն հանգամանք ունեցող բարեսպատակ ձեռնարկներու յատկացնելու խնդիր ծագեցաւ :

Ռուս գաղթականները արդէն իսկ երեք Հանդստեան Տուներ (Մերանոց) ունէին Ֆրանսայի մէջ եւ կառավարութենէն կարեւոր նպաստ կը ստանային :

Գրասենեակի անօրէն Պ. Մ. Բունիաթեան Նանսէնեան դրամարներու Բաշխիչ Ճանճնախումբին ներկայացուց ծրագիրը հայկական Մերանոցի մը, որուն համար երկու միլիոն ֆր. ծախք կը նախատեսէր :

Դրամի անբաւարարութեան պատճառաւ ծրագիրը լքուած էր պահ մը, երբ Փարիզի Հայոց Աղքատախնամ ընկերութիւնը յայտնեց թէ կը ըստանձնէ Մերանոցի մը հիմնումին նախաձեռնութիւնը՝ իր դանձէն տրամադրելով 800.000 ֆր. :

Նանսէնեան դրօշմանիշերու բաշխիչ Ճանճնախումբին անդամները քաջալերեցին այս ծրագիրը եւ երեք տարուան ընթացքին Աղքատախնամին յատկացուցին աւելի քան 2.700.000 ֆրանք :

Տասնեակ մը հայրենակիցներ 100հազարական ֆրանքով մասնակցեցան այս ձեռնարկին : Աղքատախնամի հանգանակութիւնը յաջողութեամբ պըսակուեցաւ (շուրջ 2 միլիոն ֆրանք), հակառակ տնտեսական աննախընթաց տագնապին : Ընդամէնը հինգ միլիոն ֆրանք միայն ծախսուեցաւ չէնքի գնման, նորոգութեան եւ կահաւորման համար :

Հանդստեան Տան պաշտօնական բացումը կատարուեցաւ, սակայն տակաւին հոն չեն պատրաստարեալները :

Հաստատութիւնը կապուած ըլլալով Ֆրանսայի Համբային Խնամատարութեան, խնդրարկուները պէտք է դիմեն իրենց բնակավայրի քաղաքապետութեան : Ֆրանսական իշխանութեանց վերահսկումը ստանալէ վերջ է միայն, որ կարելի է ընդմիսուի Հայկական Հանդստեան Տունը, որմէ կրնան օգտուիլ Ֆրանսահպակ մեր բոլոր հայրենակիցները :

Դիմումները պէտք է կատարել չուտափոյթ, քանի որ ձեւակերպութիւնները կրնան քանի մը ամիս տեւել :

Աղքատախնամը կը յուսայ Հանդստեան Տան իրական բացումը կատարել յառաջիկայ աշնան :

Ահա մնայուն եւ օգտակար ձեռնարկ մը, որ կոչուածէ ամրզելու բախտէն հալածական քանի մը տասնեակ հայրենակիցներու ցաւերը :

Գնահատելի են եւ քաջալերութեան արժանի՝ Աղքատախնամի ջանքերը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

ԻՆՉՈ՞Ւ ՀԱՄԵՍՏՈՒԹԻԻՆ ...

Պատմութիւն մը պատմեմ մտիկ ըրէք :

Պոլսոյ մէջ զրական պարբերաթերթի մը կայ որ իր լուսաշող ճառագայթներով կը լուսաւորէ Փարիզեան մեր հորիզոնը եւ իր խոշորացոյցով ցոյց կուտայ մեր երկինքին չողշողուն աստղերը :

Թղթակիցը, վարակուած թերթին «տեսակցութիւններ» սարքելու մարմաջէն, անընդհատ փառաբանութիւններ եւ ինքնագովութիւններ կըհատցնէ Փարիզահայ մեծ ? դէմքերու մասին,— երգչուհի, երաժիշտ, դերասան կամ բանաստեղծ :

Դժբախտաբար հազիւ մէկ երկու հոգի զանոնք կարդալու երջանկութեան արժանացած են :

Հետեւանքը : Եթէ կարդացողներ եղան իրենց փառաբանութեան սահմանուած այդ գոհարապատումները, այնքան ծիծաղելի կ'երեւան որ դրեթէ անճանաչելի դարձած են Փարիզահայութեան համար :

Իսկ թերթը չտեսնող հոծ բազմութիւնը մեր դաղութին, մինչեւ այսօր այ տեղեակ չէ թէ քով քովի կ'ապրի հայ Աւետիսնա Փաթթիներու, Պեթհովէնի, Պոլսէռի կամ Շէյքսփիրի հետ :

Չեմ գիտեր թէ պզտիկ խրատ մը օգուտ կ'ունենա՞յ մեր ժիր խմբագրին : Ամէն պարագայի մէջ, թերեւս աւելորդ չըլլայ յիշեցնել որ եթէ գրածները մեղի համար են, աւելորդ են : Մենք կը ճանչնանք մեր «հանճարները» : Իսկ եթէ Պոլսեցիներուն ծանօթացնելու համար է, ինչո՞ւ այդքան յղդնութիւն : Կ'առաջարկեմ նկարները միայն դնել եւ իւրաքանչիւրին տակը դրել «մեր Լիլի Փոնսը», «մեր Թուզանինի», «մեր Ժուվէնը», եւ կամ «մեր Վալերին» :

ՍՕՍԻ

ՎԱՂՈՒԱՆ ԹԻՒՈՎ.— Շահեկան յօդուած մը թէ «ինչո՞ւ Թրումընի վարդապետութիւնը ձախողած է Թուրքիոյ մէջ» :

ԹՈՒՌ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ դժուարին հանդրուաններ սկսան : Փոյլ մէջ մէկ օր հանդիստ վերջը, մնացորդ 75 մրցորդները երէկ յարձակեցան Պիւրենեաններու հանդրուանին, որ Փոյէն Լուչօն 193 քիլոմեթր է, բայց ունի չորս բարձունքներ՝ Քոլ տ'Օպիւսք 1700 մեթր, Թուրմալէ 2114, Ասփէն 1489 եւ Փէրէսուրա 1563 մեթր բարձրութիւն, դորս պէտք է մագլցիլ մէկ օրուան մէջ : Ֆրանսացիներէն Բոպիքի եւ Մարինէլլիի վրայ մեծ յոյսեր դրուած են, բայց իտալացիներուն վախը միշտ դոյութիւն ունի լեռնային մրցումներու մէջ :

ՍՈՎԸ ծայր տուած է Թուրքիոյ կարգ մը անկիւններուն մէջ : Կիրասոնէն կը հաղորդեն որ դիւղացիներու նեղութիւնը ծայրայեղ աստիճանի հասած է Սեւ Ծովի արեւելեան շրջանին մէջ ուր «ոսկեսպիս տակաւ կը չիջի» : Գիւղացիները քաղաք կը լեցուին մուրալու, իսկ հեռաւոր գիւղերու մէջ մարդիկ չոր հաց անգամ չեն դտներ ուտելու :

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ օդանաւ մը որ Մարոքի Ակատիր նաւահանգիստէն մեկնած էր չաբաթ առաւօտ : 8 ամբան խանգարուելով ծովը իննաւ : 12 ամբարդ եւ 5 նաւասոի խեղդուեցան : Օդանաւին բեկորները դտնուեցան :

Թիթոյի պահանջները

Կիրակի օր, Ադրիականի Փոլա նաւահանգիստին մէջ խօսած ճառով մը մարշալ Թիթօ պարզեց իր տեսակէտները օրուան խնդիրներուն մասին : Հելլենական հարցին մէջ դէմ արտայայտուեցաւ թէ «միապետական - ֆաշական»ներուն եւ թէ ըմբոստներուն եւ ըսաւ. «Եուկոսլաւիոյ համար պահը եկած է աստիճանաբար փակելու սահմանադլուխը եւ պահպանելու աշխատաւորներու կեանքը երկրին այդ մասին մէջ» :

Արեւմուտքի հետ, աւելցուց Թիթօ, արդէն առեւտրական յարաբերութիւններ հաստատած ենք առանց մեր կողմէ ոեւէ քաղաքական զիջողութեան : Ասիկա յայտնի է : Երբ պղինձ կը ծախենք, մեքենայ կը գնենք : Չենք ծախեր ոչ մեր խիղճը եւ ոչ ալ մեր հոգին, այլ միայն պղինձ : Իրաւ է որ Ամերիկայէն փոխառութիւն մը խնդրեցինք մեքենայ եւ վաճառք գնելու համար : Եթէ տան, լաւ է, եթէ ոչ պիտի տանինք մեր գործը ինչպէս որ կրնանք : Չենք հրաժարած, եւ չպիտի հրաժարինք երբեք Գարէնթիոյ եւ Թրիէսթէի վրայ մեր իրաւունքներէն : Մենք կը ճանչնանք մեր իրաւունքներն ու պարտաւորութիւնները ըսելով վերջացուց Եուկոսլաւիոյ բռնատէրը :

★ Միւս կողմէ թերթերը կը հաղորդեն որ Ամերիկայի Եուկոսլաւ դեսպանը Պելկրատ դացած է յայտնելու թէ Ամերիկա պատրաստ է 100 միլիոն տոլարի փոխառութիւն մը ընելու, եթէ Եուկոսլաւիա հրաժարի Թրիէսթէէն :

Ամերիկա կը պահանջէ դրամը

« ՄԵՐ ՉԻՆՔԵՐԸ ՄԵԶԻ ԴԻՄ ԿՐՆԱՆ ԵԼԼԵԼ »

Ամերիկեան ծերակոյտին վարկերու յանձնաժողովը դումարեւ նիստի մը մէջ վաւերացուց օրինագիծ մը որուն համաձայն Մարշըլլի օգնութեան երկրորդ տարիին համար նախագահ Թրումընի պահանջած 4198 միլիոն տոլարին վրայ 10% զեղչ մը կը կատարուի : Նոյնչափ պիտի զեղչուին նաեւ Գերմանիոյ, Աւստրիոյ եւ Ճափոնի դրաւման ուժերուն ծախքերը :

Միւս կողմէ, նոյն յանձնաժողովը որոշեց 50 միլիոն տոլարի օգնութիւն մը ընել Սպանիոյ :

★ Հանրապետական կուսակցութեան քաղաքական յանձնաժողովին նախագահ Թէֆթ Ծերակոյտին մէջ յայտարարեց որ Ատլանտեանի դաշինքին դէմ պիտի քուէարկէ, որովհետեւ ան պիտի զինէ արեւմտեան Եւրոպան Միացեալ Նահանգներու ծախքովը : Պիտի հաւանի ի նպաստ քուէարկել եթէ Ծերակոյտը հրաժարի օտարներու օգնութեան ծրագրէն : Թէֆթ ըսաւ որ մեր զինած կամ զինելիք կառավարութիւնները կրնան համայնավար, ֆաշիստ, խաղաղասէր կամ յարձակող ըլլալ : Կրնայ ըլլալ որ առաջիկայ տարիներուն այդ դէնքերը դործածուին Միացեալ Նահանգներու դէմ : Եթէ Խորհրդային Միութիւնը ասկէ մէկ երկու տարի վերջը պատերազմի մտնէ, կրնայ այդ դէնքերը դրաւել եւ մեղի դէմ դործածել :

ԻՐԱՔԻ ԽՆԱՄԱԿԱԼԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Իրաքի խնամակալ իշխանը որ Լոնտոն կը դտնուի բանակցութեան մէջ է անդլիական կառավարութեան հետ հետեւեալ խնդիրներու շուրջ. —

Ա.— Վերաքննել Անդլեւիրաքեան 1930ի դաշնագիրը որ վերաքննուած էր անդամ մը 1948ի սկիզբը եւ սակայն Իրաքի խորհրդարանը վաւերացուցած չէր :

Բ.— Վերաբանալ Հայֆայի նաւթուղին որ փակուած էր Պաղեստինի պատերազմէն ի վեր եւ Անդլիա ստիպուած էր Իրաքէ ստացած քարիւղը ուրիշ տեղէ ընդունիլ տարեկան 300 միլիոն տոլար աւելորդ ծախք ընելով. մինչ երբ այդ ուղին բացուի 16 միլիոն չահ պիտի ընէ :

Գ.— Իրաք - Ծորդանան մաքսային միութիւն մը ստեղծել եւ երկու երկիրներու զինուորական ուժերը ներդաշնակել :

Բացառիկ օրեւ Անգլիոյ մէջ

Անգլիոյ թագաւորը Բ. օր հրովարտակ մը ուղղեց խորհրդարանին, ծանուցանելով թէ բացառիկ վիճակ հաստատուած է երկրին մէջ, իբրեւ հետեւանք նաւահանգստի բանուորներու գործադուլին :

Այս օրէնքը հաստատուած է 1920ին, եւ բացառիկ լիազօրութիւններ կուտայ կառավարութեան, էական սպասարկութեանց չարունակութիւնը ապահովելու համար : Կառավարութիւնը նախապէս երեք անդամ սպառնացած է, բայց միայն մէկ անդամ՝ 1926ի ընդհ. գործադուլին առեն գործադրած է :

Կը վախցուի որ նոր խռովութիւններ ծագին, իրրեւ հետեւանք օրէնքին գործադրութեան : Քարտիի բանուորներէն 5000 հոգի ժողով դումարելով որոշեցին տեղի չտալ : Անոնք պատրաստ են

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻՋԻՆ ԵԼՔ ՉԿԱՑ

Ըսենք թէ՝ «Զահակիր»ի խմբագիրը, հիացող մըն է միաժամանակ Ֆ. Հայաստանին:

Մայիս 28ը, իր համար ատիճէք մըն է ինչպէս տեսանք եւ իրրեւ այդպիսին՝ պէտք է յիշել եւ տօնել: Աւելին ըլլալով, ան կ'առաջարկէ յարգել եւ պահել զայն, իբրեւ մեր անկախութեան հիմնադրութեան Թուականՙ ազգային տօն մը:

Ասկէ, պէ՞տք է յստակօրէն հասկնալ, թէ հայութեան համար միակ ազգային տօնը, իր անկախութեան թուականն է, Մայիս 28ը եւ ոչ «Նոյեմբեր 29»ը:

« Մայիս 28»ը մեր ներկայ հայրենիքին՝ Խորհրդային Հայաստանի տօնը չէ», լրիւ պատասխանը չէ վերեւի հարցումին: Ըսել թէ՝ այս տօնը «կարելի չէ տօնել իբրեւ Հայաստանին տարեդարձը, քանի որ Մայիս 28ով կազմուած Հայաստանը չկայ այլեւս. կայ ուրիշ տեսակ Հայաստան մը, որուն տարեդարձը Նոյեմբեր 29ն է», աւելի քան կը ճիւղաւորէ հարցը:

Այս տողերէն կը պարզուի նախ, որ մեր ներկայ հայրենիքը, «ուրիշ տեսակի Հայաստան մըն է», բոլորովին տարբեր, քան Հայաստանէն՝ « Մայիս 28ով ստեղծուած զեղեցիկ իրականութենէն»:

Երկրորդ, որ այս «ուրիշ տեսակի Հայաստանը» իր տարեդարձի տօնն ունի, որ սակայն ազգային տօն չէ:

Երրորդ, որ մեր ազգային տօնը պէտք է տօնուի գաղթահայերու կողմէ միայն, իսկ, «ուրիշ տեսակի Հայաստանի» տարեդարձը պէտք է տօնուի բովանդակ հայութեան կողմէ:

« Զահակիր»ի խմբագրականը, ասկէ է որ կը սկսի տառապիլ իր ջահին աղօտ լոյսէն:

« Մայիս 28ը հիմնաքարն է Նոյեմբեր 29ով անպարտելի դարձած մեր հայրենիքին եւ հայրենի պետութեան»: Առանց այս հիմնաքարին, մեր երկրի վարիչները «Հայաստան ուրոյն հանրապետութիւն եւ անջատ պետութիւն Զինն ԿՐՆԱՐ դարձնել»:

Եթէ չիտակ են այս փաստերը, այդ պարագային, արդար եւ ուղիղ պիտի ըլլար Մայիս 28ի տօնակատարութիւնը պահանջել բովանդակ հայութենէն:

Իսկ եթէ, մեր յօդուածագիրը, հակառակ իր իսկ պատճառաբանութիւններուն, կ'ուզէ, որ Հայաստանի ժողովուրդը տօնէ միայն ներկայ Հայաստանի տարեդարձը, կը նշանակէ առաջարկել դաւակի մը որ մոռնայ եւ ուրանայ իր հարազատ ծնողքը:

Կո՞ն տարբեր նկատումներ, այս տարօրինակ թելադրանքներուն մէջ:

«Ուրիշ տեսակ Հայաստան»ի մը արտայայտութիւնը, այս պարագային, չափով մը կը պարզէ խնդիրը:

Ամէնքէն չենք պահանջեր, հանրութեան ծանօթացնել իրենց նկատումներն ու մտածումները: Սակայն, երբ մարդիկ կը յաւակնին իրենք դիրենք վեր նկատել կուսակցութիւններէ, մանաւանդ հանրային բեմը կը նետուին, առանց «Շահ»ի, այդ պարագային պարտական են կէս բառ չգործածել:

« Զահակիր »ը չիտակ չէ նոյնպէս, երբ կը պահանջէ, որ գաղթահայը տօնէ Մայիս 28ը, իրրեւ ազգային տօն, եւ Նոյեմբեր 29ը, իրրեւ տարեդարձը՝ Ֆ. Հայրենիքին:

Եթէ պէտք է որ Հայաստանի ժողովուրդը չտօնէ Մայիս 28ը, ինչո՞ւ գաղթահայը պիտի տօնէ Նոյեմբեր 29ը: Ինչո՞ւ տօնել թուական մը, որ միայն տարեդարձն է «ուրիշ տեսակ Հայաստան»ին, երբ կ'ապրինք օտարութեան մէջ եւ ենթակայ ենք «ուրիշ տեսակ» ազդեցութիւններու ալ:

Ինչո՞ւ տօնել Նոյեմբեր 29ը, երբ այս թուականով ստեղծուած պետութիւնը, յամառ հետեւողականութեամբ մը, կ'ուզէ մոռցնել ոչ միայն Մայիս 28ը իրրեւ պատմական թուական, այլեւ իրրեւ գաղափար:

Ընդհանուր խօսքերով, դժուար է պատասխանել այս եւ դեռ անհամար ինչուներուն:

Բաժանման այն չէզոը, որ կը տրուի եղիպտահայ «անկուսակցական» խմբագրին կողմէ, երկրէ դուրս եւ այսօրուան Հայաստանին, երկրի եւ դուրսի հայութեան մասին, ենթադրել կուտայ իր մէկ ուրիշ տագնապը:

Ձենք ուզեր դուշակութիւններուն մէջ իյնալ: Ծանօթ ենք սակայն, մտածողութեան մը, որ հիմնուած է մեր երկու մասին բաժանուած իրականութեան վրայ:

Պէ՞տք է տեւականացնել այս դժբախտ փաստը, երազելով երկու հատուած եւ երկու հայրենիք — այս արդէն կատարեալ ուրացումն է ոչ միայն Մայիս 28ին, այլեւ «Նոյեմբեր 29»ին:

Սխալ է մեր ըմբռնումը,— այդ պարագային եւ հակառակ մտածողներու համար, առ ուղղն խակութիւն է կապուած մնալ Նոյեմբեր 29ին:

Չէ, անկարելի է մեր ներկայ օրերուն նախասիրութիւններով լուծել բոլոր խնդիրները:

Երկու կառճամիտ «գերատեսիլներ»

ԹԷՀՐԱՆ, «Ծուսաբեր»:— Մի քանի տարիներէ ի վեր, ինչպէս մի շարք դաղութներում, իրանահայութիւնը եւս տառապում է էջմիածնից ուղարկուած երկու եպիսկոպոսների ձեռքը, որոնց միակ նպատակն է յարատեւօրէն պատակման մէջ պահել այս հայաշատ դաղութը եւ թոյլ չտալ, որ խաղաղ ու ստեղծագործ որեւէ աշխատանք տարուի ազգային հասարակական հաստատութեանց մէջ:

Մեր խօսքը մանաւանդ թէհրանի մասին, պիտի նշենք որ տեղիս «Ժամանակաւոր Առաջնորդ» Ներսէն Դրամբեանը, իրանի մայրաքաղաքը հասնելէս ի վեր, որեւէ դրական աշխատանք չէ կատարել՝ բացի այն, որ քայքայել է դաղութի ազգային կեանքը՝ իր զրգռիչ ու թունալից ելոյթներով ու քարոզներով, պատակադում է սերմանել ժողովրդի զանազան խաւերի մէջ, սրել է հակամարտութիւնն ու թշնամանքը, եւ աշխատել ձուկ որսալ պղտորուած աւազանից, ի հարկէ միշտ անսալով «ի վերուստ» եկած հրահանգներին: Նրա դերն այնքան քայքայիչ եղաւ վերջին տարիների մեր հաւրային կեանքում, որ չափել ու կշռել անհնարին է:

Իր հասցրած բարոյական անդարմանելի վնասներից զատ, Դրամբեան եպիսկոպոսը նիւթական տեսակէտից եւս մի կատարեալ չարիք է դարձել: Իր պաշտօնավարութեան ամբողջ ժամանակամիջոցում նա տեղիս համայնքին արժել է ամսական երկու հազար թումանի (չուրջ հարիւր եւ դիպուած. ոսկի), մինչդեռ Իրանի վարչապետն ստանում է չուրջ հազար թուման, իսկ երջանկայիշատակ Մելիք Թանգեան Սրբազանը իր բովանդակ կեանքում 300 թումանից աւելի ռոճիկ չէ ունեցել երբեք: Բայց ինչ համեմատութիւն... Մելիք Թանգեանը ուր, Դրամբեանը ուր... Առաջինը մի բարոյական մեծութիւն էր, մինչդեռ հայ հոգեւորականի, իսկ սա մի կամակատար գործիք՝ օտարների ձեռքում (*):

Դրամբեան եպիսկոպոսը ամսական երկու հազար թուման ռոճիկ է ստանում, մինչ տեղիս հայկական դպրոցը մինչեւ իսկ ի վիճակի չէ վճարել հայ ուսուցչի ամսական 250—300 թումանի չնչին ռոճիկը:

Այսպէս Դրամբեան եպիս. չարունակեց իրեն յանձնարարուած «առաքելութիւնը», մինչեւ 1949 Փետրուար 4ը, երբ «Թուղէ» համայնավար կուսակցութեան նիւթած դաւի հետեւանքով մահափորձի ենթարկուեց ու բարեբախտաբար անվնաս ազատուեց Իրանի երիտասարդ վեհապետը, որ մեծ համբաւ է վայելում իր ժողովրդի մէջ: Իրանի կառավարութիւնը, լուծարքի ենթարկեց «Թուղէ» կուսակցութիւնը, ձերբակալեց յայտնի դեկավարներին, խիստ հալածանք կազմակերպելով համայնավար տարրերի դէմ:

Ժամանակը հասել էր, որ Դրամբեանը որոշ դատախազութիւն ցուցադրի: Առաջին առթիւ նա իր կողմնակցութիւնը յայտնեց թէ «Թուղէ»ին, լինելով պաշտօնապէս կազմակերպուած մի հասանք, նրա ներկայացուցիչներն իրաւունք չունեն մասնակցելու եւ անդամակցելու ազգային մարմիններին ու ժողովներին: Երկրորդ՝ Դրամբեան կսկեց իրեն աւելի մօտ ցոյց տալ հակահամայնավար տարրերին ու չէզոքներին, իսկ միւս կողմից

(*) Ի միջի այլոց այս միեւնոյն կղերականի դէմ է պատկանում «Էջմիածին» հանդէսում տարիներ առաջ լոյս տեսած հայհոյալից ու անպարկեշտ յօդուածը՝ մեր ազատագրական պայքարի աննման մարտիկ Դրոյի մասին: Մի պարագայ, որ ապացուցում է, թէ Դրամբեանն «օժտուած է բազմակողմանի «ընորհ»ներով:

Անհնար է մանաւանդ խուսափիլ իրականութենէն եւ անոր բոլոր թելադրանքներէն:

Հայկ. կեանքը կը զարդանայ ընդհանուր կարգով, եւ անկարելի է զայն ազատել ընդհանուր ազդեցութիւններէն:

Եկու ճակատի բաժանուած ենք ու հայրենիքի մէջ եւ հայրենիքէն դուրս— ինչպէս բոլոր ազգերը:

Կը հաւատա՞ս մէկուն,— պիտի մերժես միւսը: Երկուքին հետ միաժամանակ ըլլալ՝ չես կըրնար այլեւս:

Կ'ընդունի՞ս Մայիս 28ի արժէքը, — պիտի մերժես «Նոյեմբեր 29ը»:

Ըսել՝ « մենք կը յարգենք երկու թուական - ներն ալ»,— կը նշանակէ մերժել երկուքն ալ:

Կը պ'դե՞ս տեսակէտիդ վրայ, վաղը պիտի դառնաս «Սովետ. Հայաստանի» թշնամի մը:

Այս է անխուսափելի վախճանը բոլոր անոնց, որոնք Նեղոսի պայծառ արեւին տակ, ձէթով լեցուած ջահի լոյսով կը փորձեն քննել պատմական նիւթերն ու դէպքերը:

Մ. ՏԷՐ ԹՈՎՄ.

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԿՏԱԿՆԵՐ ՀԱՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻՆ.— Երուսաղէմի կը հաղորդեն եգիպտական թերթի մը թէ՝ կիւրինի Միսաք ազա Տիտիգեան Հայֆայի եւ Երուսաղէմի մէջ ունեցած իր երկու մեծ չէնքերը որ կ'արժեն 40—50.000 պաղեստինեան ոսկի ք

ՀԱՅՈՒՀիի ՄԸ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԼԻՆՑ

(Աւստրիա).— Ուրախութեամբ կը հաղորդեմ թէ Օր. Անահիտ Պարիկեան Վիէննայէ Համալսարանէն Յուլիս 1ին պսակուեցաւ փիլիսոփայութեան տոքթորութիւն: Իր աւարտական ճառին նիւթ ընտրած էր «Հայկական Հարցի փուլերը յընթացս 19րդ դարու»:

Օրիորդին ծնողքը Եղդատցի է: Ինք մնում է Չեխիոյ մայրաքաղաքը՝ Փրակա: Հայրը յաջողում է 1932ին պաշտօն ստանալ Սքոտայի դիւանագործարանի արեւելեան առեւտուրի դրասենեակը, եւ այդ պաշտօնը չարունակում է 13 տարի, բարեխղճօրէն:

Օր. Անահիտ, որ հակառակ օտար հողի վրայ ծնած ըլլալուն, հայերէնը այ ուսած է յաւադոյնս, աշակերտ է փրօֆէսէօր Քայլի եւ Տօքթ. Հանըլի: Վերջինս արեւելագիտութեան հետախուզումներ կատարած է Պողազ Քէօյի մէջ, չարունակելով փառապանծ գործը աշխարհահռչակ դիտնական Հրոզնիի:

Օրիորդը նախապէս աւարտում է Փրակայի դիմնազիոնը, ուստի քալ դիտէ չեխերէնը: Գիտէ նաեւ գերմաներէն, անգլերէն, ֆրանսերէն, իտալերէն եւ թուրքերէն: 1946ին արձանագրուած է Վիէննայի համալսարանը, ուր, ինչպէս ըսինք, ամենամեծ յաջողութեամբ աւարտած է, «Սումա քում լաուտէ» ամենապատուաբեր տիտղոսով:

Ջ. Վ. Ս.

ՕՐ. ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԲԱԲԱՑԵԱՆ ԻՐ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՎ

Ամավերջի մշակութային պէսպիսի հանդէսներու կարդին, այլապէս չահեկան դէպք մըն է Օր. Մարգարիտ Բաբայեանի աշակերտներու երգի ունկնդրութիւնը, որ կը կրկնուի ամէն տարի, բացառիկ փայլք մը տալով երաժշտասէր բարոյականութեան: Այս տարի հաւաքուած էին Տիկին Amosի չքեղ հիւրանոցին մէջ:

Հարուստ եւ այլազան յայտագիր մը, ուր քանի մը տասնեակ հեղինակներու գանազան գործերը կ'երեւային, գործադրուեցաւ բազմաթիւ ուսուցիչներէ 15 օտար եւ չորս հայ աշակերտներու կողմէ:

Մեր աղդակիցներէն լսեցինք Օր. Սառա Քէօսէեանը, եւ իր քոյրը, եւ Նարեր՝ Օր. Փէլիքեան եւ Օր. Տէր Թովմասեան: Առաջինը արդէն ծանօթ իր Altoի մասնաւոր կարադրով, միւսներն ալ խոստմնալից, մօտիկ ապագայի յոյսեր:

Աւելորդ կը գտնենք մանրամասնել իւրաքանչիւր մասնակցողի ձայնի տարողութեան կամ յաղողութեան չափը, բոլորն ալ ինքնայատուկ արտայայտութեան ձեւով պատուաբեր մասնակցութիւն ունեցան: Նկատելի սյն դպրոցին հետապնդած ուղղութիւնն է, դասարանական բարժանումի դրութեամբ, ինչ որ մասնակցողներու մէջ կ'արթնցնէ հետաքրքրութիւն, բազդատութիւն, ինքնաքննադատութիւն:

Մեր գնահատման մէջ պարտինք յիշել որ Օր. Բաբայեան չուզեր յաղողութիւններ ապահովել իր աշակերտներուն եւ իրեն համար դիւրին միջոցներով, չաքարահամ եւ դիւրահաղորդ երգերու պատճառած եւ դիւրին չահուած ծափերով, այլ՝ յայտարերին մէջ մեծամասնութեամբ տեղ դրաւած են դիտուն եւ դուսպ երաժշտութեան նմոյշներ, որոնց կիրարկումը կը պահանջէ եւ հասկացողութիւն եւ մաքուր երաժշտականութիւն (musicalité):

Երկար տարիներու աշխատանք եւ նորադոյն մարքատորութիւններ կը մաղթենք Օր. Բաբայեանի, որ միշտ խանդավառ, հակառակ տարիներու թաւալումին՝ ոչինչ կը կորսնցնէ իր եռանդէն եւ յարատեւութենէն:

Ա. Պ.

ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑ

ՄԱՐՍԼԻԶ.— Մշակութային Միութիւնը, գրական հաւաքոյթ մը կազմակերպած էր Կ. Փոլատեանի «Կը հրաժարիմ հայութենէն» վէպին առթիւ: Կը նախագահէր Պ. Բ. Մելոնեան որ վէպը պատաւ յաջողած գործ մը: «Ամէնէն մեծ արժէքը Փոլատեանի մէջ իր ուղեգիծն է.— Հայ հոգին տալ, հայ կեանքը տալ, հակառակ չատ մը ուրիշ գրողներու, որոնք կը խրին տարբեր մարզերու մէջ»: Ապա խօսեցաւ Պ. Զ. Որբունի, որ մանրամասնօրէն բացատրեց թէ «Փոլատեանի այս երկրորդ գործը 100ին հարիւր աւելի յաջողած է քան առաջինը «Արեւելքի աղաչք»: Փոլատեան թօթափած է այն բոլոր թերութիւնները զորս ունէր իր առաջին գործին մէջ: Հոս ան տէրն է իր յուզումին, իր պատմութեան: Ամէնէն մեծ առաւելութիւնը, իր պատմելու կարողութիւնն է: Հրաշալի պատմող մըն է եւ այս չատ կարեւոր է վիպագրի մը համար: Տակաւին կանպզակրաններ զորս պէտք է սրբագրել, տեղ տեղ անիմաստութիւններ, կրկնութիւններ, ածականներու չափազանց դործածութիւն, որոնք կը թուլցնէն լեզուն: Համաձայն չեմ այն կարծիքին թէ առաջին մասը աւելորդ է, բայց պիտի նախընտրէի որ այդ մասը հեղինակը ընդելուզէր իր վէպին մէջ: Ամբողջութեան մէջ իրապաշտ արուեստ մը կը տիրէ հոն: Վերլուծումներ ճիշդ են, «Կը հրաժարիմ հայութենէն» վէպը յաջող գործ մըն է: Կը սպասեմ երրորդին»:

Ց. Աղաեան նոյնպէս յաւ դանելով Փոլատեանի վէպը, աւելցուց.— «Երրորդը դլուխ գործոց մը պիտի ըլլայ, ես հիմակուընէ ձեզ կ'ապահովացնեմ: Մէկ դիտողութիւն ունիմ լեզուին մասին, Փոլատեանի լեզուն դառնուկի միսի կը նմանի, փափուկ եւ համեղ է, բայց քիչ մը անարիւն, այդ ալ ես կը վերադրեմ անոր՝ որ Փոլատեանը երբեք կուսակցական չէ եղած»:

Խօսեցան նաեւ Պ. Պ. Տիգրան Փիրանեան, Օ. Դաւիթեան, Վ. Թորոմանեան, Հ. Աթէչեան, Մ. Չիլհամպարեան եւ ուրիշներ: Որոնք առ հասարակ նպաստաւոր արտայայտութիւններ ունեցան: Ուշադիր ուսումնասիրութիւններ պատրաստած էին երաժշտագէտ Վ. Սարգսեան եւ Մ. Կիւրճեան: «Պ. Փոլատեանի նոր դիրքը, քսաւ այս վերջինը, իսր տպաւորութիւն կը թողու ընթերցողին վրայ եւ զայն կը մղէ երկարօրէն խորհրդածելու: Հեղինակը ունի պատմելու մեծ կարողութիւն եւ

ՀԱՑՈՒՀԻԻ ՄԸ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԼԻՆՑ, (Աւստրիա).— Ուրախութեամբ կը հաղորդեմ թէ Օր. Անահիտ Պարիկեան Վիէննայի Համալսարանէն Յուլիս 1ին պսակուեցաւ փիլիսոփայութեան տոքթորութիւն: Իր աւարտական ճառին նիւթ ընտրած էր «Հայկական Հարցի փուլերը յընթացս 19րդ դարու»:

Օրիորդին ծնողքը Եղդատցի է: Ինք մնում է Չեխիոյ մայրաքաղաքը՝ Փրակա: Հայրը յաջողում է 1932ին պաշտօն ստանալ Սքոտայի դիւանագործարանի արեւելեան առեւտուրի դրասենեակը, եւ այդ պաշտօնը չարունակում է 13 տարի, բարեխղճօրէն:

Օր. Անահիտ, որ հակառակ օտար հողի վրայ ծնած ըլլալուն, հայերէնը այ ուսած է յաւադոյնս, աշակերտ է փրօֆէսէօր Քայլի եւ Տօքթ. Հանըլի: Վերջինս արեւելագիտութեան հետախուզումներ

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՕՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Ջ.

ՊԱՑՏԻ ՏԵՂ ՍՈՒՐ

— Օ՛, անոնք կ'օրհնեն Գոհարին կեանքը: Թող բիւրապատիկ ըլլայ այդ տեսակ օրիորդներու թիւը: Հարիւրաւոր որբեր եւ աղքատներ կ'օգտուին իր բարիքներէն:

— Այդ մենք գիտենք, բայց տեսնենք, ի՞նչ կ'ըսէ օրիորդը Վեստ Սարգիսի վարմունքի մասին: Տեսնենք նորէն իր բարութեամբ ուշադրութիւն չի՞ դարձներ, թէ կարեւորութիւն տալով կը զգուշանայ: Չէ՞ որ Վեստ Սարգիսը կը գործէ ուղղակի Վահրամին, այսինքն իր հօրը դէմ:

— Թողունք ատիկա, վարպետս, Ան թէ խիստ յոգնած է, ու ելաւ տեղէն:

Լուսիկ ժողվեց սփռոցը, իսկ Ան ենթը երդ մը մրմռալով սկսաւ քալել խրճիթին մէջ, երբ յանկարծ աչքին հանդիպեցաւ հնոցին մէջ լեցուած սուրերը:

— Այս ի՞նչ կը չինես, վարպետ, հարցուց դարբինին:

— Զէ՞ս տեսներ, — սուրերը:

— Իսկ պայտե՞րը:

— Պայտերը հալկաւոր չեն այլեւս: Այժմ սուրեր պէտք են մեր Վահրամը պաշտպանելու:

— Հա, ապրիս, վարպետ. կ'երեւայ թէ փորձուած մարդ ես: Վաղօրօք սուրերը կը պատրաստես թշնամիներուդ կուրծքը մխելու:

Անցաւ կարճ ժամանակ, յետոյ խորին լռութիւն տիրեց խրճիթին մէջ:

է.

ՍԵՒ ՄԱՐԴԸ

Երկու ձիաւորներ Անի քաղաքէն մեկնելով՝ բռնեցին Սուրմառուի ճամբան եւ դանդաղաքայլ առաջ կ'երթային: Ձիաւորներէն մէկը Հայոց թագաւորութեան խնամակալն էր, գոռոզ իշխան Վեստ Սարգիսը, իսկ միւսը իր հաւատարիմ ծառան՝ Եղօ:

Մոռայլ էր իշխանին դէմքը, մոռայլ էր նաեւ ծառային դէմքը: Ո՞ւր կ'երթային, եւ ինչո՞ւ երկուքն ալ տխուր էին այսպէս, չյանի չէր: Սակայն իրենց դէմքէն կը հասկցուէր, թէ անհանդիստ բան մը կրնայ տանջել երկուքն ալ: Չէր խօսեր տէրը, չէր խօսեր նաեւ ծառան, մտածումներու մէջ ընկղմած կը յառաջանային, մի՞թէ որ հասան դարբին Ղեւոնդի խրճիթին առջեւ. հոն՝ ձիերը կեցուցին: Դարբին Ղեւոնդ երկաթի կտոր մը դրած սալին վրայ, մուրճով կը ծեծէր զայն: Չէր նկատած, թէ ինչպէս երկու ձիաւորներ կեցեր էին առջեւը ու իրեն կը նայէին:

— Եղօ, վար իջիր, պէտք է ձիուս ոտքը պայտել տամ, եթէ ոչ կաղալ կը սկսի:

Եղօն վար թռաւ եւ բռնելով Վեստ Սարգիսի ձիուն սանձը՝ օգնեց իշխանին իջնելու: Դարբինը Ղեւոնդ ապշած կը նայէր դեռ, երբ Եղօն գոռաց անոր վրայ.

— Էյ տխմար, ի՞նչ կը նայիս ապուշի պէս, իշխանն է, պէտք է պայտել անոր ձին:

Դարբինը ակամայ դլուխ ծռեց իշխանին, եւ նստելու տեղ ցոյց տալով՝ ինք սկսաւ դործի: « Հըմ, լաւ բանի համար չէք ճամբորդեր, կը մըտածէր ան իրեն, ձեր ձիերը այնպէս կը պայտեմ որ կէս ճամբան մնաք»:

Վերջացուց դործը, եւ իշխանին դառնալով ըսաւ.

— Պատրաստ է, տէր:

— Լաւ պայտեցի՞ր, վարպետ:

— Հրաշալի, տէր, ամբողջ տարի մը կը քալէ, ըսաւ դարբինը դառն ժպիտով:

— Ապրիս, վարպետ, բսաւ եւ հեծնելով ձին՝ ոսկի մը նետեց Ղեւոնդին: Դարբինը չտապով վերցուց զայն եւ դառնալով իշխանին՝ յարեց.

— Տէր, այս ոսկին չեմ կրնար ընդունիլ:

— Ինչո՞ւ, վարպետ, ի՞նչ չես կրնար ընդունիլ, զարմացած հարցուց իշխանը ձիուն սանձը քաշելով:

— Այս ոսկին, տէր, այս ոսկին...

— Ի՞նչ այդ ոսկին:

— Մեր մեծ իշխանէն դրամ չենք առներ, ըսաւ Ղեւոնդ եւ երեսը դարձուց:

— Լաւ, աւելցուց Վեստ Սարգիս եւ մտրակեց ձին:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՇՎԱՉԵԱՆՑ

1949 ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆ ԵՒ «ՕՀԱՆՋԱՆԵԱՆ» ԲԱԺԱԿԻ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ ՏԸՄԻ ՓԻՆԱԼ ԵՒ ՓԻՆԱԼ

Նախաձեռնութեամբ ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Շրջ. վարչութեան եւ հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի :

Այս կիրակի ամբողջ օրը St. Loupի Stade Municipalին մէջ :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ, ՑՈՑՔԵՐ, ԴՐՕՇԱԿԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏՈՂԱՆՑՔ ժամը 8.30էն սկսեալ

ԺԱՄԸ 5ԻՆ « ՕՀԱՆՋԱՆԵԱՆ» ԲԱԺԱԿԻ ՓԻՆԱԼԸ

Իր մասնակցութիւնը պիտի բերէ St. Loupի *Նոր Սերունդի նուագախումբը : Ամբողջ մրցումները պիտի չարժանկարուին : Ուշադրութիւն պատրաստուեցէք Ն Ս.ի նաւաշնացութեան :*

ՅՈՒՇԱՏՕՏՐ

Իսիի Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Արիմեան դպրոցին մէջ :

Ֆր. Կ. ԽԱՉԻ ՇՐՋ. վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի շրջակայքի մասնաճիւղերը այս չաբաթ Յուլիս 16ին կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Café Regentի վերնայարկը, մէթրօ Cadetի դիմաց :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ - ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ 150 ԱՇԱԿԵՐՏ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՑ

Տէսինի Կապոյտ Խաչի Ազգ. վարժարանի ամավերջի հանդէսը Յուլիս 14ին, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. Տան սրահին մէջ :

Պիտի ըլլան խմբերգ, մեներգ, զուգերգ, արտասանութիւն եւ ծիծաղաշարժ տրամախօսութիւններ : Կը ներկայացուի Ռ. Զարդարեանի « ԵՕԲ ԵՐԳԻՉՆԵՐ»Ը եւ «ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ԱՐՄԵՆՈՒՇ»ը երգախառն պալէներով : Պարերուն կ'ընկերանայ Լութակով՝ Պ. Ժան Տօստողրուեան (Լիոնէն) :

ԴԱԾՏԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

Հ. Կ. Խաչի դաշտահանդէսը Յուլիս 17ին, Bois de Naix դեղատեսիլ անտառին մէջ : Կը խօսի ընկերուհի ԳԵՂԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ (Տէսինէն) :

★ *Ծանօթութիւն.— Անձրեւի պարագային բանախօսութիւնը տեղի կ'ունենայ* Patronnage St. Bernardի *սրահին մէջ :*

★

Շավիլի Ֆ. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ այս կիրակի 17 Յուլիս, ամբողջ օրը ՇԱՒԻԼԻ ԱՆՏԱՌ : Նուագ, երգ եւ խաղեր :

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՄԵԾ ԵՒ ՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն Սալնոյ Զորիշայր. Միութեան : Ի յիշատակ Տարօն Սալնոյ Զորի հերոսներու : Այս կիրակի ամբողջ օրը Սէնթ Անարէ հանրածանօթ եւ դեղատեսիլ պարտէզին մէջ :

Կը նախագահէ հայրենակից Ք. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Պիտի խօսի Վիէննէն հրաւիրուած մեր լաւագոյն մտաւորականներէն՝ հայրենակից Հ. Կ. ՏԷՐՄՈՑԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, մեներգ արտասանութիւն եւ անակնկալներ :

Մուտքը ազատ է :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ արշաւանքին 52րդ տարեդարձին առթիւ 7 Օգոստոսի դաշտահանդէսին Պոմոնէն երթալ փափաքողները, արձանագրուելու համար պիտին հետեւեալ ընկերներու, նախօրօք ապահովելու համար իրենց երթուղարձի տոմսերը : Լաուոզիէրի շրջան ընկերներ՝ Եօթնեղբայրեան եւ Ե. Տէր Մկսրոպեանի : Պոմոնի շրջան ընկերներ՝ Կ. Կարապետեան եւ Գրիգոր Քէշիշեանի :

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՎԻԷՆԻ ԴՊՐՈՑԻՆ

Տարեվերջի հանդէսը 14 Յուլիսին, հինգշաբթի ժամը 14ին Օհանջանեան ակումբին մէջ :

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ բոլոր հայրենակիցները : Նոյն օրը պիտի կատարուի նաեւ վիճակահանութիւնը :

Պ. Գրիգոր Պօտուքեան, Տէր եւ Տիկին Բաֆայէլեան, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Ճէլալեան, եւ զաւակները, Այրը Տիկին Տիգրանուհի Պօտուքեան ինչպէս եւ աղգականները ցաւով կը ծանուցանեն յանկածական մահը՝ իրենց կնոջ, աղջկան, քրոջ, հարսին եւ աղգականին՝

ՏԻԿԻՆ ԶԱՊԵԼ ՊՕՏՈՒՔԵԱՆԻ

Թաղումը պիտի կատարուի այսօր չորեքշաբթի ժամը 13.30ին : Հաւաքուիլ իր բնակարանը, 7bis, rue Charles Calmus, Gentilly, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը :

Մանաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրը այդ նկատել :

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, բուսմուս հաւով կամ շիշ-քէպապով եւ արեւելեան կերակուրներ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ Պ. ՀԱՃԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ԶԱՒԻ, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ :

Ets. DARON

LÉON DONIGUIAN et Cie.

Entreprise générale du bâtiment

Կը ստանձնենք շինութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ գործ, immeubles, pavillon ու զանազան նորոգութիւններ : Դիմել՝ 52 rue Gustave Courbet, Bagneux (Seine). Հեռ. Alé. 47-86:

պարպելու Լոնտոնի նաւահանգիստին բոլոր նաւերը, բացի երկու քանատական չոգենաւերէ որոնց վարչութեան դէմ բողոք ունին : Նաւահանգիստի վարչութենէն քարտուղարները որոշեցին չարձանագրել պինդուրներու կողմէ պարպուած բեռները, իսկ միւս բեռնակիրներին ալ պիտի չփոխադրեն պարպուած միւսերը :

Աշխատանքի նախարարը յայտարարեց որ 10.222 բանթողներ կան Լոնտոնի նաւահանգստին մէջ եւ 112 նաւեր անշարժութեան դատապարտուած են : Աշխատանքը կը շարունակեն 15 հազար բանուորներ :

★ *Անգլիոյ փոխադրութենէն եւ ընդհ. բանուորներու միութիւնը, որ 1.250.000 անդամ ունի, 208ի դէմ 426 ձայնով որոշեց որեւէ պաշտօն չտալ համաչնաւար անդամներուն :*

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ սեղմումները պիտի վերսկսին այսօր, քանի որ երաշտութեան հետեւանքով ջրակայաններու արտադրութիւնը նուազած է : Հոսանքի ընդհատումներ պիտի ըլլան զանազան թաղերու մէջ, փոխն ի փոխ :

★ *Երաշտութեան հետեւանքով դեմի ջուրերը քաշուած եւ տաքցած ըլլալով ձուկերը չնչահեղձ կ'ըլլան : Սէնէն երեսը ձուկի դիակներ կը ծիլան :*

ՑՈՒՎԻՍ 14ի տօնին առթիւ վաղը տեղի կ'ունենան սովորական հանդիսութիւնները :

ՎԻՃԱԿԱԴՐՈՒԹԵԱՆ մը համաձայն 1914—18ի պատերազմը Ֆրանսայի արժած է 15.000 միլիառ Ֆր. արդի արժէքով, իսկ վերջին պատերազմը՝ 40.000 միլիառ Ֆրանք :

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ սահմանէն 30 հազար Ցոյներ տեղահան եղած էին եւ ղրկուած Ռուսիոյ ներսերը : Լոնտոնէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Մրիմէն ալ Թուրքեր զանգուածային կերպով տեղահան եղեր են :

ԻՐԱՆի ՇԱՀԸ Ամերիկա հրաւիրուած է նախագահ Թրումընի կողմէ, բայց այցելութեան թուականը յայտնի չէ :

ԹՈՒՐՔԻՈՑ փոքրամասնութեանց վարժարաններուն մէջ, դպրոցին Թուրք ուսուցիչները փոխ տեսուչի հանգամանք մը ունէին հսկելու համար ծրագրին գործադրութեան : Անդարայէն կը հաղորդեն որ Թուրք փոխ տեսուչներու այդ պաշտօնը ջնջուած է եւ անոնց պարտականութիւնը յանձնուած է ուղղակի մօրէններուն :

★ *Կառավարութիւնը որոշած է հացին խմորը փոխել : Հացը պատերազմի պահուն եղածին պէս սեւ պիտի ըլլայ :*

ԵԳԻՊՏՈՍ փակեց Լիբիոյ (Պէնղազի) սահմանապլուխը, դանդաղելով թէ Իմիր Իդրիս ապստամբած է լուծելու Իտալական եղբայրութեան երեք անդամներուն :

ՉԻՆԱՍՏԱՆի նախկին նախագահը, Ջանկ Քայ Շէք, Փիլիպպեան կղզիները երթալով, խորհրդակցութիւններ կատարեց նախագահին հետ, պայքարելու համար համաչնաւարութեան դէմ, երկու նախագահները կոչ մը ուղղեցին Սիամի, Հոլանտական Հնդկաստանի, Քորէայի, Աւստրալիոյ եւ Նոր Զելանտայի, որպէսզի միացեալ ճակատ կազմեն Ասիոյ եւ Խաղաղականի բոլոր երկիրները :

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐԸ «արձակեցէք հայրենասէրները» , «խաղաղութիւն Վիէթ Նամի» վերտառութեամբ նշանաւոր ակներով զարդած էին, կիրակի օր, Մօնսօ լէ Մինի մէջ, Գերմաններու կողմէ սպաննուած զիմադրականներուն յիշատակին կանդնուած մահարձանի բացման հանդէսին : Կառավարական պատուիրակը որ պիտի բանար արձանը, յայտնելով թէ զոհերը համաչնաւարներուն չեն պատկանիր այլ ազգին, պահանջեց ջնջել այդ քաղաքական նշանախօսքերը : Համաչնաւարները մերժած ըլլալով ինք ալ մերժեց պաշտօնական բացումը կատարել :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Տօքթ. Գ. Տուտի Փափազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ց. Տուտի Փափազեան, Տիկին Էլիզ Քէօսէեան եւ Օր. Զապէլ Քէօսէեան, ինչպէս նաեւ Տուտի Փափազեան, Ուզրաթեան, Փափազեան, Թապաքեան, Ումուրչաեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, հեռագրով, նամակով, ծաղկեպսակով եւ նուիրատուութեամբ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց սիրելի մօր եւ ազգականին՝ ՅՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱԳԱՊԻ Օ. ՏՈՒՏԻ ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան տխուր առթիւ :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ ՄՈՒՍԱՑԻՆ ՀԵՏ (բանաստեղծութիւններ) : Գրեց՝ Արամայիս Սրապեան : 270 մեծադիր էջ, չքեղ տպագրութեամբ : Վենետիկ : Գին երկու տոլար :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Ակիտարիս հայուհիներուն...

Գրեց՝ Կ. Փոլատեան

300 էջ, գինը 350 ֆրանք : Ստանալու համար դիմել.— «Ցառաջ»ի եւ «Արեւմուտք»ի խմբագրութեանց, Փարիզահայ գրավաճառներուն, ինչպէս նաեւ ուղղակի հեղինակի հասցէին.— G. Poladian, 92 Bld. Général Nollet, (La Rosière) , Մարսէյլ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աւգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Jeudi 14 JUILLET 1949 Հինգշաբթի 14 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5897–Նոր շրջան թիւ 1308

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅՈՒԼԻՍ 14

Այսօր Ֆրանսայի ազատ ժողովուրդը, երկրին մէկ ծայրէն միւսը, առանց կուսակցական կամ կրօնական խտրութեան, մէկ սիրտ մէկ հոգի կը տօնէ իր Ազգային Տօնը :

Ճիշդ հարիւր վաթսունմէկ տարի առաջ, 1789 Յուլիս 14ին էր, որ Փարիզի յեղափոխական ժողովուրդը տարերային ընդվզումով մը յարձակեցաւ Պաստիլյի ամրոցին վրայ, գրաւեց զայն ու քանդեց :

Պաստիլը, նախկին զինուորական ամրոց, դարձած էր պետական բանտ մը, ուր կ'արգելափակուէին ականաւոր կալանաւորներ, ինչպէս Վոլթէրը, Ժուքէ, Օրլէանի դուքսը, եւայլն, ինչպէս նաեւ երկաթէ դիմակով մարդը, որուն համար Մարիուս Թօփէն կ'ըսէ թէ Թուրքիոյ Հայոց Աւետիք պատրիարքն էր առեւանգուած Պոլսոյ Ֆրանսական դեսպան Ֆէրէոլի կարգադրութեամբ եւ ատեն մը Մօն Սէն Միշէլ պահուելէ վերջ Փարիզ փոխադրուած :

Պաստիլը բռնակալութեան եւ բացարձակապետութեան խորհրդանշանն էր : Զայն քանդելով, Փարիզցիները մահացու հարուածը տուին այն վարչաձեւին, որուն մէջ երկու առանձնաշնորհեալ դասակարգեր — կղերականութիւնն ու ազնուականութիւնը իրենց անձնաբաձակ տիրապետութեան տակ առած էին բուն ժողովուրդը (tiers état), զոր կը շահագործէին անխնայ :

Աւատապետութիւնը վերջ գտած էր Միջին դարուն հետ՝ իրրեւ քաղաքական դործօն : Թագաւորը յաջողած էր կեդրոնական ուժեղ կառավարութիւն մը ստեղծել եւ դերիչխան դեր մը ստանձնել, իր մականին տակ համախմբելով մեծ ու փոքր աւատապետները : Սակայն ընկերային տեսակէտէ աւատապետական կարգերը կը շարունակուէին դեռ :

ԺԸ. դարու Ֆրանսացի յեղափոխական քարոզիչներն եղան մեծ Համայնադիտարանի խմբագիրները.— ա'Ալանպէր, Տիտրօ, Վոլթէր, Մոնթէսքիէօ, Ժան Ժաք Ռուսօ եւ ընկերները, որոնք ազատութեան եւ հաւասարութեան դաղափարը ներշնչեցին սորուկի վիճակին ենթարկուած ժողովուրդին :

Յուլիս 14ը ազդանշանն եղաւ Ֆրանսական Մեծ Յեղափոխութեան : Սահմանադիր Ժողովը 1789 Օգոստոս 4ի գիշերը ջնջեց ազնուականութիւնն ու աւատապետական առանձնաշնորհները, հաստատեց խօսքի եւ մամուլի ազատութիւնը եւ հիմը դրաւ իրական ժողովրդավարական վարչաձեւի մը :

Ֆրանսական յեղափոխութեան հռչակած անմահ նշանաբանները, «Ազատութիւն, Հաւասարութիւն եւ եղբայրութիւն» շուտով գլեցին անցան սահմանները եւ արձագանգ դտան մինչեւ աչեւելեան Եւրոպայի քրիստոնեայ ազգերուն մէջ, որոնք Օսմ. կայսրութեան լուծին տակ կը կեղեքուէին : ԺԹ. դարը ազատութիւն բերաւ անոնց բոլորին ալ : Մնացին միայն Հայերը :

1908 Յուլիս 11—24ին Թուրքերն ալ ունեցան իրենց յեղափոխութիւնը, «ազատութիւն, հաւասարութիւն եւ եղբայրութիւն» նշանաբաններով, չատ չանցած սարքելու համար 1909ի ապրիլին Կիլիկեան ջարդերը եւ 1915ի ապրիլեան Մեծեղեռնը :

Հակառակ այս բոլորին, մենք ալ ունեցանք մեր ազատութիւնը, 1918 Մայիս 28ին : Այս թուականը դարձաւ մեր Յուլիս 14ը, մեր Ազգային Տօնը : Յարերու եւ Սուլթաններու ժառանգորդները չատ չանցած խեղդեցին մեր ազատութիւնը : Անոնց հաւատարիմ ծառաները ազատ երկինքներու տակ իսկ ուրացան մեր Ազգային Տօնն ու եռադոյնը : Սակայն ազատատենչ հայութիւնը ամէն տեղ կը դուրգուրայ իր ազգային այդ երկու սրբութեանց վրայ :

1917ի Հոկտեմբերին ծագած Մեծ Յեղափոխութիւնը Ռոմանովներու բռնակալութեան աւերակներուն վրայ հաստատեց «պրոլետարական դիկտատուրա» մը :

Ու մինչ Յուլիս 14ը ազատութիւն բերած էր սորուկ ժողովուրդներուն, հոկտեմբերեան յեղափոխութիւնը ազատութենէ զրկեց դարերով ազատութեան բարիքները վայելող ազգերն իսկ :

Այսօր աւելի քան 300 միլիոն մարդիկ կարմիր բռնակալութեան ճիրաններուն մէջ կը տառապին, սպասելով Նոր Յուլիս 14ի մը :

Դեռ որքան Պաստիլներ կան տապալելիք ...

ՀՐԱՆՏ-ՕԱՄՕՒԼ

Փարիզի գեղեցկութիւնը դատավարութիւնը

Երեքշաբթի օր սկսաւ Փարիզի գերմանդեսպանին՝ Օթթօ Ապէցի դատավարութիւնը, զինուորական ատեանի մը առջեւ որ կը բաղկանայ վեց բարձրաստիճան սպաներէ եւ քաղաքային դատաւորէ մը (նախագահը՝ Փիւհէ) :

Դատապարտը չատ նեղ էր եւ ոտնկնդիրները կը խաչէին տաքէն : Ապէց սրահ առաջնորդուեցաւ ընկերակցութեամբ մասնաւոր պահակի մը եւ նստաւ, նախագահին հրամանով, թեւերը կուրծքին վրայ, գլուխը թեթեւապէս դէպի ետ : Երբեմն կը ժպտէր : Մազերը ճերմկած էին Շէոէ Միւրի բանտին մէջ, թէեւ 46 տարեկան է : Աւելի քան երեք ժամ անշարժ մտիկ ըրաւ ամբաստանագրին ընթերցումը, որ կը վերջանար նախագահին հետեւեալ յայտարարութեամբ, ուղղուած՝ ամբաստանեալին.

— Նկատի առնելով մեղմացուցիչ պարագաները, դուք ենթակայ էք հինգ տարուան տաժանակիր աշխատանքէն մինչեւ մահապատիժ :

Ապէց ոտքի ելլելով թեթեւ խռմարհութիւն մը ըրաւ :

Ամբաստանագիրը, որ կը բաղկանայ 175 էջերէ, Ապէցի կը վերագրէ հետեւեալ յանցանքները,— Մարդասպանութիւն, աքսոր եւ մահացում հաղարաւոր Հրեաներու, բռնի աշխատանք 1 միլիոն 500.000 Ֆրանսացիներու, կողոպուտ գեղարուեստական դանձերու : Նաեւ պատասխանատու նախարար Ժոռժ Մանտէլի սպանութեան :

Երկու զինուորական քարտուղարներ կարդացին ամբաստանեալին կենսագրականը, ուր Ապէց կ'երեւար իբրեւ Ֆրանսասէր : Երիտասարդութեանը եղած է փորագրիչ փայտի վրայ, գծագրութեան ուսուցիչ՝ 24 տարեկանին : Ճամփա կը ճամբորդէր Իտալիա եւ Ծունաստան : Փարիզ գալով, հիմը դրաւ Ֆրանքեւերման ընկերակցութեան մը եւ ամուսնացաւ Ֆրանսացի աղջկան մը հետ (դնդակահարուած Ժան Լիւշէռի քարտուղարուհին) : Միշտ Փարիզ կուգար կ'երթար : Հիթլերական կուսակցութեան անդամ եղած է չատ ուշ, 1937ին, Ռիպպընթրոպի պնդումով : Պատերազմէն առաջ արտաքսուեցաւ Ֆրանսայէն, իբրեւ կասկածելի, բայց չատ չանցած վերադարձաւ իբրեւ արտակարգ դեսպան : Իրեն պաշտօն տրուած էր օդատադրծել իր Ֆրանսասիրական տրամադրութիւնները, սիրաշահիլ Ֆրանսացի ժողովուրդը, որպէս դի գործակից : Եւ որոշ յաջողութիւն դտած էր, իր ազդեցութեան տակ առնելով Լաւալը, Տարլանը եւ ուրիշներ :

Վկաներուն մէկը դոնդուին երեք նախկին վարչապետներ՝ Տալատիէ, Ֆլանտէն եւ Ռէյնօ, ինչպէս եւ հինդ զօրավարներ :

Ամբաստանագրին ընթերցումէն վերջ, ամբաստանեալը ոտքի ելաւ, նախագահին հրամանով : Հարցումներուն կը պատասխանէր սահուն Ֆրանսերէնով մը : Երբեմն ալ թուական մը կամ թուանշան մը կը չտկէր փափկութեամբ : Մէկ երկու անդամ տաքնալով, դիտել տուաւ. «սուտ է, առասպել է» :

— Կը տեսնենք, պատասխանեց նախագահը, ժպտելով :

Երբ դործակցութեան խօսք եղաւ, Ապէց արտօնութիւն խնդրեց կարդալու Հիթլէրի մէկ նամակը, ուր կար հետեւեալ նախադասութիւնը . — «Գործակցութիւնը կրնայ ըլլալ միայն միակողմանի» :

★ Թերթերը կը դրեն թէ դատավարութիւնը կրնայ տեւել երկու երեք չաբաթ : Տիկին Ապէց, որ հինդ տարիէ ի վեր չէր տեսած ամուսինը, երեքշաբթի օր արտօնուեցաւ այցելելու Շէոէ Միտիի դինուորական բանտը :

★ Գործակցութեան մասին եղած հարցումներու պատասխանելով, Ապէց րսաւ թէ ինչպէս Ֆրանսայի, նոյնպէս Գերմանիոյ մէջ չատեր հակառակ էին գործակցութեան : Այս վերջիններուն դլուխը կը դտնուէր ամբողջ կուսակցութիւնը : Գործակցութեան համաձայն էին բանակը եւ մանաւանդ նաւատորմը, ինչպէս եւ ժողովուրդը : Ամէն բան կախում ունէր Հիթլէրի կամքէն :

★ Դատավարութիւնը չարունակուեցաւ երկուշաբթի : Ապէց պատմեց իր գործունէութիւնը Փարիզի եւ Վիշիի մէջ :

ԹՐՈՒՄԸՆԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ՊՈՏԻ ԿՐՆԱ՞Ց ՓՐԿԵԼ ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Կատարեալ ձախողանք զինուորական ճակատին վրայ

ԹՄԲ.— Փարիզի կիսապաշտօնական օրկանը, Le Monde, յօդուածաշարք մը սկսաւ Յուլիս 12ին. հետեւեալ խորագիրներով... «ԹՐՈՒՄԸՆԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ.— 1. ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՁԱԽՈՂԱՆՔ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԳԵՏՆԻ ՎՐԱՑ» : Յօդուածագիրն է Ասլան Ք. Քումպարաճի, որ հաջածանօք կ'երեւայ ամբողջ անցուդարձին : Կուտանք հիմնական մասերը.—

★

Մանօթ է Ամերիկայի զինուորական ծրագիրներուն անանկութիւնը Չինաստանի եւ անյաջողութիւնները Ծունաստանի մէջ, բայց արեւմտեան աշխարհին մէջ չատ բան չէն դիտեր այն ձախողանքի մասին զոր Թրումընի վարդապետութիւնը կրեց Թուրքիոյ մէջ,— «Հակախորհրդային մարտկոցը Միջին Արեւելքի» :

Մինչ Կրամլոս լեռներու (Ծունաստան) ճակատամարտը եւ Եանկցէ գետին անցքը (Չինաստան) շանդալից դէպքեր եղան, Պոլսոյ նեղուցներուն դրաւումը «Թշնամի»ին կողմէ միայն Անգարայի եւ Ուոշինկթընի սպայակոյտներուն ուշադրութիւնը դրաւեց :

Այս դէպքը, որ այնքան ալ ծանօթ չէ, տեղի ունեցաւ 1949ի ռազմափորձերուն ատեն : Այդ դործողութիւնները կատարուեցան իբրեւ փորձ այն պատրաստութեանց որ տեւած էին մօտ երկու տարի եւ հարիւր միլիոն տոլար արժած էին Ամերիկայի հարկատուներուն, միայն առաջին տասներկու ամիսներու ընթացքին : Զօր. Մաքպրայտ, Թուրքիոյ ամերիկեան զինուորական պատուիրակութեան նախագահը, այդ ռազմափորձերէն եզրակացուց թէ Չինեալ Ընդհանրիմի մը պարագային թուրքիոյ դիմադրութիւնը չի կրնար «ՈՒԹ ՕՐԷՆ» ԱՒԵԼԻ ՏԵՒԵԼ : Համաձայն ամերիկացի սպաներու տեղեկագիրներուն (անոնք էին որ կը հսկէին ռազմափորձերուն), Թրքական զօրքին ռազմավարութիւնը, հաղորդակցութիւնները եւ պարենաւորումը «աղետալի» եղած է : «Թշնամին» տեսականօրէն զինուոր ցամաք հանելով, կը դրաւէր առաջին բանակին կեդրոնը, առաջին հարուածով կ'ոչնչացնէր Վոսփորի պաշտպանութեան յատկացուած զօրամասերը :

Երկրորդ ռազմափորձերն էին այս դործողութիւնները որ կը կատարուէին Թուրքիոյ մէջ, ամերիկեան դեկավարութեամբ, ամերիկեան մարդիներով եւ ռազմական պիտոյքներով :

Դաս առնելով այս փորձէն, Թուրքիոյ զինուորական օդնութեան ամերիկեան պատուիրակութիւնը (U. S. M. A. T.) հարկադրուեցաւ մեծապէս կրճատել իր ծրագիրները Միջին Արեւելքի այս ռազմադիտական դետնին վրայ :

Այսպէս, պատուիրակութիւնը ետ կեցած է նախապէս նշանակուած պաշտպանութեան դիծէն, որ արեւելքէն կը յենուի Բասենի լեռներուն վրայ, Էրզրումի առջեւ, իսկ Արեւելքէն՝ Զաթալճայի (Թրակիա) ամրութեանց վրայ : Այժմ կը դտնուի նեղ եւ եռանկիւն կամրջագլուխով մը (ամրոց), որ կը կազմուի երկրին հարաւակողմը, Տաւրոսի եւ Ամանոսի լեռներով եւ որուն պարեւաւորման դլխաւոր նաւահանգիստն է Իսքէնդրուն (Ալեքսանդրէթ) : Երկու ռազմագիտական ճամբաներ, դէպ կը հարթէ ամերիկեան պատուիրակութեան ճամբաներու վարչութեան թիւ 12 յանձնախումբը, պիտի ապահովեն երկրին արեւելեան եւ արեւմտեան շրջանները ճգուած պաշտպանողական ուժերուն նահանջը : Առաջին ճամբան — Իսքէնդրունէն Էրզրում — կամրջագլուխը կը կապէ արեւելեան պաշտպանութեան նախորդ դծին, անցնելով Մարաչէն, Մալաթիայէն, Էլ Ազիզէն եւ Երզնկայէն :

Երկրորդը, որ պիտի ծառայէ արեւմտեան շրջանի ուժերու նահանջին, Պոլիսը կը կապէ Իսքէնդրունի, անցնելով Դոնճաէլիէն, Անգարայէն, Նիյտէէն, Իչիլէն (Մերսին) եւ Սէյհանէն (Ատանա) : Տասներկուքէն տասներհինգ թրքական զօրաբաժիններ, որոնց արդիացման պայմանաժամը 1950էն երկարաձգուած է 1952ի, պիտի պաշտպանեն Իսքէնդրունի կամրջագլուխը, որ Զուքուր Օվայի դաշտին մէջ երկրորդական կայաններ պիտի պարունակէ ամերիկեան օդանաւերուն համար : Ի նախատեսութիւն պատերազմի մը՝ Թուրքիոյ արեւելքէն եւ Հարաւ-Արեւելքէն, Իրանի, Իրաքի եւ Սուրիոյ ճամբով, զործողութիւն

(Ուրեմն շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՅՈՒԼԻՍ 14ի ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ «ՅԱՌԱՋ»Ի յաջորդ թիւը լոյս կը տեսնէ չաբաթ օր :

Հեգնական մի խնդրարկու

ՀՈՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՄԱՀՎԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ս. ՀԱՅԿԱԶՈՒՆԻ

Ա. Ա. Ա.

«Թուռ ցր Ֆրանսային հաշիւները

Հեծելանիւով «Ֆրանսայի շրջանի մրցումը» (Թուր տը Ֆրանս) իր չափ՞ս եւ որո՞ւ ծախքով կը կատարուի, քանի որ 50 միլիոն ֆրանքի ծախք մը ունի տարեկան :

Մամուլի ձեռնարկներու ազգային ընկերութիւնը կը վարէ այս մրցումը որ «ազգային» համագամանք ունի եւ ազգային սեփականութիւն կը համարուի :

Բայց ո՞վ կը հայթայթէ ծախքերը :

« Հանդրուան քաղաքներն» են որ կը վճարեն Թուրին ծախքը : Օրինակ Րէն կուտայ 3 ուկէս միլիոն, Քան՝ 2 ուկէս, Պուլոնը սիւր Մէր 1, Ռուան 3, Փօ 2, Մարսէյլ 2, Պոռտօ 2 ուկէս, Սէն Մալօ մէկ, Քօլմար 2 ուկէս միլիոն, Լօզան 20 հազար գուիցերիական ֆրանք, Սէն Վէնսան տ'Ալօսթօ 5 միլիոն լիւ եւայլն :

« Հանդրուան քաղաքներէն աւելի առանձնաշնորհեալ են «հանդիսաւոր քաղաքները» : Երկու հազար շրջիկներ 36 ժամ քաղաքի մը մէջ մնալով, առեւտուրը կը բանեցնեն :

Եւ սակայն քաղաքները չեն մսխեր թաղապետական դրամը : Օրինակ, Մարսէյլ Թուրին մօտեցած առեն հաւաքոյթ մը կը սարքէ վելօտրոմի մէջ եւ կ'ունենայ 4 միլիոն մուտք : Նմանապէս Թուլուզ, քաղաքը որուն նպաստ չի տար, սակայն 4 միլիոն հասոյթ կը նախատեսուի վելօտրոմի մէջ որուն 35 առ հարիւրը կազմակերպիչներուն համար է, քաղաքը կը պահէ 15 առ հարիւր : Արդէն Թուռ տը Ֆրանսի ներկայութիւնը ընդարձակ դրօսական տօնավաճառի մը առիթ կուտայ :

Թաղապետութիւնները կ'երաշխաւորեն թէ խոստացուած դրամերը պիտի վճարուին, մնացեալը «լիմոնատ» է որ կը վճարէ : Պանդոկապետները, սրճարանները, ճաշարանները, իրենց սենեակներու միջոցով ծախքը կը գոցեն : Իւրաքանչիւր քաղաք տարբեր տեսակ համաձայնութիւն ունի, սակայն ընդհանուր առումով, ձեւը բոլորին համար ալ միեւնոյնն է :

Մրցորդներու հեռեւելու իրաւունքը կ'արժէ 500 հազար ֆրանք, իւրաքանչիւր բեմ առար կառքի համար, հոդ չէ թէ ծանր կամ թեթեւ ըլլայ : Հակառակ ասոր «Թուռ տը Ֆրանս»ը տակաւին պաշտօնապէս չահ չէ բրած : Իսկականին մէջ չատ սուղ է : Ամէն մէկ սովորական մասնակցողի օրական ծախքն է 1500 ֆրանք, իսկ առաջնակարգները 4էն 8 հազար ֆրանք օրական ունին :

Ահաւասիկ մէկ մրցորդի օրական ծախքը, սենեակ եւ անուշդ 2000 ֆրանք օրական, հեծանիւ մը իր յատակից մասերով 35 հազար : Մէկ պայուսակ 3 հազար, չափիկ մը հազար, անձրեւանոց մը (imperméable) 1500, ջուր խմելու ամանը 40 ֆր. : Անոնց իրիկուան ճաշը հետեւեալն է.— 50 կրամ կարագ եւ ուղածին չափ հաց, բանջարեղէնով ապուր, խորոված ձուկ, 300 կրամ թարմ միս, բանջարեղէն, դեռնախնձոր, առանց իւղի պղպեղ, պանիր համադամ, եփած պտուղ, մէկ լիտր դինի կամ երկու լիտր գարեջուր, եւ կամ երկու չիչ հանքային ջուր եւ տաք ըմպելի մը :

ԸՆԾՐԱԿԱՆ ՊԱՑԿԱՐԸ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

Ցոյց տալու համար թէ Հալէպի Ազգ. Գաւառական ժողովի ընտրութիւններուն մէջ քուէարկողներու համեմատութիւնը ինչ աննախընթաց աճում արձանագրած է, ստորեւ կը ներկայացնենք 1932—1949 տարիներու ընթացքին կատարուած ընտրութեանց եւ արդիւնքներու ամբողջական մէկ ցանկը.—

1932ին.— 1932ի Ազգ. Գաւառ. ժողովի ընտրութեանց մասնակցած են 1399 ընտրողներ : Այս 1399 քուէներու 1018ը՝ կեդրոնացած են ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ցանկին վրայ, 355ը՝ ՀԱԿԱՌԱԿՈՐԴ, իսկ 26ը՝ ԶԱՆԱԶԱՆ անուններու վրայ :

1934ին.— 2322 ընտրողներու 2308ը՝ քուէարկած են ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ցանկին, իսկ 14 ընտրողներու քուէները ցրուած էին ԶԱՆԱԶԱՆՆԵՐՈՒ վրայ :

ՄԱՆՕԹ.— 1932ի եւ 1934ի ընտրութեանց շրջանին, «ազգային տուրք»ի դրութիւնը գործադրուած չէր տակաւին : 1937ին, երբ ազգային տուրք վճարելու պարտաւորութիւնը գործադրուեցաւ առաջին անգամ, ընտրողներու թիւը արձանագրեց մեծ անկում մը, ինչպէս պիտի տեսնուի ստորեւ :

1937ին.— 1937ի Գաւառական Ժողովրդական ընտրութեանց մասնակցեցան 330 ընտրողներ միայն, որոնց 324ը քուէարկեց ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ցանկին, իսկ 6ը՝ ԶԱՆԱԶԱՆ անուններու :

1940ին.— 1940ի ընտրութեանց մասնակցեցան 1661 ընտրողներ, որոնց 1009ը քուէարկեցին ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ցանկին, 600ը՝ ՀԱԿԱՌԱԿՈՐԴ, իսկ 2ը՝ ԶԱՆԱԶԱՆՆԵՐՈՒ :

1944ին.— 1944ի Գաւառականի ընտրութիւնները տեղի ունեցան ՀԱՄԵՐԱՇԽԱԿԱՆ ՑԱՆԿԻ մը վրայ : 992 ընտրողներ մասնակցեցան այս ընտրութեան, հաւաքաբար քուէարկելով ՀԱՄԵՐԱՇԽԱԿԱՆ ՑԱՆԿԻՆ :

1949ին.— 19 Յունիս 1949ի Գաւառական ժողովի ընտրութեանց մասնակցեցան 3086 ընտրողներ, որոնց 3081ը քուէարկեց ի նպաստ ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՑԱՆԿԻՆ, իսկ 5ը՝ ԶԱՆԱԶԱՆՆԵՐՈՒ : Ինչպէս յայտնի է, ՀԱԿԱՌԱԿՈՐԴ ճակատը չմասնակցեցաւ այս ընտրութեանց, նախատեսելով այն ճակատագիրը՝ որ վիճակեցաւ իրենց Պէյրութի լուսեղբայրներուն :

(Արեւելք)

ՀԱՑ ԵՐԳԸ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Իսիի նորընտիր քաղաքապետը Պ. Մարոլ, զանազան նորութիւններ մտցուց գիւղին մէջ : Ասոնց կարգին հրաւիրեց Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբը հրապարակաւ երգելու համար հայ երգը :

Նոր Սերունդի երգչախումբը ընդառաջ երթալով այս հրաւէրին, Յունիս 1ի ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին «Հանրի Պարպիւս»ի պարտէզին մէջ երգեց, դեկավարութեամբ երաժշտապետ Պ. Արա Պարթեւեանի : Յետոյ բացումը կատարուեցաւ «Մարսէյեզ»ով, որմէ ետք երգեցին հայերէն եւ ֆրանսերէն երգերարժանանալով ժողովուրդին բուռն ծափերուն :

Ուրիշ առթիւ ալ տեղի պիտի ունենան նման երգեցողութիւններ : Թ.

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՑԻՒՄի մէջ «Արմենիա» երիտ. Միութեան «Արիմեան» եւ «Մարօ» խումբերու նախաձեռնութեամբ բացուած է Արեւէն Միքայէլեանի յուշարձանի բացումը : Յուռնեմամ բազմութիւն մը ներկայ եղած է իր յարգանքի բաժինը բերելու անոր որ հիմնադիրը եղած է «Արմենիա» երիտ. Միութեան :

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ամաթէօր գօտեմարտիկ Ճորճ Քաթինեան երրորդ հանդիսացած է վերջերս Ամերիկայի մէջ տեղի ունեցած ըմբշամարտի ախոյեանական մրցումներուն մէջ :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՏԱՂԵՐ ՈՒ ՇԱՂԵՐ (բանաստեղծութիւններ), գրեց՝ Սրապիոն Ադատեան : Տպ. « Բանբեր », Շթութկարտ, 1949:

ԴԻՆՈՎԸ, (որուն աչքին առկն ինչ երկու կ'երեւի, տեսնելով իր կինը) .— Տէր Աստուած, մէկը չէի՞ք կրնար պահել, երկուքին հետ ի՞նչպէս դըլուխ պիտի հլլենք ... :

ՇԱՏԱՒՕՍԸ.— Կը ներէք որ մէկ ժամ է ձեր պլուխը արդուկեցի :

Ա.— Հոգ չէ, արդէն մտիկ չէի ըներ ... :

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ՇԱԼԽՈՒԵՑԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

է·

ՍԵՒ ՄԱՐԴԸ

Մինչ կը հեռանային անոնք, Ղեւոնդ դեռ երկար տեսն կը մայէր անոնց հետեւէն, եւ ինքն իրեն կը մրմռար·

— Որովհետեւ քու ոսկիիդ մէջ թոյն կայ, թոյն :

Դարբինը կրկին դործի սկսաւ, իսկ իշխանն ու ծառան կը շարունակէին առաջ սլանալ, երբ բաւական յառաջացան, Վեստ Սարդիս դանդաղեցուց ձիուն ընթացքը եւ ծառան իր քով կանչեց·

— Եղո, ըսաւ, մօտ եկուր, մեր ընելիքի մասին խօսինք : Գիտեմ, դուն հաւատարիմ ես ինծի, ուստի՝ ես քեզմէ գաղտնիք չեմ պահեր : Հոս ազատ ենք բոլորովին, եւ ոչ ոք կրնայ լրտեսել մեզ :

— Հրամայէ, տէր, ես պատրաստ եմ լսելու : Եղոն քու սորուկդ է, եւ պատրաստ է կեա՛նքը դոհելու քեզ համար :

— Գիտեմ : Բայց անգամ մըն ալ պատմէ ինծի մանրամասնօրէն, թէ ո՞ւր է պահուըտած պատանի Գագիկը, կամ աւելի լաւ է ըսել՝ ո՞ւր են պահեր ղինքը :

— Անապատի վանքին մէջ է ապաստանած, տէր : Ես ու Մարկոսը լաւ լրտեսեցինք անոր տեղը : Վահրամեանք ամէն կերպ կ'աշխատին Գագիկի հետքը ծածկել, սակայն անունք չեն դիտեր, թէ ասեղ իսկ չի պահուիր իմ աչքերէս :

— Բայց ինչպէ՞ս կ'ապրի ան վանքին մէջ, մինչ վանականներու նման ինքն ալ աղօթքի ապաւինած է :

Եղոն ժպտեցաւ :

— Ոչ, տէր, վանականներուն մէջ անիկա կ'ապրի արքայի պէս : Հագած է արքայական զգեստներ եւ, չնայելով իր տասնըչորս տարեկան հասակին, զէնք ու զրահի մէջ է կորսուած, երբեք չի զատուիր այդ զէնքերէն :

— Ի՞նչպէս : Մինչ կը յուսայ արքայական գահը բարձրանալ, ըսաւ Վեստ Սարդիս դառն ժպիտով մը, եւ աչքերուն մէջ երեւցան վրէժխնդրութեան կայծեր :

— Ինչպէս կը թուի, տէր, ան այդ միտքն ալ ունի, որովհետեւ դիշեր ցերեկ զինավարժութեամբ կը զբաղի :

— Կը տեսնենք, Եղո, կը տեսնենք թէ ինչպէս կը ժառանգէ արքայական գահը : Միամիտ պատանի :

— Այդ պատանին մեղք չունի, իշխան, վահրամեաններն են որ կը վրդովին դինքը, որպէսզի, թագաւորեցնելով զայն, իրենց գաղտնի նպատակներուն հասնին : Անոնք չեն ուզեր քեզի պէս լաւ խնամակալ մը ունենալ, որովհետեւ դիտեն որ դուն անոնց թերութիւնները իրենց երեսին կը պարնես, եւ թոյլ չես տար որ աղքը կործանի,— պատասխանեց Եղոն չողոքորթելով իր տէրը, որ կ'ախորժէր միշտ անոր խօսքերէն :

— Բայց այդ ծերունի աղուէսը չի հասնիր իր նպատակին : Յետոյ կը տեսնէ, թէ ինչպէս պիտի չախչախուին իր պատակները եւ իր փայփայած ու պաշտպանած Գագիկը : Այն ժամանակ կը տեսնենք, թէ որու կ'առաջարկուի արքայական թափուր գահը :

Եղոն նայեցաւ իր տիրոջ դէմքին : Զարհուրելի եւ դաժան էր այդ դէմքը, որմէ Եղոն անգամ սոսկաց : Յետոյ Վեստ Սարդիս խուլ ձայնով մը բսաւ·

— Եղո :

— Հրամայէ, տէր :

— Պէտք է ծանր ակլիս դործ մը կատարես եւ հարթես իմ ճամբան : Պատանի Գագիկը պէտք է վերցնես մէջտեղէն : Ան արդելք է ինծի : Եղոն հասկցաւ տիրոջ միտքը եւ ցնցուեցաւ :

— Ի՞նչպէս, հարցուց իշխանին երեսը նայելով :

— Ինչպէս քու գիտնալիք բանդ է : Բայց պատանի Գագիկ այլեւս դոյութիւն պիտի չունենայ այս աշխարհին մէջ : Պէտք է մեռնի ան :

— Իշխան ...

— Ոչ մէկ բառ, ընդհատեց Վեստ Սարդիս խրոխտ ձայնով մը : Պէտք է մեռնի ան : Իսկ երբ կատարես տակից, այն առեն մեծամեծ պատիւներու կ'արժանանաս : Ըսէ, համաձա՞յն ես :

ԲԱԳՐԱՏ ԱՅՎԱԶԵԱՆ

(15)

մը որ պիտի կարելը Իսքենտէրունի պարենաւորման գիծը, Ամերիկացիները կը խորհին այդ ամբողջն Թրքական զօրաբաժիններ յառաջ մղել, «Հիւսիսէն յառաջացող Թշնամին» չփոթեցնելու համար :

Այս ամերիկեան ծրագիրները խորին գաղտնութեամբ ընդունուած են Թրքական սպայակոյտին կողմէ, որուն նախագահը, զօր. Օմուրտաք, հըրաժարեցաւ : Անոնք որեւէ պաշտպանութիւն չեն նախատեսեր Թուրքիոյ մնացեալ մասերուն համար, մէջն ըլլալով Պոլիսը, Իզմիրը եւ Ատզարան : Մնաց որ, ամերիկացի սպաները այս կարգադրութեամբ կ'ուզեն առժամապէս բռնել այդ նեղ տարածութիւնը, որուն ռազմավարական դերը պիտի ըլլայ իրենց մեկնակէտ ծառայել, որչափ կարելի է, Բազուի քարիւղի հանքերուն դէմ կատարելիք օդարշաւներու :

ՄՄԲ.— Յաջորդով՝ երկու կղզիները իրար կը մեղադրեն :

Ամերիկա Հայաստանի դատը

ՀԱՑԵՐԸ ՄԵՐ ՄՕՏ ՀՈՂԵՐ ՈՒՆԻՆ ԵՂԵՐ

«Թաւիշ» վերի խորագիրներուն տակ կը գրէ.—Սան Ֆրանչիսքոյի համայնավար«Իւելտ» թերթին մէկ յօդուածին մէջ նոյնութեամբ հետեւեալը կ'ըսուի .—

Ամերիկայի Հայոց Ազգային Խորհուրդը Փարիզի արտաքին նախարարներու խորհրդաժողովին անդամներուն ղրկեց մէյմէկ նամակ, ուր կը պարզուի որ այսօր սփիւռքի մէջ ցանուցիր Հայերը առաջադէմ կացութեան մը ներքեւ կը գտնուին, Փարիզի մէջ դումարուած չորս կառավարութեանց իրաւասու անձնաւորութիւնները ստէպ յայտնած են թէ իրաւացի են Հայոց պահանջները եւ խնդիրը պիտի լուծուի դործադրելով Ուիլսընի Հայաստանի հանրապետութեան համար որդեգրած սկզբունքները, այսինքն Թուրքիոյ հայկական հողերը կցելով Սովիէթական Հայաստանի Հանրապետութեան եւ չորս արտաքին նախարարներէն կը պահանջուի ուժ տալ Հայոց բազմանքներուն :

Օդանաւի մեծ արկածներ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ 13 ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐ ԿՈՐՍՈՒՄԱՅ

Հոլանտական «Քօնսթէլլասիոն» օդանաւը Հոլանտական Հնդկաստանէն ճամբայ ելած էր 34 ճամբորդներով, որոնց մէջ 13 ամերիկացի լրագրողները, որոնք պատրաստ մը կատարած էին այդ կղզիները եւ ժամադրութիւն առած էին հնդիկ պետ Փաւտի Նէհրուի հետ ու պիտի վարդապետային Ամատէրատ : Ճամբայ ելած ատեն օդը լաւ էր, բայց յանկարծ անձրեւախառն սաստիկ մրրիկ մը սկսաւ, օդանաւը քանի մը անդամ չրջան ըրաւ Պոմպէյի ամենամեծ օդակայանին Սանթա Քրուզի վրայ վար իջնելու համար, բայց չկրցաւ իջնել եւ զարնուելով բլրակի մը ջարդ ու փշուր եղաւ եւ բռնկեցաւ : Մէջինները, Յօդավարներով միասին մեռած դատուեցան : Արկածին վայրը 200 ծառեր այրած էին :

Լրագրողներէն մէկ քանին նշանաւոր դէմքեր էին, որոնց մէջ աշխարհահռչակ հեղինակ Նիքքըրպոքըրը, Թղթակից եւ անթելի խօսնակ : «Նիւ Եորք Թայմզ»ի , «Նիւ Եորք Հէրըլտ Թրիպիւն»ի, «Քրիսթիըն Սիմնա Մօնիթօր»ի , «Շիքակօ Տէյլի Նիւզ»ի, «Թայմզ»ի եւայլ մեծ թերթերու Թղթակիցները, որոնց մէջ նաեւ Ճորճ Մուրատ :

★ Ամերիկայի մէջ ալ ծանր արկած մը պատահեցաւ : Նիւ Եորքէն Գալիֆորնիա դացող օդանաւ մը, Լոս Անճէլըսի մօտ, լերան մը զարնուելով կրակ առաւ եւ բնկաւ : 48 ճամբորդներէն 28 մեռան, մնացեալները այրուածքներ եւ վէրքեր ըստացած էին :

★ Թուռ տը Ֆրանսի հետեւող փոքր օդանաւ մը երբ մրցորդները Թուրմալէի բարձունքէն կ'անցնէին, օդի հոսանքի մը ենթարկուելով ինկաւ եւ մէջի երկու հոգին մեռան :

★ Պերլինի օդային հաղորդակցութիւնը կատարող ամերիկեան օդանաւ մըն ալ պայթեցաւ եւ մէջի երեք հոգին մեռան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ 11րդ հանդրուանը փոխիւրն 193 քիլոմեթր, չորս բարձունքներով, առաջին անդամ կտրեց Ֆրանսացի Րոպիք 7 ժամ 6 վայրկեանէն : Երկրորդ հասաւ դարձեալ Ֆրանսացի Լազարիտէս, եւ երրորդ իտալացի Քօփիի : Երկու Ֆրանսացիներու յաղթանակը մեծ սփոփանք պատճառեց նախորդ օրուան յուսաբեկութենէն վերջը : Դեղին չապիկը կը պահէ իտալացիմանեի, երեք վայրկեան առաւելութեամբ Ֆրանսացիներէն եւ Մարինէլլիի վրայ :

1949 ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆ ԵԻ «ՕՀԱՆԶԱՆԵԱՆ» ԲԱԺԱԿԻ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ ՏԸՄԻ ՓԻՆԱԼ ԵՒ ՓԻՆԱԼ

Նախաձեռնութեամբ ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Շրջ. վարչութեան եւ հովանաւորութեամբ Հ. Ը. Դ. Շրջ. կոմիտէի :

Այս կիրակի ամբողջ օրը St. Loupի Stade Municipalին *մէջ :*

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ, ՑՈՑՔԵՐ, ԴՐՕՇԱԿԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻԻՆ ԵՒ ՏՈՂԱՆՑՔ ժամը 8.30էն սկսեալ

ԺԱՄԸ 5ԻՆ « ՕՀԱՆԶԱՆԵԱՆ» ԲԱԺԱԿԻ ՓԻՆԱԼԸ

Իր մասնակցութիւնը պիտի բերէ St. Loupի *Նոր Սերունդի նուագախումբը : Ամբողջ մրցումները պիտի չարժանկարուին : Ուշադրութիւն պատրաստուեցէք Ն Ս.ի նաւազնացութեան :*

ՑՈՒՇԱՏՕՏՐ

Իսիի Հ. Ը. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Խրիմեան դպրոցին մէջ :

Ֆր. Կ. ԽԱԶԻ ՇՐՋ. վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի չրջակայքի մասնաճիւղերը այս չաբաթ Ցուլիս 16ին կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Café Regentի վերնայարկը, մէթրօ Cadetի դիմաց :

կարեւոր օրակարգ : Օդափոխութեան դացող երեխաներու անունները եւ հասցէները միասին բերել :

ՄԱՐՍԷՑԼ, Սէնթ Անի Ակնունի ենթակոմիտէի ամդամական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 9ին , սովորական հաւաքատեղին : Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

ՌՈՄԱՆի Ֆ.Կ.Ա.ի դաշտահանդէսը այս կիր. Bois de Naix դեղատեսիլ անտառին մէջ : Կը խօսի ընկերուհի ԴԵՂԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ (ՏԷսինէն) :

★ *Ծանօթութիւն.— Անձրեւի պարագային բանախօսութիւնը տեղի կ'ունենայ* Patronnage St. Bernardի *սրահին մէջ :*

★

Շավիլի Ֆ. Կապոյտ Աչի մասնաճիւղին կողմէ այս կիրակի 17 Ցուլիս, ամբողջ օրը ՇԱՒԻԼԻ ԱՆՏԱՌԸ : Նուագ , երգ եւ խաղեր :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ը. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն, Քրիստափոր, Վռամեան, Ակնունի, Հայաստան, Ընկեր Կարօ, Նիկոլ Դուման ենթակոմիտէները, Թաթուլ, Ֆեռի , Արամ, Իշխան, Մուրատ, Խաժակ, Գէորգ Զավուշ, Համազասպ խումբերը իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկեր Շ. Միսաքեանի, Տիկին Մխաքեանի եւ Սր. Ալփիկ Միսաքեանի, ինչպէս նաեւ իրենց բոլոր պարագաներուն, ընկեր Շ. Միսաքեանի մօրը մահուան առթիւ եւսիոխան ծախկեպսակի 5000 ֆրանք կը նուիրեն Վեթ. Ֆօնտին :

★ *Տէր եւ Տիկին Ը. Պապիկեան, ինչպէս նաեւ Պէտիլեան, Մարութեան, Քէօսէեան եւ Ճանիկեան ընտանիքները (Մարսէյլ) իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Միսաքեան ընտանիքին եւ բոլոր պարագաներուն իրենց մօր մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 2500 կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին :*

★ *Շիրինեան եւ Տակառեան ընտանիքները իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Շ. Միսաքեանի, ընկեր Ժ. Միսաքեանի, Օր. Արմենուհի Միսաքեանի իրենց մօր Այրի Տիկ. ԷԼՄԱՍ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչի Պանէյօ Քաչանի մասնաճիւղին, Պրէվանի հիւանդներուն համար :*

★ *Շիլինեան եւ Տակառեան ընտանիքները իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Տիկին Էլիզ Քէօսէեանի, Սր. Զապէլ Քէօսէեանի, Տէր եւ Տիկ. Օօթթ. Տուտ Փափազեանի, Տէր եւ Տիկին Ը. Փափազեանի եւ իրենց պարագաներուն իրենց մօր Այրի Տիկին Ա. ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչի Պաեէօ Քաչանի մասնաճիւղին, Պրէվանի հիւանդներուն համար :*

★ *Տէր եւ Տիկին Ա. Պէտիկեան իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Ը. Փափազեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն, Այրի Տիկին ԱԳԱՊի ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան առթիւ եւ 500 ֆրանք կը նուիրեն Կապոյտ Աչի Մարսէյլի մասնաճիւղին, փոխան ծաղկեպսակի :*

★ *Տէր եւ տիկին Ծանճեան իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Ը. Փափազեանին եւ պարագաներուն այրի Տիկին Ա. Օ. ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 500 ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին :*

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Օդափոխութեան դացող մեր ընթերցողները, որոնք ձեռքէ կը գնէին «Ցառալ»ը, կրնան ամսական 200 ֆրանքով բաժանորդագրուիլ կանխիկ, եւ ստանալ թերթը իրենց արձակուրդի ընթացքին :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԽԱՆԱՍՈՐի արշաւանքին 52րդ տարեդարձին առթիւ 7 Օգոստոսի դաշտահանդէսին Պոմպոնէն երթալ վտանգողները, արձանագրուելու համար դիմեն հետեւեալ ընկերներու, նախօրօք ապահովելու համար իրենց երթուդարձի տոմսերը : Լաուօզիէրի չրջան ընկերներ՝ Եօթնեղբայրեան եւ Ե. Տէր Մեսրոպեանի : Պոմպոնի չրջան ընկերներ՝ Կ. Կարապետեան եւ Գրիգոր Քէշիշեանի :

Վիէննայի Պետ. երաժշտանոցէն «մաէսթէն» տիտղոսով, Փարիզի Ecole Normaleէն Prix hors coucours-ով Licencié ծանօթ արուեստագէտ Panzeraներու օգնական եւ Raincy Դպրոցասէրի ուսուցիչ ծանօթ դաշնակահար՝

ԱՐԹՕ ՊԵՆՈՆ

Վերջնականապէս Ֆրանսա հաստատուելով կը ստանձնէ դաշնակի դասեր նաեւ ոկսնակներու լաւագոյն methodeներով :

Կ'այցելէ Փարիզ եւ արուարձանները, Հասցէ.— Benon, 130 Route St. Denis, Deuil (S. et O.) հեռ. Enghien 33-95:

Մարսէյլի մէջ

ՑԻՇԱՏԱԿԻ ՄԵԾ ԵՒ ՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն Սալնոյ Զորիհայր. Մխիթեան : Ի յիշատակ Տարօն Սալնոյ Զորի հերոսներու : Այս կիրակի ամբողջ օրը Սէնթ Անտրէ հանրածանօթ եւ դեղատեսիլ պարտէզին մէջ :

Կը նախագահէ հայրենակից Ռ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Պիտի խօսի Վիէննէն հրաւիրուած մեր մտաւորականներէն՝ հայրենակից Հ. Կ. ՏԷՐՄՈՑԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, մեներգ արտասանութիւն եւ անակնկալներ :

Մուտքը ազատ է :

Հ. Ը. Դ. Սէնթ Անի ԹԱԹՈՒԼ խումբի հանդէսը այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ լոյս բացօթեայ, գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Պիտի բանախօսէ ընկեր ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ :

Կը մասնակցի Նոր Սերունդի Սիփան երգչախումբը ղեկավարութեամբ Հ. Համբարձումեանի : Երգ Օրիորդ Նուարդ Տէր Աբրահեան :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլ լէ Կոնէսի մարակամ «Կառավարենց» խումբի կողմէ : Այս կիրակի ժամը 9էն 21 ,Ecouenի անտառը, Jeu de Paumeի մէջ :

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, fruits հաւով կամ շիշ-քեպապով եւ արեւելեան կերակուրներ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ Պ. ՀԱՑԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ՋԱՒԻԻ, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ :

imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13e)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Samedi 16 JUILLET 1949 Շաբաթ 16 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5898–Նոր շրջան թիւ 1309

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՊԱՊԸ ԿԸ ԲԱՆԱԴՐԷ ԿԱՐՄՐԱԾ ԿԱԹՈԼԻԿՆԵՐԸ

Ամենախղճից իրաւունքում

Ծուլիս 13էն ի վեր 330 մլիոն — 400 մլիոն կաթոլիկները իրաւանցումի մատնուած են, իբրեւ հետեւանք պապական կոնդակի մը, որ կը վաւերացնէ Կարտինալներու ժողովին զաղտնի որոշումը՝ համայնավարութեան դէմ։

Այդ որոշման համաձայն, պիտի բանադրուին բոլոր այն կաթոլիկները որ կը հետեւին «համայնավարութեան նիւթապաշտ եւ հակաքրիստոնէական վարդապետութեան»։ Անոնք պիտի համարուին հերիւրիկոսներ, եւ չեն կրնար ապրիլ կաթոլիկ եկեղեցւոյ, «քանի որ համայնավարութիւնը թշնամի է Աստուծոյ եւ անոր հաստատած Եկեղեցիին»։

Անշուշտ նման դէպք մը կը համարուի այս պարագան՝ հռոմէական եկեղեցւոյ դարաւոր պատմութեան մէջ։

Կարտինալներու ժողովը, որ Վատիկանի ամենաբարձր իշխանութիւնն է, ժողով գումարած էր սովորական զաղտնապահութեամբ, Ծուլիս 28ին։ Երկու օր վերջ, Պապը վաւերացուց ժողովին որոշումը եւ հրամայեց հրատարակել շրջաբերականը։ Ժողովը նկատի առած է հետեւեալ չորս հիմնական խնդիրները.—

1.— Կաթոլիկներուն համար օրինաւո՞ր է համայնավար ըլլալ կամ համակիր համայնավարութեան։ Պատասխան – ոչ։

2.— Կաթոլիկներուն համար օրինաւո՞ր է տալ, բաժնել կամ կարդալ այն հրատարակութիւնները որ համայնավարութիւն կը քարոզեն։ Պատասխան — ոչ։

3.— Եթէ կաթոլիկներ յանցաւոր ըլլան վերոյիշեալ երկու արարքներով, իրաւունք ունի՞ն Սուրբ Հաղորդութիւն ստանալու։ Պատասխան — Ոչ։

4.— Կրնա՞ն բանադրուիլ այն կաթոլիկները որոնք համայնավար եղած են խնդնակամ։ Պատասխան — Այո։

Ուրեմն անոնք որ կը բանադրուին իրրեւ համայնավար, այլեւս պիտի չկրնան օգտուիլ կրօնական արարողութիւններէն եւ պիտի լքուին հաւատացեալներուն կողմէ, ինչ որ ծանրագոյն պատիժն է կաթոլիկներու համար։

Աւելորդ է ըսել թէ այս կարգադրութիւնը մասամբ հետեւանք է Հունգարիոյ, Չեխոսլովաքիոյ եւ ուրիշ բոլշեւիկեան երկիրներու մէջ հոռմէականութեան դէմ կատարուած հալածանքներու եւ դատապարտութեանց։

1948 Ապրիլին ալ Պապը կը սպառնար բանադրել այն կաթոլիկները որ քուէ կուտային համայնավարներուն, Իտալիոյ ընտրութեանց առթիւ։

★ Ըստ սովորութեան պապին չրջաբերականը կը հաղորդուի բոլոր եպիսկոպոսներուն, ի սիրեւս աշխարհի։ Եպիսկոպոսներն ալ զայն կը տարածեն իրենց թեմերուն մէջ։ Դիւղերուն մէջ չրջաբերականը կը կարդացուի քահանաներուն կողմէ։ Աւելի մեծ եկեղեցիներու մէջ՝ եպիսկոպոսներու կողմէ։ Միեւնոյն ատեն չրջաբերականը կը փակցուին եկեղեցիներու դուռներուն վրայ եւ կը հրատարակուին բոլոր կաթոլիկ թերթերուն մէջ։

★ Իրազեկներու կարծիքով, այն կաթոլիկները որ դժուարապէս եւ յարատեւօրէն կը հետեւին համայնավարութեան, պիտի բանադրուին առանց այլեւայլի։ Այն կաթոլիկները որ միայն տեսակցօրէն կը դատուին համայնավար վարդապետութիւնը, պայմանաժամ պիտի ստանան, դարձի գալու համար։ Իսկ այն կաթոլիկները որ կը կարդան համայնավար հրատարակութիւնները կամ ուրիշ ձեւերով կ'ենթարկուին այդ վարդապետութեան, պիտի զրկուին եկեղեցւոյ խորհուրդներէն, առանց ուղղակի բանադրուելու։

★ Համաչխարհային մամուլին օրուան նիւթն է պապին այս պատերազմի չյայտարարութիւնը Մոսկուայի դէմ։ Աչակողմեան թերթերը բնականաբար զոհ են, առանց ծածկելու թէ պապին այս «հիւլէական ռումբը» կրօնականէն աւելի քաղաքական հանգամանք ունի։ Իսկ ձախակողմեան թերթեր կը պարսաւեն զայն եւ «ռազմաքաղիս» կը չյայտարարեն։ Իտալական Ունիթա թերթը կ'ըսէ թէ «Վատիկանի դրգռիչ այս պայքարը կաթոլիկներուն դէմ է որպէսզի անոնք ենթարկուին իր քաղաքական ուղղութեան»։ Ուրիշ թերթ մը զայն կը դնէ «բռնաբարում մը ազգին քաղաքական ուժերուն ազատ գործունէութեան։ Եւ ատելութիւն պիտի սերմանէ ոչ միայն քաղաքացիներուն, այլեւ ընտանիք երուն մէջ»։

Չեխոսլովաքիա որ ցարդ կը պահէ իր դիւանագիտական կապերը Վատիկանի հետ, բնականաբար պիտի խզէ զայն։ Չեխ պետական ատենաւոր – րութիւն մը ըսաւ թէ «ասիկա փորձ մըն է խորհելը Մարշըլացնելու»։

Ձախ մամուլը կ'ամբաստանէ թէ պապը դրամատիրական եւ ռազմասէր չեռաչրջանակներուն։

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

ՀԱՑԱ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ...

Պոլսական թերթի մը տեսակցութեանց սիրահար ֆրանսաբնակ պարոնը իր հարցումներու կարգին սովորութիւն ըրած է ըսել — Ի՞նչ են ձեր ծրագիրները ապագային մասին ...։

Բոլորը մնացած եւ իրենց բարձրութեան վրայ, Պառնասեան պատասխաններով։

Մէկը խոստացած է իր անձը նուիրել ամբողջապէս երաժշտութեան։ Միւսը՝ Հայաստանի երիտասարդութեան երաժշտական դատիրակութիւնն է ստանձնած։ Երրորդը կը խոստանայ հայ դրամականութիւնը ծանօթացնել Ֆրանսացիներու, իսկ չորրորդը պարզապէս ըսած է — առ այժմ ամբողջ մտահոգութիւնս է կիրակի օրուան նիւթկայացումին տոմսերը սպառել ...։

Այս վերջինը կը կարծէինք որ իր բաներուն դերը պիտի ունենար մեր «հոսհոսին» համար։

Աւա՛ղ, սակայն, չունչ առնել չի տար անխոնջ թղթակիցը եւ կը թիւէ յաջորդ «տեսակցութիւն»ը նոյնքան չողշողուն։

Մինչեւ Ծուլիս 24 հինգ «երեւելիներ» ծանօթացուցած էր։ Ունինք տակաւին ... բայց ինչո՞ւ կանխել եւ մարդուն սիրտը կոտրել։

ՍՕՍԻ

Ապեցի դատավարութիւնը

Չորեքշաբթի օր, դատավարութեան երկրորդ օրը, Փարիզի դերմանական երբեմնի դեսպանը պատասխանելով 1940 Ծունիս 30ի յուշագրի մասին եղած հարցումներու, բացատրեց թէ երկու երկիրներուն փրկութեան համար անհրաժեշտ էր Ֆրանքեզերման դինակցութիւն մը։ Հիթլէր, Կէօրինկ եւ Ռիպպընթրոփ միշտ մերժած էին այդպիսի դինակցութիւն մը, Տարլանի դրած պայմաններուն հետեւանքով։ Ինք համոզուած էր որ եթէ դինակցութիւն կնքուած ըլլար եւ Ֆրանսայի նահատրմը եւ դաղթային բանակը կուուէին Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն դէմ, Գերմանիա կը չհաղթ պատերազմը։

Ցետոյ չանաց համոզել թէ իրրեւ դեսպան իր դերը եղած էր սանձել Հիթլէրի ծայրայեղութիւնները, «կեցնել ճեպընթացի մը վայրաչարժը որ դլխիվայր կը սուրար»։

Ուրիշ դրութեան մը մէջ Ապեց Ֆրանսան կոչած էր «Եւրոպայի ապադայ հանդուրեան թոչակատարը»։

Այս առթիւ բացատրեց թէ ստիպուած էր հանդուրեցնել Ռիպպընթրոփը որ չէր հաւատար ռեւէ Ֆրանսացիի։ Ըսաւ նաեւ յաղթականը միշտ կը վախնայ պարտեալէն. հետեւաբար ստիպուած էին զանազան միջոցներ ձեռք առնել։

Երբ Ապեց կը փորձէր պաշտպանել Փիէռ Լավալի քաղաքականութիւնը, նախագահը դիտել տուաւ.— «Ձեզի չի՛յնար վճիռ արձակել Փիէռ Լավալի մասին։ Այդ խնդիրը միայն Ֆրանսացիներուն կը վերաբերի»։

Երբ նախագահը մեղադրեց թէ չանացած է տկարացնել Ֆրանսայի ներքին պատակտումներով, Ապեց ըսաւ թէ ամէն յաղթականի քաղաքականութիւնը այդ եղած է պարտեալին հանդէպ, «ինչպէս Դաճչակիցներուն այսօրուան քաղաքականութիւնը Գերմանիոյ հանդէպ»։ Ցետոյ աւելցուց թէ ինք հակառակ էր Պրըթանյըի անջատողական չարժումին։ Երբ նախագահը դիտել տուաւ թէ Ֆրանսայի մէջ ոչ մէկը կը հաւատար Պրըթանյըի ինքնավարութեան, Ապեց պատասխանեց թէ չատ մը Գերմաններ կը հաւատային, «ինչպէս չատ մը Ֆրանսացիներ կը հաւատան Հէնոսի անջատողական չարժումին»։

Ամբաստանեալը մասնաւորապէս չեշտեց թէ ինք աչքէ ինկած էր մէկ տարի, որովհետեւ Պերլինի մէջ «չատ մեղմ» կը դտնէին իր վարած քաղաքականութիւնը Ֆրանսայի հանդէպ։

Նախագահը հարցուց թէ ի՞նչու Գերմանիոյ փոխանցեց Եուկոսլաւիոյ պղինձի հանքերը(Պոր) որ Ֆրանսական սեփականութիւն էր։ Ապեց պատասխանեց թէ այդ էր միակ միջոցը համոզելու կէօրինկը, որպէսզի 150.000 Լոռէնցիներէն միայն 50.000 հոգի առնուին զերմանական բանակին մէջ եւ վերադարձուին Զուիցերիոյ Ֆրանսացի դերիները։

Երկար հարցաքննութիւններ տեղի ունեցան նաեւ մամուլի դրաքննութեան, Հաչէթի, Հավասի բաժնեթուղթերուն եւ ուրիշ կաչկանդումներու մասին։ Ապեց սրտի հիւանդութիւն ունենալով, նախագահը արտօնեց որ նստի։ Վերջին պահուն տկարացած էր։

Թրումընի ծրագիրը եւ Թուրքիա

2.— ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

Le Mondeի աչխատակիցը պարզելէ վերջ Թուրքիոյ պաչտպանութեան ամերիկեան ծրագրին ձախողումը, կը չարունակէ.—

Մինչ Ամերիկացիները այս բացատական արդիւնքները կը վերագրեն «Թուրքին արհեստագիտական մտքի պակասին», Թուրքերը իրենց կարպին կը քննադատեն ամերիկեան ապրանքներու մնացորդներէն իրենց զրկուած ռազմական պիտոյքներու քանակը եւ որակը եւ մանաւանդ կը դանդատին թէ ամերիկեան մեթոտները չեն յարմարիր Թուրքիոյ մասնաւոր պայմաններուն։ Ասոնք են երկու կողմերէն եղած հիմնական քննադատութիւնները, բազմաթիւ փաստարկութիւններով։

Ամերիկացիները հինցած մաչած կը դտնեն Թրքական բանակին ռազմավարութիւնը։ Հարկ եղաւ բարձրագոյն կրթութեան դասընթացք մը հաստատել 1949ի վերջին ռազմափորձերէն վերջ, Եըլտըզի դինուորական վարժարանին մէջ, ուր Թուրք զօրավարներ թերահաւատութեամբ կը լսեն ամերիկացի երիտասարդ մարզիչներու դասերը՝ ռազմական նոր մեթոտներու մասին։ Մ. Նահանգներու սպաներուն կարծիքով, Թուրք օդանաւային ուժերը, որոնց պաչտօնն է թչնամին նեղել «Թրքական հողի վրայ», հազիւ «մկկ չափ» պիտի կրնան մնալ օդին մէջ, պատերազմի մը պարագային։

Ծովային ուժի տեսակէտով, անոնք չատ աւելի սեւ կը տեսնեն կացութիւնը։ Հարիւրապետ Մոսլի, Կէօլճիւքի նաւակայանին ամերիկացի մարզիչներու պետը, յայտարարած է թէ Թուրքիոյ յանձնուած չորս ամերիկեան սուզանաւերը հազիւ «քանի մը օր» կրնան ծառայել եւ հակառակ է որ ամերիկեան նոր մարտանաւերը փոխանցուին Թրքական տորմիղին։ Միւս կողմէ, իր մեծաւորը, ծովակալ Սիթլ, հարկադրուեցաւ հրաժարիլ, նեղուելով Թուրքիոյ ամերիկեան նաւային ծրագիրներու ձախող արդիւնքէն։ Հարկ եղաւ մարզիչներու նոր խումբ մը դրկել Մ. Նահանգներէն, այս ամառ, վարժեցնելու համար Թրքական սուզանաւերու նաւաղները։ Ասոնց մարզանքը պիտի լրանար առաջին խումբի մը կողմէ որ Թուրքիայէն հեռացաւ մօտ վեց ամիս առաջ։

Թուրքերը հաստատապէս համոզուած են թէ Գերմաններու դինուորական կրթութիւնը եւ դասատրումը չատ աւելի դերազանց են։ Այս է պատճառը որ ցամաքային բանակին բարձրատիճան սպաները ակներեւ դիմադրութիւն մը կը ցուցնեն, դժկամակելով մէկդի դնել գերմանական մեթոտները։

Միւս կողմէ, Թուրք ընդհ. սպայակոյտը կը դանդատի հետեւեալ իրողութիւններէն.— Ամերիկեան P — 47 որսկան օդանաւերու երկու տորմիղները անգործածելի դարձան Թուրքիա հասնելէ քիչ վերջը։ Անոնց հրանութի պակասաւոր չեռմարանները եւ ձգախէժ խողովակները քանդուած էին երկար ատեն մնացած ըլլալով Գերմանիոյ ամերիկեան «աւելորդ» դինամթերքներու մթերանոցներուն մէջ, պատճառ եղած էին Թուրք օդաչուներու մահացու անկումներու յաւելման, վրդովիչ համեմատութեամբ։ Արկածները չարունակուեցան, այդ օդանաւերու վերակազմութենէն վերջն ալ, օդանաւեր որոնք մէկդի նետուած են Ամերիկայի մէջ։

Կ'ըսուի թէ 90 փոխադրական օդանաւերը (C. 47) որոնք Թուրքիոյ կը յանձնուին այս միջոցին, նախապէս գործածած են Պերլինի պարենաւորման

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԻՐԱՆ Կ'ԱՐԴԻԱՆԱՑ ԵՒ ԿԸ ՋՕՐԱՆԱՑ

Իրանի երիտասարդ Շահը, Մոհամմէտ Ռզա Փեհլեվի (Պահլաւունի), որ 29 տարեկան է, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ անգլեւսաքսոն թղթակիցներու.

— «Զենք հասկնար թէ դաշնակից ազգերը ինչու բան մը չըրին Իրանի համար, պատերազմին դադարումէն ի վեր: Մենք ձեզի հետ էինք վտանգի պահուն: Մենք պատերազմ յայտարարեցինք Գերմանիոյ դէմ՝ սկիզբէն իսկ: Մինչդեռ հիմա կը թուի թէ մոռցուած ենք, դրամ եւ ապրանքներ կը հոսին ձեր նախկին թշնամիներու դոգը: Չեմ ըսեր թէ պէտք է զլանաք այդ օգնութիւնը, բայց պարտաւոր էք այս երկրին համար ալ բան մը ընել:

«Մենք ձեզի օգնեցինք որ 11.000.000 թոն ռազմական պիտոյքներ հասցնէք Ռուսիոյ, Իրանի ճամբով: Մեր խճուղիները եւ երկաթուղիները մաշեցան անխնայ գործածութենէն: Մեր կազմածները հիւծան: Իրբեւ հետեւանք դաշնակից դինուորներու ներկայութեան՝ ահագին քանակութեամբ թղթադրամ տպուեցաւ, մեծապէս բարձրացնելով գիները: Եւ սակայն, հակառակ եբախտագիտութեան քանի մը խօսքերէ, որեւէ վարձատրութիւն չեղաւ Իրանի: Մենք մուրացիկներ չենք եւ երբէք չենք եղած, բայց մի մոռնաք որ այս երկիրը ամէնէն տագնապալի դիրքերէն մին կը գրաւէ աշխարհի մէջ, եւ միջազգային խաղաղութեան համար օգտակար չէ որ չարունակէ նեղուիլ տնտեսական անձկութենէ: Մենք պէտք ունինք օգնութեան, ժամանակը մեզի չսպասեր:

«Առաջին առթիւ պէտք է պաշար ամբարել: Հինգերորդ դունդը երբէք Իրան պիտի չվերադառնայ, եթէ ժողովուրդը չհշուառանայ ուտելիքի պակասէն, զոհ դառնալով քաղցութեան: Մենք առաջին պետութիւնը եղանք որ մեր օձիքը ազատեցինք լաւ կազմակերպուած հինգերորդ գունդ մը, երբ Ատլանտեանի ինքնակոչ ժողովրդապետութիւնը վտարուեցաւ երկրէն: Ստիպուած էի մեծ վտանգ մը աչք առնել. բայց եթէ չդիմագրաւէի, Իրանի կառավարութիւնը տապալած պիտի ըլլար:

«Ընդարձակ դաւ մը սարքուած էր, Իրանը դէպի անդունդ գլորելու համար: Եօթը հարիւր իրանեան ուսանողներ դաս կ'առնէին հարեւան երկրի մը մէջ: Նոյնիսկ օդաչուներ կը մարզէին: Զէնքեր կը փախցնէին սահմանագլուխին վրայ: Գործադուլներ կը սարքուէին նաւթահանքերուն մէջ:

«Կացութիւնը չատ աւելի ապահով է այսօր, բայց կը յայտարարեմ վճռապէս.— Կարելի չէ թոյլ տալ որ տուվը տիրապետէ մեր սահմանին վրայ: Իրական վտանգ մը պիտի ըլլար այդ, ոչ միայն Իրանի, այլեւ ամբողջ աշխարհի համար: Ինչպէս տնտեսական դեռնի վրայ, կը տեսնենք որ զինուորական օգնութիւն կ'ընծայուի մեր դրացիներուն, բայց ոչ մեզի: Իրան ունի անհրաժեշտ զինուորները եւ քաջութիւնը՝ իր սեփական պաշտպանութեան համար. բայց արդի պատերազմը կը պահանջէ նաեւ բարդ կազմակերպութիւն»:

★ Վերջերս Շահին այցելեցին Փաքիստանի վարչապետը՝ Ալի խան, ազգ. պաշտպանութեան նախարարին հետ եւ Իրաքի խնամակալը: Այս օրերս Թէհրան կը սպասուի նաեւ Անդրյորդանանի թագաւորը: Թղթակից մը հարցուց թէ կարելի եւ ցանկալի կը դատէ Միջին Արեւելքի պետութեանց միութիւն մը, իրբեւ հետեւանք այս տեսակցութեանց:

Շահը պատասխանեց.— Ոչ միայն կարելի է, այլեւ էական: Բայց կը կարծեմ թէ հարկ է յետաձգել միութիւնը, մինչեւ որ անոր անդամները աւելի զօրանան:

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«Նիւ Եորք Հէրըլտ»ի թղթակիցը, Տիմիթրի Աբխազի, նկարագրելով Թէհրանի ներկայ վիճակը, կ'ըսէ թէ Իրանի մայրաքաղաքը կատարելապէս կերպարանափոխուած է պատերազմի դադարումէն ի վեր: Արդիական շէնքեր բռնած են երեմնի կաւէ տուներուն տեղ, կարաւաններու հին սայլերը, ուղտերը եւ էշերը հետզհետէ տեղի կուտան ինքնաշարժներուն՝ յատկապէս ղողտանեներու վրայ: Ոչ մէկ տեղ այսքան չատ ամերիկեան չքեղ ինքնաշարժներ կ'երեւան, բացի Ամերիկայէն, թերեւս: Ամբողջ պարտէզներ զոհուած են, ասֆալտէ փողոցներ, արդիական շէնքեր եւ լայն ծառուղիներ շինելու համար: Ամէն բան փոխուած է, մինչեւ անգամ քաղաքին կլիման: Օդը աւելի տաք է այսօր Թէհրանի մէջ եւ մարդիկ տեսակ մը կարօտով կը նայինոյ հեռաւոր անցեալին, երբ կրնային քաղաքին մէկ ծայրէն միւսը երթալ ծաղկաւէտ ծառերու չուքին տակ, կարկաչուն վտակներուն հաճելի մրմունջներով:

Արդի քաղաքականութիւնը ամէն ինչ կը կլանէ եւ միշտ նոր զոհողութիւններ կը պահանջէ յառաջդիմութեան ճամբուն վրայ:

Պուշկին

(ՃՆՆԴԵԱՆ 150ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Ալեքսանդր Պուշկին ծնած է 1799 Յունիս 6ին, Մոսկուայի մէջ: Ջաւակն է աղնուական հին ընտանիքի մը: Միանգամայն իր երակներուն մէջ կը կրէ եւդոպիական արիւն, իր նախամեծմայրերէն մէկը եւդոպիայէն եկած ըլլալով:

Ամուսնացաւ Նաթալի Կոնչարովայի հետ, պճրասէր, ծախսող, ունայնամիտ կին մըն էր, որ ճակատագրական դեր խաղաց անոր կեանքին մէջ: Երբ Պուշկին կը ճամբորդէր, կը խնդրէր իր կնոջմէն որ Նիքոլա Ա. ցարին հետ սիրարանութիւն չընէր: Նաթալի երեք տարի սիրային կապերով կապուեցաւ Ալզասցի Ժօրժ տ'Անթէսի: Դայթակղութիւնը ծայր աստիճանի հասնելով, մենամարտի մը մէջ տ'Անթէսի հետ, Պուշկին սպաննուեցաւ, քայց մահուան րոպէներուն ներեց իր կնոջ: 50 հազար հոդի իրենց յարգանքը մատուցին մեծ դրագէտի մարմնին:

Ընդարձակ է անոր դրական հունձքը ամէն մէկ մարզի մէջ, քնարական բանաստեղծութիւն, հէքեաթ, թատերգութիւն, քննադատութիւն, պատմագիտական աշխատանքներ եւայլն:

Շատ կանուխէն, 9 տարեկանին սկսած է դրել: Աքսորի մէջ քսան տարեկանին սկսած է իր ամէնէն նշանաւոր գրուխ գործոցները (Պորիս Կոտոնով) եւ (Եօժէն Օնիկին): Երբ 29 տարեկանին վերադարձաւ աքսորէն արդէն չատ ծանօթ դրականդէմք մըն էր աշխարհին:

Պուշկին ծանօթ է մանաւանդ իբրեւ ռուս ազգային մեծ դրագէտ: Իր դրականութեան մէջ կ'ալ տացոլան ռուսերէն լեզուի հարստութիւնը, ուժը եւ ճկունութիւնը, ինչպէս եւ ռուսական ոգին եւ նկարագիրը: Թուրկէնեֆ՝ Պուշկինի մասին ըսած է թէ «երկու բան միանգամայն կատարեց, նախ հաստատուն հիմքերու վրայ դրաւ ռուսերէն լեզուն երկրորդ ստեղծեց դրականութիւնը»: Իսկ Ռուս մեծ ողբերգակ Ա. Օսթրովսկի ըսած է, «Պուշկինի ռուսական դրականութիւնը այնպիսի աստիճանի բարձրացուց որ մէկ մարդով մէկ դար մեծցաւ ան»: Մեծ քննադատ Վ. Բելինսկիի կարծիքով Պուշկինի մուսան անունդ առաւ զինք նախորդող բանաստեղծներէն... ան ընդունեց եւ ամբողջացուց. եւ տուաւ նոր եւ աւելի գեղեցիկ ձեւով մը»:

Պուշկին ցարերու չրջանին կ'երազէր թէ երբ պիտի գար օր բուռ ժողովուրդները մոռնալով իրենց վէճերը, պիտի միանային միակ եւ մեծ ընտանիքի մը մէջ:

Պուշկինի սերունդին վրայ ամէնէն մեծ ազդեցութիւնը գործած է 1812ի պատերազմը: Հոդ է որ ան հիացաւ հայրենասէրին մէջ արհամարհանքը մահուան դէմ: Սակէ զատ խոր ազդեցութիւն թողուց իր վրայ «տէքապրիսթ»ներու չարժումը: Ասոնք ազնուատոհմ յեղափոխականներ էին որոնք գաղտնի ընկերութիւններ կը կազմէին ժ. դարու սկիզբը եւ 1825 Դեկտեմբերին դինեալ ըմբոստութիւն մը կազմակերպեցին ցարին դէմ:

Երկիր մը ազատ եւ անկախ պէտք է ըլլայ, բայց միայն արտաքին տեսքը չէ որ կը փոխուի: Ռզա Շահին օրով սկսուած խորարմատ յեղաշրջումը հետզհետէ կը զօրանայ չնորհիւ իր զաւկին՝ Մոհամմէտ Ռզայի, որ լուսամիտ վեհապետ մըն է, տղդորուած՝ արդիական եւ ժողովրդավար գաղափարներով: Այս յեղաշրջումը արմատական փոփոխութիւններ յառաջ կը բերէ հին Իրանի քաղաքական, ընկերային եւ տնտեսական կազմին մէջ: Վերջին փաստերէն մէկն է եօթնամեայ ծրագիրը՝ երկրին արդիացման համար:

Այս ծրագրին մշակումը յանձնուած է խումբ մը ամերիկացի մասնագէտներու, որոնք իրենց ուսումնասիրութիւնները լրացնելով տեղին վրայ, վերադարձած են Ամերիկա, տեղեկագիրը պատրաստելու եւ Իրանի կառավարութեան յանձնելու համար:

Ծրագիրը կը տրամադրէ ընդարձակ չինութիւններ,— նաւահանգիստ, երկաթուղի, օդակայան, ջրա - էլեկտրակայան, ճարտարագործական եւ հանքային հաստատութիւններ: Բայց նախապատուութիւն պիտի տրուի հողագործութեան, որ երկրին գլխաւոր աղբիւրն է: Սիսպղնական կը համարուի թումբերու չինութիւնը եւ ջրաբաշխական ծրագիրներու գործադրութիւնը: Ծրագիրը կը նախատեսէ նաեւ քաղաքաչինութիւն, բնակարաններու կառուցում, առողջապահական, ընկերային եւ կրթական կազմակերպութիւններ:

Ծրագրին գործադրութեան ծախս կը հաշուեն մօտ 650 միլիոն տոլար, բաժնուած՝ եօթը տարուան վրայ: Թէհրանի մասնաւոր յանձնախումբն ալ մեծ գործունէութիւն կը ցուցնէ: Այս գործին գլուխն անցած է Շահին եղբայրը, իշխան Ապտիւլ Ռզա, իսկ ընդհ. տնօրէնն է Տոքթ. Նասր, որ մէկդի դնելով դարաւոր սուանդութիւնները, դրասենեակ կ'երթայ առտուն ժամը 7ին եւ կ'աշխատի մինչեւ տիւերուան 11: Ծրագրին դործադրութիւնը պիտի սկսի աշունէն առաջ:

Թ. Ա. Թ.

կ'ըսէր Պուշկին, եւ այդ էր պատճառը որ ան խոր համակրանքով տոգորուեցաւ Յունաստանի ազատագրական չարժման եւ յուղումով կը խօսէր Սպանիոյ եւ Իտալիոյ ժողովրդական չարժման մասին:

Պուշկին այն է Ռուսերուն համար, ինչ որ Վիքթօր Հիւկօ Ֆրանսացիներուն, եւ Կէօթէն Գերմաններուն համար:

Իր մահէն վերջ բազմաթիւ ճեռագիրներ մնացին անտիպ:

Այսօր իր մահուան 150ամեակին առթիւ, իր գործերուն մեծ մասը կը վերհրատարակուին բազմաթիւ օրինակներով, 11 միլիոն նոր օրինակներ պիտի աւելնան արդէն գոյութիւն ունեցող 37 միլիոն օրինակներուն վրայ:

★ *Մոսկուայի մէջ 1830ին առաջին անգամ ըլլալով Մկրտիչ Խմիչ հայերէնի թարգմանեց Պուշկինի «Պախչէսարայի Շատրուանը»: 1843ին Մոսկուայի մէջ Համազասպեանը թարգմանեց անոր «Ցաւերժահարսը» եւ ուրիչ քերթուածներ: Ցովհ. Թումանեան թարգմանած է «Եվկէնի Օնիկին»ը: Խորհրդային իշխանութեան օրով ժողովրդական դանդուածները ծանօթացան հանճարեղ բանաստեղծի գործերուն: Իր 150ամեակի առթիւ Հայաստանի պետհրատը լոյս ընծայեց Պուշկինի քերթուածներուն լիակատար ժողովածուն հայերէն եւ քառերէն լեզուներով:*

Մ.Մ.

Բաբելոնի աշտարակը

Ջրհեղեղէն յետոյ երբ Նոյի տապանը խարսխեց Արարատ լերան գագաթը եւ ջուրերն ալ ցամքեցան, Նոյ եւ իր որդիքը իջան տապանէն եւ բնակեցան Արարատեան դաշտին մէջ, եւ հոն չատ տարիներ ապրեցան, այնքան բազմացան որ այս ընդարձակ դաշտը չբաւել սկսաւ իրենց, խորհրդակցեցան եւ խօսք մէկ ըրին որ Ջուրը առատ ու հողը մշակելի դաշտ մը երթան:

Եւկար եւ յոգնեցուցիչ ճամբորդութենէ յետոյ հասան Եփրատ եւ Տիգրիս գետերու մէջտեղ գտնուած ընդարձակ դաշտ մը որ կը կոչուէր «Սէն Սոր»: Այս դաշտին մէջ ալ Նոյի սերունդը դարեր ապրեցաւ ու անոնց թիւն ալ բազմապատկուեցաւ այնքան, որ այլեւս կարելի չէր համբել:

Բայց Նոյի սերունդի մարդոց սրտին մէջ վախ մը կար, թէ մի գուցէ օր մը Աստուածդարձեալ Ջրհեղեղ հանէ ...: Հետեւաբար, ժողովդամարեցին, եւ որոշեցին չինել չատ բարձր աշտարակ մը, որուն ծայրը հասնի մինչեւ երկինք, որպէսզի եթէ անգամ մըն ալ Ջրհեղեղպատահի խեղկոյն բարձրանան աշտարակ:

7 — 8 տարի լծուեցան աշտարակաչինութեան, ցեխի եւ քարի փոխարէն սկսան գործածել փուռի մէջ եփուած ցեխէ պատրաստուած երկու տեսակ աղիւսներ: Աշտարակի ներսի կողմին համար կը գործածէին կարմրագոյն աղիւս, իսկ դրսի կողմի համար՝ դեղնագոյնը որ չատ ուժով էր, ցեխի փոխարէն ալ սկսան գործածել ձիւթ, որպէսզի աւելի ամուր ըլլայ աշտարակը:

Աշտարակին չինութիւնը աւարտելու մօտ էր, երբ Աստուած բարկացաւ որովհետեւ Աստուած Նոյ Նահապետին հաւատացած է թէ այլեւս Ջրհեղեղ պիտի չըլլար, եւ տուած էր եօթնագոյն ծիածանը իբր խոստում:

Նոյի սերունդը այդ նշանին հաւատաք չէր ըլլայած եւ աշտարակաչինութեան ձեռնարկած էր: Աստուած ալ բարկացաւ եւ այնպէս մը խառնեց անոնց լեզուն, որ այլեւս չէին հասկնար զիրար:

Այս պատճառով ալ աշտարակաչինութիւնը դադրեցաւ: Ըստ հայ հին պատմագրի մը, իբր թէ Նոյի սերունդի խօսած լեզուն հայերէնն էր:

Նոյի սերունդը սկսաւ գաղթել աշխարհի չորս կողմերը եւ իւրաքանչիւր խումբ իր խօսած լեզուն կը խօսէր: Ասոնց չինած աշտարակը կոչուեցաւ «Բաբելոնի Աշտարակ» որ կը նշանակէ «Վերումներու խառնակութեանց աշտարակ»:

Ըստ եւրոպացի եւ ամերիկացի հնախոյզներու, այսօր Բաբելոնի աշտարակի բուն տեղը ըլլալ կը կարծուի Իրաքի Հիլլէն կոչուած գիւղաքաղաքի մերձակայ դաշտը, ուր կը նշմարուին հոչակաւոր պատմական Բաբելոնի աշտարակէն մնացած բեկորներ, աղիւսի կտորներ, եւ քարէ բլուրներ, որոնց դեռ կը մնան իբր յիշատակ այդ ամենաբարձր աշտարակին:

Իրաքցի եւ դաղիացի պատմագիրներու համաձայն, թէ Բաբելոնի աշտարակ ըզբաւակուսի է եղեր ու բրդաձեւ, եւ բաղկացած է եղեր իրարու վրայ կառուցուած 10 աշտարակներէ ու իւրաքանչիւր աշտարակին ներքին մասին մէջ չինուած են եղեր մօտաւորապէս 8—10սենեակներ, իբրեւ պատսպարան՝ Ջրհեղեղի:

Աշտարակին լայնութիւնը եղած է եօթը մեթրէն լայն եւ չրջապատուած դեղին աղիւսէ չինուած չատ պարիսպներով:

Գալով Հիլլէն քաղաքի մասին այս քաղաքը չատ դեղեցիկ քաղաք մըն է, չրջապատուած արմաւի կանաչ եւ դեղատեսիլ բարձր ծառերով, բնակչութիւնը կը բաղկանայ 40 հազար հոգիէ:

Պատրաստեց ԱՐԳԱՒԱՐ Ե. ՄԵՍՐՈՊ

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Կիրակի առտու պաշտօնական բացումը տեղի ունեցաւ Փարիզի Աղքատախնամի Հանգստեան Տան, Անտիլիի գեղատեսիլ բարձունքին վրայ : Ներկայ էին 50ի մօտ անձնաւորութիւններ պաշտօնական զանազան հաստատութեանց կողմէ , կը նախագահէր Ար. Սիւրմէեան :

Անտիլիի երեփոխան քաղաքապետը, Պ. Ֆինօ, բացաւ պատուոյ դուռը որուն վրայ կը ծածանէր Ֆրանսական եռագոյնը : Արտաւազդ արք. ի բացման խօսքէն վերջ, Աղքատախնամի վարչութեան ժրաջան անդամներէն Պ. Ե. Սարաֆեան կարդաց Ֆրանսերէն տեղեկագիր մը որմէ կը հասկցուի թէ ծախք եղած է աւելի քան հինգ միլիոն Ֆրանք : Այս գումարը ճարուած է կէսը Նանսէնին տուրքի հասոյթներէն, միւս կէսը նուէրներէ (2 միլիոն եւ Աղքատախնամի գանձէն՝ 800.000) :

Շէնքը պատրաստ է ընդունելու 30 ծերունի - ներ, որոնց պատսպարման համար անհրաժեշտ բոլոր միջոցները ձեռք առնուած են :

Արդարեւ դեղեցիկ հիւանդանոցի մը մաքրութեամբ եւ իր նոր կահաւորումով հաստատութիւնը կը խոստանայ ամէն հանգիստ եւ առողջապահական պայմաններ ապահովել պատսպարեալ - ներուն : Վարչութեան կողմէ շնորհակալութիւն յայտնուեցաւ Ֆրանսական կառավարութեան եւ մասնաւորապէս առողջապահական նախարարութեան, ինչպէս նաեւ Գաղթ. կեդր. Գրասենեակ - ներու տեսչութեան (Պ. Վալանթէն Սմիթ, Պ. Վեպէլ, Պ. Բունեաթեան եւ Պ. Արթինեան), ինչպէս նաեւ քաղաքապետին եւ իշխանութեանց որոնք մօտէն հետաքրքրուած եւ ամէն աջակցութիւն ընծայած էին Աղքատախնամին :

Հիւրասրահին ճակատը զետեղուած էին եր - կու յիշատակութեան տախտակներ, ձախ կողմը 12 նուիրատուներու անուններով, ալ կողմը հաստատութեան վերաշինման եւ բացմանյիշատակութեամբ եւ թուականներով :

Հիւրերը պատուուեցան չամփանեայով եւ խըտին, Պ. Վէպէլի , Պ. Բունեաթեանի, Պ. Քարեանի , Պ. Զօպանեանի եւ Կամաւորներու Միութեան ներկայացուցիչ Պ. Տօղաճեանի որոնք բոլորն ալ Ֆրանսերէն լեզուով չնչտեցին նոր հաստատութեան անհրաժեշտութիւնը, շնորհաւորեցին վարչութիւնը, եւ շնորհակալութիւն յայտնեցին պաշտօնական մարմիններու եւ նուիրատուներու :

Արտաւազդ արք. փակեց հանդէսը, հայերէն ներկայացնելով մեր ժողովուրդին ցեղային առաքինութիւնները եւ յատոյ Ֆրանսերէն շնորհակալութիւն յայտնելով ներկայ օտար հիւրերուն որոնց կարգին էր Օր. Պետոյ, IROի գլխաւոր պաշտօնեաներէն որ այնքան մօտէն կ'աջակցի հայ կարօտեալներու գործին :

Ներկաները այցելեցին ամբողջ շէնքը եւ դոհունակութեամբ նկատեցին որ ամէն ինչ նոր, մաքուր եւ չատ խնամքով պատրաստուած է : Արդէն իսկ իրենց ամբողջ կազմով տեղաւորուած 30 մահճակալներէն 25ը նուէրներ են ի յիշատակ սիրելիներու, նշանակուած՝ մահճակալներու գլուխը :

Հիւրերը պատուուեցան չամփանեայով եւ խմորեղէններով :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԻԽՈՒՆԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆԸ

Յունիս 5ի հոգեզալստեան տօնին առթիւ Կիլիկիոյ Վեհ. կաթողիկոսին նախագահութեամբ եւ մեծ հանդէսներով Անթիլիասի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ տեղի ունեցած էր միւռոնի օրհնութիւնը, ինչպէս գրած էինք :

Հանդուցեալ Սահակ Բ. կաթողիկոսի օծման առեն, բիւրաւոր հաւատացեալներու ներկայութեան, 1903ին Միւռոն օրհնուած է Սոյ դարաւոր եւ պատմական վանքին մէջ : 1914ին կրկին Սոյ մէջ : 1923ին Հալէպի Ս. Քառասուն Մանկանց Մայր եկեղեցւոյ մէջ, Սահակ կաթողիկոսի ձեռամբ : 1936ին, Անթիլիասի մէջ, ձեռամբ հանդուցեալ Բարգէն կաթողիկոսի, ի ներկայութեան Սահակ կաթողիկոսի : 1948ին, Միւռոն պիտի օրհնուէր Անթիլիասի մէջ, բայց Պաղեստինի խնդրին պատճառաւ յետաձգուած էր :

Միւռոնի կաթսային վրայ արձանագրութիւնն է հետեւեալը.—

Ցամի Տեառն 1817 Յուլիս Ա.ի Հայրապետութեան Կիրակոսի Սրբազան Կաթողիկոսի :

Ցիշատակ Սրբալոյս Միւռոնի Ղազանս ի Կոստանդնուպոլիս Տիւղեան Ագնուազարմ մեծարգոյ Գրիգոր Զէյլէպեան, եւ եղբօր նորին քաջահամբաւ Սարգիս Զէյլէպեան, եւ նոցին հարազատ պաշտօնեայ Պէզճեան հոգեսէր Յարութիւն Ամիրային, եւ համայն կենդանեաց եւ նոյնեցելոց հոգւոցն ի դուռն սրբոյն Սոփիա նորաշէն Աթոռոյն Կիլիկիա : Զեռամբ Պոլսեցի Գրիգոր վարդապետին, յիշեցիք զաղաւարող սորին Տիրացու Նիկողայոս վարդապետի որդի Եղիսէ դպիրն, եւ կերտող սմին Պաղտասարեան Պ. Եղիազարն :

Թղթակիցը ինքն ալ մասնակցած է այդ աշխատանքներուն եւ շատ լաւ գիտէ թէ ինչպէս Աղգ. Կոմիտէն միշտ ալ մտահոգ, Յանագած է Միւնխէնի մէջ կրթական եւ մշակութային հարցերուն բաւարարութիւն տալ, բայց ամէն անգամ իր ձեռնարկները ամլութեան դատապարտուածեն, որովհետեւ Աղգ. Կոմիտէն զրկուած էր նիւթական կարեւոր միջոցներէ : Շէշտենք այստեղ որ այդ հարցին մէջ «ԱՆԶԱՀ»ն նոյնպէս մեղի չօգնեց, պէտք եղած միջոցները տրամադրելով :

Այդ նոյն միջոցներու պակասութենէն չէ՞ որ Շիւրիկարտի մէկ արուարձանը տեղաւորուած 500 հոգինոց հայ համայնք մը հարկադրուեցաւ փակել իր ակումբ ընթերցարանը :

2.— Աղգ. Կոմիտէն բոլոր միջոցներու դիմած է եւ Իրոյի մօտ, մինչեւ իսկ Ժընեւ յաճախակի խնդրանքներ կատարած, որպէսզի Շիւրիկարտի կամ Միւնխէնի մէջ նոր հայկական ճամբար մը բացուի : Բայց բոլոր մեր դիմումները ապարդիւն մնացին մինչեւ օրս : Շէշտենք դարձեալ որ «ԱՆԶԱՀ»յի ներկայացուցիչը, այս խնդրին մէջ, նոյնպէս չկարողացաւ օգտակար ըլլալ մեզ, հակառակ մեր յաճախակի խնդրանքներուն :

Հարցում մը, այս առթիւ.— Երբ Շիւրիկարտ հաւաքուած հայութիւնը կ'ամփոփուէր եւ իր ճիգերով իր ճամբարը կը ստեղծէր, ինչո՞ւ նոյն օրերուն ձեր դիւարանած անձնաւորութիւնը կամ իր համանները նոյն օգտակար աշխատանքը չկատարեցին Միւնխէնի մէջ, երբ դեռ Աղգ. Կոմիտէ մը ստեղծելու դաղափարը դոյութիւն չունէր :

3.— Միւնխէնի անկերպարան վիճակը անկասկած քիչ մը աւելի լաւ ու տանելի պիտի ըլլար , եթէ տեղւոյն առաջնաւոր եւ մտաւորական տարրերուն մէջ քիչ մը աւելի ձեռներէցութիւն եւ համագործակցութիւն տիրէր : Այնէնէն առաջ պէտք էր որ Միւնխէնի հաւաքականութիւնը, ինքը ըստեղծէր իր «օճախ»ը :

4.— Պ. Թղթակիցը կը զգայ, թէ ինչքան ծանր մեղք կը գործէ, երբ մէկ կողմէ կ'ամբաստանէ Աղգ. Կոմիտէն, իսկ միւս կողմէ գովասանքներ կը շռայլէ անհատներու, ի մասնաւորի Մաքս Պարոնեանի, որ իրր թէ «նիւթապէս եւ բարոյապէս օգտակար եղած են ու կ'ըլլան հայ հասարակութեան , միանդամայն , Հայու վարկը բարձր պահելով յաչս օտարներուն» :

Պ. Թղթակիցը մոռցաւ որ Միւնխէնի պետութեան վրայ Աղգ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը եկաւ, անդորր վրայ ընտրութիւն կատարել տալու համար, եւ այդ ընտրութեան ընթացքին Պ. Մաքս Պարոնեան ամբողջապէս սեւցաւ ու ամենածանր մեղադրանքներու տակ մնալով, մէկ հատիկ քուէ իսկ չստացաւ :

Պիտի թելադրէինք Պ. Թղթակցին մտածել մի-այն չինարար աշխատանքի մասին :

ԱՐԵՒՄՏ . ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ԱԶԳ.ԿԵԴՐ ԿՈՄԻՏԷ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՄԱՏԻՏՈՎ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ՁՐԿԵԼ : ԳՐԵԼ ՄԵԿ ԷՋԻ ՎՐԱՑ ,

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՇԻՒՐԻԿԱՐՏԷՆ

ՇԻՒՐԻԿԱՐՏ .— «Յառաջ»ի 25 Յունիս համարին մէջ, «Թղթակից» մը կը գրէր, «Հայկական կեանքը Միւնխէնի մէջ» վերնագրով .—

— «Աղգ. Կեդր. Կոմիտէն, իր ճամբարի չըրջանակէն դուրս եղած աղգակիցներու վիճակով չզբաղեցաւ, երբ այդքան հնարաւորութիւններ ունէր, եւ այնքան դիմումներ եղան իրեն. դոնէ Միւնխէնի փոքրաթիւ Հայերը ճամբարի մէջ տեղեկութիւն ստանալու համար : Եթէ այդ հնարաւոր չէր, դէթ միջոցներ ձեռք պիտի առնէր ուսումնագուրկ երախաներու եւ պատանիներու տոհմիկ կրթութեան համար, երբ ինք ճամբարի մէջ դպրոց եկեղեցի ունէր եւ հեղինակութիւն կը վայելէր » :

Պ. Թղթակիցը բացայայտակապէս անարդար է եւ կողմնակալ, հետեւեալ պատճառներով. —

1.— Աղգ. Կոմիտէի կազմաւորման առաջին օրէն մինչեւ այսօր, Միւնխէնը միշտ մասնակցած է Աղգ. Խորհուրդի նիստերուն եւ պատգամաւորներով, միշտ ալ մէկ անդամ ունենալով Աղգ. Կոմիտէի մէջ :

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՈՆԸ

ԱՆԻՆ ՅԱԽՈՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Է.

ՍԵՒ ՄԱՐԴԸ

Պահ մը լռութիւն տիրեց : Տէր եւ ծառայ դիմացը կը դիտէին. կարծես երկուքն ալ կ'ուղէին թափանցել իրարու հոգիի խորը :

— Պատրաստ եմ կատարելու կամքդ, իշխան, վերջապէս ըսաւ Եղո :

Վեստ Սարգիսի դէմքին մռայլը փարատեցաւ : Անհուն ուրախութեան ժպիտը փայլեցաւ անոր դէմքին վրայ, մօտեցաւ Եղոյին, դրկեց զայն, համբուրեց եւ պինդ մը սեղմելով՝ ըսաւ.

— Ապրիս, Եղո, դուն արժանի ես իմ վստահութեանս : Մենք մանրամասնութեանց մասին յետոյ կը խօսինք :

Երկուքն ալ մտրակեցին ձիերը եւ առաջ սըլացան :

Երեկոյ էր, երբ հասան Սուրմառուի բերդը , ուր իշխան եւ ծառայ փակուեցան առանձնասենեակի մէջ :

Ը.

ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Խրամ դեռը կատղած էր : Պղտոր ալիքներով կը քշէր կը տանէր քար ու փայտ, եւ մոլեգնած գազանի նման, փրփուրը բերնին կը վազէր առաջ : Խրամ դետէն քիչ մը վեր, Շամշուղէ բերդէն ոչ հեռու, ժայռի մը գլուխը կը փայլէր Ս. Անապատ վանքի կաթողիկէն : Այդ վանքին մէջ կը լսուէր սաղմոսերգութեան տխուր մեղեդին : Երեկոյ էր, արդէն : Աբեւը դէպի մայրամուտ կը խոնարհէր, իսկ աշխարհային գործերէ հեռու փախած կրօնաւորները իրենց երեկոյեան աղօթքը կը մրմնջէին : Քսանէ աւելի կրօնաւորներ սեղանին առջեւ ծընրադիր կ'աղօթէին Աստուծոյ եւ կը փառաբանէին զայն :

Սուրբերու պատկերներուն առջեւ կանթեղներ կը վառուէին : Անուշահոտ խունկի ծուխով կը խնկարկէին զանոնք : Տեսակ մըստուածային, երկիւղած տպաւորութիւն կը թողուր օտարին վրայ, այդ պահուն, Ս. Անապատի վանքը, իր աղօթող կրօնաւորներով : Ամէն ինչ որ աշխարհային էր, կը մոռցուէր հոն, տեսակ մը դիւթական զօրութեամբ կը լեցուէր մարդուն հոգին :

Կրօնաւորներուն հետ ծնրադիր՝ աստուածամօր պատկերին առջեւ լուռ կ'աղօթէր նաեւ տասնըչորս տարեկան պատանի մը, որ կը տարբերէր միւսներէն իր մտազաչ հայեացքով եւ հոգուստանեղով : Անկա կրօնաւորներուն նման սեւազգեստ չէր, փայլուն արքայական զգեստին հետ միասին ղենք ու զրահի մէջ կորսուած էր : Աղօթելու ժամակ անգամ չէր բաժնուած այդ զէնքերէն : Զնայելով իր մատաղ հասակին, նայուածքին մէջ ծածկուած էր խորին վիշտ մը, որ իր հոգին կը կրծէր կարծես : Ինչո՞ւ սիրուն դէմքին վրայ դըրոշմուած էր վշտի անողորմ կնիքը, քանի որ այդ հասակին մէջ աշխարհային հոգերը դոյութիւն պէտք չէ ունենային : Միթէ կեանքի դառն արկածներն են ստիպեր զայն այսքան կանուխ մտածել հանդերձեալ կեանքի մասին, խստակեաց կրօնաւորներուն հետ ու անոնց պէս : Ո՞վ գիտէ... Ցայտնի էր միայն որ բոլոր կրօնաւորներն ալ պատկառանքով կը վերաբերուէին դէպի այդ պատանին :

Աղօթքը վերջացուցին : Կրօնաւորները քաշուեցան դէպի իրենց խուցերը, երբ պատանին դուրս ելաւ եկեղեցիէն, եւ մռայլ դէմքով մը վար նայեցաւ պարիսպներէն : Ոտքերուն տակ, Ս. Անապատի վանքէն քիչ մը հեռու, կը դոռար Խրամ դետը եւ փրփրալով կ'աշուշէր :

Պատանին դետին կը նայէր, կը նայէր անոր փրփրած, կատղած ալիքներուն, եւ կը յուղուէր իր դեռահաս սիրտը : Կը տեսնէր, թէ ինչպէս դետը կատղեր էր եւ իր կատաղութեան կը դոհէր ամէն ինչ,— թուփ, ծառ ու քար : Անխնայօրէն կ'ոչնչացնէր ամէն խոչընդոտ, ճամբայ կը հարթէր իրեն ու առաջ կ'ընթանար նետի պէս :

Իսկ ի՞նչ կ'ըսէր ինք, տասնըչորսամեայ պատանին :

ԲԱԳՐԱՏ ԱՇՎԱՉԵԱՆ,Ց

1949 ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆ ԵՒ «ՕՀԱՆՋԱՆԵԱՆ» ԲԱԺԱԿԻ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ ՏԸՍԻ ՓԻՆԱԼ ԵՒ ՓԻՆԱԼ

Նախաձեռնութեամբ ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Շրջ. վարչութեան եւ հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի :

Այս կիրակի ամբողջ օրը St. Loupի Stade Municipalին մէջ :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ, ՑՈՑՔԵՐ, ԴՐՕՇԱԿԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏՈՂԱՆՑՔ ժամը 8.30էն սկսեալ

ԺԱՄԸ 5ԻՆ « ՕՀԱՆՋԱՆԵԱՆ» ԲԱԺԱԿԻ ՓԻՆԱԼԸ

Իր մասնակցութիւնը պիտի բերէ St. Loupի Նոր Սերունդի նուագախումբը : Ամբողջ մրցումները պիտի չարժանկարուին : Ուշադրութիւն պատրաստուեցէք Ն Ս-ի նաւաշնացութեան :

Համար, մաչելու աստիճան : Ի'ըսուի դարձեալ թէ ամերիկեան չորս սուզանաւերը զրկուած են չատ մը ազդիական մեքենաներէ զորս Թուրքերը չեն կրցած ճարել Մ. Նահանգներուն մէջ, հակառակ իրենց կրկնակի պահանջներուն : Իսկ ութ ակա - նաձիզ նաւերուն («Լոյնպէս «աւելորդ» ապրանքներէն առնուած) հինգը անչարժութեան դատապարտուեցան երկար տաեն, Ոսկեղջիւրի մէջ, ո - րովհետեւ մեքենաները մաչած էին :

Թուրքերը մեծապէս մաչած կը դտնեն բանակին համար յանձնուած պիտոյքներու մեծագոյն մասը եւ մանաւանդ մեքենաշարժ եւ զրահապատ կառքերը, բացառութիւն համարելով միայն հաղորդակցութեանց համար տրամադրուած նիւթերը :

ԽՄԲ.— Ցաջորդով՝ Տնտեսապէս ալ ձախողած :

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՑՈՒԼԻՍ 14ի ազդային ոճրը պատերազմէն առաջուան պէս մեծ խանդավառութեամբ ոճնուեցաւ : Առաջին տասը տարիէ ի վեր չտեսնուած հանդիսաւոր զօրանոց Շան գ'ելլիզէի պողոտային վրայ : Կէսօրէ վերչը Պասթիլլէն մինչեւ Նասիոն ձախակողմեանները աւանդական թափօրը իրենց սովորական նշանախօսքերով : Ամէն կողմ պար մինչեւ առաւօտ եւ զուարճութիւն, գիշերը փայլուն հրաձադութիւններ : Ժողովուրդին մեծ մասը Պուլոնեի եւ Վէնսէնի անտառները լեցուցած էր, բացի գիւղերը գացողները :

★ Ցուլիս 14ի առթիւ հանրապետութեան նախագահը պատիժի թեթեւացումներ շնորհեց հետեւեալ կերպով.— հինգ տարիէն պակաս վճիռ ունեցողներուն վեց ամիսը կը ներուի, 5էն 10 տարի դատապարտուածներուն 1 տարին, 10 տարիէն աւելի ունեցողներուն 2 տարին կը ներուի : Երկու վճռագիր ունեցողներուն մէկին վրայ միայն կը դիջնուի : Դատապարտուած բայց դեռ չբանտարկուածներուն 3 ամիսը կը ներուի :

ԹՈՒՌ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ 12րդ փոքր հանդրուանը Լիւչօն Թուլուզ, 134 քիլոմեթրը չահեցաւ պելժ Վան Սթէնպէրկէն 3 ժամ 32 վայրկեանէն : Երկրորդ եկաւ պելժ Քէնթ, երրորդ Ֆրանսացի Նիզէրի : Սթէնպէրկէն որ ամէնէն դիւրին հանդրուանին առաջինը եղաւ, չահեցաւ Թուռ տը Ֆրանսի ամէնէն մեծ պարգեւը 50.000 Ֆր. զոր տրամադրած էր Թուլուզ քաղաքը : Ֆրանսացի Քավիւ որ Պուամօ Սէն Սէպասթիէնի հանդրուանը չահած էր, լքեց մրցումը : Թուլուզ Նիմ 13րդ հանդրուանը 284 քիլոմեթր չահեցաւ Ֆրանսացի էմիլ Իոէ 8ուկէս ժամէն : Երկրորդ՝ պելժ Լամպրեխտ եւ Տիւփոն : Դիղին չապիկը կը պահէ դեռ խոալացի Մանեի : Թուռը երեկ Մարսէյլ հասաւ ուր կը հանդչի այսօր :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ 18 ՄԱՐՏԱՆԱԻԵՐ յունական Ջուրերը պիտի այցելեն Ցուլիս 16էն Օգոստոս 2, մասնակցելով կրետէի մէջ զիւղուր հանելու ռազմախրճի մը : Անգլիա Մարշըլի ծրագրով ստացած գումարէն 14 միլիոն տոլար տրամադրեց Ցունաստանի, որուն ելմտական վիճակն ալ մըտահոգութիւն կը պատճառէ :

ՎՐԻՊԱԿ.— « Ցառաջ»ի չորեքշաբթի օրուան թիւին մէջ, Գ. էջ, «Հայաւէրի մը յայդողութիւնը», ընտրում է, մնում է, յայդողում է, չարունակում է, աւարտում է» բառերը կարդալ.— ընտրած է, մնացած է, յայդողած է, չարունակած է, աւարտած է :

ՆԿԱՏԻ ԱՌՆԵԼ

Ցունուար 28ին 1950, Շաբաթ իրիկուն Օր. ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆի նուագահանդէսը :

ԱՑՑ.— Աղբիւր Սերոբ եւ Մ. Եօթնեղբայր - եան խումբի այցը Մօնմօրանսի, այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին մասնաւոր օթօքարով : Ժամադրավայր Փորթ տ'Իթալի, Սքուար Ռոպէր Պաժաքի անկիւնը : Կը հրաւիրուին ընկերները : Սիլվով կ'ընդունուին նաեւ փափաքող համակիրները : Ճաշը կարելի է միասին քերել :

ՎԻՆՆԱՑԻ ՀԱՑՈՑ առաջնորդ Տէր եղիչէ վարդապետ Իւթիճեան, Այս կիրակի Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ : Կը հրաւիրուի ընկերներէ հայ ժողովուրդը :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Իսիի Հ. Ց. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Խրիմեան դպրոցին մէջ :

Ֆր. Կ. ԽԱՉԻ ՇՐՋ. վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի շրջակայքի մասնաճիւղերը այս չաբաթ Ցուլիս 16ին կէսօրէ վերչ ժամը 3ին, Café Regentի վերնայարկը, մէթրօ Cadetի դիմաց :

Կարեւոր օրակարգ : Օգնութեան գացող երեխաներու անուններն եւ հասցէները միասին բերել :

Հ. Ց. Դ. ԼԻՈՆի Վարանդեան կոմիտէի ընդհանուր ժողովը 18 Ցուլիս, երկուշաբթի ժամը 8ին, դպրոցին սրահին մէջ, 78 rue Rabelais : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

ՌՈՄԱՆի Ֆ.Կ.Մ.ի դաշտահանդէսը այս կիր. Bois de Naix գեղատեսիլ անտառին մէջ : Կը խօսի ընկերուհի ԳԵՂԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ (Տէսինէն) :

★ Ծանօթութիւն.— Անձրեւի պարագային բանախօսութիւնը տեղի կ'ունենայ Patronnage St. Bernardի սրահին մէջ :

★

Շավիլի Ֆ. Կազոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ այս կիրակի 17 Ցուլիս, ամբողջ օրը ՇԱՒԻԼԻ ԱՆՏԱՌԸ : Նուագ, երգ եւ խաղեր :

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղը յաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Շ. Մխաքեանին, ընկեր Ժիրայրին եւ պարագաներուն, իրենց մօր մահուան առթիւ եւ հազար Ֆրանք կ'ուղարկէ « Ցառաջ »ի տարածման Ֆոնտին :

ԻՍԻԻ Հ.Ց.Դ. Զաւարեան ենթ.կոմիտէն եւ Նոր Սերունդը իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Տիկին Ս. Դանտիլեանի եւ զաւկին Ժան Գաւտիլեանի եւ բոլոր պարագաներուն, ընկեր ՍԱՄՈՒԷԼ ԴԱՆՏԻԼԵԱՆի մահուան առթիւ եւ կը նուիրեն հազար Ֆր. Վեթ. Ֆոնտին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Թադէոսեան (Լիոն), Դաւիթեան (Լիոն), Ստեփան, Մօզեան եւ Երանեան ընտանիքները իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, նամակով, հեռագրով եւ ծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին Պ. ԲԻՒԶԱՆԴ ԹԱՒԷՈՍԵԱՆի կնկծալի մահուան առթիւ, որ զոհ գնաց ինքնաշարժի արկածի, երիտասարդ հասակին մէջ :

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ.— Սէն Ժէրմէի (Մարսէյլ), Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ հիմնարկութեան քառամեակին առթիւ՝ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 10.30ին բազմաձայն հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի թաղիս նոյեցեալներուն հոգւոյն, մասնակցութեամբ, Արմենիա երկսեռ երգչախումբի եւ Մայր եկեղեցւոյ երգեցիկ խումբին :

Այս առթիւ Պօմոի հոգեւոր հովիւ Տէր Սահակ քահանայ Շամլեան պիտի կատարէ լանջախաչի յանձնումի արարողութիւնը թաղիս Տէր Շաւարշ քահանային, կաթողիկոսական պատուիրակ Արտաւազդ Սրք.ի կողմէ տրուած ի վարձատրութիւն երկարամեայ ծառայութեան :

Ցաւարտ եկեղեցական արարողութենէ, ազանդական մատաղաբաչխութիւն :

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Օդափոխութեան գացող մեր ընթերցողները, որոնք ձեռքէ կը գնէին «Ցառաջ»ը, կրնան ամսական 200 Ֆրանքով բաժանորդագրուիլ կանխիկ, եւ ստանալ թերթը իրենց արձակուրդի ընթացքին :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Վիէննայի Պետ. երաժշտանոցէն «մաէսթրէն» տիտղոսով, Փարիզի Ecole Normaleէն Prix hors coucoursով Licencié ծանօթ արուեստագէտ Panzeraներու օգնական եւ Raincy Դպրոցասէրի ուսուցիչ ծանօթ դաշնակահար՝

ԱՐԹՕ ՊԵՆՈՆ

Վերջնականապէս Ֆրանսա հաստատուելով կը ստանձնէ դաշնակի դասեր նաեւ սկսնակներու լաւագոյն methodeներով :

Կ'այցելէ Փարիզ եւ արուարձանները, Հասցէ.— Benon, 130 Route St. Denis, Deuil (S. et O.) հեռ. Enghien 33-95 :

Մատեաններ ուշ

ՑԻՇԱՏԱԿԻ ՄԵԾ ԵՒ ՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն Սալնոյ Զորիհայր. Միութեան : Ի յիշատակ Տարօն Սալնոյ Զորի հերոսներու : Այս կիրակի ամբողջ օրը Սէնթ Ամարէ հանրածանօթ եւ գեղատեսիլ պարտէզին մէջ :

Կը նախագահէ հայրենակից Ք. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Պիտի խօսի Վիէննէն հրաւիրուած մեր մտաւորականներէն՝ հայրենակից Հ. Կ. ՏԷՐՄՈՑԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, մեներգ արտասանութիւն եւ անակնկալներ :

Մուտքը ազատ է :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլ լէ Կոնէսի մարակազմ «Կառավարենց» խումբի կողմէ : Այս կիրակի ժամը 9էն 21, Ecouenի անտառը, Jeu de Paumeի մէջ :

Կառ տը Նոռէն կառախումբը կը մեկնի ժամը 10.50, 13.45 եւ 14.19ին : Իջնել Villier leBel, ուրկէ օթօքարը կը մեկնի դէպի Ecouenի անտառը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Ցակոբ Ինճէ Ցակոբեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն որ այս կիրակի Հայոց եկեղեցիին հոգեհանգիստ պիտի կատարուի աղբացեալ Տիկին Էօժէն Ինճէ Ցակոբեանի եւ իր որդւոյն Հրանտի կնկծալի մահուան 3րդ տարելիցին առթիւ : Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

★ Այս առթիւ Պ. Ինճէ Ցակոբեան 8000 Ֆր. եկեղեցիին, հազար Ֆր. Աղքատախնամին եւ հազար Ֆրանք ալ Կարմիր Խաչին կը նուիրէ :

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, fruufnւս հաւով կամ շիշ-էկպապով եւ արեւելեան կերակուրներ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ Պ. ՀԱՑԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ՁԱՈՒԻ, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ :

Fematex

24 Rue des Martyrs, հեռաձայն Tru. 31-06 *վաճառատան համար կը փնտռուին* façonniers (8 Serrure et Jacquard Jauge 10 *կամ* 12 *մեքենաներով*) : *ԼԱԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔ, ՄԵԾ* SERIE*ՈՎ :*

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dumesme – (13)
Le Gérant : A. MERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-75 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 17 JUILLET 1949 Կիրակի 17 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5899-Նոր շրջան Թիւ 1310

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԹՐՈՒՄԸՆ ԾՐԱԳԻՐԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ

3.— Տնտեսապէս ալ ձախողած

ԽԵՂՃՈՒԹԻՒՆ ՃԱՄԲԱՆԵՐՈՒ, ԵՐԿԱԹՈՒ-ՂԻՆԵՐՈՒ, ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒ.— ՏԱՐԻՆ 400 ՀԱԶԱՐ ԵՐԱՒԱՆԵՐ ԿԸ ՄԵՌՆԻՆ.— ՀԱՐԻՒՐ ՀԱԶԱՐ ՄԱՀ ՀԻՒԾԱՒՏԷՆ։

Մեր կողմէ նշանակուած հաշտարար յանձնաժողովը, որուն պարտականութիւնն է վերջնական հաշուեյարդարի ենթարկել պաղեստինեան խնդիրը՝ համաձայնութեան դեմին մը դնելով երկու հակառակորդ կողմերու միջեւ։

Գրեթէ երկուքուկէս ամիսէ ի վեր դործի ընուած է այս յանձնաժողովը, որուն կ'անդամակցին երեք հոդի, մէկ ֆրանսացի, մէկ ամերիկացի եւ մէկ Թուրք, այս վերջինը՝ հանրածանօթ Հիւսէյին Ճահիտ Եալչընը։

Լօզանի հաշտարար յանձնաժողովը ցարդ չէ կրցած ոեւէ դրական արդիւնք ձեռք բերել, որովհետեւ կողմերը հաստատ կը մնան իրենց տեսակէտներուն վրայ եւ չեն ուզեր ոեւէ դիջում ընել։

Արաբները կը պահանջեն ամէն բանէ առաջ կարգադրել Պաղեստինեան գաղթականներու խընդիրը։ Մինչ Իսրայէլացիները կը պնդեն նախ հաշտութիւն կնքել եւ պաշտօնապէս ճչդել հրէական պետութեան վերջնական սահմանները, որոնք պէտք է ճանչցուին բոլոր արաբ պետութեանց կողմէ։

Պաղեստինի գաղթականներուն խնդիրը առաջնակարգ կարեւորութիւն ունի։ Անցեալ տարուան կռիւներու ընթացքին, հարիւր հազարաւոր այրեր, կիներ ու մանուկներ իրենց հայրենի տուները լքելով ապաստանեցան դրացի երկիրները, կը-րակի դիծէն դուրս, իրենց կեանքը փրկելու համար։

Վիճակագրութեան մը համաձայն, գաղթականներու ընդհանուր թիւն էր 585.000 հոգի, որոնց հարիւր հազարը քրիստոնեայ, մնացեալները իսլամ արաբ։ Լիբանան, որ ունի մէկ միլիոն բնակիչ, ընդունած է 90.000 գաղթական, Սուրիա, որ ունի 3 միլիոն բնակիչ, ընդունած է 140.000 հոգի, Անդրյորդանան (350.000 բնակիչ), հիւրընկալած է հարիւր հազար հոգի, Ցուդայի երկիրը՝ 100.000, Սամարիա՝ 50 հազար, Եգիպտոս եւ Նէկէպ (18 միլիոն բնակիչ) ընդունած են 75.000 գաղթական, Իրաք (5 միլիոն բնակիչ) 15.000, իսկ արաբական Գահիրեան (60.000 բնակիչ), նոյնպէս ընդունած է 15.000 գաղթական։

Բազմաթիւ Հայեր ալ կան այս գաղթականներուն մէջ։

Շատ քիչ թիւով գաղթականներ միայն — մեծ մասամբ կիներ ու երախաներ — արտօնուեցան վերջերս իրենց տեղերը վերադառնալու։

Աւելի քան կէս միլիոն գաղթականներ կը մնան տակաւին իրենց հայրենի երդիքէն հեռու եւ մեծ օգնութեան կը կարօտին։

Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան ընդհանուր քարտուղարի փոխանորդ Պայրըն Փրայս Ցուլիս 8ին ստիպողական կոչ մը ուղղեց ՄԱԿի անդամ բոլոր պետութիւններուն, Պաղեստինի գաղթականներուն համար անոնց օգնութիւնը խնդրելով։

Անգլիական կառավարութիւնը ցարդ յատկացուցած է 100.000 սթերլին, իսկ Ամերիկան՝ 12 միլիոն տոլար, սակայն այս դումարները բաւական չեն։ Պաղեստինի գաղթականաց նպաստամատոյց մարմնի պետ Սթէնթըն Կրիֆֆիս կը յայտնէ թէ «կացութիւնը շատ լուրջ է» եւ մինչեւ ՄԱԿի սեպտեմբերի նստաշրջանը անհրաժեշտ է ճարել վեց միլիոն տոլար՝ օգնութեան գործը կարենալ չարունակելու համար։

Լօզանի հաշտարար ժողովը անելի մը առջեւ կը դտնուի, քանի որ կողմերը չեն ուզեր որեւէ զնով տեղի տալ։

Իսրայէլացիները մէկ ճակատ կը ներկայացնեն եւ կը պնդեն պահել այն սահմանները՝ զորս զրաւած են զինու զօրութեամբ։ Կը պահանջեն նոյնիսկ Երուսաղէմ քաղաքը ամբողջութեամբ իսրայէլի դերիշխանութեան տակ դնել, մինչ փոխարէն կը հաւանին միջազգային հակակշիռի ենթարկել բոլոր Սուրբ Վայրերը։

Պաղեստինի կէս միլիոն գաղթականներու հարցը կարեւոր դէնք մըն է Իսրայէլի ձեռքը, սահմաններու խնդիրը ի նպաստ իրեն կարգադրելու համար։

Արաբները դժբախտաբար մէկ ճակատ չեն կազմեր ներկայիս։ Եգիպտոս եւ Սուրիա շատ հառաջ մը մի՛ ընէք։

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

« ՍԱՆԴՈՒՂ »Ը ԴԵՌ ԿԸ ԲԱԼԷ...

«Յառաջ»ի վրիպակներն անգամ չըլան կ'ընեն թերթէ թերթ, գաղուէթ գաղուէթ։

Վերջերս մանր լուր մը հրատարակուած էր, Դ. էջին վրայ։— Փարիզիմէջ, փիլմնաւոր Ռուս մը, բոպիկ ոտքերուն մէկ մէկ ՍԱՆԴԱԼ անցուցած, գացեր է Մարմարեայ պալատը, ուր ժողով կը գումարէին Զորս Մեծերը։

Անուշադրութեան մը հետեւանքով, «սանտալ»ը տպուած էր... ՍԱՆԴՈՒՂ ։

Պոլսական թերթ մը լուրը կ'արտատպէ, հետեւեալ չընդալից խորագիրներուն տակ։

— «Փիլմնաւոր ռուս մը բոպիկ ոտքերուն մէկ մէկ ՍԱՆԴՈՒՂ անցուցած, կ'ուզէր նամակ մը յանձնել Զորս Մեծերուն»։

Թերթը կ'ներթայ Պէյրութ, եւ մեր «Ազդակ»ն ալ ներքնութեամբ կ'արտատպէ լուրը, նոյն խոշոր խորագիրներով։

Կրնաք վստահ ըլլալ որ «Հրայեան»ը չէ վերջացած տակաւին։ Անշուշտ ուրիշներ ալ պիտի չուռնեն եւ մնալ։ Եւ «սանդուղ»ը պիտի չարունակէ քալել Փարիզի փողոցներուն մէջ։

Այս պարագան լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառէ խմբագրութեան, նկատելով որ սխալները աչքէ կը վրիպին, մինչեւ անդամ սրբադրուած առեն։

Ցօդուածի մը մէջ, ԲՌՆԱԻՈՐԸ տպուած էր ԲԱՆՈՒՈՐ։ Ի՞նչ խօսք որ, ճիշդ այդպէս ալ պիտի ապտատպուի, թերթէ թերթ եւ դաղուէթ դաղուէթ ... Վ.

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ համադումարին առթիւ, որ բացուեցաւ ուրբաթ, Հ. Ց. Դ. Արեւմտ. Եւրոպայի կեդր. Կոմիտէն հեռագիր մը ուղղեց նախագահութեան, շնորհաւորելով եւ յաջողութիւն մաղթելով։

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻԱ որոշեց 25 % կրճատել տոլարով նեբածումները,— համագումար հարիւր միլիոն սթերլին։ Այս կարգադրութեան հետեւանքով պիտի կրճատուին չաքարի եւ ծխախոտի բաժինները, իսկ անուշեղէնը, որուն վաճառումը ազատ էր եւ-րեք ամիսէ ի վեր, նորէն բաժնեչափով պիտի ծախուի։ Ուրիշ կրճատումներ եւ խնայողութիւններ ալ կը սպասուին։ Ծխախոտի համար տահմանուած հարիւր միլիոն տոլարին տեղ միայն 20 միլիոն պիտի զնուի Ամերիկայէն։

ԹՈՒՐՔԻՈՑ մէջ կուսակցական նոր խմբաւորում մը տեղի ունեցաւ։ Ընդդիմադիր դեմոկրատներուն երկու հատուածները «անկախ» եւ «էօզ» (իրաւ) դեմոկրատները միացան միւս ընդդիմադիր Միլլէթ կուսակցութեան, Հալըի դէմ միացեալ ճակատ կազմելու համար։

★ Երկրաշարժի զօրաւոր ցնցումներ զգացուած են Տէօրթեօլի, Պահչէի, Գաւուրլիի, Ինչիպէս Նաեւ Ամասիոյ եւ Լատիքի մէջ։

ՖՐԱՆՔԵԻԻՐԱՆԵԱՆ առեւտրական դաշնագիր մը կնքուեցաւ, զոր ստորագրեց Փարիզի իրանեան դեսպան Պ. Ալի Շէյլի։

մանաչն չեն երեւնար Պաղեստինի արաբական մասը միացնելու Անդրյորդանանի։ Լիբանան չէզոք դիրք բռնած է։ Իսկ Իրաքն ու Անդրյորդանանը (երկուքն ալ Հաշէմի) համաձայն են, որ Ապտուլլահ թագաւորը իր երկրին կցէ զայն։

Գալով Սուրբ Վայրերը միջազգային հակակշիռի ենթարկելու հրէական առաջարկին, առիկա չատ բարդ խնդիր մըն է։ Անգլեւսաքսոնները չեն փափաքիր, որ Մոսկուա ոտք դնէ Մերձաւոր Արեւելքի հողերուն վրայ։ Դեռ անցեալ չաբաթ էր որ որոշեցին ազդիլել համայնավարութեան թափանցումը այդ երկիրներուն մէջ։

Եւ սակայն իբրեւ օրթոդոքս եւ աւանդական պաշտպան Սուրբ Տեղեաց, ցարերու ժառանգորդները պիտի պնդեն իրենց պատմական իրաւունքներուն վրայ։

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

Մեր կարծիքով տեսակէտով չէ որ ձախողած է Թրումընի վարչապետութիւնը, որուն գործադրութիւնը սկսաւ 1947 Մարտ 12ին։

Թրքական հարցը ամէն բանէ առաջ ընկերային է եւ տնտեսական։ Միայն զինուորական ծրագիրները չեն կրնար երջանիկ քաղաքացիներ եւ արդիական զինուորներ դարձնել ժողովուրդ մը որուն կեցցաղը չատ վար կը մնայ Արեւմուտքի մէջ նուազագոյն համարուած աստիճանէն։

Թէ Թուրքը առ հասարակ չունի «արհեստապիտական միտք», ինչպէս կը մեղադրեն Ամերիկացիները, ոչ նորութիւն մըն է, ոչ ալ զարմանալի պարագայ մը։ Թէ Թուրքը, զինուոր կամ քաղաքացի, միտք չի յորինեցներ աշխատանքի մասին, եւ կրաւորական դիմադրութիւն մը եւ ճակատադրականութիւն մը կը ցուցնէ որ չաճախ ծուլութեան կը յանդի, նոյնպէս չատոնց դիտուած իրողութիւն մըն է։ Այս վիճակը հետեւանք է ոչ Թուրքին ուղեղային թերութեան, ոչ ալ «խորհրդային սպառնալիքին», ինչպէս կը կարծեն Ամերիկայի վարիչ շրջանակներուն մէջ. այլ մանաւանդ հետեւանք է այն չարիքներուն որ նախահայրերու օրերէն ի վեր կը տեւեն երկրին մէջ, եւ զոր կը յաւերժացնէ այդ նոյն շրջանակներուն կազդուսալքը։

Համաձայն պաշտօնական տուեալներու, որոնք միչտ տեսակ մը լաւատեսութիւն կը յայտնեն, Թուրքերու 75 %ը միչտ կարդալ – գրել չի գիտեր, իսկ այս տարի 68.000 աշակերտներ պակսած են տարրական դպրոցներուն մէջ։

Թէեւ ամբողջովին հողագործական երկիր, Թուրքիա հազիւ քանի մը հարիւր մեքենաչարժ արտօր ունի (դրակատր), մեծ մասը խիստ մաչած, եւ դիւղացիները, բնակչութեան 87.5 %ը ալ կը վարեն իրենց պապերէն մնացած վայրէ արօրներով։ Հողագործական բերքին աւելի քան 30 %ը կը փճանայ ամէն տարի, իբրեւ հետեւանք ճամբաներու, փոխադրութեան միջոցներու եւ պահեստներու չդոյութիւն։ Այս տարի 1.308.127 հեկթար պակաս մշակուած է անցեալ տարուան 5.779.191 հեկթարին վրայ (Թուրքիոյ տարածութիւնը Ֆրանսայի մէկուկէս անգամն է)։ Սովը դրեթէ տեւական է կարգ մը շրջաններու, մանաւորապէս Սեւ Ծովու նահանգներուն մէջ։

Ճանապարհներու ցանցը, որ միչտ դորճածելի չէ, հազիւ 12.000 քիլոմեթր կը բռնէ։ Երկաթուղիներու ցանցը՝ մօտ 7500 քիլոմեթր, մէկ ուղղութեամբ, չատ դէչ վիճակի մէջ։ Ամբողջ երկրին մէջ, 29.000 մեքենաչարժ կառքերու դիմաց (մէջն ըլլալով 17.000 հեծելանիւներ) կան 900 հազար լուծքեր, մեծ մասով եզերու կապուած։

Թուրքիոյ մօտ 19 միլիոն բնակիչներուն համար կան 11.200 անկողիններ հիւանդանոցներու մէջ, ինչ որ կը նչանակէ իւրաքանչիւր հազար բնակելի երկու անկողին կեդրոնական Անատոլուի մէջ, եւ իւրաքանչիւր 100.000ին երկու անկողին՝ արեւելեան Անատոլուի մէջ։ Մանուկներու հիւանդանոցները ունին 240 անկողին, իսկ մայրանոցները՝ 345 անկողին, ամբողջ երկրին համար։ Նոյնիսկ Պոլսոյ մէջ, որ Թուրքիոյ առաջին քաղաքն է, հիւանդանոց մտած հիւանդները մինչեւ երեք հոդի կը պահկին միեւնոյն անկողինը եւ նորածինները լոգարի Թուղթերու մէջ կը փաթթուին։

Ամէն տարի 400.000 մանուկներ կը մեռնին, իբրեւ հետեւանք միջնադարեան պայմաններու, եւ միայն հիւծախտէն հարիւր հազար հոդի կը մեռնին ամէն տարի։ Ծնունդներու համեմատութիւնը 18/1000էն 10.9/1000ի (հազար) իջած է վերջին տարիներու ընթացքին։ Վերջապէս ապրուստը 600% աղած է 1939էն ի վեր։

(Մնացեալը յաջորդով)

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԲՈՒՌՆ ԿՌԻԻ ՄԸ ծագեցաւ Իրանի խորհրդարանին մէջ, երբ կ'առաջարկուէր քուէարկութեան իրաւունք տալ կիներուն։ Իսլամական չահերու երեք թումբ պաշտպաններ յարձակեցան այն երեսփոխանին վրայ որ այս բանաձեւը առաջարկած էր։ Ցետոյ իրար խառնուեցան 10—15 երեսփոխաններ, կիցեր եւ բռունցքներ փոխանակեցին։ Շատեր այս չղագրգռութիւնը կը վերագրեն Բամազանի ծոմապահութեան, որ տեւած էր 15 ժամ։

«ՉԱՐՈՒՅՐ Ի ՀՈՒՅՆ...»

ՀԱՅԵՐԵՆ ՊԱՏՄՈՒՔ

Ծրագիր 28ին մի սկսիչ շարժում եթե նկատ չունի Հ.Շ.Մ.Միության «Ծրագրի»ը: Հարատ ժամանակներում միայն ոմանք կարող էին ենթադրել, որ մեր ընկերական կազմակերպությունները կարող են ապրել առանց ծրագրի, առանց հստակ նպատակների: Մեր ընկերական կազմակերպությունները ապրում էին, զարգանում էին, ամրանում էին, որովհետև նրանք ունեին ծրագիր, որովհետև նրանք գիտեին, թե ինչ են ուզում, ինչ նպատակ են հետապնդում: Ծրագիրը ցույց է տալիս, թե ինչ ուղիներով պետք է գնալ դեպի նպատակը, ինչ միջոցներ պետք է գործադրել նպատակին հասնելու համար: Ծրագիրը ցույց է տալիս, թե ինչ ուղիներով պետք է գնալ դեպի նպատակը, ինչ միջոցներ պետք է գործադրել նպատակին հասնելու համար: Ծրագիրը ցույց է տալիս, թե ինչ ուղիներով պետք է գնալ դեպի նպատակը, ինչ միջոցներ պետք է գործադրել նպատակին հասնելու համար:

Ծրագիրը — դա չէ՞ որ կուսակցության — տնտեսական, մշակութային, քաղաքական ամբողջ հետագա գործունեության հիմքը, հիմնական ուղեցույցը: Ծրագրի մեջ են ընկերական կազմակերպությունները գտնում իրենց ամենաբարձր ու ամենաճշգրիտ արտահայտությունը: Ծրագրի մեջ են ընկերական կազմակերպությունները գտնում իրենց ամենաբարձր ու ամենաճշգրիտ արտահայտությունը: Ծրագրի մեջ են ընկերական կազմակերպությունները գտնում իրենց ամենաբարձր ու ամենաճշգրիտ արտահայտությունը:

Ծրագիրը — դա չէ՞ որ կուսակցության — տնտեսական, մշակութային, քաղաքական ամբողջ հետագա գործունեության հիմքը, հիմնական ուղեցույցը: Ծրագրի մեջ են ընկերական կազմակերպությունները գտնում իրենց ամենաբարձր ու ամենաճշգրիտ արտահայտությունը: Ծրագրի մեջ են ընկերական կազմակերպությունները գտնում իրենց ամենաբարձր ու ամենաճշգրիտ արտահայտությունը:

Ահա թե ինչու ամեն մի ընկերական կազմակերպություն, որ ձգտում է ամրանալ, որ ձգտում է զարգանալ, որ ձգտում է ապրել, ամեն մի ընկերական կազմակերպություն, որ ձգտում է ամրանալ, որ ձգտում է զարգանալ, որ ձգտում է ապրել, ամեն մի ընկերական կազմակերպություն, որ ձգտում է ամրանալ, որ ձգտում է զարգանալ, որ ձգտում է ապրել, պարտավոր է ունենալ իր ծրագիրը: Ահա թե ինչու ամեն մի ընկերական կազմակերպություն, որ ձգտում է ամրանալ, որ ձգտում է զարգանալ, որ ձգտում է ապրել, պարտավոր է ունենալ իր ծրագիրը: Ահա թե ինչու ամեն մի ընկերական կազմակերպություն, որ ձգտում է ամրանալ, որ ձգտում է զարգանալ, որ ձգտում է ապրել, պարտավոր է ունենալ իր ծրագիրը:

Ահա թե ինչու մենք ենթադրում ենք, որ Հ.Շ.Մ.Միության ընկերական կազմակերպությունները, որ ձգտում են ամրանալ, որ ձգտում են զարգանալ, որ ձգտում են ապրել, պարտավոր են ունենալ իրենց ծրագիրը: Ահա թե ինչու մենք ենթադրում ենք, որ Հ.Շ.Մ.Միության ընկերական կազմակերպությունները, որ ձգտում են ամրանալ, որ ձգտում են զարգանալ, որ ձգտում են ապրել, պարտավոր են ունենալ իրենց ծրագիրը: Ահա թե ինչու մենք ենթադրում ենք, որ Հ.Շ.Մ.Միության ընկերական կազմակերպությունները, որ ձգտում են ամրանալ, որ ձգտում են զարգանալ, որ ձգտում են ապրել, պարտավոր են ունենալ իրենց ծրագիրը:

Ելնելով այս ամենից, մենք կարծում ենք, որ ժամանակն է

ՎԱՀՐԱՄ ԹՈՓՉԵԱՆ

(ԳԱՍՏՈՒՆԸ ՎԿՑ, 1034 — 1064)

Ը.

ԴԱՄԲԱՎԱՅՈՒՄ

— Օ, դուն ի՛նչ սրտի կեանքե՛ն ես ինծի համար, ամե՛ն ինչ ինծի համար, ուր ինչ որ գնամ, ինչ որ ընեմ, ինչ որ տեսնեմ՝ ամե՛ն ինչ քեզ կը յիշեցնէ ինծի, ամե՛ն ինչ ինծի համար քեզ կը դարձնէ :

Ինչո՞ւ, ի՞նչ պատճառու։ Վեռա Նոսիկովնա, ինչո՞ւ ինծի հետ այդպէս կը խօսիք, ինչո՞ւ ինծի հետ այդպէս կը վարուիք, ես ձեզ կը սիրեմ, ձեզ կը պաշտեմ, ձեզ կը ծառայեմ, ինչպէս ոչ ոք երբեք ձեզ չի ծառայած ու պաշտած պիտի ըլլայ :

Չէ, Գեղամ, ինչպէս որ ըսի, ես ձեզ կը սիրեմ, ձեզ կը պաշտեմ, ձեզ կը ծառայեմ, ինչպէս որ ոչ ոք երբեք ձեզ չի սիրած, չի պաշտած ու չի ծառայած պիտի ըլլայ :

Ծիւնհալ — Մարտ մարտի, ըսուածին պէս, ձեր փափուկ ձեռքերուն մէջ կը մոմանամ, ինչպէս որ մոմանայ ձիւնը ձեռքերուն մէջ, երբ ուզեմ ձեզմէ հեռանալ, ձեր ձեռքերուն մէջ կը հալիմ, ինչպէս որ ձիւնը կը հալի ձեռքերուն մէջ :

Ես ձեզմէ հեռանալ չեմ ուզեր, ես ձեզմէ հեռանալ չեմ ուզեր, ես ձեզմէ հեռանալ չեմ ուզեր,

Ձեխիոու պատասխանը Վատիկանի

Ձեխական կառավարութիւնը օրինագիծ մը պատրաստած է, որուն համաձայն պետութեան խիստ հակակշռին պիտի ենթարկուին բոլոր եկեղեցիները, ամբողջ երկրին մէջ։ Օրինագիծը մանաւանդ ուղղուած է կաթոլիկ եկեղեցւոյ դէմ եւ հրատարակուեցաւ Վատիկանի բանագրանքի սպառնալիքէն 48 ժամ վերջը։

Ոեւէ քահանայ որ կը փորձէ գործադրել բանագրանքի հրամանը, պիտի համարուի դաւաճան, ինչպէս յայտարարեց դատական նախարարը, Պ. Զեփիկա։ Դաւաճան կը համարուին նաեւ Փրակայի արքեպիսկոպոսը, գերապատիւ Պերան եւ ուրիշներ, իբրեւ «գործակից օտար թշնամիներու»։

Օրինագիծը երբ քուէարկուի, կառավարութիւնը իրաւունք պիտի ունենայ վաւերացնելու կամ մերժելու արքեպիսկոպոսներու կողմէ կատարուած բոլոր անուանումները։ Պետութիւնը թոյլակներ պիտի վճարէ բոլոր քահանաներուն, բացի անոնցմէ որ «ազգայնապէս վստահելի չեն»։ Եկեղեցիները պիտի չկրնան կալուածներ ծախել առանց պետական արտօնութեան, պարտաւոր պիտի ըլլան նախապէս վաւերացման ենթարկել իրենց ելեւմուտքը եւն։ Մէկ խօսքով, Չեխոսլովաքիոյ համայնավար իշխանութիւնը կ'ուզէ մեկուսացնել հռոմէական եկեղեցին։ Դատական նախարարը Վատիկանը կ'անուանէ «յաւիտենական թշնամի» եւ դվնաւոր թշնամին պետութեան։

★ Գերմանիոյ ռուսական շրջանին համայնավար կուսակցութիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որով կ'ըսէ թէ Պապը տրամաբանօրէն պէտք է բանադրէ Յիսուս Քրիստոսը։ Յայտարարութիւնը կ'աւելցնէ.— «Եթէ Պապը եւ կաթոլիկ նուիրապետութիւնը կը դաշնակցին զօրաւորին եւ հարուստին հետ, այդ իրենց գործն է։ Բայց պարտաւոր են բանադրել Քրիստոսը, որ Լեռան քարոզը խօսեցաւ եւ միջնադարեան սուրբերը որոնք համայնավարութիւն կը քարոզէին»։

★ Թերթերը կը դրեն թէ Վատիկանի որոշումը մեծ չփոթութիւն պատճառած է Ֆրանսայի մէջ, ուր կղերը նոր լուսաբանութեանց կը սպասէ, գործի ձեռնարկելէ առաջ։

ԱՊԻՑԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Դեսպան Ապէցի դատավարութիւնը չարունակուեցաւ ուրբաթ օր։ Պատասխանելով Ֆրանսայի գեղարուեստական դանձերը կողոպտած ըլլալու մեղադրանքին, ըսաւ թէ ոչ թէ աւարի տուած է դանոնք, այլ ապահովի տեղ մը փոխադրած, մինչեւ հաշտութեան կնքումը։ Այդպէս ըրած է հնաղանդելով բարձրագոյն հրամաններու, որոնք կը տրամադրէին նաեւ վերադարձնել Նափոլէոնեան եւ ուրիշ պատերազմներու առեն Գերմանիայէն Ֆրանսա փոխադրուած գեղարուեստական գանձերը։

Երբ նախագահը դիտել տուաւ թէ «ապահով տեղ փոխադրուած» բոլոր գանձերը դրեթէ ամբողջութեամբ հրէական ստացուածքներ էին, ամբաստանեալը պատասխանեց թէ իրեն տրուած հրամանն էր փոխադրել բոլոր այն անհատական հաւաքածոները որոնց տէրերը բացակայ էին։ «Իրապէս ալ Հրեաները բացակայ էին»։

ՆԱԽԱԳԱՀԸ.— Բայց դուք այդ հաւաքածոները չտուիք յետոյ վերադարձնելու համար։

ԱՊԻՑ.— Ինդիրը դատելու երկրորդ եղանակն է այդ։

ՆԱԽ.— Արդիւնքը միեւնոյնն է. աւարառութիւն կոչուի թէ այլուր փոխադրութիւն, ապահովութեան համար։

Նախագահը մեղադրեց թէ 22.000 կտոր դեղարուեստական առարկաներ փոխադրուած են Հրեաներու անհատական հաւաքածոներէն, 137 անուններով։ Ապէց պատասխանեց անմիջապէս.

— « Ես համոզուած էի թէ Հրեաները չատ մեծ պատասխանատուութիւն ունին պատերազմը փութացնելուն մէջ»։

Այստեղ նիստը ընդհատուեցաւ, ընդհ. դատախազին առաջարկով։ Երբ վերսկսաւ, նախագահը հարցումներ ուղղեց Հրեաներու դէմ կատարուած հալածանքներու մասին։ Ապէց պատասխանեց թէ ինք ամէն բան րրաւ օրէնքին խստութիւնները մեղմացնելու համար, սակայն ձեռքերը կապուած էին, վասնզի մոլեռանդ հակասեմականներ կային դեսպանատան պաշտօնեաներուն մէջ։

ԹՈՒՐ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ 15րդ հանգրուանը Նիմ Մարսէյլ չահեցաւ Լիւքսէնպուրկցի Կոլոմբիէ։ Բ. Պլան, Գ. Բոպիք։ Մանեի կը պահէ դեղին չաքիկը։

ՍՈՒՐԻՈՑ բանակին սպաներէն հարիւրապետ Վոամշապուհ Սալաթեան զոհ գացած է Պաղեստինի ճակատին վրայ։ Դիրքէ մը ուրիշ դիրք երթալու առեն, ինքնաշարժը դառնալով, պատճառ եղած է 29 տարեկան սպային մահուան։ Հանգուցեալը եղբայրն էր Հալէպի նախկին երեսփոխան Պ. Մովսէս Սալաթեանի։

1949 ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆ ԵՒ «ՕՀԱՆՋԱՆԵԱՆ» ԲԱԺԱԿԻ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ ՏԸՄԻ ՓԻՆԱԼ ԵՒ ՓԻՆԱԼ

Նախաձեռնութեամբ ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Շրջ. վարչութեան եւ հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի։

Այս կիրակի ամբողջ օրը St. Loupի Stade Municipalին մէջ։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ, ՑՈՑՑԵՐ, ԴՐՕՇԱԿԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏՈՂԱՆՑՔ ժամը 8.30էն սկսեալ

ԺԱՄԸ 5ԻՆ « ՕՀԱՆՋԱՆԵԱՆ» ԲԱԺԱԿԻ ՓԻՆԱԼԸ

Իր մասնակցութիւնը պիտի բերէ St. Loupի Նոր Սերունդի նուագախումբը։ Ամբողջ մրցումները պիտի չարժանկարուին։ Ուշադրութիւն պատրաստուեցէք Ն Ս.ի նաւազնացութեան։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԼԻՈՆԻ Վարանդեան կոմիտէի ընդհանուր ժողովը 18 Յուլիս, երկուշաբթի ժամը ճիշդ 8ին, դպրոցին սրահին մէջ, 78 rue Rabelais։ Բոլոր բնակիչներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ։

Ս. ԷՄԻԼԻՆԻ Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 3ին, մատուռին մէջ։ Կը խնդրուի ներկայանալ անդամատետրով։

Հ. Ց. Դ. ՌՈՄԱՆԻ «Քեռի» խումբի ժողովը այս երկուշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։

Հ. Ց. Դ. ՌՈՄԱՆԻ «Քեռի» խումբի դասախոսական ժողովը 22 Յուլիսին ուրբաթ օր, երեկոյեան ժամը 8.30ին թնկեր Յարութիւն Պօյաճեանի բնակարանը։ Կը խօսի ընկեր Ս. Պիլալի։ Նիւթ «Հ. Ց. Դաշնակցութեան ղեկավարութիւնը որպէս դասական տիպար իւրաքանչիւր դաշնակցականի համար»։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ս. Էմիլէնի Կապ. Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հազար ֆրանք Պ. Յակոբ Գարբիէլեանէն եւ հինգ հարիւր ֆրանք Պ. Վահէ Պառաւեանէն (Տէսինէն) Օր. Սիւզան Ինճէեանի եւ Պ. Ց. Գարբիէլեանի նշանախօսութեան առթիւ։

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔի Լասարանին վերջին հաւաքոյթը տեղի կ'ունենայ երկուշաբթի երեկոյ, 18 յուլիսին, «Րէժան»ի վերնայարկը։ Օրուան նիւթն է «Գաղութահայ ներկայացուցչական մարմնի մը անհրաժեշտութիւնը»։ Կը զեկուցանեն Պ. Պ. Մ. Գույումճեան եւ Վ. Մելիքեան։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Գրիգոր Պօտուքեան, Այրի Տիկին Տիգրանուհի Պօտուքեան, Տէր եւ Տիկ. Զարեհ Ռաֆայէլեան, Տէր եւ Տիկին Երուանդ Պօտուքեան իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին անձամբ, հեռագրով եւ նամակով ողբացեալ ՏԻԿԻՆ ԶԱՊԵԼ ՊՕՏՈՒՔԵԱՆի դառնաղէտ եւ կսկծալի մահուան առթիւ։

ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ Ակումբի Մատակարար Մարմինը կը խնդրենք բոլոր ընկերներէն եւ հայրենակիցներէն որոնք ըլլայ մոռացութեամբ, ըլլայ թիւրիմացութեամբ նախկին Շահրիկեան դրացիի գիրքերը ունին իրենց մօտ, համբոյր անյապաղ վերադարձնել դրադարանի յանձնախումբին, որպէսզի հնարաւոր ըլլայ անոնց անընդհատ ցուցակը կազմել, եւ մօտ ժամանակին Շահրիկեան դրադարանը բանալ հայ հասարակութեան առջեւ։ Ահարոնեան ակումբի մատակարար մարմինս ուրախութեամբ կը յայտարարէ հայ հասարակութեան որ Ակումբը բաց է երկուշաբթի, երեքշաբթի, չորեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը ժամը 5էն 8ը բոլորին համար անխտիր։

Մ. Մարութեանի վերջին ներկայացումներ

ՄԱՐՍԷՑԼ, Սինէմա - Թատրոն Ալքազարի մէջ (Cours Belsunce) Յուլիս 23ին շաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, կը բեմադրուի ՇԷՅՏՈՓԻՐի

ՕԹԵԼԼՕ

ԼԻՈՆ, Թատրոն Հօրլօժի մէջ (cours Lafayette) Յուլիս 30ին, Շաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, կը բեմադրուի ՇԷյքսփիրի

ՕԹԵԼԼՕ

Մասնակցութեամբ Տիկին Ռ. Մարութեանի եւ Շանթ Թատերախումբին։

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Օդափոխութեան դացող մեր ընթերցողները, որոնք ձեռքէ կը գնէին «Յառաջ»ը, կրնան ամսական 200 ֆրանքով բաժանորդագրուիլ կանխիկ, եւ ստանալ թերթը իրենց արձակուրդի ընթացքին։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. Պլէվիլի Ռոստոմ խումբը իր խրճին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ տէր եւ տիկին Շ. Մխաքեանի, ընկեր Ժ. Մխաքեանի եւ իրենց պարագաներուն, իրենց մօր մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 1500 ֆրանք կը նուիրէ Հ. Ց. Դ. Վէթ. Ֆոնտին։

★

ՇԱՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբը, Նոր Սերունդը եւ Ֆր. Կապ. Խաչը հազար ֆրանք կը նուիրեն Վէթ. Ֆոնտին, ընկեր Շ. Մխաքեանի մօր մահուան առթիւ եւ իրենց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն իրենց յարգելի ընկերոջ եւ պարագաներուն։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլ լէ Կոնէսթ մտրակամղ «Կառավարենք» խումբի կողմէ։ Այս կիրակի ժամը 9էն 21, Ecouenի անտառը, Jeu de Paumeի մէջ։

Կառ տիւ Նորդէն կառախումբը կը մեկնի ժամը 10.50, 13.45 եւ 14.19ին։ Իջնել Villier leBel, ուրկէ օթօքարը կը մեկնի դէպի Ecouenի անտառը։

ԱՑՑ.— Աղբիւր Սերոբ եւ Մ. Եօթնեղբայր — եան խումբի այցը Մօնմօրանսի, այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին մասնաւոր օթօքարով։ Ժամադրավայր Փորթ տ'Իթալի, Սքուար Ռոպէր Պաժաքի անկիւնը։ Կը հրաւիրուին ընկերները։ Սիրով կ'ընդունուին նաեւ փափաքող համակիրները։ Ճաշը կարելի է միասին բերել։

Ets. DARON

LÉON DONIGUIAN et Cie.

Entreprise générale du bâtiment

Կը տանձնեն չինութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ գործ, immeubles, pavillon ու զանազան նորոգութիւններ։ Դիմել՝ 52 rue Gustave Courbet, Bagneux (Seine)։ Հեռ. Alé. 47-86։

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, բուսոուս հաւով կամ շիշ-քէպապով եւ արեւելեան կերակուրներ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ Պ. ՀԱՑԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ՋԱՒԻ, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ։

Fematex

24 Rue des Martyrs, Հեռաձայն Tru. 31-06 վաճառատան համար կը փնտռուին façonniers (8 Serrure et Jacquard Jauge 10 կամ 12 մեքենաներով)։ ԼԱՒ ԱՇԽԱՏԱՆՔ, ՄԵԾ SERIEՈՎ։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue D.... - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-75 Գինն 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mardi 19 JUILLET 1949 Երեքշաբթի 19 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5900–Նոր շրջան թիւ 1311

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Ընկերվարական համագումարը

ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԻ

Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան 4րդ. ընդհ. ժողովին առթիւ, որ վերջացաւ եւ ուր կարեւոր թերթ մը կը գրէ.—

Վեց ամիս առաջ չատեր յոռետես էին Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան ապագայի մասին: Անդամներու թիւը 300.000էն իջած էր 180.000ի, ժողովրդային քուէարկուներու թիւը՝ 24 %էն 18 %ի եւ տեղական մասնաճիւղերը վհատած էին:

Անկէ ի վեր — դարուն մը եւ ամառ մը վերջ — կացութիւնը զգալապէս բարւոքել սկսած է: Իրեւ գլխաւոր կուսակցութիւն մը ներկայ կառավարութեան մէջ, ընկերվարականները ընդհանուր վարկ չահած են եւ վարիչները վստահութեամբ կը նային ապագային: Անցեալ Մայիսին եւ Յունիսին ծոր նղամներու թիւը աւելի եղած է, բազդատաբար անցեալ տարուան նոյն ամիսներուն հետ:

Կուսակցութեան վարիչ մարմինը հարկադրուած էր պայքար մղել երկու ճակատի վրայ, համայնավարներուն եւ զօր. Տը Կոլի կուսակիցներուն դէմ, պաշտպանելու համար ժողովրդապետութիւնը: Այս մտահոգութեամբ ալ մէկդի դրուած էին կարգ մը ընկերվարական սկզբունքներ: Այժմ որ տը Կոլեան վտանգը մեղմացած կը թուի եւ համայնավարները բաղդատաբար հանդարտ են, չարքերը կը պահանջեն արժեցնել բուն ընկերվարական սկզբունքները:

Հիւսիսային Ֆրանսայի մէջ ընկերվարականները հապճեպ բանուորական կուսակցութիւն են, իսկ հարաւ. եւ կեդր. Ֆրանսայի մէջ տակաւին միջին – դասու ազատական չարժումն է որ կը տիրապետէ, խորապէս թշնամի համայնավարութեան: Պրըթանյըի մէջ (Բրիտանիա) ընկերվարութիւն ըսելով կը հասկնան հակակշռական մեծ կուսակցութիւնը: Փարիզի մէջ պաշտօնեաներու եւ բանուորական վարիչներու աղդեցութիւնն է որ կը դգացուի: Ամէն տեղ ալ կուսակցութեան ուսումնական դասը մեծ մասով կը բաղկանայ ուսուցիչներէ եւ հակաբոլշեւիկ մտաւորականներէ:

★ Կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը յայտնեց թէ այժմ ունին 140.000 վճարող անդամներ եւ կը յուսան թէ այս թիւը 200.000ի պիտի բարձրանայ մինչեւ տարեդարձ:

★ Համագումարին մէջ զեկուցում տալով կուսակցութեան պաշտօնաթերթին՝ Le Populaireի մասին, որ երկու էջով կը հրատարակուի ամիսներէ ի վեր, վարչական տնօրէնը յայտարարեց թէ եօթը միլիոն ֆրանք ի պահ դրած են, բայց 25 միլիոն պէտք է ճարել, թերթը լրիւ հրատարակելու համար: Կիրակնօրեայ «Փոփիւլէր»ը յաջողած է, բայց անհրաժեշտ է հարիւր հազարի հասցնել բաժանորդներուն թիւը:

★ Բացման նիստին մէջ Լէոն Պլում ճառ մը խօսելով, յայտարարեց.— « Ամիսներով կուսակցութիւնը մասնաւորապէս տառապեցաւ ինքնավստահութեան պակասէն եւ այժմ ամենախոր ուրախութեամբ կը տեսնեմ որ վստահութիւնը վերահաստատուած է: Այդ մշտամտա հաւատքին չնորհիւ է որ պիտի կրնանք վերստին ուսուցանել բանուոր դասակարդը յամր, հաբերատար եւ յամառ աշխատանքով, դասակարդ մը որ պէտք է մեզի հետ ըլլայ, վասն զի մենք ճշմարտութիւնը եւ ազատութիւնը կը ներկայացնենք: Մեղմէ ոչ ոք իրաւունք ունի յուսահատելու ընկերվարութենէն, Ֆրանսայի, Եւրոպայի, բովանդակ աշխարհի մէջ: Ցոյսը կր մնայ անվթար, վասն զի անվթար կը մնայ ճշմարտութիւնը »:

★ Կիրակի օրուան նիստին մէջ բուռն ճառ մը խօսեցաւ Էտ. Տէվիէօ, ներքին գործերու նախկին նախարարը, աղդարարելով թէ ընկերվարական կուսակցութիւնը դատապարտուած է, եթէ պղպջապէս կառավարական կուսակցութիւն մը դառնայ: Եւ առաջարկեց ուժգնօրէն պայքարիլ եղեռնագործութեան, կոլեանութեան եւ դրամատիրութեան դէմ: Այս առթիւ շեշտեց թէ յեղափոխական դրամատիրութիւնը նորէն գլուխ կը բարձրացնէ: Պատգամաւոր մը դիտել տուաւ որ եթէ ընկերվարականները քաշուին դահլիճէն, հարկ պիտի ըլլայ լուծել Ազգ. ժողովը: Տէվիէօ պատասխանեց.

— « Կը նախընտրեմ նոր ընտրութիւններու կատարել, քան թէ ձգել որ ընկերվարական կուսակցութիւնը տկարանայ»:

Զեխ խոհեմները կ'ըմբոստանան

ՈՒՐ ՊԻՏԻ ՅԱՆԳԻ ՊԱՑՔԱՐԸ

Կիրակի օր յուզումնալից տեսարաններ պարզուեցան Զեխոսլովաքիոյ մէջ: Ահագին բազմութիւն մը խռնուած էր Փրակայի Ս. Յակոբ եկեղեցին, լսելու համար երիտասարդ հոդմէական քահանայ մը, որ յայտարարութիւն մը կարդաց, հաւատարմութիւն խոստանալով Եղիփ Պերանր արքեպիսկոպոսին: Նոյն յայտարարութիւնը կարդացին նաեւ ուրիշ եկեղեցիներու մէջ, մայրաքաղքէն մինչեւ դիւղերը:

Յայտարարութիւնը պատրաստուած եւ ընդունուած էր գաղտնի նախարարին աղդարարութենէն մէկ օր վերջը: Ինչպէս կը յիշուի, նախարարը դաւաճան կը հռչակէր արքեպիսկոպոսը եւ բոլոր անոնք որ կ'անսան Պապին հրահանգներուն: Յայտարարութիւնը կ'ըսէ.

— « Մենք, կաթոլիկ քահանաներս, կը յայտարարենք թէ հաւատարմօրէն եւ ամէնուիրութեամբ կապուած ենք մեր սիրեցեալ արքեպիսկոպոսին եւ բոլոր չեխոսլովաք եպիսկոպոսներուն, պատրաստ՝ ի հարկին տառապելու անոնց հետ, եւ կը դաւապարտենք ինքնակոչ կաթոլիկ Շարժումը: Այս յայտարարութիւնը կ'ընենք ինքնակամ եւ առանց ճնշումի, որպէսզի այլեւս չչհամադործեն մեր անունները, ըսելով թէ հազարաւոր քահանաներ եւ հաւատացեալներ յարած են կաթոլիկ Շարժումին եւ թէ մեր բարի եպիսկոպոսները կը հալածեն մեզ, եկեղեցական պատիժներու սպառնալիքով »:

★ Չեխ համայնավար կուսակցութիւնը չրջաբերական մը հրատարակեց, որով «անողոք կռիւ կը յայտարարէ մեր ամենամեծ թշնամիին՝ կաթոլիկ եկեղեցւոյ դէմ»: Շրջաբերականը հետեւեալ հրահանգները կուտայ.—

1.— Ոչնչել ամէն կապ չեխ բարձրաստիճան կղերին եւ Վատիկանի հետ:

2.— Պատուար մը կանգնել եպիսկոպոսներուն, արքեպիսկոպոսներուն եւ ժողովուրդին միջեւ:

3.— Ըմբոստացնել ժողովուրդը Փրակայի արքեպիսկոպոսին՝ Եղուիֆ Պերանի դէմ:

Շրջաբերականը կը խոստովանի թէ «եկեղեցին օրաւուր է մասնաւորապէս դիւղացիներուն մէջ եւ մինչեւ որ չկորտակենք այդ ընդդիմութիւնը, պիտի չկրնանք յաղթել այն դիմադրութեան որ կը յայտնուի դիւղերուն մէջ հաւաքական հոդագործութեան (կոլխոզ) հաստատման եւ մեր ընկերվարական ծրագրին դործադրման»:

★ Վատիկան կը յայտարարէ թէ կարեւորութիւն ժողովին հրամանադիրը՝ բանադրանքի մասին, պատերազմի յայտարարութիւն մը չէ, ոչ ալ քաղաքական հանդամանք ունի, այլ պարզապէս կրօնական պարտականութիւն մըն է: «Շատոնց է որ հարցումներ կ'ուղղուէին եպիսկոպոսներու, կրօնաւորներու, մտնիսկ աշխարհականներուկողմէ, թէ կաթոլիկ եկեղեցւոյ եւ թէ համայնավար կուսակցութեան պատկանելու հարցի մասին, եւ հարկ էր միակ վարդապետական յայտարարութեան մը մէջ ամփոփել նախապէս արուած պատասխանները: Այդ ինք է հրամանադրին իմաստը: Ոչ նորութիւն մը կը կազմէ ան, ոչ ալ մարտակոչ մը»:

★ Ֆրանսայի յառաջդիմական քրիստոնեաներու» Միութեան ընդհ. քարտուղարը յայտարարեց թէ կ'ը՞դունին Վատիկանի որոշումները: «Մենք ազատ ձգած ենք մեր անդամները յարելու այս կամ կազմակերպութեան, իրենց անձնական պատասխանատուութեամբ: Մենք ոչ թեր ենք, ոչ ալ դէմ: Անձնական դործ մըն է այս»:

★ Իսալիոյ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Թոլիաթթի, յայտարարեց թէ Վատիկանի բանադրանքի հրամանադիրը Միջին դարերը կը յիշեցնէ եւ թէ կուսակցութիւնը դժուարին օրեր կ'անցնի իրրեւ հետեւանք համայնավարութեան դէմ բացուած յարձակման պայքարին: Աւելի խիստ արտայայտուեցաւ կուսակցութեան Հռոմի կեդրոնին քարտուղարը, Նաքրոլի, «յիմար, անզօր եւ դարչելի» կոչելով Պապին հրամանադիրը:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հեռադրեն թէ պաշտօնական եղաւ նուն Ռուսաստանի կրթական նախարարը, Ալեքսանդր Վոզնեսենսկի:

Ցնդղալից օդաչուն Մոսկուայի մէջ

Կիրակի օր դղրդադին ցոյց մը կատարուեցաւ Մոսկուայի մէջ, Օդապնացութեան Օրուան առթիւ, ի նչկայութեան հարիւր հազարաւոր քաղաքացիներու: Հեռադիրը կ'ըսէ թէ ներկայ էին կառավարութեան անդամները եւ զօրավարները, առանց յիչելու Սթալինի անունը:

Օդարչաւը սկսած առեն, 27 սաւառնակներ ցուցադրեցին Սթալինի վիթխարի կենդանադիրները, իսկ ուրիշներ «վա՛ռ Սթալինի» խօսքը կազմեցին ծուխերով: Դործողութեանց գլխաւորը կը կատարէր Սթալինի որդին, զօր. Վասիլի:

Օդանաւային մառէչալ մը, Վեդչինին, այս առթիւ կը դրէ թէ «միայն Սթալինեան ռազմագիտութիւնը կրնայ ճշդիւ լուծել այն դլխաւոր աղդակները որ կը վճռեն պատերազմի ելքը: Ցետոյ կը յայտարարէ.— «Խորհրդային օդանաւային ուժն էր որ վճռեց երկրորդ Աչխարհամարտին ելքը՝ օդին մէջ: Ան գլեւտաքսոն օդանաւային ուժերը կը ձգտէին ոչ թէ պարտութեան մատնել Ֆաչական Գերմանիան, այլ ծառայել ամերիկեան մենաչնորհներու նեղ չահերուն: Գերմաններու կողմէ պատերազմի ելք վերջին տարիներու ընթացքին չինուած 80.000 սաւառնակներէն 75.000ը վար առնուեցան խորհրդային զերման ճակատին վրայ»: Ուրեմն Անգլեւսաքսոնները բաժին կը մնայ միայն հինդ հազար օդանաւ... Մառէչալը կը ծաղրէ նաեւ բրիտանական ճակատամարտը, որ իբրեւ թէ 1940ին արդէն խորտակած էր գերման օդաւաւատին ուժը:

Պապականական խառնարաւիին մէջ

Գրած էինք թէ Եուկոսլաւիա փակած է իր սահմանադլուխը Ցունաստանի դէմ:

Քաղաքական չրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս դործողութեան, որուն չնորհիւ մառէչալ Թիթօ պիտի կրնայ ի գերեւ հանել Ս. Միութեան կամ Կոմինֆորմի կողմէ սարքուած դաւերը: Ցոյն ապստամբները այսուհետեւ պիտի քչուին դէպի Ալպանիա կամ Պուլկարիա, եւ Թիթօ պիտի կրնայ աւելի ուժգնօրէն դիմադրել իր դրացիներու ճնշումին, ինչպէս եւ զսպել որեւէ ներքին ըմբոստութիւն: Ցունական սահմանադլուխն քաչուած բազմաթիւ զօրաբաժինները մեծապէս օգտակար պիտի ըլլան ճակատելու համար պուլկարեամակեդոնական, ինչպէս եւ ալպանական, հունդարական կամ ռումանական դաւադրութեանց դէմ:

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, Լինվէր Չօճա ներքին ծանր դժուարութեանց մատնուած է, եւ Մոսկուայի կուսակիցներուն յարձակողական ուժը մեծ արժէք մը չի ներկայացներ: Խորհրդային Ալպանիա ամէն բանէ առաջ զբաղած է կանդուն մնալու եւ հաստատուած վարչաճեւին հակառակորդները զսպելու հադով: Միւս արբանեակ պետութիւններն ալ չատ ծանր տադնապ մը կ'անցընեն տնտեսապէս, այնպէս որ Մոսկուա յարմար չի դատեր աւելի ուժեղ միջոցներ ձեռք առնել Թիթոյի դէմ: Զեխոսլովաքիոյ, Ռումանիոյ եւ Ալպանիոյ մէջ տիրող դանդատն խլրտումները թոյլ չեն տար մեծ յոյս դնել անոնց աջակցութեան վրայ: Ընդհակառակն, վախ կայ որ այդրանեակ երկիրներն ալ վարակուին Թիթոյի օրինակէն:

★ Եուկոսլաւիոյ հնդամեայ տնտեսական ծրագիրը ամէն բան առաջ զարկ պիտի տայ սպառազինութեան, մասնաւորապէս հրասայլերու արտադրութեան, ինչպէս յայտարարեց զօրավար մը, Վիքօ Անթիչ: Ասկէ առաջ ուրիչ զօրավար մը եւս ըսած էր թէ զինադործարանները պիտի բանին եւ «մեր բանակը պիտի ստանայ բոլոր անհրաժեչտ սպառազինութիւնները: Եուկոսլաւիոյ դործարաններուն մէջ չինուած օդանաւերը արդէն կը սաւառնին մեր երկնքին մէջ»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՏԽՐՈՒՆԻ .— ՓՐՈՖ. ԴԱԼՖԱՑԵԱՆ

Ամերիկահայ թերթերէն ցաւով կ'իմանանք մահը ծանօթ երաժշտագէտ Գէորգ Փրոֆ. Գալֆաեանի, (Ֆրէզնօ, 9 Յունիս):

Հանգուցեալը, բնիկ Պրուսացի եւ մօտ 80 տարեկան, իր երաժշտական կրթութիւնը ստացած էր Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ մէջ: Ունի բազմաթիւ հեղինակութիւններ: Ծանօթ էր նաեւ Պոլսոյ եւ Փարիզի մէջ: Աւելի երկար կը խօսինք յառաջիկային:

ՊՈԼՍՈՑ թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը հրահանգած է կուսակալութեան արտօնել պատրիարքի ընտրութիւնը, «առանց խառնուելու հայ համայնքին կրօնական վէճերուն»:

ԵՐԿՈՒ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ զօրավարներ պաշտօնակ եղան եւ պիտի դատուին, իբրեւ դեղձարար:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՒ ՎԱՏԻԿԱՆ ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ

ԿԱԹՈԼԻԿՆԵՐՈՒ ԹԻՒԸ ԱԼՊԱՆԻՈՑ, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ, ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ, ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ, ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ, ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ.— ԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ԿԱՇԿԱՆԴԵՆ ԻՐԵՆՑ ԴՈՐՏՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ ։

Բովանդակ աշխարհ լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւի դէպքերու ընթացքին, հիմա որ Վատիկան պաշտօնապէս ճակատ յարդարած է Մոսկուայի դէմ, սպառնալով բանադրել համայնավար կամ ուղեկից կաթոլիկները։

Ինչպէս գրած էինք, կարտինալներու ժողովը այս որոշումը տուած էր Յունիս 28ին, եւ Պապը վաւերացուց երկու օր վերջը։ Աշխարհի 330 միլիոն կաթոլիկները անձկութեամբ կը սպասեն հետեւանքներուն։

Ինչպէս Փարիզի «Իմանիթէ»ն, աշխարհի միւս համայնավար թերթերն ալ անմիջապէս պատասխանեցին Վատիկանի հրամանագրին, «ապօրէն եւ բռնատիրական» կոչելով զայն։

Եւրոպայի մէջ, Ֆրանսա եւ Իտալիա այն կաթոլիկ երկիրներն են ուր համայնավարները կարեւոր թիւ մը կը ներկայացնեն։ Իտալիոյ 48 միլիոն բնակիչները գրեթէ ամբողջովին ի ծնէ կաթոլիկ են,— այր, կին, մանուկ։ Համայնավար կուսակցութեան առաջնորդը, Թոլլիաթթի, սերած է կաթոլիկ ընտանիքէ մը։ Ինք եւ ընկերները լռելեայն կը քաջալերեն կրօնական արարողութիւնները, համոզելու համար թէ կրնան թէ՛ համայնավարութեան ծառայել եւ թէ կաթոլիկութեան։

Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութիւնը մօտ երկու միլիոն անդամ կը հաշուէ 42.000.000 բնակչութեան մը մէջ։ Լեհաստան, նոյնպէս Թունդ կաթոլիկ երկիր մը 24 միլիոն բնակչութեամբ, 600.000 համայնավարներ ունի, համաձայն բոլշեւիկեան աղբիւրներու։

Համայնավարները 20 — 24 միլիոն կը հաշուեն իրենց թիւը, ամբողջ աշխարհի մէջ։

Այժմ տեսնենք թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ արեւելեան Եւրոպայի երկիրներուն մէջ, համաձայն Նիւ Եորքի կաթոլիկներու Ազգ. բարօրութեան Խորհուրդին քաղած տեղեկութեանց.—

ԱԼՊԱՆԻԱ.— կաթոլիկներու թիւն է 104.216։ Դպրոցները փակուած են։ Արգիլուած է կաթոլիկեան Շարժումի (Ազքիոն կաթոլիկ) գործունէութիւնը։ Արտաքսուած են իտալացի քահանաները, իսկ մայրապետները վերադարձած են իրենց ընտանիքներուն մէջ։ Տուրացցոյի Վինչեաօ Փրեներուչի արքեպիսկոպոսը քանի տարի բանտարկութեան դատապարտուեցաւ 1948ին։ Շքոտրայի արքեպիսկոպոսական աթոռը թափուր է 1946էն ի վեր։ Իր երկու օգնական եպիսկոպոսները (քրեպիսկոպոս) դնդակահարուած են։ Երրորդ մը բանտէն արձակուած է, ծերութեան եւ հիւանդութեան պատճառով։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— կաթոլիկներու թիւն է 45 հազար։ Կրօնական յարանուանութեանց նոր օրէնքը, որ հրատարակուեցաւ 1949 Փետրուար 17ին, պաշտօնաթերթին մէջ, բոլոր կղերական հաստատութիւնները եւ հրատարակութիւնները կ'ենթարկէ արտաքին նախարարութեան հաւանութեան։ Եկեղեցիներուն արգիլուած է դպրոցներ, հիւանդանոցներ եւ որբանոցներ պահել։ Այս բոլոր հաստատութիւնները վերապահուած են պետութեան։

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱ.— կաթոլիկներու թիւը՝ 8.500.000։ Ազդայնացուած են եկեղեցական հողերը։ Եկեղեցիներուն արգիլուած է հանգանակութիւններ կատարել։ Ամփանուած է կաթոլիկ մամուլը, եթէ չհաշուենք մէկ – երկու անշնչանացառութիւնները։ Կրթական նախարարը, Վացլաւ Քոփեքի, յայտարարեց թէ կառավարութեան իրաւունքն է «վարել ամբողջ կրթութիւնը դըպրոցին ներս թէ դուրս, Մարքս–Լենինեան ոգիով»։ Կառավարութեան կողմէ ստեղծուած Կաթոլիկ Շարժումը երկուքի բաժնեց կղերը, եւ ներկայիս Փոյթար անուն քահանայ մը դարձաւ առաջնակարգ նախարար, հակառակ եպիսկոպոսներու արգելքին։ Ընդհատակեայները կը ջանան Ազգ. եկեղեցի մը հաստատել, (ինչպէս երբեմն Ս. Հայաստանի մէջ փորձեցին «Ազատ եկեղեցի» հաստատել)։

ԼԵՀԱՍՏԱՆ.— կաթոլիկներու թիւը 21.712.000։ Դեռ կը գործեն կաթոլիկ բարեսիրական հաստատութիւնները, մամուլը եւ դպրոցները. բայց կարտինալ Ադամ Սաիչիհա ապրիլ 24 Թուակիր շրջաբերականով մը կը հաղորդէր թէ հիւանդանոցները եւ դարմանատուները ազգայնացուած են, կարգ մը կրօնական եւ ընկերային հաստատութիւններ լուծուած։ Վերջերս հաղորդուեցաւ թէ վեց քահանաներ ձերբակալուած են, ամբաստանուելով թէ խաչելութեան պատկեր մը դրած են դպրոցին մէջ եւ դաղտնի դրամ ստացած, եկեղեցի մը չհիմնելու համար։ Կառավարութիւնը առ այժմ դադրութեամբ կը չարժի, նկատի առնելով կաթոլիկներու մեծ թիւը եւ մոլեռանդութիւնը։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ. ունի 3.000.000 կաթոլիկներ, բաժնուած երկու մասի,— յունադէս (Ունեատ) եւ լատինադէս, երկուքն ալ հպատակ պապական իշխանութեան։ Վատիկանի հետ կնքուած պայմանադիրը (Քոնքորտա) չեղեալ հռչակուեցաւ անցեալ տարի Յուլիսին։ Նոր սահմանադրութիւնը պետականացուց կաթոլիկ դպրոցները անցեալ Օդոստոսին։ Այս տարի ապրիլին հրատարակուած հրամանագիր մը Դաւանութեանց նախարարութեան յանձնեց թեմական հաստատութիւնները, եկեղեցական անուանումները, կրօնական հաստատութեանց նեցքին եւ արտաքին յարաբերութիւնները վարելու իրաւունքը։ Յունադէս կաթոլիկներու եւ օրթոտոքս եկեղեցւոյ ճուլումը յայտարարուեցաւ անցեալ Հոկտեմբերին։ Բանտարկուեցան վեց յունադէս եպիսկոպոսներ, որոնք ընդդիմացած էին պետական դրաքննութեան, հովուական թուղթ մը հրատարակելով։ Ձերբակալուած են նաեւ 600 յունադէս քահանաներ, համաձայն Վատիկանի տեղեկութեանց։ Լատինադէս հինգ եպիսկոպոսներէն երեքը պաշտօնանկ եղած են եւ իրենց թեմերը ջնջուած, իսկ երկուքը ձերբակալուած են։

Ս. ՄԻՈՒԹԻՒՆ.— կաթոլիկներու թիւը կը հաշուեն 8 միլիոն։ Ամերիկացի կարտինալ Սփէլմէն տեղեկագրով մը կը պատրէ 5.000.000 ուկրայնացի, ռութենեան եւն. կաթոլիկներու ճակատագիրը։ Բոլոր հոգմէական եպիսկոպոսները ձերբակալուած, հարիւրաւոր քահանաներ աքսորուած են։ Կարգ մը հաւատացեալ քահանաներ իրենք զիրենք յայտարարեցին իբրեւ միակ ներկայացուցիչները կաթոլիկութեան եւ ռուս օրթոտոքս եկեղեցւոյ հետ ձուլուեցան 1945 յունիս 18ին։

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ.— Ունի 6.031.156 կաթոլիկներ։ Ազատագրութենէն վերջ բանտարկութեան դատապարտուեցաւ Ստեփինակ արքեպիսկոպոսը, ուրիշ կրօնաւորներու հետ (1946 Հոկտ. 16), իբրեւ գործակից։ Կաթոլիկ թերթերը կաչկանդուեցան, եկեղեցապատկան ստացուածքները սահմանափակուեցան։ 1948ին ձերբակալուեցան 19 մայրապետներ, 40 քահանաներ եւն.։

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ.— կաթոլիկներու թիւը 7.017.761։ Եկեղեցապատկան հողերը դրաւուած են առանց փոխարինութեան։ Եկեղեցիներու ծախքերը պիտի հոգան պետութեան սահմանած թոշակներով։ Կաթոլիկ մամուլը, որ մեծ թիւ մը կը կազմէր, վերածուեցաւ երկու փոքր չարաթաթերթերու, որոնք ենթակայ են դրաքննութեան եւ չատ քիչ քանակութեամբ թուղթ կը ստանան։ Լուծուած են կաթոլիկ երիտասարդական միութիւնները։ Ազդայնացուած են կաթոլիկ դպրոցները։ Հալածանքը միշտ կը չարունակուի բարձրաստիճան կղերին դէմ, որոնց դլխաւորը, կարտինալ Մինձենթի ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուեցաւ Փետրուար 8ին։

ԷՍԹՈՆԻԱ. (Ս. Մութիւն)։ Զորս հազար կաթոլիկ։ Բոլոր քրիստոնէական ընկերակցութիւնները արգիլուած են։ Եկեղեցիները եւ կղերը ենթակայ ծանր տուրքերու։

ԼԵԹՈՆԻԱ. (Լաւվիա, Ս. Մութիւն).— 506–500 կաթոլիկ։ Երեք եպիսկոպոսներ աքսորուած բոլոր թեմական դպրոցները փակուած, եկեղեցապատկան ստացուածքները գրաւուած, կաթոլիկ կազմակերպութիւնները լուծուած։

ԼԻԹՈՒԱՆԻԱ. (Ս. Մութիւն).— կաթոլիկներու թիւը 2.100.000։ Միայն մէկ եպիսկոպոս ողջ մնացած էր 1948ին, փոխան 14ի (1940) եւ միայն 400 քահանաներ՝ 1646ի վրայ։ Կաթոլիկ դպրոցները եւ մարդասիրական հաստատութիւնները փակուած։ 1949 յունուարին հրատարակուած հրամանագիր մը կ'արգիլէր «եկեղեցի բանեցնել» ուրիշէ մը եօթը քիլոմեթր անդին։ Սիպերիա աքսորուած են 70 կղերականներ, որոնց մէկը Վիլնոյի արքեպիսկոպոսն է։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱ. (ռուսական չրջան).— կաթոլիկներու թիւը 2.700.000։ Գրաքննութեան ենթակայ են բոլոր կրօնական հրատարակչութիւնները, հեռաձայնով խօսակցութիւնները, ժողովները եւն.։

Թ. Ա. Թ.

Թրուման եւ Թուրքիա

4.— ԹՈՒՐՔ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԷՃԵՐԸ

Անցեալ ամիս հրաժարեցաւ Նուրուլլահ Սումէր, որ տնտեսական գործերը համակարգելու պաշտօն ունէր, իբրեւ հետեւանք Մարշըլի ծրագրին Թուրքիոյ վերաբաշխուչին՝ Պ. Տորի հետ ծագած համաձայնութեան մը։ Այս հրաժարումը նշանակալից է անոր համար որ, մինչեւ հիմա Պ. Սումէրի վարած պաշտօնը յատկապէս ստեղծուած էր կարդադրելու համար տնտեսական յարաբերութիւնները Ամերիկացիներուն հետ։

Պ. Սումէրի եւ Պ. Տորի միջեւ ծագած վէճը կը վերաբերի ճիշդ այն կէտերուն ուր Անգարայի կառավարութեան յոյսերը դառն յուսախաբութեանց վերածուեցան արագօրէն։

Առաջին կէտը կը վերաբերի Եւրոպայի վերակազմութեան ծրագրին (E. R. P.), ուր Թուրքիան ընդունուեցաւ քաղաքական եւ ռազմավիտական պատճառներով։ Անգարայի քաղաքական բողոքներէն վերջին էր որ փոխուեցաւ Թուրքիոյ «կանխիկ գնող»ի հանդամանքը. բայց դումարը այնքան ալ մեծ բան մը չէր, քանի որ Թուրքը ամէնէն աղքատ նպաստընկալն է, Մարշըլի ծրագրին մէջ։ Ան մարդ դլուխ միայն 49 սէնթ ստացած է, մինչդեռ իւրաքանչիւր Հոլանտացի կը ստանայ 45.62 տոլար, Ֆրանսացին՝ 25.76, Անգլիացին՝ 23.47։ Մարշըլեան ծրագրի վերաբաշխուչին՝ Պ. Ֆոսթըրի վերջին այցելութիւնը Անգարա՝ ի դերեւ հանեց Թուրքիոյ յոյսերը։ Ուչինկըճն չվոխեց իր որոշումը, որ 30 միլիոն տոլարի կը զեղչէ Թուրքիոյ յատկացուած վարկը երկրորդ տարուան համար, մինչ նախապէս նշանակուած էր 96 միլիոն տոլար։

Երկրորդ վիճելի կէտը կը վերաբերի Վերաշինութեան Միջազգային Դրամատան, որմէ Անգարա կը յուսար ստանալ 500 միլիոն տոլարի փոխառութիւն մը։ Դրամատան դեր–նախագահը, Պ. Կարնըր, Անգարայէն անցած առեն, հասկցուց թէ չի կրնար մեծ դումարներ վտանգել երկրի մը համար որ ենթակայ է «առաջնակարգ տագնապի մը»։ Շնորհիւ քաղաքական ազդեցութեանց, Թուրքիա այժմ կը յուսայ ստանալ իբր 30 միլիոն տոլարի փոխառութիւն մը։

Առանց պատճառի չէ որ Թուրքիա վախ կը պատճառէ Միջազգային Դրամատան։ Ապրելու, միշտ համաձայն կառավարական տուեալներու, Թուրքիոյ առեւտրական կշիռը, որ նպաստաւոր էր մինչեւ 1947, այս տարի կը ցուցնէ 219 միլիոն Թրքական ոսկիի բաց մը։ Ոսկիի մթերքը կը նըւազ արագութեամբ, իսկ բաւար դրամներու (տոլարի) պահեստը, որ 139.200.000 ոսկի էր 1948ի սկիզբը, 28.600.000 ոսկի իջած էր 1949ի սկիզբը։

Ներքին պարտքը բարձրացած է երկու միլիառ 37 միլիոն ոսկիի,— ահագին դումար մը փոքր երկրի մը համար, իսկ չորեքդուքեան մէջ եղած թղթադրամը բարձրացած է մէկ միլիառի, առանց հաշուելու Թուրքիոյ Կեդր. դրամատան նոր հանած թղթադրամները։

Տուրքերու հասոյթները կը պակսին, վասնզի Թուրք քաղաքացին չի կրնար եւ չուզեր վճարել դանձք։ 1949ի եմտացոյցը, մէկ միլիառ 300 միլիոն ոսկի արդէն իսկ 120 միլիոնի բաց մը կը ցուցնէ։ Ահա թէ ինչպէս բաժնուած է այդ եմտացոյցը.— Աւելի քան 579 միլիոն ոսկի Թուշակներու համար, աւելի քան 307 միլիոն՝ զինուորական ծախքերու (առանց հաշուելու թոշակները), աւելի քան 137 միլիոն ոսկի՝ մասամբ վճարելու համար ներքին պարտքերը, որով կը մնայ միայն 300 միլիոն ոսկի՝ մնացեալ ազդային պէտքերուն համար։ Ոստիկանութիւնը, ոստիկան զօրքը եւ ներքին դործերու նախարարութիւնը որ կը վարէ զանձք՝ տարեկան՝100 միլիոնի նախահաշիւ մը ունին, իսկ հողագործութեան յատկացուած է մօտ 40 միլիոն, հանրային առողջապահութեան եւ ընկերային դործերու՝ 52 միլիոն։

Կացութիւնը այնպէս է որ անցեալ ամիս Թուրքիոյ ազգ. տնտեսութեան եւ առեւտուրի նախարարը, Պ. Պարլաս կը յայտարարէր հրապարակաւ.— «Կառավարութիւնը կարելին փորձեց, առանց ելք մը դտնելու ներկայ տագնապին»։

Այսպէս ուրեմն, կը տեսնուի որ Թուրքիոյ օդնելու համար մշակուած ամերիկեան ծրագիրները, զինուորական թէ տնտեսական, հանդիպած են այնպիսի պայմաններու որոնք յուսախաբութենէ յուսախաբութիւն առաջնորդելով, արագօրէն ստիպեցին բուն իսկ ծրագիրներուն հեղինակները աստիճանաբար կրճատել զանձք, վերածելով ամենապարզ վիճակին։ Միայն քարոզութեան եւ արժանապատուութեան հոդեբանական պատճառներով եւ Թրքական թէ ամերիկեան ներքին քաղաքական նկատումներով է որ Մ. Նահանգները արտաքին նախարարութիւնը կը չարունակէ պաշտօնապէս յիշել Թուրքիան իբրեւ մէկը այն երկիրներէն որոնք կարեւոր դեր մը կը կատարեն իրենց համաշխարհային քաղաքական – ռազմական պետական ցանցին մէջ։

ԱՄԱՆ Ք. ՔՈՒՄՊԱՐԱՃԻ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՄԱՏԻՏՈՎ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ՁՐԿԵԼ։ ԳՐԵԼ ՄԷԿ ԷՋԻ ՎՐԱՑ ։

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՔՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ (Ցապաղած).— Այս տարի եւս Քղիի Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղը կազմակերպած էր իր տարեկան դաշտահանդէսը, որ տեղի ունեցաւ խուռն բազմութեամբ Կիրակի, 3 Յունիս, ամբողջ օրը, Սէն Լու, Եօթնեղբայրեանի օգաստն պարտէզին մէջ :

Կէս օրէն վերջ օրուան նախագահը, հայրենակից Գ. Անդիկեան քանի մը խօսքով հանդէսը բացուած յայտարարեց : Ցետոյ խօսք առաւ հայրենակից Գ. Կոփոյեանի որ յանուն վարչութեան կարդաց զրաւոր զեկուցում մը մէկ տարուան գործունէութեան մասին : Միութիւնս ունի 10 մասնաճիւղեր : Կեդր. վարչութիւնը կը գտնուի Ամերիկա, Տիթրոյիթ քաղաքը, Միութիւնը հիմնուած է 1917ին ըստ Հայր. Միութեան 1937ի տարեգրքին : Անցեալին թէ ներկային է, իր հասոյթներով անխոհեր օգնած է իր չքաւոր հայրենակիցներուն, ինչպէս եւ հանրօգուտ ձեռնարկներուն : Վերջերս մասնակցած է նաեւ Ներդաղթի Ֆոնտին կարեւոր դումարով մը : Նիւթապէս եւ ուսելիքի ու հագուստի ծրարներով օգնած է Ցունաստանի, Սուրիոյ եւ մասամբ ալ Մարսէյլի հայրենակից – ներուն :

Միութեան այս տարուան (16րդ) պատգմ. ժողովը տեղի ունեցաւ Յունիս 28ին : Ունինք մէկ կեդր. վարչութիւն, որ միակ արտայայտիչն է բոլոր Քղեցիներու հարազատ ըմբռնումներուն, իր ջախջախիչ մեծամասնութեամբ, իր գործունէութեամբ ու զոհողութեամբ ունի միայն մէկ նպատակ,— հայրենիքին եւ հայ ժողովուրդի պահպանումը : Իսկ Մարսէյլի մասնաճիւղը կը խոստանայ բարեխղճօրէն գործադրել պատգմ. ժողովներու բոլոր որոշումներն ու հրահանգները :

Գեղարուեստական բաժնի իրենց մասնակցութիւնը բերած էին «Արմենիա» երգչախումբէն հայրենակից Գ. Շերբերեան, Սէնթ Ամի Նոր Սերունդի «Սիփան» երգչախումբէն Օր. Ն. Տէր Անդրէասեան մենակներով : Արտասանեցին պատանի Պ. Մարդարեան եւ փոքրիկն Քարայեան, բոլոնք ալ արժանացան բուռն ծափերու :

Տիկին մը առանց անունը տալու, ափսէ մը թերթանուց, նուիրեց Միութեան : Ազդարդի դերուելով 5000 ֆրանքի հասոյթ մը բերաւ : Թերթանուցը չահեցան Սէն Լուէն խումբ մը երիտասարդներ, Միութեան նուիրելով 250 ֆրանք եւս :

Առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, ժաք Տէրոէրեանի բարձրախօսը եւ Թորգոմի նուագախումբը միջանկեալ կը նուագէին եւրոպական եւ հայկական պարեր : Իրիկուան մօտ ուրախութիւնը նոր թափ մը առաւ : Շատեր համախմբուած ճոխ սեղաններու չուրջ, հայկական չէն մթնոլորտի մը մէջ կը ճաշէին, իսկ բեմին առջեւ կ'արժէր տեսնել հայկական չուրջպարերը : Պիւֆէն ճոխ էր եւ դիւրամատչելի, եւ Միութեան ապահովեց կոկիկ դումար մը :

Այս տարի եւս ամէն տեղէ եկած էին նաեւ ոչ Քղեցի հայրենակիցներ Միութեան ձեռնարկը քաջալերելու համար : Շնորհակալութիւն բոլորին :

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Յունիս 10ին, կիրակի օր, Մուրատեան վարժարանը տուաւ իր տարեկան հանդէսը, ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ, եղաւ ան չքեղօրէն ու բարձր ատիճան հեղինակութիւններու ներկայութեամբ : Հանդէսին նախագահն էր Պ. Թիւմթէն Կոտար, նախկին նախարար, իր քովն ունենալով ծովակալ Ֆէնար, Տէր եւ Տիկին Փապաւ՝ Տեսուչ Փարիզի ձայնասփիւռին, եւ իտալական Ֆրանսական ներկայացուցիչներ ու թղթակիցներ, որոնց կը հետեւէր փարիզահայ գաղութի երկսեռ հոծ բազմութիւն մը :

Հանդէսը սկսաւ Մարսէյէզով ու Փամ փոդոտանով, Պ. Զ. Ալանզատեան, քաղաքական տեսուչ Մուրատեան վարժարանի, քանի մը համառօտ բառերով բացաւ հանդէսը ու խօսք տուաւ նախագահին : Շուրջ կէս ժամ մը խօսեցաւ ան դրաւելով բոլոր ունկնդիրներուն ուշադրութիւնը, անդրադարձաւ Մուրատեան վարժարանի ունեցած մեծ ու կարեւոր դերին Ֆրանսահայ գաղութին մէջ, եւ յետոյ երկարօրէն ու մանրամասն ծանրացաւ Վենետիկի ու Ս. Ղազարի մէջ իր ունեցած տպաւորութիւններուն ու հիացմունքին, իսկապէս, ըսաւ ինք, փարոս մըն է ան դիտութեան, որուն ճառագայթները անսպառելիօրէն կը հասնին Եւրոպայի ամէն մէկ կեդրոնները :

Այս բանախօսութիւնէն վերջ վարժարանի ուսումնասէր՝ Հ. Յակոբ Վ. Զանթաեան՝ ներկայացուց իր տեղեկագիրը ուսումնական մակարդակի նկատմամբ, որուն յաջորդեց մրցանակաբաշխութիւնը հետեւեալ կերպով.

Երկրորդ դասարանէն՝ առաջին մրցանակի արժանացաւ Ժամկոչեան Նշան, երկրորդ՝ Թաշճեան Նորայր, երրորդ՝ Գաբրիէլեան Յակոբ : Երրորդ դասարանէն առաջին Սարգիսեան Պօղոս, երկրորդ՝ Մարտիրոսեան Լեւոն. երրորդ՝ Տէտեան Ժիրայր : Չորրորդ դասարանէն առաջին Ֆէրմանեան Յակոբ, երկրորդ՝ Միսաքեան Միսաք, երրորդ՝ Պէրպէրեան Նշան : Հինգերորդ դասարանէն առաջին՝ Իսպիրեան Սահակ, երկրորդ՝ Քլճճեան Բարսեղ, երրորդ՝ Մեմմօրեան Ալպէր : Վեցերորդ դասարանէն առաջին Քէլլէճեան Արմենակ, երկրորդ Քէլէչեան Օննիկ, երրորդ Կիւրեղեան Արմէն : Եօթներորդ դասարանէն առաջին Պըչըքլեան Յաչիկ, երկրորդ Ակոնեան Ստեփան, երրորդ Յովհաննեան Արա : Նախապատրաստական դասարանէն առաջին Սեդրաքեան Ալեքսան, երկրորդ Գրիգորեան Քրիստափոր, երրորդ Թովմասեան Միհրան :

Ինամքով պատրաստուած էր նաեւ երաժշտական բաժինը ղեկավարութեամբ անուանի երաժիշտ Պ. Օհան Տուրեանի :

Աչակերտները փոխն ի փոխ արտասանեցին զանազան հատուածներ հայ եւ օտար հեղինակներէ :

Հուսկ փակման խօսք առաւ տեսուչ Վ.ը, Հ. Սահակ վրդ. Տէր Մովսէսեան, որ իր զգայացունց բառերով դիմեց պահ մը ներկաները, եւ մանաւանդ ծնողները, արթնցնելով անոնց մէջ նախ՝ մայրենի բարբառին փարումն ու նախանձախնդրութիւնը, ու պարտադրելով զանոնք որ անթերի եւ անխոնջ մնան իրենց նուիրական պարտականութեան մէջ, վասնզի, ըսաւ ան, նախ հայրն ու մայրն է որ մանուկին մանքին ու սրտին մէջ պիտի քանդակէ իր պապենական լեզուին ու պատմութեան գեղեցկութիւնները : Բուռն ծափահարութիւններ փակեցին անոր բանախօսութիւնը :

Ժամը՝ վեցն էր երբ վերջացաւ տարեկան հանդէսը, եւ ժողովուրդն ու աչակերտութիւնը թողուցին պարտէզները տալով իրենց տարեկան հզբաժեշտը :

Թղթակից

Հանդէսը չարունակուեցաւ մինչեւ ուշ գիշեր, նոյն խանդավառութեամբ :

Տեղի ունեցաւ նաեւ վիճակախաղ մը որմէ չահեցան հետեւեալ թիւերը.— 524 384 933 551 567 955 եւ 304 :

★ *Միութիւնը անցեալ ապրիլ 3ին տօնելով Քղեցիներու օրը, խմբանկար մը քաշուեցաւ «Յուշարձան Քղիի» դրքին համար որ մօտերս պիտի հրատարակուի կեդր. վարչութեան կողմէ :*

Գ. Կ.

ԿՈՑՐ – ԵՂՐԱՑՐ

Քանի մը տարիէ ի վեր Անկէնի մէջ հիմնուած է երաժշտական բարձր ազդն վարժարան մը, որուն գործն է այդ շրջանի երիտասարդութիւնը պատրաստել երաժշտական լուրջ աշխատանքով :

Լեւոնիկ եւ Լիսի Գալէնեաէրեան զարդուերը կը կազմեն այս հաստատութեան, իրենց եւ ամէնէն յաջող աչակերտները, դաշնակահար, աստիճանական բաժանումով անշուշտ :

Ամէն տարի այս շրջանին մրցում մը տեղի կ'ունենայ Փարիզի մէջ, վերապահուած մանուկներու, «Concours Nerini» : Այս տարի այդ մրցումը որ տեղի ունեցաւ Կալոյի սրահին մէջ՝ համախմբած էր 400 մասնակցողներ :

«Փիւռնի», միաձայնութեամբ առաջին մրցանակը տուած է փոքրիկն Լեւոնիկ Գալէնեաէրեանի, 8 տարեկան, եւ իր քրոջ՝ Լիսի Գալէնեաէրեանի, 10 տարեկան :

Մրցանակաբաշխութեան հանդէսը տեղի ունեցաւ Անկէնի թատրոնին մէջ, կիրակի 10 Յունիս :

Տնօրէն Պ. Մահիէօ տեղեկագրով մը բացատրեց իր դպրոցի նպատակը եւ իբր ամէնէն յաջող աչակերտը ներկայացուց Լեւոնիկը, բեմ հանելով զայն : Ներկաներու ջերմ ծափերու մէջ Լեւոնիկ եւ Լիսի ստացան իրենց վկայականները եւ իւրաքանչիւրը նուագեց իր մրցման կտորը :

★ Հայ տաղանդը ամէն տարի ծիլեր կ'արձակէ դրեթէ բոլոր ճիւղերուն մէջ :

Հպարտութեամբ կ'արձանագրենք այս պարագան : Բայց դառնութեամբ պէտք է չէչտենք նաեւ, ափսոս որ, ատոր հակառակ, արտասահմանեան հայութիւնը, դէմ Ֆրանսայինը, օրէ օր անկարող կը դառնայ այդ տաղանդները մարսելու, անոնցմէ օգտուելու :

Պ.

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Ը.

ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

— Ոչ, Լեւոնիկ, ես կը հաւատամ որ դուն քաջ ես, սակայն մենք մեր թշնամիին պիտի չզդացնենք, թէ մեզի չայտնի է իր ներկայութիւնը : Հրամայէ փակել վանքին դռները, եւ իմ քեզ արթուն կեցիր. մինչեւ անդամ չարժեր վանականներուն խաղաղութիւնը վրդովել եւ չայտնել մեր կասկածը :

Գագիկ մտաւ իր բնակարանը, եւ ճրագի լոյսին տակ երկար ժամանակ կը խօսէր ծերունի վանահայրին հետ Հայաստանի երերուն դրութեան մասին, մինչեւ որ Վանահայրը քաշուեցաւ իր խուցը : Գագիկ ուժէ խօսք չըրաւ անոր իր կասկածի մասին, բայց մտքէն չէր հեռանար ազդեցութիւնը այն երկու արիւնալի աչքերուն, որոնք ուղղուած էին իր վրայ, թուփի ճիւղերուն մէ – ջէն :

Մահէն չէր վախնար Գագիկ, չէր ալ մտածէր, թէ կրնան սպաննել զինքը, դիտէր որ թշնամիներ շատ պիտի ունենար, քանի որ ինքն էր միակ ժառանգը թափուր մնացած գահին : Սակայն կը զղուէր այն տեսակ մարդոցմէն, որոնք գաղտագողի կը լրտեսէին զինքը : Երկար ատեն պտըտեցաւ սենեակին մէջ, մինչեւ որ քունը կամաց կամաց յաղթեց իրեն : Հանուեցաւ, պառկեցաւ փափուկ անկողնին մէջ, եւ յետոյ՝ յառելով իր մեծ աչքերը դէպի առաստաղը, ուղեց քունը փախցնել իրմէ, սակայն մատղաչ մարմինը պէտք ունէր հանգստութեան, իր երիտասարդ հոգին խաղաղութեան կարօտ էր : Հետզհետէ ծանրացան աչքերը, եւ քունի հրեշտակը իր գիկին մէջ առաւ զինքը : Քնացաւ : Կուրծքը կ'ելեւէջէր հանդարտօրէն, մինչ մատաղ դէմքին վրայ կը չողար երանութեան ժպիտը : Ի՞նչ կ'երազէր այդ տղայքին...

Գիշերը կը յառաջանար, ամէն կողմ խոր լռութիւն մը կը տիրէր : Գագիկի հաւատարիմ Լեւոնիկը, զէնք ու զրահի մէջ կորսուած, արթուն կը հսկէր իր տիրոջը վրայ : Չէր մոռցեր Գագիկի աղղարարութիւնը, «Լեւոնիկ, պէտք է այս գիշեր արթուն մնալ մեզ կը լրտեսեն» : Ով դիտէ, թէ ինչ կրնար պատահիլ : Ծերունի Վահրամ, իրեն միայն վստահեցաւ պատանի Գագիկին պաշտպանութիւնը : Լաւ կը գիտէր, թէ ինչպէս Վահրամ իշխանը համբուրեց զինքը եւ ըսաւ. «Լեւոնիկ, Գագիկը պաշտպանէ աչքիդ լոյսին պէս. գիշերը չորս աչքով դիտէ, ցերեկը՝ երկու : Վայ քեզի, եթէ անոր մազին դպչող ըլլայ» : Լեւոնիկ յիշեց այս խօսքերը, յետոյ երեւակայութիւնը թռաւ գնաց դէպի իր հայրենի երկիրը, լեռնոտ Պաղին գաւառը, ուր լեռներու ծերպերուն մէջ կը բարձրանան իրենց սեփական բերդերը, եւ ուր, իրրեւ ճարտար ոսոխդ, նիզակի հարուածով մը գետին կը գլորէր վայրի եղջերու մը կամ այծեամ մը, ու յետոյ ուրախ զուարթ կը դառնար ամրոց եւ հպարտութեամբ ցոյց կուտար հօրը : Կը յիշէր, թէ ինչպէս իր հայրը՝ ծերունի Հարքէլը ախորժակով կ'ուտէր որսի միսը, միշտ կը գովէր զինք, ու կ'ըսէր իրեն. «ապրիս, Լեւոնիկ, դուն ալ քաջ ես՝ ինչպէս միւս եղբայրներդ, բոլորդ ալ արժանի էք իմ ոդիներս կոչուելու» :

Վահ, միթէ ես կը քնանա՞մ, ըսաւ յանկարծ Լեւոնիկ եւ ցնցուեցաւ : Ցիրաւի, տեսաւ որ աչքերը ծանրացեր էին, քունը կը տանէր եւ ինք այ չէր կրնար զիմադրել անոր :

— Չէ, ոչ մէկ ատեն ես ինծի թոյլ չեմ տար քնանալ : Այս ի՞նչ յիմարութիւն է, չէ տը ես խօսք եմ տուեր արթուն մնալու, այս ի՞նչ նուաստութիւն է իմ կողմէս, ըսաւ Լեւոնիկ եւ դուրս ելլելով սկսաւ ալ ու ձախ նայիլ, ականջ դնել թէ կը լսուէ՞ր արդեօք քայլերու ձայն մը, կամ էկա՞ծ արդեօք կասկածելի բան մը : Բայց Լեւոնիկ ոեւէ բան չտեսաւ որ կասկած ներչնչէր իրեն : Իր ուշադրութենէն վրիպեցան միայն վանքին պատերուն տակ ծուարած երկու մարդկային մարմիններ, որոնք արիւնածարաւ աչքերով իրեն կը նայէին :

— Գագիկ խաբուեր էր, կասկածելի բան մը չերեւար, ըսաւ Լեւոնիկ եւ նորէն ներս մտնելով կեցաւ Գագիկի ննջարանին առջեւ :

ԲԱԳՐԱՏ ԱՅՎԱԶԵԱՆ

Ապեցի դաւադիրութիւնը

Փարիզի գերմանական նախկին դեսպանը տաժանելի ժամեր անցուց շաբաթ օր, երբ նեղացուցիչ հարցումներ ուղղուեցան զանգուածային ձերբակալութեանց, Հրեաներու տարագրութեան եւ ներքին նախարար Ժոռժ Մանտէլի սպանութեան մասին։

Նախագահը կարդաց իր երկու նամակները, ուղղուած՝ արտաքին նախարար Ռիպպընթրոփի։ Առաջինը գրուած էր 1941ին, երկրորդը՝ 1944ին։ Առաջինով կը թելադրէր զնդ. կահարել Մանտէլը եւ նախկին վարչապետ Փոլ Ռէյնօն։ Երկրորդով նոյն թելադրութիւնը կ'ընէր Լէոն Պլումի մասին։ Երկու նամակները երեւան հանուած էին Նիւրընպէրկի դատավարութեան ատեն եւ Ֆրանսական իշխանութեանց յանձնուած։ Երբ երկրորդ նամակը ղրկուեցաւ, երեք նախարարները Գերմանիա կը գտնուէին։ Նամակին պերլին հասնելէն երկու ամիս վերջը, Մանտէլ Ֆրանսա փոխադրուելով, բանտարկուեցաւ Սանթէի մէջ, յետոյ յանձնուեցաւ Ֆրանսացի «միլիս»ներու որոնք սպաննեցին զայն Գերմաններու մեղակցութեամբ։

Ապէց փորձեց արդարացնել ինքզինքը հետեւեալ բացատրութեամբ.— 1941ին 120 Ֆրանսացի երկրապահ զինուորներ (զինեալ քաղաքացիներ) մահուան դատապարտուած էին, ամբաստանուած ըլլալով թէ գերման վայրագութիւններ (փառաշուքիստ) սպաննած են, 1940ի արշաւանքին ատեն։ Ամբաստանեալներէն 2ը զնդակահարուած էին արդէն, եւ միւս մահապարտներուն ընտանիքները աղերսագիրներ կը տեղացնէին գերմանական դեսպանատունը, որպէսզի աներում ատանան։ Ապէց կ'ըսէ թէ ինք յաջողեցաւ ներում ձեռք բերել, թելադրելով անոնց տեղ զնդակահարել վարչապետը՝ Փոլ Ռէյնօ եւ ներքին նախարարը՝ Ժոռժ Մանտէլ, իբրեւ կազմակերպիչը երկրապահ զինուորներուն։ «Ինք չատ լաւ գիտէր որ այս թելադրութիւնս պիտի չընդունուի։ Արդարեւ, երկու նախարարները ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուեցան»։

Գալով երկրորդ նամակին, Ապէց կ'ըսէ թէ իր թելադրութիւնը հետեւանք էր Թունուզի մէջ Գերմաններուն միացած Ֆրանսացիներու գնդակահարութեան։ Որովհետեւ երեք նախարարները Գերմանիա կը գտնուէին, ինք թելադրեց որ Ֆրանսա վերադարձուին եւ Վիշիի կառավարութեան յանձնուին, որպէսզի մահուան դատապարտելով զնդակահարէ։

Մանտէլի սպանութեան առթիւ, ամբաստանեալը յայտարարեց թէ ինք լուր չունէր անոր փոխադրութենէն եւ դէպքը իմացաւ Լավալէն։ Ուզեց համոզել թէ լուր չունէր նաեւ Գերմանիոյ ազդեցարաններէն։

Ցետոյ սկսան աւելի քան 50 վկաներու յայտարարութիւնները։ Առաջին վկաներէն մէկը, Տալատիէ, չէր ներկայացած։

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թէնիսի երկու չեխ ախոյեանները, Տրոպնի եւ Զերնիկ, որոնք Զուիցերիա զացած էին միջազգային մրցումի մը մասնակցելու համար, մերժեցին իրենց հայրենիքը վերադառնալ։ Ամերիկա պիտի երթան։

ԱՅՆ ԽԱՆՈՒԹՆԵՐԸ որ փոքրաքանակ հաւեր կ'ունենան, պտուղ կամ ձուկ կը ծախեն, դուց պիտի ըլլան երկուշաբթի օրերը։

ՆՊԱՍՏԸՆԿԱԼ ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿՆԵՐԸ ի հարկին պիտի գործածուին պետական շինութեանց մէջ, համաձայն պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուած հրմանագրի մը։

ԵՐԱՇՏԸ կը շարունակէ աւերներ գործել հողագործական շրջաններուն մէջ։ Հետզհետէ կը բարձրանան կարագին, բանջարեղէններու եւ պտուղներու գիները։

ԱՐՆԻՄՏԵԱՆ հինգ պետութեանց ազգ. պաշտպանութեան նախարարները ժողով գումարելով Պրիւքսէլի մէջ, ծրագիր մը մշակեցին, իրենց զինեալ ուժերը բազմապատկելու համար։ Ֆրանսայի ազգ. պաշտպանութեան նախարարը «խիստ հինարար» կը գտնէ կատարուած խորհրդակցութիւնները։

ԱՆԳԼԻՈՑ եմտական նախարարը, Սըր Սթաֆֆ. Քրիփս, որ յամառօրէն կը մերժէր արժեզրկել սթերլինը, հիւանդացած ըլլալով, ցիւրիխ փոխադրուեցաւ, դարմանուելու համար բուժարանի մը մէջ։ Վեց ամիս արձակուրդ ստացած է։ Իր նախարարութիւնը փոխանորդաբար պիտի վարէ արտաքին նախարարը, Պ. Պեւին։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՕԴԱՆԱԻ մը, որ Հնդկաչին պիտի երթար չախչախուեցաւ Աղեքսանդրիայէն 280 քիլոմեթր անդին։ Իր օդաչու զինուորները ձախացան։— Պերլին պաշար փոխադրող անգ. օդանաւ մըն ալ չախչախուեցաւ։ Հինգ օդաչուները մեռան։

ՆՈՑԻ ՏԱՊԱՆԸ փնտռելու համար Թուրքիա հասած ամերիկեան խումբը ամէն մէկուց կը փոքձէ, արտօնութիւն ստանալու համար։ Խումբին պետը, Պ. Սմիթ, Անգարա երթալով ընդունուեցաւ ներքին նախարարին կողմէ, որ մերժեց արտօնութիւնը տալ, Աթաթառ բարձրանալու։ Պ. Սմիթ այժմ դիմած է Թուրքիոյ ընդհ. սպայակոյտին, եւ կը յուսայ արտօնութիւն ստանալ անցնիլ Ասիական զինուորական գօտիէն, ուղեկցութեամբ թուրք զինուորներու։

ԹՈՒՒՌ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ 15րդ հանդրուանը՝ Մարսէյլ Ֆան չաբաթ օր չհեցաւ պելժ Քեթլեռ։ Դեղմ չափիկը կը պահէ խտալացի Մանեի։ Կիրակի օր հանդստանալէ վերջ Քանի մէջ, երկուշաբթի մրցորդները մեկնեցան Պրիանսօն (274 քիլոմեթր), անցնելով Ալպեաններու բարձունքէն, Քօլ տ'Ալլօս (2.250 մեթր), Իզօառ (2.280 մեթր)։ Ֆրանսացիները իրենց յոյսը դրած են Ռոպիքի վրայ։ Ան միայն կրնայ մրցիլ Պարթալիի մը կամ Քոփիի մը հետ։

ԱԾՈՒԽԻ վաճառումը բոլորովին ազատ թողուած ըլլալով ամէն մարդ ուզածին չափ պիտի կրնայ գնել։ Միւս կողմէ կը յայտարարուի թէ սեփականատէրերը ասկէ վերջ կեդրոնական Ջերմութիւն ունեցող չէնքերու մէջ կրնան զայն վառել, առանց վարձակալներուն կարծիքը առնելու։

Մ. Մարուքեանի վերջին ներկայացումները

ՄԱՐՍԷՅԼ, Սինէմա - Թատրոն Ալքազարի մէջ (Cours Belsunce) Յուլիս 23ին շաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, կը բեմադրուի ՇԷՅՔՍՓԻՐԻ

ՕԹԵԼԼՕ

ԼԻՈՆ, թատրոն Հօրլօժի մէջ (cours Lafayette) Յուլիս 30ին, Շաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, կը բեմադրուի Շէյքսփիրի

ՕԹԷԼԼՕ

մասնակցութեամբ Տիկին Ռ. Մարուքեանի եւ Շանք թատերախումբին։

ԹԱՒՐԻԶԷՆ (Իրան) Սիմոն Տէր Յակոբեան կը փնտռէ իր աղգականուհի Արշալոյս Տէր Յակոբեանը որուն հօրը անունն է Նիկողոս, մօրը Սաթենիկ, ամուսնացած է Իրան, իսկ իր առաջին աղջիկը ծնած է Փարիզ։ Տեղեկացնել Ս. Տէր Յակոբեանի 1625 Տակոդալ փողոց Թավրիզ, Իրան։

ԽԱՆԱՍՈՐԱՑ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէի կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Փոն տէ Շէրիւի Անդրանիկ խումբի։

Այս հիւրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ Փոն տը Շէրիւի «Ա լա Փլէն» դեղատիպաղ անոտառին մէջ։

Փոխադրութիւնը Տօֆինէ ընկ. Օթօքարով, որ նոյն առաւօտ ժամը 10ին կը մեկնի Փլ. Կիշառէն, երթ ու դարձի համար դին 100 ֆրանք։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ...

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ...

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ Հ. Մ. Ը. Մ. Ի ԱՄԱՌՆԱՑՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ, 30 Յուլիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8էն մինչեւ լոյս Horizon Plageի բացօթեայ հաստատութեան մէջ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հազար Ֆրանք, Շաւվիլէն Տէր եւ Տիկին Ֆիլիբ Օհանեսեանէ, փոխանակ ծաղկեպսակի իրենց կաքահօր Պ. ՅԱԿՈԲԵՍԱՑԵԱՆի մահուան առթիւ։

ԼԱ ՍԻՈԹԱՑԻ ՍԷՋ

Այս կիրակի ժամը 3ին Միւթիւալիթէի սրահին մէջ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Հրայր» խումբը կը տօնէ իր Բ. տարեվիցը, հովանաւորութեամբ Ն. Ս. Շ. Ը. վարչութեան եւ «Նաժակ» խումբին։

Կը բանախօսէ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին կողմէ Ընկեր Ա. Քէօսէեան

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Կը ներկայացուի «ԵՐԿՈՒ ՆՈՒԼԵՐ»Ը եւ 1948ի ողմպիական-նին չարժառկարը։ Իր մասնակցութիւնը կը բերէ նաեւ Bld. Oddoի Նոր Սերունդի նուագախումբը։

Մուտքը ազատ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՌՈՄԱՆԻ «Քեռի» խումբի դասախոսական ժողովը այս ուրբաթ օր, երեկոյեան ժամը 8.30ին բնակեր Յարութիւն Պօյաճեանի բնակարանը։ Կը խօսի ընկեր Ս. Պիլալի։ Նիւթ «Հ. Յ. Դաշնակցութեան ղեկավարութիւնը ոչպէս դասական տիպար իւրաքանչիւր դաշնակցականի համար»։

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Օդափոխութեան գացող մեր ընթերցողները, որոնք ձեռքէ կը գնէին «Յառաջ»ը, կրնան ամսական 200 ֆրանքով բաժանորդագրուիլ կանխիկ, եւ ստանալ թերթը իրենց արձակուրդի ընթացքին։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ծր. կ. ԽԱՉի Տէսինի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Շ. Միսաքեանի եւ պ. ժ. Միսաքեանի եւ պարագաներուն իրենց մօր մահուան առթիւ եւ 500 ֆրանք կը նուիրեն Վեթ. Ֆոնտին փոխան ծաղկեպսակի։ Ստացող «Յառաջ»էն։

★ Նիսէն Անդրիկեան ընտանիքը փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի տարածման Ֆոնտին, ցաւակցութիւն յայտնելով Տէր եւ Տիկին Շ. Միսաքեանի եւ պարագաներուն իրենց մօր մահուան առթիւ։

Ծր. կԱՊ. ԽԱՉի Իսիի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Շաւարշ Միսաքեանի եւ պարագաներուն իրենց մօր տիկնոջ մահուան առթիւ եւ հազար ֆրանք կը նուիրէ Վեթ. Ֆոնտին։

★ Նոյնպէս Այրի Տիկին Ե. Գանտիլեանի եւ իր պարագաներուն իրենց մայրական, հօր եւ պապական Պ. Սամուէլ ԳԱՆՏԻԼԵԱՆի մահուան առթիւ եւ հազար ֆրանք կը նուիրէ Վեթ. Ֆոնտին։ Ստանալ «Յառաջ»էն։

★ Շնորհակալութեամբ ստացանք 500 Ֆրանք Տէր եւ Տիկին Ազատապ Պարսամեանէ, փոխան ծաղկեպսակի, Պ. ՍԱՄՈՒԷԼ ԳԱՆՏԻԼԵԱՆի մահուան առթիւ։

ՍԻՎՐԱՆԷՆ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Մովսէս Խոճաններու եւ պարագաներուն իրենց մօր Տիկին ՄՐԲՈՒՀԻ ՊԱՔԱԼԵԱՆի տխուր մահուան առթիւ։

ՅՈՒԼԻՍ 31ԻՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Օհանջանեան եւ Իշխան խումբերուն։ Chalet Bellevueի մէջ, 117 Ave. Corot, St. Just։

★ ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ տարեկան ժողովակատարութիւնը ՇԱՎԻԼԻ ԱՆՏԱՌԻՆ մէջ, Արդութեան խումբին կողմէ, Յուլիս 31ին։

ՑԵՏԱԶԳՈՒՄ.— ԼԻՒՍ ԼԻՄԻԼԻ դպրոցի տարեվերջի հանդէսը որ 17 Յուլիսին պիտի կատարուէր, յետաձգուած է Յուլիս 31ին։

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ կեդրոնը կը յայտարարէ հետեւեալը.— Պատերազմի փախստականներու (évadés) ազգային միութիւնը կը խնդրէ որ իրեն հաղորդուին անուններն ու հասցէները այն Հայերուն որ պատերազմի ընթացքին օգնած են պատերազմի ֆրանսացի փախստականներուն, Գերմանիայէն վախուստէն վերջը։ Այս դիմումին նպատակն է հատուցանել անոնք ֆրանսական պատուանշանով պատուել։ Այն հայրենակիցները որ այս պարագային մէջ դտնուած են, պէտք է դիմեն մեր կեդրոնը, 6 Cité Martignac, ամէն օր ժամը 10—12։

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, fruits de mer հաւով կամ շիշ-քեպապով եւ արեւելեան կերակուրներ։

ԱՐԻՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ Պ. ՀԱՅԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ՋԱՈՒԻ, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dumesnil – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Mercredi 20 JUILLET 1949 Չորեքշաբթի 20 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5901 - Նոր շրջան թիւ 1312

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՏԻԿԱՆ ԵՒ ՄՈՍԿՈՒԱ

Նոր չէ պայքարը Վատիկանի եւ Մոսկուայի միջեւ։

Մանաւանդ ազատագրութենէն ի վեր սուր հանգամանք ստացաւ պայքարը։

Վատիկա՞նն էր նախայարձակը թէ Մոսկուա՞ն։ Այդ չէ հարցը։ Իրականութիւնն այն է, որ այսօր բոլոր կամուրջները քանդուած են կաթոլիկ եկեղեցիին եւ սովետական իշխանութեանց միջեւ։

Մեր էջմիածինն անգամ դիրք ճշդած էր Վատիկանի հանդէպ, երբ 1945 Յունիս 16ի եկեղեցական ժողովը, Մոսկուայէն եկած հրամանի մը վրայ անչուշտ, քուէարկեց ծանօթ բողոքի բանաձեւը։ Այդ ժողովին մասնակցած էին նաեւ արտասահմանի մեր բոլոր բարձրաստիճանները եւ ընդունած՝ ներկայացուած թնդագիրը, առանց ոեւէ առարկութեան, ինչպէս սովորութիւն է բոլշեւիկեան վարչաձեւին տակ։

Եւ որովհետեւ այդ խնդրավառ օրերուն, մեր աշխարհական թէ եկեղեցական պատգամաւորները աւետարեր լուրեր կը բերէին հայրենիքէն, մանաւանդ ուժեղ հաւաստիքներ կուտային թէ Մայրաքաղաքը խոստացեր է վեհափառին՝ լայնցնել Հայաստանի սահմանները, Սփիւռքի հայութիւնը չատ աւ կարեւորութիւն չտուաւ Վատիկանի դէմ քուէարկուած այդ բանաձեւին, որ թերեւս ապաձգանդ իսկ չդտաւ Յաւիտենական Քաղաքին մէջ, ըլլալով միայն պզտոնական արտայայտութիւն մը։

Կարդինալներու ժողովի յունիս 28ի գաղտնի նիստին մէջ որոշումը, որ վաւերացուեցաւ Պիոս Պապին կողմէ եւ հրատարակուեցաւ մանաւանդ կոնդակով մը, արդէն իսկ մեծ աղմուկ հանած է երկաթէ վարագոյրին այս թէ այն կողմը։

Կաթոլիկ եկեղեցիին դէմ հալածանքը իր պաշտօնական արտայայտութիւնն ունեցաւ այս տարուան փետրուարին, երբ Պուտափէշթի մէջ դղրդալից դատավարութեամբ մը ծանր պատիժներու ենթարկուեցան Հունգարիոյ կրօնապետ կարդինալ Մէնծէնթի եւ ընկերները։

Իսկ վերջերս ալ Փրակայի մէջ մէկ կողմէ խիստ միջոցներ ձեռք առնուեցան Եոզէֆ Պերան արքեպիսկոպոսին դէմ, միւս կողմէ ձեռնարկներ եղան ստեղծելու համար նոր եկեղեցի մը՝ «Կաթոլիկ Շարժում», անկախ Վատիկանէն եւ ի հեճուկս անոր։

Այս վերջին շարժումը կը յիշեցնէ Պոլսոյ նշանաւոր «Փափա Լիֆթիմ»ը, որ ստեղծեց «Թուրք օրթոտոքս եկեղեցին», ընդդէմ Ֆէնէրի տիեզերականն պատրիարքութեան, քաջալերութեամբ Անգարայի։

Չեխոսլովաքիոյ համայնավար կառավարութեան ծրագիրը կր սպառնայ երկու հակադարձ բանակներու բաժնել կաթոլիկ աշխարհը։ Մոսկուան կրնայ վաղը հակաթոռ Պապ մըն ալ նշանակել երկաթէ վարագոյրին եռակ ապրող 47 միլիոն կաթոլիկներուն համար, որոնց մեծ մասը կը բնակին Լեհաստանի եւ Հունգարիոյ մէջ։

Վատիկան սպառնալով բանադրանքի ենթարկել համայնավար կաթոլիկները, թերեւս կ'ուզէ կանխել այդպիսի բաժանում մը։

Օրթոտոքս եկեղեցին բաժնուած է արդէն։ Այսօր Պոլսոյ պատրիարքական աթոռին վրայ բազմած է Աթենագորաս, Ամերիկայի նախկին մետրոպոլիտը, որ թունդ հակահամայնավար մըն է։ Վերջին պատերազմին, չատ մը հին «բուրժուական» բաներու կարգին, որոնք ժամանակին մէկ կողմ չպրտուած էին իբրեւ «հակայեղափոխական», բոլշեւիկները սկսան շահագործել նաեւ կրօնքը, համակրանք չհեղուն համար երկրէն ներս թէ դուրս։ Մանաւանդ դուրսը։ Մոսկուայի աթոռին վրայ բազմեցուցին Ալեքսիյ պատրիարքը, որ սակայն չյաջողեցաւ արտասահմանի բոլոր ռուս օրթոտոքս եկեղեցիները միացնել իր մակարդակին տակ։

Չեխոսլովաքիոյ համայնավար իշխանութեանց փորձը նոր ձախողութեան մը ենթարկուեցաւ կիրակի օր, երբ կաթոլիկ կղերը, հաւատացեալներու մեծամասնութեան հետ միասին, մերժեց կառավարութեան առաջարկը եւ պաշտպան կանգնեցաւ Պերան արքեպիսկոպոսին, որ այժմ դատի պիտի քաշուի իբրեւ «դաւաճան»։

Բովանդակ աշխարհ անձկութեամբ կը սպասէ պայքարի ելքին։

ՀՐԱՆՏ-ՍՄԱՄՈՒԼ

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

Ո՞Վ Է ՄԵՂԱՒՈՐԸ

Որո՞ւն օձիքէն բռնես, դրաչարի՞ն, սրբագրի՞չին, հետեւողի՞ն թէ պարզապէս արկածին որ աւելի մեծ դեր կը խաղայ լրագրական սխալներուն մէջ։

Ճաճախ առիթ կ'ըլլայ փառաբանելու տղաները, որ իրապէս հինգ բանուորի աշխատանք կը կատարէ։ Բայց երբ կը տեսնես որ ստրկակէտի մը կամ գիրի մը սրբագրութեան համար տղեր ամբողջ կը ճամբորդեն սիւնակին լայնքին ու երկայնքին, չատ անգամ անհասկնալի դարձնելով ամբողջ հատուածները, կը մոռնաս իր մատուցած ծառայութիւնը։ Կարօտով կը յիշես երանելի օրերը «ձակատամարտ»ին, երբ տասը դրաչար շարուած գիրերու փեթակներուն առջեւ՝ մեղուի նման կկոց կը բանէին։

Եւ, մի զարմանաք, տուգանք ալ կը վճարէին իրենց անուշադրութեան համար։

Այսօր ալ միջոցներ չեն պակսիր, յանցաւորը կարգի հրաւիրելու համար։

Փորձերը կը պահես, բաղդատութիւնները ցոյց կուտաս։

Ի՞նչ օգուտ սակայն։ Ճանցաւորը երեսդ կը նայի, անճար, մեղքը խոստովանելով։ Չինաթափ կ'ընէ քեզ, պատճառը ցոյց տալով։ Երբեմն ալ կ'ըմբոստանայ, Ֆրանսական թերթերու վրիպումները թուելով։

— Տեսէ՛ք, անոնք տասը - քսան դրաչար ունին, ո՞րչափ սրբագրիչ, մեզի պէս օրը 8 — 10 ժամ չեն աշխատիր մէկ դրաչարով եւ մէկ խմբագրով, բայց եւ այնպէս ...։

Եկուր սակայն բացատրէ ասոնք մեր խմբագիրին որ ընթերցողէն առաջ, մատիտը ձեռք առած է արդէն, կամ յօդուածագիրին որ յաջորդ օրը նամակ մը կը հասցնէ ճեպընթացով ...։

Ասոնք արդարացումներ չեն։ Ոչ ալ մեղայադիր։ Պարզապէս քանի մը բացատրութիւններ «ի պէտս զարգացման»։

ՍՕՍԻ

Ապէկի դատավարութիւնը

Երկուշաբթի օրուան նիստին մէջ, Ֆրանսացի վկաներէն Լավայլը, որ ակամայ փէթէնի օգնականն ղիւանապետը եղած է 1941 Յունիսէն 1943, յայտարարեց.

— « Ամէն անգամ որ Ապէկի ազդեցութիւնը կ'իյնար Պերլինի մէջ, կացութիւնը կը ծանրանար մեղի համար։ Նուազադոյն չարիքա էր ան։ Անտարակոյս թշնամի մըն էր եւ Գերմանացի մը, բայց մեր թշնամիներուն ամէնէն նուազ թշնամին եւ Գերմանացիներուն ամէնէն նուազ Գերմանացին »։

Ճաշորդ վկան գերմանացի մըն էր, Ֆ՚, խորհրդական դեսպանատան, որ ըսաւ թէ Ապէկ «պատմական դեր մը կատարելու մոլութենէն բռնուած էր։ Երբ հարցնէին թէ որո՞ւ առջեւ վաւերացուած դեսպան է, կը պատասխանէր, — Պատմութեան առջեւ»։ Իր վկայութեան համաձայն, Ապէկ կատաղի հակառակորդն էր մոլեռանդ ընկերվարական Զաուէքէլի, որ Ֆրանսացի աշխատաւորներ կը հաւաքէր բռնութեամբ։

Լսուեցան ուրիշ եղ կու գերմանացի վկաներ ալ, Զօր. Օպէրկ, որ մահուան դատապարտուած է Անգլիացիներուն կողմէ եւ կը կոչուի «Փարիզի Ջարդարարը» եւ իր սաորդասը Ռոխըն, Ֆըլոնսայի Կէսթափոյին պետը։ (Նոյնպէս մահապարտ, բայց յետոյ պատիժը վերածուեցաւ կեանքի բանտարկութեան)։ Երկուքին վկայութիւններն ալ նպաստաւոր կը համարուին ամբաստանեալ դեսպանին համար։ Նախագահը հարցուց Օպէրկի թէ Ապէկ իրեն բան մը խօսա՞ծ էր Ժողովրդի Մանտէլի եւ Փոլ Ռէյնոյի գնդակահարման մասին։ Օպէրկ պատասխանեց թէ յիշած էր այդ առաջարկները, բայց երբեք չէր խօսած իր ստացած պատասխաններու մասին։ Ապէկ ընդմիջելով ըսաւ թէ ի՛նք իրրեւ կատակ խօսած էր գնդակահարութեանց մասին։ Նախագահը դիտել տուաւ իսկոյն։ — «Գնդակահարութեանց մասին եղած կատակները կրնան վտանգաւոր դառնալ»։ Գնոխըն հաստատեց թէ Ռիպպընթրոպ հրամայած էր 2000 հոգի ձերբակալել, բայց Ապէկ փոխանակ այս հրամանը գործադրելու, ներկայացուց ազատէն ձերբակալուած անձերու ցանկը։

«Մեզի ալ ռումբ տուէք»

Քանի մը օրէ ի վեր թերթերը չընդհատեն տեղեկութիւններ կը հրատարակեն Ուաշինկթընի մէջ կատարուած դաշտնի խորհրդակցութեան մը մասին։

Ժողովը տեղի ունեցած է նախագահ Թրումընի մասնաւոր բանակարանին մէջ, քննելու համար Անգլիոյ մէկ առաջարկը,— որուն քանակութեամբ հիւլէական ռումբեր տրամադրել, կամ անհրաժեշտ նիւթերը, ոչպէսզի Մեծն Բրիտանիան ալ պատրաստ մթերք մը ունենայ։ Այդպէս կառավարութեան կարծիքով, երբ Անգլիա հիւլէական ռումբերու պահեստ մը ապահովէ, Ատլանտեանի դաշինքը աւելի մեծ կշիռ պիտի ունենայ։

Կ'ըսուի թէ Անգլիա անցեալ տարի ալ ներկայացուցած էր այս առաջարկը, բայց Ուաշինկթընը դոհացում չտուաւ։ Այս անգամ նախագահ Թրումընի պատասխանելէ առաջ հարկ դատեր է բոլոր ձեռնհաս անձերու կարծիքն առնել, քանի որ 1946ին քուէարկուած օրէնքի մը համաձայն, կառավարութիւնը իրաւունք չունի ոեւէ մէկուն հաղորդելու հիւլէական ռումբի շինութեան գաղտնիքը։

Ուրիշ խնդիր մը,— մօտերս կը վերջանայ Մ. Նահանգներ եւ Պելժիոյ միջեւ դոյացած համաձայնութիւնը՝ պելժիական Քոնկոյի մասին։ Կ'ըսուի թէ Մեծն Բրիտանիա պիտի պահանջէ մասնակցիլ նոր համաձայնութեան, եթէ Ամերիկա մերժէ հիւլէական ռումբեր ղրկել։ Անգլիա այս պահանջը պիտի դնէ այն պատճառաբանութեամբ թէ բրիտանական հպատակներ ալ հանքեր ունին Քոնկոյի մէջ։

Ամերիկացի ծերակուտականներու կարծիքով, եթէ Մեծն Բրիտանիա սկսի հիւլէական ռումբեր շինել, հարկ է վերաքննել Եւրոպայի օգնութեան խնդիրը։ Ամերիկեան մեծ օրաթերթ մըն ալ դիտել կուտայ թէ Անգլիա կընայ իր եւրոպացի դրացիներուն միանալ, եւ մանաւանդ գործակցիլ Ֆրանսայի հիւլէական ուժի յանձնաժողովին, եթէ Մ. Նահանգները դոհացում չտան։

★ Ամերիկացի ծովակալ Պլէնտի, հրամանատարը հիւլէական ռումբի այն փորձերուն որ կատարուեցան Պիքինիի մէջ, ճառ մը խօսելով միջազգային ժողովի մը առջեւ, յայտարարեց թէ հիւլէական ռումբը թէեւ սարսափելի զէնք մըն է քանդումի, «բայց ոչ բացարձակ զէնքը վճռական յաղթանակի մը յանգելու համար»։ Այս պատճառով ալ, թէեւ հիւլէական գաղտնիքներու մենաշնորհը արգելիչ ազդակ մըն է պատերազմի դէմ, բայց Մ. Նահանգները կը կարծեն թէ խաղաղութիւնը կարելի է ապահովել միայն զինուրական, նաւային եւ օդանաւային միացեալ ուժերով։

Ընկերվարական կուսակցութեան համադումարը իր վերջին նիստին մէջ 1663 ձայնով քուէարկեց մեծամասնութեան բաւածէը, որ կը տրամադրէ մասնակցիլ կառավարութեան։ Ուրիչ բանաձեւ մը, Ֆիլիփ-Տէփռէօ որ պայմանաւորէ մասնակցութիւն կ'առաջարկէր, ստացաւ 852 քուէ, իսկ երրորդ մը, որ կը մերժէր որեւէ մասնակցութեան, չհեղաւ միայն 423 ձայն։

Մեծամասնութեան բաւածէը, զոր առաջարկած էր ընդհ. քարտուղարը, Պ. կի Մոլէ, մասնաւորապէս կը յայտարարէ թէ կուսակցութիւնը մասնակցելով կառավարութեան, յաջողեցաւ ետ մղել Սթալինականութիւնը եւ որ կոլի չարժումը։ «Կուսակցութիւնը ամէն բանէ առաջ ուղեց փրկել Հանրապետութիւնը երկու վտանգներէ, եւ յաջողեցաւ։ Ոչ Սթալինականները, ոչ ալ Կոլեաններն կրցան իրենց նպատակին հասնիլ։ Մէկ կողմէ համայնավար կուսակցութիւնը չկրցաւ ջլատել Ֆրանսական տնտեսութիւնը, որ ընդհակառակն բարւոքեցաւ։ Միւս կողմէ, որ Կոլի կազմակերպութեան մէջ ծագած խլրտումները ատենօրեայ կրնան նշանակուիլ»։

Բանաձեւը յետոյ վերլուծելով օրուան հոդերը — տնտեսական, ընկերային եւ քաղաքական— կը հաւաքէ կառավարութիւնը.— 1. Իջեցնել գիները։— 2. Աստիճանաբար վերադառնալ աշխատավարձի ազատութեան եւ հաւաքական պայմանագրի քաղաքականութեան։— 3. Պաշտպանել աղգայնացուած հաստատութիւնները եւ ընկերապահովագրութիւնը։— 4. Փութացնել խաղաղութիւնը Հնդկաչինի մէջ եւն.։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ԼՈՆՏՈՆԻ ՀՐԻՇԻՆ՝ ձորձ Հէկի դատավարութիւնը սկսաւ առջի օր։ Ամբաստանեալը զարհուրելի մանրամասնութիւններով պատմեց թէ ինչպէս սպաննած էր իր հոգի, անոնց մարմինները, լուծելով ծծմբային թթուի մէջ։ Ամանք մի՛ չեւ 20.000 ֆրանք վճարած էին, դատաստահ մտնելու համար։ Ամբաստանեալը կը փորձէ խենդ ձեւանալ։

«ՋԸՄԵՆ ՏԱՐԱՆ, ԿԵՐԱՆ»

Կրկնենք անգամ մը եւս, որ Փարիզի մեր «եկեղեցասէր»ներու քունը փախած է, Հայոց եկեղեցական ընկերակցութեան Ցունուար 9ի ընդհանուր ժողովէն ի վեր:

Դաշնակցութիւնը հաղիւ իր ներկայութիւնը զգացուցած այս շրջանակին մէջ, դոյթի են լըծուեր բոլոր տեսակի «եկեղեցասէր»ները, ոտքի հանելու համար այս հրաշալի ժողովուրդը, ի պաշտպանութիւն «Հայոց եկեղեցւոյ աւանդական կարգերու»:

Վտանգին մեծութիւնը պարզելու համար, տունէ տուն, գաղտնի հաւաքոյթներու մէջ եւ զանազան առիթներով, պատմութիւներ կը հիւսուին Դաշնակցութեան «գաղտնի ծրագիր»ներու մասին, Հայոց եկեղեցւոյ եւ իր հոգեւոր իշխանութեան դէմ:

— «Եկեղեցական վարչութիւններուն տիրանալով, Դաշնակցութիւնը՝ Ամերիկայի նման երկուքի պիտի բաժնէ մեր եկեղեցիները: Պիտի պարտադրէ գերադոյն իշխանութիւնը, գաղթահայ թեմերը պիտի անջատէ էջմիածնէն՝ միացնելով Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան: Պիտի կողոպտէ Հայոց եկեղեցական հարստութիւնները՝ պահելու համար իր դործիչները, պիտի կողոպտէ, վճարելու, թալանէ եւ սպաննէ հայ եկեղեցիները եւ եկեղեցականները» եւայլն, եւայլն:

Հին պատմութիւնն է, որ կը կրկնուի: Սա տարբերութեամբ միայն, որ մինչ 30 — 40 տարի առաջ, մեր դէմ այս միեւնոյն չափերով կռուողները հայ յեղափոխական եւ պահպանողական կղերը եւ իր հովանաւորող դասերն էին, այսօր անոնց յաջորդած են «Ցառաջդիմական Հայաստանեայց»ները:

Փոխուեր են կռուողները, ինչպէս պայքարի միջոցները: Նոյնն է մանաւանդ՝ միշտ մղիչ ուժը մեր հակառակորդին:

Ո՞ւր է այս աղբիւրութեան գաղտնիքը:

Որո՞նք են Հայոց ազգային եկեղեցին պաշտպանողները եւ ո՞ր քաղիչ ուժին դէմ:

Թող ներուի մեզ, եթէ հարկադրաբար քիչ մը ընդլայնենք այս քննութեան շրջանակը, ճշդելու համար իւրաքանչիւրի դերն ու տեղը:

Գաղթաշխարհին մէջ «Հայ. եկեղեցւոյ աւանդական կարգերու» պահպանումին համար է, որ մեր հակառակորդները կը ձգտին՝ խախտիլ եւ արգիլել մեր մուտքը եկեղեցական վարչական գործերուն մէջ: Այս է իրենց հրապարակային յայտարարութիւններու իմաստը:

Ինչո՞ւ.— Անոր համար, որ Դաշնակցականները անկրօն եւ եկեղեցիին դէ՞մ են.— երբեք:

Որովհետեւ, եթէ Դաշնակցութեան ծրագիրը կրօնքը խղճի գործ կը նկատէ, հետեւաբար, ոչ մէկ տեղ եւ ոչ մէկ պարագային մէջ ան կ'արգիլէ իր անդամներուն հաւատացեալի կոչումն ու պարտաւորութիւնները:

Դաշնակցականն ալ, ամէն քրիստոնեայ Հայու նման, կրնայ ըլլալ հաւատացեալ, եկեղեցասէր, առանց երբեք մեղանչելու իր կուսակցութեան դէմ:

Միշտ մեր ծրագրի հիմնական տրամադրութեան հաւատարիմ մնալով, Դաշնակցականը կըրնայ ըլլալ նաեւ անհաւատ եւ չհանդամակցիլ որեւէ եկեղեցիի:

Այս վերջին պարագային, սակայն, սահմանափակուած է Դաշնակցականին դերը գործնական կեանքին մէջ:

Մեր ժողովրդի քիչ մը իւրայատուկ եւ ամուր քրիստոնէական հաւատքը, մեր եկեղեցիի դերազանցապէս ազգային նկարագիրը — գլխաւոր աղբակներն են եղած մերազդութեանպահպանումին:

Դաշնակցականին վայելած ազատութիւնը կրօնքի եւ եկեղեցիի վերաբերմամբ, հոս է որ անմիջապէս կը սահմանափակուի, պահելով միայն իր տեսական նշանակութիւնը:

Եւ արդէն միշտ այս առաջնորդող սկզբունքով չէ՞ր, որ Դաշնակցական մարտիկները — անկախ իրենց համոզումներու տարբերութենէն — միասնաբար պայքարեցան Հայ. Եկեղեցւոյ անկախութեան պաշտպանութեան համար:

1903ին, հայութեան յաղթանակը ռուսական բռնապետման պայքարին մէջ, ապահովուեցաւ Դաշնակցութեան ղեկավարութեամբ միայն:

Իսկ Դաշնակցութիւնը, յաջողեցաւ Հայ. Եկեղեցւոյ եւ ազգային կալուածներու պահպանման համար չարժման մէջ դնել մեր կենսունակ բոլոր ուժերը՝ հոգեւորականէն մինչեւ անհաւատ համալսարանական մարտիկը, չնորհիւ՝ իր յստակ եւ բիւրեղացած տեսակէտներուն՝ կրօնքի եւ եկեղեցիի մասին:

Թրքական եւ ռուսական բռնութեան մէջ, Հայ: Եկեղեցին կանգուն մնաց, հակառակ ոճիրին բոլոր ոտնձգութիւններուն:

Հայաստանի Հանրապետութեան շրջանին, 1918 — 20, Հայ. Եկեղեցին եւ եկեղեցականութիւնը, առանձին եկեղեցիները, Հայաստանեայց, Հայ Կաթողիկէ եւ Հայ Աւետարանական: Հայաստանեայց Մայր Եկեղեցւոյ զաւակները բացարձակ մեծամասնութիւն կը կազմեն. եկեղեցի չունինք: Նախկին շրջանին, երբ նոր էինք հաստատուած հոս, եկեղեցական արարողութիւնները կը կատարուէին Վրան - եկեղեցիին մէջ: Ցետոյ, երբ կառուցուեցաւ Մուսա Լերան Հայ Ազգ. «Ցառաջ» վարժարանի գեղեցիկ շէնքը որ տիրական դիրքը կ'ընէ դրեթէ բովանդակ Այնճարի վրայ եւ որուն կառուցումը կը պարտինք Փարիզի մեր սիրելի «Ցառաջ» օրաթերթին, եկեղեցին ալ փոխադրեցինք հոն: Այժմ նոյն շէնքը թէ դպրոցի եւ թէ եկեղեցիի կրկնակ դերը կը կատարէ, գոհացում տալով մեր մտային եւ հոգեկան բոլոր պահանջներուն: Հոգեւոր հովիւներն են Մարկոս քհնյ. Երէցեան եւ Վահան քհնյ. Քէնտիրճեան: Իսկ Մովսէս քհնյ. Շրիդեան, քանի մը տարիէ ի վեր, իբրեւ հոգեւոր հովիւ կը պաշտօնավարէ Քեսապի Ս. Աստուածածին եկեղեցիին մէջ: Միւս երկու «հայրենասէր» քահանաները մեկնեցան Ամերիկա, որմէ ետք մեկն ալ մօրուքը վրայ տուած է հոն, Ցարութեան տօնին յաջորդող Մեռելոցի օրը՝ մեռելներուն վրայ հոգեհանդստեան Աւետարան կարդացած ըլլալուն համար:

Ունինք 7 հոգիէ բաղկացեալ Թաղ. Խորհուրդ մը:

Մուսա Լերան Հայ Ազգ. «Ցառաջ» վարժարանը կրթական այս տարեշրջանի վերջաւորութեան, կը բոլորէ իր հիմնադրութեան տասնամեակը: Այս նուիրական յարկը, իբրեւ լոյսի եւ գիտութեան չեմարան, կրցած է տալ հարիւրաւոր երկսեռ աշակերտութեան հայեցի դաստիարակութիւն, գոհացում տալով անոնց լոյսի եւ ուսումի ծարաւի հոգիներուն:

Անցնող տասնամեակի ընթացքին, ան կրցած է իր դոյութիւնը պահել, հակառակ ստեղծուած նիւթական ծանր կացութեան: Որովհետեւ չունի հաստատուն եկամուտ, ինքնաբաւ դառնալու համար: Ցարդ ապրած է, կ'ապրի ու պիտի ապրի իր ջերմեռանդօրէն գուրգուրացող միութիւններու, հաստատութիւններու, բարեսէր ազգայիններու եւ անհատներու՝ նիւթական ու բարոյական օժանդակութիւններով, ինչպէս նաեւ մեր ժողովուրդի ըստ ու ընելիք զոհողութիւններով, որ կը կատարուին ամէն մարդի մէջ, այս կրթական թռնիրը միշտ վառ պահելու համար:

Վարժարանը 7դասեան է: Կ'ուսուցուին 4 լեզուներ, հայերէն, ֆրանսերէն, արաբերէն և անգլերէն: Կ'աւանդուին Հայոց պատմութիւն, Ընդհ. Ազգաց պատմութիւն, կրօնագիտութիւն, աշխարհագրութիւն, գիտութիւն, թուաբանութիւն, եկեղեցական պատմութիւն, երգեցողութիւն եւն.: Երկսեռ աշակերտութեան թիւն է 176: Երկսեռ պաշտօնէութիւնը կը բաղկանայ 10 հոգիէ, 8 ուսուցիչ եւ 2 ուսուցչուհի: Ապաբերէնի համար պետական ուսուցիչ չունինք: Այդ գլխի պակասը անձնուիրաբար կը լրացնէ Պ. Ժորժ Սապահը, պալեսթինցի քրիստոնեայ մը որ ամուսնացած է ճէպէլ Մուսացի աղջկան մը հետ: Պ. Ժորժը՝ նախկին անգլ. դրամատան գլխաւոր պաշտօնեանէն մին եղած է: Ամիսներէ ի վեր ձրիաբար կը ծառայէ վարժարանին, արաբերէնը լեզուն ուսուցանելու համար՝ մեր պզտիկներուն: Ծողովուրդ եւ աշակերտութիւն գոհ են:

Իսկ անգլերէնը լեզուն ալ ձրիաբար կը դասաւանդէ Պ. Անդրանիկ Քէնտիրճեան, քնիկ ճէպէլ Մուսացի, որ միեւնոյն ատեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտական առաջնորդ — մարզիչն է: Բոլորն ալ գոհ են իրմէ: Անգլերէնն կ'աւանդուի 4րդ դասարանէն 7րդ:

Վարժարանի հոգաբարձութիւնը կազմուած է ձեռնհաս ընկերներէ: Իր կարելին կ'ընէ վարժարանի վարկը միշտ բարձր պահելու համար:

Դպրոցինը ունին նաեւ հայ կաթոլիկներն ու հայ Աւետարանականները:

Հ. Ց. Դաշնակցութեան կոմիտէի, Հ. Ց. Դ. «Ցառաջ» Պատան. միութեան, եւ Օ. Խաչի մասնաճիւղի, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Հայ Արիներու, Արծուիկներու եւ Թաղ. Խորհրդի ժողովները տեղի կ'ունենան Ազգ. «Ցառաջ» վարժարանին մէջ: Այնպէս որ, դրեթէ չարունակ ժողով կը դումարուի հոն: Այնճարի լուսաւոր փարոսն է ան. կարծես թէ տեսակ մը ուխտատեղի դարձած է, թէ մեր ժողովուրդին եւ թէ դուրսէն եկող այցելուներուն համար:

Ց. Գ. ՊՈՒՐՍԱԼԵԱՆ

Այնճարի տասնամեակը

ԱՑՆՃԱՐ (Լիբանան).— Շուտով կը լրանայ հերոսական ճէպէլ Մուսային պարտադրուած բռնադատեալ արտագաղթի տասնամեակը:

Հեռաւոր ու պաշտելի ճէպէլ Մուսայի՝ երբեմնի չհնչող, առ այժմ ամայի, ուր կասկամնեը միայն կը վայեն, հայաբնակ վեց դիւղերու չարաչուք արտագաղթը սկսաւ 1939 Ցուլիս 17ին եւ վերջ դտաւ 23ի կէս գիշերին: Վեց օրուան մէջ դատարկուեցաւ մեր ծննդավայր — հայրենիքը, զըրկուեցաւ իր դարաւոր բնակիչներէն, զոհ դառնալով քաղաքական խաղերու:

Օրերով ու չաբաթներով, կիզիչ արեւուն տակ, կայանէ կայան փոխադրուելով, 1939 սեպտեմբեր 14ին վերջապէս հասած մեր վերջին կայանը՝ մեր այժմու բնակավայրը, ուր կ'ապրինք տասը տարիէ ի վեր:

Այնճար դուռ հայաբնակ դիւղաքաղաք մըն է, բաղկացած մէմէիայն ճէպէլ Մուսայի վեց դիւղերու հայ բնակչութենէն: Առժամաբար հոս փոխադրուած են մաեւ իրենց հայրենիքէն ղրկուած Պալեսթինցի արաբ դաղթականներ:

Այնճար կը դտնուի Պէքայի ընդարձակ դաշտի, Լիբանանի չոեմարանի, հարաւային կողմը, Սուրիոյ, եւ Լիբանանի ճիշդ սահմանագծին վրայ, Պէյրութն ու Դամասկոսը իրար միացնող խճուղիէն քանի մը րոպէ հեռու: Գիւղաքաղաքի երկայնքն է 18 քիլոմեթր եւ լայնքը 6 քիլոմեթր կը բաղկանայ 1604 տուներէ: Տուները մէկականի սենեակ են միայն, որոնք թէ ննջասենեակի, թէ ճաշասենեակի, թէ խոհանոցի եւ թէ հիւրանոցի դերերը կը կատարեն: Իսկ բարձրութիւնն է ծովու մակերեսէն 912 մեթր: Բաղդատելով նախկին տարիներու հետ, այստարի ձմեռը չատ խիստ եղաւ, մեծ վնասներ պատճառելով ցանքերուն: 14 սանդամ ձիւն տեղաց:

Այնճարն ունի առատ ջուր, կլիման առողջարար է: Մալարիան կարծես բոլորովին չքացած է, հարիւրաւոր կեանքեր դեղեմամբ առաջնորդելէ վերջ: Այժմ ժողովուրդի առողջական վիճակը դոհացուցիչ է: Երբեմնի գալհահար դէմքերը, այսօր վարդագոյնի փոխուած են, կեանքի պայմաններուն դուրընթաց:

Նոր կազմուած վիճակագրութեան մը համաձայն, դիւղաքաղաքիս այժմու բնակչութեան ընդհանուր թիւն է 3227 հոդի, բաղկացած 587 ընտանիքներէ հաշուելով նաեւ այն ընտանիքները՝ որոնք առժամաբար Պէյրութ եւ այլուր կը բնակին: Երկու կարաւանով կատարուած ներդաղթէն առաջ բնակչութեան ընդհ. դումարն էր 4756 հոդի:

Հայկական այս բոյնն ալ քանդել կամեցող ոդորմելիները՝ չկրցան հասնիլ իրենց նպատակին:

Շրջանիս քաղաքապետութեան նախագահն է ընկեր Ցարէթ Աբրահամեան, որ իր պաշտօնին ոչէրն է, ժողովուրդին սիրուած:

Երեք յարանուանութիւններն ալ ունին իրենց ամենասեր դործակցութեամբ լծուեցան մեր հայրենիքի վերակառուցման:

Էջմիածինն ու կաթողիկոսը, հոդածութեան առարկայ դարձան մեր պետութեան: Ազդային բոլոր հանդիսութիւններուն եւ պաշտօնական ցոյցերուն, կաթողիկոսն եւ բարձր հոգեւորականութիւնը՝ իրենց պատուոյ տեղն ունեցան միշտ:

Ոչ մէկ պայքար եւ վէճ՝ պետութեան եւ եկեղեցւոյ մէջ:

Ո՞ր պարկեշտ եւ անաչառ պատմագիրը պիտի յանդգնի ժխտել կամ ստորագնահատել Դաշնակցութեան վճռական դերը այս շրջանի պատմութեան մէջ:

Ո՞վ է, որ պիտի համարձակէր, առանց չնայականութեան — ընդհանրացնել քանի մը շահամոլ, դաւաճան եւ օտարին ծախուած հոգեւորականներու դէմ՝ Դաշնակցութեան մահացու հարուածները, դանոնք ուղղուած համարելով մեր եկեղեցիին դէմ:

Ո՞վ է, որ պիտի փորձուի այսօր՝ մեր ներկայ բացառիկ շրջանին մէջ ալ, ստանալ Դաշնակցութեան դոհաբերութիւնն ու ճիդերը՝ միշտ ի խընդիր՝ Հայ. Եկեղեցիի «աւանդական կարգերու» անվթար պահպանման:

Հաշուած են արդեօք Դաշնակցութեան նիւթական եւ բարոյական զոհողութեանց չափը, մեր ազգապահպանման այս ամենակարեւոր աղդակներէն մէկուն՝ Հայոց եկեղեցւոյ՝ բարեկարգութեան եւ յարատեւութեան համար:

Մեր հակառակորդներու համար հաճելի չէ այս կարգի խնդիրներուն մօտենալ առարկայօրէն: Վատգի, այս ճեւի քննութիւններով, Հայ. Եկեղեցւոյ թշնամիի դերին մէջ երեւան պիտի դայ ոչ թէ Դաշնակցութիւնը, այլ այն իսկական քանդիչ ուժը, որու արեւուվը կ'երդնուն այսօր մեր «եկեղեցասէր» հերոսները:

Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄ.

ՋԸՐՁԻԼ 25 սթեյլին նուիրեց այն հանդանակութեան առթիւ որ բացուած է Լոնտոնի մէջ, անդլիացի փաստաբան մը վարձելու եւ դերման մասնչայ Մանդթայնը պաշտպանելու համար:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ խորհուրդ մը պիտի կազմուի մօտերս Սթրազպուրկի մէջ, եւրոպական երկիրներու խորհրդարաններու պատուիրակութիւններէն: Այդ կազմակերպութեան մէջ մտնելու համար Թուրքիա եւ Ցունաստան դիմում կատարած ըլլալով, Ֆրանսա եւ Անգլիա կը քննեն այս խընդիրը:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Աթէնքի մէջ, առաջնորդ Կարապետ արք. Մազլումեան Ճունիս 19ին քահանայ ձեռնադրած է երկու ընծայացուներ, Պ. Արմենակ Տէր Ճակոբեան, կոչերով Տէր Մեսրոպ, եւ Պ. Համօ Մեհրապեանը, (Տէր Շաւարշ)։

Արմենակ Տէր Ճակոբեան, եղբայրը ծանօթ հրապարակագիր եւ տպարանատէր Պ. Ճակոբ Տէր Ճաճիրեանին, տարիներով աշխատակից Պոլսահայ եւ յունահայ մամուլին, ուսուցչութեամբ կը պրաղէր Աթէնք հաստատուելէ ի վեր։ Այժմ ալ իր կրնաւոր գործը պիտի ըլլայ այդ։ Իր քահանայութեան կնքահայրութիւնը ստանձնած է Բարեգործականի Աթէնքի վարչութիւնը։ Երկրորդ նորընծան, Շաւարշ քահանայ Մեհրապեան, Հ. Մ. Ը. Մ.ի սանն է, եռանդուն երիտասարդ մը, որ բանաստեղծութիւններ ալ գրած է։ Երկու նորընծաները իրենց անդրանիկ պատարագը պիտի մատուցանեն Վարդավառի կիրակին։

ՊՈԼՍՈՑ ԱԶԳ. ԲԱՆՍԸ.— *Պոլսոյ թերթերը կը շարունակեն հակասական տեղեկութիւններ հրատարակել տեղապահական հարցի մասին, որ կատարեալ թնճուկի մը վերածուած է։ Ամէն օր մէյ մէյ լրագիր կը ծագի Աբդիւլ Համիտեան արք.ի շուրջ, որուն հրաժարումը պահանջած են ոչ միայն Ազգ. վարչութիւնը, այլեւ զանազան Միութիւններ եւ ծանօթ անձեր։ Հին վաստակաւոր մը, հիմնադիր Ս. Թարգմանչաց վարժարանի, բաց նամակ մը հրատարակած է տեղապահին դէմ, ուր կ'ըսէ.— «Ալ հեռացիր մեզմէ, չենք ուզեր անունդ լսել, չենք ուզեր երեսդ տեսնել»...*

«Մարմարա» (7 Ճունիս) կը գրէ թէ էջմիածինէն նոր հեռագիր մը եկած է որով կաթողիկոսը մանրամասն հաշիւ եւ տեղեկութիւններ կը պահանջէ։ Բայց տեղապահը ժողովուրդէն կը պահէ հայրապետական հրահանգները։

Թիւրքիոյ Հայ Կանանց Բարեգործական Ընկերութիւնը 80 տարուան անցեալ ունի եւ ներկայիս իր ծաւալուն ու բեղուն գործունէութեամբ տեղւոյն հասարակական կեանքի նեցուկներէն մէկը կը հանդիսանայ։ Այդ ընկերութիւնը կազմուած է 1905ին, Հայկական ղպրոցի տեսուչ, կրթական գործիչ Լեւոն Բարայեանի նախաձեռնութեամբ եւ վաստակաւոր ուսուցիչ Աշխատրեանի եւ հասարակական գործիչ Օր. Հեղինէ Մեծբայեանի ջանքերով։ Ընկերութիւնը չարունակած է իր գործունէութիւնը մինչեւ 1921 երբ տնտեսական ծանր տագնապի հետեւանքով լուծուեցաւ։ Վերակազմուեցաւ 1930ին «Աւիւթ»ի արտօնատէր՝ Տոքթ. Վարդան Ճուվհաննէսեանի ջանքերով։

Ընկերութիւնը, որ սկիզբը առաւելապար նպատակ ունէր տեղւոյն ազգ. ղպրոցին նիւթական աջակցութեան, աւելի ընդլայնելով իր գործունէութիւնը օգնութեան հասաւ բազմաթիւ կարօտեալներու, պանդխտ գիպացիներու, գաղթականներու, տարագիրներու եւ ուրիշ մանուկներու։ Անոր չնորհիւ հիմնադրուած է մայրաքաղաքին առաջին մանկապարտէզը։ Ան է որ մասնաւոր ֆոնտ ստեղծած է չքաւոր սան ներուն համար, ընդհատ, դրենական պիտոյք եւայլ աջակցութիւն հասցնելու համար։ Ան է որ կազմակերպած է գաւառացի ղինուորներու եւ պանդխտ հայրենակիցներու համար Ծննդեան եւ Զատկական տօնական ընդհանրական ընթրիքի սեղան։ Դպրոցներու փակմանատեն իր վրայ վերցուցած է դրամարանի պահպանման գործը։ Իր անդամուհիներու ինքնազարգացման համար կազմակերպած է դասախօսութիւններ եւ գրական դեղարուեստական երեկոներ, պահած է օրբեր եւ ներկայիս կը պահէ Նոր Զուղայի ազգային օրբանոցը, աջակցած է Արաքի գիւղական ղպրոցներուն, ներգաղթի գործին ինչպէս եւ ներգաղթի պատճառով տուժած գիւղացիներուն։

ՀԱԼԷՊի մէջ տասնըհինգ օր ցուցադրուեցաւ գորգ մը, որ արուեստի հրաշալիք մըն է։

Մայճեանները Նոր Գիւղի մէջ ցուցադրած են 2.75×2.25 մեթր մեծութեամբ գորգ մը, որ կը ներկայացնէ Տրդատ Գ.ի եւ Հռիփսիմէ Կոյսին տեսակցութիւնը։ Գոյներու եւ գիծերու մեծ հարստութիւն եւ արուեստի մեծ քնակռնութիւն ունի, կարծես նկար մը ըլլար։ Վարդավառ Մալճեան յղացած եւ գծած է գորգին մօտիվը, որու համար տրամադրած է մէկ տարի։ Իսկ գործը հիւսած է մայրը Մարիամ Մալճեան, իր աղջկան Օր. Սրբուհիի հետ։ Անոնք տարի մը աշխատած են, արտադրելու համար այս գլուխ գործոցը։ Մարաչցի այս ընտանիքին ընտանեկան արհեստն է գորգագործութիւնը, «պիտի ջնջեմ, այլ երազուած օր մը զայն պիտի նուիրեմ Հայաստանի Թանգարանին» ըսած է Պ. Մալճեան։

ԱՅՍ ԱՒ ՄԵՐ ԾԱՂԿՈՑԸ

Սէվրան.— Կապոյտ Խաչի ղպրոցին ամավերջի հանդէսը տեղի ունեցաւ անցեալ կիրակի 10 Ճունիս, Livry, Hôtel de Franceի սրահին մէջ։

Հանդէսը բացուեցաւ «Ճառագ նահատակ»ով ղոր երգեցին աշակերտները, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Զիլինկիրեանի։ Գեղարուեստական բաժինն՝ մեծ յաջողութեամբ երգուեցան՝ «Լուսին չկայ», «Ահա ելաւ լուսինն արծաթ», «Հայ եղբայրներ», «Սարերի վրով գնաց», «Մամպի տակից», «Հ՝չեմ է զանգը», «Հայ աղջիկը» խմբերգները, բուռն ծափերու մէջ։ Արտասանեցին աշակերտներէն՝ Էլիզա եւ Անի Պապիկեան քոյրերը, Նշ. Աչըգեան, Մելինէ Եմէնիճեան, Եդ. Ալոյեան, Ամահիտ Շահինեան, իսկ փոքրերէն Ժ. Կիւլեան, Ժ. Պալպալեան, Ս. Ալոյեան։

Դադարէն վերջ ներկայացուեցաւ նշանաւոր «Հու-հու»ն, խիստ ծիծաղաշարժ «Զեռնոցը» (թրամախօսութիւն), Ազատուհի Ալոյեան (ուսուցչուհի) Ն. Աչըգեանի, Ե. Ալոյեանի, «Շագանակի որդ»ին Ժ. Կիւլեանի մասնակցութեամբ։

Համով հոտով «Դդումի վաճառականը», Կ. Մանուկեան (պատրոկապետ), Եդ. Եսայեան (սիրող զերասան), Թովմ. Կատայեան՝ (Դդումի վաճառականը) — արկածով թիւը կատրած ըլլալուն հակառակ մեծ եռանդով կատարեց իր դերը,— եւ Օհան Աչըգեան (ոստիկան)։ Երգուեցան «Արեւը կայնէ կէս օր» եւ «Միրանի ծառի տակին» մեծ յաջողութեամբ։ Աշակերտուհիները պարեցին Հայաստանեան պարեր, «Հօյ նազան իմ» եւ ուրիշներ, որոնք կրկնուեցան։

Էլիզա Պապիկեան՝ Կապոյտ Խաչի ղպրոցին չորս տարուան հայերէնի դասընթացքին հատատման առթիւ՝ երախտագիտական ուղերձ մը կարդաց ի դիմաց իր ընկեր ընկերուհիներուն, ուղղուած՝ Սէվրանի Կ. Խաչուհիներուն եւ իրենց ուսուցչուհի Տիկին Զիլինկիրեանի։ Ա՛յս առթիւ աշակերտները զեղեցիկ ծաղկեփունջ մը նուիրեցին։ Եւ ուսուցչուհին ընդհակառակը յայտնելով, յիշեցուց թէ չորս տարի առաջ բոլոր աշակերտները փրանսերէն կը գրէին իրենց գերը, մինչդեռ հիմա, հայերէն կը կարդան եւ հայերէն կը գրեն։ Ինդրեց մայրերէն կատարել աղջատպատման իրենց նուիրական պարտականութիւնը, չատ մօտէն հսկելով իրենց հոգեհատորներուն վրայ։

Այս տարի, փոխան մրցանակի, ուսուցչուհին հանդիսականներուն ծափահարել տուաւ բոլոր արժանաւոր աշակերտները ի մէջ այլոց, Պուրժէնն մինչեւ Սէվրան հինգշաբթի գիշերային գասընթացքներուն հետեւող կիրակոսեան քոյրերը որոնք հինգ ամսուան մէջ, իրենց երկու եղբայրներուն հետ, հայերէն գրել — կարդալ սորված են եռանդագին։

Գեղարուեստական բաժինէն վերջ սկսան եւ րոպական պարերը, ընտիր նուագախումբի մը ընկերակցութեամբ, տեւելով մինչեւ կէս գիշեր։

Ներկայ մը

ՁԱՅՆԵՐ ԴԱՐԱՒԱՒԵՆ

ՄԵՐ ԾԱՂԿՈՑԻՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՊՈՒՏՈ, 12 *Ճունիս (յապաղած)*.— *Սիրելի «Ճառագ», անցեալ կիրակի Սրբոյն Երիտասարդ ընկերվարականներու սրահին մէջ Ս.Սահակ Մեսրոպի ինչպէս նաեւ Ա. Ահարոնեանի, Կոմիտաս վարդապետի եւ ուրիշ անմահներու ոգիները կը խայտային, ի տես մեր մատղաշ մանուկներու ճլվլումին։*

Քոյր Խաչուհիները կազմակերպած էին իրենց ղպրոցի ամավերջի հանդէսը, ղեկավարութեամբ Օր. Շաքէ Քէնտիրեանի։ Տեղական մանուճիւղին կողմէ Տիկին Տօնէրեան չեշտեց կրթական գործին արժէքը։ Եւ ահա խումբով եւ առանձին առանձին բեմ կուգան խմբերգելու արտասանելու, նուագելու, մեներգելու տրամախօսելու եւ զուգերգելու երկ-ձայնով։ Ծնողները կը հետեւէին իրենց զաւակներու հայերէն թոթովանքներուն։

Ուսուցչուհի Օր. Շ. Քէնտէրեան որ չարաքներով աշխատած էր, հոգ տանելով աշակերտաշակերտուհիներուն արտասանութեանց եւ տրամախօսութեանց, իւրաքանչիւրին եւ երաժշտական բաժնի ղեկավարութեամբ։

Հանդէսը անցաւ չատ յաջող։ «Ծաղիկներու պարը» եղգախառն՝ չափահաս աշակերտուհիներով, (9 հոգի) եւդպրոցի ամենափոքրիկները (8 հոգի) հայկական տարազով «Ընորից նոր մանչուկ» երանգ», հայկական պարերը այնքան խանդավառութիւն ստեղծեցին որ ներկաներու պահանջին վրայ կրկնուեցան։

Պարերու գժուար բաժինը սորվեցուցած էին Խաչուհի Տիկիններ Սիրան Հալաճեան եւ Ն. Տոքէրեան։ Մասնաճիւղին քարտուղարուհին Տիկ. Կարապետեան դեղեցիկ ծաղկեփունջ մը նուիրեց Օր. Շ. Քէնտէրեանի եւ ներկաներն ալ ջերմապէս գնահատեցին անոր մէկ տարուան աշխատանքը։ Բոլորն ալ առատաձեռնութեամբ մասնակցեցան ի նպաստ դպրոցի սարքուած աճուրդին (ափսէ մը խմիչքի սպասներով), եւ կարճ ժամանակի մէջ դոյացաւ 10.300 ֆր.։ Շահեցաւ Նոր Սերունդէն Պ. Հալաճեան։— Զալկարացի

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Ը.

ԴԱԻԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Քիչ յետոյ Լեւոնիկի միտքն ինկան դարձեալ իր հօրը ամրոցը, հայրենի խնջոյքներն ու ուրախութիւնները։ Ինչպէս կ'ուզէր թռչիլ այնտեղ, ինչպէս կ'ուզէր գոնէ մէկ վայրկեան հոն ըլլալ եւ քաշել ականջները իր եղբօրորդիին՝ չարաճճի Պօղոսին, որ միշտ կը կեներ իր առջեւ եւ նետը ձեռքը կը կանչէր «հօրեղբայր, ի՞նչ կը նուիրես ինձի, եթէ նետով զարնեմ այս նշանը»։

Համբոյր մը, կը պատասխանէր հօրեղբայրը։ Եւ յիրաւի՝ չարաճճի Պօղոսը կը զարնէր նշանը, եւ իր վարդագոյն այտերը մօտեցնելով կ'ըսէր. դեհ, հօրեղբայր, նշանը զարկի, համբուրէ. միայն թէ ինձի համար ալ սուր մը գնէ. ես ալ կ'ուզեմ մէկդ քս սուր կրել, ինչպէս պապս ու դուն կը կրէք»։

Եւ Լեւոնիկ, տարուած այս յուշերէն, չէր դգար որ թեւեւ աչքերը բաց, սակայն իր միտքը հեռուհեռուէ կը քնանայ, հեռուհեռուէ կը կորսնցնէ իր արթնութիւնը եւ կոպերը կամաց կամաց կը ծանրանան։

— Ախ, Եսթերս... Եսթերս... որքան ատեն կայ որ չեմ տեսեր զինքը, խորհեցաւ դարձեալ Լեւոնիկ։ Զղջաց թէ ինչպէս աչքերը փակուեցան, եւ մէկ րոպէի մէջ ամէն բան թռաւ իր մտքէն։

Ուղեղը դադրեցաւ գործելէ, ու խաղաղ, անվրդով ինքզինքը պատեց զինքը։

Լեւնիկ չիմացաւ նոյնիսկ, թէ ինչպէս զրսէն լսուեցան զգուշաւոր քայլերու ձայներ, թէ ինչպէս դուռը բացուեցաւ եւ մարդ մը, սուրը հանած, կեցաւ իր գլխուն վերեւ։

Մարդասպանը, անոր գլխուն վերեւ կեցած, սուրը կը ճօճէր ու կը մտածէր, «սպաննել զայն թէ ոչ»։ Այդ չէր իր նպատակը։ Լեւոնիկին կեանքը պէտք չէր իրեն. աւելի թանկագին կեանք մը պէտք էր իրեն։ Վերջ պիտի դնէր Գագիկ իշխանի կեանքին, որպէսզի ստանար Վեստ Սարդիսին սուզ դինով ձեռք բերած ոսկիները։ Եւ մարդասպանը վճռեց նախ պահապանը սպաննել, յետոյ՝ անոր տէրը։ Սուրը բարձրացուց եւ ուզեց մխել Լեւոնիկին կուրծքը, երբ անորոշ ու խուլ շշուկ մը լսեց դուրսէն։

Մարդասպանը կանգ առաւ, եւ նայեցաւ դրան կողմը, ուրկէ դանդաղ, զգուշաւոր քայլերով մէկը կը մօտենար։

Այդ միջոցին Լեւոնիկ աչքերը բացաւ, եւ տեսաւ մարդասպանին մերկ սուրը։ Իսկոյն վեր թռաւ տեղէն, ու երկուքին միջեւ սկսաւ կռիւը։

— Էհէ, լաւ ժամանակ գտար Լեւոնիկն սպաննելու, անճնատուր եղէր, եթէ ոչ կատր կատր կ'ընեմ քեզ։

Մարդասպանը սուրի հարուածով վիրաւորեց Լեւոնիկին ուսը։ Ներճ տղան ցաւէն կսկծաց. բայց աւելի զայրացաւ, երբ տեսաւ որ դուռը բացուելով ուրիշ չարագործ մըն ալ ներս մտաւ, եւ յարձակեցաւ իր վրայ։

— Ահ, անիծեալներ, դուք երկուքի՞դ էք թէ կան ուրիշներ ալ։ Միթէ դուք չէ՞ք գիտեր որ Լեւոնիկին համար տասն ալ քիչ է։

Կռիւը երկար չտեւեց։ Չարագործներէն մէկը չուտով գետին տապալեցաւ, իսկ միւսը՝ զայն տեսնելով խոյս տուաւ եւ անյայտացաւ մութին մէջ։

Այդ միջոցին պատանի Գագիկը դուրս եկաւ իր սենեակէն եւ, տեսնելով վիրաւոր չարագործը ոտ մահուան տագնապի մը մէջ կը հեծէր, դլուխը շարժեց ցաւագինօրէն։

Աղմուկը ինկաւ վանքին մէջ, եւ չուտով ամէն կողմէ ճրագներ վառուեցան։ Փնտռեցին միւս չարագործը, սակայն անոր հետքէ անգամ չգտան։ Ո՞ր տեղէն ներս էին եկեր այդ մարդասպանները, եւ ո՞ր տեղէն փախուստ տուաւ անոնցմէ մէկը, առիկա անյայտ մնաց։ Սակայն երբ պատեան վիրաւորուածի դէմքին, սոսկացին։ Վանքինծառաները մէկն էր, Մարկոսը։

— Դաւաճան, կ'ուզէիր սէրդ սպաննե՞լ, գոչեց վանահայրը բարկութենէն դողացող շրթունքներով։

ԲԱԳՐԱՏ ԱՇՎԱՋԵԱՆՑ

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՒ

Լիբանանի գինուորական ատեանը վերջին դէպքերուն առթիւ մահուան դատապարտեց 12 *հոգի : Ուրիշ* 53 *ամբաստանեալներ դատապարտուեցան* 3 *տարիէն մինչեւ ցկեանս բանտարկութեան : Աւելի քան հազար հոգի ձերբակալուած էին իբրեւ ամբաստանեալ փաշական կազմակերպութեան մը, որուն պետը, Անթուան Սաատէ, Յունիս* 7*ին ձերբակալուելով,* 24 *ժամուան մէջ դատուեցաւ եւ գնդակահարուեցաւ : Իր փոխանորդը, Ապտիւլ Մեհիմ, չէ ձերբակալուած տակաւին : Դատապարտեալները ամբաստանուած էին թէ յարձակում գործած են հինդ ոստիկանական պահակոցներու վրայ, զէնք եւ ռազմամթերք յափշտակելու համար :*

ՄԱՏՆԻՋ ՄԸ, Ժաք Տէզուպրի, որ պատճառ եղած էր Դիմադրական ճակատի 116 *ռազմիկներու մահուան եւ որ կը դատուի ատենէ մը ի վեր, առջի օր թունաւորեց իր ընկերները, բանտին մէջ, բայց կարելի եղաւ փրկել : Երկու նամակներ ձգած էր, որոնց մէջ կ'ըսէր թէ «կը մնայ Նացի (հիթլէրական) եւ այլեւս չուզեր ներկայ ըլլալ դատական խեղկատակութեան» :*

ԱՆԳԼԻՈՑ դանձային նախարարութիւնը պիտի վարէ վարչապետը, արտաքին նախարարը, պեւին ալ հիւանդացած ըլլալով : — Լոնտոնի նաւահանգստի բանուորներուն գործադուլը կը շարունակուի : Աւելի քան 6000 *գինուորներ կը բանին քարափին վրայ, նաւերը պարպելու համար : Ի հարկին պիտի կրկնապատկուի այս թիւը : Բանթողներուն թիւն է* 15.340 *: Կը կարծուի թէ ի վերջոյ տեղի պիտի տան :*

ՕԴԱՆԱԻՈՑԻՆ կարգ մը դործարաններ փակուած են եւ բազմաթիւ բանուորներ պիտի արձակուին : Այս վերջիններէն 300 *հոգի առջի օր ցոյց մը կատարեցին Լըվայուայի դործարանին առջեւ : Հինդ ոստիկաններ թեթեւապէս վիրաւորուեցան եւ հինդ ցուցարարներ ձերբակալուեցան : Երկու հարիւր բանուորներ ալ Պիյանքուրի մէջ հաւաքուած էին, բայց ոստիկանութիւնը ցրուեց առանց միջադէպի :*

ՋԻՆԱՍՏԱՆի կարմիր բանակները, որոնք իրենց արշաւը ընդհատած էին իբրեւ հետեւանք ողողումներու, երկուշաբթի օր վերսկսան ընդհանուր յարձակողականը, հարաւ. Ջինաստանի մէջ : Արդէն դրաւած են բազմաթիւ կարեւոր վայրեր :

ԱՔԻՆԻի ոստիկանութիւնը կը ծանուցանէ թէ յաջողած է խորտակել ահաբեկչական կազմակերպութիւն մը, որուն վարիչն էր 35 *տարեկան կին մը, Մարիա Նիկոլէթու : Իրեն հետ ձերբակալուեցան* 24 *հոգի : Մարիայի բնտանիքին բոլոր անդամները մոլեռանդ համայնավարներ են : Երբ ոստիկանները տուն մտան, իր մայրը փորձեց կլլել կարգ մը վտանգաւոր թուղթեր : Քոչանայի գինուորական ատեանը մահուան դատապարտեց* 19 *համայնավարներ :*

800 ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿՆԵՐ *ցոյց մը կատարեցին Թել Ավիվի (Իսրայէլ) փողոցներուն մէջ :*

ՍԱԿԱՐԱՆ (Բչ).— Սեպտեմբերին 1097 (950), *տոլար* 330.50 (343), *ղուից. ֆրանք* 83.05 (84.50) : *Նափոլէոն* 4050, *ղուից. ոսկի* 3700, *սեպտեմբերին* 4510, *տոլար* (20) 18.400, *ճոյլ ոսկի* 563.000 *ֆր. :*

ՋԵՒՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ նախարարներէն վեցը Մոսկուա գացին, ինչ որ մեծ ուշադրութիւն դրաւած է քաղաքական շրջանակներու մէջ :

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ բանակցութիւնները վերսկսան արաբական չորս պետութիւններ եւ Իսրայէլի միջեւ, երեք շաբթուան ընդհատումէ մը վերջ : Ցոյս կայ որ վերջնական ելքի մը յանդին :

ՖՐԱՆՍԱԶԻ ՇՐՋԱՆԻՆ 16*րդ հանդիսաւորը երկուշաբթի հասաւ Պրիանսօն, ինչպէս կը նախատեսուէր արդէն : Իտալացիները առաջին տեղերը դրաւեցին եւ Ռուպիկ չկրցաւ արդարացնել իր վրայ դրուած յոյսերը : Առաջին հանդիսացաւ Ճինօ Պարթալի, որ անցեալ տարի արդէն յաղթական հասած էր Փարիզ, երկրորդ նորէն իտալացի Քոփի : Պարթալի Քանէն Պրիանսոն* 274 *քիլոմեթր կտրեց* 10 *ժամ* 25 *վայրկեան էն եւ Մանեսի կռնակէն առաւ դեղին չապիկը զոր կրնայ պահել մինչեւ Փարիզ, նկատելով որ ամէնէն տաժանելի հանդրուանն էր երկուշաբթի օրուանը :*

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

H. PASDERMADJIANի
HISTOIRE DE L'ARMÉNIE

Depuis les Origines jusqu'au Traité de Lausanne

Լիակատար ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, *չուրջ* 500 *էջ : Գին* 1000 *ֆրանք : Առաքման ծախքով* 1100 : *Դիմել Հրատարակչին*, Librairie Orientale H. Samuelian, 51 rue Monsieur le Prince, Paris (6): Chèque Postal Paris 1278-35:

Հրահան – Սմարէլ դրատան մէջ պիտի գտնէք ամէն տեսակ հայերէն եւ ֆրանսերէն գրքեր :

Մ. Մարութեանի վերջին ներկայացումներ

ՄԱՐՍԷԼ, Սինէմա - թատրոն Ալքազարի մէջ (Cours Belsunce) *Յունիս* 23*ին շաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ* 9*ին, կը բեմադրուի* ՇԷՅՔՍՓԻՐԻ

ՕԹԷԼԼՕ

ԼԻՈՆ, թատրոն Հօրլօժի մէջ (cours Lafayette) *Յունիս* 30*ին , Շաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ* 9*ին, կը բեմադրուի* ՇԷՅՔՍՓԻՐԻ

ՕԹԷԼԼՕ ն

մասնակցութեամբ Տիկին Ռ. Մարութեանի եւ Շանթ թատերախումբին :

ԽԱՆԱՍՈՐԱՑ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՓՈՆ ՏՐ ՇԷՐԻԻԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէի կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Փոն տէ Շէրբիւի Անդրանիկ խումբի :

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ Փոն տը Շէրբիւի «Ա լա Փլէն» դեղածիծաղ անտառին մէջ :

Փոխադրութիւնը Տօֆինէ ընկ. Օթօքարով, որ նոյն առաւօտ ժամը 10*ին կը մեկնի փլ. կիշառէն, երթ ու դարձի համար դին* 100 *ֆրանք :*

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ ...

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ ...

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ԱՄԱՌՆԱՑՆ ՊԱՐԱՒԱՆԴԷՍԻՆ, 30 Յունիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8*էն մինչեւ լոյս* Horizon Plage*ի բացօթեայ հաստատութեան մէջ :*

ԼԱ ՍԻՈԹԱՑԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 3*ին Միւթիւալիթէի սրահին մէջ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Հրայր» խումբը կը տօնէ իր Բ. տարեշրջանը, հովանաւորութեամբ Ն. Ս. Շ.Ը. վարչութեան եւ «Ալաժակ» խումբին : Կը բանախօսէ Մարսէյլի Շ.Ը. Կոմիտէին կողմէ*

ԸՆԿԵՐ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Կը ներկայացուի « ԵՐԿՈՒ ԽՈՒԼԵՐ»Ը եւ 1948*ի ողիմպիական նին չարժանկարը : Իր մասնակցութիւնը կը բերէ նաեւ Bld. Oddo*ի *Նոր Սերունդի նուագախումբը : Մուտքը ազատ է :*

ՀԱՑ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ժողովրդապետութիւնը կը յայտարարէ թէ նոր հոդաբարձութիւնը կազմուած է հետեւեալ աճխատորութիւններէն.— Պ. Պ. Է. Մալոյեան՝ առենապետ, Ա. Գոնճիանց՝ առենադպիր, Պ. Սիհայի՝ գանձապահ, Ց. Բօսպիյիքեան, Ա. Օրհնեալ, Ա. Գնդունի, Վ. Տալեան խորհրդականներ :

ՋԲՕՍԱԿԱՆ ՊՏՈՑՏ

Ֆ. Հ. Կապոյտ Ասչի Վիէնի մասնաճիւղը պըտոյտ մը կազմակերպած է դէպի Էքս լէ Պէն սանուհինեղուն համար, մասնաւոր օթաքարով :

Այս կիրակի, մեկնում առտուան ժամը 5*ին, վերադարձը՝ եր.եկոյեան ժամը* 10*ին : Կը հրաւիրուին Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդականները : Փափաքողները դիմեն ընկեր Ուզունեանի , արձանագրուելու համար :*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Ս. Պալանեան որ 1946*ին Լիոնիմէջ Պ. Զոպանճիքեանի սպանութեան առթիւ ամբաստանուած էր, եւ հակառակ իր անմեղութեան* 25 *ամիս բանտարկուելէ վերջ անպարտ արձակուած իր վարպետին Պ. Սեդրակ Նազարեանի եւ ճաչարանապետ Ցարութիւն Մինասեանի վկայութիւններով, կուզայ հրապարակով իր շնորհակալութիւնները յայտնել, յիշեալ հայրենակիցներուն եւ բոլոր անոնց որոնք համակրական արտայայտութիւններ ունեցան իր բանտարկութեան եւ հիւանդութեան ընթացքին :*

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dumesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՇԱՏԱԽՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՌՈՄԱՆի «Քեռի» խումբի դասախօսական ժողովը այս ուրբաթ օր , երեկոյեան ժամը 8.30*ին կ'ունենայ Յարութիւն Պօյաճեանի բնակարանը : Կը խօսի ընկեր Ս. Պիլալի : Նիւթ «Հ. Ց. Դաշնակցութեան դեկավարութիւնը որպէս դասական տիպար իւրաքանչիւր դաշնակցականի համար » :*

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. Պուլ. Օտտոյի Վրայ գտնուող հնթակոմիտէի ժողովը այս կիրակի ժամը 3*ին, սովորական հաւաքատեղին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :*

Հ. Ց. Դ. ԱՐՄԻի հնթակոմիտէի ժողովը այս չաբաթ դիշեր Ֆրանսական վարժարանին մէջ, 69 rue d'Arcueil, Salle Jaurès:

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Օդափոխութեան գացող մեր ընթերցողները, որոնք ձեռքէ կը գնէին «Յառաջ»ը, կրնան ամսական 200 *ֆրանքով բաժանորդագրուիլ կանխիկ, եւ ստանալ թերթը իրենց արձակուրդի ընթացքին :*

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. ՓԱՐԻԶի Եգիպտացի կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Շ. Մինասքեանի եւ ընտանիքին իրենց մօր՝ ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ Ի. ՄԻՍԱՔԵԱՆի մահուան առթիւ եւ հազար ֆր. կը նուիրէ Վէթ. Ֆոնտին :

★ *Նոյն առթիւ ցաւակցութիւն յայտնելով, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Խաչատուրեան հազար ֆր. կը տրամադրեն Յառաջ»ի տարածման Ֆոնտին :*

ՄԱՐՍԷԼԷՆ Տէր եւ Տիկին Գ. Գասպարեան եւ զաւակները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Տիկին Էլիզ Քէօսէեանի, Օր. Զապէլ Քէօսէեանի, Տէր եւ Տիկին Տօքթ. Գ. Տուտէ Փափազեանի, Տէր եւ Տիկին Ց. Փափազեանի եւ բոլոր պարագաներուն, իրենց մօր՝ Տիկին ԱԳԱՊԻ ՓԱՓԱԶԵԱՆի մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրեն Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին :

ՑՈՒԼԻՍ 31ԻՆ ՄԱՐՍԷԼԷԻ ՄԷՋ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

*Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Օհանջանեան եւ Իշխան խումբերուն : Chalet Bellevue*ի *մէջ,* 117 Ave. Corot, St. Just :

★ *ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ տարեկան տօնակատարութիւնը ՇԱՎԻԼԻ ԱՆՏԱՌԻՆ մէջ, Արղութեան խումբին կողմէ, Յունիս* 31*ին :*

ՑԵՏԱԶԳՈՒԱԾ.— ԷՔՍ ԼԷՄԻԼԻ դպրոցի տարեվերջի հանդէսը որ 17 *Յուլիսին պիտի կատարուէր, յետաձգուած է Յուլիս* 31*ին :*

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

L'EUROPÉEN, Organe des Peuples reconciliés. Directeur - fondateur Donald Rolands. *Հասցէ* .— 136 Champs-Elysées, Paris (8):

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, ֆրւսֆռւս հաւով կամ շիշ-քէպապով եւ արեւելեան կերակուրներ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ Պ. ՀԱՑԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ԶԱՒԻ, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ :

Ets. DARON

LÉON DONIGUIAN et Cie.

Entreprise générale du bâtiment

Կը ստանձնենք չինութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ գործ, immeubles, pavillon *ու զանազան նորոդութիւններ : Դիմել՝* 52 rue Gustave Courbet , Bagneux (Seine) : *Հեռ.* Alé. 47-86:

ՅԱՌԱՋԱԳԻՐ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գինն 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Jeudi 21 JUILLET 1949 Հինգշաբթի 21 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5902–Նոր շրջան թիւ 1313

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԿՈՒ ԱՌԱՋ, ՄԷԿ ԵՏ

Ժողովրդական պարի մը եղանակը չէ որ կը յիշեցնէք: Ոչ այ բառախաղ մը կը փորձենք:

Պարզապէս նշանախօսք մը, որ կը բխի օրուան պահանջներէն: Մանաւանդ Հայկական Արտասահմանի ներկայ պայմաններէն:

Ակնարկ մը դէպի ետ, եւ երկու քայլ յառաջ:

Ահա ուղեգիծը բոլոր անոնց որ կը յաւակնին դեր մը կատարել տարագիր բազմութեանց փրկութեան ճամբուն վրայ :

Այս պիտի ըլլայ ճգտումը մասնաւորապէս Դաշնակցական երիտասարդութեան, եթէ կ'ուզէ արդարացնել իր կոչումը:

Ակնարկ մը դէպի ետ՝ իրրեւ ներշնչման աղբիւր: Չափելով ամեհի փոթորիկներուն եւ պայքարներուն խորութիւնը: Նիւթ եւ աւիշ քաղելով:

Բայց, առանց տարին կառչելու: Միշտ զգոյշ՝ անցեալ փառքերով թմրելու, լճանալու, քարանալու փորձութենէն:

Շուտ կը մաշի, կը սպառի որեւէ ժառանգութիւն, եթէ յաջորդները չկարենան քայլ մը աւելի յառաջ նետուիլ: Արժանիք մը, աշխատանք մը աւելի բարդել եղածին վրայ :

Ո՛վ պիտի կրնայ ժխտել թէ՝ ամբողջ հայկական դրամագլուխն է որ կը մաշի, կը ծխլրի օտարութեան մէջ:

Ահա, օրինակ, մտաւոր ուժերը:

Որակին հետ, քանակն ալ պակսեցաւ, — կը պակսի — տարիներու ընթացքին: Առանց դաւանանքի, սեռի եւ տարիքի խտրութեան: Եւ բոլոր ճակատներուն վրայ :

Հարեւանցի ակնարկով մը, կրնաք առնուազն 150 հաշուել մահացածներուն թիւը՝ վերջին պատերազմէն ի վեր: Արժէքներ, արժանիքներ, որոնք չեզոք եւ դոյն կուտային հանրային կեանքին: Գլուխներ՝ որոնք ոչ միայն պաշար ունէին, այլեւ կամք եւ եռանդ՝ վարուցանը չարունակելու :

Եւ դեռ ուրիշ արժէքներ, արժանիքներ, որոնք թէեւ կանդուն են, բայց դառապարտուած՝ ուժասպառ իյնալու :

Այո, քանակին հետ որակն ալ :

Եւ բնականաբար , երբ կը պակսի ճիզը՝ պարզապէս ամբարելու յարատեւօրէն: Անընդհատ հերկելու եւ նորոգելու, նորոգուելու :

Եթէ հարիւրէն դառնէ երկուքը ճիտի պարտք տալէին լրացնել այս պակասը... Անշուշտ համաձայն իրենց կոչումին եւ յարմարութեանց :

Միայն մեր գաղութին մէջ ո՛րքան կոչեցեալներ : Ընդունակ՝ զարգանալու :

Կան որ կէս ճամբան մնացած են կամքէ անկախ պատճառներով,— անձնական հոգեր կամ վիշտեր :

Ուրիշներ ալ կը տառապին հաւատքի, խանդավառութեան պակասէն, ինչ որ ի վերջոյ կը յանդի ծուլութեան եւ պարտադանցութեան :

Իսկ հարթիչ ղլանը անընդհատ կը բանի, նոյն իսկ իրենց ղլխուն վրայ...

Եւ միջակութիւնը թեւատարած կ'իշխէ մեր մտաւոր անդաստանին, ինչպէս քաղաքական ասպարէզին մէջ:

Թերխաշ այլ ամբարտաւան մարդանքներ ամէն ճակատի վրայ: Ժխալուր կանչեր, ոստոստումներ եւ մնացեալը:

Այս ընթացքով, փոխանակ երկու քայլ յառաջ նետուելու, տասը քայլ եւս գացած կ'ըլլանք:

Տակաւին այսօր ալ, տեսակէտներ կան որ յիսուն տարուան բորբոս կը հոտին: Եւ կամ օր – պակաս դիտելիքներ են :

Զարհուրելի կը սխալին անոնք որ կը կարծեն թէ ճակատագրական է այս ելքը, օտար ափերու վրայ :

Երկի այդքան խեղճացած չէին մարդիկ, իրապէս դժոխային պայմաններու տակ: Անշուշտ անոր համար որ, լրջօրէն կը հաւատային իրենց կոչումին: Եւ կը տքնէին, զայն արժեցնելու համար:

Այն ատեն ալ իրար կը խաչաձեւէին զանազան հոսանքներ եւ դիտելիքներ :

Այն ատեն ալ, առատն կանուխ արթնցողը թուղթ կը մղոտէր, առանց աչ – ձախ նայելու :

Եւ սակայն, արթուն էին «հաւատացեալները»:

Անոնք ճամբան կը հարթէին տքնաջան աշխատանքով: Մխոք, սիրտ կը մշակէին անվհատ:

Շ.

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

ՅԱՒՍ ԽՈՐՆ Է, ՃԱՐ ՉԿԱՑ

Վաղեմի ընկեր մը՝ Ալժեղիայէն, իր զաւկին հետ որ պատանի մըն է տակաւին:

— Հայերէն դիտէ անշուշտ :

— Դժբախտաբար ոչ: Ատոր համար ալ փարիզ փոխադրուեցայ, որպէսզի հայերէն սորվի :

— Այստեղ աւելի շուտ կը ճուլուի, քան Ալժեղիոյ մէջ, որ արեւելեան երկիր մըն է եւ ամփոփ :

— Մենք ամէն բանէ զրկուած ենք: Ֆրանսահայ գաղութը բազմաթիւ կազմակերպութիւններ, ծաղկոցներ, դասընթացքներ ունի: Ամէն պարագայի մէջ՝ աշխատանք չի պակսիր: Ինդրեմ, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին անդամ ալ ճանաչադրեցէք տղաս :

Բացառիկ պարագայ մը չէ այս: Ո՛րքան դանդաղութեամբ Ալժերիայէն եւ Մարոքէն, — Տղաքը կ'օտարանան, եւ մեր սրտէն արիւն կ'երթայ :

Մինչեւ այսօր ալ չեմ կրցած հասկնալ թէ ինչո՛ւ այսքան անճրկած են Հիւս. Ափրիկէի մեր աղբրտիքը :

Եթէ միայն հայրերն ու մայրերը ձեռք ձեռքի տային, ճամբուն կէսը չատոնց կտրուած կ'ըլլար:

Ի՞նչ օգուտ քահանայ մը տանիլ եւ արարողութիւններ կատարել քանի մը տարին անգամ մը, երբ տունին մէջ անդամ չուրին տուեր են հայերէնը ...

ՎԱՀԷ

ՍՈՒՐԻՈՑ ՆԱԽԱԳԱՀԸ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ՀԱՑ ՀԱՄԱՑՆԻՔԻՆ ՆԵՐԿԱՑՑԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԸ

Հալէպի հայ հասարակութենէն պատուիրակութիւն մը ներկայացած է Սուրիոյ հանրապետութեան նորընտիր նախագահին՝ մաղէյալ Հիւսնի Զայիմի, նախագահութեամբ առաջնորդ Զարեհ եպիսկ.ի: Ձէզիրէի չրջանէն ալ պատուիրակութիւն մը ներկայացած է, գլխաւորութեամբ առաջն. փոխանորդ Տաճատ Ծ. վրդ. Ուրֆալեանի: Հանրապետութեան նախագահը սիրալիր ընդունելութիւն ցոյց տալով, չնորհակալութիւն յայտնած է:

Երկու պատուիրակութիւնները ներկայացած են նաեւ վարչապետ Մուհսինի պէյ Պարազիի, ընկերակցութեամբ Հալէպի եւ Ձէզիրէի նահանգապետներուն:

Այս առթիւ Հալէպի առաջնորդը տեսակցութիւն մը ունեցած է Ձէզիրէի նահանգապետին՝ Խալիտ Տաղիստանի հետ, Թէլ Պրաքի հայապատկան հողերու մասին: Շնորհիւ սուրիական իշխանութեան արդարամտութեան, վերջնապէս ճըշդուած են հայապատկան հողերուն սահմանները, ի նպաստ Առաջնորդարանի: Շուտով պիտի յանձնուի համապատասխան « Թափու»ն (կալուածաթուղթ):

ՍՈՒՐԻԱ ԵՒ ԻՍՐԱՑԻԼ զինադադար կնքեցին երէկ եւ իրենց զինուորները պիտի քաշեն նախկին սահմանագլուխները :

ՍԹԵՐԼԻՆԸ 935 ֆրանքի իջաւ սեւ չուկային մէջ (օրինակաս դինն է 1097): Ամէնէն կարեւոր անկումն է այս 1948 Ցունիս 4էն ի վեր, երբ կ'արժէր 920 ֆրանք (օրինաւոր դինը՝ 864):

ՌԸՆՈՑԻ բանուորները ցոյց մը կազմակերպեցին առջի օր, յաւելում պահանջելով: Կարգ մը բանուորներ ալ ընդհ. տնօրէնին դրասենեակը մտնելով, նեղեցին զայն :

ՌԱՏԻՈՑԻ տուրքը, որ 750 ֆրանք էր, հազար ֆրանք պիտի հաշուեն Սեպտ. 1էն սկսեալ, Աղդ. ժողովին որոշումով:

ԿԱՒԱՂԱՆԻ դատապարտուեցաւ, 13 վայրկեանի մէջ, Անգլիոյ հրէայը, Ճորճ Հէկ, որ կը քանար պաշտպանողականը կարդացուած ատեն, իսկ երբ վճիռը լսեց՝ կը ժպտէր...

ԲՈՒՌՆ ՀՐԴԵՀ մը ծագեցաւ Թիւռնտի Վահանգին մէջ, տասը քիլոմեթր տարածութեան վրայ: Պոռոտկէն հայ իւր զինուորներ ղրկուեցան աղէտին վայրը:

Ա.ԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ Ալալահեանի դաշինքին քննութիւնը պիտի սկսի ուրբաթ օր: Ընդհ. կարծիքն այն է թէ պիտի վաւերացնէ, քանի որ միայն համայնավարները հակառակ են :

Վտանգաւոր է կրճատել Եւրոպայի օգնութիւնը

ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆԻ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մ. Նահանգներու նախագահը երեքշաբթի օր քաղաքական ճառ մը խօսեցաւ 70.000 ունկնդիրներու առջեւ, ծանրակչիռ ազդարարութիւն մը ուղղելով խորհրդարանին: Ըսաւ թէ կրճատել Եւրոպայի համար նախատեսուած օգնութիւնը (Մարշըլի ծրագիրը), կը նշանակէ վտանգել խաղաղութիւնը, զարկ տալ համայնավարութեան եւ խանգարել ժողովրդավար ազգերու միջեւ հաստատուած համաձայնութիւնը:

— « Մենք պէտք է ուշադրութիւն ընենք որ աղատ ազգերու այնքան դժուարութեամբ չահած վերելքը չվերածուի լճացման եւ յուսահատութեան: Միայն համայնավարները կրնան օգտուիլ այդպիսի կարճատեսութենէ մը: Կրճատել վարկը՝ կը նշանակէ գիտակցաբար վտանգել այն չահերը զորս ապահովեցինք խաղաղութեան եւ աղատութեան համար: Աղիտալի պիտի ըլլար փոխել մեր քաղաքականութիւնը եւ դիմանալ կիսամիջոցներով» :

Շեչտելէ վերջ թէ ինք միշտ լաւատես եղած է, նախագահը շարունակեց.

— « Համայնավարութիւնը կրնայ առժամեայ յաղթանակներ չահիլ, բայց ի վերջոյ կամ ինքնին պիտի կործանի, եւ կամ պիտի հրաժարի ուրիշ ազգեր ալ իր կարգուսարքին ենթարկելու փորձէն: Ամբողջ աշխարհի մէջ միլիոնաւոր ազգեր զրկուած են ազատութենէ: Կարգ մը ազգերու վարիչները տակաւին կը հաւատան թէ կարելի է աշխարհը կազմակերպել բռնութեամբ: Անոնք կը փորձեն կործանել ազատ կառավարութիւնները բռնութեամբ եւ դասակարգային պայքարով: Շատեր կը կարծեն թէ պատերազմը անխուսափելի է միջազգային կազմակերպութեան սկզբունքներուն փարած ազգերու եւ համայնավար դրութեան յարած ազգերու միջեւ: Այդպէս չէ: Աշխարհը յորձած է քաղաքական մոլեռանդութենէն: Զգուած է այն սուտերէն, քարոզութենէն եւ ղազար վիճակէն զոր կը ստեղծեն դիկտատուրաները: Զգուած է չարչարանքի եւ քաղաքական սպանութեան արարքներէն: Գանած է, տեսնելով որ վախը միակ աղբիւրը կը համարուի քաղաքական հաւատարմութեան: Մարդիկ կ'ուզեն տալ խաղաղութեամբ, եղբայրակցութեամբ: Անոնք կ'ուզեն վայելել սա առանձնայնորհը.— մտածել ինչ որ կ'ուզեն եւ սեփական համոզումներ ունենալ: Այն խաղաղութիւնը զոր կ'ուզենք հաստատել, ոչ մէկ օրուան՝ գործ է, ոչ ալ մէկ ազգի: Իրական խաղաղութիւնը կրնայ ապահովուիլ միայն բազմաթիւ ժողովուրդներու միացեալ ճիգով, ազգեր որոնք կ'ուզեն զոհողութիւններ ստանձնել, խաղաղութիւնը եւ ազատութիւնը ապահովելու համար: Աշխարհի ժողովուրդները կը սպասեն որ Մ. Նահանգները գլուխ անցնին խաղաղութեան այդ խաչակրութեան: Մենք թեթեւ սրտով չստանձնեցինք այս պարտականութիւնը, բայց պիտի չընկրկինք» :

Զոհերը կը սպառնան կղերին

Չեխական կառավարութիւնը ազդարարեց հռոմէական կղերին թէ զանգուածային միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, եթէ համարձակին գործադրել Վատիկանի հրամայած բանադրանքը: « Եթէ կառավարութեան հրամանները չգործադրուին, ոչ միայն անհատ քահանաները, այլ եւ ամբողջ միաբանութիւնը պատասխանատու պիտի համարուի: Ով որ կը փորձէ գործադրել Վատիկանի բանադրանքը, պիտի համարուի դաւաճան, ոչ միայն ինք անձամբ, այլեւ իր պատկանած միաբանութիւնը » :

Կրթական նախարարութիւնը ժողովի հրաւիրելով 80 քահանաներ եւ քանի մը մայրապետներ, անոնց յայտնեց այս ազդարարութիւնը: Ժողովը տեւեց 2ուկէս ժամ: Նախարարութեան ներկայացուցիչը յայտարարեց .— Ազդարարութիւն չէ այս, այլ դեկոյց :

★ Չեխ համայնավար կուսակցութիւնը կը չարունակէ ծանր մեղադրանքներ ուղղել Վատիկանի եւ հռոմ. եպիսկոպոսներուն դէմ : Կ'ըսէ թէ կաթոլիկները հաղորդակցութեանց ապօրէն ցանցեր ստեղծած են, թէ Փրակայի արքեպիսկոպոսը , դերապատիւ Պերան եւ միւս եպիսկոպոսները կը գործակցին Վատիկանի, «Չեխերուն եւ Սլովաքներուն ոխերիմ թշնամին որ կը պատակէ մեր ազգը» եւն. :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

Ն. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ծանուցագիր մը ուղղեց Հռոմ, Փարիզ, Լոնտոն եւ Ուաշինկթըն: Կ'ամբաստանէ Իտալիան թէ բռնաբարած է հաշտութեան դաշնագիրը, միանալով Ատլանտեանի դաշինքին :

ԱՐԵՒԱԾԱԳԻ ՋՈՀԵՐԸ

Իմ հարցումին, թէ ի՞նչ եղաւ հայկական հոր իզմնից անհետացած անուանի մտաւորականներուն՝ Բակունցի, Մահարիի, Ալազանի, Թոթովենցի եւ միւսներուն ճակատագիրը, Նիւ Եորքի հայ բոլշեւիկ թերթը, իր մէկ աշխատակցի միջոցով, պատասխանում է.—

« Պ. Ս. Վրացեան ձեւանում է միամիտ ու յամառօրէն ուզում է իմանալ Յանջեանների, Մահարիների եւ նրանց ընկերների «անյայտացման» պատճառը: Բայց այդ պատճառը մեզնից աւելի լաւ գիտէք: Դուք գիտէք, թէ ինչ կապեր ունեցան նրանք ձեզ կամ Թրոցկիականների հետ: Մեզ ծանօթ չեն դատավարութեան արձանագրութիւնները, բայց համոյն աշխարհին յայտարարուեց որ նրանք մեղադրուեցին ոչ թէ իրենց գրական սըխալների, այլ պարզ դաւաճանութեան համար: Նորից ու նորից արծարծել իր մանրամասնութիւններով այդ անցեալի խնդիրը, կարծում եմ ձանձրալի պիտի լինի ընթերցողի համար»:

Հիանալի է, չէ՞ մի քանի տասնեակ առաջնակարգ մտաւորականների « անյայտացումը» « ձանձրանալի » է, բայց իրենք ամէն օր, առանց ձանձրանալու «արծարծում » են մի թշուառ եպիսկոպոսի «անյայտացումը», հակառակ որ իրենց ձեռքերը ներկուած են անհաշիւ եպիսկոպոսների արիւնով...

Ուրեմն, այսպէս. Յանջեաններն ու Մահարիները կապեր են ունեցել մեզ՝ Դաշնակցականներիս հետ, եւ այդ է պատճառը նրանց «անյայտացման»: Ստալինի արեւը վկայ, որ մենք այդ կապերի մասին ոչ մէկ լուր չենք ունեցել մինչեւ այժմ: Կը հաճէի՞ն արդեօք հայ բոլշեւիկները բացատրել թէ այդ ինչ «կապեր» էին, որ Յանջեաններն ու Մահարիները ունեցել են Դաշնակցականների հետ, ե՞րբ, որի՞ հետ եւ ինչի՞ մասին: Շատ հետաքրքրական է: Եթէ Յանջեանի պէս ի ծնէ հակադաշնակցականներ, վերջ ի վերջոյ, Դաշնակցութեան են ապաւինել, նշանակում է, իրօք որ, Տանըմարքայի թագաւորութեան մէջ ամէն ինչ նեխած է...

Նիւ Եորքի հայ բոլշեւիկները ասում են, թէ իրենց « ծանօթ չեն դատավարութեան արձանագրութիւնները», նշանակում է Յանջեանների ու Մահարիների դատավարութիւն եղե՞լ է: Կը հաճէին բացատրել նաեւ, ե՞րբ է եղել այդ դատավարութիւնը, ո՞վ է դատել, ինչի՞ համար եւ ինչ է եղել դատարանի վճիռը... « Համայն աշխարհ», մինչեւ այս խոստովանութիւնը, ոչ մի տեղեկութիւն չի ունեցել այդ մասին:

Ընդհակառակը, «համայն աշխարհ»ի դիտցածը այն է, որ բնաւ դատավարութիւն տեղի չի ունեցել եւ Յանջեաններն ու Մահարիները «անյայտացել» են չեկայական կարգով, ըստ աւանդական սկզբունքի.—

Ուր կայ Կոմկոմս, ուր կայ Չեկա,
Ազատ կեանք էլ, դատ էլ չկայ...

« Համայն աշխարհ » մինչեւ այսօր այն համոզումն ունի, որ մի ոչ գեղեցիկ օր, Յանջեանը հրաւիրուել է Թիֆլիս, « ժողով »ի: Ժողով եղե՞լ է թէ ոչ, կամ ի՞նչ է տեղի ունեցել ժողովում, յայտնի չէ: Յայտնի են միայն « Պրաւդա»ին եւ Երեւան քաշուած հեռագիրները, թէ Յանջեանը ինքնասպանութիւն է գործել: Ապա, թէ Յանջեանը հիւանդ է եղել եւ ինքն իրեն սպաննել:

Յայտնի է նոյնպէս, որ Յանջեանի դիակը առօք փառօք Երեւան փոխադրուեց, երգ ու նուագով ու կարմիր դրօշակներով: Եւ Յանջեանը հողին յանձնուեց, իբրեւ հերոս ու նահատակ, որպէսզի քիչ յետոյ յայտարարուի դաւաճան: Եւ « համայն աշխարհ» մինչեւ այժմ էլ վարանումի մէջ է — հերո՞ս ու նահատա՞կ էր Յանջեանը, թէ դաւաճան Յուդա: Հիմա հայ բոլշեւիկները «դատավարութեան » մասին են խօսում — կարելի չէ՞ « համայն աշխարհ »ին էլ տեղեկութիւն տալ այդ «արեւածագային » դատավարութեան մասին:

Յանջեանը, վերջապէս, Յանջեան էր —կուսակցական գործիչ. « արեւածագ » տեսած երկրներում կուսակցական գործիչների համար դատ ու դատաստան չկայ. ո՞վ դատեց Լուկաչինին, ո՞վ դատեց Սահակ Տէր Գաբրիէլեանին, ո՞վ դատեց Արսէն Եսայեանին, Դր. Տէր Սիմոնեանին, Ամատունուն, Հ. Կոստանեանին, Դ. Շահվերդեանին, Պ. Մակինցեանին, Ս. Փիրումեանին, Գր. Վարդանեանին եւ բազում բազում ականաւոր բոլշեւիկներին, որոնք բոլորն էլ «անյայտացան» ու կորան: Եւ դեռ ո՞վ գիտէ քանիները պիտի արժանանան նոյն բախտին, որպէսզի « Արեւ Առաջնորդի» դահը անխախտ մնայ: Կուսակցական գործիչների կուժը ջրի ճամբին կը կոտրուի, այս է օրէնքը բնական Ստալի՞ի աւեւի տակ: Բայց գրողները, արուեստագէտները, դիւանականները, բոլոր այդ մարի մշակները — նրա՞նք որ մեղքի համար են «անյայտանում »:

Նիւ Եորքի հայ բոլշեւիկները ասում են թէ Մահարիները էլ դատուել են, եւ առանց ամաչելու սուտ են խօսում: Մահարի, Զարեանց, Բակունց, Թոթովենց, Զուբար, Ալազան եւ սովետահայ գրական ուրիշ աստղեր չեն դատուել, ինչպէս չեն դատուել եւ Յանջեանն ու բազմաթիւ ուրիշ Յանջեաններ: Ոչ դատ, ոչ էլ «դատավարութեան արձանագրութիւն» դոյութիւն ունի նրանց մասին: Զարեանցը մեռել է բանտում, իսկ ապաբախտ Մահարիի եւ ընկերների հետքն անդամ յայտնի չէ:

Աւելին. մինչեւ վերջերս, Երեւանից դանդաղ յօսերով խաբում էին «համայն աշխարհ »ին թէ Մահարին եւ իր բախտակիցները ողջ են: Դեռ չէ մոռցուած էջմիածնի եկեղեցական ժողովից վերադարձած պատգամաւորներից ոմանց բերած « աւետիսը », թէ Երեւանում ինչ որ խորհրդաւոր բարձր հեղինակութիւն վճռական կերպով հաւաստիացրել է թէ Մահարին եւ ընկերները ողջ ու առողջ են եւ չուտով, խորհրդայնացման տարեդարձի առթիւ, ներում պիտի ստանան ու վերադառնան Հայաստան: Դրանից յետոյ, մի քանի « տարեդարձ » է անցել, բայց « աւետիսը » չիրականացաւ: Եւ ահա, բոլշեւիկեան թերթը ի լուր աշխարհի յայտարարում է, թէ մինչեւ այժմ աստուածը սուտ է, ու Մահարին եւ միւս գրողները « պարզ դաւաճանութեան համար » «անյայտացան »: Իսկ ո՞վ չի իմանում թէ բոլշեւիկեան ժառանգով ինչ է նշանակում՝ «անյայտացան » : Ստալինեան սահմանադրութիւնից առաջ «լիկուիդացիայի » էին ենթարկում, հիմա՝ պարզապէս « անյայտացնում » են: Մի Մահարիներին էլ հարցրէք՝ ի՞նչ է տարբերութիւնը « լիկուիդացիա »ի եւ « անյայտացման » միջեւ ...

Սակայն ինչ էլ լինի տարբերութիւնը, այսօր արդէն ամէն ինչ պարզ ու որոշ է. մինչեւ այժմ մենք էինք միայն, որ պնդում էինք, թէ Մահարին եւ միւս գրողները սպաննուած են. Թերահաւատ Թովմասները մնում էին կառչած «բարձր հեղինակութեան » հաւաստիացման, իսկ հայ բոլշեւիկները, բնականաբար, Երեւանի ներշնչումով, ոգի ի բուն հերքում էին սպանութեան փաստը: Հիմա իրենք բոլշեւիկները գալիս են հաստատելու մեր ասածը՝ «անյայտացման» արդարացնում ցոյց տալով «դաւաճանութիւնը», առանց յայտնելու, թէ ինչո՞ւն է եղել այդ դաւաճանութիւնը: Թերահաւատ Թովմասներն ու « համայն աշխարհ»ի համար էլ կասկածի կամ յոյսի տեղ չի մնում. Մահարիներն ու Ալեքս Բակունցները բոլշեւիկների իսկ խոստովանութեամբ այլեւս դատապարտուած չունին: « Անյայտացման » ենթարկուած են « դաւաճան »ի անպատիւ տիտղոսը իրենց չարատակին կցուած:

Եւ սրան ասում են՝ «արեւածագ » : Մի ժողովրդի լաւագոյն զաւակները, որոնք ազգային մշակոյթի փառքն ու պատիւն են կազմում, մի ղիչեր վերցուում են հրապարակից, եւ տասնեակ տարիներով ոչ նրանց հարազատները,ոչ էլ ժողովուրդը չեն իմանում, թէ ի՞նչ է պատահել նրանց դլխին. ո՞ղջ են թէ մեռած: Տարիներով յուզում եւ աղաչանք — ի՞նչ եղաւ նրանց ճակատագիրը — եւ քար լռութիւն, այսպէս կոչուած, երկրի կառավարութեան կողմից: Մինչեւ ո՞ր մի բռնապետ բոլշեւիկ, որ, երեւի, « արեւածագ »ը չէ տեսած սեփական աչքերով, « համայն աշխարհ»ին չյայտնեց ճշմարտութիւնը :

Դժբախտ երկիր, դժբախտ կարգեր, դժբախտ ժողովուրդ ...

Ե. ՎՐԱՑԵԱՆ

Քոջական խնդիրը

ԲՈԼՇԵՒԻԿ – ԴԱՇՆԱԿ ՄՐՑԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— ԱՆԿԱԽ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԾՐԱԳԻՐ.— ԵՐԵՒԱՆ՝ ԿԵԴՐՈՆ ՔՐՏԱԿԱՆ ԴԱՏԻՆ.—

Պոլսոյ «Ճումհուրիյէթ»ին մէջ Միրզա Պալա, որ ինքզինքը մասնագէտ կը ցուցնէ Կովկասեան դործերու, հետեւեալ պատմութիւնը տպած է, իբրեւ թէ փաստաթուղթերու վրայ հիմնուած:

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմէն ետք, Սովետ Ռուսիա, քրտական խնդիրը մը յուզեց Իրանի մէջ, եւ վերջերս այս շարժումը տարածել ուզեց Թուրքիոյ եւ Իրաքի վրայ եւ ընդհանրացուց զայն:

Զարմանք կը սպասին անոնք որ նոր բան մը կը նկատեն այս շարժումը: 1925—29 տարիներուն, Մոսկուայի մէջ հրատարակուեցաւ դործ մը, որ կը կոչուի « Նորագոյն չրջանները միջազգային քաղաքականութիւնը », Քիլիուչնիքովի եւ Սապանինի կողմէ: Չիչէրին, որ արտաքին կոմիսար էր այն օրերուն, 2 Յունիս 1920ին յուշագիր մը յղեց Թուրքիոյ Ազգ. Մեծ Ժողովի նախագահին: Այդ յուշագրով, Ս. Ռուսիա կը պահանջէր որ թրքական հողերու վրայ հաստատուին Հայաստան մը, Լազիստան մը, արեւմտեան Թրակիա մը եւ Քիւրտիստան մը: Այս պահանջը ուրիշ բան չէր բայց եթէ Սեւրի դաշնագրին դէմ երկրորդ կաչկանդում մը, այսինքն Մոսկուայի Սեւրը :

Բայց եւ այնպէս Թուրքին պողպատէ ձեռքը պատռեց Սեւրի դաշնագիրը , եւ յետոյ քանդեց այդ դաշնագրով հիմնուած իրաւակարգը, տապալուելոյ ընդմէջ աշխարհակալներու բոլոր ծրագիրները: Մոսկուա կարծեց թէ ուշ մնացած է Թուրքիոյ բաժանման դործին մէջ, եւ չկորհեցաւ թէ Թուրքը կրնայ հրաչք մը դործել, ուստի արտառոց դաղափարը ունեցաւ Անդարայի հաւանութիւնը ստանալու, Նեղուցներու, Միջերկրականի եւ Պասրայի ծոցին վրայ ծաւալելու համար:

Սեւրի դաշնագրին ջնջումով, ինքնին պատմութեան անցաւ մեծ Հայաստանի խնդիրը: Անոնք որ այս դաւտին ոգի ի բուին փարած էին, Լոզանէն ետք չհամարձակեցան առանձինն հայկական խընդիր մը յուզել, այլ դայն կապեցին Քրտական խնդրի մը, եւ կամ Քրտական խնդրին մասին խօսելով՝ ուզեցին Հայաստանի հարցը արծարծել :

Ցարական Ռուսիոյ Իսթանպուլի դեսպանատան պաշտօնատարներէն Անտրէ Նիքօլայեւիչ Մանուէլեաման, 1926ին Փարիզի մէջ հրատարակեց ֆրանսերէն դիրք մը, « Ազգերու Ընկերութիւնը եւ պետութիւնները՝ Հայկական Հարցին Հանդէպ » :

Հեղինակը յայտնի էր որ ծանօթ էր Հայաստանի վերաբերեալ խնդիրներու եւ Հայկական դատին փաստաբանութիւնը ստանձնած էր: Մանուէլեաման 1929ին յուշագիր մը տուաւ «Միջազգային պետական իրաւանց Միութեան», ուր Հայկական խնդիրը չէր անջատած Քրտական խնդրէն: Ան կը բողոքէր Սեւրի դաշնագրին ջնջումին եւ Լոզանի դաշնագրին կնքումին դէմ եւ կ'ըսէր թէ բարբարոսութիւնը այս կերպով կը յաղթանակէր քաղաքակրթութեան դէմ: Մանուէլեաման կ'ամբաստանէր մեծ պետութիւնները թէ Սեւրի դաշնագրէն հրաժարեցան եւ Լոզանի մէջ ընդունեցին Թուրքիոյ պահանջները, հայ եւ քիւրտ ազգերը յանձնելով Թուրք «դահիճ»ներուն եւ այսպէս աններելի ոճիր մըգործեցին քաղաքակրթութեան դէմ: Նոյն տարին Զարեւանդ անուն Հայ մը Փարիզի մէջ ռուսերէն դիրք մը հրատարակեց « Թուրքիա եւ Համաթուրանականութիւն», (Փարիզ, 1930):

Մանուէլեամ իր դրած յառաջաբանին մէջ Աթաթիւրքը կը ներկայացնէ Թուրանական մը եւ կը յանձնարարէ որ Թուրքիա եւ Իրան մտնեն ռուսական համաձայնակցութեան մէջ, եւ անդրադառնալով վերոգրեալ յուշագրին, կը պահանջէ որ Հայերն ու Քիւրտերը փրկուին Թուրքիոյ ձեռքէն :

Բ. Ընկերվարական Միջազգայինը դումարուեցաւ 20 — 25 Օգոստոս 1930ին, Ցիւրիխի մէջ: Այնտեղ ներկայ էր Հայ Դաշնակ կուսակցութեան ներկայացուցիչը, Ջամալեան, որ ներկայացուցիչը, Ջամալեան, որ ներկայացուցիչը, Ջամալեան, որ

Լ. ՇԱՆԹԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ ԵՒ ՀԱՅՑ ՀԵՄԱՐՔՆԸ

Վաստակաւոր գրագէտը եւ դաստիարակը, ընկեր Լ. Շանթ, որ Ամերիկա կր գտնուէր ինը ամիսէ ի վեր, Յունիս 27ին վերադարձաւ Պէյրութ։ Օգնաւը Դամասկոս իջած առենն, Լ. Շանթ խանդավառութեամբ դիմաւորուեցաւ պաշտօնական մարմիններու եւ ժողովուրդին կողմէ։ Յետոյ իջաւ Շթորա, ուր նոյնպէս ընդունելութիւն մը սարքուած էր, Մասապքի պանդոկին մէջ։ Դիմաւորելու գացած էին բազմաթիւ ընկերներ և բարեկամներ Պէյրութէն։

Յետոյ ինքնաշարժներու կարաւանը ճամբայ ելաւ դէպի Պէյրութ, ուր դիմեսեղան մը սարքուած էր ճեմարանին մէջ։ Լ. Շանթ այս առթիւ խօսեցաւ գեղեցիկ ճառ մը.

— « Գացի Ամերիկա, շրջեցայ քաղաք քաղաք ու խօսեցայ բոլորին իմ ճեմարանէն, իմ դաշնակցութենէն։ Ամէն տեղ ընդունեցին ինձ մեծ յարգանքով իբրեւ տեսուչը այս ճեմարանին։

«Գիտցէք, որ ամբողջ Ամերիկան պաշտամունք ունի դէպի ճեմարանը, պատրաստ է ամէն ձեւով օժանդակելու, անոր պաշտպան կանգնելու։ Ան պիտցաւ 127 հազար տոլարը առանց սակարկելու ընդունիլ ճեմարանին, կազմակերպեց ու խրոստացաւ անոր տարեկան պիւտճէն հաստատ հիմերու վրայ դնել՝ կանոնաւոր ու յարատեւ վճարումի դրութիւնը հաստատելով, բայց լոկ այս նիւթական զոհողութիւնները չեն, որ կ'ուրախացնեն մեզ, կայ աւելին.— Ամերիկահայութիւնը իր սիրտը նուիրեց ճեմարանին եւ Համազգայինին։

« Ամէն տեղ կը զգացուի թէ ներկայ մեր կացութիւնը հին օրերունը չէ. պէտք է շատ բան փոխել ապրեցնելու համար մեր ազգը. եւ բոլորը կը սպասեն այդ բարեփոխութիւնը եւ մեր ազգին կենսատու աւիշի ներարկումը ճեմարանի գործունէութեան մէջ իրականացած տեսնել։ Բոլորին աչքերը դարձած են դէպի ճեմարան, պէտք է բարձրացնել հայ մշակոյթի այս վառ օճախը ամէն գետնի վրայ պէտք է դուրս բերել երկրորդական վարժարանի նեղ սահմաններէն։

« Ճիւղ ընդարձակուին մեր շրջանաւարտներէն՝ Եւրոպայի կամ Ամերիկայի կրթական բարձրագոյն ուստանները, որպէսզի իրենց ամբարած ուսումով բեղմնաւորեն ճեմարանը։

« Այո, պէտք է նուիրուիլ հայ մշակոյթին, ոգովհետեւ մեծ է ան, մեծ է մեր ժողովուրդը, պատմութիւնն ու ներկան այդ կր վկայեն, ուր որ դացեր եմ այդ եմ ըսեր։ Նայեցէք մեր ժողովուրդին բարձրին. հաւասար ենք մենք բոլոր մեծ ժողովուրդներուն, մեր երաժշտական, գրական եւ այլ ստեղծագործութիւններով։ Մեր ժողովուրդը ունեցած է եւ ունի արժանիքներ։ Գիտութեան բոլոր ճիւղերը ներկայիս ի յայտ կը բերեն հայ ազգին արժանիքները, աւելի կը չեշտեն Հայուն նոր դերը՝ մշակութային եւ քաղաքական դետինները։

« Մեր ժողովուրդը բոլոր մեծժողովուրդներուն նման ունեցած է եւ ունի ձգտումներ ու իտէալներ, որոնց իրականացման համար ճիդ չէ խնայած։ Հայ մտաւորականութիւնը կը ձգտի հոն, ուր կր ձգտին մեծ ժողովուրդներու մտաւորականութիւնը։ Մենք ալ ուրիշներու կարգին մարդկային յառաջդիմութեան եւ բարօրութեան համար զոհուած ազգ մըն ենք։ Ու կը հաւատամ, որ ինչպէս բոլոր մեծ ժողովուրդները՝ օր մը մենք ալ պիտի հասնինք մեր նպատակին. պիտի ունենանք մեր անկախ հայրենիքը բոլոր անկախ հայրենիքներու շարքին »։

Գ. ՓՐՈՖԹ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ

Ինչպէս հաղորդած էինք, Յունիս 9ին Ֆրէզնոյի մէջ (Քալիֆորնիա) մեռած է Գէորգ վրդ. Գալֆայեան։ Ծնած է Պրուսա 1873ին, որդին Ճարտարապետի մը։ Կրթութիւնը առած է Ղալաթիոյ հայկական դպրոցը, իսկ գեղարուեստական եւ երաժշտական ուսումը Փարիզի մէջ։ Վկնաէն տ'Ինտի եղած է իր երդի ուսուցիչը։ Գալֆայեան Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ ուրիշ երկիրներու մէջ տուած է դասախօսութիւններ հայկ. երաժշտութեան մասին։ Գրած է նաեւ դանազան թերթերու մէջ երաժշտութեան մասին։ 1905ին հրատարակած է Կոմունկ անունով պարսկերթերթ մը հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով։

Իր երաժշտական կտորները բ150ի չափ են, մեծ մասը կրօնական եւ հայրենասիրական։ Իր ամէնէն կարեւոր կտորներէն մէկն է «Մէս Արմէնիէն» (հայկական պատարագ) մեներդով եւ քառաձայնով ընկերակցութեամբ երգէոնի։ Հեղինակն է նաեւ Օսմ. քայլերգի «Լիպերթէ»ի (1910)։ 1911ին Փարիզի մէջ իր սարքած, միայն իր հեղինակութիւններով երգահանդէսը չատգնահատուած է։ 1922ին իր հեղինակած «Ո Ամերիկա» երգը, երգուած է պատերազմի օրերուն։ Ամերիկայի մէջ զպրապետ եղած է Ուստըրի, Պոսթընի, Լօվէլի եւ Ֆրէզնոյի եկեղեցիներուն մէջ։

Իր հայերէն երգերէն կարեւոր են « Նոր օրոր», «Հայոց Մայրեր», «Ալէլուլյար», «Ո՞վ ես Դու», «Հայաստան»։ Սարքած է նուագահանդէսներ ամերիկեան մեծ քաղաքներուն մէջ։ Մերութեան օրերուն մասնուած էր նիւթական անձկութեան։

ԳԱՂՈՒԹՔ ԳԱՂՈՒԹ

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

ՄԱՐՍԷԼ, 15 Յուլիս.— Ֆր. Կ. Ֆաչի Պոմոնի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը Յուլիս 10ի կիրակին, պսակուեցաւ մեծ յաջողութեամբ։

La Roche Verte (կանաչժայռի դղեակը), Պ. Մ. Երամեանի գեղատեսիլ պարտէզը կը յորդէր անսովոր բազմութեամբ։ Հակառակ պարտէզին ընդարձակութեան (6000 քառ. մեթր) հարկ եղաւ փակել մուտքը, խճողումի տեղի չտալու համար։ Նախապէս ծախսուած տոմսերու համեմատութեամբ սեղան եւ աթոռներ ապահովուած ըլլալով հանդերձ, կազմակերպիչ մարմինը ստիպուեցաւ Պոմոնի արձարանքներէն եւ մասնաւորներու տուներէն սեղաններ եւ աթոռներ փոխադրել եւ սակայն դժգոհութիւններ անպակաս եղան։ Կարգապահութիւնը օրինակելի էր։ Վարչութիւնը եւ կարդադիր յանձնախումբը իրենց կարելին ըրին ժողովուրդը դոհ ձգելու համար։

Պատրաստուած էր գեղարուեստական ճոխ յայտադիր մը, բայց կարելի չեղաւ ամբողջութեամբ գործադրել, միքրոյի խանգարման եւ ուրիշ պատճառներով։ Բայց եւ այնպէս դոհ էր բազմութիւնը, որ զուարճացաւ մինչեւ կէս գիշեր։ Բացումկատարեց ընկերուհի Տիկին Քիթմիթեան, խանդավառ բառախօսութեամբ մը։ Յետոյ սկսան եւրոպական եւ հայկ. պարերը դեկավարութեամբ Պ. Ս. Չէօրէքճեանի նուագախումբին։ Մէջ ընդ մէջ ազդային եւ յեղափոխական երգերը զանազան սեղաններէ կը թնդացնէին պարտէզը, կրկնապատկելով ժողովուրդի ոգեւորութիւնը։ Կապոյտ Ֆաչի բարեկամ կազմակերպութիւններէ եւ անհատներէ հաւաքուած նուէրները պարպուեցան կէս ժամուան մէջ, հրապարակ հանուած 600 տոմսերով, 25ական ֆրանքէն։ Շատեր չահեցան արժէքաւոր առարկաներ։ Հանդէսին վայելը եկան աւելնալ Տէր եւ Տիկին Մարութեան, ընկերը իր բառախօսութեամբ, Տիկինը իր չնորհալի պարերով։

Ան իր ճառին մէջ մասնաւորապէս ծանրացաւ կապոյտ Ֆաչի նպատակին եւ գործունէութեան վրայ եւ յայտարարեց.— « Երբ Հալէպ կը գտնուէի, մեր չնորհալի բանաստեղծը, ընկեր Ա. Մատուկեան իր Ֆրանսայէն վերադարձին չատ տխուր դոյներով կը նկարագրէր Ֆրանսահայութեան ազգ. կեանքը։ Կ'ըսէր թէ «Ֆրանսահայութիւնը կորսուած է»։ Բայց ինչ որ տեսայ Մարսէյլի մեր սքանչելի գաղութին մէջ, իր բազմակողմանի առաւելութիւններով եւ յարատեւ չարժումներով, կը հերքեն անոր յոռետեսութիւնը։

Մասնաճիւղիս վարիչներէն ընկերուհի Տիկին Զաթիկեան իր կովկասեան պարերով կրկնապատկեց խանդավառութիւնը։ Հանդէսը կը չարունակուէր ճաշասեղաններու վրայ զանազան երգերով եւ ասուլիսներով։ Կէս գիշերանց ժողովուրդը կը դժուարանար ձգել պարտէզը։ Բարոյական յաջողութենէն զատ, հանդէսը նիւթապէս ալ ապահովեց չօչափելի դումար մը։ Այս առթիւ պարտք կը զգանք հրապարակաւ մեր չնորհակալութիւնը յայտնել ներկայ հասարակութեան որ իմչպէս միշտ այս անդամ եւս իր անվերապահ աջակցութեամբ քաջալերեց մեր ձեռնարկը։

Ց. Տ.

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՈՆԸ

ԱՆԻՆ ՇԱԼԽՈՒԵՑԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Ը.

ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

— Նէրէ, վանահայր, ես մեղք չունիմ... Եղոն ... խօսքը կիսատ մնաց վիրաւորի բերնին մէջ, եւ չունչը փչեց։

— Կաշառուած էր Եղոյէն. բայց թէ ո՞վ է այդ Եղոն, ահա գաղտնիքը, — ըսաւ Լեւոնիկ եւ պաղարիւնութեամբ բացաւ իր վէրքը կապելու։

Ք.

ՅՈՒՍԱՀԱՏ ՍԻՐՏԸ

Լուսիկի մատաղ սիրտը կը ծաղկէր ուրախ, եւ թռչնիկի նման կը թռչռար դարբնի Ղեւոնդի աղջիկը։ Դեռափթիթ վարդի մըպէս օրէ օր կը բացուէր ու կր գեղեցկանար։

Գարնանային արեւի անդրանիկ ճառագայթները նոր սփռուած էին աշխարհիս վրայ, երբ Լուսիկ ոտքի վրայ էր։ Իր կովը նոր արձակած էր դաշտ, իսկ ինքը բոկոտն մտեր էր իր փոքրիկ պարտէզը, ուր նարինջն ու չուչանը, ռեհանն ու սուսամբարը կը բուրէին անուշահոտութեամբ։ Կը դիտէր ան իր չուրջը. ամէն մէկ ծաղիկը առանձինն կը հոտոտէր, եւ ապա կըսկսէր ջրել զանոնք։ Լուսիկ կր սիրէր փոքրիկ պարտէզը, որ իր ձեռնատունկն էր եւ ուր ազատ ժամերը կ'անցընէր իր ծաղիկներուն ու վարդերուն հետ խօսելով։ Այդ վարդերու թուփերուն վրայ ամէն առտու կը նստէր սոխակը, եւ իր երգը կ'երգէր։ Անոր մելամուղ ձայներ կը թրթռացնէր Լուսիկի սրտին ամենանուրբ թելերը եւ զայն լացնելու չափ կը յուզէր։

Ոհ, սոխակը սէր կ'երգէր, մատղաշ կեանքի մը սէրը, նոր բացուող վարդի կոկոնին սէրը։ Լուսիկի սիրտն ալ կարօտ էր այդ սիրոյն, կարօտ էր վառվռուն ու խենթ Ստեփանիկի սիրոյն դէմքին, բայց ահա ամիսներ կը գլորէին իրարու ետեւէ, սակայն չկար անիկա։

— Ախ, թռիր, սոխակ։ Դուն կրակ կը թափես սրտիս մէջ ու կ'այրես զայն։ Սուտ է ամէն ինչ, դատարկ ցնորք, անոտի երազ։ Ստեփանիկ խաբեց զիս եւ ալ չի վերադառնար։

Այսպէս կը մտածէր Լուսիկ, եւ ամէն օր, սոխակի երգը լսելէ յետոյ, կր ջրէր իր պարտէզը, ծաղիկներէն փունջ մը կը կազմէր, եւ կը մտնէր ներս, իր խճճիթաղ զարդարելու։ Ապա կը դիմէր հօրը ու կը հարցնէր։

— Հայրիկ, Հարպիկ իչխանէն լուր չունի՞ս, ե՞րբ պիտի դայ Ստեփանիկը։

— Ինչ է, աղջիկս, ինչո՞ւ կը թառամին այտերդ, ու խաւար կ'իյնայ աչքերուդ մէջ. չէ՞ որ Ստեփանիկը խօսք տուաւ վերադառնալու, ինչո՞ւ համբերութիւն չունիս դուն։

— Ախ, հայրիկ, օրերը կ'անցնին բայց ոչ Հարպիկ իչխաներ կ'երեւի, ոչ Ստեփանիկը, իսկ ես կը մաշիմ օրէ օր։

— Համբերութիւնը լաւ բան է, Լուսիկ, չէ՞ որ ես ինքս օրհնեցի ձեր նշանադրութիւնը, եւ ինքը՝ Հարպիկ իչխանը խոստացաւ խաչդ բռնել։ Մի թէ իչխանը կր դրժէ՞ իր խօսքը, կը մոռնա՞յ իր խոստումը։ Բայց ի՞նչ կը տեսնեմ, Լուսիկ, նայէ չիտակ ճամբան, կարծես թէ փոչիի ամպեր բարձրացան,— խօսքը յանկարծ փոխեց դարբին Ղեւոնդ եւ ձեռքը ճակտին դնելով՝ ուշադրութեամբ սկսաւ դէպի փոչիի ամպը նայիլ։

— Այո, հայրիկ, կարծես թէ խումբ մը ձիաւորներ կուգան, պատասխանեց Լուսիկ եւ իրեն այնպէս թուեցաւ թէ, սիրտը յանկարծ դադրեցաւ բաբախելէ։ Հարպիկ իչխանին եւ իր Ստեփանիկին կը սպասէր այդ կողմէն։

— Անպատճառ Հարպիկ իչխանն է, յարեց Ղեւոնդ։

— Ձեմ կարծեր, հայրիկ, Հարպիկ իչխանը պտտիլ չի սիրեր խումբ մը ձիաւորներով, ան միայ Ստեփանիկի հետ կը պտտի, մինչ այս խումբը մեծ է։ Ձի՞ս տեսներ, հայրիկ, ի՞նչպէս կը փայլին զէնքերը արեւի ճառագայթներուն տակ։ Նշանաւոր իչխաններէն մէկն ըլլալու է, ըսաւ Լուսիկ յուսահատ ձայնով մը։

— Հա, կը հասկնամ, մեր թագաւորութեան խնամակալ Վեստ Սարգիսը պէտք է ըլլայ։ Օ՛, եթէ ան է, մենք չուտով պիտի հեռանաք դրան առջեւէն։ Ես չեմ ուզեր անոր երեսը տեսնել։

ԲԱԳՐԱՏ ԱՃԵՄԱՆ

Ապէցի դատավարութիւնը

Երեքշաբթի օրուան նիստին մէջ լսուեցաւ նախկին վարչապետ Փոլ Ռէյնօ, որ յայտարարեց թէ զերմանա դեսպանը երեք անգամ փորձեց զնդակահարել տալ զինքը, Պլուամի եւ Մանտէլի հետ։ Նոյնիսկ անգամ մը ըսած էր.— « Եթէ այս երեքը ձեռքս անցնին, իմ ձեռքերով պիտի խեղդեմ »։ Առաջին փորձը կատարուած էր 1941 Մարտին, երկրորդը՝ Ռիոմի դատավարութեան առեն, երրորդը՝ 1944ին, Թունուզի զնդակահարութեանց առեն։ «Մենք ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուած էինք 1940 Հոկտ. 16ին, Վիշիի կառավարութեան կողմէ։ Աւելի վերջը, կարծեմ Ապէց հեռագրած էր թէ՝ որ փաստաթուղթեր զըտնուած են որոնց վրայ կրնայինք մահուան դատապարտուիլ »։

Ապէց ընդունելով կարգ մը մեղադրանքներ, զրմանք յայտնեց որ Ռոլրիէնօ կ'ըսէ թէ երբեք չէ համդիպած իրեն։ Նախկին վարչապետը խոստովանեցաւ թէ միտքին ճաշած են անգամ մը։

Վիշիի երիտասարդական կազմակերպութեան վարիչը, զօր. Լա Փորթ, պատմելով իր ձերբակալութիւնը, Ապէցի փաստաբանին հարցումներ – րուն վրայ խոստովանեցաւ թէ 60.000 հոգինոց բանակ մը կազմակերպած էր այդ երիտասարդներէն։ Ուրիշ վկայ մը, Ժան Թրաքու, նախապէս դլխաւոր քարտուղարը Փէթէնի, ըսաւ թէ «ամէն օր իրար կը չնորհաւորէինք որ զերման դեսպանը Ապէցն է։ Լավալ ըսած է անգամ մը.— Ապէցը 100 առ հարիւր մեզի հետ է»։ Ժոռժ Տարպրու, Լավալի զլխաւոր քարտուղարը, ըսաւ թէ Ապէց «ամէնէն մարդավարին էր Ֆրանսայի զերման վարիչներէն »։

Դատավարութիւնը չարունակուեցաւ երէկ, Հորեքշաբթի։

ԱՌԱՍՊԵԼԱԿԱՆ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

19 տարեկան երիտասարդ մը, Ալէն Ռուայէ, Նոր փախած զգաստարանէն, ամխմներէ ի վեր մեծագումար դողութիւններ կը կատարէր Փարիզի մէջ։

Հասարակ դող մը չէ այս երիտասարդը եւ ոչ ալ սկզբնանքներ ունի։ Օրինակի համար, սոսկալի հրէատեաց ըլլալով, իր յարձակումներուն մեծ մասով զոհ կ'ներթայէն հրէական հաստատութիւնները, Մարսէյլի կամ Փարիզի մէջ։ Կը սիրէր մասնաւորապէս յարձակումներ կատարել մեծ ընկերութիւններու կամ հաստատութիւններու վրայ։

Տղան չատ սովորական ձեւով մը կը բացատրէ զողութեան սրդիական ձեւերը։ Կ'ըսէ թէ զուտ մը բանալու եղանակներն են բազմաթիւ կեղծ բանալիներ ունենալ եւ ուսի ուժգին հարուած մը տալ։ Այս կանխահաս չարագործը ընկերութեան մը մէջ դիչեր մը անցնելով առաուն քսանըեօթը միլիոն կը տանէր։ Թերթերը կը զրեն թէ այցելած է նոյնպէս ամերիկեան դեսպանատունը ուրկէ զրամապանակներէ զատ առած է պաշտօնական թուղթեր, կնիքներ, որոնցմով չինած է ամերիկացիի ոստիկանի թուղթեր, իր ինքնութեան թուղթին տեղ։ Բազմաթիւ ուրիշ զողութիւններէ վերջ, օգիքր ձեռք տուաւ անցեալ օր, երբ զողութեան նոր ծրագիր մը կը մշակէր երկու ընկերներու հետ, զինեստան մը մէջ։

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՇՐՋԱՆԸ.— երեքշաբթի 17րդ հանդրուանը հասաւ իտալական հող, Աօսթօ, առաջնորդութեամբ իտալացի Քօփիի, որ ամէնէն վտանգաւոր մրցորդն է Պառթալիի։ Այս վերջինը, նոյնպէս Իտալացի, կորսնցուց դեղին չապիկը։ Երէկ, չորեքշաբթի մրցորդները հանդստացան Աօսթօ ուրկէ այսօր կ'ելլեն Լողան։ Ընդհանուր դասաւորման առաջինն է Քօփի, երկրորդ Պառթալի, մինչեւ կիրակի կը մնան չորս հանդրուաններ։ Քօփի կը յուսայ դեղին չապիկը պահել մինչեւ Փարիզ։ Թերթերը կը զրեն թէ իտալական հողին վրայ թշնամական ցոյցեր կատարուեցան օտար լրագրողներու դէմ։

Լիբանանի կառավարութիւնը հետապնդումներ կը կատարէ «Փաղանժ» (Ֆալանժ) կոչուած կազմակերպութեան դէմ, որ կը բաղկանայ քրիստոնեայ երիտասարդներէ եւ ունի 30.000 անդամներ, մեծ մասով մարոնի։ Այս կազմակերպութիւնը կարեւոր դեր մը կատարած է Լիբանանի անկախութեան մէջ, միեւնոյն առեն հակադրելով արաբական այն հոսանքին դէմ որ կ'ուզէ Լիբանանը կցել Սուրիոյ կամ Իրաք – Յորդանան – Սուրիոյ (Արդաւանդ Մահիկ)։

ՊՈԼՍՈՑ թերթերը հաստատելով ցորենի տագնապը, կը զրեն թէ կացութիւնը չատ ծանր է մասնաւորապէս Գոնիայի մէջ, ուր գիւղացին կովը կամ ձին ծախու հանած է ոչինչ գինով, բայց գնորդ չի զտներ։ Ցաջորդ տարուան հունձքին համար ալ մտահոգ են։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, կազմակերպութեամբ Հ. Ց. Դ. Սէն Թէոոմի «Հայաստան» ենթակոմիտէի, նըուիրուած ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ։

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Սէնթ Ժիւսթի, 117, Ave. Corot, Bar du Chaletի ընդարձակ պարտէզին մէջ։

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. Վիշնի կոմիտէն իր շրջանի բոլոր ընկերներու կողմէ խորին ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Շ. Մխաքեանի, ընկեր Թ. Մխաքեանի եւ Օր. Ազիկ Մխաքեանի, իրենց մօր եւ մեծ մօր՝ Այրի Տիկին ԷԼՄԱՍ ՄԻՍԱՔԵԱՆի դառնաղէտ մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ «Ցառաջ»ի տարածման ֆոնտին։

★ Իսիկ Պ. Նազարէթ Շմաւոնեան ցաւակցութիւն յայտնելով ընկեր Շ. Մխաքեանի, իր մօր մահուան առթիւ, 500 ֆրանք կը նուիրէ վէթ. Ֆոնտին։ Ստանալ «Ցառաջ»էն։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ...
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ...
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ԱՄԱՌՆԱՑՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ, 30 Ցուլիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8էն մինչեւ լոյս Horizon Plageի բացօթեայ հաստատութեան մէջ։

ԼԱ ՍԻՈԹԱՑԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 3ին Մխիթարեանի սրահին մէջ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Հրայր» խումբը կը տօնէ իր Բ. տարեվիցը, հովանաւորութեամբ Ն. Ս. Շրջ. վարչութեան եւ «Մաժակ »խումբին։ Կը բանախօսէ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին կողմէ

ԸՆԿԵՐ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Կը ներկայացուի « ԵՐԿՈՒ ԽՈՒԼԵՐ»Ը եւ 1948ի ողիմպիականէն չարժանկարը։ Իր մասնակցութիւնը կը բերէ նաեւ Bld. Oddoի Նոր Սերունդի նուագախումբը։

Մուտքը ազատ է։

ՋԲՕՍԱԿԱՆ ՊՏՈՑՑ

Ֆ. Հ. կապոյտ Խաչի Վիշնի մասնաճիւղը պըատրաստ մը կազմակերպած է ղէպի Էքս լը Պէն սանուհիներուն համար, մասնաւոր օթաքարով։

Այս կիրակի, մեկնում առաուան ժամը 5ին, վերադարձը՝ երեկոյեան ժամը 10ին։ Կը հրաւիրուին Հ. Ց. Դ. Նոր Սերնդականները։ Փափաքողները դիմեն ընկեր Ուզունեանի, արձանագրուելու համար։

ՀԱՑ – ԲՈՑՃ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԵԱՆ

Խմբագիր Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Այս չաբթու լոյս կը տեսնէ Ապրիլի թիւը եւ կը ղրկուի բոլոր վճարող բաժանորդներուն՝ մինչեւ ամսու վերջ։ Մամուլի տակ է Մայիսի թիւը։ Կը խնդրուի ՆԱՄԱԿԻ ՁՕՊԱՍԵԼ՝ վճարելու համար բաժնեգինները եւ խնայելու համար աւելորդ յոդնութիւն։ Հասցէ 17 rue Damesme, Paris։

ԴԷՊԻ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Իսիկ Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» ենթ.կոմ. երթ մը կազմակերպած է այս կիրակի օր, դէպի Հ. Ց. Դ. Թանգարանը։ Արձամադրուիլ Café des Sports, ուրկէ օթօքառները պիտի մեկնին կիրակի առաուտ ժամը 9ին։

ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ տօնին առթիւ, այս կիրակի հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ, Արտաւազդ արք. պիտի քարոզէ։

25 Ցուլիս Բ. Մեռելոցի օր պատարագ ժամը 10ին։

ՀԱՑՆԻԻ Հայր. Մխիթեան դաշտահանդէսը՝ այս կիրակի, Շավիլի Պաղ Աղբիւրին քով։ Փափաքողները կրնան մասնակցիլ իրենց ուտելիքներով, բացի խմելիքէ։

ՆՈՒՐԸ ՏԱՄԻ մայր եկեղեցիին մէջ հայ ծեսով կատարուելիք պատարագը յետաձգուած է Հոկտեմբերէն վերջը, Մխիթար Աբբահօր մահուան 200ամեակի տօնադրութեանց առթիւ։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՌՈՄԱՆԻ «Քեռի» խումբի դասախօսական ժողովը այս ուրբաթ օր, երեկոյեան ժամը 8.30ին կ'ունենայ Ցարութիւն Պօյաճեանի բնակարանը։ Կը խօսի ընկեր Ս. Պիլալի։ Նիւթ «Հ. Ց. Դաշնակցութեան դեկավարութիւնը որպէս դասական տիպար իւրաքանչիւր դաշնակցականի համար »։

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Պուլ. Օտտոյի Վերամեան ենթակոմիտէի ժողովը այս կիրակի ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Հ. Ց. Դ. ԱՐԾԻՒ ենթակոմիտէի ժողովը այս չաբաթ գիչեր Ֆրանսական վարժարանին մէջ, 69 rue d'Arcueil, Salle Jaurès։

Մ. Մարութեանի վերջին ներկայացումներն

ՄԱՐՍԷՑԼ, Սինէմա - Թատրոն Ալքազարի մէջ (Cours Belsunce) Ցուլիս 23ին չաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, կը բեմադրուի ՇԷՑՔՍՓԻՐԻ

ՕԹԷԼԼՕ ն

ԼԻՈՆ, Թատրոն Հօրլօժի մէջ (cours Lafayette) Ցուլիս 30ին, Շաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, կը բեմադրուի ՇԷՔՍՓԻՐԻ

ՕԹԷԼԼՕ ն

մասնակցութեամբ Տիկին Ռ. Մարութեանի եւ Շանթ Թատերախումբին։

ՑՈՒԼԻՍ 31ԻՆ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Օհանջանեան եւ Իշխան խումբերուն։ Chalet Bellevueի մէջ, 117 Ave. Corot, St. Just։

★ ՄԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ տարեկան տօնակատարութիւնը ՇԱՎԻԼԻ ԱՆՏԱՌԻՆ մէջ, Արդութեան խումբին կողմէ, Ցուլիս 31ին։

ՁԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ
24 RUE ST. LAZARE
Իր համեղ եւ մատչելի կերակուրներուն հետ կը հրամցնէ չաբաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի գիչերները
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ
Մանօթ երաժիշտներ Տիկին ՍՕՆԻԱի,
Պ. ԴԱՐԱԳԱՇի (քանօն եւ ուտ) եւ Պ. ԱԼՖՕՆՍի (քէմէնչիստ) կողմէ։

CHEZ MOUSSA
«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire
Ամէն օր, fրuսfուս հաւով կամ շիշ-քէպապով եւ արեւելեան կերակուրներ։
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ
Նուագածուներ՝ Պ. ՀԱՑԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ՁԱՒԻ, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ։

ԾԱԽՈՒ Է
Կօշկակարի լօքալ մը Փօրս մօթրիսով, դիւրամատչելի պայմաններ։
Դիմել Պաղտասարեան եղբայրներուն, 2 rue de Terras, Marseille։

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ
ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ
Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու։ Դիմելով դերձակներու հայթայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆի
68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33–22
Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարկերձան, կոճակ, ուանոց (էփոլէթ) եւն., եւն.։
ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. MERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Vendredi 22 JUILLET 1949 Ուրբաթ 22 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5903–Նոր շրջան թիւ 1314

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄՈՒԶԼ ՏՈՒԼԻՔ ՈՐ ԾՆՉԵՆ

Սրտառուչ կանչ մը կ'արձագանգէ ի սիրտս աշխարհի, մասնաւորապէս երկու տարիէ ի վեր, — Խաղաղութի՛ւն:

Իւար կը հրմշտկեն ճառերը, յայտարարու – թիւնները, համագումարները եւ բանաձեւերը:

Շարժումին դլուխը անցած են, մասնաւանդ, Խ. Միութիւնը, իր ուղեկիցներն ու արբանեակ – ները, պետութիւն թէ կազմակերպութիւն: Համ – բանք չունին անոնց սարքած ժողովները:

Վրոցլաւի (Լեհաստան), Նիւ Եորքի, Փարիզի, Փչէթայի խաղաղութեան համագումարներէն վերջ, ահաւասիկ Երիտասարդութեան միջազդա – յին համախմբումը Փչէթայի մէջ, Օգոստոս 14ին, դրդռափին պատրաստութիւններով:

Ցետոյ, միլիոնաւոր հանրագրութիւններ ա – մէն երկրի մէջ, յանուն խաղաղութեան: Իրրեւ համաշխարհային բողոք Մարշըլի ծրագրին եւ մանաւանդ Հիւսիսային Ատլանտեանի դաշինքին դէմ, որ կը համարուի նախապատրաստութիւն պատերազմի:

Ու վերջապէս Խ. Միութեան վերջին ելոյթը, — բողոքագիր մը Իտալիոյ դէմ, որ կ'ամբաս – տանուի թէ խախտած է հաշտութեան դաշնագի – ր – ը, մխանալով Ատլանտեանի դաշինքին: Ուրիշ խօսքով՝ «պետութեանց զինուորական – յարձա – կողական խմբակցութեան մը որ ուղղուած է Խ. Միութեան դէմ»:

Եւ այս՝ ճիշդ այն պահուն երբ Իտալիոյ երեսփ. ժողովը պիտի վաւերացնէր դաշինքը, ո – րուն սկզբունքով հաւանութիւն յայտնած էր անց – եալ Մարտ 18ին:

Հակառակ այս բողոքագրին, վաւերացումը կատարուած է արդէն: Եւ այժմ Ֆրանսան է որ կը քննէ դաշինքը, նմանապէս վաւերացնելու հա – մար, հակառակ համայնավարներու բուռն ընդ – դիմութեան:

Այսպէս, յստակօրէն բաժնուած են ճակատ – ները, բոլոր տեսակէտներով,— քաղաքական, ըն – կերային, տնտեսական թէ ռազմական: Բաժ – նուած են նոյնիսկ աշխարհագրութեամբ:

Մի հարցնէք թէ այս անդունդ իւրականութիւնը որքան կը համապատասխանէ խաղաղութեան շա – հերուն:

Խնդիրը այն է որ, այսպէս ալ պիտի չարու – նակուի, մինչեւ որ կարելի ըլլայ վերահաստատել փոխադարձ վստահութիւնը՝ Մեծերուն միջեւ:

Արդարեւ, անոնց իմաստութենէն եւ կամքէն կախում ունին խաղաղութեան պահպանումը եւ ամրապնդումը:

Եթէ անոնք նորէն սայթաքին, կրակը նետե – լով, դէպի անդունդ գլորելով մարդկութիւնը, ամէնէն առաջ փոքր ժողովուրդներն են որ ոդ – ջակիզ պիտի դառնան:

Այո, խաղաղութի՛ւն, խաղաղութի՛ւն ամէն բանէ առաջ: Աւելի քան երբեք: Նոյնիսկ անկարե – լին փորձելով:

Ուրեմն ազատութի՛ւն, ամէն բանէ առաջ:

Թո՛յլ տալ որ իւրաքանչիւր ժողովուրդ ինք վարէ իր ճակատագիրը: Ի՛նք որոշէ իր քաղաքա – կան – իրաւական կարգուսարքը: Դառնայ տէր ի – րերական իր հայրենիքին մէջ, եւ ոչ թէ վարձա – կալ կամ դռնապան եւ կամ հասարակ «բէնչպէր»:

Թողունք հեռաւոր գաղթավայրերը իրենց դրամատիրական մենաշնորհներով, որոնք հետ – զհետէ պատմութեան կ'անցնին:

Աւելի բախտաւո՞ր է Եւրոպան, վերջին պա – տերազմէն ի վեր:

Ժողովուրդները կը վայելե՞ն ինքնորոշման բնական, տարրական իրաւունքը:

Միլիո՞նով միլիոնաւորներ չե՞ն տքար օտար, բարբարոս լուծի մը տակ, յանուն կախարդական այլ խարդախ նշանախօսքերու:

Բիւրաւոր ըմբոստներ չեռ չե՞ն բարձրացած արեւելեան Եւրոպայի մէջ, մարտնչելով անլուր բռնութեանց դէմ, ինչպէս դերմանական դրաւման առեն: Ամէնէն առաջ՝ գիւղացիներն ու բանուոր – ները:

Եւ դեռ հաղարաւորնե՛ր փախուստ չե՞ն տար, խուճապահար, ազատութի՛ւն փնտռելով:

Ականատեսներ կը պատմեն թէ երբեք այսքան բազմութի՛ւն խռնուած չէր այդ երկիրներու եկե – ղեցիներուն մէջ, խաղաղութի՛ւն եւ ազատութի՛ւն խնդրելու համար ...

Կ'ուզէինք աւելի բաց խօսիլ:

Շ.

ՕՐԸՕՐԻՆ

ՈՐ ՄԷԿԸ

Մեր հանդէսներու, թատերական ներկայա – ցումներու, խմբական պտոյտներու, կամ երա – ժշտական հաւաքոյթներու յատուկ բառ մը ու – նինք որ կարծեմ ուրիշ որեւէ լեզուի մէջ այնքան դործածական չէ: Մասնաւորաբար շատ քիչ կը տեսնուի օտար հանդէսներու նկարագրութիւններ – ու կամ յայտարարութիւններու մէջ:

Հասկացաք անշուշտ, սա անբախտ «չքեղ»ն է որ այլեւս հայերէնի մէջ կորսնցուցած է իր փառ – քը եւ պատիւը:

Խեղճը մեկնած իր փառահեղ պատմուճա – նէն եւ չողչողուն փայլէն, աղքատ ու տնանկ կ'երթայ կր նստի համեստ, սովորական դաշտա – հանդէսի մը պատին տակ, կամ սրճարանի մը պարտէզին մէջ արուած թատերական հանդէսի մը բեմին քովիկը եւ կ'ողբայ իր անցեալ փառքը:

— Ո՞ր բառն է որ իր արժէքը պահած է, պի – տի ըսէք, երբ քիւնեղով «հայրենասէր» կը ծախ – ուի եւ կենդինարով «դաւաճան» ու «հայրենա – դաւ»:

Սնամէջ բառեր որոնք մէկ բանի կը ծառայեն, զովացնելու ջրուած ՝ուղեղները եւ խանձուած սիրտերը:

Իսկ այս մէկը կը զովացնէ շատ շատ համեստ քսակները, « Շէեղ ու անենախընթաց » ուտելիքի սեղանները թեթեւցնելով իրենց բեռներէն:

Առաջարկ մը եղաւ այս բառին փոքրն ու պա – տիւը վերահաստատելու համար: Թերեւս բոլորդ համաձայն էք — հայկական բոլոր հանդէսները ըլլալով անպայման Շքեղ, կրնանք խնայել զայն: Չէ՞ որ լռելեայն կը կարդանք զայն աչքի վարժու – թեամբ:

ՍՕՍԻ

Ապէցի դատավարութիւնը

«ՀԻԹԼԷՐ ՀՐԱՄԱՑԱԾ ԷՐ ՄՈՒԻՐԻ ՎԵՐԱԾԵԼ ՓԱՐԻԶԸ » ...

Ձորեքշաբթի օր (7րդ նիստ) ամէնէն կարեւոր վկան էր զօր. Յուլթից, Մեծն Փարիզի զինուորա – կան հրամանատարը՝ դերմանական դրաւման ա – տեն, որ բանտէն դատարան բերած էր Զօրավարը հետեւեալ յայտարարութիւնն ընելու.

— « 1944 Օգոստոս 10ին հրաման ստացայ քանդել Փարիզի բոլոր ճարտարապետական հա – տուածութիւնները: Աւելի վերջը հրաման ստացայ քանդել Փարիզի կամուրջները: Այս նպատակով մէկ մաշտ զինուոր դրուեցաւ իմ տրամադրու – թեան տակ: Օգոստոս 20ին հրաման ստացայ մո – խիրի վերածել Փարիզը: Ցետոյ, ուրիշ աւելի լայն ռազմավարութեամբ մը, հրաման ստացայ կոտրիլ մինչեւ վեղին փամփուշտը եւ թաղուիլ քաղաքին աւերակներուն տակ: Գացի դտայ Ապէ – ցը եւ պարզեցի կացութիւնը: Քանի մը անդամ անոր հանդիպեցայ դրասենեակիս մէջ, յաջորդ օրերը: Դեսպանը քաշալերեց զիս, թելադրելով ան – տեսել այդ հրամանները: Գիտէի որ դերման բարձր հրամանատարութիւնը դոհ չէր իմ ընթաց – քէս եւ կը կասկածէր թէ չեմ դործադրեր իր հր – ամանները: Զանոնք խարելու համար Ապէց հա – ւանեցաւ հեռագիր մը ուղղել Հիթլէրի, դանդ – տելով թէ չափազանց վայրադութեամբ կը դոր – ծադրեմ տրուած հրամանները: Հնարք մըն էր այս, ինծի քանի մը օր չահեցնելու եւ քաղաքին քանդումէն խուսափելու համար: Առանց այս հնարքին, առանց Ապէցի փաղիզը կործանած էր: Երբ իրեն պատմեցի թէ չուէտական դեսպանը միջնորդած է զինադադար կնքելու համար եւ ես ընդունած եմ, դեսպանը երբեք տհաճութիւն չյայտնեց » :

Վկան յետոյ երկարօրէն պատմեց դերման սպայի մը դէմ կատարուած յարձակումը, որուն հետեւանքով հրկիղուեցաւ Կոան Փալէն :

— « Ես հրդեհը տեսայ Օթէլ Մէօռիսի պատշ – դամէն: Ես չէի ուզած կործանել Փարիզը: Եթէ բան մը պիտի վառէր, կը կարծէի թէ Կոան Փալէի հրդեհը նուազադոյն չարիքն էր (ծիծաղներ) ... Այն առեն էր որ դեսպանը եկաւ, ես բացատրեցի կացութիւնը, եւ ան յանձն առաւ հեռագիր մը ուղղել Պերլին, դանդատելով իմ վայրադութե – նէս »...

Վկան Ֆրանսերէն չգիտնալով, թարգման մը յատկացուած էր, որ մեծ դժուարութիւն կրեց :

Ուրիշ քանի մը նպաստաւոր վկայութիւններէ վերջ, Ապէց ուզեց ճշդել այն տպաւորութիւնը թէ անհաւատարիմ եղած է Գերմանիոյ հանդէպ: « Ճիշդ է որ անտեսեցի Պերլինի հրամանները եւ խափանեցի ուրիշ տնօրինութեանց լրիւ դործա – դրութիւնը, բայց այդպէս ըրի այն խորին համո – զումով թէ կը ծառայեմ երկու երկիրներու շա – հերուն »:

Իտալիա վաւերացուց Ատլանտեան դաշինքը

159ի Դէմ 318 ՁԱՅՆՈՎ

Ձորեքշաբթի օր, Խ. Միութեան բողոքագրէն քանի մը ժամ վերջը, Իտալիոյ երեսփ. ժողովը վաւերացուց Ատլանտեանի դաշինքը: Վիճաբա – նութեանց առթիւ կրակոտ ճառ մը խօսեցաւ Ի – տալիոյ համայնավար առաջնորդը, Փալմիրօ Թոլ – լիաթթի, առաջարկելով մերժել դաշինքը, իբրեւ հակառակ Իտալիոյ շահերուն: Այս առաջարկը մեկժուեցաւ 159ի դէմ 318 ձայնով: Երեքշաբթի օր ալ ծերակոյտը պիտի քննէ դաշինքը եւ տպա – կոյս չկայ թէ պիտի վաւերացնէ :

Երեսփ. ժողովին մէջ, արտաքին նախարարը, կոմս Սֆորցա ճառ մը խօսելով, «զարմանալի եւ ապշեցուցիչ» դտաւ Խ. Միութեան ծանուցագիրը, որ Հոդի հասած էր չորեքշաբթի օր ժամը Հինն : Մոսկուայի անթելը անոր պարունակութիւնը հաղորդած էր 11 ժամ առաջ, իւրաքանչիւր «ինչ որ դիւանագիտական նորութիւն մը կը կազ – մէ», ըսաւ Սֆորցա:

Ծանուցագիրը իտալական կառավարութեան ղրկուած էր ռուսերէն, այնպէս որ երկար ժամա – նակ անցաւ թարգմանելու եւ Մոսկուայի զեկուց – ման հետ բաղդատելու համար:

Կոմս Սֆորցա հերքեց Մոսկուայի այն մե – ղադրանքը թէ Իտալիա բռնաբարած է հաշտու – թեան դաշինքը, օդուժին խնդրելով Ամերիկա – յէն: Հաշտութեան դաշնագիրը կ'արտօնէ 250.000 հոդւոյց բանակ մը կազմակերպել եւ զինել: Իտա – լիոյ բոլոր առաջարկները հիմնուած են դաշնա – դրին տրամադրութեանց վրայ: Նախարարը բա – ցորոշապէս յայտարարեց թէ խորհրդային ծանու – ցագիրը չի կրնար խախտել Իտալիոյ դործակցու – թիւնը արեւմտեան Եւրոպայի եւ Մ. Նահանգնե – րուն հետ: Այս առթիւ դիտել տուաւ որ եթէ Խ. Միութիւնը անկեղծ է իր ամբաստանութեանց մէջ եւ իրապէս յարձակողական կը նկատէ Ատլան – տեան դաշինքը, պէտք է նոյնիսկ բողոքագիր – ներ ուղղէր Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի, որոնց հետ ոչ – յարձակման դաշնագիրներ կնքած է:

★ Փարիզի մէջ ալ մեծ զարմանք պատճառեց Մոսկուայի բողոքագիրը, որուն պատճառաբա – նութիւնը անհիմն կը համարուի: Արտաքին նա – խարարութեան մէկ ներկայացուցիչը յայտարա – րեց թէ Ֆրանսա եւ Անգլիա փոխադարձ օգնու – թեան դաշնագիրներ կնքած են Խ. Միութեան հետ, եւ Ատլանտեանի դաշինքը ստորագրելով, չեն խախտած իրենց յանձնառութիւնները :

★ Խ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Գ. Էչիսըն, նոյնպէս «բոլորովին անհիմն» հռչա – կեց Մոսկուայի մեղադրանքը: Եւ նոյնն վճռապէս յայտարարեց թէ Ատլանտեանի դաշինքը միայն պաշտպանողական հանդամանք ունի եւ ուղղուած չէ ոեւէ պետութեան դէմ :

★ Ֆրանսայի Ազգ. ժողովը այսօր, ուրբաթ, պիտի քննէ Ատլանտեանի դաշինքը: Վիճաբանու – թիւնները պիտի տեւեն 22 ժամ :

Մոսկուա կ'ամբաստանէ Իտալիան

«ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ԴԱՇԻՆՔԻՆ ՑԱՐԵԼՈՎ ԲՌՆԱԲԱ – ՐԱԾ Է ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ »

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Խ. Միութիւնը ծանուցագիր մը ուղղելով Հռոմ, Փարիզ, Լոն – տոն եւ Ուաշինկթըն, կ'ամբաստանէ Իտալիան թէ բռնաբարած է հաշտութեան դաշնագիրը, միանա – լով Ատլանտեանի դաշինքին:

Ահաւասիկ այդ ծանուցագրին ամփոփումը.— « Իտալիոյ հետ կնքուած հաշտութեան դաշ – նագրին մէջ չեշտուած է թէ դաշնագիրը հիմ պի – տի ծառայէ՝ Իտալիոյ եւ միւս ստորագրող պե – տութեանց բարեկամական յարաբերութիւննե – րուն: Արդ, հիւսիսային Ատլանտեանի դաշինքին յարելով, Իտալիա միացած է պետութեանց զին – ուժական խմբակցութեան մը որ բացորոշապէս յարձակողական է եւ ուղղուած՝ Խ. Միութեան եւ ժողովրդական ռամկավարութեանց դէմ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՈՒՐԻՑ ԱՌԱՍՊԵԼ ՄԸ

Ընկեր Ս. Վրացեան, Եկեղեցին եւ Խորհ. Իշխանութիւնը» ընդհանուր խորագրին տակ, այս տարուան սկիզբը երեք յօդուածներ գրեց:

Մեր մամուլի կողմէ լայնօրէն օգտագործուած այս շարքը, իր փաստացի եւ կուռ տրամաբանութեամբ հաճելի չեղաւ մեր հակառակորդներուն: Եւ ինչպէս միշտ, փոխանակ վաստերու եւ իրողութիւններու դէմ կռուելու, Դաշնակցութեան երդուեալ, տգէտ եւ ողորմելի հակառակորդ գրիչները, սկսան չարախոսել եւ խեղաթիւրել, ընկեր Վրացեանի արծարծած միտքերն ու փաստերը, իբրեւ զէնք գործածելու համար Դաշնակցութեան դէմ:

Ասկէ ալ կը սկսին Դաշնակցութեան մատնութիւններու եւ երեւակայական ծրագիրներու առասպելները:

Ամփոփունք մէկ երկու հիմնական կէտերու վրայ:

Ներկայացնելով Հայ. Եկեղեցւոյ տխուր վիճակը Խ. Իշխանութեան մէջ՝ նախապատերազմեան շրջանին, եկեղեցիի եւ եկեղեցականներու դէմ կատարուած հալածանքն ու աւերը, ընկեր Վրացեան կը գրէր.

— «Մի խօսքով՝ եկեղեցին մերկացաւ իր բարեզարդութիւնից եւ դարաւոր իրաւունքներից: Փաստօրէն դադրեց գոյութիւն ունենալուց իրբեւ հաստատութիւն: Որովհետեւ «կրօնը հաչիչ էր եւ «կոյր գործիք համայնավարութեան թշնամիների ձեռքին»՝ բատ Լենինի պատգամին եւ Խորհ. Իշխանութեան քաղաքականութեան:

« Իշխանութիւնը ոչ միայն չի ճանաչում կրօն ու կրօնական իշխանութիւնը, այլեւ յարձակողական դիրքով հակակրօնական եւ աւանտուածական է իր ընկերային ըմբռնումների եւ սկզբունքների խստօրէն մարքսեան բնոյթի բերումով»:

Այս ընդհանուր կացութիւնէն մեկնելով, Ընծայեցին «բացարձակապէս անբնական» կը գտնէ որ Իշխանութիւնը «կարենայ չարունակել իր առաջնորդող դերը Սփիւռքի եկեղեցիների վարչական գործերում»:

Կայ դեռ աւելին: «Ոչ միայն անբնական է, այլեւ վտանգաւոր: Ապացոյցներ չեն պակասում, տարաբախտաբար: «Գաղթահայութեան ներկայ պառակտեալ վիճակը արդիւնք է կուսակցական հակամարտութիւններից աւելի՝ Սփիւռքի եկեղեցիների Մայր Աթոռի հետ ունեցած վարչական ու թեմական յարաբերութիւնների»:

Այսքան յստակօրէն կացութիւն ներկայացնող մեծ եւ յարգելի հոգեւորական մը, ինչպէս կը հաստատէր ընկեր Վրացեանը, կ'առաջարկէ «կիսարկել եկեղեցական – վարչական ապակեդրոնացեալ դրութիւն» մը, պահպանելու համար Հայոց եկեղեցւոյ միասնականութիւնը:

Քրեական խնդիրը

(Ե. եւ վերջին մաս)

1934 Յունիսին, Երեւանի մէջ դումարուեցաւ Քրեաբանական համաժողով մը, նախաձեռնութեամբ Հայաստանի մշակոյթի կաճառին եւ Սովիէթ Գիտական Ակադեմիային: Համաժողովին նպատակն էր Քիւրտերու համար գրական լեզու եւ քերականութիւն ստեղծել: Հայաստանի կոմունիստ կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար Ճաղոբեան, կեդր. կոմիտէի նախագահ Մարտիկեան, Հայաստանի Մարքսիզմ – Լենինիզմ կաճառին տնօրէն Աբրահեան, գործադիր կոմիտէի քարտուղար Դաշտոյեան, վարչապետ Երզնկեան, ռուս քրտական Ակադեմիոյ Կովկասեան ճիւղի նախագահ Փիրումեան, Թիֆլիզի «Զարիա Վօսթօքա» թերթի տնօրէն Գրիգորեան, հայ քուրտաբաններէն Խաչատուրեան եւ Սուվարի մասնակցեցան այս համաժողովին, ուր Աբրահամ կարդաց «Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան եւ Քիւրտերու ազգ. մշակոյթի» վերաբերեալ տեղեկագիրը:

Համաժողովը կ'աշխատէր երս թեւերով, — գրական միակ լեզու, հրահանգներ, ուղղագրութիւն եւ քերականութիւն: Խորհրդային Հայաստանի Քիւրտերը որոնք 5 —6000 հոգի էին եւ Լերան հետ խառն կ'ապրէին, լեզուով ընդունակ էին հայերէնի: Որով Խորհրդային Հայաստանի մէջ ամրողջ Քիւրտերու խօսած լեզուն միակ գրական լեզուն ընդունուեցաւ եւ համաժողովը մնայուն «Քրտաբանական կոմիտէ» մը ընտրելէ վերջ գրուեցաւ:

Մոսկուա, որ կը ձգտէր Կովկասի, Թիւրքիոյ, Սիբերիոյ եւ Խ. Միութեան զանազան գաղութներուն մէջ ապրող, խօսող, գրականութիւն եւ ազգ. մշակոյթ ունեցող պատմական ազգերը փրճացնել, ոչ մէկ գործ թողուց Բ. Միջազգայինի Դաշնակցականներուն եւ Մանուէլեանի նման փաստաբաններուն, որոնք կը ջանային հայկական խողովակով քիւրտ ազգայականութիւն մը ըստեղծել:

Այս մրցակցութեան մէջ Պոլշեւիկները յաղթանակը տարին:

Աւելին կայ: Դաշնակները քրտական չարժումի մը վարագոյրին տակ, կ'ուզէին Հայաստան մը հիմնել: Մէկ կողմէ զա-ունք կը գրգռէին Թուրքիոյ դէմ եւ միւս կողմէ չէին ծածկեր իրենց հակակրանքը Քիւրտերու հանդէպ: Օրինակ, հայ երեւելի գրող Մ. Վարանդեան, Քիւրտերը կը նկատէր գլխաւոր պատասխանատուն հայկական աղէտներուն, եւ կը գրէր հետեւեալ տողերը. —

« Պատմութիւնը դարեդով ականատես եղած է արիական ցեղին պատկանող երկու ազգերու արիւնոտ պայքարներուն, աշխարհակալական նպատակներուն, նպատակ հողերուն վրայ, նպատակային տակ: Մէկուն հունձքը կը թալանուէր միւսին կողմէ, մէկը աշխատասէր, հողամշակ, զարգացած, գրական լեզուի մը տիրացած ազգ մը, միւսը՝ նախապատմական, հովիւ ժողովուրդ մը, ցեղի մը թափթփուքը: Այս ազգը, (այսինքն Քիւրտերը) հեղնութեամբ մայեցաւ ստեղծագործ ամէն ձեռնարկի, եւ իր ամէնէն պատուաւոր աշխատանքը եղաւ յեղուզակութիւն եւ սպասատակութիւն, իսկ իր ամենամեծ գիտութիւնը՝ դուլում եւ արիւնահեղութիւն»:

Դաշնակներու համար չնչին բան մը չէր Քիւրտերու հաշիւը մաքրել, բաւ էր որ «միեւնոյն հողին վրայ, աշխարհագրական նոյն պայմաններուն տակ ապրող այդ յեղուզակ եւ արիւնարբու ցեղի թափթփուքը» անդամ մը աղատագրուէր:

Մոսկուա այս ուղղութեամբ ալ Դաշնակիներուն առիթ չտուաւ: Հեղինակաւոր դէմք մը, Վ. Կուրքօ Քրիմժին, որ Մոսկուայի մէջ հայկական խնդրի մասնագէտ մըն էր, սակայն կը գրէր Սովիէթ մեծ Համայնագիտարանին մէջ.— «Թ. դաշնակցական երկրորդ քառորդին, բնակչութիւնը չատցաւ եւ Քիւրտերը որ մինչեւ այդ թուականը վաչկատուն կեանք մը կը վարէին, նստուկ կեանք մը վարել սկսան: Միայն թէ լեռնոտ Հայաստանը թափուր դեռին չունէր, որով Քիւրտերը Հայերը կեղեքեցին եւ անոնց հողերը բռնագրաւեցին: Թուրք կառավարութիւնն ալ չնայած տիրապետութիւն հաստատել քաջամարտիկ եւ կիսով անկախ քիւրտ աշիրէթներուն վրայ, եւ քաջալերեց Քիւրտերու այդ չարժումը, զրաւուած հողերը քրտական սեփականութիւն հռչակեց եւ այսպէս հիմնեց քրտական աւատապետութիւնը: Միաժամանակ դրդեց անոնց կրօնական մոլեռանդութիւնը եւ Քիւրտերը արձակեց Հայերու վրայ: Այսպէս սկսաւ անօրինակ եւ մոլեգին իշխատպետութիւն մը »:

Ըստ սովիէթ գրողին, Քիւրտերուն կողմէ բռնագրաւուած հայկական հողերուն մէջ, 1915ին 400 հազար Հայեր յաջողեցան իրենց հոգին փրկել, իսլամութիւն ընդունելով: (Տես Սովիէթ Մեծ Համայնագիտարան, Գ. հատոր, 434—540):

Այս կերպով հրապարակ դրուեցաւ այն խնդիրը թէ 35 տարի առաջ Հայերու ձեռքէն յափշտակուած հողերու 400 հազար ազգաբնակչութիւնը.— ներկայիս աւելի քան մէկ միլիոն, — Հայ էր:

Այս է ահա Դաշնակներու եւ բոլշեւիկներու հակամարտութիւնը քրտական խնդրին մէջ: Ըսել կ'ուզենք թէ Սովիէթներու աչքին «Քիւրտիստան» կոչուած երկիրը քրտաբնակ հող մըն է, բայց իրականութեան մէջ Հայաստան է ան:

(Շուտիտուրիէք)

ՄԻՐՋԱ. ՊԱԼԱ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած երեւանի անթելէն)

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ նկարիչ Մարտիրոս Սարեանի ղեկավարութեամբ՝ կ'ուսումնասիրէ հայ ժողովրդի արուեստը: Իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն նկարիչ Քրիստափոր Շիշմանեան, որ կ'ուսումնասիրէ հայ կերպարուեստի պատմութիւնը, Թադեւոս Լիսիցեան՝ հայ երաժշտութիւնը, Վարդանեան՝ միջնադարեան հայ պատկերաքանդակները պատմութիւնը:

ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ մէջ քննութիւնները յաջողութեամբ կ'ընթանան: Կարլ Մարքս կաճառը պիտի աւարտեն 217 ուսանողներ: Գիւղատնտեսականը 312, որոնցմէ չատեր սկսած են աշխատիլ կոլխոզներու ու մեքենատրակտորային կայաններու մէջ: Բժշկական համալսարանը պիտի աւարտեն 260 ուսանողներ եւ քանի մը հարիւր երիտասարդներ պիտի աւարտեն թատերական եւ «Կոմիտաս» կաճառը:

ԿՈՏԱՅՔԻ շրջանի «Արաքս» կօշիկի արտելը, կազմակերպուած հայրենադարձ վարպետներու չնորհիւ, ընթացիկ տարուան վեց ամսուան մէջ յանձնած է պետութեան 3.500.000 րուպլի արժողութեամբ կօշիկեղէն: Արտէլի Տնօրէնութիւնը կը կառուցանէ բանուորներու համար սեփական բնակարաններ:

ՍՈՎՂԵՏ ԳՐՈՒՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ հրաւէրին վրայ, ներկայիս Մոսկուա կը գտնուին Սովետահայ երիտասարդ գրողներ Անահիտ Շահինեան, Սիլվա Կապուտիկեան, Գրիգոր Լմին, Աչիկ Պօղոսեան եւ ուրիշներ: Անոնք պիտի հետեւին այս առթիւ կազմակերպուած զանազան դասախօսութիւններու, ինչպէս «Մարքսիստ Լենինիզմ»ի, երաժշտութեան, գրականութեան եւ այլ ուսմունքներու: Մոսկուայի Գրողներու Տան մէջ տեղի ունեցած է գրական երեկոյ մը սարքուած Սովետահայ երիտասարդ գրողներու կողմէ: Իրենց բանաստեղծութիւններով արտայայտուած են Գրիգոր Լմին եւ Սիլվա Կապուտիկեան: Երիտասարդ գրողներու ստեղծագործութիւններու մա-

---

Ինչպէս կը տեսնուի այս բոլոր մէջբերումներէն ու նաեւ Ընծայեցիի յօդուածի մէկ ծայրէն միւսը, ոչ մէկ խօսք, ոչ մէկ ակնարկ էջմիածնի՝ Հայոց ընդհանրական կաթողիկոսութեան բաժանումի մասին:

Ընդհակառակն, Հայոց Եկեղեցւոյ Միասնականութեան պահպանման համար է որ ան կը մտահոգուի հարցի քննութեան:

Այսպէս կամ այնպէս, ընկեր Վրացեանի յօդուածին մէջ տեղ գտած այս բոլոր տուեալները, կը հաստատեն այն իրական մտահոգութիւնը, զոր ունէր գաղթահայ մամուլն իր հեղինակաւոր ղեկավարներով:

Երկկ այս կարգի մտքերն ու ծրագիրները՝ բնական եւ ճիշդ կը նկատուէին հեղինակաւոր հոգեւորականներէն՝ իրենց դիրքովն եւ բովանդակ կութեամբն իսկ էջմիածնին եւ ընդհանրական կաթողիկոսին սերտօրէն կապուածներէն:

Ոչ ոք իր մտքէն կրնայ անցընել այս բարձր անճնաւորութիւններուն վերագրել «կուսակցական» նկատումներ, էջմիածինը՝ Սիփւռքէն բաժնելու, անոր հեղինակութիւնը հարուածելու որեւէ փորձ:

Այսօր, մարդիկ այնքան այլանդակուած են իրենց բովանդակ էութեամբ լրբացած եւ կատղած, որ փոխանակ մտածելու իրական ողբերգութեան վրայ, կը յաղթնին չրջել բոլոր իրողութիւնները:

Դիւրին է մտքին մէջ, բոլշեւիկեան մեթոտներով առասպելներ հիւսել Դաշնակցութեան մըտադրութիւններու մասին:

Դիւրին է գրգռել միամիտ եւ բարի զգացումները, Դաշնակցութեան վերագրելով «անջատողական» գաղտումներ էջմիածնի դէմ:

Բայց անկարելի է փրկել Հայոց եկեղեցիի անկախութիւնը, իր աւանդական կարգերու պահպանումը՝ Սթալի եան «արեւաչող» եղկրին մէջ, ուր «կրօնքը հաչիչ է» միշտ — երէկ, այսօր եւ վաղը:

Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄ.

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԴԵՐՄԱՆԻՈՑ ՀԱՑ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

Արժանթինէն թղթակից մը կը գրէ Շաութ - կարտի «Բանբեր»ին. —

Երեք ամիսէ ի վեր Ապժանթին կը զտնուիմ ընտանիքով։ Առաջին օրերու դժուարութիւններէն վերջ, արդէն իսկ տեղաւորուած ենք եւ բոլորս ալ կ'աշխատինք եւ կը ճարենք մեր ապրուստը։ Դիժբախտաբար գաղութը, բացի «Արմենիա»յի չըքնաղէն, անտարբեր ու անկազմակերպ է մօրեկնեբու հանդէպ։ Ազգ. իշխանութիւնը կը զտնուի կարմիրներու եւ անոնց ուղեկիցներու ձեռքը։ Այս մարդիկը կ'արհամարհեն մեզ։ Նմանապէս եկեղեցական դործերը կը զտնուին անոնց ձեռքը։

Այս երկիրը զալու տրամադիր հայրենակիցները պէտք է լաւ պատհեստաւոր ըլլան եւ ունենան նաեւ զրամական որոշ կարողութիւն, որովհետեւ հասարակ բանուորի մը կեանքը չատ ալ նախանձելի չէ։ Եկողը պէտք է ի վիճակի ըլլայ ամենակոտ դործի ձեռնարկելու։ Նուազադոյն 2000 տոլարի դումար մը միայն կրնայ անձնական հաստատ դործի մը կապել եկուորը, ապահովելով անոր փոքր արհեստանոց մը եւ բնակարան մը։

Արհեստի տէր աշխատաւորի մը կը վճարեն ամսական 400էն 600 փեսօ, մինչդեռ բնակարանի վարձքը 600էն 700 փեսօ է, եւ երթալով ալ աւելի կը բարձրանայ։ Այս պատճառով ընտանիք մը թշուառութեան կը մատնուի, եթէ միայն մէկ աշխատող ձեռք ունի։

Ապրուստը բաղդատելով Եւրոպայի չատ մը վայրերուն հետ՝ աժան է։ Ամիսը 3—400 փեսօ ծախսելով, 3—4հոդինոց ընտանիք մը կրնայ ապրիլ։ Միայն կահ - կարասին եւ հագուստեղէնը Եւրոպայէն աւելի սուղ են։

Կլիմայական պայմանները չափազանց ծանր են, մանաւանդ Պուէնոս Այրէսի մէջ։ Թէեւ կան լաւ կլիմայ ունեցող վայրեր, սակայն անոնք ալ դործի յարմար չեն։ Գրեթէ ամէն նորեկ կը մնայ Պուէնոս Այրէս, ուր աշխատանք չի պակսիր։

Արհեստանոցներու մէջ բանուկ են կօշկակարութիւնը, դերձակութիւնը, որմնադրութիւնը եւ ատաղձադործութիւնը։ Իսկ զրամադլուխ ունեցող այս կարդի արհեստաւոր մը կրնայ անձնական լաւ դործ ընել։ Մասնագիտական դործերը (բժիշկ, դեղագործ, ատամնաբոյժ եւն.) վերապահուած են տեղացիներուն։ Եւրոպական վկայականները այստեղ չեն ընդունուիր։

★ *Պատ Քիսէնկի Իրոյի կեդրոնին մէջ, Ազգ. Կոմիտէներու ներկայացուցիչներու խորհրդակցական ժողովի ընթացքին, արտագաղթի բաժնի վարիչ Պ. Ճօն Թամըս ըսած է թէ տարագիրներու փոխադրութիւնը դանդաղեցաւ փոխադրութեան միջոցներու եւ չոգենաւներու անբաւարարութեան պատճառով։ Այժմ Իրոյ իր տրամադրութեան տակ ունի բաւարար թիւով չոգենաւեր եւ օդանաւեր, այնպէս որ կարելի է օրական երկու դնացք լեցնել տարագիրներու փոխադրութիւնը դլուխ հանել։ Իրենց յղութեան վերջին չրջանը բոլորող կիները, ծերերը եւ մինչեւ վեց ամսուան երախայ ունեցողները կարելի է այսուհետեւ փոխադրել օդանաւով։*

Դիժբախտաբար կարդ մը տարագիրներ կը յուսահատին իրենց մեկնումը եւ չոգենաւերու մէջ անոնց վերապահուած տեղերը կը մնան անօգտադործելի, իսկ Իրոյի վճարած դումարներն ալ կը կորսուին։ Ուրիշ, դժուարութիւն մը կը կազմեն անձնագրային նամակները որոնցմով մէկը միւսին մատնութիւնները կ'ընէ։

★ *Յունիս 28ին Շաութկարտի ճամբարէն 23 հոդի եւս ճամբայ ելած են դէպի Հիւսիսային Ամերիկա։*

★ *Պոսթընէն Շաութկարտ հասած է «ԱՆԶԱՆ»ի աշխատակիցներէն Պ. Ա. Սէյլեան։ Պիտի զբաղի մասնաւորաբար հայ զաղթականներու դործով, փութացնելու համար անոնց փոխադրութիւնը։ Սէյլեան օրագրող է եւ դասախօս։ Կ'աշխատակցի «Քրիսչըն Սայընս Մոնիթըր» ամերիկեան մեծ օրաթերթին, եւ կը դասախօսէ Պոսթընի համալսարանին մէջ (քաղաքական դիտութիւններ)։*

ԶԱՑՆԵՐ ԴԱՒԱՌԻՆ

ԻՆՉՊԻՍ ԿԸ ԳՈՐԾԵՆ

ՎԱԼԱՆՍ, 15 Յուլիս.— «Ա. Ա. Հարոնեան» ակումբը Յուլիս 5ին լեցուած էր բազմաթիւ մասնակիցներով, որոնց 28ը օդափոխութեան կայանը մեկնողներն էին, իսկ մնացեալը՝ վալսանէցի։

Տեղացի մանուկները արդէն ընտելացած էին նորեկներուն ու բոլորը միասին, կը խաղային, կ'երգէին։ Ակումբին կից կառաւտունը, (Ց. Կօչ - կակարեան) հակառակ աշխատանքի օր մը ըլլալուն, տեսակ մը խաղավայր դարձած էր։ Իսկ վերր ակումբին մէջ մասնաճիւղի վարչութեան նախադահը, Տիկին Բերուզ Կօչկակարեանը ամբողջ օրը դրաղած էր եկող մանուկներուն արձանագրութեամբ, դանձումներով եւ դանազան կարդադրութիւններով։ Նոյն օրը Մարսէյլի Ազենուչէրու խմբապետուհի Տիկին Մանուչ Շամիրեանը եկած էր Արտէյի մէջ խունկ թեւիկներու եւ գալուխներու համար բանակավայր փնտռելու։ Մեր բնակերը անմիջապէս իր ստիպողական մէկ դործը ձգեց եւ իր ինքնաշարժով մեզ տարաւ հեռուները։ Իրիկունը ուշ տունը եր վերադարձանք, բնակերը Նայուհիներու եւ բնակեր Գասեանի հետ իր ինքնաշարժը լեցուց կայան երթալիք պզտիկները, Նահանջէն խօսքեր ըրած են դրողներ Զոքովսքին եւ Կաւիինինը։

ԵՐԵՒԱՆի մէջ կառուցուած են անցեալ երկու տարիներու ընթացքին 4200 բնակելի չէնքեր ո՛րոնցմէ քանի մը հարիւրը մէկէ աւելի յարկերով են։

Այս տարի 1200 հայրենադարձ եր կը ստանան պետութենէն հողամասեր, տուն չինելու համար։ Համրնթաց բնակարաններու չինութեան, Երեւանի քաղաքային սովետը մեծ աշխատանք կը տանի այդ թաղամասերուն մէջ կառուցանելով դպրոցներ, մանկամսուրներ, հիւանդանոցներ, ելեկտրական լոյսի ցանց ջրմուղային սարքաւորում եւայլն։

Չուհինեերու եւ ազդասքեր Հայերու տուները տեղաւորելով դանոնք։

Ցաղոդ առտու, դարճեալ տէր եւ տիկին Կօչկակարեան, Տէր եւ Տիկին Գասեան եւ Տիկին Ա. Շահինեան, կայարան փութացեր էին ճամբու դնելու համար մեկնողները։ Պզտիկներու հսկիչը Օր. Թանկիկեան նոյնպէս դործի վրայ էր։

Պ. Թ. Այվազեան (Լիոնէն) սիրով ստանձնեց ընկերանալ մանուկներուն եւ անոնց դոյքերուն փոխադրութեան։

Կապոյտ Խաչը այս տարի ալ կրցած էր դլուխ հանել դժուարին դործ մը, որ մարդասիրական մեծ զոհողութիւններ կը պահանջէ։

★ Կիրակի, 10 Յուլիս, տեղի ունեցաւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի դաշտահանդէսը։

Ժամը 3էն վերջ, մասնաճիւղի ժրաջան անդամուհիներէն Տիկին Պայծառ Մաղաքեան, հանդէսը բացուած յայտարարեց ուղերձով մը։ Ցետոյ սանուհիները երդեցին Կապոյտ Խաչի քայլերգը։ Ճոխ էր յայտադիրը։ Արտասանողներու մէջ առաջին տեղ դրաւեցին Ժիրայր եւ Ժանէթ Խաչիկեաններուն։ Հայ դեղչկական նոր պար մը պարեցին փոքրիկ սանուհիները։ Ֆրանսերէն երդեց Մ. Խաչերեան։

Հետզհետէ հանդէսը ժողովրդական հանդիսանք ստացաւ։ Խօսելու, երդելու եւ արտասանելու հրաւիրուեցան հանդիսականներէն չատերը։ Պ. Պ. Գուլումճեան արտասանեց Ծիծաղաշարժ կտորներ։ Երդեցին Օր. Ալիս Պատմեան եւ քանի մը Խաչուհիներ։ Տիկին Բ. Կօչկակարեանը վարչուհեան կողմէ չնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն։ Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ դաղութիս եռանդուն անդամներէն Պ. Վարժապետեան (Հայրիկ) որ հակառակ իր յառաջացած տարիքին, երիտասարդի մը յատուկ աշխուժութեամբ երգեց «Սեւ մութ ամպերը»։

Հանդէսէն դոյացաւ չօշափելի դումար մը։

Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի վարչութիւնը հրապարակով չնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք նիւթապէս եւ բարոյապէս քաջալերեցին այս ձեռնարկը։ — Ականատես

ՆՈՐԸՆԾԱՑԻՆ ՊԱՏԱՐԱԳԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Յուլիս 3ին նորընծայ Ներսէս քհնյ. Կատարինեան մատոյց իր անդրանիկ պատարագը Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ մէջ։ Շրջաններէն խուռն բազմութիւն մը եկած լեցուած էր, տաճարը եւ յարակից պարտէզը։

Նորընծան Ատտաւադ արքեպիսկ. դը - բարար օրհնութեան կոնդակը թարդմանեց աշխարհաբարի, յանձնարէն բացատրելով իմաստը, չնորհակալութիւն յայտնեց թաղականութեան եւ թաղեցիներուն հոդածութեան համար։

Այս առթիւ թաղիս նորակազմ «Շնորհալի» երդչախումբը պատարագի երդեցողութիւնները կատարեց, կոմիտասեան քառաձայն եղանակով, դեկավարութեամբ ուսուցիչ Պ. Թադէոս Թադէոսեանի, որ այս դործը դլուխ հանած էր մէկ ամսուան ընթացքին։ Մեծ ամփոփում մը եղաւ երդչախումբին յայտնութիւնը ժողովուրդին համար։

Կեդրոն թաղեցիները, իրենց քահանայով, թաղականութեամբ, երդչախումբով ու վարիչով որոնք իրենց համերաչխութեամբ կրցան դլուխ հանել այս դժուարին դործը։ Թ. Օ. Թ.Ա.

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ՇԱԼԽՈՒԵՑԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Թ.

ՑՈՒՍԱՀԱՏ ՍԻՐՏԸ

Մինչդեռ հայր ու աղջիկ կը խօսէին այսպէս, ձիաւոր խումբը մօտեցաւ, անցաւ անոնց առջեւէն, եւ սրարշաւ դիմեց դէպի Անի քաղաքը։ Հայր ու աղջիկ զարմացած դեռ կը նայէին անոնց ետեւէն։ Խումբը բաղկացած էր մօտ հարիւր ձիաւորներէ եւ քանի մը իշխաններէ։

— *Պատգամաւորը Հռոմներ են... Ի՞նչ կը նշանակէ ասիկա, բաւ զարբինը լիքն իրեն։*

— *Այո, յոյն իշխան մըն էր առջեւի ձիաւորը, բայց ան ի՞նչ բան ունի մեր երկրին մէջ։*

— *Անշուշտ նոր վիշտ մը, նոր տառապանք մը կը բերէ Հայերուն, եթէ ոչ Հռոմայ թագաւորը մեր օգուտին համար պատգամաւոր չի դրկեր մեր երկիրը։*

— *Բայց տեսա՞ր, հայրիկ, ինչ դոռոզ կեր - պարանք ունէր, կարծես թէ ինք ըլլար Հայաստանի տէրը, այնքան կը յոխորտար ինքն իրեն*

— *Է, աղջիկս, հիմա անոնց դոռոզանալու ժամանակն է, քանի որ մենք թագաւոր չունինք։ բայց երբ Գագիկ իշխանը թագաւոր օծուի, այն ատեն մասնիք չեն համարձակիր այսպէս դոռոզ դէմք բռնել։ Գագիկը հիմա հազիւ տասնըհինգ տարեկան պատանի մըն է, եւ անպիտան Վեստ Սարգիսի ձեռքէն ծածուկ պահուած։ Թող ամբանայ քիչ մը իր թեւերը, այն ժամանակ ցոյց կու տայ Վեստ Սարգիսին, թէ ինչ տեսակ արծուի ձագ է։*

— *Լաւ, բայց ինչո՞ւ Վեստ Սարգիսը թշնամութիւն կ'ընէ Գագիկին։*

— *Ինչո՞ւ, որպէսզի գահը ինք ժառանգէ եւ ոչ թէ Գագիկը։ Հարցուր Յունիին, տես թէ ի՛նչեր կը պատմէ Վեստ Սարգիսի կեանքէն։*

Ան կը զոհէ ամէն ինչ իր փառասիրութեան համար, եւ կը կարծեմ, թէ այս յոյն իշխանն ալ ան է հրաւիրած, ով դիտէ ինչ սատանայութիւններ նիւթելու համար։

— *Իսկ Հարպիկ իշխանը ո՞ւր կողմն է։ միթէ ան կը պաշտպանէ՞ Վեստ Սարգիսը, եթէ հարկը ստիպէ։*

— *Եթէ հարկը ստիպէ... եթէ հարկը ստիպէ, ան Վեստ Սարգիսի արիւնը կը խմէ։ բայց ինչ ընես որ Վեստ Սարգիսը, ներկայիս ուժեղ է, եւ թագաւորութեան ամբողջ դանձը իր ձեռքն է։*

Այս է պատճառը որ Վահրամեանք հեռուէն կը մրմռան, բայց դեռ բան մը չեն կրնար ընել անոր։

— *Աստուած վերջը բարի ընէ, հայրիկ, լաւ չէ, մեր իշխանները փոխանակ ձեռք ձեռքի տալու, իրարու դէմ կ'ելլեն։*

— *Ճիշդ այդ է որ մեր տունը կը քանդէ։ եթէ չըլլար այս անմիաբանութիւնը, մեր ազգին պէս ուժեղ եւ զօրաւոր ազդ չէր դտնուեր հիմա։ Բայց ինչ ըսես որ արտաքին թշնամին ճիշդ այդ կէտը բռներ է ու մեր աչքը կը հանէ։ Եթէ ոչ ինչպէ՞ս կը համարձակէր Ցոյնը կամ Արաբը մեր աշխարհը աւերել եւ ոտքի տակ առնել։*

— *Բայց հայրիկ, ի՞նչ օգուտ ունի Վեստ Սարգիս իր անմիաբանութենէն։*

— *Այդ արդէն մեր բանը չէ։ կ'օգտուի՞ թէ չօգտուիր, չդիտեմ, բայց թէ Հայաստանը տակն ու վրայ կ'ըլլայ, այդ լաւ դիտեմ։*

Է, աղջիկս, կը մեծնաս, դեռ չատ բան կ'իմանաս։ Այժմ գնա, ապուրը պատրաստէ, ով դիտէ, դուցէ ճիշդ հիմա կ'երեւայ Ստեփանիկը եւ ապուր կ'ուզէ քեզմէ։ Չէ՞ որ քու եփած ապուրդ չատ կը սիրէ ան։

Լուսիկ խոր ախ մը քաշեց ու հեռացաւ, մինչ զարբինը մտաղրաղ սկսաւ պտտիլ խրճիթին առջեւ։ Թէ ի՞նչ կը մտածէր, յայտնի չէր։ կ'երեւար միայն որ ներքին կռիւ մը կար անոր սրտին մէջ, անյայտ դող մը բոլ դներ էր հոն, եւ անդիտօրէն կը կրծէր զայն, վրդովելով հոդիին խաղաղութիւնը։

ԲԱԳՐԱՏ ԱՑՎԱԶԵԱՆՑ

(21)

Թիշրմանէն կը հեռագրեն թէ նոր պայմանագիր մը կնքուեցաւ Ա. Գլեւէրանեան Քարիւղի ընկերութեան հետ, որ այսուհետեւ 6 չիլին պիտի վճարէ իւրաքանչիւր Թոնի վրայ, փոխանակ 4ի։ Ցաւելումը պիտի հաշուեն 1948 Յունուար 1էն սկսեալ, որով ընկերութիւնը իրանիպիտի վճարէ 17 միլիոն սթերլին (7 միլիոն վճարած էր 1947ին)։

(ՀՄԲ.— Կ'ակնարկէ արեւելեան Եւրոպայի արքանեակ պետութեանց) :

Դաշինքին յարձակողական նկարագիրը կը յայտնուի մասնակցողներուն ձեռք առած միջոցներէն՝ աւելցնելու համար իրենց զինեալ ուժերը եւ սպառազինութիւնները, օդանաւային եւ ծովային խարիսխներու ընդարձակ ցանց մը ստեղծելու, հելէական զէնքերու օգտագործումը պատրաստելու համար եւն.:

Զինուորական այդ միջոցները որեւէ կերպով չեն կրնար արդարանալ Ատլանտեանի դաշինքն ստորագրող երկիրներու ինքնապաշտպանութեան օրինաւոր մտահոգութեամբ, քանի որ այդ երկիրները, մէջն ըլլալով Իտալիան, ներկայ չեն որեւէ զինեալ յարձակման սպառնալիքին :

Ստորագրելով Ատլանտեանի դաշինքը, իտալական կառավարութիւնը ատով իսկ իր հաւանութիւնը տուած կ'ըլլայ դաշինքն ստորագրող պետութեանց զինուորական միջոցներուն դրծադրութեան : Վկայ՝ անցեալ ապրիլ 6ին իտալական կառավարութեան կողմէ Մ. Նահանգներու կառավարութեան ուղղուած խնդրագիրը, որով օգնութիւն կ'ուզէ, իտալական զինեալ ուժերը աւելցնելու եւ ռազմական ճարտարարուեստին զարկ տալու համար: Այսպիսի արարքներ՝ իտալական կառավարութեան կողմէ՝ կը բռնաբարեն հաշտութեան դաշնագրին տրամադրութիւնները՝ Իտալիոյ զինեալ ուժերու վրայ հաստատուած սահմանափակումներու մասին»:

Ծանուցագիրը յետոյ կը յիշեցնէ թէ հաշտութեան դաշնագրին տրամադրութեամբ, Իտալիոյ զինուորական, նաւային եւ օդանաւային կազմութեան մէջ արեւելեայ յօդուածները կրնան փոխուիլ միայն դաշնակից եւ ընկերակից պետութեանց եւ Իտալիոյ համաձայնութեամբ եւ կը շարունակէ .

— «Մնաց որ, հաշտութեան դաշնագրին 61 եւ 64 յօդուածներով, Իտալիոյ զինեալ ուժերուն կազմակերպութիւնը, սպառազինումը եւ դասակարումը պէտք է համապատասխանէ միայն Իտալիոյ սահմանադրութիւններուն պաշտպանութեան եւ ներքին հոգերուն: Մինչդեռ, Հռոմի կառավարութիւնը Մ. Նահանգներէն օգնութիւն խնդրելով իր զինեալ ուժերուն յաւելման եւ ռազմական ճարտարարուեստի զարգացման համար, այդ պահանջը կ'արդարացնէ այն իրողութեամբ թէ Իտալիոյ մասնակցութիւնը Ատլանտեանի դաշինքին յաւելուածական պարտաւորութիւններ կը դնէ իր վրայ :

Իտալիոյ ազգ. պաշտպանութեան նախարարին յայտարարութիւնը Վերակոյսին առջեւ, 1948 հոկտեմբեր 9ին, նոյնպէս կը հաստատէ թէ Մ. Նահանգներէն խնդրուած օգնութիւնը կը նախատեսէ այնպիսի զինուորական նպատակներ որոնք դուրս կը մնան հաշտութեան դաշնագրին սահմաններէն :

Հետեւաբար, խորհրդային կառավարութիւնը հաստատելով թէ Իտալիոյ յարաւմբ Ատլանտեանի դաշինքին կը հակասէ այդ երկրի հաշտութեան դաշնագրի բուն իսկ նպատակին, իտալական կառավարութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ այն պատասխանատուութեան վրայ որ կ'իյնայ իր վրայ, հաշտութեան դաշնագրին վերոյիշեալ բոլոր նաբարարութիւններուն համար» :

ՓԱՆի ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ ՎԱՐՁԱՊԵՏ ընտրուեցաւ Վասիլ Քոլարով, արտաքին նախարարը, որ մինչդայինն համբաւ կը վայելէ իբրեւ դործօն բոլշեւիկ: — Մարհրդարանի միաձայնութեամբ երես - փոխանի հանդամանքէն զրկեց նախորդ փոխ վարչապետը, Թրայչօ Քոսթով, որ կոալակցութեան չարքերէն վտարուած էր Յունիս 14ին, իբրեւ «հակախորհրդային եւ հակաբոլշեւիկ եւ վտակուած ազգայնական ձգտումներով»: Քոսթով պիտի դատուի պատժական օրէնքով, այնմբաստանութեամբ թէ «ծանր ոճիրներ գործած է պետութեան դէմ»:

ՁԵՆՈՍԼՈՎԱՔԻԱՑԻՆ փախչելով Ֆրանքֆորթ ապաստանեցաւ Պ. Սմուճնի, հաւանեցաւ նախագահ Պէնէշի դիւանապետը եւ մտերիմը, որ դեսպանական պաշտօններ վարած է Փարիզի, Վարշաւայի եւ Պոլսոյ մէջ: Միակն է որ վերջին անդամ կը յաճախէր Պէնէշի բնակարանը եւ մասնակցած է անոր յուշերուն խմբագրութեան :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔի բրիտանական ներկայացուցիչները Լոնտոն հրաւիրուած ըլլալով, երէկ ժողով դումարեցին, քննելու համար հետեւեալ խնդիրները,— 1. Ափրիկէի իտալական գաղթավայրերուն ճակատագիրը.— 2. Տնտեսական եւ ընկերային օգնութիւն արարական պետութեանց . — 3. Տեղաւորում Պաղեստինի 500.000 փախստականներու. — 4. Լաւագոյն յարաբերութիւններ արարական պետութեանց եւ Իսրայէլի հետ.— 5. Պայքար համայնավարութեան դէմ :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դշ.).— Սթերլին 1097 (935), տոլար 331 (348), գուլդ. ֆրանք 83.15 (86), Նաֆուէն 4080, գուլդ. ոսկի 3700, սթերլին 4530, տոլար (20) 18.400, ճոյլ ոսկի 568.000 ֆրանք :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ը. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, կազմակերպութեամբ Հ. Ը. Դ. Սէն Թէռոմի «Հայաստան» ենթակոմիտէի, նուիրուած ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ :

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Սէնթ Թիւսթի, 117, Ave. Corot, Bar du Chaletի ընդարձակ պարտէզին մէջ:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ԴԱՒԻԹԵԱՆ

Կը խօսին ընկերները Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ եւ Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի Սէն Թէռոմի Ն. Աղբալեան խումբի: Եւրոպական պար: Ընտիր ճաշ: Պիտի երգէ Պ. Հ. Համբարձումեան: Ճոխ պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Քնեազեան եւ Մուշեղ Պետրոսեան ընտանիքները յայտնել կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Շաւարշ Մխսքեանի, ինչպէս եւ ընկեր Թիւրայր Մխսքեանի, իրենց մօր մահուան առթիւ եւ հազար ֆրանք կը նուիրեն Վէթ. Ֆոնտին:

Հ. Ը. Դ. ԹԱՆԴԱՐԱՆի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է, իրենց այցելութեան առթիւ.— Աղբիւր Սերոբ եւ Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերներէն 6000 ֆրանք, Ռուստամ խումբի ընկերներէն 3700 ֆրանք:

ԼԱ ՍԻՈԹԱՑԻ ՍԷՋ

Այս կիրակի ժամը 3ին Մխիթարեանի սրահին մէջ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Հրայր» խումբը կը տօնէ իր Բ. տարեդարձը, հովանաւորութեամբ Ն. Ս. Շրջ. վարչութեան եւ «Ծաժակ »խումբին: Կը բանախօսէ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին կողմէ

Ընկեր Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

ԶԲՕՍԱԿԱՆ ՊՏՈՒՑ

Ֆ. Հ. Կապոյտ Խաչի Վիէնի մասնաճիւղը պատրաստ մը կազմակերպած է Դէպի Էքս լէ Պէն սանդուխները համար, մասնաւոր օթաքարով:

Այս կիրակի, մեկնում առաւտեան ժամը 5ին, վերադարձը՝ երեկոյեան ժամը 10ին: Կը հրաւիրուին Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդականները: Փափաքողները դիմեն ընկեր Ուզունեանի, արձանագրուելու համար :

ՀԱՑ - ԲՈՑԱ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԱՇՆՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԵԱՆ

Խմբագիր Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Այս չաբթու լոյս կը տեսնէ Ապրիլի թիւը եւ կը ղրկուի բոլոր վճարող բաժանորդներուն՝ մինչեւ ամսու վերջ: Մամուլի տակ է Մայիսի թիւը: Կը խնդրուի ՆԱՄԱԿի ԶՍՊԱՍԵԼ՝ վճարելու համար բաժնեգիները եւ խնայելու համար աւելորդ յոգնութիւն: Հասցէ 17 rue Damesme, Paris:

ԴԷՊԻ ԹԱՆԴԱՐԱՆ

Իսիի Հ. Ը. Դ. «Զաւարեան» ենթ.կոմ. երթ մը կազմակերպած է այս կիրակի օր, դէպի Հ. Ը. Դ. Թանգարանը: Արձանագրուիլ Café des Sports, ուրկէ օթօբառները պիտի մեկնին կիրակի առաւօտ ժամը 9ին :

ՀԱՑՆԻԻ Հայր. Մխիթեան դաշտահանդէսը՝ այս կիրակի, Շավիլի Պաղ Աղբիւրին քով: Փափաքողները կրնան մասնակցիլ իրենց ուտելիքներով, բացի խմելիքէ :

ՖՐԻԶՆՈՑԷՆ (Քալիֆորնիա) Աղապաղեան կարապետ (Զարլի) ամերիկահայ գլխաւոր մը, Խարբերդցի ծնողքէ, ինք Ամերիկա ծնած, 25 տարեկան, երկայնահասակ, 1944 Հոկտ. 12ին կը ծանօթանայ Փարիզ, լուսանկարչական գործիքներու խանութի մը մէջ հայ օրիորդի մը: Զինուոր եւրիտասարդը Փարիզէն Լոնտոն օդանաւի արկածի մը զոհ դացած է: Երիտասարդին եղբայրները կ'ուզեն գիտնալ օրիորդին անունը եւ հասցէն : Տեղեկացնել Տիկին Տէր Ցարութիւնեանի 8 rue des Marechal - Maisons, Epinay s/Seine (Seine) :

ԾԱԽՈՒ Է

Կօշկակարի լօքալ մը ֆօրս մօթրիսով, դիւրամատչելի պայմաններ :

Դիմել Պաղտասարեան եղբայրներուն, 2 rue de Terras, Marseille:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ը. Դ. ՌՈՄԱՆի «Քեռի» խումբի դասախոսական ժողովը այս ուրբաթ օր, երեկոյեան ժամը 8.30ին ընկեր Ցարութիւն Պօյաճեանի բնակարանը: Կը խօսի ընկեր Ս. ՊԻԼԱԼԻ: Նիւթ «Հ. Ը. Դաշնակցութեան դեկավարութիւնը որպէս դասական տիպար իւրաքանչիւր դաշնակցականի համար » :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Պուլ. Օտտոյի Վերահսկիչ ենթակոմիտէի ժողովը այս կիրակի ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Հ. Ը. Դ. ԱՐՇԻԻ ենթակոմիտէի ժողովը այս չաբաթ դիւղեր ֆրանսական վարժարանին մէջ, 69 rue d'Arcueil, Salle Jaurès:

ՄԱՐՍԷՅԼ, ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ.— Հ. Ը. Դ. «Ընկեր Կարօ» ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, ընկեր Եղանոս Մոկոսեանի բնակարանը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ներկայ պիտի ըլլայ նաեւ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ԿԱՐԵՒՈՐ ԺՈՂՈՎ ՊՈՒԼՎԱՒՐ ՕՏՏՈՑԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պուլվար Օտտօ, Սէն Լուի Ս. Ցակոր եկեղեցւոյ թաղ. խորհուրդս եւ եկեղեցւոյ դնման յանձնախումբս միասնաբար կը յայտարարեն թէ՝ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին տեղի կ'ունենայ ընդհ. ժողով, Ս. Ցակոր եկեղեցւոյ մէջ, դրամ հանգանակելու համար եկեղեցւոյ դնման կարեւոր խնդրով: Ուստի, կը հրաւիրենք մեր բոլոր հայրենակիցները անխտիր ներկայ ըլլալ սոյն ժողովին: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի :

Մ. Մարութեանի վերջին ներկայացումները

ՄԱՐՍԷՅԼ, Սինէմա - թատրոն Ալքազարի մէջ (Cours Belsunce) Ցուլիս 23ին չաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, կը բեմադրուի ՇԷՅՔՍՓԻՐԻ

ՕԹԵԼԼՕ ն

ԼԻՈՆ, թատրոն Հօրլօժի մէջ (cours Lafayette) Ցուլիս 30ին , Շաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, կը բեմադրուի ՇԷՅՔՍՓԻՐԻ

ՕԹԷԼԼՕ ն

Մասնակցութեամբ Տիկին Ռ. Մարութեանի եւ Շանթ թատերախումբին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Պելֆորէն Պ. Ցովհ. Ուզունեան, Պ. Անդրանիկ Գալայճեան, Տէր եւ Տիկին Ցարութիւն Տարաքճեան, Տէր եւ Տիկ. Ճէվան Տարաքճեան, Տէր եւ Տիկին Կիւլպէնկ Գալաճեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Պ. Կիւլպէնկ Փառնակեան, Պ. Ստեփան Գաբրիէլեան, Պ. Ստեփան Փափազեան (Վիէն), Պ. Արմենակ Աւետեան (Լիոն) իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպակով, նուիրատուութիւններով եւ դիւաւոր յաւակցութիւն յայտնեցին

ՏԻԿԻՆ ՀԱՑԿՈՒՀԻ ՈՒԶՈՒՆԵԱՆի
(Ծնեալ Գալաճեան)

մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Ցուլիս 12ին:

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, fրuսfուս հաւով կամ շիշ-fէպապով եւ արեւելեան կերակուրներ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ Պ. ՀԱՑԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ՋԱՒԻԻ, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԼՈՒՐՏԻ ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՋԱԿ ՏԻՐԱՄՕՐ ՍԲՐԱՎԱՑՐԸ

22էն 29 Օգոստոս :

Ապճանադրութեանց եւ պայմաններու համար դիմել մինչեւ Օգոստոս 15՝

ՓԱՐԻԶ Ղ. ՎՐԴ. ՓԻԼԷՐՃԵԱՆի
10bis, rue Thouin, Paris (5) :

ԼԻՈՆ.— Մ. ՎՐԴ. ՄՈՄՃԵԱՆի
78 rue Rabelais

ՎԱՒԱՆՍ.— Գր. ՎՐԴ. ՊԱՊԵԱՆի
11 Rue Belle Image :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue D... - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գինն 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Samedi 23 JUILLET 1949 Շաբաթ 23 ԳՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5904–Նոր շրջան թիւ 1315

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԱՄՕԹԱԼԻ ԱՐԱՏՆԵՐ»

Ազգաժողովի Ընկերային եւ Տնտեսական Յորհուրդին Ցուլիս 20ի նիստին մէջ, Պ. Մխիթեան ներկայացուցիչը, Պ. Համազասպ Ցարուխիւնեան հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ.

— « Բրիտանական գաղթավայրերը ամօթալի արատ մը կը կազմեն մարդկութեան խղճին վրայ» :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, հայազգի ներկայացուցիչը այս յայտարարութիւնն ըրած է իբրեւ պատասխան բրիտանական բանաձեւի մը, որ կ'առաջարկէր յանձնախումբ մը նշանակել, տարկուբեան եւ գերեվարութեան վերաբերեալ խնդիրներ քննելու համար :

Բրիտանական բանաձեւը յանձնախումբին անուանումը կը ձգէր Ազգաժողովի ընդհ. քարտուղարին : Պ. Մխիթեան եւ Լեհաստանի պատուիրակները առարկեցին այդ պաշտօնը յանձնել ՄԱՕի Յորհուրդին :

Մխեւնոյն ատեն, պահանջեցին որ յանձնախումբը մասնաւոր ուշադրութեամբ քննէ գաղթավայրերու եւ ոչ - ինքնավար երկիրներու գերութեան խնդիրը :

Ի վերջոյ նոյնութեամբ քուէարկուեցաւ բրիտանական բանաձեւը :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, անգլիական ներկայացուցիչն ալ խօսքի տակ չմնաց : Անուղղակի ակնարկներ ուղղեց Պ. Մխիթեան եւ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ հաստատուած բռնի աշխատանքի մասին, եւ յայտարարեց.

— «Եթէ աշխատաւորը կրնայ վարձուիլ առանց իր հաւանութեան եւ ուրիշի մը կողմէ դերուած պայմաններով, նողկալի արարք մըն է» :

Համազասպ Ցարուխիւնեան նորէն պնդեց թէ տարկութիւն կը տիրէ Թոկոլէնի, Նոր Կուինիոյ, Սինկափուրի եւ պելճիական Գոնկոյի մէջ, թէ դրամատիրական ընկերութեան մէջ ալ տարկութիւն կը տիրէ : Եւ հարցուց, արտառուչ միամտութեամբ.

— « Բռնի աշխատանք չէ՞ երբ անդորձ բանուոր մը կը հարկադրուի աշխատանք ընդունիլ, որպէսզի կարենայ ուտել» :

Դժբախտաբար ուրիշ մանրամասնութիւններ չունինք ձեռքի տակ, այս տրամախոհութեան մասին (դիալեկտիկա), որ տուն կուտայ դառն խորհրդածութեանց :

Ո՛րքան ճիշդ կը բնորոշէ քաղաքացի Համազասպ Ցարուխիւնեան, «ամօթալի արատ» կոչելով չատ մը գաղթավայրերու մէջ հաստատուած կարգուսարքը, — գերութիւն, գերեվարութիւն եւն. :

Անշուշտ դիտէ որ Անգլեսաքսոնները իրենք եւ ուրիշներ չատախ ըմբոստացած են այդ բռնութեանց դէմ, բարեւոքումներ պարտադրելով :

Արդ, երբ այդքան հեռուները կը սաւառնի հայազգի պատուիրակին սուր նայուածքը — երբեմն բան մը չի՞ խլրտիր իր խղճին տակ :

Օրինակ, եթէ իր ակնարկը, թափանցելով հանդերձ մինչեւ խաւարակուռ Աֆրիկէի խորերը, պահ մը կանգ առնէր աւելի ծանօթ, մօտիկ երկրամասերու վրայ ...

Բռնութեան, գերութեան, զանգուածային հալածանքներու ո՞ր մէկ տեսակը բացառութիւն կը կազմէ իր իսկ ներկայացուցած Միութեան եւ անոր հովանաւորած երկիրներուն մէջ, յանուն այլանդակուած յեղափոխութեան մը :

« Ամօթալի արատ մը չէ՞ մարդկութեան խղճին վրայ», երբ, երեսուն տարի վերջն ալ, նոյն դաժան կարգուսարքը անխնայ կը տրորէ ամբողջ ժողովուրդներ : Կը լափէ իր իսկ զաւակները : Ոչ միայն իր հնոցին մէջ, այլ երկիրէ երկիր,— մինչեւ արեւմտեան Եւրոպայի սահմաններուն վրայ :

Եւ այդ ահռելասարսափին ծաւալման մղձաւանջը չէ՞ որ ինքնապաշտպանութեան կը մղէ ազատ ժողովուրդները :

Ինչո՞ւ երկուան դաշնակիցները պիտի բաժնուէին, նոր ճակատներ յարդարելով, փոխադարձ օգնութեան դաշինքներ, զինակցութիւններ կընքելով :

Ինչո՞ւ պիտի վերսկսէր զինադադարը, ի հարկին չափուելու համար, յանուն... խաղաղութեան :

Արդար չէ՞ քննիչ յանձնախումբեր ղրկել նաեւ այդ անծայրածիր տարածութեանց վրայ, ուր ոչ աշխատաւորներ համրանք ունին, ոչ ալ ազգերն ու ցեղերը :

Շ.

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

ԵՒ ԸՍԵԼ ՈՐ ...

Երբ կարգը գայ, «անասունէն սերած ենք, երկոտանի կենդանիներ ենք», կ'ըսենք : Սակայն ձեւական է կ'երեւի այս վայ կածը եւ մենք ալ չենք հաւատար ատոր : Այլապէս ինչո՞ւ պիտի ըմբոստանայինք եւ մահապարտիժով դատապարտէինք մէկը որ արիւն կը խմէ զաւթիներով :

Այս չէ սակայն հետաքրքրականը : Այլ ընդունուած է որ առաւել կամ պակաս չափով անասուն մը կայ մարդուն մէջ նստած : Չէ՞ որ ոմանք կը խայթեն օձի նման, ուրիշներ կը բզկտեն գայլի մը պէս, երրորդ մը կը սողայ, չորրորդը կաչաղակի նման կը չաղակրատէ : Գորտի նման կրկռացողներ ալ չեն պակսիր : Ու տակաւին ինչ նմոյշներ ուենինք կենդանական աշխարհէն :

Այսպիսի դէպքերու առեն, ամէնէն հիւանդագին եւ անասնական երեւոյթը մարդ արարածին մէջ՝ տեսնելու, լսելու ըմբռնելու, վայելելու ցանկութիւնն է : Դատարան կը վազեն լսելու համար սպանութիւն մը, հրէշային ոճիրի մը մանրամասնութիւնները : Կախաղանի մը առջեւ կամ կիլոթինին չուրջ կը հաւաքուին դիտելու համար մահապարտին վերջին դալարումները :

Եւ եթէ «Ցուշեր» հրապարակ ելլեն, ինչպէս Լոնտոնի հրէշին դիրքը, հարիւր հազարներ կը խլուին ձեռքէ ձեռք, տեսնելու համար թէ մարդը ինչպէս խմեր է իր զոհերուն արիւնը :

Սա կոփամարտ կոչուած խաղին արթնցուցած հետաքրքրութիւնն ալ նոյն հիւանդագին բնազդը չէ՞ մարդուն, երբ կատաղի կռիւներով կը գրգռեն իրարու քիթ բերան ջարդ ու փշուր ընողները :

Տակաւին կը վիճին Տարուինի կամ ուրիշ դիտնականի մը տեսութիւնը ջրելու համար : Այսքան ապացոյցներ բաւական չե՞ն, հաստատելու համար մարդուն դազանային բնազդը :

Ա՛լ ինչպէս հաւատալ թէ կարելի պիտի ըլլայ ջնջել պատերազմը :

ՍՕՍԻ

ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

« Մարմարա » (15 Ցուլիս) կը գրէ թէ կառավարութիւնը 12 Ցուլիս 1949 թուակիր եւ 73 թուհամար պաշտօնագրով արտօնած է Պոլսոյ պատրիարքին ընտրութիւնը : Այս առթիւ կրօն. ժողովը որոշած է համագումարը նիստի հրաւիրել Ցուլիս 18ին, մայր եկեղեցւոյ մէջ, պատրիարքական ընտրելիներուն ցանկը պատրաստելու համար : Իբրեւ թեկնածու առաջարկուած են.— Գաբրիէլին արք. Նաչատուրեան, կաթող. փոխանորդ Հարաւ. Ամերիկայի, Կարապետ արք. Մազլումեան, առաջնորդ Ցունաստանի, Խադ արք. Աչապահեան, առաջն. փոխանորդ Լիբանանի, Տիրան եպիսկ. Ներսոյեան, առաջնորդ Մ. Նահանգներու, Ցովսէփ եպիսկ. Կարապետեան (Ամերիկա), Ղեւոնդ եպիսկ. Ձէպէեան, առաջն. փոխանորդ Կիպրոսի, Համլեակ Ծ. Վ. Պախթիարեան, Զարմայր Ծ. Վ. Կէդիւրեան, Սահակ Ծ. Վ. Փափազեան (երեքն ալ Պոլսէն) : Համագումարը, որուն հրաւիրուած է նաեւ Գէորգ արք. Արսլանեան, կրնայ ուրիշ թեկնածուներ եւս առաջարկել :

ՍՈՒՐԻԱ. ԵՒ ԻՍՐԱՑԻԼ. Ցուլիս 20ին սոսրա - դրեցին զինադադարը, ինչպէս հաղորդած էինք երէկ : Այս համաձայնութեամբ ռազմադաշտէն կը քաշուի արաբական վերջին զօրամասը : Զինադադարի բանակցութեանց սկզբնաւորութենէն 6 ամիս եւ մէկ չաբաթ վերջ, Իսրայէլ չարք մը զինուորական համաձայնութիւններ կնքած կ'ըլլայ բոլոր սահմաններուն վրայ :

ԿԱՐԵՒՈՐ ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐ կը կատարուին Պեսարապիոյ մէջ, մասնակցութեամբ խորհրդային, ռումանական եւ պուլկարական զօրամասերու, համաձայն Թուրքիայէն հասած լուրերու : Շուէտական աղբիւրէ ալ կը հաւաստեն թէ 250.000 խորհրդային զինուորներ համախմբուած են Պալքաններու մէջ, Եուկոսլաւիոյ դէմ :

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԸ օրական մէկ ժամ կ'ընդհատուի, եչ. օրէն ի վեր : Ժամեր նշանակուած են իւրաքանչիւր չրջանի համար :

Ամերիկա վաւերացուց Աթլանտեան դաշինքը

ՆՈՐ ԷՋ ՄԸ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Հինգշաբթի օր, 21 Ցուլիս, Մ. Նահանգներու Ծերակոյտը վաւերացուց Աթլանտեանի դաշինքը, 13ի դէմ 82 ձայնով, իչ որ կը նշանակէ 18 քուէ աւելի՝ օրինական մեծամասնութենէն (երկու երրորդ) :

Ամերիկայի վերջնական վաւերացումն է այս, քանի որ, ըստ սահմանադրութեան, անհրաժեչտ չէ երեսփ. ժողովին վաւերացումը :

Քուէարկութենէն առաջ, ժողովը մերժեց յաւելեալ հարկները, որոնց նպատակն էր սահմանափակել Մ. Նահանգներուն պարտաւորութիւնները :

Առաջին բանաձեւը, որ մերժուեցաւ 21ի դէմ 74 ձայնով, կ'ըսէր թէ Մ. Նահանգները պարտաւոր չեն զէնք ճարելու ուրիչ դաչնակիցներու, մէջն ըլլալով հիւլէական ռումբը : Բանաձեւին երեք հեղինակները (հանրապետական) վերջին պահուն վերաքննել էին իրենց առաջարկը, լսելով թէ Ամերիկա պարտաւոր չէ հիւլէական ռումբ տալու միւս ազգերուն :

Երկրորդ բանաձեւը, որ մերժուեցաւ 11ի դէմ 84 ձայնով, կ'ըսէր թէ Ամերիկա պարտաւոր չէ պաչտպանելու Հիւս. Աթլանտեանը, առանց խորհրդարանին հաւանութեան :

Երրորդ բանաձեւը, որ մերժուեցաւ 8ի դէմ 87 ձայնով, Մ. Նահանգներու խորհրդարանը ազատ կը կացուցանէր պատերազմ յայտարարելու պարտաւորութենէն, եթէ յարձակում կատարուէր դաչնակից ազգերէն մէկուն վրայ :

Դաչինքը ծերակոյտին կողմէ կը քննուէր Ցուլիս 5էն ի վեր, յաճախ տեղի տալով բուռն տեսարաններու : Վերջնապէս վաւերացնելով զայն, Մ. Նահանգները նոր էջ մը կը բանան իրենց պատմութեան մէջ : Այլեւս ոտքով ձեռքով կապուած են Եւրոպայի գործերուն հետ : Հաւանական է որ այսօր - վաղը խորհրդարանին ներկայացուի 1.450.000.000 տոլարի օրինագիծը, զինուորական օգնութիւն հասցնելու համար զինակից պետութեանց :

Դաչինքը ի զօրու է երբ վաւերացուած ըլլայ եօթը սկզբնական անդամներուն կողմէ : Հինգը վաւերացուցած են արդէն.— Բանատա, Պելժիա, Անգլիա, Լիւքսէնպուրկ եւ Մ. Նահանգները : Միւս երկու սկզբնական անդամներն են Ֆրանսա եւ Հոլանտա : Ֆրանսայի Ազգ. ժողովը երէկ ձեռնարկեց դաչինքին քննութեան : Հոլանտայի երեսփ. ժողովը վաւերացուցած է զայն, կը մնայ երկրորդ ժողովին վաւերացումը :

★ Ծերակոյտին վաւերացումէն անմիջապէս վերջը, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը ջերմ գոհունակութիւն յայտնեց : «Վաւերացումը ապացոյց է թէ «Ամերիկացիները վճռած են լիովին կատարել իրենց բաժինը՝ խաղաղութիւնը եւ ազատութիւնը պահպանելու համար» :

Իր նախորդը, ղօր. Մարչըլ, վաւերացումէն առաջ յայտարարած էր թէ «դաչինքը պիտի նպաստէ աչխարհի խաղաղութեան, բացորոչապէս հասկցնելով հաւանական նախայարձակի մը թէ չի կրնար հաչիլ երրորդ աչխարհամարտ մը» :

★ Նախագահ Թրումըն լուսաբանութիւններ հաղորդելով հիւլէական ռումբի մասին կատարուած «գաղտնի» խորհրդակցութեանց մասին, «բաղդատաբար անկարեւոր» համարեց զանոնք : Յաւ յայտնեց որ մամուլը աւելորդ աղմուկ հանած էր :

ԻՏԱԼԻՈ. ՆՈՐԸՆ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՑ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Իտալիոյ երեսփ. ժողովը չորեքչաբթի օր վաւերացուցած էր Աթլանտեանի դաչինքը, 159ի դէմ 318 ձայնով : Վերջին պահուն սուուդուեցաւ թէ անկանոնութիւններ տեղիունեցած են քուէարկութեան ատեն : Այսպէս, ներկայ երեսփոխաններուն թիւը, որ 469 էր, բարձրացած էր 546ի : Աւելորդ քուէներէն չատերը ուղղուած էին վաւերացման դէմ : Նախապահը ցաւ յայտնելով գործուած օրինազանցութեան համար, առաջարկեց նոր քուէարկութիւն մը կատարել : Եւ դաչինքը վաւերացուեցաւ 160ի դէմ 323 ձայնով :

★ Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութիւնը լարած է իր բոլոր ուժերը, խափանելու համար Աթլանտեանի դաչինքին վաւերացումը : Կուսակցութեան Քաղաքական Բիւրօն բանաձեւ մը քուէարկեց, որով կը հրաւիրէ բոլոր աչխատաւորները,— համայնավար, ընկերվարական, կաթոլիկ, ռամկավար, հայրենասէր, դիմադրական — միացեալ ճակատ կազմել ընդդէմ Աթլանտեան դաչինքին «որ պատերազմի հրձիգներու քմահաճոյքին կ'ենթարկէ Ֆրանսան » :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՀԱՅԻՆ դինը չաւելցնելու համար, կառավարութիւնը կ'ուզէ փոխել տեսակը (աւելի սեւ) : Հողագործները կը պահանջեն աւելցնել ցորենին դինը :

ՅՈՒԾԵՐ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԷՆ

Երեսունուչորս տարի է անցեր այն դժոխային Արհաւիրքէն ի վեր, որուն զոհ գնացած ուրիշ հայ ժողովուրդը, եւ մասնաւորապէս Տարօնը, չդադրած՝ զանազան քիւրտ ցեղերով :

Օրէ օր ամող քրտական ասպատակութիւնները, սանձարձակ դարձած Համիտիէ «ալայը»ները, թելադրուած կառավարութեան եւ Իթթիհատի մարմնէն՝ կը թալանէին գիւղերը, տեղ – տեղ կը կատարէին սպանութիւններ : Անշարժ չմնացին Թլայ չէխերը, Գասըմ եւ Նհօ բեկերը, եւ Զաթօ Ֆարհօն : Անոնք Մարտի սկիզբները յարձակեցան Մուշաղէնի գիւղի վրայ, ուր անցուցին յայտնի Գրոյ տան պարագաները, խողխողեցին ուրիշները, ու աւարի տուին գիւղը : Կառավարութեան չուքն անդամ չէր երեւար :

*Այս դէպքերուն վրայ աւելցաւ նաեւ հայ զինուորներու զինաթափութեան եւ «ամէլէ թապուրի»ի վերածելու դաւը, մանաւանդ պարէնի փոխադրող չալակաւորներու (Մուշէն Հասան Գալէ) ձիւն ձմրան խմբովին կորուստը : Կսկիծն ու զայրոյթը զագաթնակէտին հասան Դուրանի մէկ սրտբ

Արեւելեան Վարդավառը

Վարդավառի աւանդական տօնին առթիւ կ'ուզեմ երկու խօսքը ըսել իմ սիրելի գաղափարի ընկերներուս եւ հայրենակիցներուս :

Անշուշտ բոլորդ ալ խոր կսկիծով կը յիշէք, որ ասկէ երեսուն եւ չորս տարիներ առաջ եւ ճիշդ Վարդավառի այս օրերուն բարբարոս եւ ոխերիմ թշնամին բնաջնջեց Տարօն Տուրուբերանի արի արանց ժողովուրդը : Մենք վերապրողներս անցանք անոնց դիակներուն վրայէն : Անոնց աղաղակներէն լեռներն ու ձորերը կը սարսռային : Բազմաթիւ մայրերու, հայրերու, քոյրերու, եղբայրներու եւ մանուկներու գլուխները կը թաւալէին մարդակեր դահիճներու սուիններուն հարուածներէն :

Այդ օրերու սարսափներէն չատ քիչերս ազատեցանք եւ այսօր ինկած ենք օտար ափերու վրայ, չատ հեռու մեր պաշտելի հայրենիքէն, որուն հոգին, զուլալ ջուրերուն, լեռներուն եւ ծաղկաւէտ դաշտերուն կարօտը կը քաշենք : Կարօտ մը որ կը մաշեցնէ մեզ օտար համայնակուլ ափերուն վրայ :

Ով Տարօն Տուրուբերանի ցանուցիր բեկորներ, աշխարհի ո՛ր անկիւնները ալ գտնուիք, մի մոռնաք թէ ափունտա Վարդավառի տօնն է այսօր, մեր բիւրաւոր նահատակներու կոտորածին օրը : Վայրկեան մը ձգեցէք քէնն ու ոխը, ատելութիւնն ու բոի ըսուները, եկէք թռչինք դէպի աւերակ Տարօնը եւ երկիւղածութեամբ ծունկի գանք մեր նահատակներու յիշատակին առջեւ, եւ անգամ մը եւս վերանորոգենք մեր սրբազան ուխտը : Ո՛ր Տարօնցին անհոգ ուրախութեամբ չի յիշեր իր պապենական օճախը, իր փառահեղ յեղափոխական անցեալը եւ այն բիւրաւոր հերոսները որոնք

սան դէտերն ու սանոտրակ աղբիւրները, հրաշագործ վանքերը եւ ուխտատեղիները, անպայման կը յիշես այդ երանաւէտ վայրերու մէջ ապրած օրերդ եւ կարօտով ու ափսոսանքով խոր հառաչանք մը կ'արձակես անոնց կորուստին համար :

Եթէ միայն կարդացած կամ լսած ես Տարօնի մասին եւ անոր պատմութեան ծանօթ ես, անպայման հպարտութեամբ սիրտդ կ'ուռի, երբ կը յիշես Մեսրոպի, Վարդանի, Վահանի, Խորենացիի, Հրայրի, Գէորգի եւ նման վաստակաւոր գործիչներու ու հերոսներու անունները եւ կ'ուզես որ այդպիսի մարդիկ չատ ունենայ հայութիւնը :

Այո, հայրենակիցներ, ամէն Տարօնցի հայրենիքի կարօտով խանձուած սիրտ մը ունի : Ամէն Տարօնցի անցեալի փառքով վերածնուելու բուռն բաղձանք մը ունի :

Եւ ամէն Տարօնցի իր քանդուած ծննդավայրին, իր կոտորուած սիրելիներու վրէժը լուծելու ուխտն ունի :

Տարօն, քու հպարտատ զաւակները մեռան դացին, վանքերդ եւ դիւղերդ անտէր մնացին...

Տարօն, Մաշտոցները եւ Խորենացիները դարէ դար բարձր պահեցին յիշատակդ, եւ ծնար նաեւ անձնուէր հայդուկները, որ եղան խթան ազատագրական չարժումին :

Ցարգանք եւ փառք անոնց յիշատակին :

Լ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

Վերջին Վարդավառը

Չեմ դիտեր թէ ինչու համար ամէն Վարդավառի առթիւ երբ կը մտաբերեմ այդ հեթանոսական տօնախմբութիւնը Տարօնի մէջ, արտասուալոր ցաւ մը կուրծքս կը սեղմէ : Սիրտս կ'ալեկոծի եւ կը բաղձամ որ տանջուած հոգիս թեւեր առնէ որպէսզի կարենամ թռչիլ, երթալ մանգալ Տարօնի երկնակամարին վրայ, իջնել Ինձնակեան սարը, խմել անոր պաղ ու զուլալ ջուրը, չնչել Ծովասարի եւ Նեմրութի կենսատու օդը : Իմնել Մշոյ լայնատարած դաշտը, լողալ Մեղրագետի եւ Արածանիի մէջ, պահ մը երթալ հանդիպիլ իմ փոքրիկ դիւղս, ուր դորովագութ մայրս երեք տարի չարունակ իր մեղրածորան կաթովն է դիս դիեցուցած :

Ո՛հ, ես դիւղի տղայ, կը սիրեմ իմ փոքրիկ դիւղս, մեր գետնայարկ խրճիթը, որուն մէկ մասին մէջ մենք կը բնակէինք, իսկ մէկ մասին մէջ մեր անասունները : Կարելի է ըսել որ ձմեռները դիմաւորաբար անոնց չունչովը կը տաքցնայինք : Գրանի քանի անգամ ձէթի ճրագը բռնած մօրս հետ մեր կովերուն ծննդաբերութեան առենօգնած եմ : Կովի կթելու ժամանակ, անպայման ես պիտի բռնէի հորթը : Վրան աղ կը ցանէի, մայրը կը լզէր, մինչ այդ մայրս կը կթէր :

Երբեմն ալ հորթի պաշտօնը ես կը կատարէի :

կը պատահէր որ հորթ մը կը չփաթէր : Մորթը լման կը հանէինք, մէջը խոտ կը լեցնէինք եւ մօրը առջեւ տանելով կը խաբէինք : Բայց կով մը ուներ անկարելի էր այդպէս խաբել եւ կթել : Ուստի հորթին մորթը վրան ձգած, ձեռքերուս եւ ոտքերուս վրայ քալելով, առջեւը կ'երթայի : Կը սկսէր դիս լզել, հորթը կարծելով : Շատ անգամ ճակատս ալ լզած է : Այսպէս մայրս դալը կը կթէր, մեծ բաժին մը խոստանալով ինծի : Թէեւ այսօր 34 տարիէ ի վեր Եւրոպա կը բնակիմ, վայելելով արդիական ամէն տեսակ դիւրութիւններ, բայց ես ամէնամբ ոչ մէկ հոգեկան գոհացում կը զգամ : Կը սիրեմ իմ դիւղս, իմ հայրական խրճիթը, իր բնական տեսքովը, իր ծուռ ու մուռ ճամբաներով, իր կոչտ ու կոպիտ գիւղացիներով, իր վայրի բնութեամբ, իր սեւաչուխ աղջիկներով, իր աւանդապահ եւ խստապահանջ սովորութիւններով :

Բայց, աւաղ, այդ բոլորը երազ են այսօր :

Տարագիր հայրենակիցներ, չմոռնանք մեր անցեալը եւ մեր զաւակներուն սորվեցնենք հայրենի աւանդութիւնները, որպէսզի կարենանք անոնց արժանի ժառանգորդը դառնալ :

ՍՈՐՏԱՐՑԻ

ՋԱՁՆԵՐ ԴԱՒԱՒԻՉՆ

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒԱԾ ԿՍԿԻԾ ՄԸ

ԼԻՈՆ, 18 Ցուլիս.— Ցուլիսեան բարկ արեւի մը տակ խռնուած հոդին յանձնեցինք ոսկերոտիքը հայորդիի մը որ մեռած էր «Ֆրանսայի համար» (Mort pour la France) 1942 Փետրուար 5ին, սթալակ 11Aի մէջ (Գերմանիա) : Հեզ ու խռնարհ հոդի մը՝ ամէնէն սիրուած, հազիւ քսանըերեք գարունները բոլորած Մուշեղ Միհրաեանն էր ան :

Շատ մը Հայերու կարդին Մուշեղն ալ պատասխանած էր 1939ի ընդհ. զօրակոչին, ծառայելու համար իր «երկրորդ հայրենիքին», Ֆրանսայի : 1940ի գերմանական պրոհէն մազապուրծ դերի կ'իյնայ հազարաւորներու կարգին : Երկու տարի չարունակ գերութեան լեղի բաժակը քամելէ վերջ, հիւանդանալով աչքերը կը փակէ յաւիտեան իր սիրելիներու կարօտը սրտին (5 – 2 – 42) :

Ցուլիս ամսուն սկիզբին Ֆրանս. զին. իշխանութիւնները դժբախտ Մուշեղին աճիւնը փոխադրած էին Լիոն :

16 Ցուլիս կէսօրէ վերջ ազգականներու եւ բարեկամներու խումն բազմութիւն մը ներկայ էր թաղման արարողութեան : Ոսկեղօծ դերիներու միութիւնը հակառակ հրաւիրուած ըլլալուն եւ իր խոստումին՝ չէր բարեհաճած ներկայացուցիչ մը դրկել ...

Թողունք սրտմաշուք խորհրդածութիւնները որոնց չարանը չատ երկար է : Վերանորոգուած կսկիծին ծանրութեան տակ կքած մօրը խնայելու մտահոգութեամբ, որեւէ դամբանական չխօսուեցաւ, մանաւանդ որ հանգուցեալին մարմինը 15 օրէ ի վեր Լիոն ըլլալով՝ գրեթէ ամէն օր թաղման տխուր վայրկեանները կ'ապրէին մայրն ու եղբայրները :

Սիրելի Մուշեղ, սոյն տողերս թող ըլլան տուընջ – մրմունջ մը բոլոր յայտնի եւ անյայտ հայ գինուորներուն եւ մխիթարութիւն վշտաբեկ պարագաներուն : Հանդիստ տառապակոծ ոսկորներուդ, հայ գինուոր : Սամուէլ – Սահակ

« ԳԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Ժ.

ՓԱՐԵՁԷՔ ԽԱՉԻՆ, ՎՏԱՆԴԸ ԿՂ ՄՕՏԵՆԱՑ

Եւ յանկարծ բօթաբեր դոյժը ցնցեց ամբողջ Հայաստանը, մէկ ծայրէն միւսը :

Ցոյները կը պահանջեն Հայաստանը : Անոնք տէր են թղթի մը, որով Թուլամորթ Թագաւորը՝ Ցովհաննէս Սմբատ իր մահէն վերջ Հայաստանը կը կտակէ Ցոյներուն : Դիւրին է ըսել կը կտակէ. բայց չէ՞ որ առիկա տուն մը, այդի մը, ամայի երկիր մը չէր որ այսպէս դիւրաւ անցնէր մէկուն ձեռքէն միւսին ձեռքը : Չէ՞ որ Հայաստանը մեռած չէր եւ պիտի չմեռնէր Ցովհաննէս Թագաւորէն վերջ : Ան կ'ապրէր ազատ, ինքնագլուխ եւ պիտի ապրէր նաեւ ասկէ ետք : Հայոց աշխարհը վարժ չէր սարկական կեանքին, եւ իր ազատութիւնը այսպէս դիւրաւ, թուղթի կտորի մը զօրութեամբ չէր տար Ցոյներուն : Եւ չտուաւ ալ :

Ցոյն պատգամաւորները Անին կը պահանջէին :

— Ձեր Թագաւորին տուած Թուղթին զօրութեամբ մերն է Անին իր շրջակայքով, տուէք մեզի եւ այն ատեն դուք մեծապէս կը վարձատրուիք, եւ կ'արժանանաք մեծ կայսեր ողորմածութեան :

— Չէ, մենք մեր ձեռքով մեր տունը չենք քանդեր, չենք ուզեր ոչ ձեր ոսկիները, ոչ ձեր պատիւները. հեռացէք մեզմէ եւ մենք խաղաղ կ'ապրինք ձեզի հետ, ըսին մէկ քանի իշխաններ, իսկ ուրիշ մէկ քանիներ կախեցին լրենցդլուխները ու մտածեցին :

— Ի՞նչ չահ, եթէ Գագիկը Թագաւոր ըլլայ. մենք աւելի լաւ կ'ընենք ընդունելով մեծազօր կայսեր ծառայութիւնը, ան մեզ առատօրէն կը վարձատրէ :

Ցոյն պատգամաւորը թէ ճարտար էր, թէ խրամանկ :

Հայ իշխաններէն չատերը հրապուրուած ա՛ նոր խօսքերէն՝ խարուեցան. իրենց հաւատքը խախտեցաւ : Վրայ հասաւ Վեստ Սարգիսը, որ ծածուկ կը դրդէր Անին յանձնել Ցոյներուն : Սակայն մեռած չէր Վահրամ իշխանը : Կոտրած սրտով ժողովի հրաւիրեց իշխանները, եւ բացատրեց անոնց յոյն պատգամաւորին անիրադարձելի պահանջը :

— Բարեկամներ, ըսաւ, լաւ կ'ըսեցէք, թէ ինչ պիտի լինէք, որպէսզի ապագային ամօթով չմնանք, եւ մեր ապագայ սերունդները մեզ անէծքով չյիշեն :

Գիտէ՞ք արդեօք, ի՞նչ կը պահանջէ մեզմէ Ցոյնը : Ան կը պահանջէ մեր աղին կործանումը, մեր Թագաւորութեանքայքայումը : Ան կ'ուզէ որ մենք մեր ազատութիւնը ծախենք, փոխանակենք զայն անարդ գերութեամբ եւ ստրկութեամբ :

Կ'ուզէ որ վար դնենք մեր սուրը, եւ վիզերնիս դէմ տանք Թշնամիներուն : Ըսէք, համաձա՞յն էք մեր բնաջնջումին :

— Ոչ, ոչ, լսուեցան խուլ ձայներ ալու ձայնէն :

— Եթէ այդպէս է, ուրեմն յոյն իշխանը Թող յայտնէ մեծազօր կայսեր, որ իր պահանջը անիրագործելի է, որ ինքը զուր կը պզտորէ մեր աւրիւնը, որ ան ցնորք պէտք է համարէ Անիի գրաւումը, իսկ եթէ զարձեալ համարձակի ոտք դնել Հայաստան այսպիսի պահանջներով, այն ատեն երդում ըրէք — այս խաչին վրայ, որ մինչեւ մեր արեան վերջին կաթիլը պիտի պահպանենք մեր հայրենիքը եւ մեր ազատութիւնը :

Թող կայսրը իմանայ որ մենք կ'ապաւինինք մեր պահապան զօրաւոր խաչին, եւ դէնքը ձեռքերնիս կը կռուինք մինչեւ մեր վերջին շունչը, մեր դիակներուն կոյտերուն վրայէն անցնելով միայն անիկա կրնայ առնել Անին իր շրջակայքով : Ըսէք, իշխաններ, համաձա՞յն էք, — հարցուց Վահրամ իշխանը, եւ իր ձայնը դողդողաց, մինչ աչքերէն կայծեր կը թռչէին եւ տեսակ մը սարսուռով կը համակէին հոն ներկայ եղող իշխանները :

— Համաձայն ենք, Վահրամ իշխան, մինչեւ մեր վերջին շունչը կր կռուինք մեր հայրենիքի ազատութեան համար, պատասխանեցին մէկ քանի իշխաններ :

ԲԱԳՐԱՏ ԱՇՎԱՉԵԱՆՑ

(22)

Փոքրուիկ Աւգլիոյ եւեպի. ժողովին մէջ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ԱՆՊԱՏՄԱՆ ԱՆՁՆԱՏՐՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏԵՒԱՆՈՒՆԵՐԸ

Անգլիոյ Եբեսփ. ժողովին Եչ. օրուան նիստին մէջ, բուռն միջադէպ մը ծագեցաւ արտաքին Նախարար Պեւինի եւ նախորդ վարչապետ Ջըրչիլի միջեւ։

Պեւին դառնօրէն գանգատեցաւ թէ «անպատման անձնատրութիւն» պահանջելով Գերմանիայէն, 1943էն մինչեւ Հիթլերի անկումը, ահաւոր դըժուարութիւններ պատճառեցին ընկերվարական կառավարութեան։

« Անպատման անձնատրութեան վճիռը արձակուած էր Քազապլանքայի մէջ, նախագահ Րուզվելթի կողմէ։ Հետեւանքը այն եղաւ որ մեր առջեւ մնաց Գերմանիա մը առանց օրէնքի, առանց սահմանադրութեան, առանց մէկ հաւիկ մարդու որուն հետ բանակցէինք, առանց մէկ հաւիկ հաստատութեան որուն հետ կապուէինք։ Սոխլուած էինքամէն բան ծայրէն սկսիլ, մեր առջեւ ունենալով 20 միլիոն տեղահան ցիրուցան բնակիչներ »։

Նախարարը գանգատեցաւ թէ ինք թելթերէն իմացած էր «անպատման անձնատրութիւն» վճիռը։ Ջըրչիլ խոստովանեցաւ թէ առաջին անգամ Րուզվելթն էր որ գործածեց զայն։ Պեւին չարունակեց, — « Եթէ այդ պայմանը ինծի հաղորդած ըլլային իրբեւ նախարար, ես երբեք պիտի չհաւանէի։ Ընդդիմադիրները իրաւունք չունին մեղադրելու զիս այժմ, երբ սպանդանոց մը ձգեցին մեր առջեւ »։ (Ուրիչ մանրամասնութիւններ յաջորդով)։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԴԵՍՊԱՆ ԱՊԻՑԻ դատավարութիւնը վերջացաւ երէկ իրիկուն։ Կառավարութեան ներկայացուցիչը պահանջեց քսան տարի տաժանակիր աշխատանքի դատապարտել, նկատի առնելով մեղմացուցիչ պարագաները։ Ամբաստանեալին փաստաբանը առաջարկեց անպարտ արձակել։

34 ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏ – ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏՈՒՀԻՆԵՐ անուանարկութեան դատ բացած էին, «Սամըտի Սուտա »ի չաբաթաթերթին դէմ, որ յայտնութիւններ հրատարակած էր իրենց մտերմական կեանքի մասին։ Թերթը դատապարտուեցաւ 500 հազար ֆրանք տուգանքի եւ հինգ միլիոն ֆրանք հատուցման։ Դատախազներէն 16ը, որոնց մէջ կը գտնուին Անապէլլա, Տանիել Տուրէօ, Ժան Կապէն, Միչէլ Մորկան, Լուիթ Փիաճ եւ Թինօ Ռոսի, պիտի ստանան 200.000ական ֆրանք, մնացեալ 18ը՝ 100 հազարական։

ՉԵՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՆԵՐԸ հետեւեալ պայմաններըը առաջարկեցին, համաձայնութիւն կնքելու համար համայնավար կառավարութեան հետ,— 1. Ցարդել քրիստոնէական վարդապետութիւնը,ճանչնալ զայն հանրային կեանքի եւ ուսուցման մէջ,— 2. Ճանչնալ Պապին հոգեւոր իշխանութիւնը իրբեւ դերագոյն պետ եկեղեցւոյ.— 3. Ջնջել բոլոր այն հրամանները որ կը սահմանափակեն կամ կը վտանգեն կրօնական ազատութիւնը, մասնաւորապէս երիտասարդութեան կրթութեան իրաւունքը։

ԵՈՍԻՖ ԵՈՒՎԱՆՈՎԻՋ, Պեսարապիայի հուչական Հրեան որ միլիոններ դիզած էր Փարիզի մէջ, մեռաւղի կտորներ հատաքելով եւ բաղմազան ապրանքներ ծախելով Գերմաններուն, դատապարտուեցաւ հինգ տարի բանտարկութեան, 600 հազար ֆրանք տուգանքի, ցկեանս ազգային իրաւազրկութեան եւ ստացուածքներու գրաւման (50 միլիոն ֆրանք)։ Իր երեք մեղսակիցներն ալ թեթեւ պատիժներ ստացան։ Թերթերը կը գրեն թէ ամբաստանեալը աժան ազատած է, որոշ ծառայութիւններ մատուցած ըլլալով Դիմադրական ճակատին։

ՋԻՆԱՍՏԱՆԻ կարմիր բանակները յառաջ կը խաղան բոլոր ճակատներուն վրայ։ Ազգայնականները կը պատրաստուին պարպել Քանթոնը, միեւնոյն ատեն օգնութիւն խնդրելով Անգլեսաքսոն – ներէն։

ՄԱՀՈՒՄԱՆ դատապարտուեցաւ ժաք Տէգուպտի, որ բաղմաթիւ հայրենասէրներ մատնած էր եւ մինչեւ վերջը կը պարծենար իրրեւ Նացի։ Քանի մը օր առաջ անձնասպանութիւն փորձեց։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՇՐՋԱՆԸ.— Հինգշաբթի օր 18րդ համգրուանը, Աօսթօ Լօզան, չահեցաւ իտալացի Ռօսէլլօ։ Ընդհանուր դասաւորման մէջ միչտ Քօփի կը պահէ դեղին չապիկը։ Ուրբաթ 19րդ հանգրուանը Լոզան Քօլմառ (283 քիլոմեթր) մեծ փոփոխութիւն մը չի կրնար բերել։ Անվիճելի է որ ընտիր ուժեր են Պառթալի եւ Քօփի։ Առաջինը միայն երեք վայրկեան ետ է եւ կրնայ մինչեւ Փարիզ առնել դեղին չապիկը։ Զուիցերիացի Քիւպլէր եւ Ֆրանսացի Քամիլլիի քաշուեցան։

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Dumesme – (13e)
Le Gérant : A. MERCESSIAN

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ը. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, կազմակերպութեամբ Հ. Ը. Դ. Սէն Ժէռոմի «Հայաստան» ենթակոմիտէի, նուիրուած ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ։

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Սէնթ Ժիւսթի, 117, Ave. Corot, Bar du Chaletի ընդարձակ պարտէզին մէջ։

Կը նախագահէ ընկեր Ը. ԴԱՒԻԹԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ եւ Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի Սէն Ժէռոմի Ն. Աղբալեան խումբի։ Երդուպական պար։ Ընտիր ճազ։ Պիտի երգէ Պ. Հ. Համբարձումեան։ Ճոխ պիւֆէ։

Մուտքը ազատ է։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԷ «Ցառաջ»ի ջերմ բարեկամ մը Ս. Ց., ցաւակցութիւն յայտնելով Միսաքեան ընտանիքին իրենց մօր մահուան առթիւ, հազար ֆրանք կը նուիրէ «Ցառաջ»ի տարածման ֆոնտին։

ՌՈՄԱՆԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը նոյնպէս ցաւակցութիւն յայտնելով 500 ֆրանք կը նուիրէ «Ցառաջ»ի տարածման ֆոնտին։

Հ. Ը. Դ. Սէն Լուի Ակնունի ենթակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Եղնիկ Հայրապետեանի եւ իր պարագաներուն իր տիկնոջ ՀՈՒՓՍԻՄԷ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆԻ մահուան առթիւ։

ԼԱ ՍԻՈԹԱՑԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 3ին Միւթիւալիթէի սրահին մէջ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Հրայր» խումբը կը ոտնէ իր Բ. տարեվիցը, հովանաւորութեամբ Ն. Ս. Շրջ. վարչութեան եւ «Ժաժակ »խումբին։ Կը բանախօսէ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին կողմէ

Ընկեր Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Ցառայ կը ծուխեն

Մարսէյլէն Պ. Ս. Առաքելեան այս տարի եւս մէկ տարեկան «Ցառայ» կը նուիրէ Պ. Էմմոն Զաքարեանի (Մարսէյլ)։

Այրի Տիկին Սիմա Գազանճեան, Պ. Աբրահամ Գազանճեան (Ամերիկա), Տիկին Զապէլ Գազանճեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Այրի Տիկին Շաքէ Գազանճեան, Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Հապէշեան, Տէր եւ Տիկին Մ. Բարսեղեան, Այրի Տիկին Կիւլիւզար Զամպազճեան, Այրի Տիկին Կ. Զամպազճեան, Տէր եւ Տիկին Մ. Շամախեան, ինչպէս նաեւ Մ. եւ Սարգիս, Զամպազճեան, Ստեփան Զինարեան ընտանիքները եւ Ֆրանս. Բանակի Նախկին Հ. Ռազմ. Բարեկամական Միութիւնը իրենց չնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ, նամակով եւ հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, քեռորդւոյն, աներ հօր եւ դինակցին՝

Պ. ԲԱՐՍԵՂ ԴԱԶԱՆՃԵԱՆԻ

Լեգէոնական (Կեսարացի)

մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ 56 տարեկան հասակին մէջ, Ալօի հիւանդանոցը, 1949 Ցուլիս 12ին։

ԴԻՊԻ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Իսիլ Հ. Ը. Դ. «Զաւարեան» ենթ.կոմ. երթ մը կազմակերպած է այս կիրակի օր, դէպի Հ. Ը. Դ. Թանգարանը։ Արձանագրուիլ Café des Sports, ուրկէ օթօքառները պիտի մեկնին կիրակի առաւօտ ժամը 9ին։

ՀԱՑՆԻԻ Հայր. Միութեան դաշտահանդէսը՝ այս կիրակի, Շավիլի Պաղ Աղբիւրին քով։ Փաքդղներ կրնան մասնակցիլ իրենց ուտելիքներով, բացի խմելիքէ։

ՓՐԻԶՆՈՑԷՆ (Քալիֆորնիա) Աղապաչեան կարապետ (Զարլի) ամերիկահայ գինուոր մը, Խարբերդցի ծնողքէ, ինք Ամերիկա ծնած, 25 տարեկան, երկայնահասակ, 1944 Հոկտ. 12ին կը ծանօթանայ Փարիզ, լուսանկարչական գործիքներու խանութի մը մէջ հայ օրիորդի մը։ Զինուոր երիտասարդը Փարիզէն Լոնտոն օդանաւի արկածի մը զոհ զացած է։ Երիտասարդին եղբայրները կ'ուզեն գիտնալ օրիորդին անունը եւ հասցէն։ Տեղեկացնել Տիկին Տէր Ցարութիւնեանի 8 rue du Marechal - Maison, Epinay s/Seine (Seine)։

ԾԱԽՈՒ Է

Կօշկակարի լօքալ մը Փօրս մօթրիսով, դիւրամատչելի պայմաններ։

Դիմել Պաղտասարեան եղբայրներուն, 2 rue de Terras, Marseille։

Օր. ԱԶԱՏՈՒՀԻ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ
Պ. ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ԳԱՐԱՃԵԱՆ
Նշանուած

Տէսին 17 Ցուլիս 1949 Փարիզ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՍ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Պուլ. Օտտոյի Վըռամեան ենթակոմիտէի ժողովը այս կիրակի ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Հ. Ը. Դ. ԱՐՇԻԻ ենթակոմիտէի ժողովը այս չաբաթ դիշեր Ֆրանսական վարժարանին մէջ, 69 rue d'Arcueil, Salle Jaurès։

ՄԱՐՍԷՅԼ, Սէնթ ԱՆԹՈՒԱՆ.— Հ. Ը. Դ. «Ընկեր Կարօ» ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, ընկեր Երանոս Մոկոսեանի բնակարանը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայ պիտի ըլլայ նաեւ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԺՈՂՈՎ ՊՈՒԼՎԱՌ ՕՏՏՈՅԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պուլվար Օտտօ, Սէն Լուի Ս. Ցակոր եկեղեցւոյ թաղ. խորհուրդս եւ եկեղեցւոյ գնման յանձնախումբս միասնաբար կը յայտարարեն որ չրջանիս յարդոյ հայ հասարակութեան թէ՝ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին տեղի կ'ունենայ ընդհ. ժողով, Ս. Ցակոր եկեղեցւոյն մէջ, զրաղելու համար եկեղեցւոյ գնման կարեւոր խնդրով։ Ուստի, կը հրաւիրենք մերբոլոր հայրենակիցները անխտիր ներկայ ըլլալ սոյն ժողովին։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի։

Մ. Մարութեանի վերջին ներկայացումները

ՄԱՐՍԷՅԼ, Սինէմա – թատրոն Ալջազարի մէջ (Cours Belsunce) Ցուլիս 23ին չաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, կը բեմադրուի Շէյճսփիրի

ՕԹԵԼԼՕ

ԼԻՈՆ, թատրոն Հօրլօժի մէջ (cours Lafayette) Ցուլիս 30ին, Շաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, կը բեմադրուի Շէյճսփիրի

ՕԹԷԼԼՕ

մասնակցութեամբ Տիկին Ռ. Մարութեանի եւ Շանթ թատերախումբին։

Ճ/Ր. Կ. ՄԱԶԻ Տէսիլի Ազգ. դպրոցի Կրթ. մարմինը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.—Լիոնի Ֆ. Կ. Խաչէն հազար Ֆր., ընկեր Շ. Մխիթարեանի մօր մահուան առթիւ։ Պ. Յ. Մինասեանէն (Փարիզէն իր այցելութեան առթիւ), Պ. Օննիկ Ստեփանեանէն (Փարիզ), Պ. Ստեփան Սալլապաչեանի (Տէսիլ) մահուան առթիւ Ընկերներէ Կ. Պօտուրեանէն եւ Վ. Հիւսեանէն 500ական ֆրանք փոխան ծաղկեփունջի ընկեր Ս. Առաքելեանի աղջկան նշանախօսութեան առթիւ։ Գումար 4000 ֆրանք։

CHEZ MOUSSA
«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire
Ամէն օր, բուսփուս հաւով կամ շիշ-քէպապով եւ արեւելեան կերակուրներ։
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ
Նուագածուներ՝ Պ. ՀԱՑԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ԶԱՒԻ, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ։

Ճ/ՐԻԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԼՈՒՐՏԻ ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ ՏԻՐԱՄՕՐ ՍՐԲԱՎԱՑՐԸ
22էն 29 Օգոստոս։
Ապահանագրութեանց եւ պայմաններու համար դիմել մինչեւ Օգոստոս 15՝
ՓԱՐԻԶ Ղ. ՎՐԴ. ԲԻԼԷՐՃԵԱՆԻ
10bis, rue Thouin, Paris (5)։
ԼԻՈՆ.— Մ. ՎՐԴ. ՄՈՄՃԵԱՆԻ
78 rue Rabelais
ՎԱԼԱՆՍ.— ԳՐ. ՎՐԴ. ՊԱՊԵԱՆԻ
11 Rue Belle Image։

Ets. DARON
LÉON DONIGUIAN et Cie.
Entreprise générale du bâtiment
Կը ստանձնենք չինութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ գործ, immeubles, pavillon ու զանազան նորոգութիւններ։ Դիմել՝ 52 rue Gustave Courbet, Bagneux (Seine)։ Հեռ. Alé. 47-86։

ՅԱՌԱՋԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 24 JUILLET 1949 Կիրակի 24 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5905–Նոր շրջան թիւ 1316

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՐԴԱՎԱՌ-ՏԱՐՕՆԸ

Զորս Տարօնցիներ — չորսն ալ համեստ աշխատաւորներ — պարտք սեպեր էին կարդ մը յուշեր եւ խորհրդածութիւններ գրի առնել չաբաթ օր, Տարօն – Տուրուբերանի սրածութեան տարե – դարձին առթիւ։

Հայաջինջ Սարսափներու չարունակութիւնն էր այս արհաւիրքն ալ, որ Տարօնի մէջ գազանային մոլեդնութեան հասաւ ճիշդ Վարդավառին։

Ահա թէ ինչո՛ւ այդ աւանդական տօնը, այնքան ինքնուրոյն եւ ծիծղուն, որ ամբողջ Տարօնը ոտքի կը հանէր, այժմ կը կոչուի Կարմիր կամ Սրիւնոտ Վարդավառ։

Որքա՜ն կսկիծ եւ կարօտ՝ չորս յօդուածագիրներուն գրութեանց մէջ։ Զորսն ալ հարազատ եւ սրտառուչ ոչ թէ գրական մարզանքներով, այլ իրենց պարզ չարադրութեամբ։

Եւ մանաւանդ ի՛նչ հերոսական դրուագներ՝ ամէնէն տարէցին յուշագրութեան մէջ։ Դէպքեր որոնք բազմիցս պատմուած են ուրիշ իրազեկներու կողմէ, բոլոր մանրամասնութիւններով։

Կարդացէք անգամ մը եւս, եւ եթէ կրնաք՝ պահեցէք ձեր պաղարիւնը։ Մանաւանդ դո՛ւք, ամենագէտ — տղէ՛տ — քաղքցիներ, որ նոր լերան քարոզներ կը հոլովէք։

— « Շատերը իրենց դիրքերուն մէջ կը մեռնին ղէն ի ձեռին, առանց փամփուշի ... Աւրանայ Աբամ երկու վէրք ստացած, ո՞վ գիտէ ինչ տառապանքով, սողալով ու դողալով կը հասնի Քանայ լերան ստորոտը, մի քանդուած դիւղի մէջ... Դիշեր մը գոմի բովէն կ'անցնին իր բախտակիցները, կը լսեն տքոցի ձայնը։ Կը մտնեն ներս։ Աբամը կ'ապրի իր վերջին վայրկեաններէն։ « Ազատեցէք դիս այս տանջանքից»։ Ո՞վ սիրտ ունի ձեռք վերցնելու։ Իր փեսայ Վահան տարհանակի երկու հարուածով վերջ կուտայ իր պաշտածին » ։

Եւ սա միւսը, օրհասական պահու մը։

— « Թնդանօթը կը քանդէր դիրքերը։ Շատեր փլատակներու տակ մնացին իրենց ղէնքերով ։ Կռիւ թաղէ թաղ, փողոցէ փողոց։ Կոտոյի Հաճին (Յակոբ) հեռադիտակը ուղղած Քոսուրայ բարձունքը եւ Միրնկատար, մէկ կողմէ կամաւորներու, միւս կողմէ Սասունի օդնութեան կը սպասէր։ Ոչ մի տեղից ոչ մի յոյս։ Սպառած էին բոլոր փամփուշտները...»։

Անոնման Հաճին, որ մէկ չարք փամփուշտ պահած էր իր մաղէրին — իրեն համար — քանի մը կրակոտ խօսքեր կ'ուղղէ իր ընկերներուն, որպէսզի չվհատին ։

— « Ապա դառնալով իր պաշտելի կնոջ, երկ[illegible] հարուած կը պարպէ աճոր գլխուն, երրորդ հա[illegible] ուած մը իր ուղեղին, եւ ինկաւ դիակ դիակի վ[illegible] բայ, ճիշդ այն պահուն երբ տունը կը բռնկէր»։

Ահա այսպէ՛ս փլաւ պատմական Տարօնը, անխնայ կոտորուելով, հրկիզուելով, մոխրանալով ։ Մինչեւ վերջին չունչր սպասելով զինակիցներու օդնութեան որ կ'ուշանար, կ'ուշանա՛ր...

Քանի՛ տարի է որ Դիմադրական Ճակատի հերոսապատումներ կը կարդանք, Ֆրանսայի եւ ուրիշ երկիրներու մէջ։

Ո՞վ փորձեց լրջօրէն վերլուծել մեր դիմադրական պայքարներուն խորութիւնը։ Եւ մանաւանդ բաղդատել եւրոպականին հետ ։

Այստեղ, երբ ըմբոստները հեռադիտակը երկինք կ'ուղղէին, զինաբարձ օդանաւ մըն էր որ օդնութեան կը հասնէր ։

Կամ երբ ականջ կը դնէին անթելին, ուրիշ աւետարեր լուրեր թեւ կուտային իրենց երեւակայութեան ։

Մինչդեռ Տարօնը — եւ միւս բոլոր հայկական բոյները որ ինկան մարտնչելով մինչեւ վերջին փամփուշտը — ոչ իսկ թղթաբեր աղաւնի մը կը նշմարէին սահմանէն անդին...

Ոչի՛նչ · արիւրանց Տարօն։ Տարիներ կ'անցնին, բայց մեր վերածնութեան Վարդավառները երբեք չեն մեռնիր ։

Թշնամին կարծեց մարել մեր արեւը, ամայացնելով հայաշխարհը։ Բայց այսօր բուեր են որ կը վայեն այդ աւերակներուն վրայ։ (Սով է Մուշի մէջ)։

Եւ ինք, թշնամին, ուրիշներու անթացուպերով կանգուն կը մնայ ։

Շ.

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

ԻՆՉՈՐԻ ՄՏԱՀՈԳ ԵՆ

Այս օրքան կ'աղմկեն հրապարակը եւ «հանրային կարծիք»ը կը քաշկռտեն զանազան ուղղութեամբ, ալ կարողութիւն չձգելով բողոքի կամ ըմբոստութեան։

Անչուշտ «հանրային կարծիք» ըսուածն ալ այժմ դարձեր է յարաբերական։ Բացարձակ ի՞նչ կայ արդէն, կարելի չէ որոշել ։

Այս բոլորին պատճառը կոնդակ մըն է, քանի մը տող գիր, բայց քիչ մը տարբեր մեր կոնդակներէն։ Մերինները ոչ միայն ստորագրողին իսկ զարմանք կը պատճառեն, այլեւ կարծես կ'ըսեն հաւատացեալներուն.— « Ես կ'ըսեմ կը դրեմ, բայց դուք մտիկ մի ընէք, դիւցազնիդ կը բաւէ»։

Այս մէկը չատ ազմուկ հանող տեսակէն էր սակայն, որովհետեւ անոր դէմ բողոքողներու բազմութիւնը դիւրին խօսք հասկցող տեսակէն չէ ։

Կարելի էր ըսել ու անցնիլ · «մենք արդէն սանթիմ չենք տար, ո՛չ զայն հրապարակ հանողին որ « ժողովուրդի մեծ թշնամի » մըն է, ոչ ալ հետեւանքներուն ։ Մենք վստահ ենք մերկուսակիցներուն ամուր ու հաստատ համոզումներուն ։ Անոնք անանկ մը իւրացուցած են մեր վարդապետութիւնը որ սանկ – նանկ կոնդակներով չեն չարժիր իրենց տեղէն» ։

Բայց եկէք տեսէք որ ճիշդ հակառակին ակնատես կ'ըլլանք ։

Կաթոլիկութեան դասական երկիրը ամէնէն առաջ բռնկեցաւ, նախատեսելով հետեւանքները։ Նախ ամէն տունէ ներս վէճ ու կռիւ։ Կինը, թունդ հաւատացեալ, բոներ է ամուսինին օձիքէն։

— Կա՛մ կը հեռանաս «փարթի»էդ կամ կը ձըդես կ'երթաս տունէն։ Ես եւ երախաներս չենք ուղեր դժոխք երթալ քու երեսէդ »։

Ու տակաւին ի՞նչ տոամներ տուներէն ներս ու դուրս ։

Ահա նոր քայլ մը դէպի խաղաղութիւն, որուն անունով մարդիկ երդում պատառ կ'ըլլան...

ՍՕՍԻ

ՊԼԵՐՈՒԹԷՆ կը հեռագրեն թէ մահուան դատապարտուած 12 ֆաչական ըմբոստներէն վեցը պնդակահարուեցան Յուլիս 21ի առտուն։ Երեքը Պաղեստինցի են ,երկուքը Լիբանանցի, մէկը Սուրիացի։ Ուրիշ տասը մահապարտներու պատիժները ցկեանս թիապարտութեան վերածուեցան ։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ 18 ՄԱՐՏԱՆԱՒԻՐ Յուլիս 21ին խարիսխ նետեցին Ֆալերոյի ծոցին մէջ (Յունաստան), հրամանատարութեամբ ծովակալ Շէրմըրհի։ Աթէնք կը սպասուին նաեւ հինգ զօրավարներ Ամերիկայի օդատորմիղէն, քննելու համար Յունաստանի օդանաւային փոխադրութիւնները ։

ԴԱՄԱՍԿՈՍ հասաւ թուրք զինուորական մարմին մը, նախագահութեամբ նախորդ սպարապետ Քեազիմ Օրպայի, քննելու համար Սուրիոյ բանակին արդիական կազմակերպութեան խնդիրը ։

ՋԵՆՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ Անկրօն Քաղաքացիներու ընկերութիւնը կը ծանուցանէ թէ հաղարաւոր համայնավար անդամներ կը հրաժարին կաթոլիկ եկեղեցիէն, Վատիկանի եւ պետութեան միջեւ բացուած պայքարին հետեւանքով։ Ընկերութիւնը կը հրաւիրէ նոր անդամները վկայական մը ճարել, հաստատելու համար թէ կրօն չունին։ Իր հաշիւներուն համաձայն, համայնավար կուսակցութեան 2.500.000 անդամներուն մէկ երրորդը կաթոլիկներ են կամ եղած են ։

Ի. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ մեկնեց Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու ծանուցագիրները, որոնցմով Պուլկարիա, Ռումանիա և Հունգարիա կ'ամբաստանուէին թէ խախտած են հաշտութեան դաշնագիրները։ Մոսկուա չընդունիր որեւէ խախտում եւ աւելորդ կը գտնէ քննութիւն կատարել ։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՇՐՋԱՆԸ.—Ուրբաթ օր կարաւանը հասաւ Քօլմառ, առաջնորդութեամբ ժեմինիանի եւ Կոսմայի, որոնք առաջին եւ երկրորդ հանդիսացան տասնըհինգ վայրկեան առաւելութեամբ։ Ընդհանուր դասաւորման մէջ փոփոխութիւն չկայ։ Այսօր, կիրակի, Քուխլի վերջնական յաղթանակը կասկած չի վերցներ։ Շաբաթ օր, 20րդ հանդրուանն էր, Քօլմառ – Նանսի, ուրկէ կիրակի պիտի մեկնին Փարք Տէ Փրէնս (Փարիզ)։

Ատլանտեանի դաշինքը Ազգ. ժողովին մէջ

ՏԵՂԵԿԱԲԵՐԸ ՋԵՐՄԱՊԱՏ ԿԸ ՊԱՇՏՊԱՆԷ ՉԱՑՆ

Ազգ. ժողովը կը չարունակէ Ատլանտեանի դաշինքին քննութիւնը որ սկսաւ ուրբաթ օր։ Թերթերը կը գրեն թէ արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուած են, ի նախատեսութիւն ցոյցերու։ Առաջին օրը 400 ոստիկաններ եւ հանրապետական պահակներ դիրք բռնած էին խորհրդարանին առջեւ, բայց որեւէ ցոյց տեղի չունեցաւ։ Բոլորն ալ ապահով կը նկատեն դաշինքին վաւերացումը, քանի որ մեծ համայնավարները հակառակ են ։

Արտաքին գործերու յանձնաժողովին տեղեկաբերը, Պ. Ռընէ Մայէ, չերմապէս պաշտպանելով դաշինքը, բացատրեց թէ անհրաժեշտ էր անոր կնքումը, երբեւ հետեւանք Մ. Մութեան բռնած դիրքին։ Այս առթիւ խոստովէն ճաղկեց Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ, Հունգարիոյ, Լեհաստանի եւ Չեխոսլովաքիոյ մէջ կատարուած գործողութիւնները։ Յետոյ նկարագրեց Կոմինֆորմին կազմութիւնը (1947 Հոկտեմբեր 5) որուն չնորհիւ Մ. Մութիւնը ապահովելով իր տիրապետութիւնը այդ երկիրներուն մէջ, յարձակողականի կը սկսէր յառաջ տանելու համար իր ծաւալումը։

Ցիշելէ վերջ Պրիւսէլի համաձայնութիւնը, տեղեկաբերը բացատրեց Ատլանտեանի դաշինքին դանազան յօդուածները եւ պնդեց թէ դաշինքը կատարելապէս համաձայն է Ազգաժողովի ուխտին եւ թէ որեւէ կերպով չի վնասեր Մ. Մութեան եւ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի միջեւ կնքուած դաշնագիրներուն։ Դաշինքը ոչ Մ. Մութեան դէմ ուղղուած է, ոչ ալ «ամերիկեան աչխարհակալութեան գործիք մըն է», ինչպէս կ'ըսեն համայնավարները։ Յետոյ յայտարարեց ·

— « Պէտք չէ այն կարծիքը ներչնչել Ֆրանսացիներուն թէ իրենց ապահովութիւնը պիտի երաշխաւորուի պարզապէս դաշինքին գործադրութեամբ։ Պէտք չէ որ մենք զայն համարենք բաց չէք մը՝ քաչուած ամերիկեան դանձին վրայ։ Վազը դաշնակից պետութիւններէն իւրաքանչիւրը պարտաւոր պիտի ըլլայ փոխադարձաբար օդնելու գործնապէս, իր բոլոր միջոցներով ։

« Հարկ է հասկնալ մեր ամերիկացի բարեկամներուն թէ՝ Ֆրանսայի խորհրդարանին կարծիքով, Ատլանտեանի դաշինքը ոչ թէ վախճան մը, այլ սկզբնաւորութիւն մըն է։ Եթէ զայն չլրացնեն զինուորական օդնութեամբ, երբեք աւելի արժէք պիտի չունենայ քան Լոքառնոյի դաշինքը կամ Պոխան – Քէլլոգ դաշինքը։ Ատլանտեանի դաշնագիրը անհրաժեշտ նախապայման մըն է հիւսիսային Ատլանտեանի հաւաքական պաշտպանութեան , վասն զի, դեռ երկար տարեն Եւրոպան մինակը չի կրնար պաշտպանել ինքզինքը, իր սեփական միջոցներով ։

« Դաշինքը կրնայ լուրջ խորհրդածութիւններ թելադրել այս աչխարհի մեծերուն ։ Կը մաղթենք որ աւելորդ ըլլայ անոր գործադրութիւնը, երբ Ազգաժողովը իրականութիւն մը եւ ուժ մը դառնայ ։ Բայց, ներկայիս անհրաժեշտութիւն մըն է դաշինքը։ Վաւերացնելով զայն, Ազգ. Ժողովը ապացուցած պիտի ըլլայ իր կամքը ապահովելու Ֆրանսայի պաշտպանութիւնը եւ իր զգաստարակցութիւնը այն բոլոր ազգերուն հետ որոնք պիտեն յարգել մարդկային անձը եւ իր ազատութիւնները»։

Չեկուցումը տեւեց մէկ ժամ, ջերմ ծափերու մէջ։ Ցետոյ խօսք առաւ ազգ. պաշտպանութեան յանձնաժողովին տեղեկաբերը, նոյնպէս առաջարկելով անմիջապէս վաւերացնել դաշինքը։ Այս առթիւ դիտել տուաւ թէ Մ. Մութեան 200 միլիոն բնակիչներէն հինգ միլիոնը զէնքի տակ են, մեծ զօրամասերու բաժնուած, օդաչու զինուորներով, առանց հաշուելու մարտական կազմակերպութիւնները։ « Մ. Մութեան ազգ. պաշտպանութեան ելմտացոյցը կը բարձրանայ 13 միլիառ տոլարի, գրեթէ նոյնը ինչ որ ամերիկեանը, բայց սա տարբերութեամբ որ նոյն գումարով երկու խորհրդային զինուոր կը պահուի ամերիկեան մէկ զինուորին դիմաց։ Մ. Մութեան ճարտարագործական կարողութիւնն ալ լուրջ օժանդակ մըն է զինուորական ուժին»։

Եզրակացնելով, տեղեկաբերը չեչտեց թէ ամէն չանք պիտի փորձեն որպէսզի Ֆրանսան, որ յանձն առած է դիմադրաւել արեւելքէն գալիք արշաւանքի մը վտանգին, կարենայ կատարել իր պարտաւորութիւնները։ Բայց, միւս դաշնակից պետութիւնները պէտք չէ մոռնան Ֆրանսայի կրած զոհողութիւնները 1914էն ի վեր, յանուն ընդհանուր քաղաքակրթութեան։ « Եւ Ամերիկան պէտք է ըմբռնէ սովետացած Եւրոպայի մը վտանգը իրեն համար »։

ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Նախագահ Թրումըն վաղը, երկուչաբթի, խորհրդարանին պիտի ներկայացնէ այն օրինագիծը որուն համաձայն 1.450.000.000 տոլար պիտի յատկացուի, Եւրոպայի դաշնակից ազգերու վերազինման համար։ Ամէն չանք պիտի թափուի որ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀՐԹԻՌՆԵՐՈՒՆ ԴԻՄԱՑ

Ցուլիս 14ի առթիւ արձակուած հրթիռները հաւանաբար քիչերու միայն կը յիշեցնէին մէկուկէս դար առաջ կատարուած դէպքերը։ Իսկ շատեր կը մտաբերէին ամբակոծումները՝ քաղաքապետարանին առջեւ պայթող, ճարճատող այդ հրթիռները դիտելով։

Ամբոխը ծափ կը զարնէր մերթ, կ'արձակէր հիացման բացագանչութիւններ, կը լռէր երբեմն՝ ջրպոցի պէս թաւալող ու յետոյ քարերու նման կայծեր արձակող այդ բոցերուն դէմ որ կ'այլափոխուէին շարունակ, կը սպառէին՝ զանազան գոյներ առնելով։ Հազարաւոր աչքեր գեղեցկութիւն մը կը տեսնէին՝ իրենց առանցքներուն վրայ դարձող, խնդութեամբ այդ դիտաւորներուն կամ խաւար հրապարակէն վեր սլացող փամփուշտին մէջ՝ որ կը բացուէր յանկարծ հրեղէն ձեռքի մը նման, կը ծաւալէր ու կը հալէր ճիւղեր երկարելով ամէն ուղղութեամբ։ Եւ սակայն պատերազմին յիշատակը ներկայ էր ամէնուն մտքին մէջ։ Ու երբեմն կին մը կը սարսռար անակնկալ, զօրաւոր պայթիւնի մը պահուն։ Քիչ էր տարբերութիւնը, երբեմն բնաւ, իրական ռումբին եւ հրթիռին միջեւ, խաղին եւ իրականութեան միջեւ։ Պայթիւնները կը յաջորդէին երբեմն իրարու D. C. A.ի արագութեամբ։ Կը թնդար երկինքը։ Ու մահուան վախ մը կ'արթնցնէր բնազդը չատերուն մէջ, պատերազմի օրերուն պէս։

Այդ առաւօտ լոյսերը կը յիշեցնէին խաւար դիշերները, երբ «չէֆ տ'իլօն» կը սուլէր, կ'աղաղակէր ու կը սպառնար ռուդանքով, սեւ վարագոյրի մը ճեղքէն դուրս ինկած լոյսի թել մը նկատելով։ Կը յիշեցնէին եւ կնքէն կախուող ծիրանի ջահերը՝ որ կը լուսաւորէն ամբողջ թաղ մը՝ որուն բնակիչները անձկութեամբ կը սպասէին, մինչ սառնակները կը դառնային իրենց գլխուն վրայ ճգրտին լռութեան մէջ արձագանգող մակընթացութեան մը ժխորով։ Մարդիկ այդ դիշերներուն այլեւս աչքերը կը սեւեռէին դէպի երկինք։ Ու շատեր գեղեցիկ կը գտնէին ռումբերուն փայլակներն ալ, կամ վարկն վեր նետուած գունաւոր գնդակները, որ եռանկ եռանկ, կ'արշաւէին դէպի աստղերը հէքեաթային թռչուններու նման։ Գեղեցիկ՝ վիրաւոր սառնակի մը հրաձակ անկումը՝ դիտատորի մը չքեղութեամբ։ Ու չատեր պատուհաններէն դուրս երկարած կ'օրհնէին մահարերը բայց բարեկամ այդ վիշապները, որ կը թռչէին երբեմն շատ մարկն գլորող ժայռի մը կամ չանթի մը արագութեամբ՝ մինչ չչակները կ'ոռնային թաղէ թաղ՝ հրդեհուած անտառէն կամ հրաբուխի մը լաւային առջեւէն փախչող, սահմռկիչ դաղաններու պէս, կը ցնցուէր քաղաքը, կ'արիւնէր, եւ մարդիկ կը դողային մառաններուն խորը։

Անցան այդ դիշերները։ Կը զգանք վերջապէս թէ վերջացած է պատերազմը։ Ուրախութիւն է։ Եւ հրթիռ մը կը բացուի հեռուն խմաուսի ճամբուն վրայ երեւցող Ցիսուսի տեսիլին պէս։ Վերջացած է խաչելութիւնը։ Ալ չենք տեսներ Աստուածամօր տխրութիւնը յիշեցնող կապոյտ ճրագներն ու կապոյտ ներկուած պատուհանները։ Ցարութիւն է։ Եւ սակայն, տարիներէ ի վեր դեռ կը քալենք կարծէք մարած կրակներուն ծուխին մէջէն։ Դատարանները կը չարունակեն դեռ դատել պատերազմին յանցաւորները եւ այդ պատերազմը կը չարունակուի տակաւին հեռուն, ասդին ու անդին։ Խաղաղած չեն կիրքերը, թէեւ ներսիններ կը չնորհուին։

Վէճ մըն ալ մեր մէջ կ'ունենանք, երբ չուկայէ մը կ'առնենք։ Ահա կարագը, չոքոլան, կաթը, յակինթի գոյն ձէթը։ Ահա պանիրները, պահածոյ ձուկերը, երչիկները, այն բոլորը որոնց կը սպասէինք։ Ահա օճառի կտորներով կազմուած աչտարակները, կարկանդակներն ու անուչները, ձերմակ հացը։ Ահա միսը, առատ։ Եւ առատ ու բարեացակամ ժպիտը վաճառականներուն։ Բայց այս բոլորը, սուտ՝ կը յիշեցնեն միչտ պատերազմն ու սեւ չուկան։ Երբ կը տեսնեմ կարագին դէղերը, կը խորհիմ ադարակէ ադարակ կտրած ճամբաներս։ Կին մը կայ Ֆրանսայի մէկ անկիւնը որ երկու քիլօ կարագ պարտական է դեռ ինծի։

Մարդ չէ գտած տակաւին մեքենայ մը որ հասնի մտքին արագութեան։ Հասորներ լեցնելու չափ առատ է մեր մէկ վայրկեանը՝ յուշերով եւ պատկերներով։ Մեր միտքը կ'երթայ անցեալին, կը թռչի յանկարծ դէպի ապագան, մնալով հանդերձ ներկային մէջ։ Կը յիշէ հին Ցուլիս 14ները։ Ու տարիները կը նմանէին այդ հրթիռներուն։ Իրենց լոյսը տուին եւ անցան խանդավառ օրերս։ Կը մտածեմ թէ մեր մտածումներն ալ կը նմանին կրակէ այդ ծաղիկներուն, չատրուանները եւ ջուվէժները՝ որ կ'անցնին երազներու պէս։ Երկինքը կը խմէր դանդակ իսկոյն։ Հրաչք մըն է մեր միտքը։ Ան քաղցրութեան եւ դեղեցկութեան կը վերածէ ցաւերը։ Կ'արձակէ անհամար լուսաւոր ճիւղեր։ Բայց կը հալի, կը սուղուի ի վերջոյ մոռացութեան խաւարին մէջ։ Նոր օր, նոր մտածումներ, նոր հոգեր, նոր յոյսեր։ Ամէն ինչ կը փոխուի։ Եւ այս բոլորը խաղի մը տպաւորութիւնը կը ձգեն։

Խաղի մը պէս սկսաւ պատերազմը։ Ոչ ոք կը հաւատար անոր։ Ու երբ եկաւ, մարդիկ կը շարունակէին դեռ ժպտիլ, զուարճանալ, օդափոխութեան երթալ եւ հետեւիլ կարի նորաձեւութեանց։ Կիները կը կրէին զինուորական կարմիր կամ կապոյտ «չէչիա»ներ, դրօշազարդ վզնոցներ։

Խաղ մըն էր կեանքը ճակատներուն վրայ։ Կը չարունակուէր անորոշ վիճակը։ Զինուորներէն չատերը կը մնային տակաւին առանց դէնքի։ Բայց կառավարութիւնը կը պահէր զանոնք։ Դերասաններ կ'երթային ճակատ ներկայացումներ տալու համար։ Այդ բոլորը եղան կարծէք որպէսզի բանակները ցրիւ գան օր մը՝ յանկարծ թշնամի հրապոյրներուն եւ սառառնակներուն առջեւ, մեռնին ու դիրի իյնան։

Ծառնակ ու հակասական այդ օրերը, բացատրելի անչուշտ հիմա, կը մնային անըմբռնելի։ Արհեստանոցները կը բանէին չարտադրելու համար։ Ծառնակ՝ իրարու յաջորդող նախարարութիւններով, անդործութեամբ, թագաւորականներով, հանրապետականներով, դերմանասէրներով, հակահրեաններով, հինգերորդ դումդով, համայնավարներով։ Ու կը տեսնէք մէկ կողմէ համայնավարներուն դէմ հայհոյող ձերբակալուածներ, միւս կողմէ կառքերով բանտ տարուող մարդիկ որ Միջազգայինը կ'երգէին։

Տասը տարիներ անցեր են արդէն։ 1940ին վերջ իրարու յաջորդող դէպքերը չեն սղմիր այս սիւնակներուն մէջ։ Թշնամին կը մօտենար։ Ցունիս էր։ Երկնքէն կը տեղար ածուխի անըսպառելի փոշի մը։ Կը պայթէին կրակի տրուած դէնքի չեմարանները։ Ծուխը կը խեղդէր արեւը։ Ազգային ռատիօն, միակ լրատուն (թերթերը փախած էին արդէն) ի զուր կը կրկնէր «Մարսէյեզ»ին երկու տաղերը, տխուր, օրհասական։ Փարիզը կը նմանէր սառոյցի դարնուած նետու մը։ Ցուճապը կ'աճէր։ Ամբոխը կը յորդէր դէպի քաղաքին դրանները։ Կ'ամայանային տուներն ու փողոցները։ Կը թափառէին անտէր չուներ ու կատուներ։ Բացմոցները կը քալէր դէպի բաց դաշտերը՝ հետապնդուած թշնամի սառնակներէն։ Մուտ թշնամին։ Couvre - feu! քաղաքները կ'իյնային եռեւէ եռեւ։ Փախստական կառավարութիւնը տեղ կը փոխէր չարունակ։ Կը կնքուէր վերջապէս դինադադարը։ Կր վերաբացուէր մետրօն։ Կը վերադառնային փախչողները։

Ապրեցանք տարօրինակ տարիներ։ Քաղաքակրթութեան ճակատագիրը կը դառնար բախտանիւ մը պէս։ Եւ ահա յանկարծ Սթալին կրաւոր։ Նահանջը գերման յաղթական բանակներուն։ Կը չրջէին յանկարծ դուչակութիւնները։ Կը փոխուէին դոյները։ Փարիզի կը մօտենային ֆրանսական եւ ամերիկեան բանակները։ Ահա կռիւ Փարիզի փողոցներուն մէջ։ «Պառիքատ»ները։

Տեսանք պատերազմին յաջորդող քառասային խաղաղութիւնը։ Բացուեցան չատ մը վարագոյրներ։ Գիտցանք թէ աչխարհէն պակսած էին միլիոնաւոր մարդիկ, քաղաքներ կործանած։ Լսեցինք թէ ողջ ողջ մարդեր նետուած էին փուռերէն ներս։ Գործուած էին աններելի գազանութիւններ։ Կախուեցան պատերազմին յանցաւորները։ Ծաղիկներ դրուեցան սպաննուած անմեղ պատանդներուն եւ Դիմադրական հերոսներուն գերեզմաններուն վրայ։ Ու չենք գիտեր տակաւին ողբերգութիւնը հոս ու հոն թափառող անհայրենիք ժողովուրդներուն։

Կը յիշէի այս բոլորը։ Եւ կը յիշէի թէ Կիւյոմ Ափոլինէր նախորդ պատերազմը երգած էր այս հրթիռներուն համաձայն։ Քիչ էր տարբերութիւնը երադին եւ իրականութեան միջեւ։ Խաղ մը՝ երկուքին մէջ ալ։ Արդարեւ ինչ էր Ցուլիս 14ը։ Իր ծընունդը կ'առնէր սուտէ մը։ Թագաւորը կրակ բանալ կուտար իր զինուորներուն կարգ ու կանոն ապահովելու պատրուակով։ Եւ դանդուածը կ'ըմբոստանար։ Կը գրաւէր Պասթիլը։ Ինչ էր այդ Պասթիլը։ Ժողովուրդը ոչ մէկ չահ ունէր զայն կործաննելուն մէջ։ Փարիզի ազատագրումի կոմիտէներէն ալ պղտիկ բան մըն էր հաւանաբար այդ ըմբոստութիւնը քանի մը հարիւր հոգիներու։ Եւ քաղաքական սուտերը կը չարունակուին դեռ՝ այդ թագաւորէն ասդին։

Բայց Ցուլիս 14ը համամարդկային տօն մըն էր։ Առասպել մը՝ որ կը չքեղնար, կը ծաւալէր հեռուհեռ, ճիւղեր կ'արձակէր ամբողջ աչխարհի վրայ։ Մեծ բան մը չէր Պասթիլը։ Բայց մեծ էին բանտարկեալները։ Մեծ էր այդ բանտին տապալման խորհրդանիչը։ Առաջին յաղթանակը՝ բռնակալութեան դէմ։ Ազատութեան գաղափարին առաջին պոռթկումը։ Արդար էր Ցուլիս 14ը։ Մեծ էր։

Առասան թափուէն վերջ, քաղաքը յանձնուած էր ուրախութեան եւ խենթութեան։ Հրապոյրներն ու թնդանօթները, սառնակներն ու օդանքերը կը հանդիսէին՝ սպասելով նոր պատերազմին։ Ինդուզ ու խանդավառութիւն էր։ Պար։ Շատերուն համար պատրուակ կին մը գրկելու համար։ Կը վառէին պատէ պատ լուսաւոր չղթաներ։ Ցօնամաճառ մը ամբողջ քաղաքը։ Երկինքը՝ ելեկտրական հնոց մը՝ ուր կը պատրաստուին գիտա-

ՀԱՑԿ. ՑՈՒԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՍՏԱԿՈՒԹՒՆՆԵՐ

Ոսկան վարդապետ

Տպագրութեան դիւտին հեղինակ՝ Ց. Կիւթէնպէրկի մահուան 500ամեակը կը լրանայ այս տարի։ Համաչխարհային մամուլը իր երախտադիտական արտայայտութիւնը ցուցադրեց ու կը ցուցադրէ։

Այս առթիւ, ամէն ժողովուրդ նաեւ, կ'անդրադառնայ իր տպագրութեան պատմութեան սկզբնական շրջաններուն ու կը փառաբանէ մեծ վաստակաւորները։

Մեր մէջ, վերջերս դեռ «Ցառաջ»ն էր որ հին հայ տպարաններու եւ տպագրիչներու մասին կարգ մը ծանօթութիւններ տուաւ իր Ցունիս 30ի թիւով։

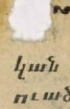
Սերունդները իրենց պատմութեան զարգացման նպաստող մեծ դէպքերու ու դէմքերու ճանաչումով միայն կրնան զօրացնել իրենց ցեղային հպարտութիւնը։

Մեր ազգային տպագրական գործի նախաքայլերու հորիզոնին վրայ լուսաւոր դէմք մըն է Ոսկան վարդապետ, որ իր ծնողքին ծագումով Երեւանեցի կոչուած է թէեւ բայց ինք ծնած է Իրանի Սպահան կամ Նոր Ջուղա քաղաքը 1614ին, անուանի Ղլիճենց տոհմէն։ Աչակերտած է Թեմին հռչակաւոր առաջնորդ՝ Ծաչատուր Կեսարացիին, որ մեծ աստուածասէր մտաւորական մըն էր եւ ծաղկեցուց Ամենափրկիչ վանքը եւ արեւմտեան տպագրութեան զարգացման արդիւնքը Հայաստան փոխադրելու համար տպարան մը բացաւ Սպահանի մէջ, 1640ին։

Կեսարացիին նախ աչակերտը, ապա օգնականը՝ Ոսկան էջմիածին դնաց Մովսէս կաթողիկոսի օրով։ Վերադարձին, իր խանդավառ դործունէութեամբ սկսաւ ուչադրաւ դիրք դրաւել։ Մովսէսի յաջորդը՝ Փիլիպոս կաթողիկոս հիացաւ անոր ու հրաւիրեց զայն ծառայելու Մայր Աթոռին։ Կաթողիկոսը, միեւնոյն ատեն, անոր յանձնեց Ուչիի Ս. Սարգիս վանքին չինութեան դործը։ Ոսկան, նորոգեց վանքին պարիսպները, չինեց սենեակները, բայց եկեղեցին տակաւին կիսաւարտ՝ իր ուսման ու զարգացման ծարաւը յագեցնելու ցանկութեամբ մտերմացաւ Պօղոս Փիլոմաղի անուն Դոմինիկեան կրօնաւորին, որ Փիլիպոս կաթողիկոսէն հրաւիրուած էր էջմիածին, իբրեւ ուսուցիչ օտար լեզուի եւ խմաստասիրական դիտութեանց։ Ոսկան, այս դիտունէն սորվեցաւ լատիներէն, ան ալ իմաչէն ուսաւ հայերէն։ Երկուքն ալ թէեւ տակաւին անկատար փոխադարձաբար սորված լեզուներուն մէջ, սակայն իրենց մտաւոր կարողութեանց վստահ՝ սկսան թարգմանութիւններ կատարել։ Քիչ վերջ, Փիլոմաղի Հռոմ դնաց, վերադարձին, Ոսկանի հետ ձեռնադրեցին Աստուածատունչի լատինական բաղդատական թարգմանութիւնը։

Նոյն տեսիլներուն, Ոսկանի եղբօր՝ Աւետիս վաճառականի խորհրդովն ու դրամական օգնութեամբ Մատթէոս սարկաւագ Տարեց կը հաստատէր հայկական տպարան մը Ամսթերտամի մէջ։

Տարեց, 1660ին սկսաւ տպագրել «Ցիսուս Որդի» անուն դործը, (Նէրսէս Շնորհալիի), բայց մէկ տարի վերջ, դիրքը դեռ չլրացուցած մեռաւ։ Որպէսզի Տարեցի տպարանին ու դործին չա-

կան մահացու դէնքեր։ Եւ սակայն դիտատար նայուածքով մը միայն կարելի է նայիլ այս բոլորին, յիչելով բոլոր տատապանքները, բոլոր զոհերը, միջազգային քաղաքական հրէշներուն կողքին, բոլոր քաջութիւնները որ անհրաժեչտ են ապրելու համար, բոլոր պատրանքները՝ անհրաժեչտ դործելու։ Ցիչելով ազատութեան եւ երջանկութեան անկարելի կարօտը մարդկութեան, խորհելով թէ չատ սուղ կը վճարենք ամէն մէկս մէկ ժամուան ուրախութիւն ունենալու համար եւ իմաստութիւն մըն է մեղ հրկիզող կեանքը խաղի մը վերածելը։

Կր բարձրանային հրթիռները՝ եռեւէ եռեւ՝ կրակէ վէս ճողերու պէս։ Կը ճեղքէին երկինքը, կը պայթէին չամփանչի չիւի նման, իրենց կայլակները կը նետէին խաւար պատուհաններուն մէջ եւ ներսը, հայելիներուն խորը։ Եւ հրեղէն անասուններու կարուսէլներ կը դառնային ապակիներուն եւ հայելիներուն մէջ։ Կը վառէին նժոյդի աչքեր։ Կր ծիսային բաչեր։ Կը բացուէին հրթիռները պարուհիի թափանցիկ հագուստին նման՝ կարմիր, կանաչ ու ճերմակ սատափնէրով։ Կը թռչէին մեղուներու հոյլեր, ցիր ու ցան ատուաղներ, որ կ'իյնային երազելով, հալելով չաքարի պէս, մարելով կենսաթաղձ նայուածքներու նման։ Անցյատ սերմնացան մըն էր որ կը ցանէր դանդակ կախելէ, խաւար երկնքին մէջ, խաւար հոպիներուն մէջ, պանդուխտ կռունկին աչքերուն մէջ, ուր կային արիւնի եւ անարդարութեան յիչատակներ...

Կը ցանէր գեղեցկութիւն։

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ԴԱՇՏԵՐՈՒՆ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հայրենի նուիրական հողին վրայ արեւահամ,
Աստուածամօր խորանին առջեւ ծնրադիր,
Հայ մայրերը կ'աղօթէին վաղուան համար,
Որ դաշտերուն ցորենները չուտ հասնէին եւ առատ :

Հայ հարսները, մեր աշխարհի գոհարները մշտաժպիտ,
Արշալոյսին հետ՝ արշալոյս մըն ալ իրենց հոգին,
Միջոցին մէջ վարդաբոյր սէր ու բոցեր կը ցանէին :

Անծայրածիր դաշտերը մեր, ցորեններու ծով անապատ,
Հնձողներու ոյժին առջեւ,
Ոսկեհատիկ կալերուն մէջ կը լողային :
Վարդանման աղջիկները մեր աշխարհին,
Քաղցրաժպիտ նայուածքներով,
Դեռ անհամբոյր, իրենց շրթները կարմիրաբոյր,
Հասկերուն մէջ, կալերուն չուրջ ոսկեզոյն,
Անձանօթին սիրոյ երգը կ'երգէին :

Եւ եղները աշխատանքի ու օրհնութեան,
Արշալոյսէն մինչեւ մութն ու լոյս՝ խելօք եւ հեզ,
Արեւուն տակ քրտնաթոր, հայ չինականին որպէս ընկեր,
Հայոց երկրին դարաւոր հողը կ'ակօսէին :

Մշակները հայ դաշտերուն հաւատարիմ,
Հաստատական ու օրթրուած թեւերով,
Հասկերն աղուոր լեփ - լեցուն, մէկիկ մէկիկ կը նետէին,
Կամերուն տակ, եւ ցորենը կը դիզուէր :

Գեղջուկները Հայոց, աշխատանքի երգերով,
Արեւներու մէջ լողալէն թուխ ու պղինձ դէմքերով,
Հայ հարսներու հրճուանքէն գինովցած,
Երեկոյեան հովերուն հետ, հոգին փառքը երգելով,
Ոսկեզոյն հասիկներու պարկերով, դէպի գեղ կը մտնէին :

Խաղաղութիւնը կ'ինկնէր, լուսնկային հետ գեղեցիկ,
Ուրախութիւնը անսահման գեղերուն մէջ անխոհ,
Ցորեններու պարկերէն բաժին կ'իյնար ամէնուն,
Ե՛ւ աղքատին, ե՛ւ անճարին,
Վաղուան հացին ի խնդիր ... :

Ս. ՀՐԱՇՏԻՆ

ՆՈՑԻ ՏԱՊԱՆԸ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍԻՆ ՊՈԶԸ

Ինչ հաւատացեալ մարդեր՝ աս Ամերիկացի – ները :

Ս. Գիրքը իրենց առաջնորդ ընտրած՝ բարեդործութիւն կ'ընեն : Հայերը կը «քրիստոնէացնեն» Նիլը Իսա Բըլիֆ կը կազմեն Ջարդարարներուն կը նեղեն, Աւետարանի պատուիրանքը յարգելու համար : Նոյնիսկ կ'օգնեն այդ Ջարդարարներուն այդ միեւնոյն Ս. Գրքի հրահանգին համաձայն ...

Հիմա, ճամբայ ինկած են Արարատի դադաթը մագլցելու, Նոյեան Տապանը գտնելու համար :

Թուրք նախարարներու բարեացակամութեան ապաւինած են այդ առթիւ :

Նոյի նաւը 3 — 4000 տարուան կ'ուզեն ձեռք անցընել : Կարծես հոն դրած են իրենց ձեռքով :

Ինչ սիրտ ընեն, նոյնիսկ եթէ այդ նաւը հոն կեցած ըլլայ : Միթէ՞ չեն հաւատար Ջրհեղեղի պատմութեան : Միթէ՞ կը ստէ Ս. Գիրքը : Քաւ լիցի : Մեղայ եհովային ...

Երբ Արարատ լեռը կեցած է հոն, ուրեմն եւ Նոյի կապածեւի նաւն ալ հանդչած է անոր վրայ : Ջեմ դիտեր, մեր Նոյ նախահայրն ալ մէ՞ջն է իր որդիներով եւ թոռներով : Թէեւ դուրս ելած էր, այդեղ դործութիւն ընելու : Սակայն, այդ լեռը թուրքերուն ձեռքը անցնելուն վրայ, կրնայ կրկին նաւ վերադարձած ըլլալ՝ ափունի Ջրհեղեղէն վախնալով :

Ամէն պարագայի մէջ, այս տապանախոյզ Ամերիկացիները Ս. Գրքի դէմ կ'երթան իրենց այս ձեռնարկով :

Եթէ պէտք ըլլար, Աստուած պապիկը, այդ նաւը վար կ'իջեցնէր իր բնակիչներով միասին ...

Բայց այդ ձեռնարկը, նեղկայիս, քաղաքական կասկածի դուռ բացած է Ռուսերու համար :

Ռուսերը կը բողոքեն թէ այդ վերելքը քաղաքական լրտեսութեան ձեռնարկ մըն է : Թուրքերը կ'ուզեն այդ լերան վրայէն լրտեսել իրենց երկիրը :

Իրաւունք ունի՞ն :

Գլխագիր «Ո»ով ոչ :

Աղուէս մը, որսորդներէն հալածուած չունչը կ'առնէ իր որջին մէջ :

Ինչ մր հանդստանալէ ետքը, հարց կուտայ իր ոտքերուն :

— Ով իմ ոտքեր, կ'ուզէի՞ք որ զիս սպաննէին որսորդները :

= Ոչ տէր մեր, ոչ : Դուն ողջ կեցիր :

— Եւ դուք ականջներս, կ'ուզէի՞ք իմ մահս :

= Ոչ, ոչ տէրմեր աղուէս, մենք քենէ գոհ ենք :

Եւ այս ձեւով կարգը կուգայ պոչին,

— Ով իմ պոչ, դուն կ'ուզէի՞ր որ զիս զարնէին որսորդները եւ մորթազերծ ընէին :

= Այո, այո : կ'ուզէի ... Ալ ճանճրացայ քեզի հետ սար ու ձոր քաշկռտուելէ : կ'ուզեմ ազատիլ ձեռքէդ ...

— Վայ, ուրեմն քեզ պէտք է յանձնեմ որսորդներու որպէսզի պատիժդ գտնես ...

Կ'ըսէ ու պոչը կը ձգէ որջին ծակէն դուրս :

Որսորդները կը տեսնեն պոչը, կը հասնին կը բռնեն պոչէն, հա կը քաշեն — կը քաշքշեն՝ փըրթած պոչը ձեռք կը ձգեն :

Պատմութիւնը, մինչեւ այսօր, չըսեր թէ աղուէսը ինչ է եղած այս պոչապատիժէն ետքը : Իր մարմնին ծայրամասը որսորդինյանձնելէ ետքը ...

Լենին – Սթալինեան «հանճարեղ» եւ «հեռատես» տիպլոմացիան իր երկրին ծայրամաս Հայաստանը, որսորդ Թուրքին յանձնելով ուզեց Հայերուն մի լաւ դաս տալ :

Իր պոչը յանձնեց տավարիշ Քէմալին :

Կարսն ու Արտահանը՝ Արարատ դիտարանով փեշքեշ ըրաւ Թուրքին : Վրայէն ալ իբրեւ մարտադական ,ափերով ոսկի նետեց Անգարայի դանձանակին մէջ :

Մարդիկը, աղատ չե՞ն իրենց ապրանքը իրենց ուզած ձեւով դործածելու :

Ալ ի՞նչ իրաւունքով բողոքել ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՍԱՍՈՒՆԻ ՄԵՍՐՈՊ ՎԱՐԴԱՊԵՏԸ

Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի անունը ամէն հայ մանուկ կը ճանչնայ, ամէն հայ մանուկ կը յարգէ, ամէն հայ մանուկ կը սիրէ : Ան մեր ազգին ամենամեծ բարերարն է, որ մեզի տուաւ մեր գրերը, մեր ազգային ինքնութիւնը, մեր ազգային գոյութիւնը : Ան մեր ազգին ամենամեծ հոգեւոր առաջնորդն է, որ մեզ դարձուց քրիստոնեայ ազգ, մեզ դարձուց քրիստոնեայ ժողովուրդ : Ան մեր ազգին ամենամեծ մտաւորականն է, որ մեզ դարձուց գրագէտ ազգ, մեզ դարձուց գրագէտ ժողովուրդ : Ան մեր ազգին ամենամեծ ուսուցիչն է, որ մեզ դարձուց ուսումնասէր ազգ, մեզ դարձուց ուսումնասէր ժողովուրդ : Ան մեր ազգին ամենամեծ հայրենասէրն է, որ մեզ դարձուց հայրենասէր ազգ, մեզ դարձուց հայրենասէր ժողովուրդ : Ան մեր ազգին ամենամեծ հերոսն է, որ մեզ դարձուց հերոս ազգ, մեզ դարձուց հերոս ժողովուրդ : Ան մեր ազգին ամենամեծ նահատակն է, որ մեզ դարձուց նահատակ ազգ, մեզ դարձուց նահատակ ժողովուրդ :

Ան մեր ազգին ամենամեծ վարդապետն է, որ մեզ դարձուց վարդապետ ազգ, մեզ դարձուց վարդապետ ժողովուրդ : Ան մեր ազգին ամենամեծ վարդապետն է, որ մեզ դարձուց վարդապետ ազգ, մեզ դարձուց վարդապետ ժողովուրդ : Ան մեր ազգին ամենամեծ վարդապետն է, որ մեզ դարձուց վարդապետ ազգ, մեզ դարձուց վարդապետ

պէսղի օրինագիծըվաւերացուի խորհրդարանի արձակուրդէն առաջ (Սեպտ.)։ Իրազեկներու կարծիքով, մեծ դժուարութիւններ պիտի չպատճառէ օրինագծին վաւերացումը։ Մանաւանդ որ, Մերակոյտը չախչախիչ մեծամասնութեամբ մերժեց կարգ մը վերապահումներ՝ զինական օգնութեան մասին։

Մշակուած օրինագծին համաձայն, 1 միլիառ 130 միլիոն տոլար պիտի տրամադրուի Ատլանտեանի զինակիցներուն, իսկ մնացեալը՝ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ։

★ «Ֆիկարօ» լաւատեղեակ աղբիւրէ մը կ'իմանայ թէ Մ. Նահանգները վճռած են ոչ միայն դլուխ հանել ճափոնի տնտեսական վերականգնումը, այլեւ զինուորական ուժ մը կազմել, իբրեւ ապահովութեան երաշխիք։

Չեխերուս 80-90 առ հարիւրը հակաբոլշեւիկ

Պ. Եարոմիր Սմուճնի, նախագահ Պէնէշի նախկին դիւանապետը, որ անցեալ շաբթու վախճանած էր Չեխոսլովաքիայէն, հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ Ֆրանքֆորթի մէջ.

— «Երկար առենի ի վեր առաջին անգամ է որ կրնամ խօսիլ իբրեւ ազատ մարդ։ Իմ համոզումս այն է թէ արտաքին նախարարը՝ Եան Մասարիք անձնասպան եղած չէ։ կարծեմ երբեք պիտի չդիտնանք իր մահուան պարագաները։ Չեխ ժողովուրդին 80 — 90 առ հարիւրը հակառակ է համայնավարութեան եւ դիմադրութիւնը հետզհետէ կը ծաւալի։ Բոլորովին ճիշդ են այն լուրերը թէ բուռն ընդհարումներ պատահած են դիւղացիներու եւ ոստիկանութեան միջեւ, Սլովաքիոյ մէջ։ Համայնավարները կը խոստովանին թէ պարտաւոր են իրենց աղդեցութեանտակ առնել կաթոլիկ եկեղեցին, որպէսզի կարենան պահել իշխանութիւնը։ Բոլոր քահանաները պաշտօնատարներ կը համարուին, հետեւաբար, եթէ բանադրեն համայնավար կաթոլիկները, դաւաճանութիւն գործած կ'ըլլան։ Տնտեսական գետնի վրայ, համայնավարները ուրիշ բան չկրցան ընել եթէ ոչ քանդել եւ քաոս ստեղծել։ Այժմ կ'ապրին նախընթաց ճարտարադործական սերունդներու դիզած հարստութիւններով։ Չեխոսլովաքիան այժմ կը բանի իր միակ վարպետին՝ Խ. Միութեան համար։ Համայնավարութիւնը վերջ տուած է աշխատանքը ազատօրէն ընտրելու, դործադուլ ընելու իրաւունքին, օրական ութ ժամ աշխատանքին։ Դիւղացիները ազատ չեն ծախելու իրենց բերքը։ Ժողովուրդին ապրուստի մակարդակը կ'իյնէ օրէ օր» եւն.։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԲԱՆԱԴՐԱՆՔԻ հրամանին վրայ, Փարիզի արքեպիսկոպոսին տեղապահը, դերապայծառ Ռոժէ Պոսար որոշեց կարդապահական մի քանի միջոցներ ձեռք առնել աբբայ Ժան Պուլիէի դէմ, որ ոչ միայն կը դործակցի համայնավարներուն, այլեւ վերջերս Չեխոսլովաքիա դացած եւ ճառեր խօսած էր։ Կարտինալ Սիւարտ կարդ մը պատիժներ սահմանած էր արդէն, արդիլելով դասախօսել, քարոզել կամ խոստովանցնել։ Աբբան կը պահէր միայն պատարագելու իրաւունքը։ Այժմ պայմանաժամ տրուած է մինչեւ Սեպտեմբեր 14, դղջում յայտնելու համար, այլապէս այդ իրաւունքէն ալ պիտի դրկուի (դերադոյն պատիժն է)։

ԴԵՍՊԱՆ ԱՊԻՇ դատապարտուեցաւ 20 տարի տաժանակիր աշխատանքի եւ իր ձերբակալութեան առեն բռնուած դրամներու եւ ոսկիներու դրաման (744 կտոր ոսկի ֆրանք եւն.)։ Երդուեալները դայն մեղսակից չեն համարած նախարար Մանուէլի սպանութեան, բայց յանցաւոր կը նկատեն ուրիշ պատճառներով։ Ապէց վերաքննութեան դիմեց։

ՍԹԵՐԼԻՆԸ նորէն ինկաւ սեւ չուկային մէջ, իջնելով 920 ֆրանքի (օրինական գինն է 1097)։

ԼՈՆՏՈՆԻ ՆԱԻԱՀԱՆԳՍՏԻ բանուորները որոշեցին աշխատանքը վերսկսիլ երկուշաբթի օր։ Կառավարութիւնը վտարեց երեք օտար համայնավարներ որոնք դեր կատարած էին դործադուլին մէջ։

ԱԼՊԱՆԻՈՑ անթելը կը ծանուցանէ թէ Եուկոսլաւիա յարձակում կը պատրաստէ իրեն դէմ, Յունաստանի միապետական – ֆաշականներուն հետ ...

ՋԱՐԱԶԱՐ ԽՈՇՏԱՆԳՈՒԵՑԱՒ դերման ձեռնարկու մը որ յանձն առած էր քանդել Ռուրի մէկ դործարանը։ Անգլիացիները ձերբակալեցին 31 դուցարարներ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տիկին Հռիփսիմէ Փափազեան, Օր. Մաոի Փափազեան (Վէնէդուէլա), բժ. Գէորգ Փափազեան (Նիւ Եորք) չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով, ծաղկեպսակով եւ նուիրատուութեամբ ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Պ. ՅԱԿՈԲ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ (Կարնեցի) մահուան առթիւ։

ԴԻՊԻ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Իսիի Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» ենթ.կոմ. երթ մը կազմակերպած է այս կիրակի օր, դէպի Հ. Ց. Դ. Թանդարանը։ Արձանագրուիլ Café des Sports, ուր կէս օթօքառները պիտի մեկնին կիրակի առաւօտ ժամը 9ին։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ, մինչեւ Ապրիլ 30

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիրները.—

ՓԱՐԻԶ (16) Ապ. 1500, ՊԱՆԵԼՕ Շաղ. 800, ՌԸՆԱԺ Խաչ. եւ Տ. Մ., 1500ական, ԻՄԻ Սէֆ. 1100, ՊՈՐՏՕ կար. 800, ԼԻՊՈՁ Մոն. 1500, Ս. ՏԸ ԺԻՐՈՆՏ Ծառ. հազար, ՌՈՊԵՆՄՈՆ Սթա. 1500, ՄԱՐՍԷՅԼ կեա. 800, ՓԱՐԻԶ (16) եղի. 800, (8) Ցակ. 1600, ԼԻՈՆ Մար. հազար, Նոր. 1450, ՇԱՎԻԼ Օհան., ՓԱՐԻԶ (19) Փափ., ՎԵՆՍԵՆ Հատ. 1500ական, ԻՄԻ Խաչ. հազար, ՊՈՐՏՕ Տոն., ԱՌՆՈՒՎԻԼ Ագե. 1500ական, ԱՆԻԼԻՒ Սեր. 1600, ՄՈՆԹՐԻՕՑ Քեր. 1500, ՇՊՈՒԿԱՐՏ Մել. 1100, ՎԻԼԻՆ Տոն. 1450, ԼԻՒՄ ԱՆ ՓՐՈՎԱՆՍ Գոն. 2300 ֆրանք։

ՆԱՆԹԵՐ Հիւր., ՓԱՐԻԶ (16) Մխ. 1500ական, Թիլ Քէօ., ՄԱՐՍԷՅԼ Ա. Ս., Ա. Գ. 800ական, ԼԻՈՆ Պօղ. 1450, ԿՐԸՆՈՊԼԸ Բար., Թոր. Ղ., Երան., Անտ. Մ., Սիս. 1500ական, ԼԻՈՆ Գործ. 800, Սիմ. 1450, Ս. Ռաֆայէլ Զիւմ. 800, ԼԻՈՆ Իսկ. 2500, ՓԱՐԻԶ (9) Փան., ՊԱՆԵԼՕ Աբր. 1500ական, Վիլէն Արաք. 1200, ԼԻՈՆ Աբէլ. 1500, ՓԱՐԻԶ (10) Փափ., ՖԼԱՄԱՐ Ֆէմա. 800ական, ՊԼՕՆՈՁ Թաք. 1700, ՊԱՆԵՕԼԷ Ասա. 1500, ՓԱՐԻԶ (15) Խոր. 800, ԼԻՈՆ Կիւլ. 1450, ՄԱՐՍԷՅԼ Աբգ. 1500, ԿԱՐՏԱՆ Ցովկ. 2 հազար, ՍՈՆ Ցովհ. 1800, ՇԱՒ Տոն. 1500, ՄԱՐՍԷՅԼ Փափ. 400, ՓԱՐԻԶ (4) Աբգ. 875, ՔԱՇԱՆ Հանչ. 2700, ԿՐԸՆՈՊԼԸ Պետ. 800, ԻՄԻ Պօյ. 500 ֆրանք։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

H. PASDERMADJIANի HISTOIRE DE L'ARMÉNIE

Depuis les Origines jusqu'au Traité de Lausanne

Լիակատար ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, չուրջ 500 էջ։ Գին 1000 ֆրանք։ Առաքման ծախքով 1100։

Դիմել Հրատարակչին, Librairie Orientale H. Samuelian, 51 rue Monsieur le Prince, Paris (6): Chèque Postal Paris 1278-35:

Հրանտ — Սամուէլ գրատան մէջ պիտի գտնէք ամէն տեսակ հայերէն եւ ֆրանսերէն դրքեր։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑ�էՔ ...
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ...
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ԱՄԱՌՆԱՅՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ, 30 Ցուլիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8էն մինչեւ լոյս Horizon Plageի բացօթեայ հաստատութեան մէջ։

ՖՐԻԶՆՈՑԷՆ (Քալիֆորնիա) Աղապաչեան կարապետ (Զարլի) ամերիկահայ դինուոր մը, Խարբերդի Ծղողէք, ինք Ամերիկա ծնած, 25 տարեկան, երկայնահասակ, 1944 Հոկտ. 12ին կը ծանօթանայ Փարիզ, լուսանկարչական գործիքներու խանութի մը մէջ հայ օրիորդի մը։ Զինուորը եւ րիտասարդը Փարիզէն Լոնտոն օդանաւի արկածի մը զոհ դացած է։ Երիտասարդին եղբայրները կ'ուզեն դիտնալ օրիորդին անունը եւ հասցէն։ Տեղեկացնել Տիկին Տէր Ցարութիւնեանի 8 rue du Marechal - Maison, Epinay s/Seine (Seine):

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Կը հրաժարիմ հայուհիէ...

Գրեց՝ Կ. Փոլատեան

300 էջ, գինը 350 ֆրանք։ Ստանալու համար դիմել.— «Ցառաջ»ի եւ «Արեւմուտք»ի խմբագրութեանց, Փարիզահայ գրավաճառներուն, ինչպէս նաեւ ուղղակի հեղինակի հասցէին.— G. Poladian, 92 Bld. Général Nollet, (La Rosière), Մարսէյլ։

ԸՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԼԻՒ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊի Արամ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չորեքնեռը ընկերները այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, Ծանօթ սրճարանը։ կարեւոր օրակարգ։ Մասնաւորաբար կը յիշեցնենք 86, 87, 88, 90, 92, 93 եւ 94 թիւ ընկերներու ներկայութիւնը։

Մ. Մարութեանի վերջին ներկայացումները

ԼԻՈՆ, Թատրոն Օրլօժի մէջ (cours Lafayette) Ցուլիս 30ին, Շաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, կը բեմադրուի Շէյքսփիրի

ՕԹԵԼԼՕ ն

մասնակցութեամբ Տիկին Ռ. Մարութեանի եւ Շանթ Թատերախումբին։

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԼՈՒՐՏԻ ԱՇԽԱՏՀԱՒԱՔԱԿ ՏԻՐԱՄՕՐ ՍՐԲԱՎԱՑԸՐ

22էն 29 Օգոստոս։

Ազդանշագրութեանց եւ պայմանները համար դիմել մինչեւ Օգոստոս 15՝

ՓԱՐԻԶ Ղ. ՎՐԴ. ՔԻԼԷՃԵԱՆի
10bis, rue Thouin, Paris (5)։

ԼԻՈՆ.— Մ. ՎՐԴ. ՄՈՄՃԵԱՆի
78 rue Rabelais

ՎԱԼԱՆՍ.— ԳՐ. ՎՐԴ. ՊԱՊԵԱՆի
11 Rue Belle Image։

ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ Ակումբի Մատակարար Մարմինը կը խնդրենք բոլոր ընկերներէն եւ հայրենակիցներէն որոնք ըլլայ մտացութեամբ, ըլլայ թիւրիմացութեամբ նախկին Շահրիկեան դրադարանի գիրքերը ունին իրենց մօտ, հաճին անյապաղ վերադարձնել դրադարանի յանձնախումբին, որպէսզի հնարաւոր ըլլայ անոնց անբողջական ցուցակը կազմել, եւ մօտ ժամանակին Շահրիկեան դրադարանը բանալ հայ հասարակութեան առջեւ։ Ակարոնեան ակումբի մատակարար մարմինս ուրախութեամբ կը յայտարարէ հայ հասարակութեան որ Ակումբը բաց է երկուշաբթի, երեքշաբթի, չորեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը ժամը 5էն 8ը բոլորին համար անխտիր։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ ՄՈՒՍԱՑԻՆ ՀԵՏ (բանաս – տեղծութիւններ)։ Գրեց՝ Արամայիս Սրապեան։ 270 մեծադիր էջ, չքեղ տպադրութեամբ։ Վենտիկ։ Գին երկու տոլար։

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, frugufnuu հաւով կամ շիշ-քէպապով եւ արեւելեան կերակուրներ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ Պ. ՀԱՑԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ՋԱՒԻ, եւ պարուհի Տիկին ՁԷՄԻԼԱ։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. MERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գինն 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mardi 26 JUILLET 1949 երեքշաբթի 26 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5906–Նոր շրջան թիւ 1317 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱԽԱՐԴԱԿԱՆ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

Ատենէ մը ի վեր միջազգային մամուլը զարմանազան տեղեկութիւններ կը հրատարակէ Միջին Արեւելքի մասին, քաղաքական, տնտեսական թէ ընկերային: Տեղեկութիւններ որոնք սերտ կապ ունին արաբական երկիրներու, ինչպէս եւ Թուրքիոյ ապագային հետ :

Աւելորդ է ըսել թէ ամէնէն ճոխ եւ պերճա – խօս տեղեկութիւնները կ'երեւան անգլեւսաքսոն թերթերուն մէջ:

Անգամ մը եւս կը հաստատուի թէ Մեծն Բրիտանիա եւ Մ. Նահանգները հիմնական ծրագիրներ մշակած են, զօրացնելու համար իրենց քաղաքական եւ տնտեսական ազդեցութիւնը, Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքի մէջ: Անշուշտ Ֆրանսան ալ անտարբեր չէ :

Այս քաղաքականութիւնը դարերու պատմու – թիւն ունի Մեծն Բրիտանիոյ համար, որ այժմ իր ճամբուն վրայ կը դանէ ուղեկից մը, բուն բառով՝ մրցակից :

Վերջին պատերազմէն ի վեր, Մ. Նահանգներուն խաղաղ թափանցումը այնքան զգալի դարձած է որ, որոշ մտահոգութիւն կը պատճառէ Ալպիոնի: Բայց եւ այնպէս, կան հարցեր ուր երկուքը միասին կը քալեն, ճակատ յարդարելու համար երրորդի մը դէմ:

Ինչպէս կը յիշեն «Յառաջ»ի ընթերցողները, բրիտանական կառավարութիւնը վերջերս Լոնտոն հրաւիրեց Միջին Արեւելքի դիւանագիտական ներկայացուցիչները, լայն խորհրդակցութիւն մը կատարելու համար:

Մամուլը խոհեմ լռութիւն կը պահէ խորհրդակցութեանց մասին, մանաւանդ որ անոնց կը մասնակցին Մեծն Բրիտանիոյ ցամաքային, ծովային եւ օդային ուժերուն սպարապետները :

Բայց եւ այնպէս, կարելի եղած է որոշ տեղեկութիւններ քաղել, քաղաքական թէ զինուորական ծրագիրներու մասին:

Այսպէս, հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, եգիպտոսը պիտի մնայ հիմնական խա – րիսխը՝ զինուորական տեսակէտով : Մեծն Բրի – տանիա պիտի արամադրէ արդիական զինարուեստի բոլոր միջոցները, զօրացնելու համար պաշտպանողական ցանցը:

Մասնագէտներ կը կարծեն թէ կարելի պիտի ըլլայ Սուէզի ջրանցքին բրիտանական ուժերուն, կիպրոսի մէջ հաստատուած օդատորմիղին , Մի – ջերկրականի անգլեւամերիկեան տորմիղներուն եւ Լիբիոյ ամերիկեան ծանր օդատորմիղին աջակցութեամբ ապահովել Միջին Արեւելքի պաշտպանութիւնը, մինչեւ որ կազմակերպուի ընդհանուր ճակատ՝ հիւսիսէն եւ Փոքր Ասիոյ մէջէն գալիք ուժերուն դէմ :

Անշուշտ ենթադրութիւններ են ասոնք, բայց եւ այնպէս պերճախօս՝ Մեծերու ապագայ մտահոգութեանց տեսակէտով :

Քաղաքական – տնտեսական ծրագիրներուն հետ, ընկերային խլրտումներն ալ կը զբաղեցնեն Անգլեւսաքսոնները :

Վերջերս Միջին Արեւելք այցելեց Մ. Նահանգներու Գերագոյն Ատեանին գլխաւոր անդամը, Ուիլեըմ Տակլէս, եւ ճառ մը խօսեցաւ Հայ – ֆայի Արհեստագիտական կաճառին մէջ, ընկերային յեղաշրջումներ նախատեսելով :

Ամերիկացի պաշտօնատարը վճռական դեր մը վերապահելով նորակազմ Իսրայէլի, բարեկամա – բար կը թելադրէ որ արաբական պետութիւնները ազդու միջոցներ ձեռք առնեն ընկերային բարենորոգումներու համար :

Ինք լաւատես է ապագայի մասին, անճամբ չրջած ըլլալով բազմաթիւ դիւղեր, որոնց բնա – կիչները դպրոց, մաքրութիւն, հողագործական մեքենաներ եւ ուրիշ բարիքներ կը սպասեն :

Այս տեղեկութիւններն ալ կը հաստատեն թէ Մ. Նահանգները արդէն աշխատանքի ձեռնարկած են, դործադրելու համար իրենց միւս ծրագիրը , — Օգնել «յետամնաց երկիրներուն», Ասիոյ թէ Ափրիկէի մէջ :

Անշուշտ ընկերային – տնտեսական գործունէութիւնն ալ ի վերջոյ կը յանդի ազդեցութեան պայքարի :

Ամէն պարագայի մէջ, կախարդական Արեւելքը նորէն դրաւած է մեծերուն ուշադրութիւնը :

Շ.

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

« ԴՈՒԲ ՎԱՐԷՆ, ՄԵՆՔ ՎԵՐԷՆ »

Թուրքերը ժողովրդական ասացուածք մը ունին, «յերիւրէ, յարմարցուր, պատմէ» (ուլտուր, ուլտուր սէօյլէ) :

Մենք ալ «պատմագիրներ» կամ բանգէտներ ունինք որոնք մրցանիւ կոտրած են այս ճամբուն վրայ :

Օրինակ՝ Ամերիկայի ռամկավար պաշտօնա – թերթին նախկին խմբագրապետ – աշխատակիցը, Ա. Նազար :

Թէեւ ութսունը անց, «Բիւզանդիոն»ի երբեմնի թղթակիցը կը գրէ ու կը թխէ օրն ի բուն, լուսաբանելո՛ւ համար պատմական դէպքեր, սկսե – լով Հայկ Նահապետէն :

Ահաւասիկ վերջին ասուլիսը, — «Կիլիկիոյ դիրքն ու արժէքը Հայկական խնդրոյն մէջ » (Պայքար, 3 Յուլիս) :

Հինէն – նորէն ճառելէ եւ կարդ մը սովորա – կան դիտելիքներ ծամծմելէ վերջ , Պ. Նազար հասնելով մինչեւ նախորդ Մեծ պատերազմը, կը պատմէ, ամենայն լրջութեամբ.

— « Սովետ Հայաստանի վարիչներէն հեղինակաւոր մարդիկ կ'ըսէին.— Գիտցէք որ Դաշնակիցներ (գրէ՝ Դաշնակիցները) արագութեամբ պիտի չի կարգադրեն (գրէ՝ չկարգադրեն) Թուրքիոյ Հայոց խնդիրը: Սակայն, քանի որ գործի ձեռնարկած էք, պէտք է որ մինչեւ վերջը հետապնդէք: Այդ պարագային լաւագոյն է որ ձեր պահանջները կեդրոնացնէք Կիլիկիոյ կողմը: Վերին Հայաստան ուշ կամ կանուխ մերն է: Եթէ Թուրքիոյ հանդէպ Կիլիկիոյ մէջ շրջանի մը տէր ըլլաք, մենք վերէն, դուք հարաւէն, վերջ ի վերջոյ իրարու կը միանանք» :

Ինչպէս կ'երեւայ, մեր համայնագէտը մոռցեր է որ այդ օրերուն Մոսկուան (հետեւաբար եւ Երեւանը) միացեալ ճակատ կազմած էին Թուրքիոյ հետ, օր առաջ ծովը Թափելու համար Ցոյները՝ Իզմիրէն, Ֆրանսացիները եւ Հայերը՝ Կիլիկիայէն: Մերձենայն ատեն պատռելով Սեւրի դաշնագիրը :

Եւ երբ յայտնեցան, ամէնէն առաջ «Մ. Հայաստան»ն էր որ կը փառաբանէր քայլարի Թուրք «ասկեար»ները :

Այս գործակցութիւնը տեւեց լման 25 տարի :

« Դուբ վարէն, մենք վերէն»ը իմաստ մը կ'ունենար, եթէ Մոսկուան (եւ Երեւանը) ետ առած ըլլային դոնէ 1914ի սահմանները, փոխանակ Թուրքերուն չնորհելու անոնց չսպասած ալ...

Վ.Ա.Հ.

ՊՈԼՍՈՑ ԱՋԳ. ԽԱՈՍԸ

Պոլսոյ վերջին թղթաթերէն (Յուլիս 16—17) կ'իմանանք թէ Գէորգ արք. Աբսլանեան կը շարունակէ ամէնէն աննեըելի միջոցները փորձել, խափանելու համար պատրիարքական ընտրութիւնը :

Այսպէս, « Մարմարա» կը գրէ թէ պաշտօնական տեղապահը կուսակալութեան դիմած է, խնդրելով արգիլել Յուլիս 18ի համագումարը, բայց պատասխաներ են թէ պետութիւնը չի կրնար միջամտել կրօնական գործերու :

Միւս կողմէ պաշտօնական յայտարարութիւն մը հրատարակած է, յանուն ազգ. պատրիարքարանի, ազդարարելով թէ «Հայ. եկեղեցւոյ գոյութեան դէմ դաւաճանած պիտի ըլլան» այն եկեղեցականները որ կը մասնակցին համագումարին :

Կրօն. ժողովն ալ իր կարգին յայտարարու – թիւն մը հրատարակած է Արսլանեան արք.ի դէմ, անգամ մը եւս պարզելով անոր ապօրինութիւն – ները :

« Մարմարա » կը գրէ թէ նոր հեռագիր մը հասած է էջմիածինէն, բայց գաղտնի կը պահուի Գէորգ արք.ի կողմէ : Հեռագիրը կ'ըսէ. —

« Մանրամասն հրահանգներ ղեկուցել ենք Գարեգին կաթողիկոսին: Հնազանդեցէք եւ դործադրեցէք» :

Ուրեմն, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը Կիլիկիոյ կաթողիկոսին կը յանձնէ հարցին քննութիւնը, նկատելով որ Անթիլիասը մօտ է Պոլսոյ :

Մինչ այս մինչ այն, Արսլանեան արք. կը չարունակէ կռուիլ – Թափել :

Ա.ՋԱՆԱՏԱՆԻ ԴԱՇԻՆՔԸ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ «ՀՐՇՆԱԳԻՆ ԱՐԱՐՔ ՄԸ» ԿԸ ԿՈՉԵՆ ԶԱՑՆ ...

Ազգ. ժողովի չաբաթ օրուան նիստին մէջ, համայնավար երեսփոխանները փորձեցին խափա – նել Ա.լանտեանի դաշինքին քննութիւնը, անպայ – ման յետաձգում պահանջելով: Այս առաջարկը մերժուեցաւ ջախջախիչ մեծամասնութեամբ , 186ի դէմ 407 ձայնով: Այս առթիւ բուռն ճառ մը խօսեցաւ համայնավար ներկայացուցիչը, նախկին նախարար Պիյու, «պատմութեան ամէնէն հրէշային արարքներէն մին» կոչելով Ա.լանտեանի դաշինքը: Փորձեց համոզել թէ դաշինքը երբեք պաշտպանողական հանգամանք չունի, այլ ուղ – ղուած է Մ. Միութեան դէմ : «Կառավարութիւնը արդարացնելու համար Ա.լանտեանի դաշնագիրը, կ'ըսէ թէ արեւելեան խմբակցութիւն մը կազ – մուած է: Արեւելեան խմբակցութիւն չկայ: Դաշինքը միեւնոյն ատեն կը հակասէ Ազգաժողովի ուխտին: Խաղաղութեան դաշինք մը չէ ան, այլ պատերազմի դաշինք մը: Եւ Ֆրանսան է որ պիտի կրէ հետեւանքները: Ձինուորական եմմատացոյցը 600 միլիառ ֆրանքի բարձրացած է արդէն եւ կառավարութիւնը անդադար նոր վարկեր կը պահանջէ :

Եզրակացնելով, բանախօսը պնդեց թէ «պատերազմի հրձիգները անոնք են որ Ա.լանտեանի դաշինքը ստեղծեցին մասնակցութեամբ ազգաժողովի ոչ – անգամ պետութեանց, ընդդէմ անոր անդամներուն» :

Միայն իր ընկերները կը ծափահարէին այս ճառը. իսկ միւսները կա՛մ լռութիւն կը պահէին, եւ կամ կը ծիծաղէին, ընկերվարականներուն հետ :

Վիճաբանութեանց ատեն Պ. Պիյու ըսաւ թէ Գերմանիան կը վերազինեն. իսկ ուրիշ համայնավար երեսփոխան մը բացագանչեց .

— Ազգ. ժողովը պիտի հետեւի՞ կառավարութեան, դաւաճանութեան ճամբուն վրայ ...

Նախագահը, Պ. Թրոքէր (ընկերվարական) կարգի հրաւիրեց բանախօսը: Ի վերջոյ վիճաբանութեանց չարունակութիւնը յետաձգուեցաւ երեքշաբթի օրուան (երէկ) :

Ո՞Ւ Կ'ԱՍԱՑԱՐ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ ՊԱԼՄԱՆԱՐՈՒ ԱԿՋ

Շոնդալից լուրեր կը հասնին Աթէնքէն, Պելկրատէն, Թիրանայէն, Լոնտոնէն եւ Նիւ Եորքէն, Ցունաստանի եւ Ալպանիոյ յարաբերութեանց մասին: Կ'արձանագրենք հիմնական մասերը, ի տեղեկութիւն .—

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ զօր. Փանկալոս, Ցունաստանի դիկտատորը 1925—1926ին, կոչ մը հրատարակեց մամուլին մէջ, հրաւիրելով կառավարութիւնը՝ հրման տալ կանոնաւոր բանակին՝ լմբոստները հետապնդելու ալպանական հողին վրայ: Զօրավարին կարծիքով, այսպիսի գործո – ղութիւն մը համաձայն է Ազգաժողովի ուխտին : կառավարական շրջանակները «վնասակար» կը դտնեն զօրավարին այս նախաձեռնութիւնը, իբրեւ հակառակ Ցունաստանի խաղաղասիրական քաղաքականութեան: Եւ սակայն Աթէնքի անթելը կը ծանուցանէ թէ կառավարութիւնը խորհուրդ հարցուցած է մեծ պետութեանց, հասկնալու համար անոնց դիրքը, եթէ Ցունաստան հարկադրուի Ալպանիոյ վրայ քալել :

Թիրանայի (Ալպանիա) անթելը կը մեղադրէ Եւկոսլաւիան թէ պատրաստութիւններ կը տեսնէ, Ալպանիոյ վրայ յարձակելու համար, Ցունաստանի հետ :

Եւկոսլաւիոյ արտաքին նախարարը նորէն յայտարարեց թէ վճռած են փակել սահմանադլուխը եւ այլեւս չօգնել Ցունաստանի ապստամբներուն :

Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ Եւկոսլաւիոյ նոր սահմանապահները բարի դրացնութեան յարաբերութիւններ հաստատած են Ցունաստանի սահմանապահ իշխանութեանց հետ, վերստին պատուելով հելլենական դրօշը :

Ուոշինկթընի եւկոսլաւ դեսպանը յայտարարեց թէ մառէշալ Թիթօ «աւելի քան երբեք զօրաւոր է», կոմինֆորմի հետ խզուելէն ի վեր :

Եւ վերջապէս Մոսկուա կը չարունակէ մեղա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

Այս անգամ ալ կախակայեր է Սահակ Ծ. վ. փափազեանը, որ համարձակած էր ստորագրել համագումարի հրաւէրը: Քահանայ մըն ալ սպառնալիք ստացեր է:

Թուրք մամուլը նորէն սիւնակներ կը նուիրէ այս անցուդարձին, իր ուզած մեկնութիւնները տալով :

Ո՞Վ ՊԻՏԻ ԳՐԷ ԱՅՍ ԷՋԸ...

Նոր չէ որ այս հարցումը կ'ուղղենք երէց սերունդին: Անոնց՝ որոնք տեսան այս ցեղին խաչելութիւնն ու յարութիւնը, ու ապրեցան մեր ժամանակակից պատմութեան մութ կամ լուսեղէն դրուագները: «Միսէն՝ միս, ու ոսկորէն՝ ոսկոր» կազմեցին: Ու մինչեւ այսօր, կենդանի յիշատակարաններ են. միացման դիծ՝ անցեալին ու ներկային միջեւ:

— Ո՞վ պիտի գրէ վերջին ութսուն տարիներու մեր պատմութիւնը:

Վաղը, այս ձեւով պիտի չհայ հարցումը՝ հրեշտակներուն վրայ բոլոր անոնց, որոնք բախտը պիտի չունենան ապրելու այսօրուան մեր երէց սերունդի չունչին տակ. անոր ձայնին ունկընդիր. անոր տիրական ներկայութեան հմայքին տակ: Ոչ ալ հնարաւորութիւնը՝ դէթ «բերնուց» լսելու անոնց վկայութիւնները, յուշերն ու վաւերական արտայայտութիւնները մեր ժամանակակից պատմութեան այն շրջանին շուրջ՝ ուր հայ ժողովուրդը իր պապերուն արժանապատուութիւնը զարձուցած է իրեն դրօշ, դարերու ընդմէջէն արմենական ոդիի յեղակարծ փայլատակումով: Ազգային ոդիի եւ անկախութեան պապակի անչէջ կրակով: — Յեղափոխական երկունքով:

— Ո՞վ պիտի գրէ այս էջը:

Այս հարցումը կը գրկէ մեր մամուլի եւ երէց սերունդի ազգային գլխաւոր մտահոգութիւնները մէկը:— ՆՈՐ ՍԵՒՈՒՆԴԻ ՈԳԵԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑ: Բազմաթիւ տռիթներով ըսեր, գրեր, ու չեչտեր ենք.— Ոչ ուսումնականի չողշողուն վկայականները, ոչ ալ ընդհանուր զարգացման ծիրանին պիտի փրկեն եկուոր սերունդը: Անոնց ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ տիրական դիծը, անայլայլ նկարագիրն ու անջնջելի հոգեյատակը, պիտի կազմէ ՄԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ,— իր լման առումովը. իր իրաւ իմացումովը: Բայց մանաւանդ վաւերական եւ հարազատ վերծանումը կամ ճանաչողութիւնը այն շրջանին՝ որ կ'ընդգրկէ մեր վերջին ութսունամեակը (1870 — 1950)— , հայ ժողովուրդի հոգեկան թարթափումները՝ վեց դարերու թմրութենէ վերջ. ապա՝ ասպիճանական անդրադարձումը իր սարկավայել կեանքին. հուսկ յետոյ՝ յեղափոխական կրակը, անոր հոգիին ու զանկին մէջ. եւ վերջապէս անոր կոթողումը, ժպիտն ու արցունքը, մակընթացութիւնները ու տեղատուութիւնները, եւ՝ հրաշափառ յարութիւնը:

Ճիշդ է, որ ութսունամեայ այդ շրջանի գրեթէ մէկ մասը անցած է արդէն գիրքերուն ու թուղթերուն: Առնուազն, տրուած է դիւանները՝ կմախային վիճակով. հատուկոտոր դրուագներով. որպէս հում նիւթ կամ նախատարեր: Բայց անբաւական վկայութիւններ եւ արձանագրութիւններ միայն ունինք վերջին կէս դարու ազգային, գաղափարական, դինուորական, պետական թէ ընկերային մեր կեանքի արիւնթաթախ, լուսայորդ էջերէն: Համաչխարհային առաջին պատերազմը կանխող անմիջական քաղաքամեակը, բայց մանաւանդ 1915ի անմիջական վաղորդայնը (մինչեւ 1925), տարտամ արձագանգով մը միայն կը հանդիպին մեր մատեաններուն մէջ: Հարկ է — եւ այդ հարկը պիտի դառնայ կենսական անհրաժեշտութիւն մը — որ չեչտուին անոնց մէջ՝ ցեղին առաքինութիւնները, տարազնումն ու վերյայտնութիւնը, զոյն յաւիտենականացնութեան դրօշմով ժողովուրդներու հաւաքականացնութեան խառնող բոլոր կենսունակ ձգտումները:

Այս մարդին վրայ, գլխաւոր առաքելութիւն մը սահմանուած է բոլոր անոնց, որոնք ուղղակի դեր կամ մօտէն չփում ունեցան՝ վերջին կէս դարու հայ կեանքին մէջ, այդ կեանքը արժեւորող բոլոր մութ ու լուսաւոր էջերուն հետ: «Ցուշադրութիւն»ներու փրկարար աշխատանքին է որ կ'ակնարկենք: Ճիշդ է, թէ Դաշնակցութիւնը ԳՈՐԾի կուսակցութիւն է, եւ Դաշնակցականը՝ անընդմէջ ու անվախճան գործունէութեան լծուած մարդ: Պատնէշին վրայ՝ մինչեւ յետին չունչ: Մինչեւ վերջին կաթիլը արիւնի: Եւ, հետեւաբար, հանդիստ չունի, չունի դադար՝ գրիչ բռնելու: Մեր կեանքը կլանած է դայն. «հազար կտոր» դարձուցած՝ մեր հանրային կեանքի բոլոր մարզերուն վրայ: Բայց պէտք է նկատի ունենալ, որ տարիները կը թաւալին. անկարելիր է ժամանակը: Դաւադիր պայմաններ՝ անհնար կը դարձնեն բնականոն կեանք մը, եւ դաստիարակութեան ապահով ուղղութեան մը ընդգրկումը՝ հասնող սերունդի ոգեկան մշակութեան համար: Դպրոցներն ու վարժոցները ամէն բան չեն: Քիչ բան կը տրուի հոն՝ մեր տղոց: Մեր կամքէն անկախ, մեր ուժերէն վեր է աւելին տալ: Եւ, ուղղակի հաղորդութեան, ազդու եւ անմիջական ներգործութեան որեւէ այլ միջոց չունինք այս տեսակէտով, բայց եթէ զօրաշարժի ենթարկել մեր երէց սերունդի բոլոր տիրական ներկայացուցիչները,— դանոնք՝ որ օղակ կը հանդիսանան, մօտաւոր անցեալին ու անմիջական ապագային միջեւ. եւ կենդանի վկայ-

ՀԱՑԿ. ՅՈՒԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐՆԵՐ

Ոսկան վարդապետ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Լիվոռնօ հասնելուն պէս, Ոսկան փորձեց իր չահակից վաճառականներուն հետ նոր կարգադրութիւն մը ընել, բայց անոնք, արդէն Ամստէրտամէն, Թադէոս անուն երէցին ձեռքով իրենց ղրկուած դիրքերը դրաւած՝ չէին ուզած դարման մը ընել Ոսկանի պարտքերուն, ու մնացին անխախտ: Ոսկան, յուսաց կաթողիկոսէն ստանալ դրամական օգնութիւն մը, եւ ահա յանկարծ այդ պարապ ելաւ, էջմիածինը հակաթոռութեան տագնապներով պաշարուած ըլլալուն համար:

Սակայն, ամենամեծ դժուարութիւնը եղաւ իտալիոյ դրաքննութեան չահագանց խստութիւնը, որ անհնար կը դարձնէր հոմէադաւան սկզբունքներէն դուրս բան մը տպագրել, այնպէս որ Ամստէրտամի մէջ 19 կտորներ հրատարակող Ոսկան, Լիվոռնոյի մէջ հազիւ կրցաւ երկու մանր դիրքեր հրատարակել:

Մտածեց տեղաւորուիլ Ֆրանսայի մէջ, մասնաւորաբար Ֆրանսական դրաքննութիւնը աւելի լայնամիտ ենթադրելով: 1669 Մայիս 26ին, Ամստէրտամի մէջ տպագրած Աստուածաչունչի օրինակի մը հետ իր խնդրագիրը յղեց Ֆրանսայի Լուդովիկոս ԺԴ. դեղարուեստասէր թագաւորին: Իր պիմումը ընդունուեցաւ, յայողեցաւ հասնիլ Մարսէյլ, ուր կրցաւ գործի սկսիլ 1673ին: Քիչ վերջ, Ս. Սեպբեստրոս վանքի Թէաթինեան միաբանակիցներէն Հ. Փեթուլ, որ Դաւրիժեցիի տպագրուած պատմութիւնը տեսնելով Ոսկանի մէկ հատկատկորդը եղած էր, Լեհաստանէն Հռոմ հասնելուն պէս գրգռութիւնը սաստկացուց: Ոսկան, ստիպուեցաւ քանիցս երթեւեկել Մարսէյլէն Փարիզ եւ իր տպագրական անդուլ փափաքը լրացնելու համար յանձն առաւ նոյնիսկ ենթարկուիլ գրաքննական ամէն խստութեանց: Բայց դժբախտութիւնները արագաբար սաստկացան չնորհիւ գինքը հալածողներուն, որոնց գլխաւորը համարուած է իր ընկերակից Թադէոս Համազասպեանը: Սա մրնչնդյն առեն հայրենակիցն էր, Ամստէրտամի մէջ յարած էր իրեն, Լիվոռնոյի մէջ դարձակից եղաւ, Մարսէյլի մէջ ալ չահակից հաւատարիմը ցուցուց ինքզինքը: Ոսկանի գործը փճացնելու, դիտութեան լոյսը նենգօրէն մարելու ձգտող Թադէոս, վերջապէս իր դաւաճանական դարձնէութիւնը պսակեց ամբաստանելով զայն, թէ նոր սկսած ժամագրքի տպագրութեան մէջ հերետիկոսական մասեր կան: Ոսկան քաշուեցաւ պետական եւ կրօնական առեանները առջեւ, եւ իր սրտի ցաւերն ու հեգեմաչ տագնապները սաստկանալով, մեռաւ յաջորդ տարին, 60 տարիքը դեռ նոր մտած:

Ոսկանի գործը, ներկայացուած դժուարութիւններուն մէջ ձեռք բերած արդիւնքը, գործի ճամբուն վրայ ունեցած վաղահաս մահը կը մնան միշտ իրրեւ անժխտելի ապացոյցներ, թէ ան եղաւ հայ տպագրական ձեռնարկին կատարեալ նահատակ եւ տպագրական փոչիներու մէջ թաւալող մեծ առաքեալ մը:

Տպագրութեան գիւտը տեղի ունեցաւ 1455ին Գերմանիոյ Մայանս քաղաքին մէջ: Կիւթէնպէրկ անուն համեստ աշխատաւոր մը, փայտեայ շարժական տառեր հնարելով տպագրեց գերմաներէն Աստուածաչունչը: Տասը տարի վերջ, Ֆրանսա հրատարակուող «Բազմալեզու քերականութիւն» անուն գործին մէջ քանի մը երես հայատառ դրուածներ երեւցան: 1512ին, Վենետիկի մէջ հրատարակուեցաւ առաջին տպագիր «Պարզատոմար» հայերէն դիրքը: Քիչ վերջ, Մեղապարտ Յակոբի ձեռքով հրատարակուեցան «Պատարագատետր», «Ուրբաթագիրք», «Կիպրիանոս», «Տաղարան», «Աղթարք» եւ գործը ընդհատուեցաւ անճանօթ պատճառներով: 1563ին, Աբգար Դպիր Եւդոկիացիի ձեռնարկով, գործեալ Վենետիկի մէջ տպագրուեցաւ «Սաղմոս»ը, որ վերջացաւ երեք տարիէն:

Սակայն, ինչպէս առաջինները, նոյնպէս վերջինը ժամանակագրական փոռքերու հետ մնացին ամփոփուած: Ոսկանի գործունէութիւնն էր որ իր մահէն վերջ, առանց դադարի չարունակուեցաւ եւ դեռին թափուած հասուն սերմերու պէս բողբոջներ արձակեց ու բազմացաւ: Իր քեռորդին՝

յարաններ են՝ ազատութեան, անկախութեան եւ անվկանդ պայքարի հրթիռը անցընելու համար ձեռքէ ձեռք. մեզ ու մեր զաւակները արժանի հետեւորդները դարձնելու համար իրենց նուիրական գործին:

Մշուշ, քէն, ատելութիւն ու անարդարութիւն է մեր շուրջ: Վաղը, չատ աւելի աննպաստ միջավայր ու պայմաններ կրնան ստեղծուիլ, հայրենիքի թէ Հայկական Արտասահմանի մէջ: Ո՞վ պիտի դառնայ խրախոյս եւ ուղեցոյց:

Ո՞վ պիտի վառէ սրբազան կրակը:

(Ամբ. (ԱՐԵՒԵԼՔ»ի)

Այցելութիւն Հ. Ը. Դ. Թանգարանին

Անցեալ կիրակի «Ռոստոմ» խումբի ընկերները ուրախ եւ զուարթ եւ իրենց ընտանիքը հաւաքուած էին կայարան, «Ուխտատեղին» երթալու:

Ժամը տասնին դնացք նստանք: Մեր վագոնը կատարեալ հայկական էր.— Տատիկ ու մամիկը, փոքրիկները եւ տարէցը, իրենց խօսակցութեամբ անլսելի կը դարձնէին օտարները ձայնը:

Անկէն հասնելուց անմիջապէս անձրեւը սկսաւ տեղալ: Ստիպուեցանք օթոքար առնել մինչեւ Թանգարանի մօտ:

Թանգարանը արդէն լեցուն էր «Աղբիւր Սեբոր» եւ «Ծոթնեղբայրեան» խումբերի ընկերներով, որոնք նոր էին հասած:

Ութսուն հոգուց բաղկացած բազմութեան մէջ դժուար էր չարժուիլ մի տեղից միւսը, դժուար էր մանաւանդ Տիկիններու եւ օրիորդներու համար որոնք պրաղած էին սեղաններու պատրաստութեան գործով, իսկ փոքրիկները խառնուած էին ալ ու ձախ:

Երկսեռ երիտասարդութիւն, խումբ – խումբ կանդնած դուռի առջեւ կը կատակէին իրարու հետ, անչուչտ Հ. Ը. Դ. Թանգարանի մթնոլորտի մէջ չէին կարող հայերէն չխօսիլ:

Ափսոս որ հնարաւորութիւն չունեցանք մէկ սեղանի չուրջ նստելու, հարկ եղաւ սեղաններ պատրաստել ընդունարանի եւ վերնայարկ սենեակներու մէջ:

Ժամը 12ին, դեռ նոր նստած սեղանների չուրջ, սկսան թնդալ յեղափոխական երգերը:

Այս անգամ տարէցներ տեղի տուին երիտասարդներու առջեւ, որոնք իրենց խրոխտ ձայնով աչքի ինկան: Երիտասարդներ յուզումնալից երգեցին մեր յեղափոխական երգեր,— կարծէք թէ ապրած լինին այդ օրերը, նոր էջած Տալւորիկի լեռներից:

Ծանդավառութիւնը դնալով բարձրացաւ, երգեր ու բաժակաճառեր իրար յաջորդեցին: Փոքրիկները ծափիկներ կուտային, նորեկների սիրտը այդ հայկական խանդավառութեան մէջ բերկրանքով կը լեցուէր:

Փառք Դաշնակցութեան, դիտէ ե'ւ տանջուիլ, ե'ւ մեռնիլ ե'ւ խանդավառել:

Ուտելիքներ իրարու յաջորդեցին, գինու չիշերը դատարկուեցան ու լեցուեցան:

Ճաշը տեւեց մինչեւ ժամի երկուսը, որից յետոյ ընկեր Գերասիմը առաջարկեց հերթի կանգնել Թանգարանի բաժինները այցելելու համար:

Օրինակելի կարգապահութեամբ այցելողները հերթով անցան մէկ բաժինէն միւսը, ուշադրութեամբ լսեցին տուած բացատրութիւնները:

Ռոստոմի անուան սենեակի մէջ այցելողներից մէկը, ընկեր Բալայեանի կնքահայրութեամբ, մրտաւ Հ. Ը. Դ. չարքերի մէջ, ստանալով Դաշնակցութեան դինանչանը:

Հակառակ մեր ենթադրութեան այցելուները ժամը 4ին դարձեալ բոլորուեցան սեղանների չուրջ եւ չարունակեցին հայկական կերուխումը:

Ընկերները չմոռացան քանի վայրկեանի ընթացքին մօտ տասը հազար ֆրանք հանդանակել Հ. Ը. Դ. Վեթ. Ֆօնտի համար:

Խոստովանանք լինի, ոչ մէկս տրամադրութիւն չունէինք հեռանալու, եթէ մութը վրայ չհասնէր եւ փոքրիկներու պահելու ժամանակը չգար:

Անհնարին եղաւ անդամ օթոքարի մէջ լռեցնել ընկերներին, մանաւանդ երիտասարդներին, որոնք իրենց «Ահա եղբայր քեզ մի դրօշով» եւ ուրիշ երգերով դրաւեցին անցորդներու ուշադրութիւնը:

Բ.

ԽՄԲ.— Այս այցելութեան առթիւ թղթակցութիւն մը դրած է նաեւ ընկեր Գէորգ Միրոյեան, նկարագրելով ընդհանուր խանդավառութիւնը եւ խօսուած ճառերը (Գ. Բալայեան, Գ. Մ., Բիւզանդ, Գ. Վարդանեան, Ա. Յակոբեան եւն.):

Սողոմոն Լեւոնեանը, իր աղգական Պետրոս Լաթինացին, իր գործակատարը՝ Նասիպ Գրիգորեան, իր գրաշարը Մաթէոս Վանանդեցին եւ նոյնիսկ իր զաւաճանը՝ Թադէոս տպարաններու վարիչներ եղան Մարսիլիա, Ամստէրտամ, Վենետիկ, Կ. Պոլիս ու հետզհետէ ընդարձակուեցաւ արդիւնքը հայ տպարաններու:

Մարսէյլի մէջ, Ոսկանի տպագրած հայերէն գիրքերու օրինակները, այժմ իրենց պատուաւոր տեղը կը բռնեն քաղաքին պետական գրադարանի հնութեանց բաժնին մէջ. եւ որքան որ գինքը հալածող կրօնական մոլեռանդութիւնը անճանօթ դարձուցած է անոր դերեզմանին տեղը, այդ պատճառ մը չէ որ այսօրուան Մարսէյլի հայութեան դոնէ մտաւորական դասը, երախտագիտական յարգանքի ցոյց մը չկատարէ ու չոգեկոչէ յիշատակը Մարսէյլի հողերուն մէջ թաղուածայս վաստակաւոր Հայուն որ կը փայլի մեր մեծագոյն դէմքերու կարգին, հայկական մշակոյթի զարգացման ճակատին վրայ:

ԿԻՒՐԵՂ ՄՐԱՁԵԱՆ

ՏԻՐՈՒՆԻ

ԻՄԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Ծուլիս 11ին սեւ հողին յանձնեցինք ընկեր Սամուէլ Գանտիլեանը, անդամ Հ.Ց.Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի եւ պատգամաւոր Շրջ. ժողովի: Կոմիտէին ընկերները կարելին փորձեցին իր փրկութեան համար, մանաւանդ պահ մ՚ալ ընկեր Եղիազարը, բայց անօգուտ: Ընկերը մահացաւ, հակառակ բժիշկ Աբգարեանի յարատեւ խնամքներուն:

Ծուղարկաւորութեան կը հետեւէին հոծ բազմութիւն մը, իսկ լէ Մուլինոյէն եւ Փարիզի արուարձաններէն: Դագաղը ծածկուած էր թարմ ծաղկեպսակներով: Գերեզմանատան մէջ Զաւարեան կոմիտէի ընկերները ուսամբարձ՝ ընկերոջ դագաղը յանձնեցին սեւ հողին: Կրօնական արարողութիւնէն վերջ դամբանական մը խօսեցաւ ընկ. Հրաչ Հանտալեան որ ըսաւ.— Այս դագաղին մէջ կը հանդչի թէեւ չատ համեստ, բայց գիտակից Դաշնակցական մը: Սամուէլը Ալաշկերտցի յայտնի ընտանիքի մը զաւակն էր: Պատանի հասակին դինուորագրուած է հայ կամաւորական դունդերու մէջ եւ տարիներ չարունակ կռուած, մինչեւ Հայաստանի ազատագրումը: Բախտը դինքն ալ նետեց այս օտար ափերուն վրայ: Հաստատ կամքի տէր, ընկերը աշխատեցաւ, յաղթեց բոլոր դժուարութեանց, տիրանալով որոշ դիրքի մը: Տասը տարի առաջ դժբախտութիւնն ունեցաւ կորնցնելու մէկ աղջիկ զաւակը, ինչ որ ծանրապէս ազդեց իր առողջութեան վրայ: Եւ ահա ինքն ալ կը մեռնի օտարութեան մէջ:

Բազմութիւնը մեկնեցաւ խորապէս յուզուած:

ՇԻՐՎԱՆ

★

ՎԱՂԱՐՇԱԿ ՏԷՐ ԾԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

Ծաւով կ՚իմանանք թէ Ծունիս 5ին Գահիրէի մէջ մեռած է ընկեր Վաղարշակ Տէր Ծարուքիւնեան: Մնած Վան 1881ին, զաւակն էր Վանայ ծանօթ Ծարուքիւնեան ընտանիքի, որուն անունով թաղ մը ամբողջ «Ծարուքիւնեան» կը կոչուէր: Ցիսուն հոգիէ բաղկացած ընտանիքը տուած է իր ծոցէն մտաւորականներ, ուսուցիչ, բժիշկ, երաժշտագէտ, դեղագործ եւայլն:

Շատ կանուխէն մտած է Դաշնակցական շարքերուն մէջ, եւ հասած պատասխանատու դիրքերու, անդամակցելով Վանի Գերագոյն Մարմնին: Իրրեւ դեղագործ ապրիլեան գոյամարտին անխոնջ կերպով կը գործէր վիրաւորներն ու հիւանդները: Վասպուրականի գաղթին կ՚անցնի Երեւան, ապա Թիֆլիս: 1919ին կ՚երթայ Պոլիս իբրեւ Կարմիր Խաչի գլխաւոր վարիչ ու դեղագործ: 1922ին Պոլսոյ պարպումէն ետք, ընտանիքով կը տեղափոխուի Գահիրէ, ուր նորէն կը մտնէ Դաշնակցութեան շարքերը: Վաղարշակ Տէր Ծարուքիւնեան ձերբակալուած ու սարսափելի տանջանքներու մատնուած էր Դաւոյի դատաճնութեան առեն, որպէսզի յայտնէ իր այգիին մէջ պահուած դէնքերուն տեղը: Բայց դիմանալով ամէն չարչարանքի, չէ յայտնած որեւէ դաղտնիք: Մաերիմ բարեկամն էր Իչխանի եւ Արամի, որոնք փախստական եղած առեն իր քով կը պահուէին:

Կ. ԽԱԶԻ ԿԱԶՄՈՒԲՄԱՆ ԿԱՑԱՆԸ

ՏԻՆԾԸ.—Հակառակ ներկայ տնտեսական դժուարին պայմաններու, կապոյտ Խաչի անձնուէր Տիկիններու եւ օրիորդներու յարատեւ աշխատութեամբ, այս տարի եւս վերաբացուեցաւ օգափոխութեան կայանը, որ համեմատաբար կը գերազանցէ իր նախորդները:

Ա. խումբը եկած է արդէն մինչեւ Ֆրանսայէն՝ 30է աւելի մանուկներ: Գազաքներու ապականեալ օդը եւ կեանքի աննպաստ պայմանները որոշապէս ազդած են իրենց վրայ: Այժմ կը վայելեն անթերի խնամք եւ զուրզուրանք շնորհիւ հոգատար Խաչուհիներու որոնք կ՚աշխատին մեծ նուիրումով:

Կայանին ընդհ. ղեկավարը՝ Տիկին Աղաբաեան ոչ մէկ չանք կը խնայէ փոքրիկներուն հանգիստը ապահովելու համար: Իրենց գլխաւոր սրճոնդը կը բաղկանայ թարմ բանջարեղէնէ, միսէ, եւ կաթնեղէնէ, ունին նաեւ առատ պտուղ եւ ընտիր մեղր: Կերակուրները կը պատրաստուին մեծ խնամքով, անկողինները մաքուր են եւ խիստ հանգստաւէտ: Շէնքէն ներս կը տիրէ կատարեալ մաքրութիւն: Ուեէ այցելու առաջին ակնարկով կայանը պիտի չփոթէը ընտանեկան յարկի մը հետ: Այսպէս, մեր փոքրիկները, կարճ չրջանի մը մէջ, ֆիզիքապէս ղգալի փոփոխութիւն կրեցին: Հաճոյք է դիտել իրենց փուքիկոտ եւ աչխոյժ ձեւերը, մանաւանդ լսել մանկական չրթներէ արտասանուած հայերէնը, որ այնքան քաղցր կը հնչէ այս օտար լեռներուն մէջ:

Դժուարաւ պիտի բաժնուին անչուշտ այս զեղեցիկ վայրէն ուր իրենց պահանջը զոհացնող ամէն բաւարարութիւն գտած էին:

ՋԱՊԼ

ՋԱՑՆԵՐ ԴԱՒԱՌԷՆ

ՄԵՐ ԴՊՐՈՑԻՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՏԻՄԻՆ, 16 Ծուլիս. — Դպրոցական տարեվերջի եղանակն է: «Ծառայ»ի չորրորդ էջը խճողուած է հանդէսներու ազդերով: Ամէն դաղութ իր ձայնը ունի այնտեղ:

Հինդչաբթի, Ծուլիս 14, կրկնակ տօնախմբութեան օր մը եղաւ մեզի համար: Հակառակ հեղձուցիչ տաքին, Հ.Ց.Դ. սրահը լեցուած էր ծնողներով եւ ուսումնասէր բարեկամներով: 150 աչակերտներ բեմին վրայ... Ինչպէս կը չեչտուէր ծանուցումին մէջ: Դիւրի՞ն գործ է այս: Շաբաթներու տքնաջան աչխատանք, մեծ մասով հայերէն տիար առողանութեամբ ու մանաւանդ տեղական դպրոցներու ազատ կրթութեամբ պատրաստուած չարաճճի աչակերտներով: Ու ապա հրապարակ դալ ինքնավստահ:

Հանդիսը տեսնելէ ու վայելելէ վերջ, ահա առջեւս է յայտադիրը: Ճոխ եւ այլազան: Սակայն չուարած եմ: Որքան չատ են արտասանողներն ու դերակատարները...: Չեմ ուզեր չարաչար գործածել «Ծառայ»ի բարեացակամութիւնը, ծնողներու ներողամտութիւնը խնդրելով:

Վարագոյրը բացուեցաւ, բեմին վրայ կը տեսնենք տարրական դասարնթացքներու աչակերտները, համակ բողբոջ ու կոկոն, սեւաչեայ ու հրապուրիչ: Արտասանութիւններ, սրամիտ տրամախոհութիւններ, մեներգներ, զուգերգներ ու խմբերգներ, չարան չարան: Մին հազիւ կը թոթովէ մայրենի բարբառը, երկրորդը կը չուարի ու կը կորի կապը յիշողութեան: Այս երրորդը կը ճախրէ բանաստեղծական ոլորտներու մէջ սահուն առոգանութեամբ, թափանցած արտասանութեան խորքին:

Կ՚երգուին մանկական խմբերգներ.— «Տեսէք ահա հայ դինուորներ»,— «Դեռ ուր է ծիծառ», «Ծափ ծափ կ՚անի»: «Զիւնն էր գալիս»:

Մինչեւ դասարնթացքի աչակերտները կ՚երգեն՝ «Կարօտ ենք տեսքիդ», «Արագիլ», «Էյ կանանչ աղբէր»: Իսկ բարձրադոյն դասերը «Ծառայ ընթանանք», «Այ սեւ ամպեր», «Ելնեմ ման գամ»: Էմմա Մարկոսեան կը մեներգէ՝ «Լռեց ամպերը»...

Տրամախոսութիւններէն յիշենք ծաղկաքաղ աղջիկը՝ մինչեւ դասընթացքի աչակերտուհիներու կողմէ, արեւելեան վառ գոյներու թուղթէ տարազներով: Նոյնպէս՝ զարնան ծաղիկները, տղու խոստում, եւն. իրար դերազանցող սիրուն ցուցադրութիւններ: Նաեւ զուգերգներ՝ «Օրօր», ու «Որսկան աղբէր», մեծ մասով հեղինակութիւն Տիկին Փափազեանի:

Ցաջողութեամբ ներկայացուեցաւ Ռ. Զարդարեանի «Եօթը երդիչները» բանաստեղծական պատկերը, բարձրադոյն դասարանի աչակերտուհիներու կողմէ:

Դադարին ընկեր Ս. Առաքելեան կրթական մարմնի կողմէ կարդաց դպրոցին տարեկան հաչուեկչիռը եւ յորդորեց ծնողները աւելի աչալուրջ ըլլալ իրենց զաւակներուն հայեցի կրթութեան:

Ապա ներկայացուեցաւ «Իչխանուհի Արմենուհ», Հայոց պատմութենէն փրցուած դողտրիկ էջ մը, Հայկազանց Վահէ թագաւորի կեանքէն, զոր Տիկին Փափազեան այնքան ճարտարօրէն թատերգութեան վերածած էր յօրինելով համապատասխան ոտանաւոր երգեր ու ներդաչնակ պարախաղեր: Ջուրխակահար Պ. Տոստողրուեան, սիրայօժար իր մասնակցութիւնը բերած էր ու արժանացաւ ջերմ գնահատանքի: Դերակատարները, Վրէժ Հիւսեան (Վահէ թագաւոր), Վարուժան Գրիգորեան (Հարմա իչխանազն, Բարենակ Պառաւեան (զօր. Արտաւազդ), Մարի – Լուիզ Առաքելեան (Իչխանուհի Արմենուհ), Մարի Գալուստեան եւ Արաքսի Ասատուրեան (նաժիչներ), Օնիկ Էլքէլքէթեան (Ալաններու պատգամաւորը), Օնիկ Քէլլակօրեան (պալատական պահակ), Ժորժէթ Լիւլէճեան (մեհենական անտառի պահակ), Սուրբէն Մատոյեան (փողահար), Բօբօ Տէր Պողոսեան եւ Արամ Գրիգորեան (դինուորներ) վերջապէս փոքրիկն Անժէլ Կարապետեան (Անահիտ դիցուհի), բոլորն ալ լաւագոյնս կրցան արտայայտել իրենց դերերը, խլելով բուռն ծափեր:

Պէտք է ըսել որ մեր անխոնջ ուսուցիչները կը ջանան ոչ միայն դաստիարակել իրենց խնամքին յանձնուած աչակերտները, այլեւ դանոնք օժտել դեղեցիկ յատկութիւններով, ժողովուրդին տալով դեղարուեստի իրական վայելքներ:

Մեզի կը մնայ ջերմօրէն դնահատել տարուած դժուարին աչխատանքը եւ յարատեւ ուժ ու եռանդ մաղթել անոնց: Նաեւ չնորհաւորել Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը եւ կրթական Մարմինը, որոնք ձեռք ձեռքի տուած յաջողեցան տարի մը եւս բոլորել, ժողովուրդին օժանդակութեամբ:

Գ.Պ.

« ԾԱՌԱՅ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՕՒԻԵՑԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԺԱ.

ԼԵՌՆԵՐՈՒ ԱԻԱՋԱԿԸ

Հայաստանի Զորրորդ Հայք նահանգին մէջ, Տաւրոս լեռներէն դէպի հիւսիս, Պաղին կամ Բազնաւուն գաւառի երկնամերձ լեռներուն դագաթը կը բարձրանայր մէկ քանի անմատչելի բերդեր, ուր կ՚իչխէին Հաբէլ իչխանը եւ իր որդիները՝ Հարպիկ, Դաւիթ, Լեւոն եւ Կոստանդին:

Շրջակայ թչնամիներէն ոչ մէկը կը համարձակէր խանգարել այդ քաջերու անդորրութիւնը: Թաթարն ու Ծոյնը խոյս տուած էին անոնց սահմաններէն. լսած էին անոնց համբաւը, եւ կը դողայինլսելով անոնց անունն իսկ: Պարզապէս դեւեր կը համարէին զանոնք: Վա՛յ անոր որ կ՚իյնար այդ չորս եղբայրներու սուրին բերանը. ալ ազատում չունէր:

Մթին անտառներու, լեռներու խոր ձորերուն ու ծերպերուն մէջ կ՚ապրէին բազմաթիւ վայրի դազաններ, որոնք Հաբէլի որդիներու ահէն չէին համարձակեր իրենց գլուխները դուրս հանել: Անոնք դիտէին որ մահաբեր նետը վերջ կը դնէր իրենց կեանքին: Թռչունները մխայն ազատ կ՚երթէին անտառներու մէջ եւ իրենց ճռուողիւնով օդը կը թնդացնէին: Անոնք ազատութիւն կը վայելէին հոն: Գիտէին, թէ Հաբէլի որդիները իրենց ձեռք չէին դպցներ, եւ թէ ուրիշներն ալ չէին համարձակեր խանգարելու իրենց հանգստութիւնը: Եւ յիրաւի, Հաբէլի որդիները որքան արիւնածարաւ, այնքան բարի էին եւ խղճի տէր: Անխնայ կը կոտրէին վայրի գազանները, բայց ձեռք չէին դպցներ անմեղ թռչուններու: Այդպէս կը վարուէին նաեւ մարդոց հետ: Հայ չինականները հոգիով կը սիրէին ու կը պաչտէին զանոնք, իսկ Ծոյներն ու Թաթարներըատելով կ՚ատէին: Հաբէլի որդիները ծարաւի էին արեանը անոնց, որոնք կը գաւաճանէին իրենց ազգին ու հայրենիքին: Եւ այս էր պատճառը որ ղիրենք կ՚ատէին Ծոյները, Թաթարները եւ հայ գաւաճան իչխանները, որոնք «աւազակներ» դրեր էին անոնց անունը:

Եւ ահա այնտեղ, լեռներու կողերուն վրայ կը բարձրանան Արղնիի ամրոցին հսկայ պարիսպները, որոնց գլխուն վերեւ կը սաւառնի բարձրաթռիչ արծիւը, եւ իր սրատես աչքերով որս կը փնտռէ:

Հաբել իչխանը կանդնած էր աչտարակներէն մէկուն վրայ եւ դոհ սրտով հեռուն կը դիտէր, մինչ իր երեք որդիները Հարպիկ, Դաւիթ եւ Կոստանդին, խորին ակնածութեամբ կեցած են իրենց հօրմէն քիչ մը հեռու եւ լուռ՝ կը սպասեն անոր հրամանին: Հաբել կը նայի իր ոտքերուն տակ տարածուած լեռներու ծերպերուն, ուրկէ խոխոջալով կը վազեն առուակները, եւ սպիտակ ժապաւէնի մը պէս կ՚ոլորուէին լեռներու չորս կողմը: Ծերունի իչխանը կը չփէ իր ալեզարդ մօրուքը, եւ յետոյ ակամայ նայուածքը կը բարձրացնէ դէպի վեր, ուր դեռ կը սաւառնէր արծիւը: Ցանկարծ դէմքը կը կծկուի, եւ չրթներուն վրայէն կ՚անցնի ժպիտի նման բան մը. ապա դառնալով իր որդիներուն կ՚ըսէ.

— Զաւակներս, մօտ եկէք:

Երեք որդիներն ալ ակնթարթի մը մէջ կը վազեն քովը, եւ ձեռքերը իրենց կուրծքին վրայ՝ խորին ակնածութեամբ կը խոնարհին անոր առջեւ:

— Վեր նայեցէք, կը տեսնէ՞ք այն արծիւը, որ մեր գլխուն վերեւ կը պտտի. անիկա որս կը փնտռէ. Հաբէլի որդիներուն ներկայութեան՝ անիկա կ՚ուզէ յափշտակութիւն ընել. բայց չէ՞ որ այդ իրաւունքը չէ տրուած անոր:

— Այո, հայրիկ, ան չի համարձակիր կը պատասխանէ Հարպիկ, մեծ որդին, եւ կրկին կը խոնարհեցնէ գլուխը:

— Բայց ան մեզ չի ճանչնար, մեր իրաւունքները կ՚ուզէ ոտնակոխ ընել եւ որս մը թռցնել մեզմէ:

— Ան կը պատժուի, հայր, եթէ իրաւունք կուտաք, ըսաւ դարձեալ Հարպիկ:

— Այո, պէտք է պատժել, պէտք է սորվեցնել անոր, թէ ով կ՚ապրի այս աչտարակին մէջ, բսաւ Հաբէլ եւ աւելցուց. բայց ո՞վ արդեօք ձենէ նետի մէկ հարուածով վար կը գլորէ զայն իր բարձրութենէն:

— Ես, հայրիկ, պատասխանեց Հարպիկ աչքովը չափելով արծիւին հեռաւորութիւնը:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՇՎԱՉԵԱՆՑ

դրել Եուկոսլաւիան թէ գաղտնի բանակցութիւն – ներ կը կատարէ Մեծն Բրիտանիոյ հետ, 1947ի ամառէն ի վեր: Առջի օր ալ կ'ըսէր թէ յունական բանակը մեծ արշաւանք մը պիտի կատարէ Կրա– մոս լեռներուն մէջ, «ժողովրդավար ուժերուն դէմ», աջակցութեամբ մեծ մասով Ամերիկացինե– րէ բաղկացած օդաչուներու: Կ'ըսէ նաեւ թէ Անդ– լիա 22 նոր օդանաւեր ղրկած է յառաջիկայ դր– ծողութեանց համար, թէ ամերիկեան օդատորմի– ղէն հինգ զօրավարներ հասած են Աթէնք եւն.:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԻԶմԻՐի ԵՒ ՓԻՈՍի ՄԻՋ

Երկրաշարժի երկու զօրաւոր ցնցումներ զգացուեցան չաթաթ գիշեր, Իզմիրի, Գարապրու– նի եւ Չէշմէի շրջաններուն մէջ, ինչպէս կը ծա– նուցանէ Անատոլուի հեռագրական գործակալու – թիւնը: Առաջին շարժը տեղի ունեցաւ ժամը 3.03ին, երկրորդը՝ միայն 14 երկվայրկեան վերջը: Մտորերկրեայ որոտումները ահռելաբարափիւմատ – նեցին ժողովուրդը, որ փողոց թափեցաւ, մինչ պատեր կը ճեղքուէին եւ չէնքեր կը փլէին: Հազա– րաւոր բնակիչներ բացօթեայ պառկեցան:

Զոհերուն թիւը ճշդուած չէ դեռ:

Նոյն օրը շարք մը ցնցումներ զգացուեցան նա– եւ 50 մղոն դէպի արեւմուտք, յունական Փիոս կղզիին մէջ: Նաւամատոյցները քանդուեցան եւ տուներուն 40 առ հարիւրը փլան: Զոհերուն թիւը յայտնի չէ: Լանկատա գիւղին մէջ լեռնէն քարեր գլորեցան դէպի փողոց: Ցունական տորմիղը նաւ մը ղրկեց դեղերով եւ ուտելիքով :

ՓԱՆի ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՑ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՑի արտաքին նախա – րարները կարեւոր խօսակցութիւն մը ունեցան չա– թաթ օր, Փարիզի մէջ, Ափրիկէի իտալական գաղ– թավայրերուն, Սարի շրջանին եւ ուրիշ վիճելի խնդիրներու մասին: Թերթերը կը դրեն թէ Պ. Պե– ւին փարատած է Ֆրանսայի կասկածները՝ ափ– րիկեան Տրիպոլոյ մասին, իսկ Սարի շրջանին վերջնական վարչաձեւը չէ ճշդուած տակաւին : Խօսակցութիւնները պիտի շարունակուին :

ԿԵՂԾ ՀԱՋԱՐՈՈՑՆԵՐ շրջաբերութեան հան– ուած ըլլալով, Պանք տը Ֆրանսը զգուշութիւն կը պատուիրէ ժողովուրդին: Կեղծերուն թուղթը վարնոց է եւ ճերմակ մասին մէջ ցանցակերպ նը– կարները (ֆիլիգրան) չեն երեւար, ձախ կողմը՝ կնոջ գլուխ մը, աջ կողմը՝ այր մարդու գլուխ մը:

ՍԹԵՐԼԻՆԸ 20 առ հարիւր պիտի արժեզրկուի յառաջիկայ Սեպտեմբերին, եթէ հաւատանք ամե– րիկեան թերթերու տեղեկութեանց: Այն առեն մէկ սթերլինը պիտի հաւասէն 800 ֆրանք :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ընկերվարական կուսակցու – թեան վարիչը, Տօքթ. Շումախերը յայտարարեց թէ որոշած են պատուիրել դերման բանուորներուն որ ընդդիմանան զօրձարաններու քանդումին: Այս առթիւ յիշեցուց անգլ. կառավարութեան թէ այն Գերմանները որ կ'ընդդիմանան քանդումին՝ ա– նոնք են որ պայքարեցան Նացիներուն դէմ :

ԵՐՈՒՍԱղԷՄի մեծ միւֆթին՝ Համ Ամին էլ Հիւսէյնի, «ֆէթվա» մը հանեց համայնավարու – թեան դէմ, ուր կ'ըսէ.— «Աստուած ճշդած է իւ– րաքանչիւրին բաժինը հարստութեան եւ աղքա – տութեան տեսակէտով: Ան ուզած է որ հարուստ – ներ եւ աղքատներ ըլլան: Կատարեալ հաւասարու– թիւն հաստատելու որեւէ փորձ ուղղակի անաս– տում է օրէնքի» եւն.:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՕԴԱՆԱՒ մը խորտակուեցաւ Ա– կատիրի բացերը (Ափրիկէ): 17 հոգի մեռան:

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ վարչապետը ճառ մը խօ – սելով, ըսաւ թէ, կը նախընտրեն Մոսկուայի հե– տեւիլ քան թէ Վատիկանի:

« ԵՒՐՈՊԱՆ ԻՆՔՆԻՆ ՊԻՏԻ ԿՈՐԾԱՆԻ», ըսած է Սթալին ամերիկացի լրագրողի մը, հետեւա – բար պէտք չունինք նոր պատերազմի մը»:

ՖՐԱՆՍԱՑի 36ՐԴ ՇՐՋԱՆԸ վերջացաւ կիրա– կի: Ինչպէս յայտնի էր արդէն, դեղին չապիկը պահեց իտալացի Քօփի մինչեւ Փառք տէ Փրէնս (Փարիզ): Քօփի առաջին հանդիսանալով 149 ժամ 52 վայրկեանէն կարեց 4.819 քիլոմեթր: Երկրորդ հանդիսացաւ, ութ վայրկեան տարբերութեամբ, Պառթալի (իտալացի), երրորդ՝ Ֆրանսացի Մա– ռինելլի: Ընդհանուր միջազգային դասաւորման մէջ ալ Իտալիա առաջին տեղը կը բռնէ: Շաբաթ օր կարաւանը հասած էր Նանսի Քօփիի առաջնոր– դութեամբ, իսկ կիրակի վերջին հանգրուանը չա– հեցաւ պելժ Վան Շթէնպեռկէն: Աւելի քան 35.000 հոգի հաւաքուած էին, ողջունելու համար յաղթա– կանները, հարիւր լուսանկարիչներով: Պանանի եւ նարինջի կեղեւներ ալ նետուեցան :Դարձեալ Ի– տալացիները չահեցան թենիսի միջազգային մր – ցումը, տիրանալով Տէյվիսի բաժակին, որուն հա– մար Ֆրանսացի Պեռնար կը խաղար իտալացի Կու– չելիի դէմ :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dumesme – (13)
Le Gérant : A. MERDJIMEKIAN

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ , մինչեւ Մայիս 10

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիրները. —

Իմի Տիա., Վելիզի Նալ. 800ական, Իվրի Ցովհ. 1800, ԼԱՊԱՐ Տ. Ա. 1500, ԹՈՒՐ Իսկ. 2 հազար, Անէմ Սուլ. 800, ՇԹՈՒԹԿԱՐՏ Պապ. 500, Ս. ԺԵՐՈՄ Զոր., ԼԸ ՓՈՆԹԼ Սեթ., ՓԱՐԻԶ Էքն., ՆԻՄ Մխք. 800ական, ԼԻՈՆ Փափ. 1450 , Օհան. , ՓԱՐԻԶ (7) Զիլ. 1500ական, ՓԱՐԻԶ (5) Տէյ. 800, ՄԱՐՍԷՑԼ Տալ. 1300, ԼԻՈՆ Ուզ. 2700, ԼԻՈՆ Կիւլ 1450, ԲՌՒՔ Ս. ԺԵՐՎԷ Սկսակ, Խաչ. 800ական, ԱԼԺԵՐի Գոհ. 2700, Օհան. 3700, Արզ. Սար., Աւե. 1500ական, ՍԷՆ ՄՈՐԻՍ Կոս 800, ՊՈՄՈՆ Նիկ. 1500, ՓԱՐԻԶ (15) Պեկ. 2 հազար, ՌՈՄԱՆ Թաշ. 800, ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ Լոր. հազար, ԿՐՈԼԼԷՑ Տաք. հազար, ՆԻՎԷՐ Կոն. 2 հազար, ՄԻԹՐԻ ԼԸ ՆԷՕՎ, Անմ. 1500, ՕՇ Թոր. , ՄԱՐ– ՍԷՑԼ Գալ. 800ական, ՔՈՒՐՊՎՈՒԱ Վար., ՊԱՆ– ԵԷՕ Ալթ. , ՍԵԹԵՄ Մագ., Ակո. 1500ական , ԼԻՈՆ Տէր. հազար, ԱՐԼ Կիւլ. 200, ՎԻԷՆ Մ. Մ. 1500, Ուզ. 1500, ԼԻՈՆ Դաւ. 2850, Ս. ԷԹԻԷՆ Այտ. , Ձամ., Ներս., Մտեփ., Թոր., Երամ., Ս. ԷԹԻԷՆ Սեդր., Փիլ. 1500ական, Սան. 500, ՓԱ– ՐԻԶ (19) Քին. 1600 ,ՄԱՐՍԷՑԼ Տ. Զ. 3 հազար, ԱԼՖՈՐՎԻԼ Պետ. 2650, ՓԱՐԻԶ (9) Ձիվ., (10) Մին. 1500ական, ՍԱՐՍԷԼ Գում. 400, Ս. ԺԵՐՈՄ Մկո. 1400, Մին. ՓԱՐԻԶ (14) Արզ., Ս. ՏՐՆԻ Տէր. 1500ական, ԼԻՈՆ Անո. 800, Շահ. 1500, Սեփ. հազար, Ղազ. 500, Գոճ. 1450, ձրնկ., Փ. Ճ., ՄԱԼՄԵԶՈՆ Պետ., ՊԱՆԵԷՕ Տէօ. 800ական, ՎԱՆՎ Կար. 2 հազար ֆրանք :

ԿԱՐԵՒՈՐ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

1.— Փարիզի Հայերու կրօնական ընկերակ– ցութեան այս շրջանի ընտրողական ցանկը փակ – ուած է 23 Յուլիսին, հետեւաբար յառաջիկայ վարչական մասնակի ընտրութեան պիտի կրնան մասնակցիլ միմիայն անոնք՝ որոնք այդ թուակա– նէն առաջ անդամագրուած են կանոնաւոր վիճակի մէջ կը գտնուին ընկերակցութեան հանդէպ :

2.— Անդամաքարթերու բաժանումի պայմա – ռաժամը երկարաձգուած է մինչեւ 30 Սեպտեմբեր 1949, հետեւաբար կը յանձնարարենք անդամներու որպէսզի օր առաջ դիմեն եւ ստանան իրենց քար– դերը, վերջին օրերուն խճողումի տեղի չտալու համար :

3.— Ըստ առաջնոյն կարելի է դիմել եկեղեց– ւոյ դիւանը 15 rue Jean Goujon եւ ստանալ անդա– մաքարդերը: Անդամաքարդերու բաժանումը տե– ղի կ'ունենայ նոյնպէս Առնուվիլի, Ալֆորվիլի եւ Շավիլի հոգաբարձութիւններու միջոցով, դիւրու– թիւն տալու համար արուարձաններու բնակչու– թեան, վարչութեան ներկայացուցիչները, որոնց պիտի կրնան ընկերանալ նաեւ բնդհ. ժողովէն ընտրուած յանձնախումբին անդամները, անդա – մաքարդերու բաժանումը պիտի կատարեն Լիլա, Պուա Քոլոմպ, Սեվռան, Իսի, Քաշան եւայլն տեղւոյն հայ դպրոցներու սրահներուն մէջ:

Քարթերու յանձնումը տեղի պիտի ունենայ Իսի լէ Մուլինոյի եւ շրջանին համար, չորեքշաբ– թի եւ ուրբաթ օրերը, երեկոյեան ժամը 8—10 , Ֆրիմեան վարժարանին մէջ:

Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն որ չուշով դիմեն եւ ստանան իրենց քարտերը :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ ...
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ ...
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ԱՄԱՌՆԱՑՆ ՊԱ– ՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ, 30 Յուլիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8էն մինչեւ լոյս Horizon Plageի բացօթեայ հաս– տատութեան մէջ :

ԸՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊի Արամ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի ընկերները այս չո– րեքշաբթի ժամը 21ին, Ծանօթ սրճարանը: Կարե– ւոր օրակարգ: Մասնաւորաբար կը յիշեցնենք 86, 87, 88, 90, 92, 93 եւ 94 թիւ ընկերներու ներկա– յութիւնը :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Շ. Մխսքեան, Օր. Արփիկ Մխ– սքեան, եւ պարագաները իրենց խորին շնորհա– կալութիւնը կը յայտնեն այն բոլոր ընկերներուն, բարեկամներուն եւ պաշտօնակիցներուն որոնք բարեհաճած էին ցաւակցութիւն յայտնել իրենց սիրելի մօր՝ ԱՑՐի ՏիԿԻՆ ԷԼՄԱՍ ՄԻՍԱՔԵԱՆի մահուան առթիւ, անձամբ, նամակով կամ բարե– նպատակ նուիրատուութիւններով :

Շնորհակալութիւն, նաեւ, Շ. Մխսքեանի հիւանդութեան առթիւ եղած համակրական ար – տայայտութեանց համար :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Պոնէն Պ. Նշանեան փո – խան ծաղկեպսակի 500 ֆրանք կը նուիրէ »Հայաս– տան» թերթին, ԱՑՐի ՏիԿԻՆ ԱԳԱՊի ՏՈՒՏէ ՓԱ– ՓԱՋԵԱՆի մահուան առթիւ եւ ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընտանիքին :

Մ. Մարութեանի վերջին ներկայացումները

ԼԻՈՆ, Թատրոն Օրլօժի մէջ (cours Lafayette) Ցուլիս 30ին , Շաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, կը բեմադրուի Շէյքսփիրի

ՕԹԵԼԼՕ ին

մասնակցութեամբ Տիկին Ի. Մարութեանի եւ Շանթ Թաւերախտումբին :

ՈՒՇԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԼՈՒՐՏի ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՈՉԱԿ ՏԻՐԱՄՕՐ ՍԻՐԱՎԱՑԸՐ

22էն 29 Օգոստոս :

Ալճանագրութեանց եւ պայմաններու համար դիմել մինչեւ Օգոստոս 15՝

ՓԱՐԻԶ Ղ. ՎՐԴ. ՔԻԼԷՐՃԵԱՆԻ
10bis, rue Thouin, Paris (5) :

ԼԻՈՆ.— Մ. ՎՐԴ. ՄՈՄՃԵԱՆԻ
78 rue Rabelais

ՎԱԼԱՆՍ.— ԳՐ. ՎՐԴ. ՊԱՊԵԱՆԻ
11 Rue Belle Image :

ՄԱՆԿԱՎԱՐԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸ

Տրամադիր է, արձակուրդի առեն՝ հայերէն լեզուն դասաւանդել մանուկներու , Փարիզ եւ արուարձանները:

ԻՍԿ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԻՆ համար կը ստանձնէ դպ– րոցի մը վարիչ – ուսուցչի պաշտօնը, նախընտրե– լով գաւառը :

Պայմանաւորուելու համար այժմէն դիմել Ս. կ.ի, «Ցառաջ»ի հասցէով :

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, fruits de mer կամ շիշ-քէպապով եւ արեւելեան կերակուրներ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ Պ. ՀԱՑԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ՋԱՈՒի, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ար հրաժարիլ հայութենէ...

Գրեց՝ Կ. Փոլատեան

300 էջ, գինը 350 ֆրանք: Ստանալու համար դիմել.— «Ցառաջ»ի եւ «Արեւմուտք»ի խմբա – գրութեանց, Փարիզահայ գրավաճառներուն, ինչ– պէս նաեւ ուղղակի հեղինակի հասցէին.— G. Po– ladian, 92 Bld. Général Nollet, (La Rosière) , Մար– սէյլ :

ՅԱՌԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mercredi 27 JUILLET 1949 Չորեքշաբթի 27 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5907–Նոր շրջան թիւ 1318

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՁԱՐԱՀՈՒԹ ՇՇՈՒԿՆԵՐ

Մինչ անճար մարդկութեան չիղերը լարուած են, ի խնդիր խաղաղութեան, չարաշուք զրոյցներ շրջան կ'ընեն պարբերաբար :

Վերջերս տեղական թերթերը կը գրէին թէ 30.000 Յոյներ աքսորուած են Կովկասի սահմա – նամերձ շրջաններէն, կասկածելի համարուելով :

Միեւնոյն առեն կը ծանուցանէին թէ Ռուսաս – տան բողոքագիր մը ուղղած է Խ. Միութեան, ա – ռանց պատասխան ստանալու :

Քանի մը օր վերջ տեղահանութեան լուրերը կը հաղորդուէին նաեւ Իրիմի Թաթարներու մասին :

Երէկ չատ աւելի ծանրակչիռ տեղեկութիւններ երեւցան միջազգային մամուլին մէջ :

Համաձայն Ուոշինկթընի հասած լուրերու, «Խ. Միութիւնը 250,000 հոգի ախտրած է, փարատե – լու համար ամէն ներքին վտանգ՝ իր սահմանագր – լուխներուն վրայ : Ծնունդով կամ սերունդով ոչ – ռուս բաղաքացիներ, Կովկասի եւ Պալթեան ծովու – սահմանամերձ շրջաններէն փոխադրուած են երկ – րին ներսերը :

Խ. Միութեան ապահովութեան ուժերը նոյն – պէս իրանեան սահմանագլուխէն տեղափոխած են իրր 50,000 հոգի, ծնունդով կամ խնամութեամբ յոյն, իրանցի կամ թուրք» :

Ամերիկայի Հրէական հակաբոլշեւիկ Դաշ – նակցութիւնը բողոքագիր մը ուղղած է Ազգաժո – ղովին, բողոքելով Ուկրայնայի եւ Սպիտակ Ռու – սիոյ Հրեաներու տեղահանութեան դէմ :

Հեռագիրը կը հաղորդէր նաեւ հետեւեալ պա – րագան, աւելի վաւերական հանգամանք մը տա – լով . —

« Ուոշինկթընի պաշտօնական շրջանակները ո – րոշ կարեւորութիւն կ'ընծայեն արտասահմանէն հասած լուրերու, որոնց համաձայն Խ. Միութիւ – նը կը ջանայ կարմիր բանակի ցանցին կապել ար – բանեակ երկիրներու զինեալ ուժերը :

« Մ. Նահանգներու կառավարութեան ներկա – յացուցիչներուն հասած տեղեկութիւնները կ'ըսեն թէ ռումանական եւ հունգարական բանակները կը վերակազմուին կարմիր բանակին դրութեամբ, համաձայն ռուս սպաներու խորհուրդներուն» :

Անշուշտ մեզի չի'նար երաշխաւորել այս տե – ղեկութեանց վաւերականութիւնը :

Շատ ժամանակ պիտի անցնի, մինչեւ որ կա – րելի ըլլայ ստուգել բուն իրականութիւնը :

Ամէն պարագայի մէջ, «առանց կրակի ծուխ չըլլար» , ինչպէս կ'ըսէ ժողովրդային իմաստու – թիւնը :

Ի՞նչ խօսք որ կրկին թունաւորած է մթնոլոր – տը, իբրեւ հետեւանք փոխադարձ կասկածամտու – թեան եւ մանաւանդ երկու հակամարտ աշխարհա – հայեացքներու :

Եւ այս՝ ճիշդ այն պահուն երբ արեւմտեան Եւրոպան կ'ուզէ ապահովել իր ինքնապաշտպա – նութիւնը, վաւերացնելով Ատլանտեանի դաշինքը :

Բռնութիւնը, բարբարոսութիւնը ժողովրդա – պետութեան չեն վերածուիր, եթէ նոյնիսկ 50.000 կամ հինգ հազար հոգի ըլլան տեղահանուած զօ – բախտները :

Ատլանտեանի դաշինքին պատասխա՞նն է սահ – մանամերձ շրջաններու ոչ – ռուս բնակիչներուն տեղահանութիւնը :

Ա՞յս է որ կը կոչուի ծառայել ազատութեան եւ խաղաղութեան :

Խ. Միութիւնը ամէնէն հատու ղէնքն ունի ա – փին մէջ, իւ դերեւ հանելու համար արեւմտեան Եւրոպայի բոլոր զինակցութիւնները, — ամփո – ւիլ իր բնական, աշխարհագրական սահմաննե – րուն մէջ, ազատ ձգելով միւս բոլոր ժողովուրդ – ները : Ազատ՝ եւ՛ քաղաքական եւ՛ կուսակցական կապանքներէ : Ազատ՝ չարաշուք սպառնալիքնե – րէ, ահուսարսափի մղձաւանջէն :

Մարդկութիւնը միշտ ալ պիտի տառապի քամնելի անորոշութեան եւ բազմազան վտանգ – ներու յորձանքին մէջ, առանց այս տարրական խ – մաստութեան :

Բուն յեղափոխական արդարամտութիւնն ալ կը պահանջէ նախ յարգել ուրիշին ազատութիւնը : Ձգել որ անարգել տնօրինէ իր ճակատագիրը :

Ո՞ւր է տարբերութիւնը դեղին, գորշ կամ կարմիր Փաշականութեան, երբ ամբողջ բազմու – թիւնները ահուդողով կ'անցընեն օրերը : Երբ չեն պիտեր թէ ո՛ւր պիտի քչուին վաղը :

Շ.

ՊՈԼՈՅ ՊԱՏՐ. ԽՆԴԻՐԸ

Պոլսոյ վերջին Թղթաթերէն (Յուլիս 18 եւ 19) կը տեղեկանանք թէ Յուլիս 18ին եկեղեցական հա – մագումար մը տեղի ունեցած է մայր եկեղեցւոյ մէջ, պատրաստելու համար պատր. թեկնածուներ – ու ցանկը :

Ժողովին նախագահը, Հմայեակ Ծ. Վ. Պախ – թիյարեան նիստը բանալով, բացատրած է իրենց նպատակը եւ Թուրքերէն շնորհակալութիւն յայտ – նած է կառավարութեան : Այս առթիւ առաջարկած է մեծարանքի հեռագիր մը ուղղել կառավարու – թեան եւ կուսակալութեան : Ցետոյ յայտնած է թէ հրաւէր ուղղուած էր 45 եկեղեցականներու, ներ – կայ են 25 հոգի, քահանայ մըն ալ զաղտնի ղըր – կած է իր քուէն, որով օրինական մեծամասնու – թիւնը ապահովուած կը համարուի : «Մեր միակ նպատակն է պատրիարքարանը օժտել օրինաւոր հոգեւոր պետով մը» :

Թուքմա քահանայ կարդալով պատր. թեկնա – ծուներու ցանկը, կենսագրական տեղեկութիւնները հաղորդած է : Ապա քուէարկութիւն կատարուե – լով, ընտրուած են հետեւեալ թեկնածուները. — Զարմայր Ծ. Վ. Կէզիւրեան ((25 քուէ), Հմայեակ Ծ. Վ. Պախթիյարեան (24), Սահակ Ծ. Վ. Փա – փազեան (23), երեքն ալ Պոլսէն, Տիրան եպիսկ. Ներսոյեան (Ամերիկա, 16 քուէ), Ղեւոնդ եպիսկ. Զէկպէյեան (Կիպրոս, 15 քուէ), Խադ եպիսկ. Ալա – պահեան (Պէյրութ, 12) :

Համագումարին կողմէ պատուիրակութիւն մը ներկայանալով Պոլսոյ պատրիարքին, անոր յանձ – նած է ժողովին պաշտօնական տեղեկագիրը : Մար – մարա կը դրէ թէ կուսակալը գոհ մնաց օրէնքին տառացի գործադրութենէն եւ յանձնարարեց փու – թացնել պատրիարքին ընտրութիւնը : Այս նպա – տակով նիստի պիտի հրաւիրուի ընդհ. ժողովը, աշխարհական եւ կրօնական անդամներով :

« Ժամանակ », Արսլանեան արք. ի օգտին, «անարժէք» հռչակելով համագումարը, կ'ըսէ թէ Թուրքիոյ 53 քահանաներէն միայն 19ը մասնակ – ցած են ժողովին : «Մարմարա» կը պատասխանէ թէ Պոլսոյ մէջ կան 45 եկեղեցականներ, որոնց 26ը մասնակցած են : Երուսաղէմական վարդապետ մը եւ դաւառի հինգ քահանաներն ալ հաշուելով, ընդհ. թիւը կ'ըլլայ 51 : Նոյն թերթին համաձայն, Արսլանեան արք. յայտնած է Թուրք թերթերուն թէ իրրեւ պատր. թեկնածու ներկայացուած երեք բարձրաստիճան եկեղեցականները չեն կրնար ընտ – րուիլ, քանի որ Թրքական հպատակ չեն եւ արտա – սահման կը գտնուին :

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Պուէնոս Այրէս «Արմենիա»ն կը գրէ թէ Յունիս 14ին Սան Փաւլոյի (Պրազիլիա) մէջ մեռած է Պ. Ճորճ Ոզդալճահ, մեծահարուստ Հայը որ շինած է քաղաքին փառաւոր եկեղեցին : Հանգուցեալը փայլուն դիրք մը ունէր առեւտրա – կան հրապարակին վրայ : Ցարգուած էր թէ իր հայրենակիցներէն եւ թէ օտարներէն :

ԴԱՀԼԻՃԸ ՏԱԳՆԱՊ ՄԸ Կ'ԱՆՑԸՆԷ

Դահլիճը տաղնապ մը կ'անցընէ քանի մը օրէ ի վեր, իրրեւ հետեւանք աշխատանքի նախարարին մէկ տնօրինութեան, որով արձակուրդի պարգեւ կը տրուի ընկերային ապահովութեան պաշտօնեա – ներուն :

Երկուշաբթի օր բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան այս առթիւ, մանաւանդ որ նախա – րարը, Դ. Մայէր, նախապէս մերժած էր այդ պարգեւին ընդհանրացումը : Այս առթիւ բացա – տրութիւններ տալով, ընկերվարական նախարարը յայտարարեց թէ ինք հետեւած է նախընթաց օ – րինակի մը, եւ չէ փոխած իր քաղաքականու – թիւնը, կ'ընդունի որ այդ բացառիկ պարգեւը ծա – նր պիտի կշռէ միջին եւ փոքր ճարտարագործու – թեանց վրայ եւն. : Նախկին վարչապետ Փոլ Ռէ – նօ, որուն ուղղուած էր ակնարկը, ուժգնօրէն բո – ղոքեց աշխատանքի նախարարին կարգադրութեան դէմ, որ կը հակասէ դահլիճին քաղաքականու – թեան եւ պիտի ազդէ ապրուստի սղութեան վրայ : «Ձենք ընդունիր», աղաղակեց նախկին նախարա – րը : Ուրիչ չափաւոր տարրեր ալ բողոքեցին :

Վարչապետը նեղսրտելով, բացատրեց թէ դահլիճը համերաշխ է : Ցետոյ յայտարարեց . — « Կա՛մ կատարեալ վստահութիւն կը յայտնէք, եւ կամ պարսաւանքի քուէ կուտաք» :

Նախագահը միջամտելով միջադէպը փակուած համարեց, բայց տաղնապը կը շարունակուի : Դահ – լիճը բացառիկ նիստ մը գումարեց երէկ : Թերթե – րը կը դրեն թէ աջակողմեան կուսակցութիւն մը կը սպառնայ քաշել իր երկու նախարարները, եթէ ետ չառնուի աշխատանքի նախարարին կարգա – դրութիւնը :

Մինչ այս մինչ այն, խլրտումները կը վերս – կսին ճարտարագործական մեծ հաստատութեանց մէջ, 5000 ֆրանքի պարգեւ կամ աշխատավարձի յաւելում ստանալու համար :

Թրումըն կը պահանջէ վերազինել Եւրոպան

«Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԹՈՂԱԼ ՊԻՏԻ ՁՏԱՆ ՈՐ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՆ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻ ԵՆԹԱՐԿՈՒԻ »

Նախագահ Թրումըն երկուշաբթի օր պատգա – մաւիր մը ուղղելով խորհրդարանին, պահանջեց անյապաղ վաւերացնել 1.450.000.000 տոլարի վարկ մը, Եւրոպայի վերազինման համար : Այս առթիւ յատկապէս յիշելով Խ. Միութեան անունը, կը շեշտէր թէ այդ վարկը անհրաժեշտ է, որովհետեւ արեւմտեան Եւրոպայի բարեկամ ազգերը պէտք ունին զօրացնելու իրենց պաշտպանութիւնը՝ ռու – սական արշաւանքին դէմ :

Պահանջուած վարկը պիտի տրամադրուի գըլ – խաւորաբար եւրոպական ուժ ազգերու եւ ուրիշ 5—6 երկիրներու, Եւրոպայէն մինչեւ Խաղաղա – կան Ովկիանոս : Նախագահը մասնաւորապէս կը յիշեցնէ.— « Եթէ զինուորական օգնութեան այս ծրագիրը պիտի յաջողի, պէտք է զայն հետապըն – դենք արագօրէն եւ ուժգնօրէն : Մեր խաղաղասի – րական քաղաքականութիւնը ցանկալի արդիւնքը կունայ : Զենք կրնար ձգել որ կորսուի արդէն ձեռք բերուած վաստակը» :

Նախագահի պատգամաւորին կցուած է արտա – քին նախարարութեան մանրամասն զեկուցումը : Ահաւասիկ հիմնական մասերը.—

1.— Կ'առաջարկեմ երեք տարբեր տեսակ օգ – նութիւններ ընծայել վերոյիշեալ երկիրներուն : Նախ՝ տոլարի սահմանաւոր վարկ մը՝ որուն շնոր – հիւ կարենան աւելցնել իրենց զինամթերքի արտա – դրութիւնը , առանց վնասելու իրենց վերաշինու – թեան ճիգին :

Երկրորդ՝ ուղղակի փոխադրել կարգ մը նիւ – թեր որոնք էական են զինուորական կազմակեր – պութեան համար եւ վերջապէս դործակցութիւն տալ մասնագէտներու, թէ զէնքերու արտադրութեան եւ թէ անոնց գործածութեան եւ գործածողներու վարժութեան համար :

Մեր զլխաւոր նպատակն է այնպէս գործել որ այդ երկիրները ամենակարճ ատենի մը մէջ կարե – նան ապահովել խիտ եւ կատարելագէս զինուած ուժեր, ներքին բարեկարգութիւնը պահպանելու եւ արտաքին յարձակման սկզբնական շրջանին դի – մադրելու համար : Նախայարձակման մը պարագային Մ. Նահանգները թոյլ պիտի չտան որ Եւրո – պայի ժողովուրդները կլանուին, ամերիկեան ու – ժերուն գործի ձեռնարկելէն առաջ :

2.— Ներկայ օրէնքին մէջ, ոչ մէկ բան կրնայ փոփոխել, ջնջել, յապաւել հիւլէական ուժի օրէն – քը (1946) կամ որեւէ ձեւով դպչիլ անոր : (Այդ օ – րէնքը կ'արգիլէ հիւլէական ռումբեր յանձնել օ – տար պետութեանց) :

3.— Զէնքեր կարելի է տալ այն բոլոր ազգե – րուն որոնք հաւաքական պաշտպանութեան համա – ձայնութիւններ կնքած են Մ. Նահանգներուն հետ : (Այս յօդուածը կը վերաբերի նաեւ Հարաւ. Ամե – րիկայի հանրապետութեանց) :

Նախագահը կ'արտօնէ նաեւ օգնել մասնաւո – րապէս Յունաստանի եւ Թուրքիոյ, որպէսզի կա – րենան դիմադրել որեւէ նախայարձակման :

4.— Նախագահը կրնայ զինամթերք տրամա – դրել պետութեան պահեստէն, կամ նորեր գնելով եւ կամ օգնելով ուրիշ ազգերու որ իրենք արտա – դրեն :

5.— Նախագահը կրնայ նաեւ զինամթերք ըն – դունիլ ուրիշ կառավարութիւններէ, համաձայն ամերիկեան օգնութեան ծրագրին :

6.— Մ. Նահանգներուն կողմէ յանձնուած զինամթերքը զինակից պետութեանց կողմէ պէտք է գործածուի իրենց պաշտպանողական ուժերը ա – ւելցնելու : Այդ երկիրները չեն կրնար խուսափիլ այս պարտականութենէն առանց Մ. Նահանգներու հաւանութեան, եւ նախագահը կրնայ դադրեցնել զինամթերքի հայթայթումը ոեւէ երկրի, եթէ տեսնէ որ օգնութեան չարունակութիւնը չի համա – պատասխաներ Մ. Նահանգներու ազգային չահե – րուն :

7.— Զինուորական օգնութեան ծրագրին ըն – դարձակումը պէտք է համապատասխանէ Ազգաժո – ղովի ուխտին : Նախագահը կրնայ օգնութենէ զըր – կել երկիր մը, որուն դէմ պատժական միջոցներ ձեռք առած է Ազգաժողովը :

8.— Որպէսզի ծրագրին գործադրութիւնն ըս –

(Ուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՆԻՒԹԵՐ ԱՋԱՑՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԹԻՒ 1 ՀՐԱՄԱՆԸ

1917 Փետրուարի ռուսական յեղափոխութիւնը անսպասելի էր բոլորին համար :

Նոյն տարուան Մարտ 15ին, առաջին անգամ այդ լուրը հասաւ մեզի ռուս հրամանատարին միջոցով, երբ՝ ան դողդոջուն ձայնով մը կարդաց իշխան Լվովի կառավարութեան հաստատումը եւ անոր թիւ 1 հրամանը :

Նիկոլա Բ.ը տապալած էր եւ այդ երողութիւնը մեզմէ ամէն մէկը կը վերլուծէր, կը բացատրէր ըստ իր հայեցողութեան :

Ռուս սպաներէն չատերը կուլային, լսելով Ցարին անկումը :

Կայսերական տան հետ կապուած դարաւոր աւանդութիւնները, կայսեր հմայքն ու հեղինակութիւնը այնքան բարձր եղած էին, որ դժուար կը գտնէին համոզել թէ՝ առանց կայսեր, կրնային ունենալ աւելի զօրաւոր առանցք մը, որուն չուրջ կարելի ըլլար համախմբել ամբողջ երկիրը եւ զօրքը :

Ցարական բռնապետութեան խորտակումը չատ աւելի ցնցող տպաւորութիւն գործեց, մանաւանդ ճակատները գտնուողներուն վրայ :

Սակայն, ցարերու դարեւոր բռնութիւնները եւ մասնաւորապէս Նիկոլա Բ.ի կողմէ գործադրուած արիւնալի դէպքերը, յետադարձ հայեացք մը նաեւ վերջին երկու դարերու անցուդարձերուն, բաւական եղան հարկադրելու որ թէ ժողովուրդը եւ թէ զօրքը հետզհետէ համակերպին այդ բռնակալութեան խորտակման իրողութեան :

Տպաւորութիւնն աւելի ցնցող եղաւ մեզ՝ Հայերուս համար, որովհետեւ իշխան Լվովի No.1 հրամանը կը յայտարարէր ռուս զինուորին ազատագրումը :

Ազատագրում՝ ոչ թէ ռուս զինուորի քաղաքացիական իրաւունքները անոր ճանչցնելու, այլ՝ ռուսական յեղափոխութիւնը զինուորին սիրցնելու եւ վերջինիս յեղափոխութեան կապելու համար :

Այդ թիւ 1 հրամանով կը սահմանափակուէին սպայի կարգապահութեան իրաւունքները, կը վերնային յատուկ կանոնագրքով նախատեսուած, զինուորի պարտականութիւնները սպանելու հանդէպ :

Ստրատակուած փոխյարաբերութիւններու փոխարէն ստեղծուած էր նոր կացութիւն :

Անկարգապահ, ոճրագործ զինուորը պիտի դատուէր դատարանի մը առջեւ, որ պիտի բնութէր վաչտէն, տգէտ, յաճախ նոյնպէս անկարգապահ եւ ոճրագործ անձերէ :

Թիւ 1 հրամանը լայն հնարաւորութիւններ կը ստեղծէր ռուսական բանակներու կազմալուծման եւ ճակատներու լքումին, որուն մեծագոյն չափերը ի վերջոյ, մեզի պարտադրուեցան :

Ռուս սպան, իշխողութեան ատեն, իրաւունք ունեցած էր, զինուորը ֆիզիքական պատիժներու ենթարկելու, իսկ պատերազմի ժամանակ՝ մահուան :

« Զինուորը եթէ հրամանը չկատարէ, դիմէ դատարան»,— այդ էր նոր օրէնքը :

Այսպիսով, թեւակոտոր, անզօր կը դառնային սպաները, մանաւանդ որ անոնց մեծ մասը զուրկ էր հեղինակութենէ եւ բարոյական ըմբռնում – ներէ :

Հրամանատարական կազմերը եւ բոլոր սպաները զրկուելով կարգապահութեան իրենց իրաւասութիւններէն, դարձած էին թոյլ, անբարեխիղճ եւ երբեմն ալ դաւաճան :

« Մեր իրաւունքներէն զրկուած ենք մենք, ինքնուրոյն ոչինչ կրնանք ընել, մեզի ի՞նչ, ինչ կ'ուզեն թող ընեն զինուորներէ ընտրուած կոմի – տէներ եւ դատարանները», կ'ըսէին սպաները :

Զինուորներէ ընտրուած կոմիտէներու եւ դատական մարմիններու մէջ ալ խիստ սակաւաթիւ էին այն զգաստարարական զինուորները եւ սպաները որ կրնային ազդեցութիւն ստեղծել, ի նպաստ բանակի :

Որոշ տեղեր ալ, զգաստարական համարուածները բանականացան իրենց դումարտակներէն սպաննուած զինուորներու ընտանիքներուն թոշակներ սահմանելով, դումարտակներու տնտեսական մասը հակակշռելով եւ անգիր զինուորներու կարգալ՝ դրել սորվեցնելու աշխատանքով :

Ընդհանուր առումով, ռուսական բանակները զարձան սանձարձակ, որոնց հետեւանքներէն տուժեցին ոչ միայն Ռուսերը, այլ եւ չէզոք Իրանը :

Թերեւս կարելի ըլլար համագործակցութիւն ստեղծել սպայութեան եւ զինուորներէ ընտրուած կոմիտէներու միջեւ, բայց այդ միջոցը երբեք չփորձեցին սպաները :

Սպաններու եւ զինուորութեան ընտրեալներու մէջ ծնունդ առած խուլ պայքարը հետզհետէ վերածուեցաւ ու տեղ հանդամանք ստացաւ եւ առիթ տուաւ որ զինուորները ոտքի ելլեն սպաներու դէմ :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Իսրայէլ կը հաւատի իր տարագիրն ալ

Տօքթ. Կոլոչթայն, Հրէական Գործակալու – թեան գանձապահը, որ Երուսաղէմ վերադարձած է Մ. Նահանգներէն եւ Եւրոպայէն, յայտարարեց թէ մինչեւ Սեպտ. 8 բոլոր հրեայ «տեղափոխեալները» (D. P.) պիտի պարպուին Գերմանիոյ զաղթակայաններէն :

Մէկ տարուան ընթացքին, մինչեւ 1949 Յունիս 30 յիսուն հազար Հրեաներ զաղթած են Գերմանիոյ ամերիկեան չրջանէն, իսկ 7000 հոգի պիտի հեռանան այս ամսու : Դէպի Իսրայէլ ներգաղթը մեծապէս պիտի դանդազի յառաջիկայ վեց ամիսներու ընթացքին : Միջոցներ ձեռք առուած են մօտ 75.000 տարագիրներու տեղաւորման համար : Տարուան առաջին վեց ամիսներու ընթացքին զաղթած էին 150 հազար հոգի :

Այս կարզադրութիւնը չի նշանակեր թէ որեւէ կաչկանդում հաստատուած է ազատ ներգաղթի համար : Միայն զանդուածային ներգաղթին է որ պիտի սահմանափակուի :

Տօքթ. Կոլոչթայն վերջացած կը նկատէ Գերմանիոյ հրեայ տարագիրներու խնդիրը : 7—8000 հիւանդներ, մեծ մասով հիւծախտաւոր, կը մնան հիւանդանոցներու մէջ : Վեց – եօթը հազար հոգի ալ տակաւին չեն որոշած թէ պաղեստինն պիտի երթան թէ Մ. Նահանգները : Մէկ տարի առաջ 165 հազար հրեայ տարագիրներ կային Գերմանիոյ մէջ : Այժմ հազիւ 30.000 հոգի մնացած են : Շատերը յարմարած են տեղական հասարակութեանց հետ եւ կ'ուզեն մնալ :

Ռումանիա եւ Հունգարիա արգիլած են արտագաղթը : Պուլկարիոյ 40.000 Հրեաները գրեթէ ամբողջովին Իսրայէլ փոխադրուեցան անցեալ տարի եւ միայն 5000 հոգի կը մնան :

Հրեաները 500 միլիոն մարք հատուցում կը պահանջեն Գերմանիայէն, Նացիներու կողմէ բռնագրաւուած կամ բռնի ծախուած սեփականութեանց փոխարէն : Դատախազները 25 հազար հոգի են, որոնց 600ը յաջողած են կարգադրել իրենց պահանջները, համագումար 500.000 մարք :

★

ՄԻԼՋԷ ՔԼԻՒՆԻ ԵՒ ԶԳԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ԳՕՏԻՆ

Միլջէ Քլիւնի, Փարիզի մինչադարեան արուեստի պատմական թանգարանը, որ փակուած էր 1939էն ի վեր, վերաբացուեցաւ անցեալ շաբթու :

Պատերազմը սկսած ատեն թանգարանին գանձերը այլուր փոխադրուեցան : Ցետոյ ներսէն եւ դուրսէն նորոգուեցաւ միառաւոր չէնքը, որ մնացած է ժե. դարէն : Կառուցուած էր իբրեւ Փարիզի բնակարանը Քլիւնիի վանականներուն (Պուրկունտի), որ եւրոպայի ամէնէն հարուստ եւ ազդեցիկ մենաստանն էր ատեն մը : Թանգարանի վերածուեցաւ մէկ դար առաջ, դառնալով ուխտատեղի մը միջնադարեան արուեստի եւ արհեստագիտութեան :

Այժմ դեղեցկօրէն վերանորոգուած է մասնաւորապէս ներսէն : Պատերը մաքրուած կամ նորէն ղարդարուած են, վնասուած պատուհանները փոխուած են սկզբնական ապակիներով : Աւելի լայն տեղ դրուած է միջնադարեան հաւաքածոներուն :

Նորոգութեանց միջոցին, պեղումներ կատարուեցան չրջակայ պարտէզներուն մէջ, ուր արդէն երեւան հանուած էին Գալլօ – Հռոմէական զաղթնիքներու աւերակներ : Հաստատուեցաւ որ այդ աւերակները չատ աւելի ընդարձակ տարածութիւն մը կը բռնեն քան կ'ենթադրուէր : Պեղումները պիտի չարունակուին եւ աւերակները հանրութեան առջեւ պիտի բացուին յառաջիկայ տարի :

Պատերազմէն առաջ, չատ մը հետաքրքիրներ թանգարանը կ'այցելէին տեսնելու համար «զգաստութեան գօտիները»ու հաւաքածոն, որ զինուած է թը լայնօրէն օգտագործեցին խոհարարները, ամբոխավարներ եւ բոլշեւիկեան գործակալները :

Զինուորներու եւ սպայութեան յարաբերութեանց, անվստահելի, նենգ եւ սանձարձակ մթնոլորտին մէջ հարկադրուած էին գործել «Վանի Հայկական» դումարտակն եւ Ասրպատականի քանի մը վաչտերը :

Եղաւ ժամանակ, որ ռուս սպաները, ի չարս որոց նաեւ ռուսական բանակներու մէջ ծառայող հայ սպաները խոովեցան, մէկ կողմ քաշուեցան, ինչպէս Վանի, նոյնպէս Ասրպատականի Ղոյ, Սալմաստ եւ Ուրմիա դաւառներու մէջ :

Գտնուեցան նաեւ տարրեր, որոնք ոչ միայն զինուորներու եւ սպաներու յարուցած տրամադրութիւնները չհաղորդեցին, այլեւ միջնեղային խնդիրներ յարուցանելով, չանացին եւ յաջողեցան գրգռել թէ զինուորները եւ թէ դրաւուած վայրերու այլազեղ բնակչութիւնը :

Եւ դարձեալ տուժողը Հայերը եղան :

Ա.ՋԳԻՆ

1850ին, վիպասան Փրոսփեր Մերիմէի թելադրութեամբ : Աւանդութեան համաձայն, միջնադարեան ապտետները այս գօտիներով կը կղպէին իրենց կիներուն մէջքը, Խաչակրութեան երթալէ առաջ, որպէսզի չսայթաքին ...

Սկեպտիկ պատմարան մը 1930ին խայտառակ – կեց այս պատմութիւնը, պնդելով թէ գօտիները եւ յարակից բացատրութիւնները հնարած էր Նիւրընպէրկի դարբին մը, խաբելով Մերիմէն, Ֆրանսական կառավարութիւնը եւ բազմաթիւ դրոց–բրոցներ ի սիրուս աչխարհի : Այս յայտնութեան վրայ գօտիները վերցուցին թանգարանէն :

Բայց, այս տեղափոխութենէն առաջ, չարխափան գօտիները ներչնչման աղբիւր հանդիսացան միջին տարիքով փարիզցի պարոնի մը, որ հատ մը չինել տալով, բունի կապեց իր երիտասարդ կնոջ : Դէպքը երեւան ելաւ տարի մը վերջը, երբ յուսախաբ կինը իր ողբերգութիւնը պատմեց դատարանին առջեւ, ամուսնալուծում պահանջելով ..

★

ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆ ՆԵՂՈՍԻ ՃԱՇԻՆԵՐՈՒՆ Դ�էՄ

Գերմանիոյ առաջնակարգ դիտնականներէն Հանս Շմիտ, որ այժմ եգիպտոս կը գտնուի, միտած է նոր դեղ մը՝ «Միտհասիլ», ոչնչացնելու համար մանր ճճի մը, որ կ'աճի Նեղոսի եւ բազմաթիւ ջրանցքներու մէջ : Այս ճճին մեծ աւերներ կը գործէ, դարերէ ի վեր : Այրեր եւ կիներ ջրանցքներուն եւ ջրասոյզ դաշտերուն մէջ լողացած ատեն, կը սողոսկի անոնց մորքին վրայ, եւ ի վերջոյ կը մտնէ աղիքներուն մէջ, յառաջ բերելով «պիլհարցիա» :

Քսան տարի առաջ, պրոֆ. Շմիտ առաջին ազդու դեղը գտաւ, որ կոչուեցաւ «Ֆուաատին» , թաղաւորին անունով : Այժմ կը փորձէ »Միտհասիլ»ը, որ աւելի զոհացուցիչ արդիւնքներ տուած է : Աւելորդ չեարդաճճին կը ծնի փոքր խղունչէ մը : Մէկ հատիկ խղունչը կրնայ 30.000 ճճի արտադրել :

Հիւանդութիւնը կը վարակէ բոլորը, առանց տարիքի եւ սեռի տարբերութեան : Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Եգիպտոսի 20 միլիոն բնակիչներուն 70 առ հարիւրը կը տառապի «պիլհարցիա»է, որ փարաւոններուն չատ հին է, եթէ ոչ անոնցմէ ալ հին : Մակարոյծին թրթուրը գտնուած է երեք հազար տարի առաջ թաղուած մարդկային մնացորդներու վրայ :

Շատ մը վարակեալներ կը փորձեն իրենց տադնապը մեղմացնել հաչիչով եւ ուրիշ թմրեցուցիչներով : Եգիպտոսի առողջապահական վարչութիւնը ամէն միջոց կը փորձէ վարակեալները պարմանելու համար, աչակցութեամբ օտար դիտնականներու : Միեւնոյն ատեն հետազօտութիւններ կը կատարուին, չարիքը արմատէն բուժելու համար, ոչնչացնելով այն խղունչը որ ջրային ճճիներ կ'արտադրէ այնքան առատութեամբ :

Եգիպտոսի առողջապահական նախարարութեան մէջ մասնաւոր բաժին մը հաստատուեցաւ ինը տարի առաջ, ամերիկացի Պարլոյի կողմէ, այս խղունչը եւ ճճիները ոչնչացնելու համար : Ամերիկացին ինքզինքը վարակեց ճճիներով — մինչեւ 220 հատ — հետեւանքները քննելու համար : Իր ապաքինումը տաժանելի եղաւ եւ չատ երկար տեւեց : Մարմինը լեցուած էր «չիչտոսոմ»ի հաւկիթներով եւ վիրաբոյժները ամբողջ բոյներ կտրեցին իր միսին մէջէն :

Ամերիկացի դիտնականին հետազօտութիւնը կը չարունակուի մինչեւ այսօր : Մօտ 7000 բանուորներ կանոնաւորապէս կը գործածուին ամբողջ Եգիպտոսի մէջ, մաքրելով ջրանցքները եւ դեղերու միջոցաւ ոչնչացնելով խղունչները : Կառավարութիւնը ամէն տարի աւելի քան երկու միլիոն ոսկի կը ծախսէ այս գործին համար :

Թերթերը կը գրեն թէ Եգիպտոսի բնակչութեան 14 միլիոնը կը տառապի պիլհարցիայէն եւ զինուորցուներուն 70 առ հարիւրը ետ կը ղըրկուին, նոյն հիւանդութեան պատճառով : Կառավարութիւնը, բժիչկները եւ դիտնականները զետեն թէ որքան զօրաւոր եւ ծաւալուն արմատներ ձգած է թշնամին (ճճին), բայց վստահ են թէ պիտի կրնան յաղթել, չնորհիւ արդիական միջոցներու :

Թ. Ա. Թ.

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ամսագիր, 27րդ տարի թիւ 5 (1949 Մայիս) : Գրական, պատմական եւ քաղաքական ճոխ եւ այլազան նիւթերու հետ, կը պարունակէ ողբացեալ ԵՂԻԱ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆի անտիպ մէկ թատերախաղը, «Աբչակ Բ.եւ Իչխանուհի Փառանձեմ» : Տարեկան բաժնեդին 6 տոլար : Հասցէ՝ — 212 Stuart St. Boston 16, Mass. (U. S. A.):

ԱՆԱՀԻՏ ԺԴ. տարի թիւ 2 (1948 Օգոստոս – Սեպտեմբեր) եւ ԺԵ. տարի թիւ 1 (1949 Յունուար Յունիս) : Տարեկան բաժնեդին 500 ֆրանք : Խմբագիր Ա. Զոպանեան, 9 rue Say, Paris (9):

ԱՐԴԱՒԱՆԴ ԱԿՕՄՆԵՐ (պատմուածքներ) : Գրեց՝ Սուրէն Մանուկեան : 364 մեծադիր էջ տպագրութեամբ : Տպ. Հայկ Թումայեան, Պոստոն, 1949 : Գին լաթակազմ 3 տոլար, թղթակազմ 2 տոլար : Հասցէ՝ — Sooren Manuelian, 35 — 03 , 34 Street, Long Island City, 5, N. Y. (U.S.A.):

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի անթելէն)

ԲԱԶՄԱԳՐՈՒԹԵԱՆ (փոլիկրաֆ) 48 տպարան կայ ներկայիս Հայաստանի մէջ։ Երեւանի Պոլիկրաֆիկ (բազմագիր) բաժանմունքը օժտուած է արհեստագիտական վերջին նորութիւններով։ Կան դունատիպ մեքենաներ որոնք կը տպեն նկարներ, ինչպէս եւ «զինկոկրաֆ» եւ տողաչար մեքենաներ, գրքի կազմարարական բաժիններով։ Տպագրատան տնօրէնն է Վահրամ Մանուկեան, որ միեւնոյն ատեն դիտութիւններու ակադեմիայի տպարանին վարիչն է։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ Դիտութիւններու Ակադեմիայի կենսաբանական բաժինը այցելած են Վրաստանէն, Ազրպէյճանէն, Թրիմէն եւ ուրիշ վայրերէ բազմաթիւ գիտնականներ։ Անոնք ծանօթացած են Հայաստանի այգեգործութեան, գիտահետախուզական աշխատանքներուն։ Վերջին տարիները Հայաստանի կենսաբանական բաժինէն տոքթորա ստացած են 14 հոգի եւ 47 հոգի ալ քննական ճառ։

ԴԵՐԱՍԱՆ ՊԵՏՐՈՍ ԱԴԱՄԵԱՆԻ ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ Սունդուկեան պետական թատրոնին մէջ տեղի ունեցած է հանդէս ի ներ կայութեան մայրաքաղաքի դիտութեան եւ արուեստի ինչպէս եւ դերասաններու, բանուորներու եւ ուսանողներու պատուիրակութեանց։ Հանդէսը բացած է յանճնաժողովի նախագահ Գուրգէն Բորեան։ Խօսած է Անուշաւան Վարդանեան։ Գեղարուեստական բաժինն իրենց մասնակցութիւնը բերած են Շարա Տալեան, Արմենակ Տէր Աբրահամեան, դերասաններ Վաղարշ Վաղարշեան, Ռուզաննա Ցակոբեան։ Այս առթիւ Հայաստանի պետական թանգարանի մէջ բացուած է ցուցահանդէս նուիրուած Պետրոս Ադամեանին։

ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱՆՔԻ տուներու մարզահանդէսին (սպարտակիատ) որ տեղի պիտի ունենայ Մոսկուայի մէջ, պիտի մասնակցին Հայաստանի մարմնակրթանքի կաճառէն 56 մարզիկներ, ինչպէս նաեւ կռւիմարտիկներու խումբ մը որուն կը մասնակցին Ալիխանեան, Սարգիսեան, Թոմասեան եւ ուրիշներ։

Ս. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԾՆՆԴԱԲԵՐԱԿԱՆ ամէնէն մեծ հիւանդանոցը կը գտնուի Երեւանի Ստալին պողոտային վրայ։ Կառուցուած է 1937ին։ Ունի երկու հարիւր մահճակալ, երեք աշխատանոց, դեղարանական բաժիններ։ Օրական չորս անգամ լաւ կերակուր կը տրուի ճրի։ Հիւանդանոցը ունի 26 բժիշկ եւ 160 քոյրեր որոնց վարիչն է փրոֆ. Վարդան Մարգարեան, որ 22 տարիէ ի վեր կ'աշխատի այդ ճիւղին մէջ։

ԵՐԵՒԱՆԻ ՍՊԵՆԴԵՐԵԱՆ պետական օփերայի մէջ տրուած են երեք մեծ ներկայացումներ. — Զայքովսքիի «Եւկինի Օնեկին», «Տամա տէ փիք» եւ Վերտիի «Թրավիաթան», որոնց իր մասնակցութիւնը բերած է Մոսկուայի մեծ պարիթոն եւ Հայաստանի ժողովրդական դերասան Պօղոս Լիսիցեան։

Ս. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ աւելի քան 13 հազար ուսուցիչներու քաղաքական — տեսական եւ մեթոտական եւ մանկավարժական դիտելիքները խոստացնելու համար, Երեւանի մէջ կը կազմակերպուի ուսուցիչներու որակաւորման կաճառ։ Հաստատութիւնը

ՋԱՑՆԵՐ ԴԱԽՍՒՒՆ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻՆ ԴՊՐՈՑԸ

ՄԱՐՍԷԼ, (յապաղած)։— Յուլիս 15ին տեղի ունեցան Կապոյտ Խաչի Պոմոնի դպրոցին տարեվերջի քննութիւնները։

Հաճելի էր մթնոլորտը, երբ ուսուցիչ Մ. Թաշճեան դասարանի կարգով հրաւիրեց աշակերտները պատասխանելու զանազան հարցումներու, ուղղագրութիւն եւ ընթերցում կատարելու։ Մայրենի բարբառին նախանձախնդիր ծնողներ հաճոյքով կը հետեւէին քննութեանց, ուր ուսուցիչը՝ բաւական խստապահանջ, կը կատարէր իր վրայ դրուած պարտականութիւնը։ Ներկայ է Պոմոնի Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը, կը հետաքրքրուի իւրաքանչիւր աշակերտի կատարած աշխատանքով։

Քիչ անդին աղջնակ մը կուլայ, անուշտ քննութեան նիւթերը «դժուար» ըլլալու են։ Երկու օժանդակ բայերն են որ դինքը կը նեղեն։ Ահա ուրիշ մը, երրորդ դասարանէն, որ կը ներկայացնէ իր անսխալ ուղղագրութիւնը։ Մեր հայորդիները հաճոյքով կը կատարէին իրենց քննութեան նիւթերը (ընթերցանութիւն, քերականութիւն եւ ուղղագրութիւն)։

Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը եւ ներկայ ծնողքները գոհ են ձեռք բերուած աշխատանքէն, ի տես հայ պատանիներու փութկոտութեան։ Այս առթիւ շնորհակալութիւն կը յայտնեն ուսուցչին որ բարեխղճութեամբ կատարած է իր պարտականութիւնը։

Աշակերտները ոտքի են, գոհունակ սրտով եւ խանդավառութեամբ կ'արտասանեն հետեւեալը.

— « Մենք կը սիրենք Ս. Սահակ Մեսրոպը, որովհետեւ անոնց այբուբէնը լուսաւորեց մեր մանուկ միտքը»։

Սիրելի « Ցառաջ », այս մանուկները Հայ են եւ Հայ պիտի մնան, եթէ մենք չթերանանք մեր ազգային պարտականութեան մէջ, մատի փաթթոց ընելով ճղճիմ հաշիւներ։

Ապրի Կապոյտ Խաչը։ — Թղթակից

ԿԵԱՆՔԸ ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

ՌՈՄԱՆ.— Յուլիս 14ի առթիւ կազմակերպուած մարզական մրցումներուն մէջ նշանաւոր հանդիսացան երկու հայ պատանի մարզիկները, Շէհէրլիեան եղբայրները։ Հեծելանիւի մրցումի մէջ երկրորդ հանդիսացաւ Փանօ Շէհէրլիեան, իսկ դրօշարշաւի մէջ 800 մեթր հեռաւորութեան վրայ երկրորդ տեղը չհեցաւ իր կրտսեր եղբայրը, Գրիգոր։

Յուլիս 17ին, Bois des Noixի գեղատեսիլ անտառին մէջ տեղի ունեցաւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը։ Կէսօրէն վերջ, ժամը 15ին սանուհիները «Ցառաջ նահատակ»ով բացին հանդէսը, որուն կը նախագահէր ընկերուհի Նուբիա Շէհէրլիեան։ Երդեցին ու արտասանեցին, ընկեր Մարտիրոս Քառլանեան, Խաչուհի Նուարդ Քէչէճեան, Սանուհի Մարի Քառլանեան, Խաչուհի Հերմինէ Սապոնճեան, ընկեր Աբրահամ Աբրահամեան, Խաչուհի Արմինէ Զաթրեան եւ փոքրիկն Ժընըվիեւ Ճիզմէճեան (Ուրֆացի)։ Որովհետեւ հաւ մը եւ չիչ մը չամփանայ վիճակահանութեան դրուելով կոկիկ դումար մը դոյացաւ մասնաճիւղին համար։ Ընկերուհի Գեղան Շինիկեան — Փափազեանը (Տէօրթեան) հրաւիրուած ըլլալով իրրեւ բանախօս, պարզեց Կապոյտ Խաչին գործունէութիւնը եւ համերաշխութեան կոչ մը ուղղեց, «Զանազ Հայը Հայ պահել սիրտերուն մէջ»։ Ընկ. Արլէնփափազեան, որ մօրը կ'ընկերանար հետաքրքրուեցաւ Նոր Սերունդի կեանքով։ Ընկեր Ցակոբ Պօյաճեան տուաւ հարկ եղած տեղեկութիւնները։

Վալանսէն ալ ընկեր — ընկերուհիներ եկած էին։— Պիլալի

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

Առնուվիլի « Նոր Սերունդ» նորակազմ մասնաճիւղին՝ «Կռւռվարէնց» խումբի բացման հանդէսը տեղի ունեցաւ Jeu de Paume Ecouenի, նախկին Ֆրանսացի ազնուականներու զբօսավայրին մէջ։

Փարիզի եւ արուարձաններու մասնաճիւղերու անդամներէն չատերը եկած էին քաջալերելու թոյլ կազմակերպութեան առաջին ձեռնարկը, Ալֆոր — վիլլիները մասնաւորապէս եկած էին բազմութեամբ։

«Կռւռվարէնց» խումբի անդամները ջանք չէին խնայած հանդէսը հաճելի դարձնելու համար, հակառակ ամպամած երկինքին։

Ժամը 4ին Տիրան Կռւռվարէնց բացաւ հանդէսը եւ բոլոր ընկերները հաւաքուած microի առջեւ երգեցինք «Մեր հայրենիք»ը։ Այդ միջոցին ընկերը, յամրաբար բարձրացուց եռագոյնը։ Ցաջորդաբար երգեցինք «Ցառաջ նահատակ»ը եւ քանի մը ժողովրդական երգեր։

Ցետոյ խօսք առաւ կեդր. վարչ. ներկայացուցիչը, Ն. Նիկողոսեան որ իր կարճ բայց դեղեցիկ ճառը վերջացուց հետեւեալ խօսքերով. — « Մեր առջեւ կան չատ մը դժուարութիւններ, սակայն պէտք է պայքարինք Հայու տոկունութեամբ եւ յաղթենք, որպէսզի արժանի յաջորդները դառնանք անոնց որ դլուխ հանեցին մեր ազգին վերածնունդը»։

Այնուհետեւ սկսան զուարթ երդն ու պարը, խաղն ու վազքը։

Այս տաք մթնոլորտին մէջ օրը իրիկուն եղած էր եւ ստիպուած էինք մեկնիլ։ Հանդիսականներու խնդրանքով փակումը կատարեց ընկեր Ֆ. Մկրտիչեան։ Բաժանումի պահուն, բոլորս միասին երգեցինք «Մշակ բանուորը», ընդհանուր խանդավառութեան մէջ։ Գեղարուեստական բաժնին մասնակցող ընկերուհիներն ու ընկերները թող նեբեն որ իրենց անունները դրի չեմ առած։

ՄԱՏԼԱՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Ecole Normaleի երաժշտական վերջին քննութեանց մասնակցած են 700է աւելի Ֆրանսացի եւ օտար ուսանողներ։ Ցաջողածներուն մէջ են Օր. Լիլի Եավրուեան, Պ. Սեդրակ Եավրուեան։

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՈՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԺԱ.

ԼԵՌՆԵՐՈՒ ԱԻԱԶԱԿԸ

— Ես ալ, պատասխանեց միջակը։

— Ես ալ, ետ չմնաց կրտսերը, եւ սիրտը թունդ ելած սպասեց տեսնելու, թէ հայրը որ մկկուն պիտի յանձնէր այդ դործը։

— Ինչպէս կը տեսնեմ, ամէնքդ ալ պատրաստ էք, եթէ Լեւոնիկս ալ հոս ըլլար, ան ալ ետ չէր մնար. բայց ան լաւ դործի է։ Դեհ, Կոստանդին, սկսէ. այդ պատիւը քեզի կռւտամ, իբրեւ ամենավոքրը։ Կը տեսնեմ որ աչքերդ անհամբերութենէ կը փայլին, լրացուց իր խօսքը Հարէլ։

Կոստանդին սպասցնել չտուաւ։ Վերցուց նեաը, դրաւ աղեղին մէջ, եւ վայրկեան մը դիտեց արծիւին պտոյտին ձեւը։ Հայր եւ որդի հետաքրքրութեամբ կը նայէին։ Արծիւը բաւական բարձր էր։ Ցանկարծ Կոստանդին հաստատուն ձեռքով քաշեց լարը, նշան դրաւ եւ արձակեց նետը։ Նետը սլացաւ վեր եւ հայր ու որդի տեսան, որ թռչունները թագաւորը տատանեցաւ, երերաց եւ ուժասպիտ ունենայ պատմութեան, Հայոց լեզուի եւ դրականութեան, ռուսերէն լեզուի եւ դրականութեան մաթեմատիքի, քիմիարանութեան ու բնագիտութեան, մանկավարժութեան եւ ուրիշ աշխատասենեակներ եւ դրադարան։

ընկեր Մարտիրոս Քառլանեան, Խաչուհի Նուարդ Քէչէճեան, Սանուհի Մարի Քառլանեան, Խաչուհի Հերմինէ Սապոնճեան, ընկեր Աբրահամ Աբրահամեան, Խաչուհի Արմինէ Զաթրեան եւ փոքրիկն Ժընըվիեւ Ճիզմէճեան (Ուրֆացի)։ Որովհետեւ հաւ մը եւ չիչ մը չամփանայ վիճակահանութեան դրուելով կոկիկ դումար մը դոյացաւ մասնաճիւղին համար։ Ընկերուհի Գեղան Շինիկեան — Փափազեանը (Տէօրթեան) հրաւիրուած ըլլալով իրրեւ բանախօս, պարզեց Կապոյտ Խաչին գործունէութիւնը եւ համերաշխութեան կոչ մը ուղղեց, «Զանազ Հայը Հայ պահել սիրտերուն մէջ»։ Ընկ. Արլէնփափազեան, որ մօրը կ'ընկերանար հետաքրքրուեցաւ Նոր Սերունդի կեանքով։ Ընկեր Ցակոբ Պօյաճեան տուաւ հարկ եղած տեղեկութիւնները։

Վալանսէն ալ ընկեր — ընկերուհիներ եկած էին։— Պիլալի

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

Առնուվիլի « Նոր Սերունդ» նորակազմ մասնաճիւղին՝ «Կռւռվարէնց» խումբի բացման հանդէսը տեղի ունեցաւ Jeu de Paume Ecouenի, նախկին Ֆրանսացի ազնուականներու զբօսավայրին մէջ։

Փարիզի եւ արուարձաններու մասնաճիւղերու անդամներէն չատերը եկած էին քաջալերելու թոյլ կազմակերպութեան առաջին ձեռնարկը, Ալֆոր — վիլլիները մասնաւորապէս եկած էին բազմութեամբ։

«Կռւռվարէնց» խումբի անդամները ջանք չէին խնայած հանդէսը հաճելի դարձնելու համար, հակառակ ամպամած երկինքին։

Ժամը 4ին Տիրան Կռւռվարէնց բացաւ հանդէսը եւ բոլոր ընկերները հաւաքուած microի առջեւ երգեցինք «Մեր հայրենիք»ը։ Այդ միջոցին ընկերը, յամրաբար բարձրացուց եռագոյնը։ Ցաջորդաբար երգեցինք «Ցառաջ նահատակ»ը եւ քանի մը ժողովրդական երգեր։

Ցետոյ խօսք առաւ կեդր. վարչ. ներկայացուցիչը, Ն. Նիկողոսեան որ իր կարճ բայց դեղեցիկ ճառը վերջացուց հետեւեալ խօսքերով. — « Մեր առջեւ կան չատ մը դժուարութիւններ, սակայն պէտք է պայքարինք Հայու տոկունութեամբ եւ յաղթենք, որպէսզի արժանի յաջորդները դառնանք անոնց որ դլուխ հանեցին մեր ազգին վերածնունդը»։

Այնուհետեւ սկսան զուարթ երդն ու պարը, խաղն ու վազքը։

Այս տաք մթնոլորտին մէջ օրը իրիկուն եղած էր եւ ստիպուած էինք մեկնիլ։ Հանդիսականներու խնդրանքով փակումը կատարեց ընկեր Ֆ. Մկրտիչեան։ Բաժանումի պահուն, բոլորս միասին երգեցինք «Մշակ բանուորը», ընդհանուր խանդավառութեան մէջ։ Գեղարուեստական բաժնին մասնակցող ընկերուհիներն ու ընկերները թող նեբեն որ իրենց անունները դրի չեմ առած։

ՄԱՏԼԱՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Ecole Normaleի երաժշտական վերջին քննութեանց մասնակցած են 700է աւելի Ֆրանսացի եւ օտար ուսանողներ։ Ցաջողածներուն մէջ են Օր. Լիլի Եավրուեան, Պ. Սեդրակ Եավրուեան։

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՈՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԺԱ.

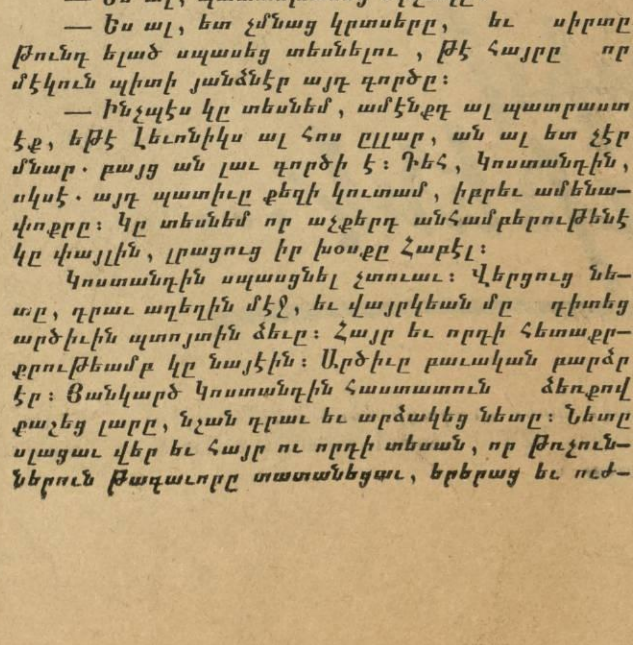
ԼԵՌՆԵՐՈՒ ԱՐԱԶԱԿԸ

— Ես ալ, պատասխանեց միջակը։

— Ես ալ, ետ չմնաց կրտսերը, եւ սիրտը թունդ ելած սպասեց տեսնելու, թէ հայրը որ մկկուն պիտի յանձնէր այդ դործը։

— Ինչպէս կը տեսնեմ, ամէնքդ ալ պատրաստ էք, եթէ Լեւոնիկս ալ հոս ըլլար, ան ալ ետ չէր մնար. բայց ան լաւ դործի է։ Դեհ, Կոստանդին, սկսէ. այդ պատիւը քեզի կռւտամ, իբրեւ ամենավոքրը։ Կը տեսնեմ որ աչքերդ անհամբերութենէ կը փայլին, լրացուց իր խօսքը Հարէլ։

Կոստանդին սպասցնել չտուաւ։ Վերցուց նեաը, դրաւ աղեղին մէջ, եւ վայրկեան մը դիտեց արծիւին պտոյտին ձեւը։ Հայր եւ որդի հետաքրքրութեամբ կը նայէին։ Արծիւը բաւական բարձր էր։ Ցանկարծ Կոստանդին հաստատուն ձեռքով քաշեց լարը, նշան դրաւ եւ արձակեց նետը։ Նետը սլացաւ վեր եւ հայր ու որդի տեսան, որ թռչունները թագաւորը տատանեցաւ, երերաց եւ ուժասպիտ ունենայ պատմութեան, Հայոց լեզուի եւ դրականութեան, ռուսերէն լեզուի եւ դրականութեան մաթեմատիքի, քիմիարանութեան ու բնագիտութեան, մանկավարժութեան եւ ուրիշ աշխատասենեակներ եւ դրադարան։

կսի առանց սպասելու որ Ռորհրդարանը վաւերացնէ պահանջուած վարկերը, Վերաշինութեան եւ մտական Հաստատութիւնը արտօնութիւն պիտի ստանայ 125 միլիոն տոլարի կանխավճար մը տալու կառավարութեան :

9.— Բացի 1.450.000.000 տոլարի վարկէն, օրէնքը իրաւունք կուտայ նախագահին — իրակա – նին մէջ՝ զինեալ ուժերուն — զէնքեր գնելու եւ ծախելու համաձայն օգնութեան ծրագրին, մինչեւ 100 միլիոն տոլարի : Այս յօդուածին նպատակն է դիւրութիւն ընծայել Հարաւ. Ամերիկայի պետութեանց, որպէսզի զէնք եւ ռազմանիւթ գնեն Մ. Նահանգներէն :

★ Թերթերը կը գրեն թէ բուռն վիճաբանութեանց դուռ պիտի բանայ Թրումընի այս նոր օրէնքը : Շարք մը ազդեցիկ ծերակուտականներ, գլուխն ըլլալով Վանտէնպէրկը եւ Թաֆթը, հակառակ են այս ծրագրին, տնտեսական եւ քարոյական պատճառներով : Ուրիշներ ալ դիտել կուտան թէ Մ. Նահանգները չեն կրնար զէնք ճարել օտար պետութեանց եւ թէ աշխարհի կէսը սպառազինելու փորձը յառաջ պիտի բերէ զինարշաւ մը՝ միւս կէսին դէմ : Բայց նախագահը վստահ է իր յաղթանակին վրայ :

★ Ահաւասիկ նախագահին ակնարկը՝ Մոսկուայի մասին.— «Մ. Միութիւնը՝ իր բուռն քարոզութեամբ, աշխարհի համայնավար շարժումին դաւադրական գործունէութեամբ եւ խաղաղութեան ժամանակի ամենամեծ բանակները պահելով, վախի եւ վտանգի մթնոլորտ մը ստեղծած է դիտակցաբար» :

Ֆրանսայի դաշինքը Ազգ. Ժողովին առջեւ

ՍԹԱԼԻՆ – ՀԻԹԼԷՐ ԴՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ազգ. Ժողովը երկուշաբթի օր չարունակեց Ատլանտեանի դաշինքին քննութիւնը, որ դեռ քանի մը օր ալ կրնայ տեւել :

Արտաքին նախարարը, Պ. Ռոպէռ Շուման յայտարարեց թէ կառավարութեան կարծիքով՝ դաշինքը մէկ մասն է ամբողջութեան մը, հետեւաբար անհրաժեշտ է անմիջապէս ձեռնարկել պահանջուած զինական օգնութեան, վաւերացումէն վերջ : Ուրեմն Ֆրանսա բաւական չի նկատեր դաշինքը՝ առանց զինական օգնութեան : Նախարարը նորէն չեշտեց թէ դաշինքը միայն պաշտպանողական եւ խաղաղասիրական հանգամանք ունի եւ երբեք պիտի չդրկէի Ֆրանսայի եւ Մ. Միութեան միջեւ կնքուած դաշնագիրներուն : « Եթէ Հիթլէր կրցաւ նախապատրաստութիւններ կատարել, պատճառը այն է որ Մ. Նահանգները բացակայ էին Եւրոպական գործերէն եւ միտքան չէին Եւրոպայի ազդեցութեան : Այսօր առաջին անգամ ըլլալով ցամաքային ընդհանուր պատուար մը կը բարձրանայ ամէն պատերազմին դէմ եւ ճիշդ չէ ըսել թէ դաշինքը կ'անտեսէ դերմանական վտանգը : Դաշինքը ուղղուած է ոեւէ նախապատրաստի դէմ, ո՛վ որ ալ ըլլայ : Ֆրանսա չի կրնար ընդունիլ համայնավար – ներուն առաջարկած երկընտրանքը,— մեկուսացում կամ հպատակութիւն Մ. Միութեան » :

Փոթորիկ մը պայթեցաւ, երբ նախկին նախարար Պ. Փիէռ Անռի Թէթժէն յիշեց 1939 Օգոստ. 23ի ռուսեւդերման դաշնագիրը՝ գաղտնի տրամադրութիւններով, որոնց համաձայն կը ճզդուէին երկու պետութեանց ազդեցութեան չրջանակները, պատերազմի յայտարարութենէն առաջ իսկ : Դաշնագիրը հողային փոփոխութիւններ կը տրամադրէր Լեհաստանի եւ Պալթեան երկիրներուն մէջ : Իսկ Սեպտեմբեր 28ի դաշնագիրը, որ նոյնպէս գաղտնի ատենագրութիւն մը կը պարունակէր, կը նուիրագործէր Լեհաստանի բաժանումը : « Այսպէս, միայն Փրուսիոյ թագաւորը եւ Ռուսաստանի ցարերը չէին որ կը բաժնէին Լեհաստանի աւարը, այլեւ Հիթլէր եւ Սթալին » :

Համայնավարները կատղեցան, եւ լուտանքներ տեղացին, « կեցցէ Սթալին» աղաղակելով : Պ. Թէթժէն չարունակեց ճառը.

— Ուրեմն միշտ վախ կայ թէ Քրէմլինի բռնաւորը, որ քաշուած է միջազգային համերաշխութենէն, պատերազմ պատրաստէ, հպատակելով իր բնաւորութեան տրամաբանութեան : Ահա թէ ինչու արեւմտեան ժողովրդապետութիւնները կնքած են Ատլանտեանի դաշինքը» :

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍի դահլիճը հրաժարեցաւ : Թագաւորը նոր դահլիճին կազմութիւնը յանձնեց Հիւսէյին Սըրրի փաշայի, որ 57 տարեկան է եւ անկախ եւ պիտի չանայ խառն կառավարութիւն մը կազմել մասնակցութեամբ չորս հոսանքներու :

ՊԱՊԸ քարոզ մը խօսելով Ս. Պետրոս մայր եկեղեցին մէջ, 15.000 կիներու առջեւ, ողբաց թէ « բարոյականը ինկած է ոչ միայն քաղաքներու, այլեւ գիւղերու մէջ, տարածելով հաճոյքի եւ շուայտութեան տենչը» :

Աթինէին կը հետապրեն թէ Պիրէոնի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց 24 առեւտրականներ եւ գործարանատէրեր որոնք ամբաստանուած էին թէ ամսական հազար սթերլին նպաստ կը վճարէին համայնավար կուսակցութեան, 1947էն ի վեր : Բոլորն ալ պիտի դատուին զինուորական ատեանի մը առջեւ :

ԿԵՂԾ ՀԱՑԱՐՆՈՑՆԵՐՈՒ գործին առթիւ ձերբակալուեցան խումբ մը Ալժերիացիներ : Բուն վարիչը, Ֆրանսացի մը, փախած է : Ինչպէս գրած էինք երէկ, կեղծ թղթադրամներուն թուղթը վարնոց է եւ ճերմակ մասերուն թափանցիկ նկարները չեն երեւար :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Բչ).— Սթերլին 1097 (925), տոլար 330.50 (350), զուից. ֆրանք 83.15 (85) : Նափոլէոն 4070, զուից. ոսկի 3760, սթերլին 4570, տոլար (20) 18.680, ճոյլ ոսկի (քիլօն) 574.000 ֆր :

ՀԱՑԻ ՏԱԳՆԱՊԸ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Պոլսոյ եւ Անատոլուի մէջ : Յուլիս 17ին, երբ առաջին անգամ հրապարակ ելաւ նոր եւ միատեսակ (սեւ) հացը, ահագին բազմութիւն մը խռնուած էր Պոլսոյ փուռերուն առջեւ : Թերթերը կը գրեն թէ կատարեալ պատերազմ էր, յաճախորդները իրար հրմշտկեցին եւ կոխոտեցին, շատեր ալ մարեցան ամրան տաքին : Բազմաթիւ յաճախորդներ տուն վերադարձան առանց հաց ճարելու : Նոր հացը 550 կրամ է եւ կ'արժէ 20 դրուշ :

Խանութի հետապատիի տարեդարձ

Նախաձեռնութեամբ Շավիլի Հ. Ց. Դ. « Արդութեան ենթակոմիտէի եւ հովանաւորութեամբ կեդր. կոմիտէին :

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՇԻՐԻՄՆԵՐՈՒ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ԺԱՄԸ 3ԻՆ

Դաշտահանդէսը Շավիլի Մոնփառնասի կայարանին մօտակայ անտառին մէջ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ ԲԱՐԶՐԱՑՕՍՈՎ : Առատ ու մատչելի պիւֆէ :

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Երկաթուղի Էնվալիտի, Մոնփառնասի եւ Սէն Լազարի կայարաններէն, հանրակառք Pont de Sèvresէն :

ԱՀԱՐՈՆեԱՆ Ակումբի Մատակարար Մարմինը կը խնդրենք բոլոր ընկերներէն եւ հայրենակիցներէն որոնք ըլլայ մտացութեամբ, ըլլայ թիւրիմացութեամբ նախկին Շահրիկեան գրադարանի դիրքերը ունին իրենց մօտ, հաճին անյապաղ վերադարձնել գրադարանի յանձնախումբին, որպէսզի հնարաւոր ըլլայ անոնց անբողջական ցուցակը կազմել, եւ մօտ ժամանակին Շահրիկեան գրադարանը բանալ հայ հասարակութեան առջեւ : Ահարոնեան ակումբի մատակարար մարմինը նպատակութեամբ կը յայտարարէ հայ հասարակութեան որ Ակումբը բաց է երկուշաբթի, երեքշաբթի, չորեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը ժամը 5էն 8ը բոլորին համար անխտիր :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպութեամբ Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. Պուլ. Օտտոյի «Խատիսեան» խումբի, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի եւ Ն. Ս. Շրջ. վարչութեան : Այս կիրակի ամբողջ օրը, Սէնթ Անտրէի օգտատուն պարտէզին մէջ :

ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ

ԱՆԻԼՒՈ ՊՈՒԱ ՖՈՒԼՈՄՊԻ Արամ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի ընկերները այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, Յանօթ սրճարանը : Կարեւոր օրակարգ : Մասնաւորաբար կը յիշեցնենք 86, 87, 88, 90, 92, 93 եւ 94 թիւ ընկերներու ներկայութիւնը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր. Կապ. Խաչի Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Կրընոպլի Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն իր անկեղծ ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Շ. Մխաքեանի, ընկեր Ժ. Մխաքեանի եւ բոլոր պարագաներուն իրենց մօր մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ «Ցառաջ»ի տարածման ֆոնտին :

★ Նոյն առթիւ ցաւակցութիւն յայտնելով, Ռոմանի Հ. Ց. Դ. « Քեռի» խումբը հազար ֆրանք կը տրամադրէ «Ցառաջ»ի տարածման ֆոնտին :

ՑԱՒԱՋ կը ևուիրեն

Մարսէյլէն Պ. Վ. Աչճեան այս տարի եւս վեցամսեայ « Ցառաջ» կը նուիրէ Պ. Զ. Աչճեանի Labarthe de Rivière (H. G.) :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէին « Մուրատ » գրադարանըվերաբացուած ըլլալով, տրամադրելի է հասարակութեան, կիրակի օրերը առաւօտեան ժամը 9—12, դպրոցի սրահը, Rue Joseph Brun :

ՓՐ. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉի Փարիզի մասնաճիւղը չորհակալութեամբ ստացած է, 2000 ֆրանք տիկին Անդինէ Հալուճեանէ :

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու : Դիմելով դերձակներու հայթայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆի
68, Rue Nationale , Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի դտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն. :
ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

Ets. DARON

LÉON DONIGUIAN et Cie.
Entreprise générale du bâtiment
Կը ստանձնենք չինութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ գործ, immeubles, pavillon ու զանազան նորոգութիւններ : Դիմել՝ 52 rue Gustave Courbet , Bagneux (Seine) : Հեռ. Alé. 47-86:

CHEZ MOUSSA

« A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, fruits frais կամ շիշ-էպապով եւ արեւելեան կերակուրներ :

ԱՐԻԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ Պ. ՀԱՑԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ՋԱՈՒԻ, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13e)
La Gérant : A. MERCERSIAN

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Արհամարիմ Հայուհիներ...

Գրեց՝ Կ. Փոլատեան

300 էջ, գինը 350 ֆրանք : Ստանալու համար դիմել.— « Ցառաջ»ի եւ « Արեւմուտք»ի խմբագրութեանց, Փարիզահայ գրավաճառներուն, ինչպէս նաեւ ուղղակի հեղինակի հասցէին.— G. Poladian, 92 Bld. Général Nollet, (La Rosière) , Մարսէյլ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Jeudi 28 JUILLET 1949 Հինգշաբթի 28 ՑՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5908–Նոր շրջան թիւ 1319

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

« Այլասերած, հայրենադաւ եւ լրտես» անուանելով Ալան Քումպարաճին, Պոլսոյ Թուրք թերթերը արտատպեցին անոր յայտնութիւնները՝ Le Mondeի մէջ. (տես Ցառաջ, Ցուլիս 14, 16, 17 եւ 19) :

Մխիթոյն ատեն գրեցին թէ այդ անձը Թուրքիայէն հեռանալով, անգլեամերիկեան մամուլին մէջ ալ թշնամական հրատարակութիւններ կատարած է :

Մենք չենք ճանչնար այս մարդը : Բայց, քաղաքատելով իր յայտնութիւնները բուն իսկ Թուրք մամուլին մէջ երեւցած տեղեկութեանց հետ, մեծ սարբերութիւն մը չենք տեսներ :

Իրար կը հրմչակեն դառն ճշմարտութիւննե – րը, խոստովանութիւնները, փոխադարձ մեղադրանքները՝ Թուրք թերթերուն մէջ :

Եթէ որոշ զգուշապահութիւն կը տիրէ դէն – ուորական ճակատին վրայ, լեզուները շատ լայն բացուած են տնտեսական – վարչական խնդիրնե – րու քննութեան առեն :

Նոյնիսկ օրուան իշխանութեան մարդիկը չեն փորձեր պարտկել համատարած ողբերգութիւնը՝ Պոլսէն մինչեւ Անատոլուի խորերը :

Ո՛րքան պերճախօս նկարագրութիւններ, վկայութիւններ՝ մանաւանդ «արեւելեան նահանգնե – րու» մասին :

Անցեալ Ցունիս 24—25ին, Թունդ կառավարական դրիչ մը, Ջալիհ Րըֆքը Աթայ, կը յայտարարէր թէ «դեռ մէկ դարու գործ ունինք» :

— « Քսանրիմիզ տարիէ ի վեր կ'աշխատինք Ցուաճել մեր սեփական Թուրքիան : Եւ սակայն այդ Թուրքիոյ հարիւրին ինանի՞ն մեր ձեռքին մէջ ո՞ – ևիւն՞ տասանսկի խնդիրը : Հեռուն մի՛ երթար անգամ մը նայեցէք Իսթանպուլի շուկաներուն եւ արուարձաններուն :

« Այդ չորերուն ամբողջովին տիրանալու համար պարտաւորուած ենք դեռ մէկ դար աշխատիլ» :

Շատ աւելի պերճախօս են կուսակցական պայքարներու առթիւ կատարուած խոստովանութիւն – ները : Ընդդիմադիրները առեն մը ի վեր սաստկացուցած են իրենց յարձակումները՝ պետական կուսակցութեան, «Հալքի»ի դէմ :

Ճէլալ Պայար, Դեմոկրատ կուսակցութեան վարիչը, անցեալ շաբթու բուռն ճառ մը խօսեցաւ Իզմիրի մէջ, ուր գաղտնի ժողով մը դումարած էր փոխ – վարչապետը, Նիհատ Էրիմ :

— « Կը զգանք թէ մեր հակառակորդները ևորաւոր խաղեր կը սարքեն եւ յետադիմական ծրագիրներ կը մշակեն : Եթէ այս մոլեռանդութիւննե – րը չանհետանան եւ նախկին մեթոտները շարունակուին, շատ փափուկ եւ վտանգաւոր կացութիւն մը պիտի ստեղծուի երկրին մէջ» :

Ճառախօսը այս առթիւ դիտել տուաւ թէ վերջերս յաճախադէպ դարձած են Հալքի գաղտնի ժողովները, « որոնց կը մասնակցին ոչ միայն կուսակալներ եւ պետական մարդիկ, այլեւ սպաներ» :

Աւելի ծանր մեղադրանքներ ուղղեց Թուրք քաղաքագէտ մը, Ֆուատ Քէօփրիւլի, ազդարարելով թէ Հալքը ահաբեկչական միջոցներու կը դիմէ, բայց իրենք չեն վախնար :

Ինչպէս յաճախ բացատրած ենք, ամէնէն ա – ւելի տնտեսական քայքայումն է որ մտահոգութիւն կը պատճառէ Անգարայի վարիչներուն :

Թէեւ հողագործական երկիր, Թուրքիան չի կրնար ճարել նոյնիսկ իր ժողովուրդին հացը եւ 300.000 Թոն ցորեն ապսպրած է Քանատա : Անօ – Թութեան ճայները կը հասնին Սեւ Ծովու ափերէն եւ «արեւելեան նահանգներէն» : Պոլսոյ մէջ անգամ իրար կը ծեծեն, մխօրինակ (սեւ) հաց մը ճարելու համար :

Իրենց նոր հովանաւորները, Ամերիկացիներն անդամ բացէ ի բաց կ'ազդարարեն թէ երկիրը չատ եւս մնացած է, բոլոր ճակատներուն վրայ :

Դեռ վերջերս էր որ Միջազգային Դրամատան դեր – տնօրէնը կը չեչտէր իր տեղեկագրին մէջ, քննական պատյտ մը կատարելէ վերջ.

— « Եթէ Թուրք ժողովուրդը կ'ուզէ որ իսկապէս յառաջդիմէ, պէտք է վերջ տալ Հիթիթներու չրջանէն մնացած հողագործական մեթոտներուն» :

Այս դեռ մէկ երեսն է Ամերիկացիներու կատարած քննութեան :

Շ.

Ջհր մէջ փութոգեի յոտեւներր եւ դաչիճներր

Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, L'Humanité, հետեւեալ քստութիւնը սահեցուցած էր երէկուան թիւին մէջ (27 Ցուլիս), «ԺԻԼ ՄՈՔ ԿԸ ՀԵՏԱՊՆԴԷ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԲԱՐԵԿԱՄ ՀԱՑԵՐԸ» խորագրին տակ.

— « Ժիլ Մոք (ներքին գործերու նախարարը) արգիլած է «Ձայն Փարիզի» թերթը, ֆրանսաբնակ դեմոկրատներու օրագիրը : Այս արգելքը վճռուած է առանց պատճառաբանութեան, համաձայն կանայական իրաւասութեանց զոր ներքին գործերու նախարարը կ'օգտագործէ ամէն անգամ որ յարձակի եկուորներու դեմոկրատ կազմակերպութեանց կամ թերթերուն վրայ :

Ճիշդ այն պահուն երբ հայ դեմոկրատներուն, եւ նախկին դիմադրականներուն թերթը կ'արգիլուի, Ֆրանսայի այս հաւատարիմ բարեկամները կը տեսնեն որ յետադիմական եւ հակախոր – հրդային խմբակցութիւններ, ինչպէս ԴԱՇՆԱԿՆԵ – ՐԸ (ստորագծուած) բարձր պաշտպանութիւններ կը վայելեն, թէեւ անոնց մէջ համախմբուած են լրտեսներ եւ դահիճներ որոնք ծառայեցին Նացիներուն » :

Մեզի համար դաղտնիք չէ թէ ո՛ր դիմակաւոր արիկանները համայնավար թերթին մէջ տպել տուած են այս գարշանքը, իրենց յատուկ բառերով եւ բանսարկութիւններով :

Այս թշուառականները ի զուր կը փորձեն չահագործել Դիմադրական ճակատի քանի մը ճըշմարիտ հերոսներու անունը, պարտկելու համար իրենց յայտնի եւ գաղտնի ոճիրները եւ խաչագողութիւնները :

Ազատ Ֆրանսայի բարեկամ կոչուելու իրաւունք չունին անոնք որ մասնագիտութեան վերածեր են լրտեսութիւնը, մատնութիւնը, եղբայրադաւ գրգռութիւնները եւ ղազաթ զառանցանքնե – րը, տարիներէ ի վեր :

Թող իրենց եւ իրենց հեռաւոր հովանաւորներու չարքերուն մէջ փնտռեն լրտեսներն ու դահիճները : Բոլորն ալ անմրցելի «լաուրիատ»ներ :

Երկրորդ անգամ է որ ձեռնհաս իշխանութիւնը կը փակէ իրենց թերթը, եւ տակաւին չտրվեցան թէ ինչպէս պէտք է խմբագրել ու տպել օտար թերթ մը, չհակասելու համար հիւրընկալ երկրին քաղաքականութեան :

Գալով «Իւմանիթէ»ի, առանձին կը խօսինք անոր հետ, ինչպէս խօսած ենք պատերազմէն առաջ, թարմացնելով քաղաքացի Մարսէլ Քաչէնի յիշողութիւնը :

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԻՐՈՊԱՑԻ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ վարկերուն օրի – նագիծը կը քննուի Միացեալ Նահանգներու խոր – հրդարանին մէջ : Թեր ու դէմ կարծիքներ կը յայտնուին : Ինամք մը աղդեցիկ ծերակուտականներ կը պահանջեն առաջարկուած դումարին կէսը միայն տրամադրել, որպէսզի Ամերիկան ծանր զոհողութիւններ չկրէ :

ՄԱՐՇԸԼԻ ՏՐԱԳՐՈՎ տրամադրուած դումարին 40 — 50 %ը կը պահանջէ Մեծն Բրիտանիա, 1949—1950ի տարեշրջանին համար : Մինչեւ հիմա կը ստանար 940 միլիոն տոլար. այժմ կ'ուզէ դանձել 1.500.000.000, տոլարի բացը դոցելու համար :

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը խստացուց իր քաղաքացիներու երթեւեկի կանոնները : Օգոստոս 1էն սկսեալ, բոլոր այն Ռումանացիները որ իրենց բնակավայրէն կը հեռանան 30 օրէն պակաս ժամանակշրջանի մը համար, պէտք է ոստիկանութեան լուր տան իրենց գացած տեղին համար : Եթէ բացակայ պիտի ըլլան աւելի քան 30 օր, պէտք է լուր տան երկու անգամ :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ նոր վարչապետը, Սըրրի փաշա, յայտնեցաւ առաջին համերաշխական դահլիճը կազմել 1937էն ի վեր :

ԿԵՂԾ ՏՈԼԱՐՆԵՐ հրապարակ հանուած են Փարիզի մէջ : Տասնըմէկ հոգի ձերբակալուեցան :

ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ձգախաժն ալ (քաուչու) Ռուսերը հնարած են, կը յայտարարէ Մոսկուայի անթելը, պնդելով թէ Սերգէյ Վասիլեւիչ անուն գիտնական մըն էր հնարիչը, որ մոռցած էր արտօնագիր առնել :

Աջալանտեանի դաշինքին վաւերացումը

ԲՈՒՌՆ ՎԷՃԵՐ ԵՒ ԿՌՓԱՄԱՐՏ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Ատլանտեանի դաշինքին վաւերացման առթիւ, ամէնէն յուզումնալից տեսարանը պարզուեցաւ երէքշաբթի օր, տեղի տալով բուռն միջադէպերու, կէս օրէն մինչեւ կէս դիշեր, մինչեւ առաւօտ :

Այդ օրուան առաջին բանախօսն էր նախկին նախարար մը, Պ. Միշըլէ, ուղեկից զօր. տը Կոլի կազմակերպութեան : Բանախօսը ռազմավարական տեսութիւններ պարզեց Եւրոպայի, եւ մասնաւո – րապէս Ֆրանսայի պաշտպանութեան մասին, պաշտպանելով Ատլանտեանի դաշինքը : Մինչ կը խօսէր, համայնավարները սկսան խլրտիլ եւ ընդմիջել : Մէկը, Պ. Ռամէթ, յանկարծ պոռաց.

— Կը խօսիք յանուն զօրավարի մը որ երբեք ռազմադաշտին վրայ չէ գտնուած. (բուռն բողոքներ) :

Պ. ՄԻՇԸԼԷ.— Ի՛նչքան ալ կը վայլէ ձեզի այդ խօսքն ըսել, դասալիք : Դուք որ դիտէք թէ զօր. տը Կոլ չհեգեաւ Մոնքոռնէի ճակատամարտը :

Աղմուկը հետզհետէ կը սաստկանար : Բանա – խօսը այս առթիւ մեղադրեց համայնավարները թէ չեն պատուած յիշատակը իր աքսորի ընկերոջ՝ Միփոհան Քինէի, «սքանչելի Ֆրանսացի, լաւ համայնավար որ մեռաւ Տախաուի արգելարանին մէջ : Իր միակ յանցանքը եղած էր դատապարտել գերմանեւխորհրդային դաշինքը, 1939ին» :

Այս մեղադրանքին վրայ, համայնավար երեսփոխան մը հեգնական խօսքեր ուղղեց.

— Պ. Միշըլէ, պատահաբար դիմադրական դարձած այս մարդը որ փորձած է արժանաւոր դիմադրական մը դառնալ, 1942 Սեպտ. 27ին դաւաճան Փեթէնի յայտնած է իր մեծարանքի եւ սիրոյ հաւատիքը... Հետեւաբար, իրաւունք չունի հայրենասիրութեան եւ քաջութեան դասեր տալու :

ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄԸ ԻՐԱՐ ԿԸ ԾԵԾԵՆ ՆՐԲԱՆՑՔՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Նախկին նախարարը բոլորովին գունաթափ, յաղթեց դէպի բեմ : Եւ յայտարարեց.

— « Ես 1940 Ցունիս 17ին թռուցիկ մը հրատարակեցի որ կը սկսէր հետեւեալ բառերով. — «Պատերազմի ատեն, ան որ անճնատուր չըլլար, մինչ իրաւունք ունի քան ան որ անճնատուր կ'ըլլայ» : Այդ միջոցին, ես ի զուր փնտռեցի ձեզ, պատրաստ համայնավարներ, ցրուել տալու համար թռուցիկը, (ծափեր) : Դուք Դիմադրական ճակատին միացաք ինձմէ եւ ուրիշներէ մէկ տարի եւ երեք ամիս վերջը ... :

Բանախօսը այս առթիւ պատմեց թէ ինչ մեծարանքներու արժանացած էր Պոլիվի համայնավարներուն կողմէ, եւ ցոյց տուաւ իրեն նուիրուած եռագոյն մը, (ծիծաղներ) :

Դադարի պահուն, երբ Պ. Միշըլէ դուրս կ'ելլէր, երկու համայնավար երեսփոխաններ չրջապատեցին զինքը, յարձակելու տրամադրութեամբ : Եւ ահա ծեծկըռուքը սկսաւ : Պ. Միշըլէ պատասխանելով առաջին հարուածին, թռցուց հակառակորդի մը ակնոցը : Զարհուր երեսփոխան մը, Պ. Միւթէր (ան որ ծանօթ ճառը խօսեցաւ Ազգ.ժողովին մէջ, Հայերու մասին), օգնութեան հասաւ նախկին նախարարին, բայց բռունցքի հարուած մը ստացաւ դէմքին, համայնավար երեսփոխանի մը կողմէ, որ զսպուեցաւ թղթատարական նախարարին՝ Պ. Լօժէն Թոմայի միջոցաւ (ընկերվարական) :

Հանդարտութիւնը վերահաստատուելով, վիրաւորները փոխադրուեցան դարմանատուն : Պ. Միւթէրի աչքը կապուցած էր, քիթը ուռած եւ բամպակով ծածկուած :

Երբ նիստը վերսկսաւ, նախագահը՝ Պ. Էռիօ ցաւ յայտնեց «անորակելի միջադէպերուն առթիւ», ձաղկելով «մատնութեան գարշելի սովորութիւնները», (բուռն ծափեր) :

ՄԻՋԱԴԷՊ ՄԸՆ ԱԼ ԱԼՃԵՐԻՈՑ ՄԱՍԻՆ

Երկրորդ միջադէպը ծագեցաւ Ալժերիոյ եւ Ֆրանսայի Մեզերնայի եւ նախագահ Էռիոյի մասին : Առաջինը դանդատեցաւ որ Ալժերիան ալ առնուած է Ատլանտեանի դաշինքին մէջ, իբրեւ Ֆրանսական նահանգ մը : «Ալժերիան Ֆրանսական նահանգ մը չէ, բսաւ, ան իր անկախութեան համար կը կռուի ԺԴ. դարէն ի վեր» :

Արտաքին նախարարը բացատրեց թէ Ֆրանսական կառավարութիւնն էր որ պահանջեց Ալժերիան ներմուծել դաշինքին մէջ : Եւ աւելցուց. — « Եթէ դուք ձեզ Ֆրանսացի չէք նկատեր, ի՞նչ գործ ունիք այս բեմին վրայ» :

ՄԵԶԵՐՆԱ.— Ես այս ժողովին մէջ կը գտնուիմ 1946էն ի վեր, իսկ դուք մեր երկիրը մտած էք 1830էն ի վեր :

ԶԱՑՆ ՄԸ.— Դուք Ֆրանսացի երեսփոխա՞ն էք թէ ոչ :

ՄԵԶԵՐՆԱ.— Ես ընտրուած եմ Ալժերիոյ ժողովուրդին կողմէ, անոր չահերը պաշտպանելու համար : Ֆրանսացիներու ներկայութիւնը չէ որ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԿԻՐՔ ԵՒ ԱՏԵԼՈՒԹԻՒՆ...

Նախանձ, կիրք եւ ապերախտութիւն լեցուցած են հոգիները մեր հակառակորդներուն, մասնաւորապէս Թամկավարներուն, որոնք մանաւանդ ասոր վերջին քանի մը շաբաթներուն նոր արշաւի մը սկսած են մեզի դէմ:

Ահաւասիկ՝ այս տարուան Մայիս 28ի չքեղ ու աննախընթաց տօնակատարութիւնները են, որոնք անցած են ամէն տեղ ազգային մարմիններու եւ ժողովրդական խուռն բազմութեանց մասնակցութեամբ:

Հայաստանի դրացի երկրի մը՝ Իրանի զանազան քաղաքներուն մէջ, տօնուած է Մայիս 28ը: Եւ մինայն Թէհրանի մէջ հանդէսին ներկայ եղած են 8000 Հայեր: Եգիպտոսի մէջ փակուած են բոլոր գաղթոցները: Նոյնը տեղի ունեցած է Լիբանանի, Սուրիոյ մէջ եւ այլուր: Եւ մեր հակառակորդները, անզօր կատաղութեամբ բռնուած, դրսեւորելով իրենց սեւ հոգին, թոյն է որ կը թափեն Մայիս 28ի վրայ:

Թամկավար պարոն մը, որ 1918 — 20ին Թիւրքիոյ կովկաս ու Հայաստան է եղած, իր յայտարարութեամբ՝ Դաշնակցական ականաւոր գործիչներու հետ է տեսնուած, «Պայքար»ի քանի մը թիւերուն մէջ ստորագրած յօդուածներով ՄԱՑԻՍ 28ը ՍԵՒ ՕՐ է յայտարարած: Ահա քանի մը տող այդ պարոնի գրութենէն.—

Գերմանիա – Թուրքիա պարտութեան 1918 Նոյեմբեր 11ը աւելի մեծ համազգային ուրախութեան օր է, քան Թուրքիայի վիժուածք Մայիս 28ը: ... Երբ հայ ժողովուրդի ականջն հասաւ Նոյեմբեր 11ի լուրը, լի թոռերով ազատ ու թեթեւ շունչ քաշեց ան, որովհետեւ վերջապէս պատռուեց Մայիս 28ի օրուան հիւսած խեղդիչ օղակը: (Տես «Պայքար», Յունիս 12):

Ահա այսքան իրական ու զարչելի են Թամկավարները: Թուրքը մտեր էր Արարատեան Դաշտ. Ալէքսանդրապոլէն յետոյ ան կը պատրաստուէր գրաւել նաեւ Էջմիածինն ու Երեւանը՝ հայութեան երկրորդ մեծ հատուածը եւս բնաջնջելու համար. մեր ժողովուրդը մեծով ու պզտիկով ոտքի կանգնեցաւ, լման չաբաթ մը զանազան ճակատներու վրայ անհաւասար թշնամիին դէմ կռիւ մղեց, յաղթեց եւ հաշտութիւն պարտադրեց անոր: Թամկավար ստորակները փոխանակ այդ Մեծ Օրուան առջեւ ծունկի գալու, ինչպէս ասկէ առաջ՝ այսօր ալ կը չարունակեն բողոքել՝ թէ ինչո՞ւ Դաշնակցութիւնը կռուեցաւ Թուրքին դէմ եւ ստեղծեց «Մայիս 28ի սեւ օրը»...:

1918 Մայիս – Յունիս ամիսներուն ժողովրդական կուսակցութեան անդամ Մ.Ք. Պապաջանեանները, կամ բոլշեւիկ Արամայիս Երզնկեաններն անդամ չեղան այսքան կոպիտ, կրքոտ, նախանձոտ ու ապերախտ. զէթ այդ օրերուն անոնք յարգանք ու ակնածանք ունեցան դէպի Մայիս 28ը: Իսկ Թամկավար «Պայքար»ները, ինչպէս 30 տարի առաջ, այսօր ալ մնացած են նոյն նեխած ու գարշահոտ հոգիները:

Լորճնաչուրթն փառաբանելէ ետք Նոյեմբեր 29ը, զոր Լենին ու Ստալին չնորհեր են մեզի, «Պայքար» իր «անուանի» աշխատակցին միջոցաւ կը գրէ.—

« 1918 Մայիս 28էն մինչեւ 1920 թուի վերջը, Դաշնակցութիւնը մատը մատին չզարկաւ հայ պետականութիւն կազմակերպելու: Շուկէս տարի եռեւառ ճնշած, Դաշնակցութիւնը երազեց թէ ե՞րբ օտարները պիտի բարեհաճին մարդիկ ուղարկել՝ երկիրը կազմակերպելու: Դաշնակցութիւնը մէկ հատ հիմնաւոր գործ չկատարեց, ան չկառուցանեց նոյնիսկ մէկ հատ տուն: Բազկաթոռներու վրայ ճնշած, Դաշնակցական լիտըրները միշտ ե՞րբ զներ հիւսեցին...

(« Պայքար », 1949, Յունիս 18 եւ 19):

Հայոց նորագոյն պատմութեան ամէնէն հերոսական շրջանը ստեղծող Դաշնակցութեան հանդէպ ահա այսպիսի վճիռ կ'արձակեն Թամկավար որձ եւ էգերը:

Դաշնակցութիւնը շուկէս տարի ոչինչ ըրած է: Ուրեմն, 1920 Դեկտեմբեր 2ին Բոլշեւիկները հրաչքով երկինքէն ժառանգ ստացան Հայաստանի Հանրապետութիւնը:

Զօդ, Աղպապա, Զանգիսպասար, Վէտիպասար, Միլլի Զոր, Շարուր, Զանգեզուր եւ այլ շրջաններ, որոնք Թրքութեան որջեր էին, իրենց դաւադիր տարրերէն մաքրուեցան ինքնաբերաբար՝ դառնալով սեփականութիւնը հայ ժողովուրդին: Դաշնակցութիւնը չունեցաւ այդ գործի մէջ որեւէ մասնակցութիւն ...:

կամ, խրճիթ մը չինելու չափ իսկ գործ չէր, եթէ 1918 Մայիս 28ին, ընդամէնը 11.000 քառ. քիլմ. տարածութիւն ունեցող մեր հայրենիքի սահմանները լայնցան քանի մը անգամ եւ Եռագոյնը իր թեւերուն տակ առաւ հողային լայն տարածութիւններ:

Գործ չէր, եթէ Հայաստանի մէջ նոր քաղաքներ հաստատուեցան.— Ղարաքիլիսէ, Ջալալ Օղլի, Աչտարակ էջմիածին եւն.:

Գործ չէր, եթէ հայկական բանակը վերակազմուեցաւ եւ իր թիւը հասցուց մինչեւ 60.000ի:

Գործ չէր, եթէ բացուեցան հարիւրաւոր նոր դպրոցներ, մասնագիտական վարժարաններ եւ նոյնիսկ համալսարան:

Գործ չէր, եթէ սոված հայութիւնը ալիւր, սերմնացու եւ երկրագործական գործիքներ ստացաւ:

Գործ չէր, եթէ ստեղծուեցան պետական հիմնարկութիւններ, որոնք հայացուեցան չատ կարճ ժամանակի ընթացքին:

Գործ չէր, եթէ խճուղիներ չինուեցան եւ հարիւրաւոր գիւղեր իրար միացուեցան:

Բայց գործ էր, երբ Դաշնակցութեան արիւնքրտինք թափելու օրերուն, Թամկավարներ Փարիզի ու Պոսթընի մէջ զբաղեցան ճիարշաւներով, կամ սալոններու մէջ սպասարկեցին փափկասուն տիկիններու, ինչպէս այսօր ալ անոնք իրենց կաշիներէն դուրս կուգան «Հայր Ստալինի» փառաբանութեան մէջ ետ չմնալու համար իրենց կարմիր աղբարիկներէն:

Այս վերջին կէտի մասին սակայն երկու խօսք մեր վաղուանթիւով:

(Խմբագրական՝ «ՀԱՑՐԵՆԻՔ»ի)

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հիւլէական ուժին առաջին կիրառները

Գիտութիւնն ալ ունի իր քմայքները: Նորութիւն մը չէ անշուշտ այս երեւոյթը, բայց աւելի այժմէական ու չահեկան դարձաւ այն օրէն ի վեր, երբ Ամերիկացիները առաջին հիւլէական ռումբը նետեցին Ճափոնի Հիրոշիմա եւ Նակազաքի քաղաքներուն վրայ, հնձելով հարիւր հազարաւոր կեանքեր, քանի մը վայրկեանի մէջ:

Շնորհիւ մասնաւորաբար չողարձակ ուժերու (ռատիօ – աքթիվ), որոնց գործած ազդեցութիւնը կենդանական ու բուսական աշխարհին վրայ՝ կը պարզէ չատ տարօրինակ երեւոյթներ, գիտունները կը գտնուին նոր հարցականներու առջեւ:

Աշխարհի գիտունները, որոնք հիւլէական ռումբը ստեղծեցին ի դին հսկայական զոհողութեանց, բնաջնջելու համար մարդկային կեանքերը, հիմա կը չանան օգտագործել այդ ուժը ի նպաստ մարդոց բարութեան: Ու հաստատելու հին առացուածքը. «Ամէն չարիքէ բարիք կը ծնի»: Արդեօ՞ք:

Անգլիական թերթի մը աշխատակիցը կը կարծէ թէ՝ աւելի քան երեք հազար գիտուններ մանրազնին ուսումնասիրութեան կ'ենթարկեն, ռումբին գործած ազդեցութիւնը՝ մարդոց՝ կենդանիներուն, ձուկերուն, բոյսերուն եւ ջուրին վրայ:

Քննութեան կ'ենթարկուին ոչ միայն Հիրոշիմայի եւ Նակազաքիի վերապրողներն, այլեւ Նոր Մէքսիկայի եւ Պիքինիի բոյսերն ու ձուկերը: Կ'ուսումնասիրուին հիւլէական ուժին չնորհիւ յառաջ եկած հիւանդութիւնները եւ անոնց դէմ պայքարելու կարելիութիւնները:

Այս ուղղութեամբ կ'աշխատին, Թոքիոյ, Հիրոշիմայի եւ Նակազաքիի մէջ, չուսուն ամերիկացի եւ 125 Ճափոն բժիշկներ ու մասնագէտներ: Անոնք պիտի քննեն ամէն տարիքի հիւանդ թէ առողջ 300.000 անձեր, անոնց ստացած այրուցքի սոլինները: Եւ վերջապէս մարդիկ, որ թէեւ առողջ երեւոյթ ունին, բայց յանկարծ նորատեսակ հիւանդութիւններէ կը վարակուին:

Նոր Մէքսիկայի անապատին մէջ արձակուած հիւլէական ռումբին հետեւանքներուն անդրադարձումները իմացուեցան երեք ամիս վերջը միայն: Սակայն ոչ այն վայրէն, ուր ռումբը նետուած էր, այլ երեսուներկու քիլոմեթր հեռու արօտավայրէ մը, ուր ձիեր ու կովեր կ'արածէին: Տարօրինակը այն եղաւ որ, գորչագոյն ձիերը սպիտակահեր դարձան, կարմիր կովերը գորչագոյնի վերածուեցան, ադարակապանի մը սեւ կատուն ալ ճերմակի փոխուեցաւ:

Գիտուններու հետազօտութիւններէն կը հետեւի, որ ռումբին պայթիւնէն վերջ, «ռատիօ – աքթիվ» ճառագայթներու նուրբ անձրեւ մը տեղացած է կենդանիներու վրայ, եւ դունափոխած զանոնք:

« Հիւլէական ցօղ »ին ենթարկուած այս կենդանիները կը խնամուին Մ. Նահանգներու մասնաւոր ախոռներու մէջ: Բայց արդէն սկսած են մեռնիլ ամէնքն ալ նոյն հիւանդութեամբ. — Անոնց աւիշի գնդիկները կը չքանան, չնորհիւ ճառագայթներու ազդեցութեան:

Կենսաբանները կը քննեն եւ կ'ուսումնասիրեն այդ կենդանիներուն կաթը, ինչպէս նաեւ անոնց կազմախօսական փոփոխութիւնները, որոնք տեղի ունեցան երեք տարուան ժամանակաչրջանին: Այդ ուղղութեամբ անոնք հաւաքած են թանկագին նիւթեր, ապագայի աւելի լայն հետազօտութիւններու համար: Եւ ուսումնասիրելու հիւլէական ուժին արդիւնքը՝ պայթիւնէն վերջ:

Մասնագէտներ կ'աշխատին ի հաշիւ Ամերիկայի հիւլէական ուժի չանճախումբին, քննելու թէ կարելի՞ է «ռատիօ – աքթիվ» ճառագայթներու ազդեցութեամբ, աւելցնել խոտերուն կամ հացահատիկին աճումը: Դրական արդիւնքի չեն հասած տակաւին:

Ուրիշ հետաքրքրական դէպք մը:

Ճափոնցի պարտիզպաններ զարմանքով դիտեր են, որ իրենց պարտէզներուն բոյսերն ու տունկերն անգամ տարօրինակ ձեւեր ու համեմատութիւններ ստացած են: Հիրոշիմայի մէջ գտնուած է խոտ մը, որ մարդս երիտասարդացնելու չատկութիւնն ունի: Գիւղացի մը կերած է զայն եւ քանի մը օր վերջ, զարմանքով տեսած է, որ մազերը սկսած են սեւնալ, դէմքը երիտասարդական առողջ փայլ մը ստանալ: Ժողովուրդը խուժած է այդ մոգական բոյսին վրայ. այն աստիճան որ Ամերիկացիները մեծ դժուարութեամբ ճարած են անկէ, եւ տարրալուծական փորձերու ենթարկած: Արդիւնքէն կը պարզուի չողարձակումներու (ռատիօ – աքթիվ) ազդեցութիւնը անոր վրայ:

Կը գտնուի՞նք արդեօք դարուն մէջ, ուր մարդիկ պիտի կրնան ապրիլ Մաթուսաղայի չափ:

Ա. Հ.

Եգիպտոսի գաղութ իր հոգերով

Գահիրէի Քաղաք. Ժողովի (1946—1949) տեղեկագրէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները. —

1946 Յունիս 30ի պաչտօնագրով մը Գահիրէի կառավարչատունը հաղորդած է Ազգ. Առաջնորդարանին թէ Ներքին գործերու նախարարութիւնը նկատողութեան առած է եւ ընդունած համայնքին կազմական կանոնագիրը: Ըստ այս կանոնագրին 9րդ յօդուածին, թեմական ժողովը կազմուած պիտի ըլլայ 24 աչխարհական եւ 2 կրօնական անդամներէ: Թեմականի ընտրութիւնները պէտք է կատարուէին Գահիրէի եւ Ալէքսանդրիոյ մէջ, պայմանաւ որ եգիպտահպատակ հայրենակիցներ միայն իրաւասութիւն ունենան ընտրութեանց մասնակցելու:

Որոչուած էր 1949 Փետրուարին կատարել ընտրութիւնները, սակայն կառավարութիւնը հրահանգած է յետաձգել, նկատելով որ երկրին մէջ տիրող կացութիւնը ձեռնտու չէ ընտրութիւններ կատարելու:

Ազգ. Առաջնորդարանի տնտեսական կացութիւնը գոհացուցիչ է: Առաջնորդարանը, բացի արժէթուղթերէ, դրամատուներու մէջ ներկայիս ունի 33.500 ե. ոսկի, որուն 20 հազար ոսկին պահեստը կը կազմէ: Նախորդ շրջանի տրամադրելի դումարներով վարչութիւնը գնած է քանի մը կալուածներ: Գնուած են 1203 ե. ոսկիի ջուրի ընկ. արժէթուղթեր: Գնուած են նաեւ 6457 ոսկի արժէքով Սուէզի պարտատոմսեր: Նկատելով ապրուստի պայմաններու աղուիքիւնը, պաչտօնեաներուն թոշակներուն վրայ յաւելում եղած է:

Կատարուած է երկու անդամ հանգանակութիւն, առաջինը ի նպաստ ներգաղթի Փոնտին 300 ե. ոսկի, երկրորդը ի նպաստ Պաղեստինի հայ աղէտեալներուն, ուրկէ գոյացած է 5237 ե. ոսկի, մէջն ըլլալով Սուտանի եւ Աղեքսանդրիոյ հանգանակութիւնները:

1947, Սեպտեմբեր 3ին առաջին կարաւանով Հայաստան մեկնած են 1600 հոգի: Երկրորդ կարաւանին 2000 հոգին չէ կրցած ճամբայ ելլել, եկիպտոսի մէջ ծագած քոլերայի հիւանդութեանէ տեւանքով: Անոնց ապրուստի եւ բնակարանի հոգը ստանձնած է Հ. Բ. Ը. Մ.ը եւ ծախսած 11.430 ե. ոսկի մինչեւ որ յաջողած են ճամբայ ելլել 1948 Օգոստոս 22ին: Ազգ. Առաջնորդարանը յատկացուցած է կօշիկի եւ Հայաստանի օդնութեան փոնտերը, ինչպէս նաեւ 3188 ոսկիի դրամ մը:

Հելիոպոլսոյ մէջ եկեղեցի կառուցելու համար Օհանիկ Պոտուբեան բացի իր կենդանութեան տուն նուիրած 12.000 ե. ոսկիի դրամարկղն, հանգուցեալ բարերարը նուիրած է նաեւ 1000 ե. ոսկի:

Ազգապատկան հողային կալուածները գլխաւոր աղբիւրը կը կազմեն Առաջնորդարանի եկամուտին:

18.816 քառ. մեթր հող գնուած է Հելիոպոլսոյ մէջ, վերածելու համար գերեզմանատան:

Ներկայիս Գահիրէի Գալուստեան վարժարանը, Պուլաք եւ Շուպրա միասին, ունի 682 աչակերտ: Ուսուցչական կազմը կը բաղկանայ 22 բարձր. նախակրթարանի եւ նախակրթարանի բաժիններէ: Մանկապարտէզ 12, այցելու ուսուցիչներ 12:

Ծախք.— 1946—47, 10.395 ե. ոսկի, 1947—48 9230 ե. ոսկի, 1948—49 մինչեւ Փետրուար 6771 ե. ոսկի:

Ներկայիս հայերէն լեզուէն վերջ կուգան՝ արաբերէն, անգլերէն եւ ֆրանսերէն լեզուները:

Աչակերտներու առողջական վիճակը ընդհանրապէս գոհացուցիչ եղած է: Տիկիններէ եւ օրիորդներէ կազմուած խնամակալ մարմինը նախա-

ֆինանսական դեր կատարած է վարժարանի աղքատիկ աշակերտներու համար :

Գալուստեան Սդզ· Վարժարանի դեռինը ներ–կայիս սեփականութիւնը դարձած է ազդին :

Նուպարեան վարժարանի աշակերտներու թիւն է 171 մանչ եւ աղջիկ, իսկ Մերճանեան մանկա–պարտէզի աշակերտներուն թիւը 134:

Նուպարեանի ուսուցիչներու թիւն է 11 մնա–յուն, 10ը այցելու, իսկ Մերճանեան մանկապար–տէզը ունի 8 մնայուն եւ մէկ այցելու ուսուցչու–հի :

Նուպարեան վարժարանի կրթական դործու – նէութիւնը եղած է գոհացուցիչ: Վարժարանի նիւ–թական մուտքին գլխաւոր աղբիւրները կը կազմեն աշակերտներու ամսաթոշակները: Դպրոցը ունի ժրաջան եւ անձնուէր Հայուհիներէ բաղկացած Ինամակալութիւն մը որ ձրի ճաշ կը հայթայթէ աղքատիկ աշակերտներուն, կ'ապահովէ անոնց ինքնաշարժով երթեւեկը եւ գնահատելի օգնու – թիւններ կ'ընէ հոդաբարձութեան :

Կիզէի Հայկազեան վարժարանը ունի 22 հայ եւ 13 տեղացի աշակերտներ: Կը վարէ հայ վար–ժուհի մը, օժանդակութեամբ տեղացի օրիորդի մը :

Եղիայեան Սանուց յանձնախումբը ունեցած է 1946—47 տարեշրջանին 23 ուսանող, 21ը մանչ եւ 2 աղջիկ: Այս սաներէն 5ը հետեւած են Երեւանի համալսարանին եւ 4ը էջմիածնի ճեմարանին, 3ը Գալուստեան երկրորդական վարժարաններու ու պիչերային դասընթացքին : Վեցը ընթարցասրա եղած են, որոնց երկուքը կը վարեն ազդ· վարժա–րանը: Այս սաներուն համար ծախսուած է 970 ոս–կի առաւել 500 ոսկի էջմիածնի սաներուն: Ներկայ տարեշրջանին կան 18 սաներ որոնց համար կը նա–խատեսուի 1800 ոսկի մէջն ըլլալով էջմիածնի վը–ճարելի 500 ոսկին եւ Երեւանի համալսարանին վճարելի 1000 ոսկին:

Եղիայեան կռակին կամքը եղած է համալսա–րանականներ պատրաստել Եդիպտահայ դպրոցին համար :

Լրացող երկուքուկէս տարուան ընթացքին ազդ· տուրքի ընդհ· մուտք եղած է 2437 ոսկի, իսկ ելքը 428 ոսկի: Հոդաբարձութեան եկամուտը եղած է 3160 ոսկի, իսկ ելքը 6037 ոսկի:

1947 տարեշրջանին պէյն էլ Սուրէնի դարմա–նատունը խնամած է 7249 հիւանդներ, որոնց 5419 չափահաս եւ 1830ը մանուկ: Իսկ 1948ի ընթացքին ինամեալներու թիւը եղած է 10.152 հոդի որոնց 6001ը չափահաս եւ 4151ը մանուկ: Ծախք եղած է 1200 ոսկի :

Կարելի չէ եղած տակաւին Հասարակութեան առջեւ բանալ Թորգոմեան մատենադարանը: Նու–պարեան վարժարանի նախորդ տնօրէն Պ· Գարե–դին Տիւրկէրեան մատենադարանին նուիրած է իր 6000է աւելի հատորներ պարունակող դրադարանը:

**

ՆԱԽԹՈՒՂի ՄԸ պիտի չհնուի Հավբէն Փա–րիզ, քարիւղի փոխադրութեան ծախքերը պակաս–ցնելու համար: Շինութիւնը երկու տարի պիտի տեւէ եւ արժէ երկու միլիառ եւ 100 միլիոն Ֆր· : Ուղղակիները 25 տոննիմեթր տրամադիծ պիտի ունենան եւ հողին 80 տոննիմեթր տակէն պիտի անցնին, իսկ ջուրերուն տակէն 1ուկէս մեթր ցած: Այս ձեւով կը յուսան կէս առ կէս չահիլ փոխա–դրողէքը :

ԽԱՆԱՍՈՐԸ

1897ի Յուլիս 25ի լուսանալու դիւերն էր, երբ Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը իր կազմ եւ պատրաստ, Մօսինի հրացաններովը զինուած առաջին հայկա–կան վաշտը կազմեց 250 հետիոտն եւ 50ի հասնող ձիաւորներով :

Կամաւորներու այս դունդը յառաջ կը խաղար դէպի Խանասորի դաշտը, իր վրէժը լուծելու Շա–րաֆի պէկէն եւ Մազրիկ ցեղէն, որոնց բարբարո–սութեան հետեւանքով մեր հայրենակիցները ի – րենց բոլոր դոյքերը թողած խուճապահար Իրան կը փախչէին :

Խանասորի դաշտը, այն միակ ճանապարհն էր, ուր՝ Շարաֆ, այդ դաղանը եւ իր ցեղը վրան կապած, կը կողոպտէին փախստական ժողովուր–դը եւ կամ կը բռնադրաւէին ինչ որ իրենց հաճելի կը թուէր :

Մօտ 200 քրտական վրանները դրեթէ դարձած էին աւազակութեան բոյն :

Դաշնակցութիւնը վճռեց օրինակելի դաս մը տալ այդ դազաններուն, միեւնոյն ատեն լուծելով 1896ի Ջարդին (Վան) վրէժը :

Այսօր, 52 տարին կը լրանայ, այդ նշանակա–լից ճակատամարտէն ի վեր : Մեր անձնուէր ըն – կերներուն ոսկորները ցիր ու ցան կը սպասեն որ դոնէ տարին մէկ անգամ մեր յարդանքը յայտ – նենք :

« Հայեր , յիշէք , նուիրական այդ օրը,
Յուլիս 25ին կատարեցէք մեր տօնը» ··· :

Հին ժամանակներէն մինչեւ այսօր, Հայը գի–տէ յարգել իր նահատակներու յիշատակը : Վար–դանանց օրը կը տօնուի ամէն տարի մեծ խանդա–ւառութեամբ եւ եկեղեցական արարողութեամբ : Կէս դարէ ի վեր որքան բազմապատկուեցաւ մեր նահատակներուն թիւը··· Մեր կամաւոր նահա–տակները մեռան հայրենիքի սիրոյն, սկսելով Խա–նասորէն, Վասպուրական, Շապին Գարահիսար, մինչեւ 1915ի Ապրիլեան Սարսափները, յետոյ Սարտարապատի, Բաշա Աբարանի, Ղարաքիլիսա–յի եւն· հերոսամարտները :

Նոր Սերունդին կ'իյնայ հաւատարմօրէն պա – հել հայրենի ժառանգութիւնը, իբրեւ փառապանծ ազդին արժանի զաւակները :

ԽԱՆԱՍՈՐՑԻ

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ՄԵՐ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Դաշտահանդէսները իրարու կը յաջորդեն: Ամէն կիրակի մէկէ աւելի տեղի կ'ու–նենան տարեդարձներու կամ հերոսներու յիշատա–կին նուիրուած հանդէսներ : Հակառակ տնտեսա – կան չատ ծանր պայմաններուն, մեր սքանչելի ժո–ղովուրդը իր սնունդէն զրկելով՝ կը քաջալերէ նիւթապէս եւ բարոյապէս ազգապահպանման նը–պատուող մեր բոլոր ձեռնարկները :

Պուլվար Օտտոյի « Վռամեան » ենթակոմի – տէի վարչութիւնը կազմակերպած էր իր տարեկան դաշտահանդէսը Յուլիս 17ին, Սէնթ Անտռէի դաշ–տը: Առտուընէ դաշտը լեցուած էին բազմաթիւ հայրենակիցներ, իրենց ուտելիքներով :

Հանդէսին դեղարուեստական բաժինը յանձ – նուած էր Նոր Սերունդին : Առտսանեցին Օր–խորդներ Մ· Սաղըրեան, Ի· Տէր Նազարէթեան, Ա· Մարգարեան : Երդեցին օրիորդներ Հ· Տոնիկ – եան, Ն· Սաղըրեան, Տիկին Ա· Աստուրեան, Պ· Պ· Հ· Նազարէթեան, Ա· Համբարձումեան :

Հանդէսը բացուեցաւ « Մշակ բան – ուր» խմբերդով : Կը նախադահէր ընկեր Ռաչիկ Արզումանեան, որ բացատրեց թէ հանդէսը կազ – մակերպուած է հրապարակային յարգանք յայտ – նելու համար բոլոր հերոսներուն :

Առաջին բանախօսն էր ընկեր Ա· Քէօսէեան : « Երեւանի կառավարութիւնը եւ արտասահմանի իր հետեւորդները խաչակրութիւն մը սարքած են, անցեալի դէպքերը խեղաթիւրելով ի զուր կը փոր–ձեն Դաշնակցութիւնը թշնամի ներկայացնել Հա–յաստանի եւ հայ ժողովուրդին : Մեր ջախջախիչ փաստերուն դէմ, իրենք ի՞նչ ունին ապացուցանե–լու համար իրենց հայրենասիրութիւնը » : Ցետոյ պարզեց Դաշնակցութեան կատարած աշխատանք–ները հայրենիքի եւ արտասահմանի մէջ, եւ հակա–ռակորդներուն բացասական դործերը :

Երկրորդ բանախօսն էր ընկեր Մարութեան, որ ներկայացուց զանազան հերոսներ իրենց կա – տարած աշխատանքներով : «Արժանի են մեր հե–րոսները ամէն յարգանքի : Եթէ անոնք չզոհուէին հայրենիք մը ստեղծելու համար, ո՞վ պիտի տար մեզի այս հայրենիքը : Ռուսի՞ն, ինչպէս մեր հա–կառակորդները կ'ըսեն : Դարերու ընթացքին ան մեզի խոստացած է միշտ եւ մենք մեր արիւնը թա–փած ենք ռուսական յաղթանակին համար, սակայն միշտ ալ խաբած է : Ան Հայաստան կ'ուզէ առանց Հայու » :

Հանդէսին յայտագիրը լրացած ըլլալով, ըս–կըսան նախ եւրոպական, յետոյ հայ ժողովրդա – կան պարերը: Կը նուագէր Պուլվար Օտտոյի Նոր Սերունդի նուագախումբը : Ժանդավառութիւնը չարունակուեցաւ մինչեւ ժամը 10: Հանդէսը ան – ցաւ շատ յաջող, նիւթապէս եւ բարոյապէս :

Սմբատ

ՄԱՐՁԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԻՒՆԻԽ, (Ցառաջ).— 1949 տարին իսկապէս փայլուն յաջողութեան չրջան մը եղաւ, Միւնիխի մեր երկու ախոյեաններուն՝ Պ· Պ· Գ· Վարդան–եանի (կռիսմարտիկ) Մ· Պարոնեանի (թէնիս) համար : Ստորեւ՝ անոնց նոր յաջողութիւնները.—

ԿՈՓԱՄԱՐՏ.— Նիւրընպէրկի մէջ, Յուլիս 3ին, Գ· Վարդանեան ճակատեցաւ ուժեղ հակա–ռակորդի մը՝ Schmidt հետ եւ զայն պարտութեան մատնեց :

Յուլիս 8ին Միւնխէն, Փրինցրէկէնթ հսկայ սրահին մէջ տասը հազար դիտողներու ներկայու – թեան դէմտնեց (նօք աութ) Wolfը, հսկայ հա–կառակորդ մը, 6րդ չրջանին, ինք առանց սկրթուք մը ունենալու : Փետր·էն ի վեր 12րդ յաղթանակն է յաջորդաբար, առանց պարտուելու, 10 անգա–մին K. O.: Wieder der Wartanian (դարձեալ Վար – դանեանը) դեղեցիկ գնահատական մը գրած էր «Die Deutscher Zeitung»ը :

ԹԷՆԻՍ.— Յունիս 28 — Յուլիս 10, երեք կա–

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԺԱ·

ԼԵՌՆԵՐՈՒ ԱԻԱԶԱԿԸ

— Ես երաչխաւոր եմ Ստեփանիկի համար, հայր, անիկա չուզեր մինչեւ իսկ իր հօրը երեսը տեսնել: Դաւաճան կ'անուանէ զայն :

— Լաւ: Բայց ահա ո՞վ է որ մեր ամրոցը կը բարձրանայ :

Հրամայեց բանալ դռները եւ ընդունիլ նորեկը: Հարբէլի որդիներէն մէկը իսկոյն հեռացաւ, եւ քիչ յետոյ վերադարձաւ յաղթանդամ մարդու մը հետ: Տեսնելով Հարբէլ իշխանը հեռուէն, անծանօ–թը կանչեց·

Մի հարցնէք, թէ ով եմ ես·

— Խենթն է ըսաւ Հարբէլը ու ժպտեցաւ :

—Խենթը մօտեցաւ իշխանին, ձեռքերը կուրծ–քին վրայ դրաւ ու գլուխը կախեց :

— Բարեւ, Խենթ, բարեւ: Հա, կրկին խե՞նթ ես թէ խելօքցած ես:

— Տեղ կայ խենթ, տեղ կայ խելօք, իսկ տեղ ալ կայ՝ ոչ խենթ, ոչ խելօք··· : Բայց առէք վահ–րամ իշխանի նամակը :

Հարբէլ իշխանը սկսաւ կարդալ· քանի կը կար–դար, դէմքը հետզհետէ կը դունաւորուէր: Բար – կութեան ալիքներ կ'անցնէին դէմքին վրայէն, եւ աչքերը կատաղութեան չանթեր կ'արձակէին:

Հարպիկ իշխանը կը նայէր հօրը դէմքին, սիր–տը թունդ եւած: Կը զդար որ օտարոտի անցքեր պատահած պէտք է ըլլան Հայաստանի մէջ: Գո–հարիկին ալ բան մը չէ՞ր պատահած արդեօք ···: Հայրը ի վերջոյ աւարտեց ընթերցումը, եւ դառ–նալով որդւոյն ըսաւ·

— Հարպիկ, որդիս, դուն պէտք է իսկոյն եր–թաս Անի: Գործերը խիստ ծանրացեր են, Ցոյ–ները կ'ուզեն Հայաստանի տէր դառնալ· իսկ Վեստ Սարդիս իշխանը դաղտնի կերպով կ'օգնէ անոնց, այն յոյսով որ անոնք Հայաստանի թագը կը դնեն իր դլխուն: Իսկ դուն, Դաւիթ, — դարձաւ միւս որդւոյն — ամրացուր մեր բերդերը, եւ դունդերդ պատրաստ պահէ, պէտք եղած ատեն օգնութեան փութալու համար Վահրամ իշխանին: Հայաստանի սիրտը Անին է, եթէ Անին խլուի մեզմէ, ամէն բան կը վերջանայ: Լաւ տեղ են բռներ անպիտան Ցոյ–ները :

Հարբէլ իշխանը ապա դառնալով խենթին՝ ը–սաւ անոր·

— Լաւ ուրիշ չես բերած, խենթ, հետեւէ հին–ծի, պէտք է աւելի մանրամասն իմանալ :

Անոնք հեռացան աչտարակէն· իսկ քիչ յետոյ երկու ձիաւորներ դուրս ելան Արդնոյ ամրոցէն, ձիերուն գլուխները դարձուցին դէպի Անիի ճամ–բան, եւ արագօրէն առաջ սլացան :

Ձիաւորներէն մէկը Հարպիկ իշխանն էր, իսկ միւսը Ստեփանիկը, դաւաճան Թորոս իշխանի որ–դին :

ԺԲ·

ԴԱՒԱՃԱՆԸ ԿԸ ՀՐՃՈՒԻ

Վեստ Սարդիս մտաղրաղ նստած էր իր սեն–եակին մէջ: Կրթնած թանկագին օթոցին, աչքերը կէտի մը յառած՝ կը մտածէր : Ծանր էր դաւաճա–նին դրութիւնը: Խիղճը երբեմն կ'արթննար իր մէջ բայց չուտով կը չքանար դարձեալ, առանց հետք մը ձգելու: Հոդիին մէջ բոյն էր դրած սեւ փառա–մոլութիւնը, որ կ'ոչնչացնէր ամէն լաւ դգացում : Բայց դաւաճանին սիրտն ալ մարդու սիրտ է, հոն ալ դոյութիւն ունին արտասուք եւ ուրախութիւն, վիշտ ու տանջանք: Ան ալ կուլայ երբեմն, երբ կը տեսնէ անմեղ դոհի մը չարչարանքը: Վիշտը անոր սիրտն ալ կը կրծէ, եւ դառն մտածումները անոր արիւնն ալ կը սառեցնեն իր երակներուն մէջ :

Վեստ Սարդիս այդ րոպէին կը մտածէր իր կատարելիք դերին վրայ: Անոր դլխուն մէջ մտա–ծումները ահարկու կռիւ մը կը մղէին, իսկ իր կամքը կը ծփար, կը տարուբերէր: Զարգդործու–թեան առաջին աստիճաններուն վրայ էր կանդնած դեռ: Միայն քայլ մըն էր առած, փոքրիկ քայլ մը՝ դէպի դաւաճանութիւնը, դէպի վատութիւնը· այդտեղ կանդ առնելով կը տեսնէր երկու ճանա – պարհ: Կը զդար որ դեռ յոյս մը կար ետ դառնա–լու, դեռ կարելի էր միւս ճամբէն երթալ· բայց եթէ քայլ մըն ալ առնէր, ալ ուշ պիտի ըլլար: Եր–կու ճամբաներ կը պատկերանային աչքերուն առ – ջեւ, մէկը կը տանէր դէպի համեստ, բայց պատ–ուաւոր կեանքը, իսկ միւսը, դէպի փառք, թագա–ւորական գահ :

ԲԱԳՐԱՏ ԱՑՎԱԶԵԱՆՑ

բեւռը մրցումներու մէջ ալ յաղթող հանդիսացաւ Մաքս Պարոնեանը։

Առաջին՝ քաղաքիս «Թենիսի» կեդր. կազմա – կերպութեան վարպետ Sanzensbacherի դէմ, 4 ժամ տեւող մրցման մէջ չահած է 6:1 եւ 11:9ով։ Ի պա– տիւ իր յաղթութեան՝ պատկանած վարչութիւնը երեկոյթ մը տուաւ Haus Kunst սրահին մէջ։

Երկրորդ՝ Frau Fürengerի դէմ (կին թենիսա – կաններու առաջինը) չահեցաւ 7—5 6:4ով։

Երրորդ՝ Պրուքլինի 1948ի ախոյեան՝ Ամերի– կայի Mr. Spoortի դէմ, 6:0 եւ 6:2 չափազանց յաղ– թանակով։ — Թղթակից

Ֆրանսական հող պիտի դարձնէ Ալժերիան, ներ – կայութիւն մը որ հաստատուած է զինուորական գրաւումով։

ՆԱԽԱԳԱՀ ԷՌԻՕ. — Ալժերիա հարիւրաւոր անգամներ ապացուցած է թէ ամէն բանէ առաջ Ֆրանսական է։ Ան իր արիւնով չահած է այդտի– զոյս։ (Ծափեր)։

ՄԵԶԵՐՆԱ.— Դուք ձեր անձնական կարծիքը կը յայտնէք։ Թոյլ տուէք որ ես ալ, Ալժերիացի, զաւակ Ալժերիացիի, կարենամ ըսել թէ Ալժերիան ալժերիական է։

ՆԱԽԱԳԱՀԸ.— Եթէ Ալժերիան միայն ալժե – րիական ըլլար, դուք այս բեմին վրայ պիտի չգտ– նուէիք։ Մենք Ֆրանսացիներ ենք այստեղ։ Անոնք որ չեն ճանչնար Ֆրանսական գերիշխանութիւնը, տեղ չունին այս ժողովասրահին մէջ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

187ի ԴԷՄ 398 ՁԱՑՆՈՎ

Նիստը չարունակուեցաւ դիչերը, չատ աւելի յուզմնալից մթնոլորտի մը մէջ։ Երրորդ միջա– դէպ մը պատահեցաւ, երբ համայնավար ուղեկից մը հիւս. Ափրիկէն անուանեց «արգելարան», իսկ Մատակասքարը՝ «դամբարան»։ Ձափաւորները անդադար կ'աղմկէին զարնելով դրասեղաններուն։ Ծանօթ իրաւագէտ Մոռօ Ժիաֆերռի մեղադրեց ժո– ղովին նախագահը, Տիկին Մաուչէն Պրոն (համայ– նավար), թէ չի գործադրեր կանոնագիրը, կարգի հրաւիրելով վերոյիչեալ «զարչելի» խօսքերն ար– տասանող երեսփոխանը։ Ժողովը ծափահարելով, պահանջեց որ Տիկին նախագահը հրաժարի։ Մի – ջադէպը աւելի ծանրացաւ։ Պ. Ժիաֆերռի ուզեց բեմ բարձրանալ։ Տիկին նախագահը ընդդիմացաւ։ Բողոքներ աջակողմէն։ Բուռն աղմուկ համայ– նավարներու կողմէ որոնք կը սկսին «Մարսէյեզ – ը» թնդացնել։ Ի վերջոյ տիկին նախագահը քաշ– ուեցաւ, իր տեղը ձգելով Պ. Էռիոյի։

Աղաղութիւնը վերահաստատուեցաւ ժամը 23.15ին։ Կէս գիչերին խօսք առին նախկին արտա– քին նախարարը, Պ. Պիռօ եւ ուրիչներ, պաչտպա– նելով դաչինքը, որ քուէարկուեցաւ առտուան դէմ, 187ի դէմ 398 ձայնով։ Կը նչանակէ թէ մի– այն համայնավարները դէմ քուէարկած են։

Արձակուրդի պարգեւը վերժուեցաւ

Կառավարութիւնը կը չարունակէ խորհրդակ– ցութիւններ կատարել, ելք մը գտնելու համար ար– ձակուրդի բացառիկ պարգեւին առթիւ ծագած վէ– ճերուն։ Տնտեսական Գերագոյն Խորհուրդը 63ի դէմ 77 ձայնով մերժեց ստիպողութիւն տալ այս հարցին։ Կառավարութիւնը եւ Ազգ. ժողովին մե– ծամասնութիւնն ալ կը մերժեն ընդհանրացնել այս պարգեւը, 198ի դէմ 380 ձայնով։ Աչխատանքի նա– խարարը խոստացած է խնայողութիւններ կատա – րել ընկերային ապահովագրութեան մէջ, լեցնելու համար բացառիկ պարգեւի հաստատումով գոյա – ցած բացը։

Մինչ այս մինչ այն, խլրտումները կը չարու– նակուին ճարտարապետական մեծ հաստատու – թեանց մէջ։ Երկկ ընդհ. գործադուլ պիտի յայ – տարարէին փարիզի բարձր նորաձեւութեանց 12 հազար կարուհիները, եթէ գոհացում չտրուէր։

Թերթերը կը գրեն թէ չափաւոր հոսանքները հաստատ կը մնան իրենց տեսակէտին վրայ, ար– ձակուրդի պարգեւներու հարցին մէջ, դիտել տա– լով թէ ապրուստը պիտի սղէ, եթէ տեղի տան։

★ Փարիզի նորաձեւութեանց կարուհիներուն գործադուլը եթէ յայտարարուի, հարիւրաւոր օ – տար չաճախորդներ պիտի հեռանան եւ երկիրը մլիոնաւոր ֆրանք պիտի կորսնցնէ։ Կարուհիները կը դանգատին թէ երկու տարիէ ի վեր յաւելում կը պահանջեն, առանց գոհացում ստանալու։ Ա – կերտ մը ժամը 13 ֆրանք կը ստանայ չաբաթը 40 ժամ աչխատելով, երկրորդ տարին՝ 25 ֆրանք, իսկ աւելի վերջը՝ 50 ֆրանք, ինչ որ չի բաւեր օր– ուան ապրուստին։ Աղջիկները կը պահանջեն ժամը 15 ֆրանք աւելի։ Գործատէրերը կը մերժեն, ա– ռարկելով թէ 30 % պիտի աւելնայ արժեդինը։

Ա.ՀՌԵԼԻ ԹԱԹԱՌ մը ողողեց Շանկայը։ Հա – րիւր հոգի մեռան. 200.000 հոգի անպատսպար կը մնան։

Խաւնուտի ներոսամարտի տարեդարձը

Նախաձեռնութեամբ Շավիլի Հ. Ց. Դ. «Ար– ղուեթեան էնթակոմիտէի եւ հովանաւորութեամբ կեդր. կոմիտէին։

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ
ՇԻՐԻՄՆԵՐՈՒ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ԺԱՄԸ ՅԻՆ

Դաչտահանդէսը Շավիլի Մոնփառնասի կայա– բանին մօտակայ անտառին մէջ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱ – ԿԱՆ ԲԱԺԻՆ ԲԱՐՁՐԱԽՕՍՈՎ։ Առատ ու մատչելի պիւֆէ։

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Երկաթուղի էնվալիտ, Մոնփառնասի եւ Սէն Լազարի կայա– բաններէն, հանրակառք Pont de Sèvresէն։

ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ Ակումբի Մատակարար Մարմի– նըս կը խնդրենք բոլոր ընկերներէն եւ հայրենա– կիցներէն որոնք ըլլայ մրցութեամբ, ըլլայ թիւրիմացութեամբ նախկին Շահրիկեան դրաշա– բանի դիրքերը ունին իրենց մօտ, համին անյա– պաղ վերադարձնել դրաշարանի յանձնախումբին, որպէսզի հնարաւոր ըլլայ անոնց անբողջական ցուցակը կազմել, եւ մօտ ժամանակին Շահրիկ– եան դրաշարանը բանալ հայ հասարակութեան առջեւ։ Ահարոնեան ակումբի մատակարար մար – մինս ուրախութեամբ կը յայտարարէ հայ հասա– րակութեան որ Ակումբը բաց է երկուշաբթի, ե– րեքչաբթի, չորեքչաբթի եւ ուրբաթ օրերը ժամը 5էն 8ը բոլորին համար անխտիր։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպութեամբ Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. Պուլ. Օտտոյի «Ռատիսեան» խումբի, հովանաւորու– թեամբ Հ. Ց. Դ. Վառմեան Էնթակոմիտէի եւ Ն. Ս. Շրջ. վարչութեան։ Այս կիրակի ամբողջ օրը, Սէնթ Անտրէի օդասուն պարտէզին մէջ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժինը կը սկսի ժամըշին։

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ՆԱՋԱՐԵԹԵԱՆ, կը բա– նախօսէ ընկեր Ա. ՓԻՕԱՆԵԱՆ։

Պիտի ներկայացուի խիստ ծիծաղաչարժ զա – ւեչտ մը «ՁԱՎԱԼԼԸՆ»։ Պօքսի մրցում ղեկավա – րութեամբ մարզիկ Հ. Արզումանեանի, մանկական անակնկալներ։ Ժամը 5ին հայկ. եւ եւրոպ. պար, մասնակցութեամբ Պուլվար Օտտոյի Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. նուագախումբին։ Առաւօտեան ժամը 10.30ին Պուլի մրցում։ Մասնակցողները պէտք է իրենց պուլերը միասին բերեն։ Մուտքը ազատ է։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ Լէ Միլի Նոր Սերունդի դպրոցին, այս կիրակի ամբողջ օրը Լէ Միլի հովասուն ծա – ռերուն տակ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ մինչեւ Մայիս 20

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգինները. —

ԱԼՖՈՐՎԻԼ Մուր. 1200, ՌՈՄԱՆ Պօյ. 1500, Ս. ԱՆԹՈՒԱՆ Թոր. 800, ԿՐԸՆՈՊԼԸ Քէօ., ՊՈՐ– Տօ Մ. Ց., Զ. Ք. 1500ական, ԼԻՈՆ Մամ. 800, ՄԱՐՍԷԼ Արզում. 2 հազար, ԼԻՈՆ Վարժ. 1450, Օքու. 1500, ԼԻԹԻՊՈՍ Նչա. հազար, Ս. ՈՒԻՆ Ցով., Ալօ., Երէ. 1500ական, ՓԱՐԻԶ (19) Աղա., ՓԱ – ՐԻԶ (14) Աբր., (6) Աբր. 800ական, ԱԼՖՈՐՎԻԼ Ուբ. 1500, Քիւ. 700, ՆՈՒԱԶԻ Անդ., ԼԻՈՆ Մէք. 800ական, ԼԱՊԱՌ Սեմ. 2 հազար, ՓԱՐԻԶ (12) Ղազ. 1500, (17) Ռաչ. 800, ՄԷՕՏՈՆ Դար. 1500, Բար. հազար, ՇԱՎԻԼ Մին. 800, Քիւլ 1500, Ցըչ. հազար, Փափ. 1500, ՎԻՐՈՖԼԷ Պետ., Շմա. 1500– ական, ՄԱԼԱՔՈՎ Պար. 800, ԱՆԻԷՒ Ցար., ՄՈՆ– ՄՈՐԱՆՍԻ Թոս. 1500ական, ԱՆԻԷՒ Աւե., ԼԱԿԱ– ՌԵՆ Եղն. 1600ական, ՊՐԻԻՔՍԷԼ Աւետ. 1800, ՆՈՒԱՆ Իւթ., ՄԷՕՏՈՆ Փաս. 800ական, ՊՈՒ– ԼՈՆԵԸ Թուփ., ԱՌՆՈՒՎԻԼ Տլար. 1500ական, ՇԱՄ– ՎԻԼ Պալ., ՎԱՆՎ Ցակ. 1600ական, ՄԻՐԻՊՂԷԼ Ճլօ. 800, ՖՐԷԻԻՍ Գրի. 800, ԼԻՈՆ Տ. Պ. 1400, Առա. 1500, ԼԱԹԱԼՕՏԻԷՒ Ասլ. 800, ՄԱՐՍԷԼ Շահ. 1500, ՍԱԼՈՆ Աչով. 2500, ՍԵՎՐԸ Տ. Ց., ՎԻՐՈՖԼԷԸ Օհան, ԱՆԿԷՆ Հաս., ՊԵԼՖՈՐ Ուշ. 1500ականը ԼՈՆԿՖԻԻ Ալիք., ՎԱՆՎ Աբր. 800ա– կան, ՔՈՒՐՊԸՎՈՒԱ Ա. Վէն. 1500, ԼԱՖՐԵԹ Միլ. 800 ֆրանք։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dunesme – (13e)
La Gérant : A. MERCESSIAN

Օր. ԱՐՇԱԼՈՑՍ ՂԱԶԱՐԵԱՆ
Պ. ԳՈՒՐԳԻՆ ԲԵԿԵԱՆ
Ամուսնացած

Կնքահայրութեամբ Տէր եւ Տիկին Տէր ՁԱ – ՔԱՐԵԱՆի։

Կարտաճ 24 Յուլիս 1949 Մարսէյլ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷԼ.— Ֆր. Կապ. Ռաչէլ Պուլվար Օտ– տոյի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Պլ. Օտտոյի Վառմեան էնթակոմիտէն եւ Նոր Սերունդի «Ռատիսեան» խումբը իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Ղու – կաս Ասատուրեանի, ընկերներ Աչոտ եւ Ցակոբ Ցակոբեաններու եւ պարագաներուն ՏԻԿԻՆ ՍԻ – ՐԱՆՈՑՇ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆի մահուան առթիւ եւ փո– խան ծաղկեպսակի հազարական ֆրանք կը նուի– րեն մարզական «Արծիւ» միութեան։

Ցաւակցութիւն կը յայտնեն նոյնպէս ընկեր Տ. Մարտիկեանի եւ պարագաներուն իրենց երիտա – սարդ աղջկան՝ Օր. ՄԱՐԳԱՐԻՏԻ (18 տարեկան) կսկծալի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի Վառմեան կոմիտէն հազար, Ռատիսեան խումբը 500 ֆրանք կը նուիրեն «Արծիւ» մարզականին։

★ ՓՐ. ԿԱՊՈՑՏ ՌԱՉԻ Պուլվար Օտտոյի մաս– նաճիւղը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Պ. Աա – տուրեանի եւ Ցակոբեան ընտանիքներու եւ պարա– գաներուն իրեն տիկնոջ եւ քրոջը ՍԻՐԱՆՈՑՇ Ա – ՍԱՏՈՒՐԵԱՆի մահուան առթիւ եւ հազար ֆրանք կր նուիրէ թաղիս նորակազմ մարզական «Արծիւ» միութեան։ Նուէրը.— չնորհակալութեամբ ստա – ցանք հազար ֆր. Վասպուրականի Հայր. Միու – թեան կողմէ փոխան ծաղկեպսակի, Հայրենակից Սիրանոյշ Աստուրեանի մահուան առթիւ։ Նոյ– պէս հազար ֆր. Տարօն Սալնոյ Զորի, Հայր. Միութեան կողմէ իրենց դաչտահանդէսին առթիւ։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմի – տէին «Մուրատ» գրադարանըվերաբացուած ըլ– լալով, տրամադրելի է հասարակութեան, կիրա– կի օրերը առաւօտեան ժամը 9—12, դպրոցի սրա– հը, Rue Joseph Brun։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՏԱՐՕՆԻ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Վիէննէն Գրիգոր Ալոյեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի մասնաւոր հանդիսաւոր հոգեհանգիս– տի պատարագ պիտի մատուցուի Տարօնի ընդհ. նահատակներու յիչատակին, Սէն Մարթէնի եկե– ղեցիին մէջ, առտուան ժամը 9ին։ Կը հրաւիր– ուի Վիէննի հայ հասարակութիւնը։

ՄԱՐՍԷԼՑԻՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԽԱՆԱՄՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՑԻՆ առթիւ 7 Օգոստո. դաչտահանդէսին Մարսէյլ քաղաքէն օթոքարով մեկնիլ փափաքողները արձանագրուելու համար դիմեն ընկերներ Ա. Քէօսէեանի Place Jules Guesde, Արխատակէս Պետրոսեանի Petites Maries եւ Գրիկեանի rue des Dominicaines, No 13, Պ. Մե– Միքայէլեանի rue Etoile No. 1։ Պ. Եղիազար

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Սէն Շամոնի Նոր Սերունդի կողմէ, հով անաւորութեամբ «Վարու – ժան» կոմիտէի, նուի ւած ԽԱՆԱՄՈՐԻ ՀԵՐՈՍ – ՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱ ՐՆ։

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն «Պա– ռաժէն» ջուր չի եզերքը։

Արժանիս արձակուրդ, Մարսէյլ

ՁՐՕՍԱԿԱՆ ՊՏՈՑԸ այս կիրակի, մասնակ – ցութեամբ ծնողներու, Nans les Pins (Var)։

Օթօքարները կը մեկնին ժամը ճիչդ 7ին, Cours Joseph Thieryէն (Chapitre)։ Փութով արձանագրուիլ դիմելով Պ. Սիմիթեանի, 8 rue de l'Arbre կամ Պ. Կարապետ Ցարութի, 14 rue Venture, Tél. FE 77-81 եւ PR. 84.70։

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, բուսփուս հաւով կամ շիշ-քէպապով եւ արեւելեան կերակուրներ։

ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ Պ. ՀԱՑԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ՋԱՈՒԻ, եւ պարուհի ՏԻԿԻՆ ՃԷՄԻԼԱ։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աՁգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Vendredi 29 JUILLET 1949 Ուրբաթ 29 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5909–Նոր շրջան թիւ 1320

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋՐՈՑՔ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Անշնչելի մթնոլորտ : Երկու Հայեր իրարու հետ կը խօսին : Եթէ երրորդ մը հանդիպեցաւ, յանկարծ կը հարցնէն,— Հայաստանասէ՞ր ես թէ Հակահայաստանեան : Ո՞վ հնարեց այս երկու անձռնի բառերը :

= Ո՞վ որ ալ հնարած ըլլայ, հայ ժողովուրդի թիւ մէկ թշնամին է, արժանի՝ չառաչուն ապտակի մը :

— Կարելի՞ է երեւակայել ոեւէ Հայ որ չսիրէ իր հայրենիքը, սրտանց մեծութիւն եւ բարօրութիւն, զօրութիւն եւ արեւշատութիւն չմաղթէ անոր : Նոյնիսկ եթէ տարբեր կարծիք ունենայ հաստատուած կարգուսարքի մասին :

= Անոնք որ ընթացիկ դրամի մը վերածեր են այդ երկու խարդախ, դրդռիչ բառերը, ուրիշ կոչում չունին, բայց եթէ կեր ճարել ամբոխին : Ինչո՞ւ պրպտել, յողնիլ, սեւն ու ճերմակը զանազանել, տեսակէտ պարզել եւ դիրք բռնել, երբ դիւրին է միտք պղտորել խուժանավարութեամբ :

— Ի վերջոյ հայրենիքն է որ կը տուժէ : Բարեմիտ բազմութիւններ հետզհետէ կը պաղին : Ուրիշներ յիմարաբար ճակատ կը յարդարեն հողմաղացներու դէմ : Եւ աշխարհացրիւ բազմութիւնները, որ այնքան կը կարօտին հաւաքական ,յարատեւ աշխատանքի, արագօրէն կը կազմալուծուին...

= Բուն բառով՝ կը լուծուին, մանուելով յուսահատութեան, անչարժութեան, երբեմն ալ բռոյական անձնասպանութեան : Ո՛րքան վրդովիչ ախտանշաններ՝ ամէն գաղութի մէջ, մօտաւորէն մինչեւ հեռաւորը :

—Չէ՞ք ընդունիր թէ չատ մը կանխակալ կարծիքներ, թիւրիմացութիւններ հետզհետէ կը հարթուին, եթէ ձեր կազմակերպութիւնը եւ մամուլը մեղմացնեն ի· Հայաստանի եւ առ հասարակ ի· Միութեան դէմ բացուած պայքարը :

= Ինչպէս կ'երեւայ, դուք ալ թօթափած չէք նախապաշարումները : Աբուեստը արուեստին համա՞ր է որ Դաշնակցութիւնը զաղափարական պայքար կը մղէ, տարիներէ ի վեր : Կամ ի յառաջդունէ ուանդուած վարժութի՞ւն մըն է : Ինչո՞ւ չէք ըմբռներ պայքարին հիմնական չարժառիթները :

— Շատ լաւ կ'ըմբռնեմ : Գիտեմ որ Հայաստանի մէջ հաստատուած կարգուսարքը չի համապատասխաններ մեր բաղձանքներուն եւ պահանջներուն : Զեղի չափ, եթէ ոչ աւելի, բան դիտեմ զանազան բռնութեանց, խորթութեանց, խայտառակութեանց մասին : Բայց, ի՞նչ օգուտ ...

= Ուրեմն ձայն – ծպտուն չհանենք, եւ թոյլ տանք որ մարդիկ իրենց մարզանքները չարունակեն անձար ժողովուրդի մը գլխուն : Ո՛չ աղաւթքիւն պահանջենք, ոչ սահմաններու ընդարձակում, ոչ ազատ երթեւեկ, ոչ սերտ յարաբերութիւններ երկրի եւ Արտասահմանի միջեւ, ոչ Հայկ· Դատ եւ մնացեալը : Բազկատարած աղօթենք, մնացեալը Աստծու ողորմութեան ձգելով :

— Այդ ըսել չեմ ուզեր : Միայն թէ, կարճ կապել, յանուն համերաշխութեան :

= Ոչինչ կրնայ փրկել անպատիւ նահանջը՝ քաղաքական թէ անհատական կեանքի մէջ : Երբ որոշ տեսակէտներ ունիք, երբ համոզուած էք որ արդար են ձեր բողոքներն ու պահանջները, երբ կը տեսնէք որ համայնակուլ թաթ մը հետզհետէ կը պրկէ օղակները, եւ ձայն չէք հաներ, կը նշանակէ թէ թշնամի է՛ք ե՛ւ հայրենիքին ե՛ւ տարապիր բազմութեանց : Թոյլ տուէք օրինակներով խօսիլ :

— Աւելորդ է մանրամասնութեանց մէջ խրիլ :

= Երբեք դժուար չէ իրար հասկնալ, եթէ մարդիկ պարկեշտօրէն վերլուծեն օրուան հրատապ խնդիրները : Մի կարծէք թէ երեւանր եւ Մոսկուան կարեւորութիւն կ'ընծայեն երեսանկեալ երկրպագութեանց : Ընդհակառակն, կ'արդահատին, ինչպէս Թուրքերը :

— Չէ՞ք վախնար որ մթնոլորտը աւելի կը թանձրանայ, եթէ ամբողջ Հայկական Արտասահմանը թշնամական դիրք բռնէ :

= Մի՛ դունաւորէք բառերը : Ճստակ տեսա – կէտներ ունենալ եւ պաշտպանել : Հաւաքաբար վճռական դիրք բռնել հիմնական պահանջներու առթիւ : Ձերմակին ձերմակ եւ սեւին սեւ ըսելու քաջութիւնն ունենալ : — Ահա կարդ մը տարրական դիտելիքներ : Այն առեն յարգանք ալ կը վայելէք :

Շ.

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

ԲԱՆԱՄՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ ԹԷ ...

Գրականութեան ամէնէն դիւրին մշակելի ճիւղն է , կարծեմ , ոտանաւոր գրելը :

Անհրաժեշտ չէ բովանդակութիւն, մտածում, խորութիւն, նոյնիսկ զգացում փնտռել : Կը բաւէ որ ոտքերը յարմարին կամ չափերը իրար բռնեն :

Նոյնիսկ առանց ոտքի եւ չափի ոտանաւորներու ալ կը հանդիպինք յաճախ :

« Ազատ » կոչուած եղանակները այդ պարտաւորութենէն ալ ազատ կը թողուն մեր բանաստեղծները : Եւ այսպէս կը հանդիպինք գոհարներու, մարգարիտի պէս ցանուած՝ դրական պարբերաթերթերու մէջ ... Ամբողջ հատոր մը ոտանաւոր կարդալու համբերութիւնը երբեք չեմ ունեցած : Եթէ նոյնիսկ հանրածանօթ ըլլայ անոր հեղինակը :

Ինչ ալ ըլլայ, սակայն, իրենց արժէքը, դժուար է մէկ չունչով կարդալ ոտանաւորի դիրք մը : Բայց թերթերու մէջ ցրուածները աչքիդ կը զարնեն անմիջապէս եւ, հոգ չէ թէ ստորագրութիւնը քեզի բան մը չըսէ , կը սկսիս կարդալ :

Վերջերս փորձութիւնը ունեցայ Պոլսէն եկած պարբերաթերթի մը մէջ կարդալու հետեւեալը .—

Օր ըսածդ ֆիչ մը կարճ ըլլալու է,
Աբեւը ծագելու է,
Ետ֊բ շուտ մը մարը մտնելու է,
Օրերը իրարու յաջորդելու են շուտ շուտ
Շուտ մը անցեալ ըլլալու է ամէն բան
Օր ըսածդ ֆիչ մը կարճ ըլլալու է
Օր ըսածդ ֆիչ մը կարճ ըլլալու է :

Ու այսպէս կարճ ու երկար տողեր, որ միշտ օրուան կարճութիւնը կը մաղթեն :

Խիղճ ունեցէք, Պ· խմբագիրներ, մեղք են այդ մարդիկը : Եթէ մեղի, ընթերցողներուս չէք ուզեր խնայել խնայեցէք իրենց որ չփորձուին վաղն ալ գրել .—

Խելք ըսածդ ֆիչ մը երկար ըլլալու է·
Աբեւը ծագելուն պէս ինքն ալ դուրս ելլելու է,
Խելք ըսածդ ֆիչ մը տեղն ըլլալու է ...

ՍՕՍԻ

ՊՈԼՍՈՑ ԱԶԳ· ԿԱՈՍԸ

Օր չանցնիր որ Պոլսահայ մամուլը չընդալից լուր մը չարձանագրէ , սաստկացնելով Պատր· տեղապահութեան առթիւ բացուած պայքարը :

Վերջին թղթաբերով հասած «Մարմարա»ն (Յուլիս 20 եւ 21) , խոշոր խորագիրներով կը պատմէ թէ Պատրիարքարանի համարակալը, Պ· Հրանտ Զիլճեան, պաշտօնանկ եղած ըլլալով ,պաշտօնական նամակ մը ուղղած է Պոլսոյ Դ· Նահատութեան , ուր կը դանդատի թէ մահուան սպառնալիք ստացած է բարապանէն , եւ կը չարունակէ ·

... « Պաշտօնին վերջ տրուած ըլլալուն մասին ոչ մէկ հրաման ստացած եմ Պատրիարքարանէն : Այդ պատճառով , բնականաբար ոչ ոքի յանձնած եմ այն տոմարները, արձանագրութիւնները եւ այլ վաւերաթուղթերը զորս պահպանելու պաշտօնը ինծի կը պատկանի :

Նկատելով որ վերը բացատրուած ձեւով զիս արդիլած են պաշտօնս չարունակելէ , ոչ մէկ պատասխանատուութիւն պիտի ընդունիմ եթէկորսուին վերոյիշեալ տոմարները, արձանագրութիւնները եւ ուրիշ վաւերաթուղթեր , ու եթէ չարաիսումներու ենթարկուին անոնք կամ եթէ ջնջուին, բովանդակ պատասխանատուութիւնը պիտի ծանրանայ այդ արարքներուն հեղինակներուն վրայ : Այս առթիւ պատասխանատուներէն պիտի պահանջեմ նաեւ նիւթական եւ բարոյական վնասները, զորս պիտի կրեմ » :

Նոյն թերթին համաձայն, Պատրիարքարանի դռները այլուր կը փոխադրուին : «Մումբ մը անծանօթներ երկու օր ի վեր դիչեր ցորեկ խորհրդաւոր գործունէութեան մը ձեռնարկած են Հայոց Պատրիարքարանին մէջ» եւն· :

Այս պատմութիւնները եւ ուրիշ լուրեր ստուգելու հնարաւորութիւն չունենալով , կ'արձանագրենք ի տեղեկութիւն : Ինչպէս կ'երեւայ , Գէորգ արք· Արսլանեան վճռած է տեղի չտալ , հակառակ չարաճուն բողոքներուն : Միւս ճակատն ալ կը գործէ նոյն չարաւութեամբ՝ այնպէս որ կատարեալ քաոսի մը վերածուած է Պոլսոյ ազգ· կեանքը :

Դահլիճին կացութիւնը եւ զանազան խորհուրդներ

Բանակցութիւնները կը չարունակուին մեծամասնութեան հոսանքներուն միջեւ, կարգադրելու համար արձակուրդի բացառիկ պարգեւներու առթիւ ծագած տագնապը : Վարչապետը առջի օր վճռապէս յայտարարեց թէ պիտի հրաժարի , եթէ չափաւոր նախարարները քաշուին դահլիճէն : Այս յայտարարութենէն վերջ ուրիշ բացառիկ ժողով մը դումարուեցաւ :

Ծայրագոյն աջ թեւը, Ազատութեան կուսակցութիւնը, որ երկու նախարարներ ունի, վճռապէս կը պահանջէ ջնջել Աչխատանքի նախարարին այն կարգադրութիւնը որով արձակուրդի պարգեւ կը տրուի Ընկերային Ապահովութեան պաշտօնեաներուն :

Ընկերվարական նախարարները պաշտպանեն լով իրենց ընկերը (Դ· Մայէր) , կ'առաջարկեն կրճատել հանգստեան թոշակը, դոցելու համար արձակուրդի պարգեւէն դոյացած բացը : Բայց կուսակցութեան վարիչներն ալ համաձայն չեն այսպիսի կարգադրութեան մը, որով 340 միլիոն ֆր· պիտի խնայուէր :

Կառավարութիւնը հաստատ կը մնայ իր քաղաքականութեան վրայ, — մերժել աչխատավարձի յաւելումը, ուղղակի ըլլայ թէ անուղղակի : Ահա թէ ինչու կ'ընդդիմանայ արձակուրդի պարգեւներու րնդհանրացման :

★ Թերթերը կը դրեն թէ վերջին պահուն կարելի եղած է համաձայնութիւն գոյացնել Ազգ· ժողովի մեծամասնութեան վարիչներուն միջեւ· այնպէս որ դահլիճին հրաժարման վախերը փարատած են :

★ Մինչ այս մինչ այն, խլրտումները կը չարունակուին երկրին զանազան մասերուն մէջ : Փարիզի բարձր նորաձեւութեանց կարուհիները գործադուլ յայտարարեցին չորեքչաբթի կէս օրին, աչխատավարձի յաւելում պահանջելով : Զորս հազար « միտինկ »ներ, որոնք մինչեւ հարիւր հազար ֆրանքի եւ աւելի մեծարժէք զգեստներ կը չինեն, ժողով դումարելով, լսեցին իրենց գործատէրերուն պատասխանը : Բոլորն ալ կը մերժէին պահանջուած յաւելումը, միեւնոյն ատեն դիտել տալով թէ գործադուլը մեծապէս պիտի վնասէ աչնանային նորաձեւութեանց վաճառման : Առաջին առթիւ գործադուլ յայտարարեցին 20 առաջին, 40 երկրորդ, 200 երրորդ կարգի նորաձեւութեանց վաճառատուններու կարուհիները : Ցոյց մը տեղի ունեցաւ Քրիսթիան Տիօրի վաճառատան առջեւ, մինչեւ որ 15 ոստիկաններ ցրուեցին բազմութիւնը :

Թերթերը կը դրեն թէ 12.000 կարուհիներէն 60 %ը գադրեցուցած են աչխատանքը եւ կ'աչխատին համոզել իրենց միւս արհեստակիցները որպէսզի միանան չարժումին :

Փարիզի համար արտակարգ պարագայ մըն է այս գործադուլը : Բանթողները մեծ մասով երիտասարդ աղջիկներ են :

★ Սէն Նազէռի նաւագործարանին բանուորները որոչած էին Լա Պօլի վրայ քալել, ուժ տալու համար իրենց պահանջներուն (յաւելում աչխատավարձի) : Բայց վերջին պահուն փոխելով իրենց միտքը, ցոյց մը կազմակերպեցին քաղաքապետարանին եւ փոխ նահանգապետութեան առջեւ : Եւ տոյ որոչեցին 1500 բանուորներով դիրք բռնել այն ճամբուն վրայ որ Լա Պօլ եւ Քոթ տ'Ամուր կը տանի, որպէսզի խափանեն երթեւեկը :

Առաջին օրն իսկ աչխատանքը դադրեցուցած էին 15.000 բանուորներ, որոնք ուրիչ խափանարար ցոյցեր կատարեցին փողոցներուն մէջ :

★ Աչխատանքի Դաշնակցութեան Վարիչ մարմինը յանձնարարեց իր մասնաճիւղերուն ոչ միայն չարունակել պայքարը, այլեւ աչխատավարձի առժամեայ յաւելում պահանջել (ոչ թէ արձակուրդի պարգեւ) , սպասելով ընդհանուր յաւելման :

Ատանեսեանի դատիվին վաւերացումեն վերջ

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԵՐԵՔ ՀԲԱՄԱՆԱՏԱՐՆԵՐԸ ԵՒՐՈՊԱ ԿՈՒԳԱՆ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Ազգ· ժողովը Դչ· առտու վաւերացուց Ատանեսեանի դաչինքը, յուղումնալից վիճաբանութիւններէ վերջ : Այժմ դաչինքը յանձնուած է Հանրապետութեան Նոր Հուրդին (Ծերակոյտ) , որ նոյնպէս պիտի վաւերացնէ : Ազգ· ժողովը արձակուրդ պիտի ստանայ Յուլիս 29էն մինչեւ Հոկտեմբեր 18:

Վիճաբանութեանց ընթացքին, նախկին արտաքին նախարարը, Պ· Պիտօ, բացատրեց թէ դաչինքը հետեւանքն է «ծանր յուսախաբութեան մը եւ խոր մտահոգութեան մը» : Եւ բացատրեց որ եթէ այսպիսի դաչնագիր մը գոյութիւն ունենար նախքան, կարելի պիտի ըլլար խուսափիլ երկու համաչխարհային պատերազմներէ : Այս առթիւ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

«ՆԵՐԿԱՆ ԹԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆԷԱՆՑԵԱԼԻ»

Երբ տեւականօրէն կը փորձեն մեզ հաւատացնել թէ « Հայոց եկեղեցին, երբեք այնքան ազատ եւ փայլուն վիճակի մէջ չէ եղած, որքան ներկայիս՝ Ա. Իշխանութեան շրջանին», անհրաժեշտ է շրջօրէն հիմնաւորել այս յանդուգն յայտարարութիւնը :

Մեր նախորդ գրութեամբ, բարձրաստիճան հոգեւորականի մը՝ Ընծայեցիի տեսակէտներէն, ճիշդ հակառակը իմացանք :

Սխալ էին իր վճիռները եւ կամ ենթակայականն :

Դիմենք, այս անգամ, խորհրդային աղբիւրներու վկայութեան :

Ձենք կարծեր, որ մեր հակառակորդները ժխտեն, թէ ժամանակին «անաստուածեան» շարժում մը գոյութիւն ունէր Ա. Միութեան մէջ : Մէկ կողմ թողունք առայժմ, թէ այդ պայքարը գոյութիւն ունի նաեւ այսօր, միայն տարբեր ձեւերով եւ պայմաններով :

Արդ, այդ օրերէն մեր ձեռքի տակ ունինք փաստաթուղթեր, որոնք աւելի յստակօրէն կը ցոլացնեն բոլշեւիզմի իրական գնահատութիւնը՝ կրօնքի եւ եկեղեցիի մասին :

Օգտուինք միայն մէկէն :

« Պատասխան Զորեքչկեան յեպիսկոպոսին », Թիֆլիսի «Մարտակոչ »ի մէջ զետեղուած յօդուած մըն է՝ ստորագրուած Ս. Ճարուքեանէ, 5 Նոյեմբեր 1929ին :

Ամենայն Հայոց ներկայ կաթողիկոսը, այդ թուականին, Վրաստանի թեմական առաջնորդն էր, եւ ենթակայ, հակակրօնական կազմակերպութիւններու հալածանքին :

Թիֆլիսի Ս. Գէորգ եկեղեցիի մէջ , իր խօսած քարոզի ընթացքին «ցաւքաճ ջղերով արքեպիսկոպոս Գ. Զորեքչեանը», ի միջի այլոց ըսած է թէ «յերկիրը խիստ վտանգի մէջ է եւ յերիտասարդութիւնը չափազանց վարակուած է անաստուածու – թեամբ, մեծամասնութիւնն աստծուն չի հաւատար : Անհրաժեշտ է կռւել անհաւատութեան եւ նիհիլիզմի դէմ, քանի որ անհաւատութիւնը լաւ բանի չի հասցնի» :

Ապա, ծանրանալով երկրի ընդհանուր չինա – բարութեան եւ տնտեսութեան վերականգման անհրաժեշտութեան վրայ կը յանդի սա ուղիղ եւ արդար եզրակացութեան.— «Աստծուն ոչնչացնելով եւ հոգեւորականութեան դէմ կռւելով՝ մեր կարիքները չեն չտկվում» :

Այսքանը արդէն, աննկերելի յանցանք էր :

Ցօդուածագիր Ս. Ճարուքիւնեանը, իբրեւ տուկ կարգ մը մեկնութիւններու չարքին կը յայտարարէր նոյնպէս :— «Մեզքները (Զ. սրբազանին կ'անկնարկէ Ս. Տ. Թ.) գլուխները հալքէք եւ հլչեցէք, վոր խորհըրդային պետութիւնը, վորը սոցիալիզմն է կառուցում, ձեր տէրտէրական ոգնութեան, կրոնի ոգնութեան բնավ կարիք չի ղգում » :

Միակ դերը, որ վերապահուած էր ամէն տեսակի եկեղեցականներուն «Քաղման սգերթի առջեւից «երթալու պարտականութիւնն է, կը հաստատէ Ս. Ճարուքեանը :

Ինչո՞ւ այսպէս.

— Որովհետեւ, իրականացնելու համար տնտեսական մեծամեծ ծրագիրները, անհրաժեշտ կը դարձնէր նոր ոգով դաստիարակել բանուորն ու գիւղացին : Այս կենսական թելադրանքէն մղուած, անհրաժեշտ կը դառնար, որ «աչխատաւորութիւնը իր դիտակցութիւնից վտարի կրօնքի սնոտիապաշտութիւնները եւ նախապաչարմունքները, իսկ դրա հետ միասին բոլոր «յեկեղեցական գործակալներին» եւ «խորհրդայնացված խաւարամիտ – ներին» :

Ինչպէս տեսանք հոս, եթէ մէկ կողմէ աչխատաւորութեան դաստիարակութեան համար, կրօնական դիտելիքները կը դատապարտուին, որպէս «անոտապաշտութիւններ եւ նախապաչարմունքներ», միւս կողմէ, բոլոր եկեղեցականներն ալ կը նկատուին «խորհրդայնացած խաւարամիտներ » :

Տրամաբանական է այս պարագային, որ խորհրդային իրաւակարգին մէջ, «տեղ չի մնար» ոչ կրօնքին եւ ոչ ալ կրօնաւորին» :

«Պրոլետարիատը եւ աչխատաւոր գիւղացիութիւնն անխուսափելիօրէն պէտք է կռիւ մղի կրօնի դէմ »:

« Անհրաժեշտ է ոչ միայն կործանիչ քննադատութեան ենթարկել կրօնական գաղափարները , այլեւ դուրս կորզել կենցաղից ու հասարակական կեանքից կրօնական ծէսերն ու սովորութիւնն – երը» :

Այս պայքարին համար, պէտք է դիմուիլ «պրոլետարական բարոյականութեան » հասու ղէնքերով :

Ոչ մէկ վախ, «որ եթէ կրօնը կործանուի, ապա կ'ընկնի բարոյականութիւնը » :

Դժբախտութիւնը այն է, որ խորհրդային կարգերու մէջ, կան մարդիկ, որոնք դեռ հաւատք

ղապէտ Մըլլա Մուխթաճիա Պարզանին : Խորհրդային Միութեան համար ամենադործօն հինգերորդ զունդ մըն է իր ցեղախումբը :

Այս շրջանէն փախած գերման երկու գերի սպաներ վերջերս յայտնեցին, թէ ռուսական ամրութիւնները մեծ խորութեան մի վրայ կը տատանուին եւ կրնան բաղդատուիլ Ալպեաններու Ֆրանսական պաչտպանողական ամրութեանց հետ : Միչտ ըստ այդ սպաներուն՝ արձակագէնները սահմանամերձ կայաններու մէջ չատ լաւ կը մարզուին եւ յարձակումներ կը գործեն իրանեան զօրքերուն դէմ :

Արտապիլ – Աստարա հողաչերտը, ուր լեռները կը տափակնան եւ կասպից ծովուն մօտ անցք մը կը թողուն, ուրկէ սովետական զրահապատ ուժերը կրնան դէպի հարաւ իջնել եւ կտրել ճամբան ու Թէհրան – Թաւրիզ երկաթուղին, կազմակերպութեան տարբեր ձեւ մը ունի : Սահմանը որոչուած է ջուրի հոսանքով մը, զոր դիւրաւ կարելի է անցնիլ՝ մինչեւ ծունկերը ջուրը մտնելով : Իրանի կողմը, իր բախտին ձգուած խորտուբորտ ճամբայ մը, օձապտոյտ եւ հողաչէն, գրեթէ ճշդիւ սահմանին չրջագիծը կը կազմէ :

Աստր դիմաց, ջուրի հոսանքէն 300 մեթր հեռու, սովետական կողմը կը տեսնուի ամրութեանց գիծ մը, որուն չէնքերը իրարմէ 200 մեթր հեռու են եւ կը տիրապետեն իրանեան զառիվայրին : Քանի մը աւերակներ եւ ագարակներ կան եզերքին մօտ, որոնք լքուած ըլլալու տպաւորութիւնը կը թողուն : Կը բաւէ սակայն կառքով մը անցնիլ իրանեան ճամբէն՝ տեսնելու համար արեւի ճառագայթներէն փայլիլող հեռադիտակները, որոնք յերդերու բարձունքէն ուչադրութեամբ ձեղի կը հետեւին : Այդ բերդերը, հեռաձայնով իրարու կապուած, չարունակ կը հսկեն ճամբուն վրայ :

Այդ ամրութիւններէն 400 մեթր անդին՝ 20 մեթր լայնքով խճուղի մը կայ, որուն երկու եղերքի ծառերն ու մացառները կտրուած են, որպէսզի իրը ապաստան չծառայեն : Այդ խճուղին կպրային նիւթով մը ծածկուած է եւ հեղուկ վիճակ մը ունի միչտ : Բոլոր անոնք որ դիչեր ատեն կ'անցնին անկէ, հետք կը ձգեն : Սահմանապահները ամէն առտու քննութեան կ'ենթկնն ճշդելու համար, թէ դիչեր ատեն սահմանէն զաղտնի կերպով անցնողներ եղա՞ծ են : Այդպիսի պարագաներու մէջ խակոյն ամէն կողմ լուր կը տրուի, եւ այս պաչտպանուած՝ գօտիին մէջ կասկածելիները դիւրաւ մէջտեղ կը հանուին :

Այս ամբողջ գօտին դրաւուած եւ պաչտպանուած է 60 հազարնոց մեքենաղէն ընտրեալ զինուորներով եւ ինքնաւար կազմակերպութիւն մը ունի :

Կասպից ծովու արեւելքը, Աստերապատի եւ Թորասանի երկայնքին, սահմանը բոլորովին տարբեր ձեւ մը ունի : Մի հարթ տափաստան մըն է, ուր կը բնակի Թիւրքմէններու ռազմիկ եւ վաչկատու ցեղը : Սահմանը լաւ ճշդուած չէ եւ չատ մը կէտերու մէջ վէճի նիւթ դարձած է : Մօտ վեց ամիսէ ի վեր, իրանեան սպայակոյտը սովետական գործակալներու տենդոտ դործունէութիւն մը կը նչմարէ այս չրջանին մէջ : Այդ գործակալները հետամուտ չեն ժողովուրդը ըմբոստութեան մղելու կառավարութեան դէմ, բայց դինուորական տեղեկութիւններ կը հաւաքեն :

Այժմ 80 հազարի մօտ մեքենաղէն եւ հեծեալ նոր ուժեր բանակած են Թուրքմէնիստանի եւ Աստապատի մէջ, որ սովետական դինուորական մեծ կեդրոն մը դարձած է : Պատերազմի պարագային այս ընդարձակ տափաստանէն պիտի անցնին սովետական ուժերուն մեծ մասը եւ ծանր ու թեթեւ հրետազօրքը : Անկէ պիտի չրջապատեն Էլպրուզի մուտքը :

Աստրպատականի մէջ, իրանեան սահմանային պահականոցներու դիրքը բաւական փափուկ է : Բազուի չրջանին մէջ, միչտ յարձակման վտանգի տակ կը զտնուին անոնք ի հաչիւ Ռուսերուն դրծող ցեղախումբերուն եւ սովետական օդուժումբերուն կողմէ : Ակէ զատ, այդ պահականոցները իրարմէ չատ հեռու ըլլալով, հաղորդակցութեան միջոցներէ զուրկ են եւ տեւական երկիւղի մէջ կ'ապրին : Այն օրէն ի վեր, սակայն, որ ամերիկեան առաքելութիւնը իր ձեռքն առած է բանակը եւ ոստիկան – դինուորութիւնը, Իրանցիները դիմադրութեան աւելի չեչտուած ոգի ցոյց կուտան : Քանի մը չաբաթէ ի վեր, Բազու Արտապիլ հողաչերտին ամրացումը սկսած է : Զանազան ամրութիւններ չինուած են, խրամատներ փորուած եւ չատուկ զօրամասեր բերուած են : Բայց իրանեան կառավարութիւնը չատ խոհեմութեամբ պէտք է չարժիլ որպէսզի չվիրաւորէ զօրաւոր դրացին, որ կլ պոռայ, կը կանչէ, թէ իր վրայ կը յարձակին, երբ իր դիմաց հողակոյտ մը բարձրացումը տեսնէ :

Արտապելի եւ Աստարայի միջեւ, քանի մը ամրոցներ կառուցուած են արդէն Ռուսերու ամրութեան դէմ, բայց միչտ ամենամեծ չրջահայեցութեամբ :

Արդարեւ, սովետական կողմէ սահմանը բացարձակապէս անանցանելի է, մինչդեռ իրանեան սահմանը բոլորին առջեւ բաց կը մնայ :

ՕՐՐԻԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ .

Մոսկուա եւ Իրան դէմ դիմաց

ԽՄԲ.— Գահիրէի մեծ օրաթերթը, «Ժուռնալ տ'Էժիփթ», հետեւեալ տեսութիւնը կը հրատարակէ ռուսեւիրանեան պատրաստութեանց մասին. —

Այն օրէն, որ Իրան դադրած հռչակեց Խորհրդ. Միութեան հետ իր կնքած դաչնագիրը, լարուած վիճակ մը ստեղծուեցաւ երկու երկիրներուն մի – ջեւ :

Վերջերս Մոսկուա որոչեց փակել Իրանի բոլոր սովետական հիւպատոսարանները : Ի՞նչ պիտի ըլլայ իր յառաջիկայ քայլը : Դժուար է ըսել : Քրեմլինի քաղաքականութիւնը վարժեցուցած է մեզ մեծ անակնկալներու : Այս վերջին ամիսներու ընթացքին Ա. Միութիւնը իր հարաւ արեւմտեան սահմանին վրայ զինուորական միջոցներ ձեռք առած է : Ակէ առնուազն կարելի է հետեւցնել, թէ Իրանի հանդէպ յարձակողական նպատակներ կը հետապնդէ Մոսկուա :

Վերջերս Իրանէն վերադարձած Ֆրանսացի անձնաւորութիւն մը լրագիս վրդովիչ յայտնութիւններ ըրաւ այդ զինուորական պատրաստութեանց մասին :

Այդ պատրաստութիւնները կը ներչնուին այն իրողութենէն որ Բագու 300 քիլոմեթր հեռու կը գտնուի Ատրպատականի մայրաքաղաք Թաւրիզէն եւ 1500 քիլոմեթր՝ Քուէյթի իրանական մեծ օդակայաններէն : Կովկասը, ներկայիս, սովետա – կան պաչտպանութեան ցանցին մէջ ամէնէն կենսական կէտերէն մէկը կը կազմէ : 1941էն 1946, Ռուսերը Ատրպատականի անկախատողական չարժումը պաչտպանելով՝ փորձեցին այդ նահանգը դարձնել սովետական զօրամաս մը : Ամերիկեան բուռն ընդդիմութեան հետեւանքով, սովետական ծրագիրը ձախողեցաւ : Զկրնալով Ատրպատական հաստատուիլ, Ռուսերը ձեռնարկեցին սահմանա – յին չրջանին մէջ — եւ մանաւանդ կասպից ծովու արեւմուտքը, Բագուէն Աստապել եւ Աստապիլէն Աստարա — կարեւոր ամրութիւններ չինել : Նոյնիսկ այս չրջանին մէջ կեդրոնացուցին բազմաթիւ ուժեր, որոնք լաւագոյն սպառազինուած են եւ կրնան սպառնալիք մը կազմել Իրանի դէմ :

Բացուէն Ատրպատիլ՝ ռուս – իրանեան սահմանը կը հետեւի Արաքս գետին, Ջուլֆայի մօտ սովետական կողմին վրայ երկարող հողաչերտին վրայ կան կրախիճէ չինուած բաղմաթիւ ամրութիւն – ներ, որոնք կը տիրապետեն գլխաւոր կիրճերուն ու մեծ ձորերուն եւ կը յիչեցնեն Ֆրանսական Մաժինոյի գիծը : Պահակազօրքը կազմուած է մեծ մասով տեղական զօրամասերէ : Սովետական ամրութիւնները չամաչ բաղում քիլոմեթր ներսերը չինուած են, ինչ որ երկու երկիրներուն միջեւ «անրնակելի հողամաս» մը կը թողու : Հոն տեղաւորուած քրտական ցեղեր կամ «չահսեվէններ» (թրքական ցեղ մը) կը թափառին այս անբնակելի հողամասին մէջ եւ իրրեւ պահակազօրք եւ տեղեկատու գործակալներ կը ծառայեն Ռուսերուն :

Այս չրջանին, ինչպէս նաեւ Նախիջեւանի եւ Ստեփանակերտի մէջ, Պարզանի Քիւրտերէն զաւակներ Ատրպատականցիներէն եւ կովկասցիներէն արձակագէն խումբեր կազմուած են՝ իրանեան կեղծ անձագիրներու չնորհիւ :

Այս արձակագէններու թիւը կը հասնի 10 հազարի, անոնց կը հրամայէ նչանաւոր քիւրտ ցե-

չունին «պրոլետարական բարոյականութեան » ուժի մասին : Եկեղեցականները՝ ամէնէն առաջ :

« Պէտք է խոստովանիլ, որ Զորեքչեանի եւ բոլոր հաստափոր տէրտէրների համար Հոկտեմբերը քաղցր է այնքան ժամանակ, որքան նրանց կաշուին ու չահին չի դպչում : Շնորհիւ անաստուածների տարած աչխատանքին, «քաղցրութիւնը» նրանց համար «թոյն» է դառնում» :

Այս պարագային ալ իրաւացի է Ս. Ճարուքիւնեան եւ հետեւողական՝ հակակրօնական իր տեսութիւններու մէջ : Եթէ կայ մէկը, որ իրապէս հակառակ բոլոր իրողութիւններուն, կը թելադրէ Աստուածն ու կրօնքը, ճիշդ է, որ ան տեղ պէտք չէ ունենայ խորհրդային իրականութեան մէջ :

Ցարուքիւնեանը բոլորովին արդար է եւ անպայման անկեղծ, երբ կը յայտարարէ ի վերջոյ. — « ԽՍՀՄ աչխատաւորութիւնը դէն է շպրտում ամէն մի կրօն որպէս մեծագոյն չարիք, որպէս մեծագոյն խոչընդոտ սոցիալիստական հասարակութեան չինարարութեան գործի » :

Այս բոլորէն ետք, անչուչտ բանդէտներ պիտի առարկեն.— ասոնք անցեալի պատմութիւններն են , հիմա, փոխուած է ամէն բան :

Թէ ինչո՞ւ փոխուած եւ ինչպէ՞ս , այս մասին ալ յայնորդով :

Այսօրուան համար վերջացնենք, թելադրելով մեր հակառակորդին անգամ մը եւս կարդալ իրմէ փոխ առած մեր խորագիրը, «ներկան չարունա – կութիւնն է անցեալի»...

Ս. ՅԼՐ ԹՈՎՄ.

ԳԱՂՈՒԹԻ ԳՈՂՈՒԹ

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ՕԳՆ. — *ՆԱՋԻ 9րդ պատգամ. ժողովը տեղի ունեցած է Յունիս 25ին։ Մասնակցած են 13 մասնաճիւղերու կողմէ 51 պատգամաւորներ։ Շրջ. վարչութեան նախագահը՝ Տիկին Լ. Սասունի չեշտած է թէ նիւթական հաստլիները կրկնա – պատկուած են եւ անդամավճարներու թիւը զգալի չափով կրած է, բարոյական փայլուն գործունէութեան հետ միասին։ Լիբանահայ Օգն. Ընկ. Նաջի անդամավճարներու թիւին վրայ 351 նոր անդամավճարները աւելցած են, հասնելով 2094ի։ Շրջ. վար – չութիւնը մուտք ունեցած է 46639 լ. ոսկի, մասնաճիւղերը 26.299 լ. ոսկի։ Ընդհ. մուտք 75.934 լ. ոսկի, իսկ ընդհ. ելքը եղած է 67.012 լ. ոսկի։*

Կազմակերպութիւնը աւելի ուժեղացնելու համար, պատգամաւորները եկած են այն եզրակացութեան թէ նորընտիր վարչութիւնները պէտք է աշխատին գործօն դերեր տալ յատկապէս երիտասարդ ուժերու, որպէսզի անոնք հետզհետէ փորձառութիւն ձեռք բերեն եւ աւելի զարկ տան Օգն. Ընկ. Նաջի ծաւալուն եւ բազմաճիւղ Միութեան։

Ժողովը ընդունած է նաեւ հայ ընդունակ չքաւոր աղջիկներուն բարձրագոյն կրթութիւն տալու սկզբունքը, Օգն. Ընկ. Նաջի հսկողութեան տակ, պայմանաւ որ թեկնածուները ուսումը առնելէ վերջ նուիրուին հայ ժողովուրդի ծառայութեան գործին, նախընտրաբար մանկավարժական ասպարէզին մէջ։ «Պնակ մը կերակուր»ի բաշխումը, որ բացարձակ անհրաժեշտութիւն մըն է, յատուկ ցուցակ մը եւս պիտի չարունակուի։ Նոր Շրջ. վարչութեան անդամ ընտրուած են Տիկիններ Ովաննա Տէր Մելքոնեան, Գ. Կանայեան, Լ. Սասունի, Մատթոսեանց, Տէր Կարապետեան, Լ. Տէր Ղեւոնեան եւ Օր. Լեմոնճեան։

Մեր Սիկիլիոյ Հայ Օգնութեան Միութեան տեղական մասնաճիւղը, հանդանակութիւն մը կատարելով ի նպաստ Պէյրութի հայ ճեմարանին հաւաքած է 735 փեսոս (188.50 տոլար)։ Իսկ Հալէպի մէջ Ա.Յ.Ը.Մ.ի հիմնած Զաւարեան մարմարանին համար հաւաքած է 1450 փեսոս։ Սուրիոյ եւ Լիբանանի Հ.Մ.Ը.Մ.ին համար հաւաքած է 844 փեսոս։

Ա.Տ.Ը.Ա.Տ.Ա.Կ.Ա.Ն.Ի Հայ Օգնութեան Միութեան 1948 — 1949 տեղեկագրէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.— Իրենց գործունէութիւնը եղած է դիւրաւորաբար կրթական եւ բարեգործական։ Մասնաւոր ուշադրութիւն դարձուած են մշակութային աղդակներուն պահպանման, աշխատելով զարգացնել եւ տարածել զայն։ Միւս կողմէ զրաղած են ներգաղթի անկանոնութեանց հետեւանքով տեղահանուած եւ յետոյ լքուած թշուառ պիւղացիներու խնամատարութեամբ, օգնած են նիւթապէս եւ բարոյապէս։ Այս աշխատանքին մէջ անոնց օգնութեան հասած է Ամերիկայի Իրանահայ Հայրենակցական Միութիւնը, 50.000 րիալ տրամադրելով։

Օգնած են Ղարադաղ եւ Դարաչամ գպրոցներուն պիտոյքներով, դասագիրքերով եւ նիւթական այլակերպութեամբ։

Ա.Ր.Ա.Մ.Ե.Ա.Ն գպրոցին մէջ հիմնած են Հ.Օ.Մ. մայրենի լեզուի ուսուցման ձրի դասընթացք, յատկապէս ներգաղթէն տուժած դիւղացիներու զաւակներու համար։ Ողբացեալ Մելիքթանգեանի յուշարկաւորութեան առթիւ 500 հրդէք ճաշ տրուած է։ Միութիւնը անոր յիշատակին որդեգրած է հինգ չքաւոր սաներ, Մելիքթանգեան դպրոցին մէջ։

Ընդհանուր մուտք ունեցած են 232.340 րիալ, ելք 143.281 րիալ։ Դրամատունը իրենց հաշուոյն պատրաստ կայ 89.059 րիալ։ Շնորհիւ անոնց վայելած լայն համակրանքին, բոլոր ձեռնարկներն ալ պսակուած են յաջողութեամբ։

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Յաւով կը տեղեկանանք թէ Պէյրութի մէջ մեռած է ընկեր Սահակ Սահակեան։ Ողբացեալ ընկերը մասնագէտ գինուորական մը եղած է, աւարտած ըլլալով Սպայից վարժարանը։ Թրքական բանակին մէջ սպայ էր, առաջին համաշխարհային պատերազմին, երբ դերի ինկաւ Պաղեստինի ճակատին վրայ եւ անմիջապէս միացաւ հայկ. Լեգէոնին։ Կարեւոր դեր կատարած է Ա.նթափի հերոսամարտին մէջ։ Հայկ. Լեգէոնի լուծումէն վերջ անցած էր Աղեքսանդրէթ, 1924էն ի վեր կը վարէր էշրէֆիէյի մուխթարութեան պաշտօնը։ Եղած է Հ.Ը.Դ. Պէյրութի կոմիտէի անդամ։

★ *Նոյնպէս յաւով կը հաղորդենք մահր Տիկ. Վեհանոյշ Նորատունկեանի (Դահլիճ)։ Բնիկ Պոլսեցի, դեռ օրիորդ, նուիրուած էր հանրային –կրթական գործունէութեան։ 1905——1906ին իբրեւ ֆրանսերէնի ուսուցիչ պաշտօնի կոչուած է Աղեքսանդրիոյ Պօղոսեան ազգ. վարժարանին մէջ, ուր իբրեւ տնօրէն կը պաշտօնավարէր Սմբատ Բիւրատ, եւ ուսուցիչ էր Երուանդ Սրմաքէշխանլեան։ Ամուսնացած է ողբացեալ ուսուցիչ Մեսրոպ Նորատունկեանի հետ։ Իրենց զաւակն ալ, Անահիտ (այժմ Տիկին Ա.րթինեան) ծանօթ է իբրեւ աշխատակից «Ցառաջ»ի, «Ցուսաբեր»ի եւ ուրիշ թերթերու (Ա.մրէն Նայիրի)։*

★ *Օքլէնտի մէջ (Մ. Նահանգներ) մեռած է Ստեփան Մուրատեան։ Ծնած էր Մուշ 1898ին եւ միացած Հ.Ը.Դաշնակցութեան շատ երիտասարդ հասակին։ Կը պատկանէր Հ.Ը.Դ. Փրէզնոյ եւ Սան Ֆրանչիսկոյ կոմիտէներուն, ըլլալով հիմնադիր ընկերներէն մէկը Օքլէնտի կոմիտէին։*

ՆԻԿՈՍԻԱՅԻ ՄԷՋ (Կիպրոս) յունիս 25ին տեղի ունեցած է Նիկոսիոյ Հայ Երիտ. Միութեան ամսումբին մէջ հաւաքոյթ մը որու ընթացքին հիմնուած է «Համադգային»ի մասնաճիւղը։ Ծօսած են Պ. Պ. Ցակոբ Փալամուտեան,, Բ. Նաւասարդեան եւ Տօքթ. Վ. Հապէչեան։ Հայ Կանանց Կիլիկեան Միութիւնը լուծուելով, իր բոլոր անդամները մտած են «Համադգային»ին մէջ, որուն անդամ արձանագրուած են ուրիշ 35 հոգի։ Ամբողջ անդամներու թիւը կը հաշուէ 110։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՀԻԱՏԱՌ ԹՈՒՂԹ, գրեց՝ Օննիկ Կ. Թադէոսեան։ Տպ. Փարիզ 1949, դին 100 Ֆր.։ Հասցէ.— 11 Square Alboni, Paris։

ԿԱՄՔ, պաշտօնաթերթ «Արմենիա» Երիտ. Միութեան (Հայերէն եւ սպաներէն), թիւ 3 (Մայիս – Յունիս)։ Հասցէ.— El Salvador 4625, Buenos Aires (R. Argentine)։

ՁԱՑՆԵՐ ԴԱՇՏԻՆ

ԲԱՑՕԹԵԱՑ ՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ.Ը.Դ. Սէնթ Ալի «Թաթուլ» խումբին դիւերային բացօթեայ հանդէսը տեղի ունեցաւ 16 Յուլիսին։ Շրջաններէն ալ եկած էին ընկերներ եւ համակիրներ։

« Թաթուլ » խումբը յարմար դատած էր մատակարարութեան (պիւֆէ) ամբողջ գործը յանձնել մեր քոյր մասնաճիւղին՝ Կապոյտ Ինաչի, որ ոչխով յանձն առած եւ ամէն չանք թափած էր յաջողութեան համար։

Ժամը 10ին վարագոյրը բացուեցաւ։ Բեմին երկու կողմերը կը ծածանէին Ֆրանսական եռագոյնը եւ Դաշնակցութեան դրօշը։ Կը նախագահէր ընկեր Մարտիրոս Թաշճեան, Նոր Սերունդին դաստիարակը։ Հանդէսին բացումը կատարուեցաւ Ֆրանսական քայլերգով եւ «Մշակ բանուոր»ով, Նոր Սերունդի Սիփան երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Համբարձում Համբարձումեանի որ երեք տարիէ ի վեր Նոր Սերունդին կ'ուսուցանէ հայ երգը, անխոնջ եւ անտրտունջ։ Ընկեր Նախագահը լայնօրէն պարզեց «Թաթուլ» խումբին գործունէութիւնը։ Դեղարուեստական բաժնին կը մասնակցէին (երգ, արտասանութիւն).— Վարդուհի Եգիկեան, Պետրոս Մարգարեան, Վարդուհի Էքինճեան, Ասրուհան Որալեան, Ոսկանեան Փ., Տիկին Տօնիկեան, Նուարդ Տէր Ասրէնեան, իսկ անակնկալ մը եղաւ «Վարիպ աղբեր»ը, ազգ. տարազով Նուարդին եւ Պետրոսին կողմէ։ Սէնթ Ալի Նոր Սերունդը մաքուր հայերէն կը խօսի չըննորհիւ Հ.Ը.Դ. «Թաթուլ» խումբին որ պատեբազմի թոհուբոհին մէջ ալ չարունակեց իր դերապրոցը։ Ամէն գնահատելի աշխատանք մը փոքր խումբի մը կողմէ։ Բանուոր ըլլալով հանդերձ զոհողութիւններ ստանձնած եւ միչտ իր միջոցներով ուսուցիչներ դատած է, վառ պահելու համար մայրենի լեզուն։

Օրուան բանախօսն էր ընկեր Մ. Մարութեան որ մասնաւորապէս ծանրացաւ Դաշնակցութեան մշակութային գործունէութեան վրայ եւ բացատրեց թէ չատ քիչ ազգեր ունին այնքան կուռ կազմակերպութիւն մը, այնքան դժնդակ պայմաններու մէջ։ Ցետոյ պատմեց հէքիաթ մը, ապացուցանելու համար Դաշնակցութեան մեծութիւնը եւ անձնուիրութիւնը։

Գեղարուեստական բաժինը լրացած ըլլալով, հանդիսականները բոլորուեցան սեղաններու չուրջ, ընկերակցութեամբ մարսիլիահայոց ծանօթ «քէմանչիստ» Թորգոմի։ Ուրախութիւնը չարունակուեցաւ մինչեւ արեւածագ։ Ժողովուրդը դրժուարաւ բաժնուեցաւ։ Այս առթիւ «Թաթուլ» խումբը իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր անոնց որ եկած էին քաջալերելու մեր ձեռնարկը, եւ մանաւանդ Կապոյտ Ինաչի մասնաճիւղին որ յանձն առած էր ամէն յոդնութիւն։

★ *Քանի մը դիմակաւորներ նորէն կը փորձեն Բարեգործականի կողմէ հոմանաւորեալ ցուցնել մեր դիւղին զպրոցը, որ հիմնուած է Դաշնակցականներու եւ համակիրներու ձեռքով, եւ տրամադրուած ամբողջ ժողովուրդին։ Պիտի թելադրէինք այդ պարոններուն բաց ճակատով գործել եւ մութ խաղեր չսարքել։*

Վտարանդի

« ԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՕՒԵՑԱՒԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԺԲ.

ԴԱՒԱՃԱՆԸ ԿԸ ՀՐՃՈՒԻ

Առաջին ճամբուն վրայ փռուած էին երինեբանդ ծաղիկներ, երկրորդին վրայ՝ դիակներու կոյտեր, անոնց վրայ կոխկռտելով էր որ պիտի հասնէր հեռուէն փայլող դահին։

Ո՞րն էր լաւը։ Երթալ դէպի ծաղկազարդ ճամբա՞ն ու պատուով վերջ դնել իր մարմնաւոր կեանքին, թէ կոխոտել արիւնաթաթաւդիակները, յաղել վիրաւորներուն դառն հառաչանքը, եւ արիւնոտ զոհերով բարձրանալ փայլուն դահին վրայ։ Ահա թէ ինչ բան կը տանջէր այդ րոպէին Վեստ Սարգիսը։

Երկար ժամանակ բուռն կերպով իրարու կ'ընդհարէին այդ մտքերը այնպէս, ինչպէս ովկիանոսի ահեղ ալիքները կը ծփան, կը զալարուին, իրարու կը բախին եւ յետոյ, ժանտ օձի պէս, դլուխնին վեր կը բարձրացնեն դարձեալ։

— Ոչ, արդէն առաջ եմ գացեր ու ետ դառնալու անհնար է։ Ցիմարութիւն պիտի ըլլայ ասիկա իմ կողմէս։ Հայաստանի գահը ինծի պիտի պատկանի, կամ ոչ ոքի։ Դիակներէն պատուանդան պիտի չինեմ ինծի համար եւ հասնիմ այդ գահին։ Անյողդողդ կամքս պիտի չընկճուի երբեք, եթէ տեսնեմ որ ամբողջ Հայաստանը մոխիրի եւ աւերակներու կոյտ է դարձեր։ Վեստ Սարգիսը թոյլ պիտի չտայ որ խելացնոր պատանին միայն ժառանգէ գահը, իսկ ինք ստորագրէ։ Ես պիտի երթամ առաջ, պիտի հասնիմ նպատակներուս դադաղ, բայց հաստատուն քայլերով։

Դուրսը՝ գահին պաշտպան, իսկ ներսը՝ անոր ժառանգորդ։ Ահա իմ ծրագիրս, ահա իմ նպատակս։ Վայ անոնց որ ճամբուս վրայ կը կանգնին։ Անոնց փրկութիւն չկայ։ Շուտով կ'անհետանան ճամբուս վրայէն Գագիկը եւ Վահրամը, եւ այն ատեն, երբ հասնիմ փայլփլացած նպատակիս, վայ այն իշխաններուն, որոնք կը պաշտպանէին Գագիկն ու Վահրամը։

Վեստ Սարգիս ոտքի ելաւ, եւ սկսաւ չրջադայիլ սենեակին մէջ. այդ միջոցիս դրան վարագոյրը ետ քաշուեցաւ ու դլուխ մը երեւցաւ բացուածքին մէջ. Վեստ Սարգիս, իր մտածումներէն տարուած, չտեսաւ զայն։

— Իշխան, ըսաւ մարդը ու ներս մտաւ սենեակէն։

Վեստ Սարգիս կանգ առաւ յանկարծ, նայեցաւ մարդուն։ Ճակտին կնճիռները անհետացան իսկոյն, եւ ուրախ դէմքով հարցուց.

— Դո՞ւն ես, եղօ։ Է, ըսէ տեսնենք, ի՞նչ լուրեր բերած ես։

Լրտեսը եւ իշխանը նստեցան։

— Վահրամ իշխանը մեծ պատրաստութեան մէջ է, տէր, յարեց լրտեսը։ Կարծես հոտ է առած որ դուն կ'ուզես զահը ժառանգել։

— Ինչպէ՞ս։

— Վահրամը, քանի մը իշխաններու եւ կաթողիկոսին հետ խորհրդակցութեամբ, կ'ուզէ Գագիկը Անի բերել եւ թագաւոր օծել։

— Այդ անմիտ... տղա՞ն։

— Այդպէս կ'ընեն որպէսզի գահը թափուր չհամարուի, եւ ոչ ոք աչք ունենայ անոր։

— Իսկ ո՞ւր է այժմ Գագիկը։

— Ցայտնի չէ։ Մեր սպանութեան փորձը չյաջողեցաւ, անկէ ետք Ս. Անապատի վանքէն հեռացուցին զայն. բայց թէ ո՞ւր, յայտնի չէ։ Այժմ անոնք խիստ զղոյշ են, եւ ամէն միջոց ձեռք առած են, զադտնի պահելու համար Գագիկի տեղը։

— Էհ, այո, կ'ուզեն թագաւոր օծել այդ երախան, բայց պիտի չյաջողին։ Ես կը խանգարեմ անոնց գործը, մինչեւ որ յունական զօրքերը հասնին։ Չէ՞ որ Վահրամը անպատուեց Ցունաց պատգամաւորը։

Մէթէ կայսրը հանդիստ կը թողո՞ւ Անին, եւ չի՞ պատժեր Վահրամը։

— Այո, իշխան, եթէ Ցունաց զօրքերը չուտ հասնին, Վահրամ չի կրնար հասնիլ իր նպատակին։ Ան, իրբեւ դահի պաշտպան, նախ պիտի կըռուի Ցոյներուն հետ, ետ մղէ զանոնք ու յետոյ միայն մտածէ Գագիկը թագաւոր օծելու մասին։

— Բայց որո՞նք են Վահրամի կողմնակիցները։

— Շատ իշխաններ, որոնց թիւը մօտ երեսունի կը հասնի։

ԲԱԳՐԱՏ ՌՇՏՈՒՆԻ

(27)

բազմաթիւ փաստեր յիշեց խորհրդային աղբիւր – ներէ, ապացուցանելու համար թէ Ի. Միութիւնը նուիրուած է մարտական երիտասարդութիւն մը պատրաստելու եւ սրբազան պատերազմ կը նկատէ դրամատիրական երկիրներու դէմ պատերազմը, հակառակ իր խաղաղասիրական հաւաստիքներուն: «Ատլանտեանի դաշինքը անբաւական է, բայց անհրաժեշտ»:

Նախկին նախարարը ճաղկեց նաեւ Ի. Միութեան կուսակցական մոլեռանդութիւնը: «Մեզի պիտի ըսեն թէ Փուխով անուն Ռուս մըն էր որ ստեղծեց ռատիօն, թէ նիւթի պահպանման օրէնքը Լավուազիէն չէր որ գտաւ, այլ ոմն Լոմոնոսով»:

Այստեղ ալկոհոլմեան երեսփոխան մը բացատրեց,— Ինչ կը մտածէ այս մասին Պ. Տիւքլոսով, ակնարկելով համայնավար ժաք Տիւքլոյի: Այս վերջինը պատասխանեց.— « Կը մտածեմ թէ դուք անբան մըն էք»:

Իրարանցում պատճառեցին նաեւ նախկին նախարար Փիէռ Քոթի (հակառակ), ժողովրդական խօսնակ Մոռիս Շումանի (թեր) եւն. ճառերը: Գիշերային նիստին մէջ, երեսփոխաններէն չատերը կարդով կը քնանային:

★ Մ. Նահանգներու ցամաքային, ծովային եւ օդանաւային սպայակոյտներուն պետերը Եւրոպա պիտի գան այսօր, ուրբաթ, իրենց պաշտօնակիցներուն հետ խորհրդակցելու եւ վերապին – ման խնդիրը քննելու համար, համաձայն Ատլանտեանի դաշինքին: Այս լուրը հաղորդելով, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ. Էչիսըն, յերմապէս պաշտպանեց Թրումընի կողմէ առաջարկուած վարկը (1.450.000.000 տոլար), Եւրոպայի վերազինման համար: Բացատրեց թէ առաջմեայ է խորհրդարանին ներկայացուած ծրագիրը եւ թէ բոլոր անհրաժեշտ մանրամասնութիւնները պիտի հաղորդուին, փարատելու համար դանազան թիւրիմացութիւններ:

Ամերիկեան սպայակոյտներու պետերը Եւրոպա պիտի մնան տասը օր, այցելելով Ֆրանք – ֆորթ, Լոնտոն, Փարիզ եւ Վիէննա: Անոնք նախապէս պատրաստներ կատարած են անհատաբար, եւ առաջին անգամ է որ Եւրոպա կուգան բոլորը միասին, պարզելու համար ամերիկեան ծրագիրները:

ՓԱՆի ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Լեհաստանի կառավարութիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որով կ'ըսէ թէ Վատիկանի բանագրանքի հրամանագիրը «նախապատրաստակարք մը է Լեհաստանի դէմ» եւ կ'աղդարարէ թէ ոչ մէկ քահանայ պիտի գործադրէ զայն: Յայտարարութիւնը ծանր պատիժներ կը սպառնայ անասողներուն, չեչտելով թէ «համայնավարները եւ միւս ժողովրդավար կուսակցութիւնները կը կազմեն նոր Լեհաստանի ողնայարը եւ թէ որեւէ խորութիւն դնել անոնց միջեւ՝ կը նշանակէ յարձակիլ լեհ ժողովուրդին դէմ»: Առաջին անգամ է որ Լեհաստանի համայնավար կառավարութիւնը կ'արտայայտուի այս հարցի մասին:

Ի. Միութիւնը ծանուցագիր մը ուղղելով Եուկոսլաւիոյ կառավարութեան, կը բողոքէ ռուս քաղաքացիներու ձերբակալման դէմ:

Թունիզիա. արգիլեց Իսլամներու աւանդական ուխտագնացութիւնը դէպի Մէքքէ եւ ուրիշ սրբավայրեր, յայտարարելով թէ համաճարակ ծագած է այդ կողմերը:

Մէկ Միլիոն Ֆրանք տոհմանքի դատապարտուեցաւ հեղինակ մը, Ժան Թրաքու, որ իր գրքին՝ Marécrhal aux liens (կաշկանդուած մառէշալը) մէջ գրած էր թէ զօր. տը Լաթր Թասինյի 1940ին խնդրած էր Լավալէն հրամանատարութիւն մը յանձնել իրեն, Անգլիա արշաւելու համար: Գրած էր նաեւ թէ զօրավարը մասնակցած է այն ժողովին ուր մահավճիռ արձակուած էր զօր. տը Կոլի դէմ: Դատապարտեալը 250.000ական ֆրանք ալ պիտի վճարէ հանդուցեալ զօր. Լըքլէրի երկու որդիներուն, 25 թերթերու մէջ պիտի հրատարակէ դատավճիռը եւ գրքէն պիտի ջնջէ անուանարկիչ մասերը:

Ռումանական կառավարութիւնը ձերբակալեց Պուքրէշի անգլիական դեսպանատան Ա. քարտուղարը, ամբաստանելով թէ մարդ կը փախցնէ երկրէն: Ձերբակալուեցաւ նաեւ իշխանուհի Էլէոնորա, Ալպանիոյ երբեմնի թագաւոր Վիտի աղջիկը եւ Ռումանացի մը:

Զինաստանի կարմիր բանակէն 400.000 —500 հազար զինուորներ Քանթոնի վրայ կը քալեն: Հրամանատարութիւնը որոշած է քաղաքը գրաւել մինչեւ Օգոստ. 15: կառավարական բանակներն ալ հրամանի կը սպասեն:

Իրանի երեսփ. ժողովը մերժեց վաւերացնել Անգլեւիրանեան Քարիւղի ընկերութեան հետ կնքուած նոր պայմանագիրը: Նոր բանակցութիւններ պիտի կատարուին:

Սահարան (Դչ).— Սթերլին 1097 (930), զուից. Ֆրանք 83.35 (87), տոլար 331 (350), Նափոլէոն 4090, սթերլին 4630, զուից. ոսկի 3840, տոլար (20) 18.840, ճոյլ ոսկի 581.000 Ֆրանք:

Եգիպտական Օդանաւ մը չախչախուեցաւ Գահիրէի եւ Ալեքսանդրիոյ միջեւ: Ութ ուղեւորները մեռան:

Խաւնուտի հերոսամարտի տարեդարձ

Նախաձեռնութեամբ Շավիլի Հ. Ց. Դ. «Արդութեան ենթակոմիտէի եւ հովանաւորութեամբ կեդր. կոմիտէին:

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՇԻՐԻՄՆԵՐՈՒ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ԺԱՄԸ 3ԻՆ

Դահլուահանդէսը Շավիլի Մոնփառնասի կայարանին մօտակայ անտառին մէջ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ ԲԱՐԶՐԱՒՕՍՈՎ: Առատ ու մատչելի պուֆէ:

Հաղորդակցութեան միջոցները.— Երկաթուղի Էնվալիտ, Մոնփառնասի եւ Սէն Լազարի կայարաններէն, հանրակառք Pont de Sèvresէն:

ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ.— Այս շաբաթ իրիկուն տեղի կ'ունենայ Մարուքեանի վերջին ներկայացումը «Օթէլլո»ն: Հրաժեշտի ներկայացում մը, քանի որ տաղանդաւոր դերասանը Պրազիլիա պիտի մեկնի մօտերս:

Մարուքեանը առաջին անգամ տեսած էինք ղբաղեալ Զարիֆեանի հետ «Եակօ»ի դերին մէջ: Խաղարկութեան առթիւ ջերմ գնահատանք յայտնեցին ֆրանսական թերթերու թղթակիցներն ալ: Շաբաթ գիշեր դինքը պիտի տեսնենք «Օթէլլո»ի դերին մէջ: Անչուշտ Լիոնի դաղութը խուռներամ պիտի փութայ դէպի Théâtred'Horloge, քաջալերելով իր վաստակաւոր զաւակը:— Մ. Տ. Պ.

ԴԱՀՃՍԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպութեամբ Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. Պուլ. Օտտոյի «Խաչտեան» խումբի, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի եւ Ն. Ս. Շրջ. վարչութեան: Այս կիրակի ամբողջ-օրը, Սէնթ Անտրէի օդասուն պարտէզին մէջ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժինը կը սկսի ժամը 3ին:

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ՆԱԶԱՐԻԹԵԱՆ, կը բանախօսէ ընկեր Ա. ՔԻՕՍԷԵԱՆ:

Պիտի ներկայացուի խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը «ՋԱՎԱԼԼԸՆ»: Պօքսի մրցում դեկավարութեամբ մարզիկ Հ. Արզումանեանի, մանկական անակնկալներ: Ժամը 5ին հայկ. եւ եւրոպ. պար, մասնակցութեամբ Պուլվար Օտտոյի Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. նուագախումբին: Առաւօտեան ժամը 10.30ին Պուլի մրցում: Մասնակցողները պէտք է իրենց պուլերը միասին բերեն: Մուտքը ազատ է:

ԴԱՀՃՍԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ Լէ Միլի Նոր Սերունդի դպրոցին, այս կիրակի ամբողջ օրը Լէ Միլի հովասուն ծառերուն տակ:

Կարտանի Անդրանիկ թատերախումբը կը ներկայացնէ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի «Վարանդեան» խումբին ԱՐԱՒՕՆ, յեղափոխական կեանքէ առնուած: Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, մարզանք, անակնկալներ դպրոցի ա – շակերտներէն, ճիւխ պիւֆէ:

Հանդիսավայր երթալու համար առնել Էկիւլի օթօքարը կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, Պուլվար Վոլթէրէն եւ իջնել Պլանչըրի:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

H. PASDERMADJIANի HISTOIRE DE L'ARMENIE

Depuis les Origines jusqu'au Traité de Lausanne

Լիակատար ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, շուրջ 500 էջ: Գին 1000 ֆրանք: Առաքման ծախքով 1100: Դիմել Հրատարակչին, Librairie Orientale H. Samuelian, 51 rue Monsieur le Prince, Paris (6): Chèque Postal Paris 1278-35:

Հրատ – Սմմուէլ գրատան մէջ պիտի գտնէք ամէն տեսակ հայերէն եւ ֆրանսերէն գրքեր:

Հիւլէական ռումբի մասին երրորդ բացատրիկ ժողով մը գումարուեցաւ Ուշինկթընի մէջ: Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին:

20 եւ 50 ֆրանքնոց մետաղէ, 100, 200 եւ 500 ֆրանքի արծաթէ դրամներ կը պատրաստէ փողերանոցը, համաձայն կարգ մը թերթերու տեղեկութեանց:

Պոլիս Հասան ամերիկեան եօթը մարտնաւեր: Պիտի մնան մէկ շաբաթ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13e)
Le Gérant : A. MERCESSIAN

ՕՐԻՇԱՏԵՍ

Ֆր. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉի Իսիի մասնաճիւղի ժո – ղովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին Խրիմեան Դպրոցին մէջ: կարեւոր օրակարգ:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉի Շավիլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին դպրոցին սրահը: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտադիր է: Միասին բերել անդամատետրը:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. ԹԱՆԳԱՐԱՆի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է, իրենց այցելութեան առիթով, Իսիի Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմ. շրջանի ընկերներէն եւ համակիրներէն 29.350 ֆրանք:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԿ մինչեւ Մայիս 25

Տէնին.— վ. հ.— Ծրարները թղթատարին կը յանձնուին ժամը ժամին, ինչպէս միշտ: Հոդ հարցնել:

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեդիմները.—

Լիպիի Թուն. 1500, Ս. ԺԵՐՄԵՆ Հայ. 1600, ՏՐԱՆՍի Մազ., ՄԱԼԱԲՕՃ կար. 800ական, ՎԵՆ–ՍԷՆ Սող. 1500, ՄՈՆԹՐԻՕԼ Օտա. 2100, ԳՈԼՈՄՊ Շ. Ի., ՆԻՍ Ճակ. 1500ական, ՆԻՍ Պալ. հազար, Շահ. 500, ՇՕՄԲՐԱՒ Խաչ. 2150, ԼԻՈՆ Եղա. 2650, Ս. ԺԵՐՈՄ Սան 1500, Թէրզ. 1700, Խոզ. հազար, Դեղ. հազար, ՆԻՕԳԻ Ա. Գ. Ա. 4200, ԻՍԻ Գափ. 800, ՄՈՆԹԼԻՄԱՐ Պետ. 1500, Վիէն կար. 400, ՇԱՐԹԻԳԻ Անտ. 1500, ԻՎՐԻ Կապ. 1500, ՊՈՐՏՕ Ա.Ֆ. 8 հարիւր, ՎԱԼԱՆՍ Մաղ. 1500, ԼԻՈՆ Սատ. հազար, ԳՈԼՈՄՊ Ման. 1500, ՊԱՆԵՒՕ Մալ., ՔԱՇԱՆ Մուր. 800ական, ՓԱՐԻԶ (1) Տ. Պ. 3200, ՓԱՐԻԶ (6) Ժամ. 1500, ՔԱՇԱՆ Ա.բա., ԱԼԺԵՐԻ Էքս. 800ական, ՄԱՐՍԷՅԼ Նահ. 1500, Զար. 1500, Վիէն Սապ. 1200, Զար. 650, Քէլ. 650, Աբր. Պապ. Պետ. 1500ական, Անտ. Մուր. Տէր. Ալիք. Գալ. 1200ական, Լիոն Դաւ. Թագ. 1500ական, Վիէն Էօք. Մաշօ. Ուլ. Տոլ. 1500ական:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՏԱՐՕՆի ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Վիէննէն Գրիգոր Ալոյեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի մասնաւոր հանդիսաւոր հոգեհանդիստի պատարագ պիտի մատուցուի Տարոնի ընդհ. նահատակներու յիշատակին, Սէն Մարթէնի եկեղեցիին մէջ, առտուան ժամը 9ին: կը հրաւիրուի Վիէննի հայ հասարակութիւնը:

ՄԱՐՍԷՅԼԻՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԽԱՆԱՄՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԲԻՆ առթիւ 7 Օգոստ.

դահլուահանդէսին Մարսէյլ քաղաքէն օթոքարով մեկնիլ փափաքողները արձանագրուելու համար դիմեն ընկերներ Ա. Քէօսէեանի Place Jules Guesde, *Արխատակէս Պետրոսեանի* Petites Maries *եւ Պ. Ծերիկեանի* rue des Dominicaines, No 13, *Պ. Եղիազար Միքայէլեանի* rue Etoile No. 1:

ԴԱՀՃՍԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Սէն Շամոնի Նոր Սերունդի կողմէ, հովանաւորութեամբ «Վարուժան» կոմիտէի, նուիրուած ԽԱՆԱՄՈՐԻ ՀԵՐՈՍ – ՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ:

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն «Պառաւժէն» ջուրին եղերքը:

Առեւելիս արշալոյս, Մարսէյլ

ԶԲՕՍԱԿԱՆ ՊՏՈՑՏ այս կիրակի, մասնակցութեամբ ծնողներու, Nans les Pins (Var):

Օթօքարները կը մեկնին ժամը ճիշդ 7ին, Cours Joseph Thierryէն (Chapitre): *Փութով արձանագրուիլ դիմելով Պ. Սիմիթեանի,* 8 rue de l'Arbre *կամ Պ. Կարպիս Ցարութի,* 14 rue Venture, Tél. FE 77-81 *եւ* PR. 84.70:

CHEZ MOUSSA
«A LA BELLE FREGATE» 56, Bld. Voltaire
Ամէն օր, բուսփուս հաւով կամ շիշ-քեպապով եւ արեւելեան կերակուրներ:
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵԻ ՆՈՒԱԳ
Նուագածուներ՝ Պ. ՀԱՑԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ԶԱՈՒի, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ:

ՅԱՌԱՋԻՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճզլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Samedi 30 JUILLET 1949 Շաբաթ 30 ՅՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5910–Նոր շրջան թիւ 1321

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՄՓՈՓՈՒԻ

Առաջին ազդանշանը չէ որ կուտանք։

Տարիներու ընթացքին, մեր դիմաւոր հոգն եղած է արթուն պահել աչխարհացրիւ բազմութիւնները։ Շարունակ յիշեցնել կարգ մը տարրական պարտականութիւններ, որպէսզի կարենան աւելի երկար դիմանալ օտարութեան մէջ։

Ոճիր է ջլատել այս կամ այն համբանքը, բախտին ձգելով զայն, իբրեւ սովորական գաղութ։ Իբրեւ ի յառաջապահում դատապարտուած հօտ մը։

Զարդուփարուր, արմատախիլ ժողովուրդի մը վերջին մնացորդներն են տարագիր բազմութիւնները։ Աւելի քան երբեք արժանի՝ բոլորիս լուրջ հոգածութեան։

Զունինք հրաշագործ դեղագիր մը՝ անոնց փրկութեան համար։ Զենք ալ կրնար ապահովել, ամբողջովին անոնց ինքնապաշտպանութիւնը, անդադար քարոզներ կարդալով։

Հարկ է անողոք իրականութիւնը դիտել այնպէս ինչպէս որ կայ, եւ ոչ թէ համաձայն մեր բաղձանքներուն։ Կամ իմաստութեան, հայրենասիրութեան մարզանքներ կատարելով։

Իրականութիւնը այն է որ երեւանը ինքն իր մէջ կծկուած՝ այլեւս ոչ ներդաղթի մասին կը խօսի, ոչ ալ յարաբերութեանց ազատութեան, սերտացման մասին։

Ան, երեւանը, յստակ տեսակէտ ալ չունի Հայկական Արտասահմանի անցուդարձի մասին։

Պղտոր են իր բոլոր տեղեկութիւնները, քաղուած՝ միշտ նոյն տմմուտ աղբիւրներէն։

Ինչպէս իր թերթերը, Ռատիօ – Երեւանն կը ծառայէ զանազան ցնդաբանութեանց տարածման։

Դեռ երէկ երեսնեայի խօսնակը խօսելով Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ «Հայաստանեան» կամ՝ «Հայրենասիրական» ճակատներու մասին, թուենական բառ կը հոլովէր հաւաստիքներ որոնք ոտքի վրայ քուն բերելու սահմանուած են։

Եթէ իրենք չեն ճանչնար այդ «ճակատ»ները, այդ չի նշանակեր թէ երկու դժբախտ, անճար դաղութներն ալ իրենց պէս կը մտածեն։

Եթէ կարողութիւն չունին իրենց սեփական աչքերով դատելու եւ քննելու, դէթ խոհեմութիւնն ունենային լռելու։

Դեռ վերջերս էր որ Պուլկարիոյ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, քաղաքացի Զերվինկօ, կը պարզէր գիւղացիներու յարաճուն դժգոհութիւնը, որոշ զիջումներ, մեղմացումներ առաջարկելով։

Բնիկը վարիչներ ունի որոնք երբեմն կը սթափին, իրենց գլուխը վրայ տալու դնով։ Իսկ մեր բախտախնդիրները, տգէտ եւ անոպայ...

Այսքանը՝ իբրեւ միջանկեալ, անդամ մը եւս հաստատելու համար թէ Երեւանը ամէն բանէ առաջ փարախ մը կը նկատէ Հայկական Արտասահմանը։ Կամ տեսակ մը մարզադաշտ, ուր ճղճիմ փոքրամասնութիւն մը խաղեր կը սարքէ մեծամասնութեան դլխուն, իր իսկ ներշնչումով։

Ահա թէ ինչո՛ւ անհրաժեշտ է ամփոփուիլ։ Համախմբել բոլոր կենդանի եւ պիտանի ուժերը, յանուն գաղութներու ինքնապաշտպանութեան։

Դժբախտաբար իրականութիւն է որ գաղութներն ալ ընդհանրապէս որոշ դաղափար չունին իրենց պարտականութեանց մասին։

Կան որ կծկուած են իրենց պատեանին մէջ, եւ կը դժկամակին ակնարկ մը նետել պատուհանէն անդին։ Տեղական հայրենասիրութի՛ւն։

Ուրիշներ կր հեւան ծանր բեռներու տակ, տքնելով լայն ճակատի մը վրայ։

Կապերը թոյլ են մինչեւ անդամ նոյն գաղութի պանդուխտներուն միջեւ։ (Փարիզը լուր ունի՞ Լիոնէն, Վալանսէն, Մարսէյլէն...)։

Գործօն աչխատանքի կա՞մքն է որ կը պակսի, թէ գիտելիքը։ Հաւա՞տքը, թէ կարողութիւնը։

Կազմակերպել, ամրապնդել Հայկական Արտասահմանի հաւաքական ինքնապաշտպանութիւնը՝ կը նշանակէ ծառայել հայրենիքին։

Ոչ թէ մշակութային տարադրութեան դատապարտել ցիրուցան բազմութիւնները, այլ պահեստի առողջ, տեւական ուժեր պատրաստել հայրենիքին համար։

Անոնք որ չեն ըմբռներ այսքան տարրական պահանջ մը, պարզապէս ջուր կը լեցնեն ուրիչներու ջաղացքը։

Շ.

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

ՇԱՏ ԵՐԿԱՐ ՏԵՒԵՑ

Մի ըսէք թէ յարատեւութիւն չունեցող ժողովուրդ ենք։

Յարատեւութեան, հայկական «ինատ»ի համաչխարհային մրցանիչը կոտրող տեղապահ մը ունի՞նք որ...։

Իմ գործս չէ քննադատել իր գործունէութիւնը։ Բայց, պատկերը այդ բիւզանդական վէճին, նոյնիսկ Բիւզանդիոնի մէջ, այլապէս գայթակղեցուցիչ է։

Ո՛վ կ'ուզէ ըլլայ մեղաւորը, պէտք է վերջնայ այս տխուր հակամարտութիւնը եւ Պոլսոյ ազգ. կեանքը վերստանայ իր բնականոն վիճակը։

Կար ժամանակ, երբ մեր Ազգ. Պատրիարքարանի, Ազգ. Ժողովի, ու Սահմանադրու-թեամբ հաստատուած դանազան Քաղաք. Ժողովներու, Ուսումն., Տնտեսական Խորհուրդներու գործունէութիւնը նախանձը կը շարժէր պետութեան մը։

Այսօր այդ պետութիւնը ուրախ եւ արհամարհոտ ծիծաղով մը կ'ըսէ քիթին տակէն.—«Քայքայեցի ասոնց ազգային կեանքը, խրտուիլակի վերածեցի Պատրիարքարանը, եւ սակայն կը կռուին տակաւին»...։

Այո՛ եւ տակաւին չեն կրնար համերաշխել, եւ ցեխին մէջ կը քաշքռտեն հայ ժողովուրդին արժանապատուութիւնը, զզուանք պատճառելով դաղութներու մէջ։

Ինչ որ ալ ըլլայ իրականութիւնը, պոլիսը միշտ պոլիս է արտասահմանի հայութեան համար։ Անոր անցեալ փառաւոր ազգ. կեանքը միշտ ալ կենդանի է բոլոր հեռացողներու սրտին մէջ։

Զափազանց երկար տեւեց «տեղապահական» անճոռնի վէճը որ կը ցաւցնէ մեր սիրտը։ Ան – հրաժեշտ է վերջացնել որեւէ դնով։

Առաջին քայլը պիտի ըլլար տեղապահին հը – րաժարումը, ճամբան հարթելու համար։

ՍՕՍԻ

ՀԱՑԿ. ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԻԼԱՆԻ ՄԷՋ

Միլանէն (Իտալիա) կը գրեն մեզի. —

Տիարպէքիրեան ընտանիքին կողմէ ի յիշատակ իրենց բարեհամբաւ հօր դնուած է, Վիա Սպարատադոյի վրայ, հաղար քառ. մեթր տարածութեամբ հող մը, ուր եկեղեցի մը պիտի կառուցուի նուի յարակից սրահով։ Անչուշտ այս ձեռնարկը նախախնամական դեր մը պիտի կատարէ մեր գաղութի տգ. կեանքին մէջ։— Ս. Ս.

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ԿԱԶՄՈՒԻՐՄԱՆ ԿԱՑԱՆԸ

Կապոյտ Խաչի կազմուրման կայանի Բ. խումբը Փարիզէն կը մեկնի երեքշաբթի, 2 օգոստոս, իրիկուան ժամը 7ին։ Հաւաքուիլ Gare de Lyon, մեծ բակի ժամացոյցին տակ։

Ա. խումբը (Միջին Ֆրանսայէն) կը վերադառնայ երեքշաբթի։

ՍԱՍՏԻԿ ՏԱՓԸ ԵԻ ԵՐԱՇՏԸ աւերներ կը գործեն Ֆրանսայի մէջ։ Շատ մը քաղաքներ խմելու ջուր անդամ չունին (Պոռաօ եւն.)։ Հրդեհները յաճախադէպ դարձած են։ Նորմանտիոյմէջ գիւղացիները բացառիկ ծախքեր կ'ընեն, անասուններուն ջուր ճարելու համար, եւ կը նախընտրեն ծախել դանոնք, որով միսը կ'առատանայ Փարիզի մէջ։ Տեղ տեղ մէկ տակառ ջուրը 7000 ֆր.ի կը ծախեն։

ՍԵՒ ՅԱՆԿԸ ԱՆՅԱՆ երկու պատմագիրներ ալ, Մոսկուայի մէջ, իբրեւ արտայայտիչները «քաղքենի աչխարհաքաղաքացիական տեսութեանց»։ Ամբաստանեալներն են Լոնտոնի նախկին դեսպանը, Իվան Մայսքի եւ Իսակ Մինց, երկուքն ալ հրէածին։ Ուշադրաւ է որ վերջին մաքրադործութիւնները ուղղուած են հրէական դէմքերու դէմ, բոլոր ճակատներուն վրայ։

ԵՐԵՔ ՍՊԱՌԱԶԻՆ աւազակներ 6.800.000 ֆր. յափշտակեցին, կաչկանդելով մեթրոյի Ռէփիւպլիքի կայարանին երեք պաչտօնեաները, որոնք 11 միլիոն ֆրանք կը փոխադրէին, թոշակներու վճարման համար։

«ԵԻՐՈՊԱՆ ԱՆՊԱՇՏՊԱՆ»

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԿԱՐԵԼԻ Կ'ԳՏՆԵՆ ՈՒՂՂԱԿԻ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ ՄԸ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ. Տին էչիսըն, եչ. օր չատ կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ երեսփ. ժողովի արտաքին գործերու յանձնաժողովին առջեւ, թելադրելով օր առաջ վաւերացնել Եւրոպայի վերաչինման համար պահանջուած վարկը, 1.450.000.000 տոլար։

Ստորեւ կ'ամփոփենք հիմնական մասերը, ոնբոնք անդամ մը եւս կ'ապացուցանեն թէ Մ. Նահանգները վճռած են ծանր յանձնառութեանց տակ մտնել, Եւրոպայի պաչտպանութեան, ուրիչ խօսքով՝ իրենց իսկ ապահովութեան համար։

Պ. էչիսըն բացորոշապէս յայտարարեց թէ «կարելի չէ անտեսել զինուորական ուղղակի նախայարձակում մը խորհրդային ուժերու կողմէ»։ Այս առթիւ բացատրեց թէ սովետական ստուարաթիւ ուժերու ներկայութիւնն իսկ հոգեբանական ազդեցութիւն մը գործէ, վնասելով Եւրոպայի անտեսական վերակազմութեան եւ ապահովութեան, իսկ աւելի ծանր ազդեցութիւն մը՝ խափանելով ազատութիւնը եւ ինքնորոչման իրաւունքը՝ Եւրոպայի կարեւոր մասերուն մէջ։ Եւ չարունակեց.

— « Երբ քաղաքական նախայարձակումը կը ձախողի, ինչպէս ձախողեցաւ մինչեւ այսօր արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, համատիրական (Քոմինթերն) իչխանութիւնները չաճախ կը փորձուին իրենց նպատակին հասնիլ զինուորական միջոցներով. մասնաւորապէս երբ կը տեսնեն որ կարելի չէ ազդու դիմադրութիւն մը կատարել։

« Մեր նպատակն է կանխել այդ հնարաւորութիւնը, բացորոշապէս հասկցնելով թէ արեւմտեան Եւրոպայի ազդերուն դէմ կատարուած զինուրական նախայարձակումը կարելի է կատարել միայն մեծ կորուստով, եւ առանց յաջողութեան վստահ ըլլալու։ Եթէ Մ. Նահանգները ուժ ատանաստեանի դաչինքով նախատեսուած յանձնառութեանց, խաղաղութիւնը ապահովուած է եւ ոևէ նախայարձակ պետութիւն պիտի չհամարձակի ասպարէզ կարդալ ամբողջ արեւմտեան պետութեանց միացեալ ճակատին։ Դաչինքին հիմնական առաջադրութիւնը — այն յոդուածը որ կ'ըսէ թէ ատորադրողներէն մէկուն դէմ կատարուած յարձակումը պիտի համարուի յարձակում բոլորին դէմ — կր փակէ դուռը որեւէ մասնակի յարձակման առջեւ։ Առաջարկուած վերաչինման ծրագրով, ոչ մէկ նախայարձակ պիտի համարձակի ստանձնել ամբողջական պատերազմի մը յուսահատական խաղը։ Արկածախնդիր (կէնկսթըր) միտքը կը սիրէ խաղալ միայն ապահով բանի մը վրայ։ Վերաչինման այս ծրագրին նպատակն է վտանգաւոր դարձնել այդ խաղը, որպէսզի չհամարձակին փորձել »։

Նախարարը յետոյ մէկ – մէկ պատասխանելով եղած քննադատութեանց, բացատրեց թէ այսօր Մ. Նահանգներէն պահանջուած դումարները ոչինչ են բաղդատելով այն դումարներուն հետ զոր պիտի ստիպուին վճարել օր մը, իրենց իսկ պաչտպանութեան համար, եթէ արեւմտեան Եւրոպայի ազդերը որեւէ օդնութիւն չստանան այժմ։ «Մնաց որ, զինուորական օդնութեան համար Մ. Նահանգները պիտի դործադրեն այն սկզբունքը որուն կր հետեւին տնտեսական օդնութեան համար, — «Օդնել անոնց որ ընդունակ են ինքնօդնութեան»։

«ԵԻՐՈՊԱՆ ՄԵՐ ՎՐԱՑ ԴՐԱՄ Է ԻՐ ՑՈՑԸԼ»

— « Ամերիկեան նկարագիրը թոյլ չի տար կէս ճամբան մնալ։ Գալով այն առարկութեան թէ վերաչինման օդնութիւնը պիտի քայլերէ զինարչաւը եւ զրգռութիւն մը պիտի համարուի, Մ. Միութիւնը չատ լաւ գիտէ որ ժողովրդավար ազդերը ոչ բաղձանք, ոչ ալ միտք ունին նախայարձակման դիմելու եւ չունին անհրաժեշտ ուժերը՝ այդպիսի արարքի մր համար։ Մ. Միութիւնը այսօր զինուրական ամենամեծ ուժը կը պահէ —ինչ որ չէ տեսնուած աչխարհի պատմութեան մէջ՝ խաղաղութեան ատեն — միեւնոյն ատեն երկաթեայ ճնշում մը բանեցնելով իր դրացիներուն վրայ եւ չահագործելով ուրիչներու տկարութիւնը։ Այս պարադան եւ արեւմտեան Եւրոպայի տկարութիւնը անապահովութեան ախտաւոր եւ խոր դգացում մը ստեղծած են։ Եւ հիմնաւոր է վախը։ Իրական է վտանգը, որքան ալ ուրիչներ առարկեն թէ վտանգ չկայ։ Մինչեւ որ արեւմտեան Եւրոպայի ազդերը բաւարար չափով չզօրանան եւ վստահ չըլլան թէ պիտի կրնան պաչտպանել իրենք զիրենք, անապահովութեան զգացումը պիտի խանդարէ տնտեսական վերելքը, պիտի ջլատէ համայնավարական թափանցումին եւ նախայարձակման դիմադրելու կամքը։ Արեւմտեան Եւրոպայի ազատ ազդերը այսօր անկարող են պաչտպանելու իրենք զիրենք զինուրական ուժդին յարձակման մը դէմ։ Անոնց ապահովութենէն կախում ունի մեր ալ ապահովութիւնը։ Իրաւունք չունինք ետ դառնալու, տկարանալու, վարանումներ ցուցնե –

(Լուրերու շարունակութիւնը կապտոյ Դ. էջ)

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՀԱՄԱՐ

ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐԸ ԵՒ ՔԻՒՐՏ ՍՄԿՕՆ

Պատերազմի սկիզբէն, Իրանի հիւսիս – արեւմտեան բաժնի ռուս զօրքերը եւ Վանի ու շրջաններու զինուորները միասին կը կազմէին յատուկ բանակ մը, «Ատրպէյճանօ – Վանսկի ատրեատ» անունով :

Հրամանատար նշանակուած էր Զօր. Զերնօ – զուբովը :

Այդ զօրավարը ինչ որ յատուկ պարտականութիւններով, տարիներ շարունակ Պարսկաստան ապրած ըլլալով, դիտէր Քարսերէն եւ Թուրքերէն : Բարեկամ էր Քիւրտերու եւ իւրացուցած էր արեւելեան ժողովուրդներու կենցաղն ու սովորոյթները :

Ան Քիւրտերը ռուս պետականութեան հետ կապելու քաղաքականութիւնը կը վարէր եւ այդ նպատակին հասնելու համար ոչ մէկ միջոցի առջեւ կանգ կ'առնէր :

Իր հաւատարիմ եւ հմուտ գործակիցը կը հանդիսանար իշխան Շախօվսկի :

Վերջինը մէկ կողմէ կը ձգտէր Քիւրտերը Ռուսաստանին կապելու, միւս կողմէ՝ նիւթեր կը մատակարարէր ուր որ պէտք էր, Հայերը միշտ անվստահելի եւ վտանգաւոր համարելով :

Իր տրամադրութեան տակ ունէր մեծամեծ դումարներ եւ դիւրութեամբ կը յաջողէր գրաւել քիւրտ աշիրէթապետներու համակրութիւնն ու վստահութիւնը :

Թէեւ, ինք եւ իր նմանները յաճախ կը սխալէին իրենց հաշիւներուն մէջ, վնասելով նաեւ ռուսական վարկին ու քաղաքականութեան :

Այդ սխալներէն մէկուն ամենացայտուն ապացոյցներէն մէկն է Սմկոյի հանդէպ փորձուած քաղաքականութիւնը :

Սմկօն, քիւրտ Ասդոյի ցեղի ներկայացուցիչներէն մէկը, պատերազմէն տարիներ առաջ, կատարեալ պատուհաս մը դարձած էր Թուրք–պարսկական սահմանամերձ շրջաններու հայ, պարսիկ եւ Թուրք, նոյնիսկ քիւրտ խաղաղ բնակիչներուն համար :

Իրրեւ օգնական ունէր երեք եղբայրներ :

Առաջին համաշխարհային պատերազմէն առաջ, ոսերիմ թշնամի էր Թուրք եւ պարսիկ կառավարութեանց : Իր յաճախակի յարձակումներուն զոհ դարձած են նաեւ բազմաթիւ Թուրք, պարսիկ զինուորներ եւ ոստիկաններ :

Պատերազմի սկիզբը, երբ Ռուսերը Վան մտան եւ Ատրպատականի մէջ նոր մուտք կը գործէին ռուս զինուորներ, Սմկօն կը շարունակէր իր ասպատակութիւնները, մինչեւ որ հպատակեցաւ ռուս իշխանութեան, անկէ դէնք եւ դրամ ստանալով, քրտական «դրուժինայ» կազմելու խոստումով :

Այդ ձեռնարկին բուն հեղինակը Շախօվսկին էր :

1915ին, Վանի աղիտալի նահանջի առեն, Սմկօն ռուսական դէնքերը գործածեց գաղթող Հայերու եւ նահանջող ռուս զօրքին դէմ, անոնց կոնակէն ու կողերէն հարուածելով եւ Թուրքերու կողմն անցնելով :

Սմկոյի դաւաճանութիւնը սակայն բարեացակամօրէն դիտուեցաւ Շախօվսկիի եւ իր պետին զօր. Զերնօզուբովի կողմէ եւ 1916ինՍմկոյի յանձնուեցաւ 1500 երեքգծանի հրացաններ, առատ զինամթերք եւ 50 հազար ռուբլի :

Սմկոյի խոստացած զօրամասը չկազմուեցաւ ռուսական ծրագրով եւ Ռուսերու ի նպաստ եւ երբ 1917ին, ռուսական բանակները «Դէպի Տուն» նահանջին հետեւեցան, լքելով ճակատները, Սմկօն դարձեալ պատուհաս դարձաւ ռուս բանակներու համար :

Ան իր վրայ կեդրոնացուցած էր նաեւ անգլիական գործակալներու ուշադրութիւնը : Այս հետաքրքրութիւնն ու խոստումները աւելի քան ամբարտաւան դարձուցին քիւրտ աւազակապետը, որ դարձեալ ռուսական դէնքերը գործածեց Ջոլֆայի, Նովշարի եւ Բերկրի կալայի նահանջող ռուս զօրքերուն դէմ, զանոնք կոտորելով եւ կողոպտելով :

Անտարբեր չէին նաեւ Թուրքերը : Անոնք ալ իրենց յատուկ միջոցներով կը սիրաշահէին Սմկօն :

1918ին, Սմկօն նոյն դէնքերը գործածեց Ջուլամերիկէն եւ Տիար – Տրխուպէն Ատրպատական հաստատուած Ասորիներու դէմ : Ան դաւադրութեամբ սպաննեց Ասորիներու պատրիարքը, Մար–Շիմօն, իր տունը ճայի հրաւիրելով եւ 120է աւելի քաջակորով ասորի դիներները :

Շատ չանցած, Սմկօն դուրս պիտի գար նաեւ մեզի դէմ, փորձելով ոչնչացնել Սալմաստի եւ Ուրմիոյ հայկական վայրերը եւ մօտ 25.000 դաղթական եւ տեղացի Հայերը :

Իր ծրագրած դաւադրութիւնը ձախողեցաւ շնորհիւ մեր անմահ ընկեր Սամսոնի խմաստուն քա–

ՕՐԻՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Բոլոր աշխատաւորի կուսակցութ. Միութեան մէջ

Ինչպէս գրած էինք անցեալ շաբթու, Ազգաժողովի Տնտեսական եւ Ընկերային Յորհուրդին մէջ, Ե. Միութեան ներկայացուցիչը, Պ. Համազասպ Ցարութիւնեան կը մեղադրէր թէ Անգլիա գերութեան մատնած է իր գաղթականները :

Բրիտանական պատուիրակը անմիջապէս պատասխանեց այս ամբաստանութեան : Իսկ յաջորդ օրը, միջազգային մամուլը հաղորդեց թէ Մեծն Բրիտանիա ջախջախիչ վաւերագիր մը պիտի ներկայացնէ, հաստատելով բոլոր աշխատանքի, ուրիշ խօսքով՝ ճորտատիրութեան դրութիւնը Ե. Միութեան մէջ :

Արդարեւ, թերթերը կը յիշեն «Ուղղիչ աշխատանքի» օրէնքը, հրատարակուած 1940 Մարտ 1ին, եւ հաստատուած կեդր. գործադիր կոմիտէին հրամանագրով ինչպէս եւ կառավարութեան կողմէ :

Այս օրէնքը որ տպուած է Ե. Միութեան պաշտօնական տպարանին մէջ, ունի բազմաթիւ հրապարակութիւններ :

Բրիտանական կառավարութեան տեղեկութեանց համաձայն, 14 միլիոն դերիներ կան Ե. Միութեան մէջ : Անգլ. պատուիրակը իր պաշտօնակիցներուն պիտի ներկայացնէ ոչ միայն վաւերաթուղթին երկու օրինակ, անգլերէն եւ Ֆրանսերէն, թարգմանութիւնները, այլ բնագրին ռուսերէն պատկերը, բաղկացած 8500 բառերէ :

Բոնի աշխատանքի կայաններ կը գտնուին Տալսթրուայի, Փեչորայի, Եակրիի, Քարաքան – բայի մէջ :

Օրինագիրքը ամէնէն առաջ կը բացատրէ այն հիմնական սկզբունքը, որ առիթ տուաւ «ուղղիչ աշխատանք» կազմակերպելու :

Առաջին յօդուածը կ'ըսէ.— «պրոլետարիատին պատժական քաղաքականութեան պարտակա – նութիւնն է, դրամատիրութեան դրութենէ ընկերվարական դրութիւն անցնելու փոխանցման շրջանին, պաշտպանել պրոլետարիատին դիկտատուրան եւ ընկերվարութեան կառուցումը , բանաւոր դասակարգի թշնամի տարրերու ստնձգութեանց դէմ :

Երկրորդ յօդուածը կը բացատրէ գործադրուած մեթոտը .—

1.— Դնել դատապարտեալները այնպիսի պայմաններու մէջ, որ կարելիութիւն չունենան ընկերվարութեան կառուցման վնասող արարքներ գործել :

2.— Դաստիարակել զանոնք եւ յարմարցնել աշխատաւորներու համայնքին պայմաններուն , խթանելով անոնց աշխատանքը դէպի օդտակար ընկերվարական նպատակ, եւ կազմակերպել անոնց աշխատանքը աստիճանաբար մօտեցնելով պարտաւորիչ աշխատանքը կամաւոր աշխատանքին , որ հիմնուած է ընկերվարական նախանձախնդրութեամբ եւ հարուածային դունդով :

Երբ տեսակ բոնի աշխատանք կայ, ըստ արհեստի, ընկերային դիրքի եւ այն վտանգին որ կը ներկայանայ բանուորին համար .—

1.— Բոնի աշխատանք տեղին վրայ : Անոնք որ օրինազանց եղած են աշխատանքի սովետական դատարակութեան մէջ : Անոնց աշխատավարձը մինչեւ 25 առ հարիւր կը պակսեցնեն :

2.— Բոնի աշխատանք աքսորի մէջ : Ամբաստանեալները իրենց սովորական բնակավայրէն կը հեռացուին, եւ կը ղրկուին կարգ մը վայրեր ուրկէ մասնաւոր արտօնութեամբ միայն դուրս կրնան ելլել (յօդ. 6) : Աշխատավարձը 5%էն 15% կը պակսեցնեն : Պատիժ.— Ղրկել շատ աւելի հեռու տեղ մը, կամ աղատութեան կալչկանդում : (Յօդ. 108 եւ 109) :

3.— Բոնի աշխատանք խցարգելութեամբ . —

Ա.— Մեկուսացեալ խցիկներու մէջ կը դրբուին այն անձերը որ քննութեան կամ դատի տակ են :

Բ.— Աքսորավայրերու մէջ :

35 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ ԻՆԴԱՒ ԻԱՆ ԺՈՂՈՒԼ.

Այժէն Յուլիսի վերջաւորութեան բոլոր ընկերվարականները կ'ոգեկոչեն Մեծ Ժողէսի յիշատակը :

1914 Յուլիս 31ին էր որ Ժորէս ինկաւ մարդասպանի մը դնդակէն : Ֆրանսական ընկերվարութիւնը անով կորսնցուց շատ սիրուած դէմք մը, զոր ամէնէն շատ կ'սւսէր Թշնամին եւ որուն վճիտ կեանքը սուրբի մը կեանքն էր : Ընկերվարականին համար ան բարութիւն, ուրախութիւն, խանդավառութիւն է : Բազմութիւնը կ'ողջունէ զայն յափշտակութեամբ : Անոր ձգած ժառանգը մեր պաշտամունքին եւ եռանդին առարկան է : Մտախոհով պահերուն, երբ կը վհատինք ընդհանուր չարիքին առջեւ, անկէ է որ կը խնդրենք եռանդ եւ յարատեւութիւն, որովհետեւ անխոնջ պայքարողն էր ան աշխարհի խաղաղութեան համար : 1914ի մթամած օրերուն ամէն բան փորձեց աղէտին առաջքը առնելու, եւ պէտք եղաւ որ անհետանար ան, որպէսզի աղէտը իր արիւնալի թեւերը տարածէր Եւրոպայի վրայ :

Այսօր խորունկ է իր դասը եւ այժմէական : Վերստին կարդանք իր գործերը, ճառերը, վերապրինք իր դործը, պահենք զայն միշտ ներկայ, Թող ջահը զոր բարձր բռնեց, լուսաւորէ մեր ճամբան : Այսիկա ապացոյց է որ լսած ենք իր ձայնը, որ ներկայ է, որ մեր ձեռքը կը սեղմէ հաղորդելով իր ուժը եւ լոյսը :

ODETTE ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ

Գ.— Աշխատանքի եւ ուղղիչ գաղութներու մէջ, որ կը բաժնուին ճարտարարուեստի եւ երկրագործական մասերու, առաւել կամ նուազ մեկուսացած, ըստ յանցանքի աստիճանին, զգաստարանները, «խիստ մեկուսացումի» դատապարտեալներու, որոնք կուգան տարբեր գաղութներէն, ուր տեւական անհնազանդութեան ապացոյցը տրուած են : Գաղտնի ոստիկանութիւնը կրնայ բանտարկութեան պատիժն ալ սահմանել, (յօդ. 79) :

Բոլոր այս կայաններուն մէջ, կալանաւորները տեւական հսկողութեան տակ են : Որոշուած ժամերու մարզանք կ'ընեն : Անոնց նամակները գրաքննութենէ կ'անցընեն : 62րդ յօդուածին համաձայն աշխատավարձին 75 %ը բանտարկեալին կուտան, իսկ մնացեալը կը պահեն ազատուելէն վերջ տալու :

Որոշ կալանաւորներ (վատահելի բանուոր, քրէական յանցաւոր) եթէ լաւ վարք ունին, կը հսկեն իրենց բանտակիցներուն վրայ, ի հարկին դէնք ալ կրնան գործածել :

Ուղղիչ աշխատանքի կազմակերպութիւնը եւ հսկողութիւնը յանձնուած է ընդարձակ վարչութեան մը որ 1934 Հոկտեմբեր 27էն ի վեր կը գրաւնուի քաղաքական ոստիկանութեան դեկավարութեան տակ : (Ներկայիս կը կոչուի M. D. V. կէփէու եւ N. K. V. D. կոչուելէ վերջ) : M. D. V իրաւունք ունի բանտ առաջնորդելու բոլոր այն աշխատաւորները որոնք կը խախտեն կայանին կանոնները :

8րդ յօդուածին համաձայն կալանաւորման կայան կը ղրկուին 1. բոլոր այն անձերը որ դատապարտուած են ատեանի մը կողմէ .— 2. Անոնք որ ենթակայ են վարչական հրամանի մը :

Աքսորականները մեծ մասով «անկայուն տարրեր» են : Կը գործածուին իբրեւ աժան աշխատաւորներ եւ կամ բոլորովին չեն վճարուիր, յատկացնելով մեծ աշխատանքներու (հնդամեայ ծրագիր եւայլն) երկաթուղիներու, ջրանցքի շինութեան (Վոլկայի եւ Մոսկուայի) եւ հանքերու շահագործման, Ե. Միութեան ամէնէն հեռաւոր վայրերուն մէջ :

Անգլ. պատուիրակութիւնը կը պահանջէ քննիչ յանձնախումբ մը ղրկել Ռուսաստան, ՄԱԿի Տնտեսական եւ Ընկերային Յորհուրդին կողմէ : Եթէ Ե. Միութիւնը ընդունի, Անգլիան ալ պիտի հաւանի որ ռուսական քննիչ մարմին մը ղրկուի բրիտանական կայսրութեան որեւէ մէկ կողմը :

Ք.

ԱԿՆԱԲՈՑԻ ՄԸ ՈՐ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ ԿԸ ՆԱՑԷՐ

Պուքրէշէն կը հաղորդեն թէ ռումէն ժողովրդական հանրապետութեան Ակադեմիան դատապարտեց նշանաւոր փրօֆէսէօր Պլաթի վարած ակնարանական թերթը անոր «հակահայրենասիրական եւ հակապետական» ուղղութեան համար : Ներկայացուած տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ այդ թերթը «պատկերն է ստրկական մտայնութեան մը արեւմտեան անկեալ քաղքենի դիտութեան հանդէպ : Կը ծառայէ Ամերիկայի եւ Անգլիոյ «կապիթալիստական թրըսթ»ներու շահերուն, ուրանալով խորհրդային գիտութեան մեծ յաղթանակները եւ անդրադառնալով մեր երկրի դիտութիւնը » :

ԹՈՒՐՔԻԱ

« ԵԹԷ ՀԱԼՓԸ ԿՈՐՄՆՑՆԷ, ԱՄԵՐԻԿԱ ՊԻՏԻ ԶՕԳՆԷ »

ՎաՆԷՅ կը գրեն Պոլսահայ թերթերուն· —

Հալք կուսակցութեան երեսփոխաններէն Իշ – խան Օլկուն Ամերիկեան Նահանգներուն մէջ պը – տոյտներ կը կատարէ, քարոզութիւններ կատարե – լով :

Արհեստից վարժարանին հիմնարկէքին առթիւ ճառ մը խօսելով, երեսփոխանը « սեւ հոգիներ» ո – րակեց ընդդիմադիրները, աւելցնելով թէ յառա – ջիկայ երեսփ· ընտրութեանց ընթացքին անպայ – ման պիտի յաղթանակէ Հալք կուսակցութիւնը :

Իշխան Օլկուն աւելցուց թէ այժմէն ապահով – ուած է յաղթանակը եւ կուսակցութիւնը երկու միլիոն ոսկի յատկացուցած է այդ նպատակին: Ճառախօսը ըսաւ նաեւ թէ Հալք կուսակցութեան ձեռքը կը գտնուին պետական զանձն ու բանակը , հետեւաբար անկարելի է որ ուրիշ կուսակցութիւն մը իշխանութեան գլուխ գայ : Այս յայտարարու – թիւնները խոր տպաւորութիւն գործած են ժողո – վուրդին վրայ» :

« Սօն Սաաթ» կ'աւելցնէ թէ ճառախօսը ըսած է նաեւ ·— Ամերիկա կ'օգնէ մեզի, որովհետեւ վստահութիւն ունի Հալք կուսակցութեան վրայ : Եթէ այդ վստահութիւնը դադրի, ամերիկացիք դարաւոր թշնամի Ռուսիոյ դէմ առանձին պիտի ձգեն Թուրքիան, այլեւս պիտի չօգնեն անոր եւ Ռուսիոյ դէմ դաշնակից պաշտպանութեան ճակա – տը պիտի փոխադրեն աւելի հարաւ՝ դէպի Սու – րիա » :

Նոյն թերթը խմբագրականով կը հերքէ այդ տեսակէտները եւ կ'ըսէ·

— Ամերիկացիները եթէ մեզի կ'օգնեն, պատ – ճառը այն է որ կը վստահին Թուրք ժողովուրդին եւ ոչ թէ այս կամ այն կուսակցութեան : Այդ օ – ժանդակութեան հետ կապ չունի նաեւ պատերազ – մի ընթացքին Հալք կուսակցութեան հետապնդած արտաքին քաղաքականութիւնը :

Ժողովուրդը այդ կարգի խօսքերէ չազդուիր այլեւս ու Հալք կուսակցութիւնը դառն յուսախա – բութեան պիտի մատնուի՝ յառաջիկայ ընտրու – թեանց ընթացքին: Իր վարկը հաստատելու միակ միջոց մը ունի Հալքը·— ժողովուրդին վերադար – ձնել ազատ արտայայտութեան իրաւունքը :

« ԱՄԻՆԷՆ ՏԱԳՆԱՊԱԼԻ ՏԱՐԻՆ »

Նախագահ Իսմէթ Ինէօնիւ, որ վերջերս պը – տոյտ մը կատարած էր արեւելեան նահանգներուն մէջ, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ·

— Քննեցի այն տեղերը, որոնք անցեալ եւ այս տարի վնասուեցան հեղեղներէն: Մինչեւ Էրզրում գացի եւ տեսայ որ հայրենակիցները հաճոյքով փարած են վերաշինութեան գործին: Էրզինճանի մէջ 600 նոր տուն չինուած է: Այս տարուան բերքը արդար մտահոգութիւն մը կը պատճառէ թէ ժողո – վուրդին եւ թէ կառավարութեան, կացութիւնը պիտի պարզուի հունձքին վերջաւորութեան :

Ամենուրեք տեսայ որ հայրենակիցները մեծ վստահութեամբ կը նային երկրին վիճակին եւ ա – պագային: Այս լաւատեսութիւնը եւ չինարար ո – գին ամենամեծ օժանդակութիւնն է կառավարու –

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՏԽՐՈՒՆԻ·— Բ· ԳԱՋԱՆՃԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՑԼ, (յապաղած) ·— Երէկ Պուտօնիէէռի բարձրադիր գերեզմանատան մէջ, հողին յանձնե – ցինք՝ տարաբախտ, անդամահատ Բարսեղ Գա – ղանճեանը որ ամիսներէ ի վեր պառկած էր Ալոյի հիւանդանոցին մէջ:

Ուղղամիտ, գործունեայ, զուարթ ու անձ – նուէր լէգէոնական մըն էր Բարսեղ՝ սիրուած իր բոլոր ընկերներէն: Մինչեւ վերջն ալ մնաց՝ Մար – սիլիոյ Ռազմիկներու բարեկամական Միութեան վարչական ժողովին փոխ – ատենապետ:

Անոնցմէ էր որ չկրցան անտարբեր մնալ Թըր – քահայ հատուածի անճիտման զարհուրելի հար – ուածին դիմաց: Թողուց հանքիներու աշխարհն ու անցաւ Փեռիի գունդը ուր եւս գործեց անձնուի – րութեամբ, եւ չինեց անվհեր զինուորի համբաւ մը: Իր զինակից ընկերներէն մին կը պատմէ թէ ինչպէս Բարսեղ, խումբ մը կտրիճներով փախուս – տի մատնեց բարձունքի մը Թրքական ուժերը որ կը փորձէին վնասել Փեռիի նահանջող գունդին:

Հերոսաբար Փեռիի նահատակումէն եւ բանա – կի ցրուումէն վերջ, 1916ին, կը վերադառնայ Ա – մերիկա՝ մեղմացուցած իր սրտին մրմունջը :

Երկու տարի վերջ, 1918ին, զոհունակ ու ժպ – տուն, կ'երթայ կամաւոր արձանագրուիլ՝ ամերի – կահայ այն անձնուէր երիտասարդներուն հետ որ պիտի դային խոտացնել Հայկ· Լեզէոնի չարքերը :

Բարսեղ եղաւ լեզէոնի լաւագոյն զինուորնե – րէն մէկը :— Քաջաբար կռուեցաւ՝ Արարայի ճա – կատին վրայ: Մասնակցեցաւ Մարաշի կռիւներուն 1920ին, եւ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ՝ Մարաշի եպերական նահանջի ընթացքին :

Մենք, բազմաթիւ վիրաւորներ, Ատանայի դին· հիւանդանոցը բակին մէջ, հիացումով կը դիտէինք որ Բարսեղն ու Զալին (Կարապետեան) մէկ ոտքով կը զուարճանային: Ո՞ւր էր դաղտնի – քը: Պատասխանը մէկ է ·— Անոնք դիտակցութիւնն ունէին իրենց կատարած գործին վսեմութեան , իմացեալ մահուան գացեր էին ու երջանիկ՝ իրենց

Թեան համար, որ կրնայ այս կերպով աչալրջու – թեամբ չարունակել իր աշխատանքը:

Տարիներէ ի վեր, մեր երկիրը կը գտնուի պատմութեան ամէնէն վտանգաւոր հաւանական – նութիւններուն առջեւ: Կարգ մը ենթադրութեանց համաձայն, 1949ը ամէնէն տագնապալի տարին պիտի ըլլայ: Ակէ գատ երկիրը կը ջանայ իր ներ – քին վարչաձեւին ամէնէն դժուարին մէկ շրջանը բոլորել: Ներքին թէ արտաքին ճակատներու վը – րայ, ազգ· յաղողութեանց հիմնաքարը կը կազմեն անդորրութիւն, հայրենակիցներու միջեւ վստա – հութիւն եւ բարեկամութիւն: Լաւ կան պայման է թշնամի չըլլալ իրարու: Մեր հանրային կեանքը հետզհետէ պիտի զարգանայ, եթէ ենթարկուի օ – րէնքներուն եւ թշնամութիւնը տեղ չգտնէ ազգա – կիցներու միջեւ: Վերջին պատյտիս , ուրախու – թեամբ տեսայ թէ այս համոզումը աւելի արմա – տացած է ժողովուրդին մէջ: Կրնամ ըսել թէ զո – հունակ կը վերադառնամ ուղեւորութենէս » :

հայրենասիրական պարտքը կատարած ու կէս մարմնով , կեանքին վերադարձած ըլլալուն հա – մար :

... Բարսեղն ունեցաւ դէպ՝ յուղարկաւորնե – րու հոծ բազմութիւն մը որ թաց աչքերով հետե – ւեցաւ իր դագաղին՝ դէպի հովասուն բարձունքն իր գերեզմանոցին :

Բայց տարաբախտ, անուան Զալին, որ Ալժե – րիայ մրկող աւազուտքին մէջ առ յաւէտ կը հանգ – չի ,— դինակից ընկեր մը անդամ չունեցաւ որ իր դադարին հետեւէր՝ արցունքն աչքերուն եւ յիշա – տակի օրհնէնքը սրտին ... :

Հայու համեստ ու արի զաւակներ, Թող յա – ւէտ անչէջ մնայ ձեր յիշատակը :

ՎԱՀՐԱՄ ԲԱՊՈՒՃԵԱՆ

« ՀԱՑ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»Ը.— Անցեալ ամ – սու, Սէն Թէոմի մէջ տեղի ունեցաւ՝ «Հայ Ռազ – միկներու օր»ուան հանդիսութիւնը — ի ներկա – յութեան հոծ բազմութեան մը — որ տեւեց մին – չեւ լոյս :

Նախագահ ընկեր Տիրան Թէքէեան խրախոյսի խօսքեր ուղղեց մասնաճիւղի վարիչին եւ ընկեր ·· ներուն: Երգեր ու ընտիր արտասանութիւններ յա – յտնեցին իրարու՝ ղեկավարութեամբ ընկեր Համ – բարձումեանի: Հատուցիչ նուագ՝ ջութակահար ընկեր Չէօրէքճեանէ :

Վարիչ ընկեր Շէհրեան եւ ընկերներու կողմէ բեմադրուեցան՝ չէնշող եւ սրտառուչ պատկեր – ներ, 11րդ սթալակի, գերութեան կեանքէն :

Դրուատելի էր մեր տղոց այս օգտաշատ եւ հաճելի ցայգահանդէսը որ գոհունակութիւն պատ – ճառեց բոլոր հանդիսականներուն: Վ· Պ·

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՑԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԼԻՈՆ·— Այս խորագրին տակ «Ցառաջ»ի աչ – խատակից Պ· Բարկէն Գալէզ նկարագրած էր պա – տանի Պալեանի յաջողութիւնը տարեվերջի քննու – թեան մէջ: Պալեան ոչ միայն Լիոնի 200 աշակերտ – ներուն մէջ, այլ ամբողջ Ֆրանսայի բարձրագոյն դասարանի աշակերտներուն մէջ առաջնութիւն չհաճ է mathématiqueի ճիւղին մէջ: Լիոնի La Li – berté թերթը ինչպէս եւ Փարիզի թերթերը հրա – տարակած էին իր նկարը, համակրական տողերով :

Ըստ աւանդութեան կրթական նախարարու – թիւնը սեղան մը սարքած էր Փարիզի մէջ, մաս – նակցութեամբ երկու հազար կոչնականներու : Հանրապետութեան նախագահը իր ձեռքով սրտակ մը նուիրած է Պալեանի, եւ զանազան նուէրներ՝ դրական, դիտական ու լեզուաբանական ճիւղերուն մէջ առաջնութիւն չհաղ վեց աշակերտներու :

Անցեալ օր գացեր էի շնորհաւորելու ուշիմ պատանին·— «Չէի սպասեր որ առաջնութիւնը կը շահիմ, կ'ըսէ Պալեան: «Երբ իր փրօֆէսէօրը կը հեռաձայնէ իրեն որ առաջնութիւնն է շահեր , տղան յանկարծ ուշաթափ իյնալու աստիճան դեղ – նեցաւ, կ'ըսէ մայրը:

Տաղանդաւոր պատանին յառաջիկայ տարուան համար կը պատրաստուի քննութիւն տալ, Փարիզի Ecole Polytechnique մտնելու համար :Սրտանց յաջո – ղութիւն կը մաղթեմ :

Մ· Տէր Պետրոսեան

ՑԱՌԱՋ·— Նոյն րնդհանուր ճնշուածքեանց առ – թիւ, գրականութեան բաժնին մէջ առաջնութիւն շահած է ուրիշ հայ պատանի մը, Պ· Գրիգէաշար – եան :

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԺԲ·

ԴԱՒԱՃԱՆԸ ԿԸ ՀՐՃՈՒԻ

— Հա, բոլորն ալ ազգականներն են:

— Ոչ, իշխան, կան նաեւ ոչ ազգականներ , մինչեւ անդամ հեռաւոր Տաւրոսի լեռներն ալ Վահրամին կողմնակիցներ կան:

— Որո՞նք են:

— Պաղին զաւառի իշխանը՝ Հաբէլ, իր որդի – ներուն հետ :

— Այդ աւազակնե՞րը :

—Այո, անոնք պատրաստ են իրենց կեանքը զոհել, դահը պաշտպանելու համար:

— Լաւ, անոնց դատաստանը Ցոյներուն կը թողում, անոնք դիտեն, թէ ինչպէս պէտք է պատ – ժել աւազակները եւ չուտով մոխիրի կոյտեր կը դառնան անոնց ամրոցները:

— Այդպէս ալ պէտք է: Բայց մեւնոյն ժամա – նակ զգոյշ շարժելու է, որպէսզի չիմանան ,թէ ձեր մատը կայ գործին մէջ: Վահրամ իշխանը շրջա – պատուած է իր լրտեսներով :

— Որո՞նք են այդ լրտեսները, արհամարհան –

քով հարցուց Վեստ Սարգիս :

— Շատերը: Մինչեւ անդամ ... օրիորդներ·

— Ի՞նչ օրիորդներ :

— Կը յիշե՞ս, իշխան, երբ մենք ձիով կ'եր – թայինք Գաղիկը սպաննելու, ճամբան՝ Անիի դա – ներէն քիչ մը հեռու, կանդ առինք դարբնոցի մը առջեւ: Հոն՝ ծերունի դարբինը պայտեց ձիդ, բայց չուզեց դրամ առնել, քանի մը քայլ անդին՝ պայտը վար ինկաւ: Ահա այդ մարդը, այդ ծերու – նի դարբինը իրական լրտես մըն է· ան կը հսկէ միշտ, թէ ո՞վ կ'երթայ ու ո՞վ կուգայ Անի, եւ իսկոյն կը տեղեկացնէ Վահրամ իշխանին: Անիկա աղջիկ մը ունի, որ զաղտնի յարաբերութեան մէջ է Վահրամի աղջկան՝ Գոհարիկի հետ:

— Հասո՞ւն աղջիկ է·

— Հասուն եւ սիրուն ... :

— Ասիկա յարմար կուգայ յոյն իշխանին նը – ւիրելու: Պէտք է կրակի տալ դարբինի տունը եւ օրիորդը փոխադրել մեր բանտերէն մէկը, մինչեւ որ երեւան յոյն իշխանները :

— Բայց պէտք է չտապել, տէր :

— Այո, չտապել, եւ այդ գործը դուն պիտի կատարես, եղո: Վերցուր հինգ ձիաւոր, եւ զգու – շութեամբ մօտեցէք տանը, նախ օրիորդը կապե – ցէք, ապա կրակ տուէք տան :

— Իսկ հա՞յրը :

— Անոր գործը վերջացուցէք դանակի հար – ուածով մը: Թող իմանայ, թէ Վահրամ այնքան անզօր է որ չի կրնար օգնել իրեն:

Եղոն ոտքի կանգնեցաւ :

— Բայց զգոյշ, Եղո, գործ չինելու տեղ գործ չբանդես: Գագիկը չկրցար սպաննել, գոնէ տեղը

իմացիր: Դէհ, գնա: Ցոյս ունիմ որ չուտով, եւ առանց աղմուկի, օրիորդը կը փոխադրես մեր նր – կուղներէն մէկուն մէջ:

— Վստահ եղիր, տէր, ըսաւ Եղոն եւ չուտով անյայտացաւ այնպէս , ինչպէս յայտնուած էր:

ԺԳ·

ՑԱՓՇՏԱԿՈՒԹԻՒՆ

Անի եւ իր շրջակաները թաղուած էին խո – րունկ մթութեան մը մէջ: Ամէն կողմ մարած էին լոյսերը, ամէն տեղ դադրած էր շարժումը, քունի մէջ էին ամէնքը ու վերացած երազական այն աշ – խարհը, ուր կը տիրապետէին սարսափն ու երջան – կութիւնը : Միայն Լուսիկը չէր քնացած, ճրագի աղօտ լուսաւորութեան տակ նստած, ձեռքը դրած էր ծնօտին, եւ իր սեւ ու մեծ աչքերով կը նայէր դուրս, դէպի անթափանց խաւարը, ուր կը տիրէր խորին խաղաղութիւն: Բայց խաղաղ չէին Լուսիկի սիրան ու հոգին :

Մօտալուտ փոթորիկներ կը գուշակէր ան, եւ կը խռովէր իր մատաղ հոգին: Հայրը, դարբին Ղեւոնդը չատոնց քնացեր էր արդէն, մինչդեռ ին – քը չէր կրնար քնանալ: Երազի նման աչքին առջե – ւէն կ'անցնէին իր մանկական կեանքի ուրախ պատկերները, երբ անհոգ թռչնիկի մը պէս կը վազվզէր դաշտերուն մէջ, ծաղիկներէն փունջեր կը կազմէր եւ կուտար իր մօրը կամ կը զարդարէր իրենց սիրելի կովին գլուխը··· : Անցան այդ օրե – րը, այդ երջանիկ օրերը, երազի մը պէս չքացան անոնք, եւ ինքը հասուննալով՝ ճաշակեց կեանքի համը: Ախ, այդ համը, չատ դառն էր ան :

(28)

ԲԱԳՐԱՏ ԱՇՎԱԶԵԱՆՑ

լու : Եթէ այդպէս ընենք, անոնք որ մինչ այ կը փորձեն ճնշել, ահաբեկել, եւ խորտակել իրենց առելի վարչաձեւին դէմ ցոյց տրուած դիմադրութիւնը, մեծապէս պիտի քաջալերուին »:

ՆՈՐԷՆ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲ

Նախագահ Թրումըն հաղորդեց թէ մօտերս պիտի վերսկսին խորհրդակցութիւնները Անգլիոյ եւ Քանատայի հետ, հիւլէական ռումբի մասին : Այս առթիւ բացատրեց թէ զաղտնիքներ յայտնելու խնդիր չկայ, այլ կարծիքի փոխանակութիւն ներ պիտի կատարուին : Արդէն 1948ին համաձայնութիւն գոյացած էր, գիտական եւ արհեստագիտական տեղեկութիւններ հաղորդելու համար, փոխադարձաբար : Ամէն պարագայի մէջ, սերտ գործակցութիւն պիտի հաստատուի այս ճակատին վրայ, երեք պետութեանց միջեւ :

★ Զօր. Պրէտլի, Մ. Նահանգներու ցամաքային ուժերու սպարապետը, որ Եւրոպա եկած է իր միւս պաշտօնակիցներուն հետ, յայտարարեց թէ « Մ. Նահանգները անմիջապէս գործի պիտի ձեռնարկեն, եթէ յարձակում կատարուի արեւմտեան Եւրոպայի դէմ» : Զօրավարին կարծիքով, բաւական չէ գիտնալ հիւլէական ռումբին զաղտնիքը, այլ անհրաժեշտ է այդ զէնքէն պատրաստ ունենալ մեծ քանակութեամբ :

Իտալիոյ փրկութիւնը

Զորս – հինգ օրուան տագնապալի կացութենէ մը եւ տաժանելի բանակցութիւններէ վերջ, կարելի եղաւ փրկել դահլիճը, դոնէ մինչեւ աշուն :

Զորս չափաւոր նախարարներ հրաժարած էին, արձակուրդի պարգեւ տրուած ըլլալով Ընկերային Ապահովութեան 50.000 պաշտօնեաներուն : Վար – չապետը պաշտօնական խօսակցութիւններէն վերջ, իր առանձնասենեակը հրաւիրելով այդ նախարարները, համոզեց եւ առնել իրենց հրաժարականը, որ չատ ծանր պիտի ազդէր ազգային թէ միջազգային կացութեան վրայ :

Թերթերը կը գրեն թէ համաձայնութիւն գոյացած է որ ընկերային Ապահովութեան պաշտօնեաներուն տրուած պարգեւը ընդունուի միայն 1949ի համար :

Երէկ ազգ. ժողովին մէջ հարցապնդում եղաւ այս հարցի մասին, համապատասխանութեան նախարարներու կողմէ :

Կառավարութիւնը հաստատ կը մնայ աշխատավարձերը անփոփոխ պահելու եւ ապրուստը ժամանցնելու քաղաքականութեան վրայ : Բայց ըղդքները, գործադուլները եւ ցոյցերը կը չարունակուին փարիզի թէ դաւառի մէջ : Սէն Նաղէի նաւադործարանին բանուորները դրաւեցին հաստատութեան մէկ մասը : Վերթաքցուեցաւ Լա Պօլի ճամբան, որ փակուած էր : Ամէն տեղ չարժման պլոքը անցած է Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը, որ յաւելում կը պահանջէ, իսկ անկատուած թեւը՝ Բանուորական Ուժ, կ'առաջարկէ ազատ ձգել աշխատավարձերու խնդիրը, վերահաստատելով հատաքական պայմանագրի դրութիւնը :

Նորաձեւութեանց կարուհիներուն գործադուլը կը չարունակուի : Ցեհտաձեւեան աշնան ցոյցահանդէսները որոնք տեղի պիտի ունենային երկուշաբթի օր :

ՓԱՆի ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ԳԻՆԵՐԸ նորէն կ'աւելնան, հակառակ Փարիզի քաղաքապետական խորհուրդին ընդդիմութեան : Օգոստոս 8էն սկսեալ Մեթրոյի անցած գնուած տոմսը պիտի արժէ 15 ֆրանք : Դարձեալ կիրակի օրերը մեթրոյի (փոյուղի) եւ հանրակառքի տոմսակները հինգ ֆր. աւելի պիտի արժեն : Ուրիշ խօսքով՝ 30% յաւելում :

ՊԱՊԱԿԱՆ ԲԱՆԱԴՐԱՆՔԻ սպառնալիքին առթիւ, Հռոմի կաթոլիկ Ցառաջդիմական Շարժումի տնօրէնուհին, Տիկին Ատա Ալեսանդրի, կը գրէ թէ «Հոդեւոր հիւլէական ռումբ մըն է որ արձակուեցաւ եւ պիտի աղդէ վեց միլիոն կաթոլիկներու վրայ : Միջոցներ կ'առաջարկէ, չարիքը սահմանափակելու համար :

ՍԱԿԱՐԱՆ (եչ) .— Սթերլին 1097 (950), տոլար 331 (348), զուից. ֆրանք 83.35 (87), նափոլէոն 4120, սթերլին 4670, զուից. ոսկի 3890, տոլար (20) 19.080, ձոյլ ոսկի 584 հազար ֆրանք :

ՓԼԷՅԻՆի փաստաբանը կը յայտարարէ թէ նախկին մառէչալը կորսնցուցած է իմացական բոլոր կարողութիւնները, այլեւս մարդ չի ճանչնար, չի կրնար կարդալ եւ ժամերով դլխիկոր կը նստի թիկնաթոռին վրայ : Կառավարութիւնը որոշած է նոյն բերդին մէջ թաղել փէթէյնը, երբ մեռնի :

ՆԿԱՏԻ ԱՌՆԵԼ

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ Հայ Ռազմիկներու Բարեկամական Միութեան տարեկան փաստաթուղթը՝ 2 հոկտեմբերին : Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ԾԱՆՕԹ ԴԱՇՆԱԿՑԱՀԱՐՈՒՀԻ Օր. ԴՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆի նուագահանդէսը 1950 փետրուար 4ին :

★ ՀԱՆԱՍՈՐի ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ տարեդարձը Տէսինի մէջ, Օգոստոս 14ին :

Թաւնուտորի հերոսամարտի տարեդարձը

ԱՑՍ ԿԻՐԱԿԻ

Նախաձեռնութեամբ Շավիլի Հ. Ց. Դ. «Արդութեան ենթակոմիտէի եւ հովանաւորութեամբ կեդր. կոմիտէին :

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՇԻՐԻՄՆԵՐՈՒ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ԺԱՄԸ 3ԻՆ

Դաշտահանդէսը Շավիլի Մոնփառնասի կայարանին մօտակայ անտառին մէջ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ ԲԱՐՁՐԱԽՕՍՈՎ : Առաւ ու մատչելի պիճիճ :

Հաղորդակցութեան միջոցներ .— Երկաթուղի Լինվալիտ, Մոնփառնասի եւ Սէն Լազարի կայարաններէն, հանրակառք Pont de Sèvresէն :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ մինչեւ Մայիս 31

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիները .—

ՎԻԼՖՐԱՆՇ Զէօմ. 1500, ԼԸՄԱՆ Զաթ. 1600, ՄԱՐՍԷԼ Աբա. 1500, ՎԱԼԱՆՍ Խաչ., Գանճ., Ալօ., Տ. Ս. Ա., Շահ., Տ. Ս. Ց., Մար., Մնպ., Մագ., Դաւ., Պօյ., Քիրճ., Խաչ. Ալա. Դաւ. Սարգ. Թէպ. 1500ական, ԶՈՂ. 1200, Գալ. Սեվ. 800ական Պէյ. 400, Ման. 1400, ՎԻԹՐԻ Գիպ. 8 հարիւր, Վիին Աբա. 1700, ԱԼՖՈՐՎԻԼ Հայ. 800, ՓԱՐԻԶ (1) Աւագ 1500, ՍԱՐՍԷԼ Ներկ. 800, ՓԱՐԻԶ (14) Տիւր. ՄՈՆՐՈՒԺ Իփք., ՓԱՐԻԶ (9) Փան. 1500ական, ՍԵՎՐԱՆ Նագ. 8 հարիւր, ՓԱՐԻԶ (2) Գահ. 1500, ՄԷՕՏՈՆ Դաւ. հազար, ՎԻԼՄՈՒԱՄՈՆ Թուր. 4200, ՓԱՐԻԶ (3) Ոսկ. 3 հազար, ԱՌՆՈՒՎԻԼ Պառ. 1500, ԻՎՐԻ Քոչ. 3 հարիւր, ՓԱՐԻԶ (10) Փափ. 1500, ՄԱՐՍԷԼ Քարա. 800 ֆրանք :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպութեամբ Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. Պուլ. Օտտոյի «Խաթիսեան» խումբի, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի եւ Ն. Ս. Շրջ. վարչութեան : Այս կիրակի ամբողջ օրը, Սէնթ Անարէի օդասուն պարտէզին մէջ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժինը կը սկսի ժամը 3ին :

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ՆԱԶԱՐԷԹԵԱՆ, կը բանախօսէ ընկեր Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ :

Պիտի ներկայացուի խիստ ծիծաղաշարժ դրուելիչ մը «ԶԱՎԱԼԼԸՆ» : Պօքսի մրցում ղեկավարութեամբ մարզիկ Հ. Աբգումանեանի, մանկական անակնկալներ : Ժամը 5ին հայկ. եւ եւրոպ. պար, մասնակցութեամբ Պուլվար Օտտոյի Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. նուագախումբին : Առաւօտեան ժամը 10.30ին Պուլի մրցում : Մասնակցողները պէտք է իրենց պուլերը միասին բերեն : Մուտքը ազատ է :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ Լէ Միլի Նոր Սերունդի դպրոցին, այս կիրակի ամբողջ օրը Լէ Միլի հովասուն ծառերուն տակ :

Կարտանի Անդրանիկ թատերախումբը կը ներկայացնէ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի «Վարանդեան» խումբին ԱՐԱՐՕՆ, յեղափոխական կեանքէ առնուած : Բանախօսութիւն, երդ, արտասանութիւն, մարզանք, անակնկալներ դպրոցի ա – չակերտներէն, ճիւխ պիճիճ :

Հանդիսավայր երթալու համար առնել Էվիւյի օթօքարը կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, Պուլվար Վոլթէռէն եւ իջնել Պլանշըրի :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԼՈՒՐՏԻ ԱՇԽԱՐՀԱՀՌԱԿ ՏԻՐԱՄՕՐ ՍՐԲԱՎԱՑՐԸ

22էն 29 Օգոստոս :

Ա՛ճանապրութեանց եւ պայմաններու համար դիմել մինչեւ Օգոստոս 15՝

ՓԱՐԻԶ Ղ. ՎՐԴ. ՔԻԼԻՐՃԵԱՆի

10bis, rue Thouin, Paris (5) :

ԼԻՈՆ .— Մ. ՎՐԴ. ՄՈՄՃԵԱՆի

78 rue Rabelais

ՎԱԼԱՆՍ .— ԳՐ. ՎՐԴ. ՊԱՊԵԱՆի

11 Rue Belle Image :

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ Մկրտիչ Քիսիքեան (կնոջը անունը Անժէլ) որ նախապէս Պիտիքլիի կայարանապետն էր : Տեղեկացնել Տիգրան Կարապետ Քէօսէեանի, Պուլկարիա, Փլովտիվ Ուլիցա Տօքթ. Վլքովիչ Թիւ 10:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dumesme – (13)

Le Gérant : A. MEKCESSIAN

ԵՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՖՐ. ԿԱՊՈՑՏ ՀԱՋի Իսիի մասնաճիւղի ժո – ղովը այս չարաթ իրիկուն ժամը 8ին Քրիմեան դպրոցին մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

ԿԱՊՈՑՏ ՀԱՋի Շավիլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երեքչաբթի իրիկուն ժամը 9ին դպրոցին սրահը : Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտադիր է : Միասին բերել անդամատետրերը :

Մ. Մարութեանի վերջին ներկայացումները

ԼԻՈՆ, Թատրոն Օրլօժի մէջ (cours Lafayette) Ցուլիս 30ին, Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8½ին 9ին, կը բեմադրուի Շէյխսփիրի

ՕԹԷԼԼՕ ին

մասնակցութեամբ Տիկին Ռ. Մարութեանի եւ Շանթ Թատերախումբին :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Սէն Շամոնի Նոր Սերունդի կողմէ, հովանաւորութեամբ «Վարուժան» կոմիտէի, նուիրուած ՀԱՆԱՍՈՐի ՀԵՐՈՍ – ՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ :

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն «Պառաժէն» Ջուրին եզերքը :

Արտեմիս Երեւահուր Մարուքի

ԶՐՕՍԱԿԱՆ ՊՏՈՑՏԸ այս կիրակի, մասնակցութեամբ Ծնողներու, Nans les Pins (Var) :

Օթօքարները կը մեկնին ժամը ճիշդ 7ին, Cours Joseph Thieryէն (Chapitre) : Փութով արձանագրուիլ դիմելով Պ. Սիմիթեանի, 8 rue de l'Arbre կամ Պ. Կարապետ Ցարութի, 14 rue Venture, Tél. FE 77-81 եւ PR. 84.70:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ...

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ...

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ԱՄԱՌՆԱՑՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ, 30 Ցուլիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8էն մինչեւ լոյս Horizon Plageի բացօթեայ հաստատութեան մէջ :

Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆի վերջին ներկայացումները

ՈՒՆԻՆՔ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ

ՄԱՆԱՒԻՈՐԱՊԷՍ ՄԵԾ ՈՒ ՓՈՔՐ ՎՐԱՆՆԵՐ, ՇԱՊԻԿՆԵՐ, ՏԱՓԱՏՆԵՐ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՀԱԴՈՒՍՏԵՂԷՆՆԵՐ

ՈՒՆԻՆՔ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՕՃԱՌ ՈՒ ՆԵՐԿ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ԳԻՆԵՐԷՆ ԱԺԱՆ

80 ՖՐԱՆՔ ՔԻԼՕՆ

Այս տարի եղանակին եւ արձակուրդի չրջանին համար ալ ուշ չէ տակաւին օգտուիլ մեր ապրանքներէն :

ԻՆՉՈ՞Ւ ՉՕԳՏՈՒԻՆ ՀԱՃԵՐԸ ԵՒՍ

երբ ֆրանսերէն թերթերու ընթերցողները կարեւոր գնումներ կ'ընեն մեզմէ ամէն օր :

Դ Ի Մ Ե Լ

38, rue de Challon, Paris

Կը կրկնենք ունինք ՇԱՏ ՑԱՐՄԱՐ ԳԻՆԵՐՈՎ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔ :

ՄԱՆԿԱՎԱՐԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸ

Տրամադիր է, արձակուրդի առեն՝ հայերէն լեզուն դասաւանդել մասնաւորներու, փարիզ եւ արուարձաններէ :

ԻՍԿ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԻՆ համար կը ստանձնէ դպրոցի մը վարիչ – ուսուցչի պաշտօնը, նախընտրելով գաւառը :

Պայմանաւորուելու համար այժմէն դիմել Ս. Կ.ի, «Ցառաջ»ի հասցէով :

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, fruufruu հաւով կամ շիշ-էպապով եւ արեւելեան կերակուրներ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ Պ. ՀԱՑԿ, Պ. ԱՐԹՈՒՆ, Պ. ՋԱՈՒի, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր·, Արտ· 10 տոլ· կամ 3 աՁգ·

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր· C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 31 JUILLET 1949 Կիրակի 31 ԳՈՒԼԻՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5911–Նոր շրջան թիւ 1322

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ «ՈՒՆԻԹՈՐ»ՆԵՐԸ

Երկիւղած ընթերցող մը կը դրէ պատուէրի – ներու «Կոչնակ»ին մէջ (2 *Յուլիս*)·

« ... Կովկասահայ բարբառը միշտ ալ սիրած եմ, բայց դժբախտաբար Հայաստան ազատ ըլլալէ ի վեր անգիտութեամբ կամ դիտմամբ այնքան օտար բառեր կը գործածուին որ, մարդ կը դժկամակի կարդալու նոյնիսկ հմտալից գրութիւնները: Արդեօք միջոց մը չկա՞յ ասոր առաջքը առնելու: Ինչո՞ւ համար, օրինակ, գործածել կուլտուրական, ռեալիստական, օֆորտ, պորտրէ, պիէսներ, Էսթիզներ, բրոնզէ եւն· եւն·, բանի որ ասոնց բոլորին ալ հայերէնները ունինք: Օտար լեզու չգիտցող խեղճ ընթերցողը ի՞նչ կրնայ հասկնալ այդ բառերէն »:

Եւ ճարահատ կը հարցնէ, օգնութիւն խնդրե – լով ասի մը ուսումնականներէ ·

— « Արդեօք կարելի չէ՞ որ Ամերիկայի Հայոց կողմէ բանի մը յայտնի գրագէտներ, զոր օրինակ, տեարք Միհրդատ Ց· Թիրեաքեան, Ցակոբ Անտոնեան, Վահան Փիւրբեան, Ցովհ· Աւագեան, Տիկին Զ· Գալէմքեարեան եւն·, ու Եւրոպայի Հայոց կողմէ ալ, օրինակ, Արշակ Չօպանեան, Մխիթարեան Հարց եւն· դիմեն Ս· Կաթողիկոսին եւ Հայաստանի կրթական պատկան Մարմնոյն, խնդրելով որ առաջքը առնուի այս մեծ չարիքին, որ կը սպառնայ մեր գմայլելի լեզուին յստակութեան եւ ճոխութեան » · (Հրանտ Մոզեան):

« Հայաստանի Կոչնակ»ը , միշտ բարեպաշտ եւ խոհեմ, հարկ դատեր է «Նամակ խմբագրութեան» մը միակցնել այս գրութեան դլուխը, հաստատելու համար թէ խմբագրութիւնը չէզոք է այս հարցին մէջ: Կամ տեսակէտ չունի:

Մինչդեռ, նամակագիրը իր խմբագրին անու – նը եւս յիշած է երեւելիներու ցանկին մէջ, որ – պէսզի բարեհաճին բարեխօսել: (*Միւս դրոց – բրոցներն ալ իր աշխատակիցներն են*):

Ուրիշ պարագայ մը,— նամակագիրը իբրեւ միջնորդ կ'առաջարկէ միայն անվնաս, բարեյոյս ուսումնականներ, որպէսզի վստահութիւն ներշնչեն Երեւանի :

Մենք պատրաստ ենք հարիւր անուն եւս բարդելու այդ չարքէն, եթէ կր հաւատան թէ կարելի է դարձի բերել օրուան իշխանաւորները ...

Խեղճերը չեն դիտեր որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն անգամ իրաւունք չունի գործածելու բառարանին բառերը, կամ դասական ուղղագրութիւնը: Ան ալ կր դրէ ռեսպուբլիգա, ավտոկեֆալութիւն, ռեվոլիւցիա, սեսիա, օկուպացնել, զավթիչ եւ միւս բոլոր բարբարոսութիւնները :

Այս հարցին մէջ ալ, ամբողջ ողբերդութիւնը հոն է որ մարդիկ որոշ գաղափար չունին Ս· Հայաստանի կարդուառքի մասին:

Չեն դիտեր, օրինակ, թէ կարդ մը բառեր պարտադրուած են մասնաւոր հրամանագիրներով, իսկ ուրիշներ՝ արդիւնք են անյատակ տգիտութեան , խմաստակութեան, կամայականութեան կամ ծուլութեան :

Եւ կը սպասեն որ «այս մեծ չարիքին առաջքը առնուի» միջնորդելով, աղերսելով :

Կարելի՞ է հաւատալ այդպիսի հրաշքի մը, երբ Հայկական Արտասահմանի «յառաջդիմական» համարուած մտաւորականութիւնը անպատիւ նահանջի ճամբան բռնած է նոյնիսկ այս ճակատին վրայ:

Նահանջ՝ համակերպութեամբ, անտեսումով կամ տնաւարի քաջալերութեամբ: Իսկ յաճախ ալ՝ ուղղակի կամ անուղղակի պաշտպանութեամբ:

Կատարելով ճիշդ այն դերը զոր երբեմնի «Ունիթոր»ները:

Երեւակայեցէք որ հայրենադարձ դրիչներն անդամ բռնադատուած են նոյն խառնիճաղանճ լեզուն եւ տեղական բարբառ գործածելու, մէկդի դնելով իրենց դիտցած հայերէնը :

Այստեղ անդամ երկդիմի վարժութիւններ կը կատարուին, սկսեալ Պալքաններէն, ճամբայ բա – նալով բարբարոսական արշաւանքի մը :

Ո՞ր մէկ վէրքը մատնանշել :

Արշաւանքի կազմակերպիչներուն խելագա – րութի՞ւնը, թէ ազատ արտասահմանի «Ունիթոր»ներուն բթամտութիւնը :

Ամէն պարագայի մէջ, թող մեր պարտքն ըլ – լայ անհնայ հարուածել Ե՛ւ մէկը Ե՛ւ միւսը:

Շ·

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

ԴԵՌ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ՝ ԱՀԱ ԳՈՐԾԸ

Փառաւոր գիրք մը՝ սեղանիս վրայ ,— Histoire de l'Arménie, depuis les Origines jusqu'au Traité de Lausanne, par H. Pasdermadjian, Paris, 1949 :

Հրատ· Librairie Orientale H. Samuelian.

Հինդ հարիւր մեծադիր էջեր, ընտիր տպա – գրութեամբ: Բուն բառով՝ եւրոպական :

Հաղիւ թղթատած, պարտք սեպեցի գրի առնել այս տողերը, ողջունելու համար տաղանդաւոր հեղինակը:

Անշուշտ առաջին « Հայոց պատմութիւնը » չէ այս, օտար լեզուով:

Բայց, եթէ չեմ սխալիր, առաջինն է որ երի – տասարդի մը ստորագրութիւնը կը կրէ :

Մեր մէջ այս կարգի գործերը վերապահուած են եթէ ոչ մօրուքով, գոնէ ճերմակ մազերով պատմագիրներու :

Հրանտ Փաստրմաճեան, որ կրնար ստորագրել Armen Garo Fils, *դեռ ճամբայ ունի դէպի քառասունը :*

Երեւի ժառանգական է քաջութեան, ձեռներէցութեան, յարատեւութեան այս գիծը:

Հրանտին հայրը, ողբացեալ Արմէն Գարօն չատ աւելի երիտասարդ էր, երբ հիմէն կը սարսէր Պանք Օթոմանը, ասի մը անճնուէրներու հետ :

Մեծ հայրը եւ հօրեղբայրն ալ նշանակալից հետքեր ձգած են իրենց եռին, Բարձր Հայքի պատմութեան մէջ:

Գլուխ հանելով այս երկարաչունչ աշխատութիւնը, Հրանտ Փաստրմաճեան կ'ապացուցանէ թէ միշտ վառ կը մնան ինչպէս ընտանեկան, նոյնպէս հայրենի աւանդութիւնները.— Մտածել եւ գործել: Ծառայել ժողովուրդին, օգտագործելով ամէն ընդունակութիւն :

Զարթչաբ կը սխալին անոնք որ կը կարծեն թէ յոյս չկայ օտարութեան մէջ աճած երիտասարդութենէն:

Ահա վաստ մը եւս.— Հրանտ Փաստրմաճեանի պատմութիւնը, սկիզբէն մինչեւ Լոզանի դաշնագիրը: Այնքան խիտ եւ բազմակողմանի :

Կր մնայ որ դրադատ մը ամբողջութեամբ կարդայ եւ վերլուծէ, հանրութեան ներկայացնէ զայն :

... Դէթ մէկ վայրկեան կարենա՛ր գլուխը վերցնել տարաբախտ Արմէն Գարօն, տեսնելու համար իր տղուն հասակը եւ վաստակը...

ՎԱՀԷ

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ Կ'ԱՁՑԵԼԷ ՍՈՒՐԻՈՑ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ

Դեռ նոր ստացանք Պէյրութի թերթերը, ո – րոնցմէ կ'իմանանք թէ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը Ցուլիս 4ին Դամասկոս երթալով, այցելած է Սուրիոյ նորընտիր նախագահին՝ մտէչալ Հիւսնի Զայիմի: (Նախապէս Դամասկոս մեկնած էր Որդն եպիսկոպոս, ունկնդրութիւն խնդրելու համար): Որդն եպիսկոպոսէն զատ, Կաթողիկոսին կ'ընկերանային Խադ արք·, Գնէլ Մ· վարդապետ, Պ· Պ· Նաղարէթ Եաղուպեան, Ս· Ֆէթթէլեան եւ Պօղոս Պէչիրեան: Գարեգին Կաթողիկոս հայ ժողովուրդին բարեմաղթութիւնները ներկայացուցած է նախագահին եւ Սուրիոյ հիւրընկալ ժողովուրդին: Տեսակցութիւնը տեւած է 15 վայրկեան: Սիրալիր ընդունելութենէ մը վերջ, Հիւսնի Զայիմ յայտարարած է·

— « Հայ ժողովուրդը կը ճանչնամ հինէն ի վեր, որովհետեւ ապրած եմ անոր հետ: Հանդիսաւոր այս պահուն, պարտականութիւն կը սեպեմ ըսել թէ պատրաստ եմ կարելին ընելու, անոր բարօրութեան համար :

Ծերունազարդ հայրապետը դինուորական պատիւներու արժանացած է նախագահական պալատին մէջ, մուտքի եւ ելքի պահուն, եւ լուսանկարուած նախագահին հետ :

★ *Հայ – կաթոլիկներու պատրիարքարանին կողմէ եւս մասնաւոր պատուիրակութիւն մը այցելած է նախագահին, գլխաւորութեամբ Ալ· արք· Պաթանեանի: Հեռագիրներ փոխանակուած են Ա· կարտինալ Աղաճանեանէ հետ :*

Դահիճը փրկուեցաւ երեք ձայնով

Ազգ· ժողովը ուրբաթ օր քննելով արձակուրդի պարզեւներու առթիւ ծագած վէճը, դահլիճին վստահութիւն յայտնեց 286ի դէմ 28՝ ձայնով, ուրեմն միայն երեք ձայնի առաւելութեամբ: (Ֆիկարօ չորս կը հաշուէ) :

Ինչպէս յայտնի է, այս վէճը ծագած էր իբրեւ հետեւանք աչխատանքի նախարարին կարգադրութեան, որով արձակուրդի բացառիկ պարգեւ կը տրուէր Ընկերային Ապահովութեան 50.000 պաշտօնեաներուն :

Վարչապետը, Պ· Ֆէօյ, քուէնեու այս ան – նչան առաւելութեան ալ հանդուրժեց, յայտարարելով թէ պիտի չարունակէ պաշտօնը: Ինչպէս դիտել կուտայ թերթ մը, գոնէ այն մխիթարութենէն կ'ապրի որ ազատագրութենէն է վեր առաջին վարչապետն է որ կրցաւ պաշտօնաթարել ամբողջ մէկ տարի :

Ուրեմն, դահլիճը փրկուած է մինչեւ հոկտեմբեր 18, երբ կը վերջանայ խորհրդարանին արձակուրդը :

Վարչապետը 155 ձայն չհաւաքեր 1948, Մեպտ· 11ին, 126 քուէ՝ Նոյեմբեր 24ին, 122 քուէ՝ 1949 մարտ 15ին, իսկ երեք՝ ուրբաթ օր: Կը նչանակէ թէ «երրորդ ուժը» իր առջեւ ունի այնքան բարդ խնդիրներ որոնք նոր տագնապի մը դուռ պիտի բանան յառաջիկայ աչնան :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, համաչնաւորները պահանջեցին ընդհանրացնել արձակուրդի պարգեւը: Աչակողմեան ներկայացուցիչները ոչ միայն մերժեցին այս առաջարկը, այլեւ պահանջեցին ջնջել Ընկերային Ապահովութեան պաշտօնեաներուն տրուած պարգեւը: Համայնավար երեսփոխան մը խնդրագ պատճառեց, կարուհիներու դործադուլին առթիւ, երբ կր պատմէր թէ կառավարութիւնը մէկ – մէկ ոսոխական դրած է իւրաքանչիւրին տրամադրութեան տակ :

Վարչապետը պատասխանելով դնացած քննադատութեանց, յաւատես տեղեկութիւններ հաղորդեց երկրին տնտեսական եւ քաղաքական կացութեան մասին: Եւ յայտարարեց· — «Ձիս դաւեցէք իմ դործերէս: Պէտք է յստակ որոչում մր տաք, եթէ կ'ուղէք դօրացնել մեր հեղինակութիւնը: Ցիշեցէք որ եթէ կառավարութիւնը իյնայ, երկրին յաւադոյն չահերը պիտի վտանգուին: Կառավարութիւն մր երբ միջազդային բանակցութիւններ կր կատարէ, չի կրնար հանդուրժել որ իր հեղինակութիւնը տկարանայ: Ամէն յանէ առաջ նկատի ունեցէք Ֆրանսայի չահերը »:

★ *Թունդ ազակողմեան հոսանքի մը՝ Ազատութեան կուսակցութեան երկու նախարարները հրաժարեցան իրենց խմբակցութենէն, անհամաձայնութիւն ծագած ըլլալով իրենց միջեւ :*

Քուէարկութեան առեն կառավարութեան դէմ էին համայնավարները, ժողովրդական կուսակցութեան ազ թեւը: Անկախներն ալ մեծ մասով ձեռնպահ մնացին :

★ *Հանրապետութեան Նորհուրդ* (*Ծերա – կոյտ*) *ուրբաթ օր վաւերացուց Ատլանտեանի դաչինքը, 20ի դէմ 284 ձայնով:* (*Ազգ· Ժողովր վաւերացուցած էր 189ի դէմ 397 ձայնով*) : *Միեւնոյն առեն քուէարկուեցաւ ուրիչ բանաձեւ մը, 20ի դէմ 292 ձայնով, որ կ'առաջարկէ կառավարութեան անհրաժեչտ դէնքերը ստանալ Ը· Նահանգներէն, որպէսզի Ֆրանսա կարենայ կատարել իր յանձնառութիւնները: Զօր· տը Կոլի կուսակիցներէն մէկը պահանջեց որ Ֆրանսացի բոյլ Ֆոնթէնպլոյի սպայակոյտին ընդհ· հրամանատարը (այժմ Անդլիացի է, մտէչալ Մոնթկոմըրի): Արտաքին նախարարը այս առթիւ ալ բացատրեց թէ վախ չկայ որ Գերմանիան ընդունուի Ատլանտեանի դաչինքին մէջ կամ վերադինուի : «Ֆրանսա միչտ կրնայ վեթօ դնել անոր ընդունելութեանդէմ » :*

(*Յուներու շարունակութիւնը կարդալ Դ· Էջ*)

ՊԵՐԼԻՆի օդանաւային փոխադրութիւնները , հետզհետէ պիտի կրճատուին վերջնալով 90 օ – րէն: Երթեւեկը վերահաստատուած լլալով, կը բաւէ օրուան պէտքերուն : — 64 *դերան կուսակցութիւններ ապարդիւ նետուած են, արեւմտեան Գերմանիոյ նոր ընտրութեանց առթիւ* (14 *օգոս – տոս*) :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի բանակը նոր չարակոդականի մը պիտի ձեռնարկէ, նուաճելու համար 13.000 *ապստամբներ, որոնք դիրք բռնած են Կրամոս լեռներուն մէջ, Ալպանիոյ սահմանին վրայ: Ամերիկացի մասնագէտներ կ'օդնեն դինավարժութեան:*

ԺՈՒՌԻՍի սպանութեան տարեդարձին առթիւ , չիչտակի հանդիսներ կազմակերպուած են այսօր, 31 Ցուլիս :

Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔԸ տասը հազար ֆր· կը տրամադրէ Ա.ՅՆՓարի « ՅԱՌԱՋ » վարժարանին, իրենց անմոռանալի մայրիկին՝ ԱՑՐի ՏԻԿԻՆ ԷԼՄԱՍ ՄԻՍԱՔԵԱՆԷ մահուան քառասունքին առթիւ :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻ ՔԱՂԱՔԻ ՀԱՐՈՒՑԸ ՍԵՂԱՆԻՆ

Ա.

Ցանկալի՞ է, որ ամբողջ կյանքդ անցնի միևնույն տան մեջ, նույն փողոցի երկայնքով ու նույն ժամերին ճաշելով, ընթրելով ու քնելով։ Ուրեմն ինչո՞ւ ես դու ամեն տարի մի քանի անգամ տեղափոխում քո բնակարանը։ Ինչո՞ւ ես դու ամեն տարի մի քանի անգամ ստիպում քո ընտանիքին ընտելանալ նոր հարևանների, նոր սովորությունների, նոր կանոնների հետ։ Ուրեմն ինչո՞ւ ես դու ամեն տարի մի քանի անգամ ստիպում քո ընտանիքին ընտելանալ նոր հարևանների, նոր սովորությունների, նոր կանոնների հետ։ Ուրեմն ինչո՞ւ ես դու ամեն տարի մի քանի անգամ ստիպում քո ընտանիքին ընտելանալ նոր հարևանների, նոր սովորությունների, նոր կանոնների հետ։

Ուրեմն, դուք ձեզ լավ եք զգում ձեր հին տանը, ձեր հին թաղամասում, ձեր հին փողոցում, ձեր հին հարևանների մեջ։ Ուրեմն դուք ձեզ լավ եք զգում ձեր հին տանը, ձեր հին թաղամասում, ձեր հին փողոցում, ձեր հին հարևանների մեջ։ Ուրեմն դուք ձեզ լավ եք զգում ձեր հին տանը, ձեր հին թաղամասում, ձեր հին փողոցում, ձեր հին հարևանների մեջ։

— Ա՛յ, այս է պատճառը, որ դուք ամեն տարի տեղափոխվում եք նոր տուն, նոր թաղամաս, նոր փողոց, նոր հարևաններ։ Դուք ձեզ լավ եք զգում միայն այն ժամանակ, երբ ձեր հին տունը քանդում են, ձեր հին թաղամասը ավերակների է վերածվում, ձեր հին փողոցը ամայանում է, ձեր հին հարևանները տեղափոխվում են ուրիշ տեղեր։

Ես ձեզ ոչ մի կերպ չեմ կարող հասկանալ։ Ես ձեզ ոչ մի կերպ չեմ կարող հասկանալ։ Ես ձեզ ոչ մի կերպ չեմ կարող հասկանալ։

Ես ձեզ հասկանում եմ միայն այն ժամանակ, երբ ինձ ասում են, որ ես ինքս ձեզանից մեկն եմ։ Ես ձեզ հասկանում եմ միայն այն ժամանակ, երբ ինձ ասում են, որ ես ինքս ձեզանից մեկն եմ։ Ես ձեզ հասկանում եմ միայն այն ժամանակ, երբ ինձ ասում են, որ ես ինքս ձեզանից մեկն եմ։

Ես ինքս էլ ամեն տարի մի քանի անգամ տեղափոխում եմ իմ բնակարանը։ Ես ինքս էլ ամեն տարի մի քանի անգամ տեղափոխում եմ իմ բնակարանը։ Ես ինքս էլ ամեն տարի մի քանի անգամ տեղափոխում եմ իմ բնակարանը

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

«ԷՐԻՈՒՄ ԵՄ ...»

— «Ա՛հ ի՛նչ անձրեւ, ինչ խոնաւութիւն»:

— «Այս տարի արեւի երես պիտի չտեսնե՞նք»:

— «Պիտի փտինք խոնաւութենէն»: Համ: Կը դժգոհէիք: Կը բողոքէիք երկնաւորին: Արեւ, արեւ կը պոռայիք:

Ան լսեց ձեր բողոքը: Գոցեց երկնքի ծորակները: Կոխեց ջերմատունդին կոճակին վրայ:

Ահա ձեզի արեւ, ով դժգոհ արարածներ:

Տաքցէք: Քրտնեցէք: Ճենճերեցէք: Քակէ՛ցէք կոճակները: Բացէք ձեր թեւերն ու կուրծքը: Մանաւանդ դուք, ով տիկիններ եւ օրիորդներ: Յուշադրեցէք ձեր ճոխութիւնը ...

Շա՞տ եկաւ երկինքէն մաղուած ջուրը: Առէք ձեզի մաղմաղ կրակ: Տապկած համ դառնալ կ'ուզէք:

Ճար չկայ, նետուեցէք ծովը, դետը, լիճը: Կը զովանաք: Կը պաղչկիք: Լողալ կը սորվիք:

Ջուկերուն մրցակից եւ ազգակից կը դառնաք:

Զգոյշ, խեղդուելու վտանգէն: Ջուրը երկերես տարր է: Թէ կ'ապրեցնէ, թէ կը սպաննէ ...

Սակայն լողալը դիւրին գործ չէ: Լողալ կայ, լողլըզալ կայ: Ինչպէս որ ամէն մահկանացուի տրուած չէ լողալ դիտնալը, նոյնպէս ալ ամէն ազգի տրուած չէ այդ արհեստը:

Լողալու մէջ անճարակ ազգեր ջրահեղձ կոր – սուած են:

Ազգերու մէջ Անգլիացին խիստ ճարպիկ է լողալու արհեստին մէջ: Ովկիանոսի ամեհի ալիքներն իսկ մէկ կողմ կը քաշուին, երբ ան ծով կ'իջնէ իր ծփուն բերդերովը:

«Ծովերու թագուհին» տիտղոսը խորանարդ չափով կը սազի անոր:

Աստուածորդին Քրիստոս ալ լաւ լուղորդ էր: Օր մը, ձեռքի մէկ շարժումով, խաղաղեցուց ծովուն ալիքները եւ քալելով անցաւ անոր վրայէն:

Այսօր ծովերը սիրաշահելու տենդէն են բռնուած ազգերը: Ծով ունի՞ս: Ուրեմն չնչելու թոք ունիս:

Լենինիստանի մեծազօր կայսրութիւնը ծովախտէ բռնուած է՝ հարիւր մը տարիներէ ի վեր:

Աչխարհ մը հող ունի ոտքին տակ, աչքին չբաւար: «Ջուր, ջո՛ւր» կը պոռայ:

Իր ջուրի խողովակը խցուած է թրքական խցանով: Այդ պատճառով ահագին դալմաղալ՝ քաղաքական հրապարակին վրայ:

Մենք Հայերս, ցամաքապաշտ եւ ջրախոյս ենք եղած: Մեր պապերը արեւապաշտ ու լեռնապաշտ էին, փոխանակ ջրապաշտ ըլլալու:

Արարատի մը գագաթին կառչած՝ ոյժ տուած են իրենց գոյութիւնը պահելու:

Մենք, նոյնիսկ զգուշացած ենք մեր կօչիկներն ու «փէչ»երը թրջելէ, մայրիկէն պատժուելու վախէն ...

Ո՞վ գիտէ: Եթէ ժամանակին ջուրին պոչէն կախուած ըլլայինք, այսօր մեր զրահաւորներն ալ, դիւղի թաղականներուն պէս, տատանելով կրնայինք չրջիլ ովկիանոսներու մակերեսին վրայ ...

Ներկայիս, ոչ հող ունինք մեր ներքանը հանդչեցնելու եւ ոչ ալ լայնք մը ջուր՝ մեր նաւակները օրօրելու:

Պուտ'մ մէլանի մէջ լող կուտանք ու փոխանակ ծովամարտի գրչամարտ կը մղենք իրարու հետ ...

Եթէ, դարերէ ի վեր մեր սպառած մէլանը ջուրի եւ ծովի վերածուէր, դոնէ քանի մը հայկական մարտանաւեր կը սուրային անոր վրայ:

— Հապա՞ ուր մնաց տաքը, որուն մասին պիտի խօսէիք եւ զովանալու միջոց մը ցոյց պիտի տայիք մեզի:

— Բայց ջուրի եւ ծովի մասին այնքան խօսեցանք որ կարծեմ արդէն զովանալ սկսաք ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

«ԷՐԻՈՒՄ ԵՄ ...»

— «Ա՛հ ի՛նչ անձրեւ, ինչ խոնաւութիւն»:

— «Այս տարի արեւի երես պիտի չտեսնե՞նք»:

— «Պիտի փտինք խոնաւութենէն»: Համ: Կը դժգոհէիք: Կը բողոքէիք երկնաւորին: Արեւ, արեւ կը պոռայիք:

Ան լսեց ձեր բողոքը: Գոցեց երկնքի ծորակները: Կոխեց ջերմատունդին կոճակին վրայ:

Ահա ձեզի արեւ, ով դժգոհ արարածներ:

Տաքցէք: Քրտնեցէք: Ճենճերեցէք: Քակէ՛ցէք կոճակները: Բացէք ձեր թեւերն ու կուրծքը: Մանաւանդ դուք, ով տիկիններ եւ օրիորդներ: Յուշադրեցէք ձեր ճոխութիւնը ...

Շա՞տ եկաւ երկինքէն մաղուած ջուրը: Առէք ձեզի մաղմաղ կրակ: Տապկած համ դառնալ կ'ուզէք:

Ճար չկայ, նետուեցէք ծովը, դետը, լիճը: Կը զովանաք: Կը պաղչկիք: Լողալ կը սորվիք:

Ջուկերուն մրցակից եւ ազգակից կը դառնաք:

Զգոյշ, խեղդուելու վտանգէն: Ջուրը երկերես տարր է: Թէ կ'ապրեցնէ, թէ կը սպաննէ ...

Սակայն լողալը դիւրին գործ չէ: Լողալ կայ, լողլըզալ կայ: Ինչպէս որ ամէն մահկանացուի տրուած չէ լողալ դիտնալը, նոյնպէս ալ ամէն ազգի տրուած չէ այդ արհեստը:

Լողալու մէջ անճարակ ազգեր ջրահեղձ կոր – սուած են:

Ազգերու մէջ Անգլիացին խիստ ճարպիկ է լողալու արհեստին մէջ: Ովկիանոսի ամեհի ալիքներն իսկ մէկ կողմ կը քաշուին, երբ ան ծով կ'իջնէ իր ծփուն բերդերովը:

«Ծովերու թագուհին» տիտղոսը խորանարդ չափով կը սազի անոր:

Աստուածորդին Քրիստոս ալ լաւ լուղորդ էր: Օր մը, ձեռքի մէկ շարժումով, խաղաղեցուց ծովուն ալիքները եւ քալելով անցաւ անոր վրայէն:

Այսօր ծովերը սիրաշահելու տենդէն են բռնուած ազգերը: Ծով ունի՞ս: Ուրեմն չնչելու թոք ունիս:

Լենինիստանի մեծազօր կայսրութիւնը ծովախտէ բռնուած է՝ հարիւր մը տարիներէ ի վեր:

Աչխարհ մը հող ունի ոտքին տակ, աչքին չբաւար: «Ջուր, ջո՛ւր» կը պոռայ:

Իր ջուրի խողովակը խցուած է թրքական խցանով: Այդ պատճառով ահագին դալմաղալ՝ քաղաքական հրապարակին վրայ:

Մենք Հայերս, ցամաքապաշտ եւ ջրախոյս ենք եղած: Մեր պապերը արեւապաշտ ու լեռնապաշտ էին, փոխանակ ջրապաշտ ըլլալու:

Արարատի մը գագաթին կառչած՝ ոյժ տուած են իրենց գոյութիւնը պահելու:

Մենք, նոյնիսկ զգուշացած ենք մեր կօչիկներն ու «փէչ»երը թրջելէ, մայրիկէն պատժուելու վախէն ...

Ո՞վ գիտէ: Եթէ ժամանակին ջուրին պոչէն կախուած ըլլայինք, այսօր մեր զրահաւորներն ալ, դիւղի թաղականներուն պէս, տատանելով կրնայինք չրջիլ ովկիանոսներու մակերեսին վրայ ...

Ներկայիս, ոչ հող ունինք մեր ներքանը հանդչեցնելու եւ ոչ ալ լայնք մը ջուր՝ մեր նաւակները օրօրելու:

Պուտ'մ մէլանի մէջ լող կուտանք ու փոխանակ ծովամարտի գրչամարտ կը մղենք իրարու հետ ...

Եթէ, դարերէ ի վեր մեր սպառած մէլանը ջուրի եւ ծովի վերածուէր, դոնէ քանի մը հայկական մարտանաւեր կը սուրային անոր վրայ:

— Հապա՞ ուր մնաց տաքը, որուն մասին պիտի խօսէիք եւ զովանալու միջոց մը ցոյց պիտի տայիք մեզի:

— Բայց ջուրի եւ ծովի մասին այնքան խօսեցանք որ կարծեմ արդէն զովանալ սկսաք ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

Բայց օվ լսեր է որ Հայը իր ծնած օրէն մինչեւ ժեռնիլը մէկ անդամէն կը մեռնի: Կատուն եթէ եօթը հոգի ունի մեր Մարտիկը եօթանասունըեօթը հոգի ունէր, հարիւր հատ փողահար Գաբրիէլ զաբար դային, անոր հոգին ո՞ւր պիտի կրնային գտնել, այդքան հաւերուն ու ճագերուն մէջ: Մանաւանդ անոր հոգիին մէկ պոչը Տերսիմի լեռներուն մէջ բոլիջի ծառերուն փաթթուած տարտղնուած էր, մաս մըն ալ — ըսինք — արդէն մինչեւ Լորէնս (Մէսս) կ'երկարէր, անկէ քաչքչելով բերեր էր հոս, իլիկի վրայ բարդելով, ան ալ անհամար հանկոչոններով: Դէհ դուն եղիր Գաբօն եւ մէջէն ելիր, առանկ մարդու մը հոգին արմատէն փըրցուր, եւ առանց անկարգելի, երկնուց եօթներորդ յարկը է կշխոքին վրայ դետեղէ:

Ու Մարտիկ չմեռաւ, չէր մեռներ, բայց չուտ չուտ լուր կը ղրկէր հիւանդանոցէն, թէ «եկէք դիս տարէք», ու բերին, աւելի ճիշդը եկաւ: Այստեղ լաւ կ'ըլլայ որ ինք չարունակէ, փոխանակ վերջը մեր սխալներն ու պակասները չտկելու իր անխուսափելի բնաբանով:

— Է՛, է՛յ, այս ամպզոլ տաքին նորէն աճուրի հուտ կ'առնեմ:

— Ս. Կոյս Մայրամի սիրոյն, բան մը կ'ըսես տեղն ու տեղը ըսէ, սա աճուրը ի՞նչ է, աճուրը:

Մարտիկ աղբար հրաւէրը երկուք չէր ընէր, բայց հանելուկին լուծումը միշտ վերջին կը վերապահէր:

— Ծօ յանցանքը մեր աչքը ծակ կնկանն էր, երբ տեսաւ թէ օրս պարապ կ'անցնի, հիւանդանոց ղրկեց ձրի հաց կայ ըսելով: Կարծես քաչած դուրպէթս քիչ էր, դացի ինկայ էն անողորմներուն պիրկը, «կուտ պայ» Մարտիկին ազարակը:

Ճիշդ է երեսուն բժիշկով – փիլիսոփայով կը քննէին դիս: Մարդ հիւանդանոց իյնալու է որ ուրիշները դիտնան անոր յարդն ու պատիւը: Ամէն լեզուով խօսեցայ անոնց որ՝ հոգ չընեն, թէ մենք առանկ հիւանդութիւններու մէկ ստակ իսկ չենք տար, բայց որո՞ւ, կը հասկցնես:

— Նօ պօնօ, նօ պօնօ, կը պատասխանէին ա – նոնք գլխիկոր ու տխուր: Ալ ինչեր չըրին պարապ տեղը, կոզէս ջուր քաչեցին, թոքերս ուռեցուցին, քանի քանի անդամ պատկերս հանեցին: Գոնէ մէկ հատ ինծի տային Լորենս ղրկէի, քլրալը կախէին հերոս Անդրանիկի քով, որ տեսնէին թէ Մարտիկը ինչ պատիւներ կը վայելէ հոս: Մարդարէ ոչ ունիցէ պատիւ ի գաւառի իւրում: Վերջը քաչելիք ունէի, կեանքիս մէջ չտեսածս տեսայ, չքաչածս քաչեցի այնտեղի քէֆերուն ձեռքը: Բայց օր մըն ալ համբերութիւնս հատաւ, ելլեմ փախչիմ ըսի, երբ Պառաչէսի օղերով քէֆերուն նմանող մին՝ եռացած ջուր լեցուց տակէս, ու մինչեւ թոքերս այրեց:

Վայ լրմէ պապօ վայ, հինդ լեզուով հայհոյեցի ամէնուն, ու ծունկերս պորտիս փակցուցած վերջապէս քնացայ: Քնացայ ու թըռ, դացի դիւղ: Կաթստով ինկեր եմ սար ու հանդ, մինչեւ հասայ Ս. Վառվառայ կաթերուն ետեւ: Հեռուէն կ'երեւային Պոստանի արտերը, թռչունի հոգիս լեցուեցաւ աճուրի ոստով: Երկնքի դռները բացուեցան, մանանայ կը մաղուէր վերէն, եւ սեխերը կը հասունային: Աչքիս ուրի, բան չէր երեւար: Հոգիս նստաւ աճուրի չոգիին մրայ: «Պոսթան»ները սկսան պարել, չարք չարք կ'անցնէին չամամները բղեխները, կլորները, մեղրիկները, ձմրսեխերը, դոյնզդոյն բոյրզբոյր, ի դուր ձեռք կ'երկարէի անոնց ամէն մէկուն: Բայց հասուն աճուր մը հաղիւ ձեռքս ինկաւ, խածի անոր մուչկամպար կողը, ու կերայ, կերայ անյագօրէն կուտն ու փուտը միասին: Եւ – րազ էր, ու չէր: Երբ հիւանդապահուհին եկաւ արթնցուց՝ բերնէս առատ չողիք կը վազէր, անապատի ծարաւը կը կրծէր կուրծքս, ալ չդիմացայ: Այդ օրը «Վերջին կայան» անուն խուցը պիտի փոխադրուէի, եւ այդ պատճառով ալ հաղուստնե – րուս ծրարը մօտս դրած էին, հապճեպ հագայ դղեակս ու փախայ հիւանդանոցէն, մահուան ճիրաններէն, փողոցէ փողոց, մինչեւ դիւղ, մինչեւ հոս, ուր որ աճուր դտայ դնեցի խլելով ու կերայ. կերայ: Ծօ մեռնիմ ալ թող աճուր ուտելով մեռնիմ, անոր համը բերնիս մէջ ճաչակ թող ըլլայ, անանկ մեռնիմ, կ'ըսէի մտովի: Բայց մեռնիմ Մայրամ Աստուածամօր զօրքին, ընդհակառակն մօրչ նոր ծնածի նման եղայ:

Է, էյ. նորէն աճուրի հոտ կուգայ, թէեւ նոյն աճուրը չէ, նոյն հոտը չունի: Այստեղինը հիւանդանոցի հոտ կը բուրէ, մերինը խունկ էր, մուշկ էր, մանանայ էր հարսնցուի ծիծի հոտով, մօր կաթի համով: Գալ տարի արտ մը աճուր պիտի ցանեմ, Ս. Վառվառայ պոսթաններու հոտով, եւ պիտի տեսնէք Մարտիկը ինչպէս դիչերը ցերեկին պիտի խառնէ կրկին, ծօ մահը նոյնիսկ եթէ մեր աճուրի հոտը առնէ, կուգայ մեղի հետ բնակիլ, «սէթիզըն» (քաղաքացի) կ'ըլլայ:

Մարտիկ լրացուց պատմութիւնը, խոշոր երկու ակօսներ կազմուեցան ցամքած այտոսկրներէն վար, դեղին խոշոր աստմները բաց մնացին տխրադին ծամածռութեամբ: Օդի պակաս կը զգար կարծես, ձեռքի դաւազանով քրքրեց չոր դետինը, բան մը կը փնտռէր:

Իր կերած աճուրները առժամապէս միայն օդնեցին իրեն, որովհետեւ իրականը եւ զայն հասունցնող Արեւը չդտաւ եւ ոտքերը տնկեց:

Աստուած ողորմի հոգուն, մանուկ եկաւ, մանուկ դնաց այս աչխարհէն, հաղիւ տասը տարեկան, որովհետեւ չեմ կարծեր թէ կենաց դիրքին մէջ արձանագրուած ըլլան անոր, Ա. եւ Բ. քանները երրորդին ալ կէսը քնանալով ու հիւանդանալով անցուց արդէն:

Անդին մանուկ հաչուապահներ չեն պակսիր:

ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԼԽՈՒՆՅԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԺԳ.

ՑԱՓՇՏԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ոհ, ինչու չեմ կրնար քնանալ, քնանալ կ'ուզեմ, բայց քունը կը փախչի աչքերէս, մոռնալ կ'ուզեմ աչխարհը, վիչտերը, տրամութիւնները, սակայն անոնք նոր ուժով մը կը խռովեն հոգիս: Այսպէս կը մտածէր Լուսիկ, եւ իր սիրուն աչքերէն արցունքի առատ կաթիլներ կը թափէին:

Լուսիկը կուլար, ո՞վ գիտէ ինչու համար: Իր խնթՍտեփանի՞կն էր կարօտցած թէ մայրիկը յիչէր, ով գիտէ, միայն այս գիչեր տրտում եւ յուզուած կ'երեւար, կը զգար իր սրտին արագ ու բախտուն զարկը:

— Ոհ, Աստուած իմ, ինչ պիտի պատահի ինծի, բաւ ինքն իրեն Լուսիկ, եւ բռնեց սիրտը:

Անդիտակցաբար ուչադրութիւնը դարձուց կէտի մը վրայ եւ սարսռաց: Կարծես սիրտը կանգ առաւ: Քանի մը քայլ հեռու ստուերներ նչմարեց, որոնք լուռ կը խորհրդակցէին իրարու հետ: Լուսիկ որոշակի լսեց, թէ ինչպէս անոնցմէ մէկը կ'ըսէր մյուսին.

Զգոյշ կեցէք, օրիորդին վնաս չհասցնէք, ան պէտք է ողջ հասնի մեր իչխանին ձեռքը:

Լուսիկ սառած մնաց, վայրկեան մը երկիւղը պաչարեց զինք, եւ քիչ մնաց խելքը կորնցնէր, յետոյ ոստումով մը հօրը անկողինը ցատկեց, արթնցուց զայն եւ փսփսաց.

— Հայրիկ, հայրիկ, վեր ելիր, վտանգը մօտ է մեզի:

Քնաթաթախ վեր թռաւ դարբին Ղեւոնդ, եւ դեռ չփոթած կանգնած էր սենեակին մէջ, երբ դուռը ահագին ճարճատումով ջարդուփշուր եղաւ, եւ քանի մը մարդ ներս մտան սենեակէն: Ձրագը մարեցաւ, եւ մթութեան մէջ սկսաւ կռիւը:

Բայց անդէն, կիսաքուն դարբինը չկրցաւ դիմադրել չորս հինդ մարդու, որոնք սուրի քանի մը հարուածներ տալով վար գլորեցին զինք:

Դարբինը ինկաւ արիւնլուայ, եւ սկսաւ սողալով դուրս գալ տունէն, անդիտակցաբար: Աւազակները յարձակած էին Լուսիկի վրայ, եւ կ'ուզէին կապել զայն, բայց ան իր ամբողջ ուժով կը կռուէր դեռ աւազակներուն հետ: Ակռաներով կը խածնէր, կը ճանկռտէր անոնց երեսները, աքացի կուտար, բայց ի վերջոյ բիրտ ուժը յաղթական ելաւ: Չարագործները թաչկինակ դրին Լուսիկի բերանը, որպէսզի ձայնչհանէ, յետոյ պարանով կապեցին անոր ձեռքն ու ոտքերը, եւ դուրս տարին սենեակէն:

Լուսիկ ուչաթափուած էր, անոր վերջին բառը Մտեփանիկի անունն էր. իսկ թէ այնուհետեւ ինչ պատահեցաւ, ոչինչ չիմացաւ ինք: Զտեսաւ մինչեւ անդամ, թէ ինչպէս չարագործները հեռացուցին զինք խրճիթէն ու դրին կանանչ խոտին վրայ, իսկ մէկ քանիները կրակ տուին այն մենաւոր տան ու օճախին, ուր անցուցեր էր իր մանկութեան քաղցր օրերը: Ցետոյ, երբ կրակը լափեց ամէն բան, դրին Լուսիկը ձիուն վրայ, եւ չուտով հեռացան:

Երբ աչքերը բացաւ Լուսիկ, տեսաւ որ կը դտնուի կամարակապ սենեակի մը մէջ, ուր չէին թափանցեր մինչեւ անդամ արեւի ճառագայթները:

ԺԳ.

ՑՈՒՆԱՑ ԲԱՆԱԿԻՆ ՄԷՋ

Եւ յանկարծ Հայաստանի արեւմտեան կողմէն Լրեւցան յունական լեգէոնները, եւ հանդիպած պիւղերն ու չէնքերը սկսան մոխիրի եւ աւերակներու կոյտեր դարձնել:

Անի քաղաքը ցնցուեցաւ: Ան կը զգար կարծես թէ այդ լեգէոնները իր վրայ կուգան, ջնջելու, ոչնչացնելու համար զինք երկրիս երեսէն, ու պատժելու այն յանդուգն Հայերը, որոնք համարձակ կած էին անպատուութեամբ ետ դարձնել մեծազօր կայսեր դեսպանը: Եւ Ցոյները անողորմաբար կը ջարդէին խեղճ Հայերը, կ'աւերէին հանդիպած պիւղերը, եւ կը յառաջանային դէպի Հայաստանի սիրտը, դէպի զոռոզ Անին, որ կարծես կ'արհամարհէր զանոնք:

Ցոյները վստահ էին իրենց յաղթութեան վրայ, վստահ էին, որովհետեւ դիտէին որ տէր չունի Հայաստանը, գլուխ չունի, դիմադրող բազուկ չունի:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՃԵՄԱՉԵԱՆՑ

(29)

Ի՞նչպէս պիտի պաշտպանեն Եւրոպան

ՅԱՄԱՔԱՅԻՆ ՈՒԺԵՐԸ ԵՒՐՈՊԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ՁԳԵԼՈՎ, ԱՄԵՐԻԿԱ ԻՐԵՆ ԿԸ ՎԵՐԱՊԱՀԷ ՀԻՒԼԷԱ – ԿԱՆ ՌՈՒՄԲԵՐՈՒ ԱՐՁԱԿՈՒՄԸ

Զօր· Պրէտլի, Մ· Նահանգներու ցամաքային բանակին սպարապետը, իր կարգին լուսաբանու – թիւններ հաղորդելով երեսփ· ժողովի արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին առջեւ, ետր – պայի վերազինման մասին, յայտարարեց թէ մի–ացեալ սպայակոյտին ռազմագիտութիւնը հիմ – նուած է հետեւեալ հինգ հիմնական կէտերուն վը– րայ ։ —

1.— Մ· Նահանգներուն գլխաւոր գործը պի– տի ըլլայ ռազմագիտական ամրակոծութիւններ կատարել, քանի որ կրնայ հիւլէական ռումբեր արձակել ։

2.— Մ· Նահանգներու նաւատորմը եւ Արեւ – մտեան Միութեան պետութեանց (Անգլիա, Ֆրան– սա, Հոլանտա, Պելժիա) ծովային ուժերը պիտի պաշտպանեն ծովային ճամբաները եւ ուրիշ գոր– ծողութիւններ պիտի կատարեն։ Իւրաքանչիւր ազգ պիտի պաշտպանէ իր նաւահանգիստները եւ ծովեզերքները ։

3.— Ցամաքային զօրքին կորիզը պիտի ճարէ Եւրոպան, աջակցութեամբ ուրիշ ազգերու, երբ զօրաշարժ կատարեն ։

4.— Անգլիա, Ֆրանսա եւ ուրիշ դրացի ազգեր պիտի կատարեն կարճ հեռաւորութեամբ օդար – չաւները։ Ամերիկեան օդաւորմիղին դերը պիտի ըլլայ աջակցիլ իր ցամաքային եւ ծովային ուժե– րուն եւ պաշտպանել Մ· Նահանգները ։

5.— Միւս ազգերը պիտի կատարեն համապա – տասխան գործերը, համաձայն իրենց մօտաւորու– թեան կամ հեռաւորութեան ։

Զօրավարը մասնաւորապէս չեշտեց թէ ան – հրաժեշտ է անմիջապէս գործադրել Եւրոպայի վե– րազինման ծրագիրը, յանուն Եւրոպայի եւ Մ· Նահանգներու ապահովութեան, մանաւանդ որ Եւրոպական պետութիւնները ուժասպառ ելան պա– տերազմէն եւ չատ քիչ կարողութիւն ունին ինք – նապաշտպանութեան ։

— «Պարտուած հակառակորդին տեղ մէջտեղ ելած է նոր նախայարձակ մը որ կը միտի կլանել ուժասպառ յաղթականները։ Աչքի առջեւ ունինք ուրիշ, առաջնորդ մը որ կը փորձէ ստրկացնել զա– նակից ժողովուրդները։ Այս հեռանկարը ստիպո – ղական կը դարձնէ վերազինման ծրագրին գործա– դրութիւնը։ Թշնամին կը յուսայ մշտնջենական անորոշութեան մէջ պահել դաշնակիցները։ Ներե– լի չէ մատնուիլ անորոշութեան, որ հետեւանք է վախի եւ եսասիրութեան »։

★ *Մ· Նահանգներու ազգ· պաշտպանութեան նախարարն ալ պաշտպանելով վերազինման ծրա – գիրը, չեշտեց թէ «անհրաժեշտ է օդնել Եւրոպա– յի, որպէսզի յետոյ չստիպուինք ազատագրել զայն »։*

★ *Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ Եւրո – պական Միութեան Խորհուրդը՝ որ պիտի դումար– ուի Օգոստ· 8ին, Սթրազպուրկի մէջ, պիտի քննէ նաեւ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ Թեկնածութեան խնդիրը ։*

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ֆ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ թերթերը Յուլիս 29ին հրա – տարակեցին այն հրամանագիրը որով Պապր կը սպառնայ բանադրել համայնավար կաթոլիկները։ Մոսկուայի անթելը կ'ըսէ թէ այս «միջնադարեան» հրամանագիրը կը մատնէ Վատիկանի մտահոգու– թիւնը, թէ միլիոնաւոր կաթոլիկներ կը մերժեն մեղսակից դառնալ Վատիկանի քաղաքականու – թեան՝ ի նպաստ Անգլեւսաքսոններու յարձակողա– կան ծրագիրներուն ։

ՉԻՆԱՍՏԱՆի կարմիր բանակը յառաջ խաղա – լով, նոր քաղաք մը եւս գրաւեց։ Հարիւր Չինացի– ներ գրաւեցին Շանկայի ամերիկեան հիւպատոսա– բանը ։

ՏԱՔԸ ԵՒ ԵՐԱՇՏԸ լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառեն Ֆրանսայի մէջ։ Կը վախցուի որ ժողո– վուրդը նոր նեղութեանց մատնուի յառաջիկայ ձմ– բան։ Ամբողջ շրջաններ ջուր կը փնտռեն որեւէ գնով։ Հրդեհները իրարու կը յաջորդեն ։ — Ուր – բաթ օր տաքը սաստկագոյն աստիճանին հասաւ Նիւ Եորքի մէջ, ինչ որ տեսնուած չէր 1882էն ի վեր։ 29 հոգի մեռան տաքէն ։

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ԿԱԶՈՒՐՄԱՆ ԿԱՑԱՆԸ

Կապոյտ Խաչի կազդուրման կայանի Բ· խում– բը Փարիզէն կը մեկնի երեքշաբթի, 2 օգոստոս, իրիկուան ժամը 7ին։ Հաւաքուիլ Gare de Lyon, մեծ բակի ժամացոյցին տակ։

Ա· խումբը (Միջին Ֆրանսայէն) կը վերա – դառնայ երեքշաբթի ։

Խաւնուտորի հերոսամարտի տարեդարձը

ԱՑՍ ԿԻՐԱԿԻ

Նախաձեռնութեամբ Շավիլի Հ· Ց· Դ· «Ար– ղութեան ենթակոմիտէի եւ հովանաւորութեամբ կեդր· կոմիտէին ։

կը խօսի ընկերը ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՇԻՐԻՄՆԵՐՈՒ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻԻՆ ԺԱՄԸ 3ԻՆ

Դաշտահանդէսը Շավիլի Մոնփառնասի կայա– րանին մօտակայ անտառին մէջ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱ – ԿԱՆ ԲԱԺԻՆ ԲԱՐԶՐԱՒՕՍՈՎ ։ Առատ ու մատչելի պուֆէ ։

Հաղորդակցութեան միջոցներ ։ — երկաթուղի էնվալիտի, Մոնփառնասի եւ Սէն Լազարի կայա– րաններէն, հանրակառք Pont de Sèvresէն ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ ՄԻՆՉեւ Ցունիս 5

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիները ։—

ԻՍԻ Գարաճեան պարտք չունի ։

ՓԱՐԻԶ (18) Եղ· 1500, ՊՈՆՏԻ Պալ· 1750, ՕՊԵՐՎԻԼԻԷ Ինճ· 400, ՄԱՐՍԷՑԼ Ա· Վար· 1500, ԼԻՒՍ ԱՆ ՓՐՈՎԱՆՍ Մաք· 2000, ՄԱՐՍԷՑԼ Լ· Կ· 1500, Ց· Մ· 2500, ՆԻՍ Երամ·, Վիլն Տ· Խաչ·, Անկ·, Թեր– եաչ·, Թոր·, Թաչ·, Արզ·, Ցակ·, Սուք·, Զատ·, Տ· Ց·, Գալ·, Բար· 1500ական, Քել· 150, Մտեփ· 800, Եօք· 2700, Մաթ· 1200, ՓԱՐԻԶ Տիգ· 800, ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ Ակո· Հազար, ՍԹՐԱԶՊՈՒՐԿ Քար· 700, ՌՈՄԼՆՎԻԼ Ցակ· 800, ՄՈՆԹՐԻՕԼ Թոր·, ԻՍԻ Սնք·, Ս· ՄԱՐԿՐԻԹ Մարգ·, ՌՈՄԱՆ Ա· Պ· 1500ական, ՄԱՐՍԷՑԼ Համ· 3750, ՏԷՍԻՆ Կար· 1500, Ձեր ստացած թեր– թին գօտին դրկեցէք ։

Ուիւոագնացութիւն յուշի աշխատանոցակ տիրամօր արքավայրը

22էն 29 Օգոստոս ։

Ա՛ժանագրութեանց եւ պայմանները ու համար դիմել մինչեւ Օգոստոս 15՝

ՓԱՐԻԶ Ղ· ՎՐԴ· ՔԻԼԻՔՃԵԱՆի

10bis, rue Thouin, Paris (5) ։

ԼԻՈՆ ։— Մ· ՎՐԴ· ՄՈՄՃԵԱՆի

78 rue Rabelais

ՎԱԼԱՆՍ ։— ԳՐ· ՎՐԴ· ՊԱՊԵԱՆի

11 Rue Belle Image ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Մկրտիչ Քիւրքեան (կնոջը ա– նունը Անժէլ) որ նախապէս Պիտիէլիի կայարանա– պետն էր։ Տեղեկացնել Տիգրան կարապետ Քէօ – սէեանի, Պուլկարիա, Փլովտիվ Ուլիցա Տօքթ· Վլքովիչ թիւ 10։

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱՑԻ ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Կիրակի 7 Օգոստոսին, առաւրթախիտ ծառերու տակ։ Բազմաթիւ անակնկալներ։ Ամէն տեսակ ըմպելի – ներ եւ աննման պաղպաղակ ։

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ ։

ՀԱՄԱԿՐԱՆՔ «ՑԱՌԱՋ»ի

Պաղտատէն Տիկին Զուարթ Թոքաթլեան եւ բժշկուհի Աստղիկ Թոքաթլեան 500 ֆրանք կը նը– ւիրեն «Ցառաջ»ի տարածման ֆոնտին իրենց այ– ցելութեան առթիւ ։

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Հանդիպումներ ուսային հետ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

270 մեծադիր էջ, շէեղ տպագրութեամբ

Գրեց՝ ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Դիմել՝ Բալուեան, Պարսամեան եւ Հ· Սա – մուէլեան գրատուները։ Կամ ուղղակի հեղինա – կին՝ Via G. Pacini 30, Milano (Italia) ։

ՆԿԱՏԻ ԱՌՆԵԼ

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ Հայ Ռազմիկներու Բարեկամա – կան Միութեան տարեկան փառատօնը՝ 2 հոկտեմ– բերին ։ Կը խնդրուի չհաչաճեւել ։

ԾԱՆՕԹ ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀի Օր· ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆի նուագահանդէսը 1950 Փետրուար 4ին ։

★ *ԽԱՆԱՍՈՐի ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ տարեդարձը Տէսինի մէջ, Օգոստոս 14ին ։*

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dumesme – (13)

Le Gérant : A. DERCESSIAN

ՕՒՇԱՏԵՍ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Շավիլի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին դպրո– ցին սրահը։ Բոլոր ընկերուհիները ներկայութիւ– նը պարտադիր է։ Միասին քերել անդամատետ – րերը ։

ՎՐԻՊԱԿ ։— երէկուան թերթին մէջ, Բ· էջի Բ· յօդուածին խորագիրը պիտի ըլլայ «Բոնի Ա– խտանքի ԿԱՑԱՆՆԵՐԸ »։

ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ՄՋԻԿԵԱՆ հաճոյքն ունի իր հայրենակիցներուն, հաղորդելու որ վերսկսած է իր սպասարկութիւնը՝

MAISON CHAILLOTի ՄԷՋ

Ուր իր հին յաճախորդներուն տրամադրու – թեան տակ կը դրուին միօրինակ եւ ֆանթէզի մե– տաքսեղէն կտորներ, ինչպէս նաեւ բամպակեղէն, վիշ, Զէֆիր, ֆինէթ եւայլն ։

— ՆԱԵԻ ԲՐԴԵՂԷՆ ԵԻ ՇԱՊԻԿՅՈՒ —

MAISON CHAILLOT կը գտնուի Poste Colbertի եւ Grand 'Rueի անկիւնը, Պուրսին եւտեւը ։

11 Rue Henri Barbusse, MARSEILLE

ՄԵՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ՈՒՆԻՆՔ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ

ՄԱՍՆԱՒՈՐԱՊԷՍ ՄԵԾ ՈՒ ՓՈՔՐ ՎՐԱՆՆԵՐ, ՇԱՊԻԿՆԵՐ, ՏԱՓԱՏՆԵՐ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷՆՆԵՐ

ՈՒՆԻՆՔ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՕՃԱՌ ՈՒ ՆԵՐԿ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ԳԻՆԵՐԷՆ ԱԺԱՆ

80 ՖՐԱՆՔ ԿԻԼՕՆ

Այս տարի եղանակին եւ արձակուրդի չրջանին համար ալ ուշ չէ տակաւին օգտուիլ մեր ապ – րանքներէն ։

ԻՆՉՈՐ ՉՕԳՏՈՒԻՆ ՀԱՑԵՐԸ ԵՒՍ

երբ Ֆրանսերէն թերթերու ընթերցողները կարե – ւոր գնումներ կ'ընեն մեզմէ ամէն օր։

Դ Ի Մ Ե Լ

38, rue de Challon, Paris

ԿԸ ԿրկՆենք ունինք ՇԱՏ ՑԱՐՄԱՐ ԳԻՆԵՐՈՎ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔ ։

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸ

Տրամադիր է, արձակուրդի առեն՝ հայերէն լեզուն դասաւանդել մանաւորներու, փարիզ եւ արուարձաններէ ։

ԻՍԿ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԻՆ համար կը ստանձնէ դա– րոցի մը վարիչ – ուսուցչի պաշտօնը, նախընտրե– լով գաւառը ։

Պայմանաւորուելու համար այժմէն դիմել Ս· Կ·ի, «Ցառաջ»ի հասցէով ։

CHEZ MOUSSA

«A LA BELLE FREGATE » 56, Bld. Voltaire

Ամէն օր, fruitfruits հաւով կամ շիշ-fէպապով եւ արեւելեան կերակուրներ ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԳ ԵՒ ՆՈՒԱԳ

Նուագածուներ՝ Գ· ՀԱՑԿ, Գ· ԱՐԹՈՒՆ, Գ· ՋԱՒԻԻ, եւ պարուհի Տիկին ՃԷՄԻԼԱ ։